

BIBL. NAZ.

Vitt. Emanuele III

RACCOLTA

PELLAROSA

G

133

NAPOLI

ROLANDI CAVAGNOLII PATRICII CASALENSIS

I. V. D. Aduocati, & Cuius Mediolani.

**DECISIONVM CONSULTIVARVM, EARVM SCILICET
controuerfiarum Iuris, quæ sub eius Tutela, & Patrocinio agitatæ fuerunt.**

LIBER PRIMVS.

Singulares materias continens non leui studio elaboratas cum annotationibus ad exitum caufarum, quæ pro maiori parte prudentissimorum Iudicum, præsertim Senatus Amplissimi, tum Mediolani, tum Montisferrati sententijs ex iusto eiusdem auctoris desiderio feliciter Deo annuente expeditæ fuerunt.

Vndè lector habes quid consultoris, & Iudicantis ferat opinio, partim in calce decisionum, & partim in paraphrasi ad eas.

Accedunt eiusdem auctoris auzæ ad materias, leges, & Iura ipsarum Decisionum Paraphrases, quæ licet materiam aliquantulum egrediantur, eam tamen declarando liberiori continent interpretatione. Hinc illæ fufius pro varietate facti legalibus distinctionibus Decisiones elucidant, quod si ad praxim, & Theoriam referre non digneris vtile mirum in modum ac perneccedarum opus arbitaberis, quod vbi cæteris libris iungatur, qui plures sunt, & breui Typis consignabuntur, ad omnes leges, & Iura tum ciuilia tum pontificia singulares paraphrases, forsan habebis, quibus plura Iuris abditæ enunciantur arcana, quæ doctos sæpe fugiunt viros.

Interim ut ex anguibus leonem agnoscas quadruplex tibi offertur Tabula in operis vestibulo, quarum prima Decisionum Consultinarum principia, Secunda argumenta breui eloquio concepta. Tertia materiæ, & singularium rerum notas. Quarta verò, & legum, & Iurum capita continet.

M E D I O L A N I,

Apud Ioan. Baptistam Bidellium. M. DCXIV.
CVM PRIVILEGIO.

67

Ego D. Cirillus de munnan Clericus regularis congregationis Sancti Pauli, Iuris utriusq; Doctor, & Confessor receptus in Diocesi Mediolanensi: fidem facio me hasce decisiones consultivas Excellentissimi, & doctissimi Iuriconsulti Rolandi Cauagnolij legisse; Nec in illis aliquid reperisse, quod fidei catholice, & Romane sanctissimis decretis aduersetur. Vnde illas, tanquam vtilissimum omnibus Iuriconsultis opus, merito tipis excudendas iudico. Mediolani die 26. Septembris 1613.

Ego Frater Bernardinus a Montecaluo Ordin. Min. obf. Custos Prouinciæ Sancti Didaci, & Sacre Theologiæ in Conuentu S. Angeli Mediolani primarius Lector, Decisiones Consultivas D. Rolandi Cauagnolij I. V. Doct. celeberrimi attentè legi, & nihil in illis à fidei Catholice dogmatibus deuium, nihilq; bonorum morum integritati repugnans inueni; immo potius summæ eruditionis opus mihi visum est, in quo rarum Auctoris in rebus expendendis iudicium, rationes in veritate tuenda non vulgares, necnon, & vera in ijs exprimendis verborum proprietates ac venustas sermonis cōspiciuntur, quæ proptet si prælo committatur, apprime Iuriconsultis conducere posse non ambigo. In quorum fidem has propria manu subsignauì, Mediolani in Conuentu prædicto die 27. Nouembris 1613.

Frater Bernardinus à Montecaluo
qui supra manu propria.

Vitis prædictis attestacionibus Imprimatur.
Frater Iacobus Laudensis Vicarius Sancti Oistij Mediolani.
Guilielmus Vidonus Theologus S. Nazarij pro Illustriss. D. Card. Archiep.
Vidit Saccus pro Excellentissimo Senatu.

SERENISSIMO
FERDINANDO GONZAGÆ
DUCI MANTVÆ V.
ET MONTISFERRATI IV.
Domino suo.

ROLANDVS CAVAGNOLIVS I. V. D. CASALENSIS,
Mediolanique Ciuis, & Aduocatus post humilem commen-
dationem. S. D.

SOLENT qui secūdi sunt in Prole, eam singula-
riter distribuere, & diuersorum Patronorum con-
signare tutelis, quod & moderni scriptores obser-
uant, qui ad producendas virtutum fruges aptis-
simi sunt, & quibus à Deo pro sua benignitate da-
tur facultas plura scientiarum edendi volumina, Namq; ad
eadem, non vni soli Principi, & Domino suo Naturali, sed diuer-
fis dicandum, plures vt Mæcenates acquirant, ac varia nanci-
scantur præsidia, ratio impellit Auctores, quibus esto quòd nomen
liberum non sit, animum tamen liberrimum habere fatentur; Ego
verò qui & animum, & nomen ipsum subditum profiteor Sere-
nissimo Domino meo, cum quo semper, & in prosperis gaudere, &
in aduersis dolere intendo, tibi soli Mantuæ, & Montisferrati
Duci Altissimo Domino, verum hos fructus, laboresq; meos qui
secundi partem numerum sibi assumunt, & quorum nomen est De-
cisionum Consultiuarum, quæ rerum ludicarum pro maiori par-
te munimine corroborantur, Deo prius Optimo Max. dicatos, of-
fero simul, & exhibeo; quod sicuti cedit in argumentum fidei, &
obseruantie mee in Celsitudinem tuam, sic instar naui, quæ vè-
torum flatibus exposita aduersis præfidentis industria portum
appellat, tui Serenissimi nominis radijs coruscatum opus hoc meū
in laudabilem hominum utilitatem, & præscriptum finem,

zailorum fugatis perducetur Inimys, Interim benevaleat Alti-
tudo tua, quam diu, & mihi, & populo tuo Deus seruet incolu-
men. Dat. Mediolani anno CJO, DCXIV. eadie quando
Christo Dona tulere magi.

AUCTORIS AD LECTOREM BREVILOQUAE

contestationes.

De opportuna operis inscriptione.

OS labores meos sub titulo Decisionum Consultuarum edendos curavi. Quia non ut aduocatus qui soler angustias versuti quandoque iuris amplecti: sed ut consultor, ac nudi iuris quam Ius gentium colit veritatis amator ad eas uenerim, ita ut pro eadem veritate iuris potius consilium dederim, quam pro qualitate facti patrocinium praestiterim.

Quod igitur hic Iure consistens lector inuenieris. Verborum pugnas reiciendo sustine, quia magis ad subuersionem, quam ad inuentionem proficiunt veritatis. Vbi autem contentionem admissis, quae decisio iuris est, sicut aqua concussa, Veram non reddet imaginem respiciens.

De confirmatione Decisionum.

Quod decedit auctor ut Iuris peritus habebis, pro maiori parte ab ipsa lege loquente confirmatum. Cuius proinde petito praesidio quale. quidve Iustitiae fir non ex solius auctoris proprio, sed etiam ex alienis animis obuenisse noueris incorruptis. Qui tibi seruiant ut librae genus, quo vel minutissimum Ponderis momentum sentitur atque dignoscitur, & ideo quod decisum habes Iustius esse trutina duxeris.

De Numero Decisionum.

Primum hunc librum quinquaginta decisionibus consultuius distinguendum proposui, ne in immensum volumen excresceret, ob adiectas Paraphrases quae librum sic adaugent. Ut altitudini perfecti operis congruè latitudo respondeat. Interim si quid numero decisionum deesse noueris. alios qui breui subsequerentur libros petito, quos Diuisionis ordo in praesens opus redigere prohibuit.

De Paraphrasi ad materias Decisionum.

Nolui has decisiones meas sine Paraphrasi ad eas multis ex causis in lucem prodire, quarum praecipua fuit, ut pro veritate confirmarentur non enim de facili decideret, quod aliqua fuerit adiectione suffultum. Vel etiam quia si quid arduum, & difficile, & ab aliquorum forsam sententia deuium nonnulli arbitrarentur adesse, id ipsum magis assidua meditatione ad familiaritatem perducatur, ita ut qui feri aut perduri sunt cuiusque proprii iuris affectus, & Hominum pulsiones faciliiori quodammodo disciplina perdormantur.

De Paraphrasi ad leges, & Iura.

Singularis, & aurea datur inde Paraphrasi ad leges, & iura cuiusq; Decisionis Consultus, ex qua eiusdem insurgit plena substantia Iuris, & Indagatio Veritatis, tam in facto proposito, quam in alio, cui diuersa qualitas accesserit. Quod ideo agitur, vt perspicuum esse possit, in ipso nomine legis interpretando inesse vim, & sententiam iusti, & illius iuris colendi. Cuius decisiones consulendo mminere praesentes.

De Ratione utriusque Paraphrasis.

Ad ambas Paraphrases auctor accessi, vt humanis quae, Hic parantur actionibus ordo praescribatur, cum enim Iudiciarijs dentur actionibus exceptiones. Exceptionibus replicationes. Et replicationibus duplicationes ex vniuersa hac Paraphrasi. Qua praemissa omnia explicantur poterunt hominum controuersis pro iuris ordine percommode terminari. Vnde qui humanissimus lector eris a Pragmaticorum erroribus, tritis, & ingenijs facillime liberaberis.

Interea sicuti gratus esse tibi debet auctor, qui cognoscenda Deo fauente enuolauit ita caueas ne cognita inculcando onerosus exstas eidem. Dat. Mediolani, anno CIO. DC XIV. eo s/z. tempore quo sexta Dies agitur mensis celeberrima Iani.

Illustrissimo D. Augustino Dominico Squarciafico. Patrio Alexandrino Excellentiss. Senatus Mediolani Præsidi meritissimo.

Auctor Grati animi ergo.

Inceptum bene nil fuerat, nisi prima laborum
Cælicolis, olim, pars io honore foret.
En tibi primitias, vrbis dignissime Præses,
Rolandus larga datq; dicatq; manu;
Prima igitur, placida primi nunc dona laboris
Sume manu, antiquis non minor ipse Deis.

Illustriss. D. Iulio Aresio Patrio Mediolani Præsidi Magistratus Ordinarij.

Idem auctor.

Accepe Rolandi Sanctissime numera Præses.
Paruula qui donat, magna; dona simul:
Parua quidem donat, si dantem respicis, at si
Cui dantur, magni muneris instar erunt.

Illustriss. D. Ioanni Hurtado Mendocie Præsidi Magistratus Extraordinarij.

Idem Auctor.

Indite cum videas hæc nostra volumina Præsol.
Summe libens, eadem corq; animumq; ferunt.

De Auctore Delij Maffi I. C. Casalensis Academici Assidati, & Insenti Carmen.

Heroas celebri dignatos nomine, tencer
Si peperit, partus non iteravit æquis.
Vno sic tantum sonipes celebrabere partu
Quo M O N S fertilior vberiore F E R A X.
Hinc si exorta dolis Proles tua, fraudibus obstat
Hæc, quibus officiet, si cadit vna, sequeas.

Eiusdem de eodem Carmen retrogradum.

Lex bona, non mala lex, varijs sed condita libris,
Postea per multis hæc eget auxilijs.
Quæ vaga conciderant, prodeunt te vindice recto
Tramite, confurgit sic bona; non mala lex.

Eiusdem in Detractores.

Rabula, Rufo, Canis, Blatero, sub nomine quouis
Rumparis, quilquis rumperis Inuidia.

Alberti Vespasiani Mori de Decisionibus Rolandi Cauagnoli ad Lectorem.

Quid frustra legum sensa remota petis?
Nū prolecdurus littus proscindis, aratro,
Nū Cauagnolus Duxq; comescq; regat.
Vix tibi quæ montant spatiosa volumina iuris,
Hoc Cauagnoli cuncta volumen habet.
Ergo age, & hoc Lector noctu versato, diuq;
Nec sperne innumeras quas tibi monstrat opes.
Dumq; alij sudant, cæcisq; laboribus hærent
Hæc lege, quæ nullo, cuncta, labore docent.

Eiusdem de eodem Rolando.

Rolandi proprium diem frequenter,
Quicunq; Aonidum colit sacratas | Ares, & bifidi iugi cacumen.
Quifquis Castalios bibis liquores,
Et fontes

Et fontes bibis vngulæ imminentis
 Quisquis Pegaseos colis recessus .
 Quisquis sacra nouem facis sororum
 Rolando violas, rosasq; neſte
 Molles, & capiti inferas ſacrato
 Hinc procul, procul hinc profane pge
 Centum Pegaleis odora ſyluis
 Srent altaria thure ſuauæ olenti
 Centum ſacrificis crementur aris
 Viſtimæ, tepidi cruoris, lamnæ
 Clarum purpureo rigentq; fontem
 Rolandum canimus ſauete linguis
 Veſtra eſt iſta dies, adeſte, Muſæ
 Dum qui vos coluit, nemuſq; veſtrum
 Romani canitur chori Sacerdos
 Felix ô nimium, & beata tellus .
 Tellus Heſperia iugi ſeracis .
 Iam tandem bene Mantuam laceſſis
 Cedit Roma ſuos tibiq; honores
 Quæ rantum populis virum dediſti
 Vix natam bene quem ſolo leuauit
 Muſa, blandidulo, & ſinu recepit
 Dulce adhuc tenero ore vagientem
 Et poſtquam vuidulas nitente lino
 Terſit lacrymulas, genasq; ſouit

Ore hos mellifluo ſonos reſoluit
 O Puer, Puer ô dieate Moſis
 O Puer, decus ô future legum
 O viros citò tranſiture magnos
 Nô pleſtro nemora, aut greges ſerari
 Non tu prælia, non feri tumultus
 Martis, nec ecleres manus ad arma
 Sumenda horribili ſono mouebis .
 Decanrata fatis ſuperq; Durum,
 Arduum magis, & laborioſum
 O Puer ſuper eſt tibi, ſuperbum
 Quo nomē, patriamq; ad aſtra tolles
 Iuri natus eſ o puer venuſte
 Quæ Iuris, video, volumina ampla ?
 Quod Iuris, video, decus peritos
 Te ſcribente manet puella ſumme ?
 O diræ nimium, graueſq; paræ
 Quæ tantum inbeant virum perire
 Sed quanquam pereas perenne uomē
 Dum ſol Heſperijs equos in vndis
 Tinet occiduos, caputq; condet
 Et lucem reuehens dum aget iugales
 Ex vndis reduces, caputq; tollet
 Quod ſcribes dabit, ingeniūq; Laudēs
 Semper fama recens canet per orbē .

De Rolandi Cauagnoli I, V. D. Deſcriptionibus,

Huc huc quisquis aues, ſacer
 Quas Parnaffus habet, delicijs frui
 Huc huc Caſtalidum ſacris
 Quisquis docta rigas ora liquoribus .
 Huc ô culte chorus veni
 Chorus purpurea conſpicuus toga.
 Ingens Pieridum decus
 Ingens, & latix gloria laureæ .
 Huc ſacrata cohors ꝑ des .
 Huc huc re ſapiens vir vocat, & grauis .
 Sentiſ ꝑ docta volumina
 Huc te mirificis alliciunt modis .
 Sed, ne forte putes fatiſ
 Vidiffe hæc; opus eſt hinc aliquid ſeras ;
 Iuris ſenſa recondita
 Hic hic inuenies, & ſacili modo .
 Quid lex quæq; velit, ſcies
 Et quid quodq; ſibi Iudicium petat.
 Hic & quo facile ſenes
 Grande æuum ſoueant, inuenient modum ;
 Sed, quid ſingula congero ?
 Aut cur illa ſequor carmine inuili ?
 Quæ iſte exigua liber
 Paruo contineat cuncta volumine .
 Ergo ſedulus hæc lege .
 Et quæcunq; voles hinc ſacile ſcies .

DECISIONVM PRINCIPIA

SEQVENS TABELLA PROPOSIT.

<i>Acturi Domini iugales pag.</i>	306	<i>Iure prætendunt</i>	122
<i>Agit furnaria</i>	260	<i>Legatum factum</i>	33
<i>Appellauerat pars victa</i>	369	<i>Licet Domini fratres</i>	280
<i>Causa pendens</i>	37	<i>Licet Excellentissimus Senatus</i>	
<i>Censuius stare</i>	167	<i>pag.</i>	193
<i>Certior effectus</i>	144	<i>Mortuo Domino Flaminio</i>	318
<i>Confusa quidem moles</i>	234	<i>Nouum litigij genus</i>	82
<i>Commisa executione</i>	188	<i>Nullo iure sustinetur</i>	84
<i>Conquerente Dominio vatio</i>	8	<i>Ob Alfonso primi</i>	174
<i>Constituto de iure</i>	188	<i>Omissa discussione</i>	127
<i>Conueniunt vndique</i>	91	<i>Orta rixa</i>	23
<i>Data conclusione iuris</i>	303	<i>Pater condito testamento</i>	353
<i>Dicebat Dominus Vartius</i>	6	<i>Patrato homicidio</i>	16
<i>Dictum alias fuit</i>	57	<i>Petitum remedium</i>	362
<i>Definita controuersa</i>	199	<i>Præsens questio</i>	210
<i>Domina Anna Inzaga</i>	136	<i>Præsupponit Domina Anna</i>	150
<i>Dominus Ioannes Franciscus</i>	317	<i>Prætendit mater</i>	161
<i>Dubitatur contra</i>	77	<i>Prætendit Brigida</i>	185
<i>Dubitatur contra Dominam</i>	96	<i>Proposita requisitioni</i>	107
<i>Dubitatur in causa</i>	223	<i>Quamuis Domina Anna</i>	159
<i>Et si per ea</i>	74	<i>Que fuit insignis</i>	2
<i>Exceptiones oppositæ</i>	190	<i>Questionis propositæ</i>	375
<i>Et transmissa narratione facti</i>		<i>Retentionem bonorum</i>	355
<i>pag.</i>	291	<i>Sententia lata</i>	287
<i>Hæredi agentis</i>	145	<i>Testando Ioannes Bernardinus</i>	
<i>In congruum fore</i>	28	<i>pag.</i>	62
<i>Indebitam vnde quaq.</i>	250	<i>Viso instrumento</i>	218
<i>In eadem causa</i>	266	<i>Viso testamento</i>	322
<i>In iudicio quod viuens</i>	384	<i>Visa substitutione</i>	492
<i>In proposita difficultate</i>	220	<i>Vrget filia patrem</i>	79
<i>Instructo processu</i>	274	<i>Vt proponende questionis</i>	51
		<i>Qua-</i>	

Quales & quae sint materia Decisionum & Consultarum. & huius primi voluminis, sequentia indicant Argumenta.

A Cquirens iura quae quis habet in bonis, & hereditate alicuius an te neatur ad legata. Decif. 44. pag. 358
 Ador an teneatur praestare fideiussione Reo de proseguenda lite, & refunde dis expensis Decif. 18 p. 91
 Alimentari an debeatur maritum a filio, pro modo facultatum quae adauit sunt, post mortem Patris. Decif. 20. p. 101
 Alternatiua posita in sententia per Iudicem in cuius electione sit. Dec. 29. pag. 193. & 195
 Appellatio quando dicatur calumnia, sita ut per Iudicem sit reijcienda, & discutitur materia quando quis dicatur calumniari. Decif. 47. pag. 369
 Appellatione Pendente nihil est innouandum, & innouata per viam attentionum reuocantur. Decif. 1. pag. 6
 Ador laudatus an possit compellere emptorem ad recipiendum bona vendita, & tradita. Decif. 18. pag. 82
 Auius an & quando censetur legasse nepoti ex filio dotem contemplatione ipsius filij, ut in legitimam computetur. Decif. 30. pag. 199. & 210

C Onductor an possit retardare pensionem sub praetextu damni dati per Agentes locatotis. Decif. 33. p. 230
 Cont. Med. de Cōtin possessione defuncti lib. 3. an pluries competat. Decif. 46 pag. 362
 Item an tollat retentionem in Creditore hereditario praefertim in usufructuaria ibidem.

D Os ubi constituenda est filia ex officio Iudicis patre viuente quae debeant interuenire. Decif. 15. 77

E Ligendi facultas, data per testatorem heredi grauato an transmittatur in fideicommissarium particulare, primo scilicet herede non eligente. Decif. 50. pag. 403
 Emphyteusis Ecclesiastica an possit uel aliam Ecclesiam vel Hospitale alienari. Decif. 48. pag. 375
 Quid operetur pactum appositum in Emphyteusi quod non possit legari ali-

cui mulieri, Ecclesiae vel loco pio ibi Emptio facta per Patrem nomine filij, & de proprijs pecunijs. an & quando inducat praesumptionem donationis. Decif. 31. p. 218. & 220
 Euictis bonis, an qui succubuit possit cogi ad capiendum eadem bona ex eo quod auctor laudatus concordauerit se cum auctore ad cuius commodum fuit declaratum super euictione. D. 16. p. 82
 Exceptio quando sit referuanda in finelitis. Decif. 35. pag. 269
 Executionis nullitas an insurgat ex eo, quod tentatur executio sententiae latae in alio territorio, absque litteris rogatorijs. Decif. 1. pag. 2
 Executor quando non debeat retardare, executionem propter exceptiones coram eo oppositas Decif. 28. p. 188. & 190. & quando non debeat remittere partes ad superiorem. ibidem.

F Feudalis concessio facta de Dacio Panis, Vini, Carnium, & Imboratione per Principem in vim contractus ex quibus arguatur ex pacto & prouidentia. Decif. 21. pag. 107
 Fendi qualitas in vniuerso territorio quomodo probetur. Dec. 40. pag. 291
 Feudum quomodo probetur ex confessione subditorum. Decif. 40. pag. 291
 Feudatarij quanta facultatem habeant pro conseruatione Dacitorum panis vini, carniū, & lucis imboratione. Decif. 22. pag. 118
 Feudatarij an exigant penās impositas ex causa Dacitorum quae ad eos pertinent. Decif. 22. pag. 118
 Feudatarius qui perierit processu melioris de tempore quo iurisdictionis exercitium erat penes se, si fuerit impositus iurisdictionis an possit procedere contra impediens, qui delinquerit de tempore quo exercitium iurisdictionis est penes eum in feudo. Decif. 4. pag. 116
 Feudatarius an possit consequi penās condēnatorū in eo genere criminis cuius ipse de ex coquisitis. D. 5. pag. 23
 Fideicommissum factum in vno casu extra datur ad casus non expressus ob verba testatoris. Et hoc autem ratio quae mēs & in-

& intentio ipsius fuit & est, vt bona sua conferretur in familia. D. 14. p. 77
Fideicommissum simplex, & absolutum an & quando inducatur ex verbis testatoris, quod voluerit bona sua conservari in familia, & posteritate sua, quoad scilicet fuerint posita in fideicommissum in casum delicti. Decif. 12. p. 32
Fideicommissum an per donationem cessatur ademptum, & an renovata donatione reintegretur. Decif. 44. p. 53
Filius subditi dominio Mediolani natus extra dominium an sit capax hereditatis, & bonorum existentium in dicto dominio, & an sit comprehensus in §. collegijs tit. de Pen. N. Conf. Stat. Mediolani. Decif. 6. pag. 28
Femina descendens ex masculo an sit vocata, ad fideicommissum aut qui exclusus proprijs filiabus filios masculos vocavit. Decif. 49. pag. 383
Femina ex filio an veniat ad fideicommissum sub nomine descendendum, & proximorum, & an excludat filium legitimum, & naturalem descendentem ex filio illegitimo attenta exclusione illegitimorum ibidem
Femina quae renuntiavit intuitu dotis an admittenda ad fideicommissum maiorum si fuit in dote decepta, & laesa enormiter ibidem
Universaria incrementa an & quando spectent vassallo, & no Domino directo. Decif. 41. pag. 308

H

Heredes matris an consequi possint in bonis patris fructus quos percepit Pater in bonis matris extradotalibus, & an possint hoc nomine retinere bona paterna. Decif. 38. p. 280
Heres gratuaturs de restituendo quicquid supererit cum facultate disponendi non obstante substitutione an possit donare in praedictum substituti. Decif. 35. p. 260 & Decif. 3. p. 266

I

Incrementa fluviatica an fiant feudalia, & cui competant vassallo scilicet an Domino directo. Decif. 41. p. 308
Iurare qui tenetur in supplementum inrra quod tempus debet iurare, & quomodo succurrendum ei, qui intra tempus non iuraverit. Decif. 39. pag. 287
Iudex appellationis si fuerit impeditus ab eo qui sententiam fauorabilem ob-

tinuit per executionem tentatam in alia prouincia an dicatur turbari, & ladi in Iurisdictione. Decif. 3. pag. 8
Iudex an & quando possit punire eos qui sibi, & ministris resistunt. Decif. 4. pag. 16

L

Legata an & quando detrahenda sint de usufructu vniuersaliter relicto in ultima parte testamenti. Decif. 27. pag. 167 & 174
Legata per autum Nepti ex filio an & quando censeantur relicta contemplatione filij ita vt in eius legitimam, & trebellianicam sint imputanda. Dec. 30. pag. 199. & 210
Legatarius & usufructuarius quando & quomodo concurrant. Decif. 27. pag. 167. & 174
Legatum factum de certa quantitate da da per Heredem monasterio cum expressa declaratione, vt cogatur qui da tertius ad vendendum illi monasterio domum adhuc vt ibi edificetur Ecclesia cum clausulis, & non aliter &c. cum aliter &c. an praestandum sit vbi de iure non potuerit cogi ille tertius ad vendendum. Dec. 7. pag. 33
Legatum mulieri factum donec vitam vidualem duxerit castam, & honestam, an debeatur vxori transgunti ad secunda vota pro tempore praeterito. Dec. 19. pag. 96
Legatum factum vxori an & quando censeatur animo compensandi. Decif. 24. pag. 127 & 136
Legitimae an filius possit renunciare cum rameto, & an obitet exceptio metus causa. Decif. 42. pag. 308 & 317. & 341.

M

Mandatum locatoris quando sibi noceat in exactione pensionis. Decif. 33. pag. 230
Maritus an & quando vxori suae teneatur ad fructus perceptos ex bonis extradotalibus. Decif. 24. pag. 127
Maritus an & quando censeatur legasse vxori suae animo compensandi. Decif. 24. pag. 127. & 136
Minor secularis an possit renunciare bonis ob ingressum religionis ad commodum familiae, & an obitet cap. 16. sess. 25. Concil. Trident. Decif. 17. pag. 84.

Mulier usufructuaria an possit retinere bona mariti finito usufructu ob fructus quos maritus percepit in bonis suis extradotalibus. Decis. 16. pag. 155. & 159

N

Nepos an & quando in fideicommissis concurrat cum Patruo. Decis. 10. pag. 51

Nullitas executionis an insurgat quando tentatur executio sententiae latae in alieno territorio, absque litteris rogatorijs, Decis. 1. pag. 3

O

Officialis an, & quando possit procedere contra eos, qui sibi, & ministris resistunt, Decis. 4. pag. 16

P

Pactum temporale de redimendo quando perpetuatur. Dec. 23. p. 123

Pensio locationis an possit retardari sub praetextu damni dati per Agentes locatoris, Decis. 33. pag. 230

Poenae tamquam fructus Iurisdictionales ad vassallum pertinent non autem ad Dominum directum. Quid si una cum condemnatis fuerit Inquisitus Dominus utilis, & fuerit exinde absolutus, Decis. 5. pag. 23

Prescriptio an currat in feudis ad praedium vocatorum ex investitura. Decis. 21. pag. 107

R

Ratio posita per testatorem in fine dispositionis quia vult, quod bona sua conferuntur in familia, & posteritate sua quomodo sit intelligenda, & quando per eam non vocetur is qui est de familia, Decis. 13. pag. 74

Renunciatio minoris saecularis, ob ingressum religionis ad fauorem familiae an sustineatur, & an obstat c. 16. sess. 25. Conc. Trid. Decis. 17. pag. 84

S

Salariū vel merces soluta Secretario Principis, pro expeditione litterarum patentialium an ex defectu datae pos

sit repeti per successorem in officio Secretariae. Decis. 9. pag. 43

Statutum Mediolani 184. illa persona vol. 1. perpenditur, & declaratur. Decis. 8. pag. 32

T

Transactio an & quando rescindatur sub praetextu in adimplementum ita ut licitum sit alicui ex transigentibus ab ea recedere, & ad primam actionem redire. Decis. 32. pag. 123

Transactio super fideicommissis, an & quando rescindatur, non obstante continuatione actus, & receptione penarum in causam renunciationis. Decis. 37. pag. 274

V

Vassallus qui diuissum Iurisdictionem habet an possit punire resistentes suae Iurisdictioni de tempore quo Iurisdictionis exercitium est penes consortem in feudo. Decis. 4. pag. 16

Venditio cum pacto Francand. facta reservatione directi Dominij, an & quando licita sit, ut permittatur venditori perceptio fructuum rei venditae. Decis. 34. pag. 158

Usufructuaria mulier an possit bona mariti retinere pro fructibus quos maritus percepit ex bonis extradotalibus mulieris. Decis. 16. pag. 155. & 159.

Usufructuarius an possit auferre a possessione finito usufructu ipso non cito. Decis. 25. pag. 145. & 150

Usufructuarius, & legatarius quando, & quomodo concurrunt, & est materia, l. si alij, ff. de usufruct. legat. Decis. 27. pag. 16

Usufructus vxoris relictus per septennium a die mortis testatoris an conuenerari possit intra legata annua vel similia, ita quod fideicommissarius teneatur, si debito tempore non fuerit praestitus. Decis. 11. pag. 57

I N D E X LOCVPLETISSIMVS OMNIYV NOTABILIVM,

*Et singularium Rerum. Quæ tam in primo Decisionum Libro, quàm
in Paraphrasi ad eas continentur seriè Alphabetica
compositus.*

A bsentia in materia prescriptionis ab vna ciuitate vel Regno quomodo in telligatur num. 6. pag. 418	103.	Actio realis vnde descendat num. 11. 41
Abfurdum, vt culctetur improprian- tul verba num. 68. 146		Actio realis datur etiam ad vindicandam re pro- prium, & competit ratione domini, vel quafi num. 2. 103
Accessorium sequitur naturam sui principalis. num. 1. & 2. 455		Actio datur ad implementum in transactione. num. 7. 114
Limita num. 2. & 3. 455		Actio quod metus causa est in rem scripta, & rei persecutoria, & ideo aduersus quem de- tur num. 13. 124
Amplia num. 4. ibidem.		Actio realis requirit, vt ex parte agentis suppo- natur dominium num. 8. 407
Accessorium in penalibus non extenditur nu. 1. & 2. 455		Actionem habere concernit rectitudinem iudi- cij num. 2. 44
Accessorium corrumpit cessante principali num. 5. pag. 455. & num. 43. 485		Actionem qui non habet non expeditur nu. 144
Accessiones feudales per feudatarium vindican- tur num. 5. 304		Actiones habet ad rem, & ipsam habere videtur num. 13. 17
Accidens non datur sine substantia num. 3. 146		Actiones sunt in potestate creditoris, ita vt po- sint cedi passiones vero minime num. 9. 364
Accidentia conferat ad cognoscendum quod quid est num. 4. 432		Actiones, & iura an veniant appellatione reru. num. 16. 422
Acta corâ arbitris recepta an probent n. 7. 427		Actiones, & iura an connumerentur inter mobi- lia vel immobilia num. 18. 20. & 21. 414
Actio iudiciali vel officium iudicis an & ex qui- bus appareat intentatum num. 30. 415		Actiones, & iura quò remedio veniant in lega- to mobiliu num. 19. 23. 24. & 25. 424
Actio personalis non datur, vbi nulla interue- nit obligatio naturalis vel ciuilis num. 7. 497		Actiones directæ semper remanent in creditore num. 1. declarata nu. 3. & 4. 466
Actio iudicati dicitur actio in factum n. 3. 1415		Actionis verbo veniunt nomina debitorum nu. 2. 359
Actio in factum vel iudicati non exigit literas requisitionales de quibus in l. A. Divo Pio §. 1. de re iud. num. 5. 4		Astorian teneatur prestare reo fidelium de prosequenda lite, & refundendis expensis nu. 1. 91
Actio soli creditori aduersus debitorem compe- tit num. 8. 44		Actio sequitur forum rei tam in criminali iudi- cio quam ciuili num. 1. limita num. 5. 437
Actio mixta quæ fit num. 12. 45		Actio in actione reali quomodo sequitur foru rei num. 1. 445
Actio personalis quæ fit num. 3. 44		Actore cumulant peritiorum cum possessorio non tollitur facultas iudici prouinciandi fu- per solo possessorio nu. 2. 465
Actio personalis an sequatur debitorem n. 4. 44		Actio contrarij simul stare non possunt. nu. 43. pag. 459
Actio personalis non datur contra debitorem debitoris num. 1. ampliat, & limitat num. 3. & 4. 499		
Actio personalis quæ dicitur, & vnde oritur. num. 15. 93		
Actio realis datur ratione seruitutis, & obliga- tionis num. 3. pag. 103. & nu. 1. ibidem.		
Actio realis ex quibus constituatur num. 4. pag.		

Actus qui non exigit scripturam non vitatur si
 fiat scriptura vitata num. 33. ibidem.
 Actus recepti solemnitate a lege loci in quo
 fit. nu. 20. declarata. vt no. 61.
 Actus praeiudicialis solum a gentem teneri num.
 437.
 Actus omnis vt subsistat quae requirantur respo-
 citu solemnitatis num. 3. & seqq.
 Actus purificatur adueniente tempore requisi-
 to num. 9.
 Actus vt sustineatur fit interpretatio n. 10. 108
 Actus si non valet agitur, valeat, vt valere pot.
 num. 18.
 Ampliatur.
 Limitatur pluribus modis remissive nu. 19.
 ibidem.
 Ad actum sustinendum si interpretatio fauens
 adori num. 10.
 Ademptio fideicommissi probatur ex coniectu-
 ra num. 1.
 Ademptio fideicommissi ex causa an cesset caus-
 sa cessante num. 6.
 Ademptio legati arguitur ex superuenientibus
 iniuriis, & quid ipso cessantibus nu. 7.
 Ademptio fideicommissi, vel legati arguitur ex
 alienatione voluntaria nu. 8.
 Quid si redimantur bona num. 10.
 Quid si alienatio esset nulla nu. 20.
 Ademptio inter monasterium, & filius ex pro-
 pterio semine procreatos quando procedat.
 num. 14. & 15.
 Ademptum vehementer super semiplena pro-
 bationem num. 21.
 Ademptio tractatur conieciere librum ratio-
 num num. 22.
 Adversaria in iure, & in facto quid operetur.
 num. 23.
 Adversarius qui casu non potuerit adimplere ad-
 vocacionem, an possit integrum salarium ha-
 bere num. 1.
 Advocatus allegans praescriptionem quid obser-
 vare debeat num. 46.
 Aedificia, & domus in fructu non respondent
 pretio num. 2.
 Agens ante eventum conditionis repellitur a
 iudicio num. 5.
 Agens ad fidei commissum quid debeat proba-
 re num. 4.
 Agens ex statuto qualitates illius probare debet.
 num. 6.
 Agens ex transacione an incumbat onus proban-
 di ex sui latere num. 3.
 Agi non potest intra tempus datum debitori in
 serationis gratia num. 2. declarata num. 3.
 Agnatio nomen assumit ab ipso iure civilis
 rum num. 6.
 Agnationis ratio, quando extendat dispositio-
 nem de filiis ad nepotes num. 3.
 Agnationis favor quando operetur extensione
 fideicommissi num. 27.
 Agnatorum nomine quando veniant praesentes
 & futuri num. 35.
 Agnatio simplex voluntate testatoris ex addi-
 tione hereditatis an operetur confirmatione
 renunciationis legitimorum num. 35.
 Alciatus dum inquit in feudis non requiri
 praescriptiones quot sunt personae non recipi-

tur num. 35.
 Alex. in l. 1. si quis caut. volens dationem Pi-
 gnoris non succedere loco fideiussoris non re-
 cipitur nu. 9.
 Alienabile non est quod non est praescriptibile.
 num. 35.
 Alienare prohibitus extra certum genus per-
 sonarum potest insinquare cum qui erat sibi
 successurus ab intestato num. 4.
 Alienare prohibitus extra familiam non prohib-
 betur alienare in filiam, & sororem n. 21. 387
 Alienatio bonorum fideicommissi bona fide
 facta sustinetur secus in fraudem n. 7.
 Alienationis appellatione venit praescriptio n.
 26. pag. 112. & nu. 387.
 Alim. cui praestanda sunt pro modo facultatum
 & qualitate personarum num. 2.
 Alimenta agenda sunt aucto stata, & faculta-
 tibus alimentandi item. 3.
 Alimenta debita matri per filium augentur au-
 ctis facultatibus filij num. 4.
 Alimenta praestanda matri talia debent esse qua
 lia forent ea quae praestare teneretur mater fi-
 lio num. 6.
 Alimenta decernuntur ex aequitate, & eharitate
 sanguinis nu. 12.
 Alimentorum causa somari tractari debet.
 101.
 Alimentorum appellatione veniunt alimenta
 praestanda familiis, & pedissequis nu. 5.
 Alimentorum materia qualiter intelligatur in
 eo quod quis non habeat unde se alar. nu. 10.
 pag. 103.
 Aliud pro alio non potest solui invito creditore
 num. 13. pag. 6. & num. 17.
 Aliud est emere hereditatem, & aliud emere lu-
 ra, & erga. num. 6.
 Allegans e contra dictum inualidum locationis no-
 excusatur nisi offerat mercedem locatori, &
 deponat num. 26.
 Allodialia quando praesumuntur num. 34.
 Alternatiuum quoad actionem electio est a-
 ctoris num. 1.
 Alternatiue electio est illius cui remedia compe-
 tunt num. 3.
 Alternatiue electio est debitoris nu. 1. limita-
 tum. 3.
 Alternatiue electio cui competat num. 2.
 Ambasciator qui ante finem tempus legatio-
 nis decesserit, an consequatur integrum sala-
 rium num. 1.
 Animalia an veniant in legato mobilium n. 28.
 pag. 414.
 Angelus in la Diuo Pio. 9. si post addictum fi-
 de re iudicata per Alex. improbatum num. 36.
 pag. 425.
 Antecessores in feudo ex pacto, & providentia
 non praeiudicant successoribus num. 21.
 Antiquitas temporis operatur, vt praesumptiva
 probatio susceat n. 11.
 Apparere ex figura verborum, & contineri vi-
 tualiter sub verbis varia fiunt. nu. 6.
 Appellans voce, & scriptis quomodo veniat pro-
 sequi num. 4.
 Appellatio fieri debet in scriptis num. 1.
 Appellatio verbalis ad relationem contentorum
 in certa cedula in qua nulla sit mentio an va-
 leat.

icar. num. 3.	436	propter filium siue diues siue pauper sit n. 3.	318
Appellatio que fit viua voce an teneat. n. 7.	436		
Appellationis geminatio non nocet & cuius sit effectus. num. 1. & 6.	436		
Appellans qui non curat comparere indicem contemnit. num. 2.	9		
Approbat partem gestorum per procuratorem suum cum facultate gerendi quidquid ei visum sit expedire tenetur in totum approbare. n. 29.	145		
Approbare an dicatur is qui non contradicit. n. 3.	437		
Approbatio defectus non cadit in eo qui illum ignorat. nu. 22.	272		
Arbitratoris laudum an exigat scripturam. n. 1. pag.	437		
Arbitri sententia an pareat actionem. nu. 2.	437		
Arbitrium patris est potentius iudicis officio in constituenda dote filia. n. 2.	73		
Argumentum ab ætymologia vocabuli valet. n. 15. limita seqq.	431		
Argumentum de loco ad tempus valet. n. 22.	21		
Argumentum à vi subrogationis valet. n. 16.	21		
Argumentum à destructione antecedentis ad destructionem consequentis valet. num. 16. p. 126			
Argumentum à verisimili valet. num. 19.	141		
Argumentum ab euitando absurdo valet. nu. 62. amplia. 63. 64.	183		
Argumentum à verisimili est probabile n. 60.	184		
Argumentum de persona ad res validum est. nu. 8. p. 405. ite de persona ad locum. n. 17.	484		
Argumentum à iudicijs ad contractus an valeat. num. 2.	444		
Argumentum non trahitur ex diuersa. nu. 30.			
Argumentum ab æquiparatis. quando procedat. num. 52.	490		
Argumentum à l. 6. vñ qui. Cod. de R. noc. don. ad l. cum actus ff. de condic. & demonst. valet. num. 51.	495		
Argumentum non operantur inducta ad diminutionem. num. 16.	69		
Affertio pudentis. & grauati accenditur quando fidelicommissa maiorum. nu. 67.	401		
Affertio facta in libello nocet libellanti. num. 9. limita. vt ibi.	505		
Assignatio facta per patrem de legitima in vita reportata pacto de vterius quidquam non perendo valet. num. 13.	345		
Attentans Indicem magis offendit quam contumax. num. 27.	433		
Attentans post inhibitionem factam. offendit Ius Iudicium. & partem. num. 20.	433		
Attentatorum reuocatio quare fiat. nu. 29.	433		
Auctorare sibi nemo potest in re propria. au. 1. pag.	454		
Limitatur remissio. nu. 2.	454		
Aut officium in dotatione nepos unde pendat. num. 8.	206		
Aus legans dotem nepri an videatur fecisse contemplatione filij. nu. 7. & 9. pag. 200. & num. 31. pag. 211. nu. 10. & 11.	212		
Aus dotando neprem videtur exinguere obligationem filij. num. 16. & 38.	209		
Aus reliquens dotem nepri ad lites euitandas prefatur relinquitse animo compensandi. num. 43.	206		
Aus non tenetur dotare neprem propter se. sed			
B			
Baldus in cap. 1. §. sciendum de feud. cognit. dum inquit emptorem Gabelle censeri commisse pœnas transgressorum declaratur. n. 1. pag.	447		
Bart. ad l. primam §. si quis ante ff. de iuz. act. qui priuato in materia prescriptionis declaratur. num. 1.	418		
Bartolus in l. Titia cum testamento in §. Titia cum nuberet. nu. 11. ff. de legat. 2. perpenditur. & declaratur. nu. 17.	59		
Bart. ad l. omnia in §. cura carnis. ff. de officio. praefect. vrb. nu. 13.	454		
Bart. ad l. Pomponius ff. de re iudic. num. 8. declaratur. num. 6.	448		
Beata terra cuius Rex est nobilis. num. 18.	241		
Bona delinquentis applicatur cui de iure non habita ratione quod in sententia dictum sit. huic vel alteri filio fore applicanda. n. 1. 467			
Bona confiscata existentia in pluribus territorijs ad quem pertineant. num. 2.	466		
Quid in crimine lesae maiestatis ibidem. num. 10. & 11. & 14.	463		
Limita. & declara. num. 35.	463		
Bona testatoris restitutioni obnoxia non sunt obligata pro legato vsus fructus annorū per testatorem. num. 10.	52		
Bona fides debet exuberare in contractu Principum magis. quam in contractu priuati. n. 15. pag.	116		
Bona dicuntur dedacto aere alieno. num. 4. 175			
Bona fides exigat. vt quod cõuenit fiat. n. 6.	231		
Bona parafernalia. de extra dotalia an id sint. num. 3. 1. 6. & 7. pag. 22. & 23.	222		
Bona mulier solet habere triplicis generis. & qualis. num. 4. 10	281		
Bona parafernalia diuersimode applicantur. n. 8. ...	289		
Bona extradotalia quæ sint. nu. 2.	136		
Bona mortui sunt taciè hypothecata pro bonis extradotalib. mulierum. nu. 27.	287		
Bona quando prefumuntur data per vassallos subditis suis ad culturam. nu. 20.	298		
Bona triplicis generis sunt. num. 7.	366		
Bonorum occupatio. & confiscatio facienda est per personas publicas non priuatas. num. 13. pag.	462		
Bona fidei possessor non tenetur ad restitutionem fructuum. num. 26.	140		
Bonus in dubio quilibet presumitur. nu. 2.	470		
Burse fiscales sunt distringit nec debent confundi nec vnus fiscus debet manu imponere in bonis alterius fisci. nu. 11.	25		
C			
Acherasorum familie splendor notatur. num. 2.	51		
Caducitas non censetur remissa per reptionem. Canonis vbi ignoratur incursus illius. nu. 20. pag.	379		
Calumniari dicitur eo ipso. quod quis non probat id. quod dicit. n. 5.	370		
Calumniari dicitur quis faciendo actum prohibitum à iure. n. 7.	371		
Calumniari dicitur qui partem narratur. & frustratur litem differendo. n. 15.	373		

Calumniatur qui bona alicuius aufert, & detinet. num. 8.	371	beat vim refoctionis. num. 1.	33
Calumnia dicitur omnis interpretatio, quæ datur ad verba clara. num. 14. pag. 371. 181. & num. 47. pag.	307	Clausula eo casu prohibet extensionem. nu. 14. pag. 66. & num. 1.	77
Carceratus indebite agit actione Injuriarum. num. 6.	440	Clausula illo tali casu annexam habet conditionem, & tempus. n. 4.	77
Carceratus debitor vigore statuti, an possit cedere bonis. nu. 7.	440	Clausula eo casu impedit argumentum ab æquivalentibus. n. 14.	66
Carceratus debitor an possit ab alijs recomdari. num. 8.	440	Clausula, vis supra, & pro vis supra quid operetur. num. 16.	66
Castris peculij qualitas, cessat mortuo eo qui lucratus est. num. 11.	65	Et est distributio ordinis, & temporis. num. 8.	71
Casus insolitus quis dicatur. nu. 4.	473	Clausula perpetuis temporibus quomodo fit intelligenda. num. 39.	70
Casus commissus est sub iuris communis dispositione. nu. 9.	30	Clausula generalis post plura singulariter posita, omnia singulariter intelligitur exprimeret. num. 7.	75
Declara Amplia, & limitat. n. 37. pag. 461. latius num. 1. & seqq.	473	Clausula quia vult bona conferuari in familia, an sit de stylo notariarum, potiusq; de voluntate testatoris. n. 7. pag. 78. & an restringatur ad casum expressum. nu. 10.	78
Causa quæ libet suum reddit fructum num. 16. pag.	46	Clausula Codicillaris an sit potius de stylo notariarum, nunquid de voluntate testatoris. nu. 8. pag.	78
Causa implicite considerata, si est æstimabilis iuxta ad iustificandum actum. nu. 11.	471	Clausula statibus rebus ut stant semper intelligitur. num. 18.	89
Causa erronea, & falsa, & sic dolus præbens causam renunciationis est vitia. num. 49. 307	307	Clausula ipso iure habet canonem latæ sententia. nu. 15.	153
Causa civilis pendente si testes accensur de facto criminaliter, an in ea sit supersedendum. n. 3.	453	Clausula omni meliori modo appositæ in testamentis, in casum delicti: quid operetur. n. 45. pag.	73
Cautelam quam commendavit Rodoricus Suarez in loco citato, & Didacus Gomez, & peregr. auctor subverti probat. nu. 17.	339	An habeat vim derogationis ad contrarias provisiones. n. 41.	416
Causio mutua in quo iure introducta fuerit. nu. 3.	96	Cuius sit importantia in materia Iuris, & Iustitiæ administrandæ. 43.	416
Cautio iuratoria quando admittatur ad persequendum Iudicium. num. 16.	414	Appositæ in libellis quid operetur. num. 43. 44. 46. 47. & 48.	416
Cautio de non offendendo an, & quando possit peti num. 3.	509	Clausula omni meliori modo, in actionibus humanis, actus perfectionem inducit. n. 49. 416	416
Quid aut observetur dominio Mediolani. ibid.	509	In concessione Principis operatur plenitudo potestatis. num. 50.	417
Cedenan postius cessum possit agere, & experiri nu. 14.	466	In testamentis post factam vulgarem, & pupillarem, ac fideicommissariam substitutionem operatur, ut substitutio æqualiter disponat inter filios, & nepotes. num. 51.	417
Cephalus conf. 190. non recipi per Ruin. in conf. 73. vol. 1. num. 16.	256	In contractu dubio an sit inominatus nec ne operatur donationem. num. 52.	417
Cessante causa non cessat effectus vbi consumatur actus. num. 19.	257	In legatis prohibet restrictionem. num. 53.	417
Cessio iuris quando de necessitate requiratur, num. 7.	44	In substitutionibus habet vim fideicommissi. n. 54.	417
Cessio vbi facta fuerit in forma 3. Cod. de novatio. an possit reuocari cessionatio non adimplente. num. 10. & 11.	666	In calce testamenti quid operetur. num. 55.	417
Cessio quo tempore fieri debeat ad hoc ut valeat. num. 13.	466	Quid vbi modi expressi sunt inepti, nec apti possunt ex eis descendere. n. 56.	417
Cessionarius post factam denuntiationem solus do alteri, quæ denuntiatio non libera. n. 2.	466	Clausula omni meliori modo in codicillis quid operetur. nu. 57.	417
Civilitatem originis retinet qui domicilium alio transfert. num. 3. declara. num. 4. 5. & 6. pag.	469	An inducat donationem irreuocabilem. n. 58. 418	418
Civilitatem qui suscepit obligat se ad onera quibus ceteri cives obligantur. nu. 18.	47	Quid vbi præcedit copula, & num. 59.	418
Civilitas retrotrahitur ad tempus delatæ hereditatis. num. 6.	469	In testamentis an habeat vim derogatoria derogatorum. n. 60.	418
Civis absens quando gaudeat privilegio civilitatis. num. 6.	39	Clausula omni meliori modo an & quando impedit derogationem crebellanicæ. nu. 61.	418
Clar. declaratur in §. feudum q. 33. nu. 37.	303	Quid in odium filiorum primi gradus. n. 64. ibi.	418
Clausula ius, & iustitia repræsentat actionem in factum, & iudicium. num. 11.	5	Acquiparatur iuramento, & facit actum irreuocabilem. n. 65. ibidem.	418
Et operatur, ut actio magis congrua censetur intermata. num. 18.	419	Quando non iuvat filio retinendum iure legati. n. 66. ibidem.	418
Clausula, & non aliter, cum aliter, an semper habeat vim refoctionis. num. 1.	33	Clausula omni meliori modo in fine posita refertur ad omnia. n. 68.	418
		In legatis, & fideicommissis an operetur, ut quis possit	418

possit auctoritate propria capere. n. 60. 418
 In legatis an suppleat defectum solemnitatis. n. 70. 419
 An vnum actum in alium transferat. n. 71. 419
 An semper intelligatur in testamento Patris. n. 72. 418-419
 An operetur quod actus valeat pluribus modis. n. 73. 419
 Clausula omni meliori modo dicitur subsidia-
 ria, & quare. n. 74. 419
 Viriorem semper modum inducit. n. 75. ibidem.
 An suppleat defectum formae. n. 76. 419
 An auferat defectum praesentionis. n. 77. ibid.
 An extendat dispositionem ad casus non expres-
 sos. n. 78. 419
 Non operatur contra voluntatem disponentis. n. 79. ibidem.
 An sustineat adiectionem ex secundo testamento
 nullo si possit quis adire ex primo testamen-
 to valido. n. 80. ibidem.
 Quid vbi sit aditio hereditatis simpliciter non
 adiectio scilicet ex testamento an sustineatur
 ab intestato. n. 81. ibidem.
 Non qualificat nec dat nouum modum vel argu-
 mentum fidei commissi. n. 82. 419
 Nō supplet defectum substantiae sed qualitatē.
 n. 83. 410
 Non sanat institutionem legitimam factam in
 fructibus. n. 84. 410
 Non supplet defectum consensus. n. 85. ibidem.
 Non tollit vitium contrarietatis. n. 86. ibidem.
 Sufficit donatio in vim pacti de donando.
 n. 87. 410
 In eopromissi comprehendit Iudicatu. n. 88. ibi.
 In donatione, & remuneratione facta absentis
 quid operetur. n. 89. ibidem.
 Sufficit emancipationem, & quomodo. n. 90. ibi.
 Clausula omni meliori modo an habeat vim clau-
 sulae codicillariae. n. 91. ibidem.
 Quid vbi fuerit iuncta dictioni, & quocumque.
 num. 92. ibidem.
 An in testamentis operetur, vt filij positi in con-
 ditione censeantur vocati. n. 93. ibidem.
 An censeatur posita ex filo notarij potiusquam
 voluntate testatoris. n. 94. & 95. ibidem.
 Clausula omni meliori modo posita in prin-
 cipio testamenti quid operetur. n. 96. 410
 In constitutione Peculij quid operetur. n. 96. 410
 Quid in donatione inter viri, & vxorē. n. 98. 411
 In Decreto Iudicis an suppleat omnia necessa-
 ria. n. 99. & an tollat errorem. n. 100. & 101. 411
 Non variat sensum clarum. n. 103. ibidem.
 Posita in testamento facit substitutionem vale-
 re in vim conditionis. n. 103. ibidem.
 Non sustinet iniunctam, & captoriam volunta-
 tem defuncti. n. 104. ibidem.
 Non extendit voluntatem limitatam. n. 105. ibi.
 Facit, vt legata censeantur reposita à venienti-
 bus ab intestato. n. 106. ibidem.
 In legitimatione posita quid operetur. n. 107. ibi.
 Facit quod substitutio directa pupillaris fiat. n.
 108. ibidem.
 Magis operatur in principio, quam in fine pos-
 ta. n. 109. ibidem.
 Clausula omni meliori modo an sit necessaria in
 reuocatione donationis causa mortis. n. 111.
 pag. 411

Clausula in contractibus mulierum an sint por-
 tius de filo notarij, quam de voluntate mulie-
 rum. n. 61. 399
 Clericus effectus quando stare reuocatur Iudicio
 laicali. n. 7. 417
 Clericus qui dissimauit contra transactionē
 factam, coram laico vbi possit conueniri. n. 7.
 pag. 417
 Clericus qui contendit de fundo, sequitur Iudi-
 cem laicum. num. 37. 410
 Clericus succedens laico iam vocato in Iudicio
 vbi possit conueniri. n. 6. 415
 Coloni partiarj nō possunt terras quas colunt
 feudales in emphyt. transmutare. n. 34. 301
 Colonos non facit fructus suos nisi soluta mer-
 cede vel habita sive de ea. n. 38. 216
 Commissio generalis data procuratori de soli-
 tis fieri intelligitur de fieri solis ordinarie
 non extraordinarie. n. 19. 141
 Communitas vel Hospitalis nunquam moritur
 sed continuatur in diuersis suppositis. n. 4. 377
 Compensare non prohibetur, prohibitus agere
 pendente dilatore concessa miferationis gra-
 tia. nu. 4. 416
 Compensatio non fit de specie ad quantitatem
 num. 1. 160
 Compensatio fit tantum in his, quae recipiunt fun-
 dationem in genere suo. nu. 2. 160
 Compensatio regulariter est imaginaria solu-
 tio. n. 3. 160
 Compensatio non admittitur contra testamen-
 tum furatum. n. 4. 160
 Limita. nu. 4. ibidem.
 Compensatio de liquidis ad illiquidum nō fit. n. 2. 161
 Compensatio vbi non datur, reuertitur ius, &
 aliud Iudicium. n. 1. 161
 Compensatio non datur in his quae sunt restitui-
 da sed etiam in his quae solui debent. n. 1. 161
 Compensatio non admittitur de specie ad quan-
 titatem, nec de vno genere ad aliud. n. 14. 159
 Compensatio non inducitur cum debito volun-
 tario. n. 8. sed cum necessario fallit. n. 9. declara-
 tur. n. 11. 132
 Compensatio non admittitur, quando praesumi-
 tur, quod testator animo compensandi lega-
 uerit. n. 16. 132
 Compensationis exceptio inducitur vbi testator
 non simpliciter legauerit, sed per verba aequi-
 ualentia. n. 12. 132
 Condemnatio per legem iudicita, quid veniat
 ipso Iure. n. 1. 418
 Condemnatus tanquam seruus potest habere
 habere nequit. n. 19. 461
 Conditio indebitij nō habet locum in eo quod
 iuste captum fuit. n. 31. 10
 Conditio apposta ad inchoationē beneficij facit
 actū conditionale vbi adit fuerit adiecta dispo-
 sitioni id in esse deducit, nō ita de facili tol-
 litur. n. 7. 34
 Conditio impossibilis adiecta legato ad hono-
 rum finem recipit robur ab ipso fine qui esset
 implendus per possibile. n. 8. 34
 Conditio voluntaria per testatorem apposta
 quando possit extendi ad alium casum. n. 11. 34
 Conditio per testatorem apposta quando ha-
 beat pro impleta. n. 12. 34
 Conditio nihil ponit in esse. n. 4. 34
 Con-

Condicio ubi deficit dispositio habetur pro nō
 facta. n. 6. 64
 Condicio de qua in l. si vnquam Cod. de reuoc.
 donat. est resolutiva non suspensiva. n. 86. 496
 Condicio si sine liberis prolata feminari admittit
 etiam si in alia clausula facta fuisset masculu-
 rum mentio. nu. 45. & 46. 395
 Conditiones debent intelligi secundum volun-
 tatem testatoris. n. 4. 180
 Conditiones impossibiles de iure rejiciuntur. n.
 4. 476
 Quandoque vitiatur, & quandoque vitantur. n.
 4. 474
 Conductor possidet nomine heredis. n. 10. 157
 Conductor obligans se de nouo excludit se ipsū
 à retentione pensionis, & à compensatione
 praeteritam si adit iuramentum, vel clausulam
 habent vim iuramenti. n. 12. 233
 Conductor propter malam fidem amittit lu-
 tum, si quæ habet. n. 19. 236
 Conductor male versans in locatione potest ex-
 pelli propterea auctoritate. n. 74. 249
 Confessio facta in Iudicio, an noceat in alio. nu.
 10. 437
 Confessio facta in vno iudicio, an præiudicat in
 alio. n. 7. 437
 Confessio facta in vno iudicio an præiudicat in
 alio. n. 9. 437
 Confessio facta an transeat in heredem confes-
 sis. nu. 11. 437
 Quid si Iudex pronunciauerit super ea. n. 12. 438
 Quid ubi confessio confirmetur morte. nu. 11.
 pag. 438
 Confessio voluit præiudicat tertio, quando est
 verisimilis. n. 46. 444
 Confessio facta per grauatum non potest retra-
 ctari per heredem. n. 61. 409
 Confessione propria nulla maior datur proba-
 tio. n. 3. 449
 Confirmationis locus debet esse in Iurisdictione
 relegantis. n. 1. 485
 Confirmans nō dicitur de nouo facere. n. 3. 107
 Confirmatio facta viuentis patre, etiam nulliter
 (vt potest sine iuramento) illi spiritum, & robur
 tribuit. num. 13. 345
 Confirmatio quid operetur. n. 17. 49
 Confirmatio donationis retrahitur ad tem-
 pus, quo facta fuit. n. 1. 508
 Confirmationis natura est, vt retrahit actio fiat
 habita ratione ad tempus primæ concessio-
 nis. n. 26. 48
 Confiscationis bonorum pena propter here-
 ditatem cui applicetur. n. 1. 467
 Confiscatio de Iure ad Principem spectat non
 inferiorum. nu. 1. 459
 Limita. n. 10. 460
 Confiscatio si fit ipso Iure non impeditur per
 mortem Rei ante sententiam. n. 16. 352
 Connexa quæ dicantur. n. 2. 452
 Connexa, & disposita simul per testatorem sunt
 inseparabilia. n. 19. 311
 Connectorum Iudex is est, ad quem spectat cog-
 nitio causæ principalis. n. 1. 452
 Consolidatio fieri dicitur quando vniuersus
 ad proprietatem reuertitur. n. 12. 351
 Consolidatio dicitur ubi vniuersus ad pro-
 prietatem reuertitur. n. 12. 351

Constit. Med. de pen. in §. Collegis nō procedit
 in ciue ex priuilegio. n. 30. 30
 Constitutio Mediolani in tit. de continuand. pos-
 sess. defuncti lib. 3. declaratur. n. 21. 163
 Constitutio de continuanda possessione defun-
 cti das ad singulas res hereditarias. n. 8. 364
 Constitutio Mediolani de Iudicijs. c. si quis per
 apparentem §. Hulus tamen perpenditur cum
 ratione. n. 16. 413
 Constitutio Principis quod bona Camerae sue
 alienata possint quandoque redimi nō sol-
 lis prescriptionem. nu. 9. 443
 Constitut. Mediol. sub sig. de bonis in solutū
 dandis in §. hoc Iudices declaratur. n. 13. 427
 Constitut. Med. de bon. insolut. dand. declara-
 tur, & assertus decisio Excellentissimi Sena-
 tus. n. 13. 430
 Constitutio Mediol. prohibens forenses acqui-
 rere an sit admissibilis vel rationabilis. n. 4. 408
 Constit. Mediol. de contin. possess. def. lib. 3. per-
 penditur. n. 3. 471
 Consensus quem filius præstat Patri restans ad
 grauamen filij ipsius in legitima non caret vi-
 tium circumuentionis. n. 23. 338
 Consensus præstatur per filium Patri eum priuile-
 giatissima Iure præsumitur metu extortus,
 & calore iracundie ac dolo eoque ex propo-
 sito re ipsa laute rescindatur renunciatio, &
 consensus non obstante iuramento maxime
 commissio dolo cum prodigo, & dissipatore
 bonorum supra. n. 19. 213. 24. & 25. 327. & 328
 Consensus Domini in alienatione seculi præstat-
 ur etiam post seculum alienatum. n. 3. 448
 Consuetudo contraria tollit statutum, sed de ea
 debet legitime constare. n. 18. & 19. 94
 Contentia in testamento sunt inseparabilia. n.
 64. 418
 Continuatio possessionis, Cuius meminit Nou.
 Constitut. status Mediolani lib. 3. de continen-
 da possessione defuncti est de remedij retine-
 da possessionis. n. 3. 363
 Continuatio possessionis non datur nisi prius
 consideretur apprehensio. n. 4. 363
 Continuatus semel in hereditate an possit præ-
 tendere quod iterum continetur. n. 1. 362
 Contrahentes non puniuntur ex illicita conven-
 tione sed ex illicita perceptione. n. 19. 257
 Contrahens cum prodigo, & dissipatore vn-
 de latio ei resultat dicitur dolose versari. nu.
 12. 327
 Contractum esse iniquum, & iniustum vel esse
 vitiosum prauitatem labefactum dicitur quid
 diuersum. n. 14. 353
 Contractus iniquus, & iniustus ad acquiescentem, &
 iustitiam reducitur. n. 14. 353
 Contractus si fuerint annuli in totum. n. 16. 373
 Contractus iniustus ob excessum reformationis de-
 bet nulliter non criminaliter. n. 30. 359
 Contractus mutuo consensu facti, mutuo dis-
 sensu dissoluntur. n. 1. & 2. 84
 Contractus iniustus spectandum est. n. 4. 34
 Contractus sunt Iuris gentium, & naturalis. n. 4. 308
 Contractus ambigui declarantur ab obferuati-
 onem. nu. 4. & 9. 116
 Contractus de restituendo vel idem vel quid ali-
 ud dicitur in nominibus. num. 1. 419
 Contractus in quo multa sunt promissa quo-
 modo

MATERIAM.

modo intelligatur. n. 1. 434
 Contractus cognoscitur per signa, & effectus. n. 4. 434
 Contractus natura arguitur ex qualitate pretij. n. 6. 434
 Contractus obsequantia cum declaratur. n. 7. 434
 Contractus an semper cognoscatur ex sola nominatione. nu. 8. & to. pag. 434. & 435
 Contractus primus an censetur anoullatus ex secundo. n. 12. 435
 Contractus ab initio sunt voluntatis, & inde necessitatis. n. 1. 439
 Contractus inter tertios initus est necessitatis etiam quoad alium tertium cui ex eo fuit ius quæsitum. n. 4. 439
 Contrarius debet eadem esse disciplina. n. 1. & 1. p. 457. & n. 17. pag. 19. n. 13. p. 35. num. 9. pag. 45. & nu. 18. 373
 Contumacia iurisdictionem prorogat. n. 6. 437
 Consuetudo non operatur ultra expressa. nu. 17. pag. 317
 Correctio nisi expressè dicatur fieri non debet. n. 5. pag. 169
 Correctio vitanda est. n. 6. 169
 Conuentio facta cum vna Re, & vna persona non trahitur ad Alteram. n. 13. 100
 Correctoria dispositio, & exorbitans non egreditur suos terminos. n. 8. 308
 Correctio trahit succedit loco partis pretij. n. 1. 116
 Credito cessante cessat hypotheca, & ius retinendæ possessionis. nu. 4. 316
 Creditor facta executione in certis bonis an possit variare. n. 30. 424
 Creditor an possit variare circa actionem. num. 33. 425
 Creditor lapsò termino non debet venire cum sacco paratus ad recipiendam solutionem sed cogitur expectare, dilationem legale. n. 10. 426
 Creditor aliud pro alio inuitus capere non cogitur. n. 4. Amplia. n. 5. & 6. & limita n. 7. 429. & 430.
 Creditor in dominio Mediolani vnum pro alio cupere cogitur insoluitum. n. 11. 430
 Creditor qui à debitore fugiente pecuniam receperit, an teneatur alijs creditoribus commoicare. num. 1. 440
 Quid in fideiussore ibidem. n. 1. 440
 Creditor debitoris suspensum de fuga potest capere etiam tempore, & loco prohibito, & in alieno territorio. n. 3. & 4. 440
 Creditori cuiusque competit ius insistendi super bonis debitoris donec soluerit sibi debitum, quin imò, & electio vnius rei pro suo debito. n. 1. 448
 Creditori minus soluitur. Vbi non soluitur moneta æquiualens in bonitate intrinseca illi monete, quæ currebat de tempore contractus. nu. 6. 130
 Creditoris electio an sit, quod in executione capiuntur mobilia vel immobilia. n. 14. 423
 Crimen læsæ maiestatis quomodo incurrat per translationem iurisdictionem. nu. 3. 436
 Culpa vbi non est non debet esse pona. nu. 11. 48
 Culpa culpam obligat ad emendationem doli. num. 18. 41
 Cum favore aliquorum, & odio aliorum aliquid

statutum est dispositio ista non odiosa sed fauorabilis dicitur. n. 44. 180
 Cumani sententia in l. Cohæredi §. cum filius ff. de vulgar. & pupill. confutatur. n. 36. p. 337
 Cura cui est de toto debet esse de parte. n. 4. 437

Damnatur opinio Decij, Parisij, Socin. Iun. Curt. Iun. quatenus voluerunt quod ex additione hereditatis paternæ per filium sic ap probatum censeri testamentum patris, vt sibi in legitima præiudicaret. n. 34. 334
 Data litterarum quando sit necessaria. n. 10. 498
 Datum ob causam causam non sequitur repetitur. nu. 84. 344
 Datum per Avum paternum Nepti contemplatione filij, venit imputandum in legitimam sicut si cōtemplatione ipsius Neptis, in hoc art. admittitur coniectura. vt n. 18. cum sequentibus. n. 1. 199
 Debitor solvere nihil aliud designat quam exonerare conscientiam. n. 14. 132
 Debitor potest opponere exceptionem compensationis etiam quod spontaneum subiuerit condemnationem, & intra certum terminum cum iuramento solvere promiserit creditori declarari. n. 17. & 14. & 16. 33
 Debitor legando in causam ad quam tenetur animo compensandi cum debito suo legasse præsumitur. n. 11. 201
 Debitor obligatus fideiobere, si dabit pignora liberabitur. n. 8. 430
 Debitor potest aliud pro alio solvere creditori inuito in ter. Auth. Hoc nisi C. de solu. n. 10. pag. 430
 Debitor in diem an possit ante aduentum diei periculi condemnari adueniente die, & tempore, & quid in debitori conditionali. n. 1. & 3. 104
 Debitorum nomina non veniunt appellatione mobiliū, & immobiliū. n. 4. 421
 Decij opinio quod per additionem hereditatis paternæ præiudicat sibi filius in legitima reprobat. n. 34. 334
 Decian. in cons. to. nu. 3. g. vol. 1. reprobat interpretatur sub nu. 44. & 49. 106
 Declarans nil de nouo facit, nec disponit sed declarat dispositum. n. 5. 481
 Declarans non novum dat, sed datū significat. n. 3. 68
 Declarare dispositionem aliud est, & aliud generare. nu. 13. 48
 Declaratio facta de re dubia sic attendenda venit, vt minime contrarij valeat. n. 6. 130
 Decreta antiqua status Mediolani sunt abrogata per nouas constitutiones, & referuntur in proposito sententia Senatus Excell. n. 11. 233
 Decretum Montisferrati de subhaftatio, bonorum delinquentium declaratur. n. 16. 466
 Decretum Pedemontanum in antiquis lib. 1. sub Rubrica sufficit appellanti unde ortum habuerit. n. 1. 466
 De eadē re Iudex idē est adhib. n. 1. n. 49. 24
 De favore publico vbi tractatur, tunc verba quæ veniunt restringenda ad personas habiles, omnes includunt. n. 13. 1497
 Delegatus potest requiri sententiam suā sicut de causis. n. 1. 455
 Delictū dat iurisdictionem, ei qui alias non habet. n. 11. 1497

ne continetur. n. 16.	316	Dominus directus recipit fidelitatis sacramen-	109
Dispositio l. lexgere docet an sit specialis. nu. 4.	443	tum pro bonis feudatibus. n. 10.	293
Dispositio l. nullum C. de testibus an procedat	443	Dominus potest vti sua facultate. n. 25.	153
in clerico falsum deponente, vt illius vigore	443	Dominus finita emphiteusi potest propria au-	153
possit per Iudicem secularem puniri. n. 4.	443	thoritate intrare. nu. 21.	153
Dispositio huius Legum an sit ex tacita volunta-	496	Dominus directus non potest se inpromittere in	153
te domanens. n. 8.	496	causis vtentibus in territorio vassallorum	153
Discensu ex pluribus rationibus presumitur. n.	13	ne manum apponere ad rem ipsius vassallis	153
Discretio casus non tollit argumentum. nu.	106	subiectam. n. 6.	153
Discritas casuum non debet considerari, sed ip-	175	Dominus feudum ad tempus alicui concessum	153
samet ratio quare dicitur lex communis ad om-	175	finito tempore alteri potest conferre op non	153
nes casus. nu. 17.	175	citato. n. 11.	149
Diueritas nominum facit discretatem Rei. nu.	178	Dominus potest vti facultate sua. n. 12.	147
Diuerpensuram a suo Iudice, non gaudet bene-	181	Donare est perdere. n. 9.	163
ficio appellacionis, & datur exemplum. n. 23.	443	Donare de alieno est species furti. n. 10.	163
Diuisio non cadit in ijs, quæ simpliciter iuris iur-	443	Donatio iuris quærendi l. si vnaquæ. C. de reuoc-	163
um. 4.	47	don. non reuocatur. nu. 87.	496
Diuisio feudi admittitque solum quæ ad admini-	47	Donatio confidatur, vt actus voluntarius quo-	163
strationem. n. 5.	47	ad adieciendum fidem commissuram. n. 8.	163
Diuisio feudi non impeditur per subditos quod	47	Donatio per quæ administratur fidem commissum si	163
ampliis. nu. 7.	47	fuerit reuocata an illud redintegretur. n. 1. & 12.	163
Doctores qui faciunt intrare famulos, & alios	413	Donatio omnium bonorum etiam futurorum	354
non studentes sunt infames immo possunt et	413	inter quod tamen intelligas cum moderatone	354
puni per Rectorem, vt n. 4. & seq.	413	num. 44.	351
Doctores multo dantes pecuniam scholaribus	413	Donatio omnium bonorum presentium, & futu-	354
ex coëptione, vt intras in consistorium com-	413	rum non tenet etiam si sit relictus vfu-	354
mittit vltimam. n. 2.	413	fructus quando tamen usufructus est adeo re-	354
Doctores quod promittentibus in eos ac-	413	quis, vt de tractis aliegeis necessarijs pro si-	354
quirant non est credendum. n. 1.	413	gnificati l. si ipse donator nihil potest supe-	354
Dolo ius est qui de donatione, & prohibitione	443	re ad finem, vt valeret testari. n. 45.	351
facta per Iudicem non obtemperat. n. 1.	443	Donatio inter vivos, vt per quem in re copula-	354
Dolus nequit quo ad contrahendum, & prohibitionem	443	ne facta per patrem non potest in re copula-	354
2. quiparatur dolo in eo posito. nu. 9.	443	ne facta per patrem, & filium non valet per-	354
Dolus re ipsa non potest de futuro remitti, pro-	443	tere. n. 7.	351
ut etiam dicitur de dolo ex proposito. nu. 18.	443	Donatio in debis non presumitur. n. 14.	354
pag.	443	Donatio omnium bonorum que si simpliciter fa-	354
Dolus probatur ex coëcturis, & quæron. 1.	419	cta relictur, & tamen ad bona presentia da-	354
Dolus, & machinatio presumitur in patre qui	419	to quod si concepta per verba vniuersa-	354
obtinet reuocationem a filio, & cum herede	419	lia, & punitur, tenet etiam quod non co-	354
dat legitima. n. 19 & 24.	419	tingat reuocationem usufructus: eo quia	354
Dolus quando in se confectus. n. 4.	369	potest testator alia bona acquirere, & de eis	354
Dolus infurgit ex enormissima lesione. n. 16.	373	postmodum prohibito voluntatis lux testari	354
Dolus præteritus potest remitti. nu. 14.	312	num. 43.	359
Dolus, & machinatio presumitur in patre, &	312	Donatio ob superuenientiam liberorum reuoca-	359
metis reuocatur in filio data enormissima	312	tur, declarata amplius, & limitata pluribus modis	359
lesione. n. 10.	312	num. 7. & si quis ad numerum 102. n. 493. & seq.	359
Dolus arguitur in eo qui prudens aliquid agit	312	Donatio de re iudicata non reuocatur ob super-	359
contra iuris dispositionem. nu. 10.	312	tionem liberorum. n. 1. & 14. n. 193. & 194.	359
Dominus inter se subditum non perdere. n. 7.	413	Quid autem sit minimum. nu. 16.	494
Dominus appellacione venit directum, & quæ-	413	Donatio facta per matrem, & reuocationem	494
veniat reuocata remissus sub n. 1. & 3.	469	an reuocetur per usufructum liberorum. n.	494
Dominus inter iuramentum, & loquelam nostram	413	3. n. 493. nu. 17. pag. 494. & nu. 671.	495
nullam vult esse diffinitionem. n. 17.	413	Quid in donatione omnium bonorum vel par-	495
Dominus ex de licio procuratoris tenetur acco-	413	tere rei valoris optabilis. nu. 1. & 2.	495
modatur responso. n. 63.	413	Donatio omnium bonorum, & reuocatur an	495
Dominus reticendo videtur gesta per procura-	413	reueetur, quando facta est per quædam	495
torem ratum habere. n. 69.	413	pag. 495. & nu. 47. pag.	495
Dominus protestando cum primogenito factum sui	413	Donatio ob causam non reuocatur ob super-	495
procuratoris sciuerit, non tenetur ad gesta ip-	413	tionem liberorum. n. 1. & 14. n. 193. & 194.	495
sus extra mandatum. nu. 7. n. 1.	444	Quid in venditione facta per quædam	495
Dominus non tenetur ex facto procuratoris ex-	444	pag. 495. & nu. 47. pag.	495
cedentis ostendi si ius. n. 73.	444	Accursum quando donans tempore donationis	495
	444	habebat numerum. n. 1. & 2. pag.	495
	444	Donatio an reuocetur per superuenientiam	495

exinde legitimato. n. 9. pag. 491. & nu. 30. 494
Donatio an reuocetur susceptis liberis quando
 pars bonorum venditur, & altera pars dona-
 tur. n. 30. pag. 493. & n. 65. 495
 Et an in parte donata detur reuocatio. n. 1. 493
Quid in donatione causa dotis. n. 13. pa. 493. &
 num. 10. 494
Quid in donatione remuneratoria n. 15. p. 493
 & n. 39. 494
Donatio lata an susceptis filijs reuocetur. n.
 19. & 27. pag. 494. & nu. 46. 495
Quid in dote data filia ex qua natus sit exinde
 filius. n. 22. 494
Donatio an reuocetur susceptis liberis ultra le-
 gitimum. n. 33. 494
 Et an reuocationi quæ datur ob susceptionem
 liberorum possit renunciari. n. 26. pag. 494. &
 num. 79. 497
Donatio facta pro causa an reuocetur suscep-
 tis liberis, & quomodo. n. 28. 494
Donatio an reuocetur ob filios adoptiuos. n. 29.
 pag. 494
Donatio an reuocetur susceptis liberis, qui sta-
 tim decesserint. n. 35. 494
Donatio particularis an reuocetur susceptis fi-
 lijs. nu. 33. p. 494
Quid ubi de filijs fuit cogitatum. n. 34. ibidem.
Donatio iuris patronatus an reuocetur suscep-
 tis liberis. n. 35. ibidem.
Donatio an reuocetur suscepto filio spurio. nu.
 38. & 40. 494
Donatio causa mortis an reuocetur susceptis
 liberis. nu. 46. pag. 495. & 96. 496
 Et an reuocationi possit renunciari. n. 44. 45. &
 48. & 59. pag. 495. & nu. 103. 497
Quid in donatione facta contemplatione matri-
 monij. n. 51. 495
Donatio facta libero an reuocetur suscepta li-
 beris. n. 66. 495
Donatio an reuocetur ipso iure susceptis libe-
 ris. n. 81. 496
 Plura alia ad confirmationem, & declarationem
 habebis ibidem.
Donare propter nuptias, an possit vassallus de
 feudo. n. 12. pag. 448
Donare an possit vassallus de feudo simpliciter
 vel mortis causa. nu. 13. 448
Donatione reuocata per l. si vnaquam Cod. de re-
 uocand. donat. reddit dominium sed non pos-
 sessio. n. 85. 496
Donatum vel datum filio vel filia contemplatione
 in legitimam imputatur. n. 17. 213
Donatum an censetur quod fuit scienter inde-
 bite solutum. n. 2. 209
Quid in Dominio Mediolani ob certam formam
 datam Donationibus sendis ibidem.
Donec dictio importat conditionem extinctionis
 præcedentis dispositionis. n. 5. 193
Dos legata ab Auo Nepri contemplatione filij,
 vel de eo fit dubium computatur in legitimam
 filij per Neprem.
Ratio est quia dos videtur primo data filio, &
 breui manu ab eo Nepri. n. 4. & 12. n. 211
Dos constituta per patrum Nepri fratris contem-
 platione constituta creditur, & profecti-
 o censetur, & ideo in legitimam sibi debita
 in paternis bonis imputatur. n. 14. 212

Dos data huc legata ab Auo Nepri, nõ impu-
 tatur in legitimam filij cõtrarium verius sub
 num. 2. & n. 20. & prima opinio quando pro-
 cedat, vide nu. 32. & 34. 214
Dos data filia contemplatione filij dicitur pro-
 fectitia. n. 18. 213
Dos succedit loco legitimæ. n. 4. 19
Dos priusquam constituitur debet æs alienum
 deduci. n. 5. & 6. & 7. 20
Dos non datur ex titulo vniuersali in bonis pa-
 tris. n. 11. & 14. 20
Dos regulariter solet dari in quititate. n. 13. 21
Dos data Nepri data contemplatione filij. num.
 25. 312
Dos in quibus differat à legitimâ. n. 15. 21
Dos promissa seu destinata abprehenditur sub-
 stat. loquente de dote. n. 26. 278
Dos licet actu patrimonio seruire non possit po-
 test tamen seruire potentia. n. 27. 178
Dos dicitur etiam non sequero matrimonio in
 dote designata pro puella minori 10. annorũ.
 num. 28. 148
Dos secundum communem vsum loquendi dicitur
 etiam ante matrimonium. n. 31. 189
Dotandi munus paternum est. n. 6. 212
Dotata dicitur cui pater dotem reliquit ad fu-
 turum matrimonium. n. 31. 179
Dotata dicitur si dos est assignata etiam ante
 matrimonium secundum communem vsum.
 num. 34. 179
Dotata dicitur etiam ante matrimonium si pa-
 ter reliquit dotem in testamento. n. 35. 179
Dotis appellatione venit etiam dos destinata. n.
 32. 173
Dotis appellatione venit dos destinata. n. 22. 178
Dotis restitutio, an fiat in tot bonis donatis in
 solut. detracta tertia parte pretij. n. 14. 430
Dubitatio nulla datur ubi est casus legis. n. 28. 55
Dum dicit l. Deo nobis. C. de Episc. & Cler. quod
 pactum declaranda dote sub mortis conditio-
 ne exte dicitur etiam ad casum reditus mona-
 sterij declaratur remissus. nu. 3. 482
Dum l. præf. limitatur, vt non procedat in teste
 examinato coram Arbitro seu Arbitratore
 declaratur. n. 7. 453
Dux Mediolani potest ea in ducatu quæ potest
 Imperator. n. 2. 207

E

EA quæ habent diuersa nomina dicitur ha-
 bere diuersos effectus. n. 2. 275
Ecclesia habet territorij respectu clerico-
 rum. num. 39. 489
Ecclesiæ in dubio fauendum est. n. 13. 235
Effectus non renouiscit causam extinctam.
 pag. 27. 367
Electio alternatiuæ cui competat. nu. 2. & 3. 194
 n. 1. & 2. 195
Electus ab eo qui habet potestatem eligendi ab
 alio dicitur habere ius ab eo qui de dit faculta-
 tem eligendi. n. 6. 405
Eligendi ius an possit cedi. nu. 20. 406
Emens alieno nomine sed propria pecunia ac-
 quirat ei cuius nomine facta fuit emptio sed
 ei competit actio ad pecuniam. n. 3. 219
Emphyteusis an possit alienari in Ecclesiam cõ-
 munitatem hospitalem, & locum pium. n. 13. 75
Emphyteusis alienatio non valet ubi deterio-
 ratur

M A T E R I A R V M.

ratum codicio. n. 1.	175	Exemplis non est iudicandum. n. 31.	109
Emphyteus alienata in hospitale facili non revertitur ad Dominum. n. 1.	175	Expenit tunc dicitur quis sine actione ubi non apparet causa ex qua agat. n. 9.	44
Emphyteus non potest transferri nisi in perso- nam quæ sit eiusdæ conditionis cuius est prior Emphyteus. n. 5.	176	Exprimordio tituli posterior firmatur euentus. num. 8.	433
Emphyteus ecclesiastica non transit in aliam ecclesiam. & amplia. n. 6.	176	Expresse censetur renunciatum legitime si inter uenerit iuramentum. n. 1.	309
Emphyteuta contraveniens pacto cadit à iure suo. nu. 13. amplia. n. 14. & 15.	178		
Emprio facta à patre sed nomine filij quomodo sit intelligenda. n. 1. & 5. 120. & 121.	120		
Emprio facta per patrem quomodo nomine filij sed præsumatur simulata. n. 3.	121		
Emptor non tenetur recipere prædium iam eu- ctum. n. 5.	83		
Emptorem teneri ad pretium. & non habere re- iniquum est. nu. 1.	81		
Emptor hereditatis non tenetur erga legata- rios. n. 5.	318		
Emptori datur duplex actio stricti iuris scilicet & bonæ fidei. n. 6.	83		
Emptori pedagij sicut pertinet periculum ita. & commodum. n. 10.	446		
Error iuris non inducit malam fidem de veritate. n. 1. & 2.	478		
Euentus dubius est. n. 8.	191		
Eucta re competit actio emptori exempto. n. 3.	81. & quomodo. n. 9.		
Euctio cessat ubi actor ita se habet. vt emptori habere liceat rem emptam. n. 1.	81		
Exceptiones impediunt executionem coram quo iudice proponuntur. n. 4. 187. n. 22. 191.	191		
Exceptiones propositæ coram executore. quo- modo remittantur ad iudicem superio- rum. n. 5.	189		
Exceptiones referuntur post factam execu- tionem. n. 6.	189		
Exceptio requiritur altiore indaginem non impedit continuationem possessionis ad No- Const. Med. n. 15.	367		
Exceptio altiore indaginem quando dicatur. requirere. n. 24.	367		
Exceptio requiritur altiore indaginem aliqua potest opponi in executione. n. 3.	191		
Exceptio licet peremptoria non impedit execu- tionem. n. 8.	190		
Exceptio quando dicatur requirere altiore in- daginem. nu. 7. & 9.	191		
Exceptio includit omnia non excepta. n. 22. 201.	201		
Exceptio non præstat patienti repellit loca- torem ab actione. n. 1.	231		
Exemplis non est iudicandum. n. 1.	109		
Exclusio limitata non extenditur. n. 9.	76		
Executio non debet retardari per exceptiones requirentes altiore indaginem præsertim quando quis de subterfugio intendit iuri. n. 12. p. 191. & nu. 4.	189		
Executionis sententia per alium iudicem latæ nõ potest iudex alterius territorij manum ap- ponere nisi cum litteris iudicis sententiantis. n. 7.	4		
Executor meus non cognoscit de exceptionibus impedientibus executionem. n. 3.	189		
Executor qui dolose exequitur acceptata tene- tur ad id quod interest. n. 4.	436		
Facilis remittitur ius quærendum quæ quæ- ritum. n. 12.	309		
Facta non præsumuntur. n. 85.	129		
Facta non præsumuntur nisi probentur. n. 11. 486.	486		
Factum non attenditur sed quod fieri debuit. n. 30.	50		
Factum suum dicitur quod per alium nomine suo factum est. num. 6.	108		
Factum eius ex qua persona lucrum quis sentit impugnare non potest. nu. 1.	403		
Facultas eligendi competens heredibus an & quæ dum transmittatur ad heredes viuiuales.			
Fallentium regula qui allegat probare tenetur. nu. 15.	46		
Familia. & posteritatis nomine veniunt perso- næ quas testator expresse nominavit. n. 1. 44.	44		
Feuda in Monteferrato sub qua forma possint alienari. n. 1.	446		
Feudalis contractus factus incontinenti post contractum permutacionis dicitur corrigi- bilis. n. 5. 1.	116		
Feudatarij ubi plures in vno loco fuerint an vn- sine alio procedere possint. n. 4.	446		
Feudatarij discordes in diuisione feudi per de- cisiones concordantur. n. 2.	17		
Feudatarij processum de suo tempore exceptum persequuntur in Monteferrato.			
Feudatarij delinquentes debent puniri per su- premo. & de iudicio domini. n. 15.	13		
Feudatarij an possint impedire superiorem exe- cutionem in suo territorio. n. 10.	414		
Feudatario inuestito de dactis panis. vini. & car- ni. ac imbotatur an liceat edicere. ne quis sine solito Decimo Panem Venalem exponat vinumque minutatim vendat. & carnes ma- get. n. 1.	118		
Feudatarius prohibetur alienare feudum an pro- hibetur subinfeudare. num. 20.	448		
Feudatarius alienans feudum ignoranter non punitur. n. 21.	448		
Feudatarius non petens inuestituram intra tem- pus excusatur ob ignorantiam. n. 12.	448		
Feudatarius an possit tangere de re feudali. nu. 19.	448		
Feudatarius an possit alienare in præiudicio a- gnatorum. n. 18.	112		
Feudatarij sibi concessione in titulo feudi pot- est autoritate propria consequi quando fuit positus in locum Principis. n. 16.	113		
Feudatarius muribitus de dactis. & imbotatur an possit punire committentes dolum. & frau- dem in eis. n. 3.	118		
Feudatarius inuestitus de dactis an possit pe- nare.	118		

nas fraudantium sibi applicare. n. 3.	318	Filia nupta an amittat familiam patris, & transeat in familiam mariti. n. 13. & 20.	387
Feudatarius an possit exigere darium ad momentum retractam idest cum augmento. n. 4.	114	Filia nupta licet donucium originis mutare non possit illud tamen perdit propter matrimonium, & sit de domesticis viri. n. 19.	387
Feudatarius ignorans qualitatem bonorum si alienauerit bona poterit ea vendicare post habitam scientiam feudalitatis. n. 6.	304	Filiz dicuntur de agnatione, & familia patris, & in materia fideicommissu. n. 13. & 14.	387
Feudatarius ad hoc ut priuatus feudo ob lapsum temporis dati ad petendam inuestituram quid requiratur. n. 16.	449	Filii in conditione positi an censentur vocati. n. 16.	389
Feudalitas arguitur, si quæ narratur habens, se principaliter ad id, quod per Principem disponatur. n. 14.	296	Filii hi sunt ex quibus nepotes creantur. n. 6.	173
Feudi fructus possunt sine licentia domini alienari. n. 18.	488	Filii obligati est principalis in dotando Patris autem accessoria. n. 37.	127
Feudi contractus ob mutuum obligationem est irrevocabilis. n. 5.	108	Filii consensus, in renunciatione iurata legitima, & Trebelianica prohibitis per patrem in testamento ipsi filio, & liberis præiudicat. n. 1. & 7.	322
Fendi diuisio, an & quomodo permittatur. n. 1.	146	Filii in conditione positi quomodo censentur dispositiue vocati. n. 34. 35. 36. 38. 40. 41. 42. 43. 44. & illa conditio censetur adiecta favore descendenti, & liberorum. n. 18. & 19.	390
Feudi caducitas non inuenit ipso iure. n. 23.	448	Filii in conditione positi, & descripi per multas qualitates intelliguntur substitui ad fideicommissum. n. 36.	391
Feudi aducitas non inuenitur nisi transferatur possessio. n. 14.	444	Filii paternam, & matrem originem sequuntur, non uterorum ascendentium. n. 8.	468
Feudum cõpetit descenditibus ex pacto, & pro uidentia si fuerit concessum pro se suisq; filijs masculis legitimis, & de legitimo matrimonio descendentiis tantum. nu. 9.	108	Filii legitimis, & naturales dupliciter considerantur. n. 11.	479
Feudum probatur, per explicitam dispositionem, & per verba enunciativa. n. 13.	391	Filius alibi natus patris originem sequitur. n. 9.	29
Feudum quomodo possit alienari irrequisito domino. n. 5.	448	Filius non magis obstringitur matri quam patri. n. 8.	163
Feudum prohibetur alienari tã inter vivos quã per ultimam voluntatem. n. 7.	448	Filius cum sit proximior neptæ præsumitur magis dilectus. n. 9.	112
Feudum an possit sine licentia domini pignori dari. n. 17.	448	Filius licet non possit grauari in legitima grauati tamen poterit in ea quando i eius filiz sunt a patre dotari. n. 12.	312
Feudum cui aperiatur si ceciderit in commissum ob non petitam inuestituram. n. 9.	444	Filius regulariter imputatur in suam legitimam dotem datam eius filiz.	
Feudum an possit diuidi. n. 30.	444	Filius si potest affectare quoddã tota hereditate & excludatur, & ex herede multo magis, ut excludatur a legitima, & trebelianica. nu. 11.	309
Fideicommissarius quomodo teneatur pro legato preteriti usufructus. n. 20.	60	Filius vel nepos granatus in legitima si vult de ea disponere, & alienare debet prius repudiare testamentum. n. 17.	310
Fideicommissarius non tenetur ad onera hæredis grauati. n. 23.	60	Filius granatus ad restituendum totam hereditatem videtur granatus in legitima propter illud verbum totam legi integrã, & tenetur compensare fructus percipitos in ea. n. 18.	311
Fideicommissarius an possit impedire executionem in bonis fideicommissi. n. 31.	434	Filius institutus in Aise si renuntiat legitime non potest allegare infonem. n. 11.	312
Fideicommissum in solo casu expresso locum habet. n. 5.	77	Filius renuncians legitimam in vita patris dicitur renunciare iuri quæsitio. n. 15.	315
Fideicommissum in casum delicti an habeat locum in casum mortis. n. 2.	64	Filius viuo patre dicitur quass dominus legitimæ. n. 17.	316
Fideicommissum sub conditione factum expirat & deficiente conditione. n. 3.	64	Filius priuati legitima nequit absque causa, merito ob id renunciando legitimæ enormissime lideni. n. 18.	316
Fideicommissum aliquando solet fieri in casum delicti ad exclusionem fidei relinquo in reliquis casibus liberam descendentiis suis facultatem. nu. 10.	65	Filius hæres institutus, & grauatus fideicommissum pro legitima si se paternæ hereditatis iscommuerit non dicitur exclusus ab illius de tractione. n. 4.	342
Fideicommissum simplex, & absolutum in casum mortis quod inducitur ex violationis. n. 18.	67	Filius approbando mortuo patre expressit, & specificè testamentum patris in ea parte per quam legitur grauatus in legitima sibi præiudicari. n. 14.	345
Fideicommissum simplex, & absolutum in casum mortis inducitur ex ratione generali ubi alias superflua foret. nu. 20.	67	Filius fami. in patris potestate constitutus non potest testari et paterno consensu accedere. n. 41.	350
Fideicommissum non inducitur ubi verba generaliter proposita tendunt ad diuersam finem. nu. 21.	68		
Fideicommissum propter doctum non diminuitur quando aliunde sine diminutione fideicommissi dos dari potest. n. 37.	205		
Fidelitatis Sacramentum arguit qualitatem feudalitatis. n. 11.	395		
Fides scripturæ insurgit ex qualitate scribentis. nu. 18.	344		

Filius quod habet presumitur ad patrem pertinuisse. n. 64.	440	Frumentum, seretis vinum, & huiusmodi venit appellacione fructuum industrialium. n. 1. & 140.	140
Filiusfam. non potest donare causa mortis patri cuius consensus requiritur. n. 4.	414	Fugiens Iudicium appellacionis, partem Ius, ac Iudicem offendit. nu. 1. & 3.	9
Filius familiaris non valens donare patri causa mortis quo remedio utitur, ut valida fiat donatio. n. 5.	414	Fundum beneficiarium habens finito tempore priuatur ipso iure. n. 24.	153
Filius emancipatus suo non confert id quod ex iniuriarum actione consequutus fuit. n. 1. & 461.	461	Fur an possit propria autoritate capi. n. 9. & 440.	440
Filius quando sequatur originē patris, & an, & quando patris tantum. n. 6.	469	Furtiua res an possit propria autoritate capi. n. 10.	440
Filius civilis quando contineatur sub nomine filij. n. 7.	479	G Allia in Conf. 3. n. 10. perpenditur, & declaratur. n. 3.	419
Fiscalis euocandus est in materia renouationis actorum nu. 5.	433	Geminata promissio in pacto nudo parit actionem. n. 1.	375
Fisco in varijs causis bona queruntur. n. 23. & 463.	463	Geminatio actus an inducat renouationem si deicommissi. n. 1.	374
Fiscus ita succedit in bonis delinquentis sicuti haeres in bonis defuncti declaratur. n. 4. & 31. & 461.	461	Geminatio actus inducit etiam voluntatem agentis. n. 1.	374
Fiscus agit conueniturque actionibus dependentibus a bonis confiscatis. n. 5.	460	Geminatio actus excludit omnem inaduerentiam. n. 3.	374
Fiscus ad exemplum heredis debet primo loco admitti in possessionem bonorum delinquentis, & ab eo praeferentes post modum vindicant. n. 7.	460	Geminatio habet vim clausulae, & certa scientia. n. 4.	374
Fiscus capit bona delinquentis tanquam bona vacantia. n. 18.	463	Geminatio habet vim clausulae derogatoriae. n. 7.	375
Fiscus vassallorum subrogatur, in locum fisci Principis nu. 4. & 461.	461	Geminatio facta in continenti non facit, quod plures sint actus. n. 8.	375
Fiscus vassalli capit bona delinquentis tanquam vacantia. n. 33.	463	Geminatio non operatur nisi quando principaliter fit. n. 10.	376
Fiscus cuiuslibet loci capit ubi confiscantur bona delinquentis. n. 3.	467	Geminatio non attenditur in actu geminato ubi cadit idem error. n. 12.	376
Forensis, & viator an possint conueniri in loco contra actus. n. 4.	444	Geminatio actus etiam demonstrat voluntatem certamque inferentiam. n. 31. & excludit omnem inaduerentiam. n. 31. & 33.	301
Forensis ratione delicti fit subditus, & sortitur forum. n. 34.	488	Genere remoto remouetur et species. n. 19. & 176.	176
Forus defuncti magis competens est quam ceteris. n. 1.	451	Genus suam essentiam, & naturam omnibus speciebus aequae communicat. nu. 30.	70
Forma dicitur de substantia. n. 15.	93	Genus restringitur per speciem excepta. n. 18. & 379.	379
Forum quod sortitur ratione delicti. n. 1.	470	Genus quomodo sumatur apud legistas, & quomodo apud Logicos. n. 23.	431
Franciscus Marcus in q. 91. libro 1. vsu non recipitur. n. 25.	414	Gerundia resoluitur in dictionem si quae conditione representat declaratur. n. 10. & 11. & 99.	99
Frangenti fidem fides frangatur eidem non pro eed in capitulis separatis sed in conexis tantum, & quare. n. 12.	575	Gestio negotiorum nomine alieno stipulari non potest. n. 1.	103
Fraudē repellere cuiuslibet permittitur. n. 13. & 129.	129	Grammaticorum auctoritatibus standum est. n. 14.	48
Fraus fit legi per eum qui falsis verbis legis venit contra mentem illius. n. 1.	483	Graumē iniunctum filio ne possit legitimam in bonis patris consequi tunc innoxie sustinetur si filius sub dicto onere patris iudicium agnoscat. n. 2.	311
L. Fraus ff. de legibus remissus declarat. n. 1. & 474.	474	Graumē in legitima oppositum ex simplici agnitione dispositionis paternae non dicitur approbatur. n. 3.	312
Fructus paraphernalium, licet quo ad dominum sit uxoris, quo ad vsu suo, uxoris, & familiae illos consumere, absque eo quod dicatur effectus locupletior, nec tenetur ad illorum restitutionem. num. 36.	143	Graumina subditio Mala ad iniuriam nemini periculosum. n. 4.	413
Fructus communicati ratione societatis, & consumpti repeti nequeunt. n. 38.	143	H Abitacio non est necessaria ad hoc, ut quis civilis teneatur ad onera. n. 3.	468
Fructus non exire manus probandi incumbit mulieri non marito. n. 43.	144	Hereditas est genus mixtum bonorum. n. 8. & 360.	360
Fructus rei venditae conditionaliter pertinent venditori. n. 23.	556	Hereditas postquam quis semel adiit fit patrimonium adiectis, & amittit nomen hereditatis. n. 6.	363
Fructus bonorum extradotalium acquiruntur uxori post contractum matrimonium in dubio consumpti presumuntur contra ipsius voluntatem de fructibus autem paraphernaliū videtur dubium. n. 17.	585	Hereditatis appellacione non veniunt legata, & fidei commissaria. n. 1.	174
		Hereditatis nomine veniunt incrementa, & decrementa. n. 4.	359
		Hereditatis petitio est de remedijs ad adipiscendam possessionem. n. 5.	364
		Hereditatis petitio non datur heredi qui rem	364

In legitima nullum potest imponi grauamē hoc
verum quando filius in legitima solum fuisse
institutus. n. 1. 6. 310
hereditariam aliquando possedit. n. 1. 363
Hæres minus grauati debet quā sit possibile. 475
Hæres qui non permittit legatarium usufructu
viti, & frui ad affirmatorem tantum tenetur. n. 8. 58
Hæres alienatoris an possit feudum ex pacto, &
quidēta reuocare, & quid de parte. n. 13. 111
Hæres de usufructu legato vxtri poterit catenā
vendere de rebus hereditarijs quatenus creditarijs
satisfiat. n. 6. 375
Hæres usufructuarius detinendo bona in quibz
erat constitutus usufructus proprietarium
offendit. n. 1. 366
Hæres cum beneficij legis, & innentarij potest
vnum prā alio solvere creditoribus hereditarijs.
n. 15. 430
Hæres sequitur forum defuncti, & quando illud
procedat ibi. n. 1. & 2. 444
Hæres non solum forum defuncti sortitur sed, &
Iudicem. n. 3. 444
Hæres succedit in vniuersum Ius defuncti, & in
omnibus bonis vbiuq; posita sunt. n. 6. 460
Hæres tenetur tradere Instrumenta acquisitiua
legatario, rei legat. n. 4. 464
Hæres si quis instituitur in vita, & post mortem
instituitur alius quid importet t. h. institutio.
n. 10. 473
Hæres quod plures sint vnius hominis non est
in congruum. n. 11. 464
Hæres instituitur est faciendi duobus verbis
hæres est. n. 1. 471
Homo integræ vitæ dicitur qui est innocens can
didus, & nulli vicini corruptus. n. 36. 237
Homo dictus conuenit vtrique sexui. n. 8. 385
Homo nascitur nudus. n. 65. 400
Hospitalis dicitur pia causa. n. 41. 180
Hypotheca tacita non datur pro fructibus bono
rum extradotalium. n. 13. 164
Hypotheca non extenditur vltra voluntatem
defuncti. n. 11. 159
Hypothecarius creditur potest auctoritate
propria prā sui Iuris conseruatione rem sui
debitoris, & possessionem vacantem inuade
re. n. 1. 155

I

Demperatur appositum in opposito quod
propositum in proposito. n. 1. limita. n. 1. 456
Ignorantia rei alienæ habet ex cursu temporis
an inducat præscriptionem. num. 41. 301
Ignorantia in dubio præsumitur. n. 11. 380
Illata, & inuenta in re conducta, sunt obligata
pro pensione. n. 77. 149
Illatio non fit ex diuersis. n. 13. 380
Illatio nulla datur ab vno ad aliud diuersum. n.
9. 161
Immobilia sunt aliqua modiet valoris, & multi
reditus. n. 3. 251
Imola in l. & si contra tabulas. n. 3. ff. de vulgar.
& pupillar. substitutio. declaratur. n. 18. 59
In casu in quo debet intervenire specialis con
sensu generalis cum Iuramento sufficit. n. 5.
pag. 307
Inclisio vnius est alterius exclusio. n. 11. 214

Incompetentia Iudicis quando non possit allegari
ob litis pendentiam. n. 3. 443
In cōpromissis clausula omni meliori modo cō
prehendit iudicatum. nu. 88. 410
In cōiecturanda mente disponētis maior ba
betur ratio pietatis quam verborū. n. 31. 390
In consequentiam quæ veniunt non sunt atten
denda sed quæ principaliter. n. 33. 141
Incrementum per allouimentum factū præp
tū feudale dicitur. n. 1. 303
Incrementum ad vsum frumentarium pertinet.
n. 1. 304
Indago altior ex quibus resultat. n. 10. 161
Indefinita in oratione negatiua æquipollet vni
uersali. n. 10. 111
Indefinita à longe prolata vniuersalitatem con
tinet. n. 18. 111
In dubio semper fit præsumptio exclusiua deli
cti. n. 3. 470
In dubio dissensus arguitur. n. 11. 285
In dubio semper præsumitur electa via per quā
testatur vtrique casui satisfacere potest. n. 39.
pag. 215
In dubio semper præsumitur ignorantia. n. 66. 143
Inducta ad diminutionem augmentum opera
ri non debet. nu. 16. 69
Inducta ad vnum finem non debent contrarium
effectum operari. n. 6. 195
Inducta in alicuius fauorem in eius odium re
traheri non debet. n. 10. 151
In executionibus requiritur altiorē in da
ginem sit executio, & postea agitur, & petitur
retractatio. n. 1. 191
In fideicommissis mens spectatur, & animus. n. 3. 1.
pag. 399
In filio naturali legitimato an procedat. l. si vi
quā C. de reuocan. dona. n. 9. 494
In filio iam nato an procedat. n. 6. 493
In filiorum, & nepotum concursu cum causa pia
filij causa magis quam pia causæ fauendum
est declaratur sub nu. 46. & 47. 180
In filijs adoptiuis non procedit. d. l. n. 19. 401
Inhibicio facta patribus absentibus non valet.
nu. 9. 411
Inhibicio an possit fieri parte incitata. nu. 10. de
11. 411
Inhibicio per Iudicem saculare Iudici Eccle
siastico non possit fieri parte incitata. n. 11. 411
Inhibicio limitata non extenditur. n. 14. 431
Inhibicio facta per errorem à distincta spe
larione, quæ fuerit interlocutoria an valeat.
n. 15. 433
Inhibicio facta per Iudicem incompetentem an
valeat. n. 16. 433
Inhibicio cui pars acquieuit cuius sit efficacia.
nu. 18. 433
Inhibicio non est desperanda. n. 19. 431
Inhibicio siue iusta siue iniusta seruanda est do
nec fuerit sublata. n. 6. 195
In iudicijs quæ si contrahitur. n. 1. 444
In legatis an suppleat defectum solemnitaris
Clausula omni meliori modo. n. 17. 419
In legatis, & fideicommissis an operetur, d. clausu
la vt possit auctoritate propria capere. nu. 69.
410
In legatis opposita clausula operatur, vt no
luert se restringere. n. 53. 417
In

MATERIARVM.

In legitima grauamen appositum respicitur ipsi iure. n. 1. 341
 In mandato non veniunt illicita, & quæ ardua sunt, & expressis maioribus. n. 61. 141
 In mandato etiam cum libera administratione debet considerari an mandans locus fuerit per verba vniuersalia. n. 60. 141
 In obsecris quod minimi est sequimur. n. 41. 160
 In potestate alterius cum quis transferat omnia quoque eius bona tacito iure transeunt. nu. 5. 137
 In processu Iudicis ordinarii qui fecit se delegatum quid operetur clausula omni meliori modo. n. 10. 431
 In iuratio potest fieri etiam die festo, & quare. n. 1. 418
 Inspiciendum est quid retractor verisimiliter disposuisset si de eo fuisset interrogatus. n. 14. 181
 In renunciatione legitime sufficiunt verba generalia ex quibus ad legitimam renunciationem infertur. n. 1. 307
 Inspicitur quod obvenire potest. n. 31. 331
 Instantia incepta cum defuncto quomodo non continuatur in herede. n. 5. 444
 Instrumentum recipit robur ex distincta obedientia subsecuta. n. 14. 399
 Instrumentum præferat probationem probata redditi, & eundem. 333
 Instrumentum non venisimilia continenti fides non adhibetur. n. 9. 369
 Instrumentum inter fratres probat cuius fuerint bona quæ posita sunt in controversia. n. 61. 401
 Instrumentum singularum conficiat manu amittit. n. 15. 449
 Instrumentum dicitur probatio probata. n. 15. 440
 In substitutionibus habet vim iudicis omni clausula omni meliori modo. num. 54. 417
 Integer homo is dicitur qui firmus non cautus est. n. 37. 338
 Interesse quod habent feudatarii partes non possunt remittere. n. 1. 435
 Interpretatio semper fit vt minus laedatur ius commune quam fieri possit. n. 10. 313
 Inuecta, & illata pro pensione non solum fit tacite obligata sed si non soluitur pensio pbe- rui locatores capere per seruientem bona conductorum, & ea vendere. n. 78. 145
 Iudex alterius territorij sine litteris rogatorijs auctor in factum seu actione iudicati potest exequi sententiam Iudicis alterius territorij, secus officio Iudicis nobili. n. 4. 4
 Iudex non potest causam attantata dicitur offendere iustitiam. n. 7. 7
 Iudex potest iurisdictionem suam descendere. n. 5. 9
 Iudex causæ principalis est Iudex causæ dependens. n. 11. 11
 Iudex in constituenda dote filia non debet egredi de legitimam. n. 3. 79
 Iudex non exequitur sententiam in actione reali in alio territorio quam in territorio vbi res est sita. n. 31. 416
 Iudex alterius territorij ad executionem sententiarum non tenetur eam exequi. num. 15. 414
 Iudex requisitus an & quando possit cognoscere de iniquitate sententiarum Iudicis diuersi ter-

ritorii. n. 36. 415
 Iudex alterius territorij requisitus ad executionem sententiarum non debet exequi si fuerit competens ratione domicilij, & ratione rei sitæ. num. 38. 416
 Iudex vnius territorij an & quando possit et exequi sententiam Iudicis alterius territorij sine litteris rogatorijs declarari. n. 5. & 6. & 7. 413
 Iudex requisitus de executione sententiarum in alieno territorio an possit cognoscere de iniustitia illius. n. 8. 413
 Iudex laicus an repetatur exequi sententiam laicam per Iudicem Ecclesiasticum. n. 9. 413
 Iudex an possit dare dilationem debitori ad solvendum. n. 11. 416
 Iudex an & quando possit corrigere sententiam suam. n. 1. 418
 Iudex loci delicti præuolat ceteris. n. 1. 450
 Iudex circa accessoria potest supplere. n. 4. 416
 Iudex superior condemnans tanquam priuata persona in territorio vassalli nihil agere potest. nu. 14. 461
 Iudex an possit ipso iure expellere agentem sine actione parte non opponente. n. 7. 499
 Iudex qualiter ex actis iudicare debeat aduersus ea quæ priuatum cognouit. n. 3. 508
 Iudex debet iudicare secundum acta, & probatam. n. 1. l. m. vt ibi. n. 1. 508
 Iudex dubitans probabiliter ne quis offendantur potest competere aduersarium ad cauendum. n. 1. 509
 Iudex non debet iudicare exemplis. n. 1. limita. vt n. 1. sequenti & n. 1. & 3. 509
 Iudices pedanei qui dicantur, & quare pedanei nuncupantur sub n. 1. & 3. 454
 Iudices pedanei consilij quandoquo appellatur. n. 1. 454
 Iudices inferiores non exequuntur sententias ad Iudices diuersarum provinciarum in consuetudine supremæ magistraturæ, & quare hinc. num. 34. & 35. 411
 Iudici facienti de facto, potest impune resisti. n. 1. declarari. n. 1. 457
 Iudicis officium quod triplex sit. n. 17. 411
 Iudicium ibi terminari debet vbi caput fuit. n. 1. 441
 Iudicium ibi terminari debet vbi caput est immita, & declarari, vt ibi. n. 1. 443
 Iudicium etiam in inuitum exercetur. n. 1. 361
 Iudicium vbi caput est ibi terminari debet. n. 37. 189
 Iudicium quando dicitur caput. n. 1. 441
 Iudicium in dependentibus, & an ex eis idem est quod in principali. n. 14. 18
 Iuramentum debet seruari in forma specifica. nu. 5. 160
 Iuramentum est adimplendum vt per iuramentum tenetur. n. 9. 161
 Iuramentum semper intelligendum est rebus sitis. n. 17. 334
 Iuramentum contra bonos mores non obligat. n. 14. 334
 Iuramentum nil operatur vbi adest error, & dolus re ipsa, & ex proposito. n. 15. 377
 Iuramentum habet vim casus expressi. n. 4. 307
 Iuramentum semper est seruandum cum non vergit in æternæ salutis dispendium. n. 9. 308
 Iuramentum confirmat contractus nulliter expeditos inter patres, & filios in potestate. n. 19. 346

foramentum nil operatur metu interueniente.
num. 11. 347

Iuramentum super renunciatione præsatum
effectum non sortitur reportata saltem ad a-
bundantiæ cautelam habilitatione ab ipso iu-
ramento sive iuramentis præstitis. n. 19. 349

Iurare in dolo proximo suo quando quis dica-
tur. n. 11. 371

Iurat in dolo proximo suo is qui aliter quàm fa-
cturus sit promittit vel qui verbis suis vnum
promittit proximo suo, & aliud gerit in cor-
de. n. 15. 375

Infridictio habitu dicitur indiuidua, & quod ad
vsum est diuidua. num. 1. & 2. 16

Infridictio est bannorum multarum, & pena-
rum productiva. num. 8. 14

Infridictio in vasallum per Principem censetur
translata priuatiue non cumulatiue. n. 12. 461

Iurium appellacione non veniunt obligationes
cedentes erga alios. n. 3. 359

Ius intellectuale non clauditur territorio. n. 12.
pag. 40

Ius idem statuendum est, vbi est eadem ratio. n.
21. 60

Ius idem est de toto, quod ad totum, quod de pa-
te, quoad partem. n. 14. 111

Ios retentionis non deducitur ex hypotheca
extincta. n. 5. 156

Ius in sciendi, & retinendi competit filio hæredi
instituto, & grauato iure legitime. n. 2. 188

Ius in sciendi nix impeditur propter incertitudinē
æris alieni. n. 8. 189

L

Argiri de alieno species est furti. n. 20. 470

Laudem ad debeat ferri in scriptis. n. 5. 417

Laesio non datur in donatione, & mutatione vo-
luntatis. n. 15. & seq. 89

Laesio consideratur in initio contractus stan-
tus rebus, vt sunt. n. 17. 89

Laesio admittitur in contractu geminato, ita vt
agatur ad rescissionem. n. 14. 270

Laesio enormissima concurrente cum metu re-
uocatiis subvertitur renunciacio legitime
facta per filium patri non ob. c. quamuis de
pact. in 6. n. 11. 324

Laesio non consideratur in donatione, & remis-
sione merè gratuita, ad hoc, vt contractus iun-
do reuerentiali metu debeat dici meticulo-
sus. n. 17. 346

Laesio non consideratur quādo renunciacio fuit
procurata nouo ad commodum eius, qui pro-
curauit, sed ad utilitatem familie. n. 19. 348

Laesio enormissima quomodo probetur interue-
nisse in casu, in quo filius renunciat legitime
in manibus patris. o. 14. 324

Laesio enormissima redarguit dolum re ipsa. nu-
36. 349

Laesio enormissime per transactionem habet be-
neficiū. i. de n. 11. 264

Legationis quādo consideretur vt principalis
causa legationis. 33

Legatis simpliciter annexitur onus respectu
totius hereditatis. n. 19. 58

In legatis temporis expressio quid operetur.
In legatorū solutione simul concurrunt vsusfru-
ctuaris, & proprietarius. o. 19. 177

Legatum factum religioni cum onere cogendi

habentem domum ad eam videntem pro ad-
ficanda Ecclesia, an sit conditionale. n. 1. 33

Legatum relictum pro aliquo spectaculo, quod
fuerit inde prohibitum, præstantum erit. nu-
9. 33

Legatum factum fratribus pro missis celebra-
ndis debebit etiam quod locus vbi missæ erant
celebranda fuerit inter dictus. n. 10. 34

Legatum vsusfructus pro certis annis an sit v-
num, vel plura legata. o. 3. 57

Legatum quādo annuum dicitur. n. 4. 57

Legatum quod distributionem temporis habet,
resoluitur in plura legata. n. 5. 57

Legatum vsusfructus pro certis annis dicitur
aerarium. n. 6. 57

Legatum intelligitur ex voluntate legatis. n. 13. 58

Legatum vsusfructus pro aeris præteritis si no-
fuerit præstitum, consideratur in fideicommissa-
rio, vt opus heredia grauari. n. 21. 59

Legatum præteritis non potest velle contra
voluntatem legantis. o. 9. 80

Legatum vsusfructus mulieri relictum, donec
vitam vidualem duxerit statim debetur, & du-
rat, donec durat voluntas, & contractus dūp-
tius non debetur pro futuro tempore, sed pro
præterito tantum. n. 192. 99

Legatum conceptum per dictionem si an equi-
uocetur, ita vt dicatur conditionem nunquam
fuisse impletam. n. 9. 97

Legatum conceptum sub dictione, dum arguitur
aerarium. n. 19. 100

In Legato facto per verba negatiua, vel affir-
matiua, quæ habent implicam negatiuam,
apposita conditio non perperitatem, sed tem-
poraliter arguit. n. 20. 160

Legatum quādo censetur relictum animo co-
pensandi. n. 17. 201

Legatum acceptum videtur compensare cum
credito suo. n. 7. 130

Legatum vsusfructus limitatum limitatum ar-
gue possessionem. n. 3. 145

Legatum quod admittitur in testamento, siue in
codicillis per contrariam conditionem ad em-
ptum dicitur ipso iure licet locus in aliis casu-
bus. n. 13. 140

Legatum dicitur es alienum. n. 1. 175

Legatum factum per maritum vxori pauperi
imputandum est in quartam, quæ ei concedi-
tur ex Auth. Præterea C. vnde vir & vxor. nu-
16. 201

Legatum factum alicui propter tutelam legen-
dam, si tutelam minus nouo accepit legata-
rius legatum non consequitur. n. 11. 291

Legatum agnoscens teocet ad onus iniunctum
rei propriæ. n. 2. & 9. 403

Legatum factum ad certum equum an possit
in aliud conuerti, & per quem. n. 5. 474

Legatum libertatis factum seruo sub conditio-
ne si Titio certum dederit quādo deficiat licet
conditio impleri nequeat. n. 1. 474

Legatum certum respectu causæ, personæ, vel lo-
ci per Prælatum altera rei non potest. n. 1. 475

Legatum factum pro construendo monasterio
in loco particulari designato non efficitur ca-
ducum, vbi per impossibilitatem em illud costru-
minime queat, sed alicui constituitur. n. 2. 476

Legatarius eligit heredem non ex parte. n. 4. 404

Legatarius

MATERIA RV M.

Legatus recipiens pecunias pro expensis facien-
 tis in itinere si interim decedat residuum pecu-
 niæ transmittitur ad heredem. n. 10. 47
 Legitimi filii filii filii impetratur officium, &
 malicia filio empta a patre, ita, & valor mili-
 tiæ quam filius obtinuit patris intercessione,
 & precibus. n. 16. 113
 Legionum detractio non amittit filius ap-
 probando simplicem dispositionem paternam.
 item. 6. 343
 Legitima impetratur, quod capitur iure decre-
 scendi. n. 16. 313
 Legitima debetur matri iure positivo non autē
 naturali. n. 14. 203
 Legitima debetur filiis iure naturali. n. 41. 206
 Legitima potest expresse pro filium remitti. n. 1.
 pag. 307
 Legitima potest imponi gravamen, quando fi-
 lius non est solum institutus in ea. n. 16. 110
 Legitima est debita filio absque onere, & illud
 iumentum reijcitur ipso iure. n. 4. 332, & nu.
 1, & 2. 342
 Legitima, prohibitio facta per Patrem filio gra-
 uis Patris conscientiam data eorum filii la-
 sione, & ob id est nulla. n. 3. 323
 Legitima renunciatio facta per filium Patri ob-
 merum renouatalem, & concurrente enor-
 missima lasione subvertitur. nu. 11. 324
 Legitima filijs debita est fauorabilior causa pia.
 nu. 38. 338
 Legitima filius priuari nequit absque causa ob
 id renunciando enormissimè laeditur. n. 16. 326
 Legitima non dicitur viuentis. n. 70. 348
 Legitima renunciatio facta per filium patri vi-
 uentem, & cum iuramento ex quo caput annu-
 lectur. n. 19. 316
 Legitima renunciatio facta per filium Patri, &
 cum iuramento quod corrumpat. n. 13. 322
 Legitima renunciatio facta in manibus patris
 per filium non tenet. n. 7. 343
 Legitima renouatio facta post mortem patris
 valida est, & subsistit, siue precedat aditionē
 hereditatis siue subsequatur. n. 11. 345
 Legitimatio est altera ex causis patriæ potesta-
 tis. n. 41. 350
 Legitimatio facta alibi, quam in locis ubi sita
 sunt bona, an sustineatur. n. 19. 488
 Legitimatio quando veniat sub nomine filiorū
 legitimorum, & naturalium ex legitimo ar-
 bitrio nominaturum. 24. 477
 Lex generaliter loquens generaliter intelligi-
 tur. n. 2. 187
 Lex, & statum generaliter loquens, generaliter
 debet intelligi. n. 19, & 96. 487
 Lex est consentanea de his probationibus, quæ pos-
 sunt haberi, nec cadit super impossibilia. n. 439
 Lex debet intelligi in casuum. n. 73. 216
 Lex in datā seruatur, quod est verisimile. n. 53. 181
 Lex est imposita rebus non verbis. n. 59. 216
 Lex ubi non distinguit, nec nos distinguere de-
 bebamus. n. 16. 92
 Legis auctoritas maior est, quā hominis. n. 9. 39
 Libellus non requiritur quando impetratur offi-
 cium Iudicis pro executione sententiæ. n. 6. 4
 Libellus non requiritur pro executione senten-
 tiæ coram Iudice Alterius territorij quando
 impetratur officium Iudicis. n. 9. 4

Liberationi magis est fauendum, quam obligati-
 oni. n. 6. 375
 Liber rationum regulariter non facit fidem pro
 scribente eum fallente. n. 11. 22. 141
 Liber rationum, vnde dicitur verus liber debet co-
 tinere hinc inde data, & recepta. n. 17. 141
 Libræ rationum tenetur concedere administra-
 tor. n. 13. 141
 Liber rationum factus ex necessitate officij de-
 bet probare pro se siquā probat contra se. n.
 15. 142
 Liber rationum continet expensas verisimiles
 fidem facit. n. 16. 143
 Liber rationum veri legalis, bonæ opinionis, &
 sanæ probat. n. 17. 143
 Liber rationum, qui reperitur in vna parte ver-
 rus, in cæteris verus presumatur. num. 35.
 pag. 142. 143
 Liber rationum defuncti magis creditur, quam
 viuenti quod amplius. n. 19. 143
 Liberalis quis non existit in necessitatibus. n. 36.
 pag. 142. 147
 Limitata causa limitatum producit effectum. n.
 10. pag. 96. n. 40. 145
 Licitor non habens pecuniam in promptu an
 cogatur emere. n. 39, & 40. 455
 Liquidi ad illiquidum non admittitur compen-
 satio. n. 16. n. 15. 234
 Liquidum non debet impediri per illiquidum.
 n. 9. 361
 Liquidum non dicitur id, quod habet mixturam
 factam. n. 2. 367
 Litteræ legalitatis, quare sine introductione. n. 13.
 pag. 142. 473
 Litterarum requisitoriarum materiam vide in pa-
 raph. ad dec. n. 73. 473
 Litteræ requisitorie quare requirantur pro ex-
 ceptione (statentia faciunda per Iudicem) alter-
 rius territorij. n. 14. 414
 Litteræ requisitorie ad alium Iudicem rogato-
 riz vocantur, & quare ibid. n. 6. 414
 Litteræ rogatorie an requirantur pro executione
 sententiæ a superiore ad inferiorē. nu. 18.
 pag. 414
 Litteræ rogatorie ad alium Iudicem pro execu-
 tione sententiæ quid continere debeant. nu.
 13. 414
 Litteræ rogatorie non tollunt incompetentiam
 Iudicis, & eo casu an oboperantur, numero 39.
 pag. 416
 Litteræ rogatorie ad alium Iudicem quando di-
 cantur publice. n. 24. 416
 Litis pendentiæ non opponitur in executionis. n.
 4. n. 1. 441
 Litis pendentiæ non opponitur ubi certæ tantæ
 exceptiones admittuntur. n. 53. 441
 Litis pendentiæ dubius effectus. n. 5. 94
 Litis qui renouatur lucrum facit. n. 14. 86
 Litibus debet se extricare, qui vadit ad Religio-
 nem. num. 15. 86
 Locatio facta ad tempus post tempus expirat.
 n. 43. pag. 115 & n. 10. 147
 Locatio ad certum tempus finito tempore fini-
 tur ipso iure. n. 41. 147
 Locatio ad longum tempus an constitatur in
 re. n. 11. 465
 Locatio per simplicem actum locatiōis non
 dicitur.

dictum munus saum exercuisse nisi simul do-
querit adimpleuisse, & patientiam accommoda-
dasse. n. 4. fol. 131. n. 6. 9
Locare, & patiquod fruatur sunt separati actus
in tantum quod ab uno non inferitur ad alium.
n. 5. 131
Locupletari nemo debet cum alterius laetitia.
num. 15. 187
Locupletari quis non dicitur ex quo honor ab-
latus viuit. n. 40. 144
Locuplet iorem quem effectum debet deducere
partem, quam etiam tenetur probare, & allegare
speciem locupletionis. n. 41. 144
Locus extra territorium, & locus exemptus, pa-
ria non sunt. n. 13. 490
Locus delicti magis attenditur quam origo, &
domicilium delinquentis. n. 1. 415
Locutio generalis restringitur ex ratione licet
presumpta. n. 4. 168

M

Mala fides defuncti nocet heredi. n. 20. 41
Mala fides in populo an cesset ex longissimo
tempore ita ut praescriptio impediat. n. 43. 308
Mala fides defuncti nocet heredi. n. 26. & 27. 481
Obid heres praescribere non potest licet possit
in herede praescriptionem in persona sua. nu.
19. 481
Mala fides nedom impedit dominij translationem
in herede sed etiam fructuum perceptio-
nem. n. 31. 481
Male fides possessor an iuste praetendat expen-
sas culturae, & confidit Agrorum ante restitu-
tionem rei, & fructuum. n. 7. 447
Mandans tenetur actione mandati. n. 3. 233
Mandans an teneatur vel ex eo quod scripsit, &
approbat vel ex eo quod gesta in eius villate
vera fuerint remissus. n. 3. 1. 237
Middis nomine proprio an teneatur ex eo quod
praeposuerat hominem illius conditionis qui
ignorare non poterat. n. 78. 244
Mandatarius fines mandati non debet egredi. n.
43. 239
Mandati verba sunt attendenda. n. 32. 237
In Mandato etiam cum libera administratione
debet considerari an mandans loquutus fue-
rit per verba vniuersalia. n. 60. 241
In Mandato non veniunt illicita, & quae ardua
sunt, & expressis maiora nu. 61. 243
Mandatum factum Procuratori in rem suam
morte non extinguitur. n. 1. 466
Limitatur, & declaratur. n. 2. 466
Mandatum est stricti iuris. n. 33. 467
Mandatum non solum in substantia sed etiam in
qualitate generis debet observari. nu. 34.
pag. 467
Mandatum licet sit generale, & ab libera admini-
stratione semper tamen excluditur dolus. num.
61. 463
Mantus statuto nequod nullus possit exerecere ar-
tem notariorum qui non sit matriculatus per-
penditur. n. 61. 490
Maritus q. 91. lib. 3. non recipitur. n. 12. 414
Mariti bona sunt sacre hypothecata pro bo-
nis extradotalibus mulieris. n. 17. 287
Maritus, siue eius heres an teneatur reddere ra-
tionem fructuum perceptorum ex bonis ex-
tradotalibus, et eos vel illorum estimatione

restituere. n. 5. 136
Maritus fructus bonorum extradotalium peti-
ciens, & consumens per longum tempus scilicet
tacente, & patiente vxore videtur percipere
re, & consumere de voluntate ipsius vxoris. n.
6. 137
Maritus non teneatur ad restitutionem fructuum
consumptorum in promiscuos, & communes
vius. n. 34. 143
Maritus non tenetur restituere fructus consump-
torum in vium suum, vxorique suae ac familiae
communes vius, & sustentationem licet ultra
necessitatem vir bona fide impenderet, & sine
dolo ad effectum, vt lautior vita duceretur,
& familia honorificentius sustentaretur. nu.
35. 149
Maritus tenetur ad fructus bonorum extradota-
lium. n. 9. 184
Maritus, & vxor si se obligant occasione mutua-
tae pecuniae praesumptum insolitum peruenisse
pecuniam ad manus mariti nu. 73. 286. etiam
si mulier falsa fuerit ad manus ipsius perue-
nisse. n. 54. 286
Maritus in dubio praesumitur factus locupletior
ex re vxoris. n. 16. 187
Maritus tenetur reddere rationem de fructibus
perceptis ex bonis mere extradotalibus quod
consumpsit in vius proprios non alias. nu.
2. 123
Masculi descendentes ex feminis dicuntur de
generatione, & descendencia testatoris. nu. 7.
pag. 383
Mater directo pupillariter filio substituere no-
quit, & quare, & quando valeat. n. 13. 491
Mater per substitutionem pupillarem factam per
patrem dicitur exclusa filij legitima. num. 14.
pag. 103
Mater quae ad secunda vota transiuit, non accep-
tat uetella, & exportatis bonis propria auctori-
tate an comprehendatur sub statuto quod
cupiens manu propria possessionem vel heredi-
tatem perdat iura sua. n. 1. 438
Quid respectu iurum non quæstorum sed quæ-
rendorum. n. 3. 438
Matris conditio augetur aucto statu filij sui. nu. 5.
103
Media tempora non nocet, & afferuntur exem-
pla. n. 1. 471
Mediol. Const. de indi. e. si quis per apparentem
§. Huius tamen perpenditur. n. 10. 413
Mediolani statum. 44. declaratur. n. 1. pag. 473. nu.
c. 319. n. 18. & 41. 45. pag. 487. c. 341. c. 353. nu.
6. 451
Mediol. Const. tit. de bonis insol. an. in §. Om-
nes Iudices declaratur. n. 13. pag. 417. n. 1. 43.
pag. 430
Mediol. Senatus solet rescribere Iudici modum rei-
ciat approbationem si constituit ei quod ma-
nifeste sit calumniosa. n. 1. 370
Mediol. statutum 31a. lib. 1. declaratur. n. 11. 104
Mediol. Constit. No. tit. de publica declaratur.
n. 31. 218
Mediol. Constit. tit. de feud. lib. 3. declarat. n. 5. 22.
Mediol. Constit. tit. de contin. pos. de iun. lib. 3. de-
claratur. n. 21. 169. & n. 3. 63. n. 25. 367. nu. 3.
pag. 471
Meliora metra differit Aluse emphiteor. n. 16. 378

Metus

MATERIARVM.

Mens reuerentialis in filio renunciantem legiti-
 me quando, & quomodo probetur. n. 10. p. 11
 Mens reuerentialis purgatur ex actu approba-
 to cessante metu. n. 11. 313
 Mens reuerentialis in verbis iniurijs maxime co-
 currentibus subiecit reuocationem facta
 per filium Patri intuitu legitimam etiam cum
 loramento. n. 10. 313
 Et Metu reuerentiali datur actio contra socce-
 fores, & possessores bonorum qui metu in-
 terunt. n. 12. 314
 Mens adhibitus in aliquo contractu non pur-
 gatur ex solo cursu temporis ubi metus causa
 adhuc durat saltem habitum. n. 31. 349
 Metus purgatur per actum exinde voluntarium
 qui expediat ad meretriciolesum inferentem ad
 negotium quod a aliis meretriciolesum dicebatur
 cessare scilicet metu principali, & ipsius suspi-
 cione. n. 34. Amplia. n. 35. 349
 Metus reuerentialis an det actionem aduersus
 successores, & possessores bonorum qui metu
 interunt, & quomodo. n. 12. 314
 Metus vitia ipso iure donationem. n. 7. 471
 Minor ob ingressum religionis potest disponere
 de rebus suis. n. 5. 84
 Minor adules in ultima voluntate censetur ma-
 ior. n. 6. 84
 Minor cum Agnatis, & Indice transigit, & qua-
 re. n. 10. 11. & 12. 85
 Minor, & ignorant praescriptio non currit. nu-
 19. 49
 Minus, & plus solvere cum temporis quidam quis
 dicatur. n. 14. 46
 Minus scriptum quandoque praesumitur quam
 dictum. n. 21. 178
 Missio in possessionem ex primo decreto ab or-
 dinario decerni non potest secus a delegato.
 n. 1. 425
 Mobilium appellatione quae veniant. n. 19. 424
 Moderator, & arbitri quilibet est in se sua etia
 in arbitrio. n. 13. 473
 Procedi modo ex tali abusu quis commodum
 capiat. n. 14. ibid.
 Limira tur etiam remissus. n. 15. ibid.
 Monachus num possit declarare testamentum ab
 eo factum. n. 4. 482
 Monachus retinet ius succedendi, & suitatis. n. 1.
 482
 Monachus quicquid acquirit, monasterio acqui-
 rit. n. 1. pag. 38. n. 1. 478
 Ampliatur. n. 2. & 8. 478
 Et cui monasterio applicetur haereditas vide n.
 3. ibidem.
 Monachus testari nequit. n. 1. 482
 Limit. n. 7. & 8.
 Et aequum ingrediatur religionem quomodo
 possit disponere. n. 2. & 3. ibid.
 Monacho nolente adire haereditatem sibi delata
 Abbas cum consensu capituli adire potest. n.
 4. 478
 Quid Iuris sit si monachus sit licentiatu sicut
 possit stare extra monasterium, & quid si fue-
 rit expulsum. n. 5.
 Quis si monasterium negauerit alimenta mo-
 nacho ac recusauerit recipere expulsum volen-
 tem redire. n. 6. pag. 60.
 Quid si monachus aliam sit ingressus religionem.
 n. 7. pag. 60.

Monasterii an comprahendatur in substitutione
 ne facta si sine liberis decesserit. n. 10. p. 60.
 Monasterii successione capax an excludat vo-
 catos per fideicommissum, quibus dictum suo-
 rit si decesserit sine filijs masculis legitimis,
 & naturalibus. n. 11. 17. 479
 Est dubia haec questio prout in num. 12. & 16.
 pag. 479
 Monasterium onera secularia non subit. n. 47.
 pag. 489
 Monasterium ratione adaequationis, quae existit
 inter ipsum, & filium, facit cessare substitutio-
 nem sicut verè filius, & eodem iure uti debet.
 n. 16. 479
 Monasterium quod non excludat feminas sub-
 stituit. n. 21. 481
 Monasterium quando non habeatur loco filij. n.
 22. pag. 481. & n. 1. 483
 Monasterium succedens filio modo quo supra
 poterit deuenire ad alienationem legitimam,
 & trebellianicæ, & non vitra. n. 23. 481
 Monasterium, & Ecclesiæ adhaerere potest vniuersi-
 tati territorij, & de eodem territorio esse di-
 cuntur. n. 58. 490
 Monasterium dicitur esse in territorio Principis
 secularis, & ob id ibidem gesta inter laicos se-
 culari dispositioni subiacent. n. 39. 489
 Monasterium succedit nouitio decessentis in no-
 uitiatu. n. 24. 88
 Monasterium an possit compellere priuatum ad
 vendendum domum in vsum Ecclesiæ. n. 3. 33
 Monasterium comprahenditur in substitutione
 si sine liberis decesserit. n. 1. 33
 Morientis esse immemor propter salutis non est
 verisimile. n. 311 142
 Mulier relicta usufructuaria omnium bonorum
 duccendo vitam vidualem, transiens ad secun-
 da vota amittit usufructum. n. 1. 96
 Mulier relicta usufructuaria donec vel dū & c.
 vidua manserit pro eo tempore quo vidua ste-
 terit legatum consequitur, & si ad secunda vo-
 ta transierit non tenebitur ad perceptorū
 restitutionem. n. 8. 97
 Mulier legatum agnoscendo sibi praedudat. n.
 10. 131
 Mulier habet bona triplicis generis. n. 1. 136. &
 n. 4. 179
 Mulier renuntians hypothecis in alienatione
 viri non censetur renuntiasse per totum nisi
 probentur verba etiam minx. n. 14. 139
 Mulier in foro conscientie quotiescunque ob
 causam transiens ad secundas nuptias legatum
 amittit prius committitur sive iudicis de-
 clatione. n. 19. 152
 Mulierum genus avarissimum. n. 49. 181. n. 15. 183
 Mulier teneatur prestare reuerentiam marito. n.
 16. 185
 Multa in consequentiam conceduntur quae prin-
 cipaliter prohibentur. n. 13. 18
 Mutatio voluntatis non praesumitur. n. 12. 355
 Mutuum ad hoc, vt constituitur quae requirun-
 tur. n. 16. 830
 Mutuum quare consistat in ijs quae sunt in nu-
 mero pondere, & mensura. n. 17. 430
 Mutui substantia an consistat in notatis in §. Mu-
 tui datio l. mutuum damus ff. de cert. pet. n. 19
 pag. 411

Narra

Natta in conf. 363. nu. 35. reprobatur. nu. 35.
117.

Natta in conf. 94. n. 10. declaratur. n. 5. 359

Natta in Auth. hoc inter liberos. n. 19. de testam.
non recipitur. n. 61. 418

Natta in conf. 402. n. 36. non recipitur. n. 61. 418

Naturale est, vt quid dissoluatur eo vinculo quo
ligatum fuit. n. 3. pag. 84. n. 19. 397

Naturalia nec tolluntur munus possunt. n. 61. 383

Natus eo in loco vbi forenses prohibentur e-
mere immobilia an poterit ipse emere. n. 4. 468

Negans vnum aliud cōcedere videtur. n. 37. 392

Negligentia maiorum non officit descendenti-
bus. n. 39. 302

Nemo expeditur sine actione. n. 1. 43. declar. n. 6.
pag. 498

Nemo debet locupletari cum alterius iactura. n.
25. 387

Nemo potest sibi propria auctoritate iudicare.
n. 26. 413

Nemo presumitur elegisse sibi viam ad sua iudicia
impugnanda. n. 15. 431

Nemo potest decedere pro parte testatus, & pro
parte intestatus declar. n. 9. 473

Nepotes an veniant filiorum appellatione. nu. 5.
79. 53

Nepos legitimus natus ex filio naturali Auo suo
ab intestato succedere non potest. n. 11. 186

Nepos grauatus in legitima si vult de ea dispo-
nere, & alienare debet repudiare testamen-
tum. n. 57. 350

Nepis dotata ab Auo contemplatione filij ab
ipso filio dotata dicitur. n. 3. 191

Nisi refert vtrum fiat aliquid a me vel ab aliquo
pro m. n. 4. 190. & n. 19. 215

Nobilis dicitur eximia, & egregia persona. num.
16. 386

Nolle acquirere vel nolle lucrum facere, & pa-
trimonium diminuire sunt diuersa. n. 1. 404

Non obseruanti non obseruandum quando, &
quomodo procedat. n. 10. 314

Non exaltum, & non apparentium idem est iudi-
cium. n. 15. 510

Notarius Apostolicus, & Imperiali auctoritate
creatus vbiq; potest recipere instrumenta.
n. 8. pag. 486. & quare requiratur. n. 9. cum seqq. &
n. 16. 486

Notarius a Superiore creatus potest in solo alieno
impune conficere Instrumentum. num. 24. 487

Notarius non potest conficere Instrumentum ex-
tra Iurisdictionem illius a quo fuit creatus. n.
27. pag. 587. nec etiam de patrum consensu.
n. 28. 488

Notarius qualitas est probanda. n. 52. 486

Notariorum ignorantia, & imperitia destruit
munus. num. 70. 584

Notarij sepe confundunt clausulas quas nō in-
telligunt. n. 71. 584

Notariorum imperitia non debet nocere contra
hentes vbi eorum mens quoquomodo elu-
cet. n. 72. 584

Novatio quando dicitur facta. n. 6. 468

Novissima derogant prioribus. n. 50. 116

Novitius quo ad bona habetur pro monacho. nu.
117.

Nihilum quod est nihil operatur. n. 43. 489

Obligatio non arguit quod ad decentiam su-
perficiariam pertinet. n. 21. 414

Obligatio arguitur ex solutione. n. 24. 510

Obligatio inter Dominum, & subditum debet ef-
se mutua. n. 2. 413

Obligatio antidotalis 18. effectus parit. nu. 11.
473.

Oberuantia facit validum Instrumentum minus
solemne. n. 15. 399

Offensio facta notarij Officiali per ipsum lu-
dicem est punienda. n. 20. 20

Offensio nulli est permessa. n. 14. 225

Officiales P.R. Hispan. laudantur, & quare. nu. 4.
413.

Officium Iudicis est quodam Ius quod residet in
ipso Iudice, & consideratur, vs facultas facien-
di ea que sibi incumbunt ex officio. n. 6. 2

Officium Iudicis quando imploratur pro e recen-
tione sententia non requiritur libellus nec fi-
pura Iudicij, sed summe rē proceditur. n. 9. 2

Officium, & militia filio empti à patre scilicet im-
putatur in legitimam filij ita valor militie
quam filius obtinuit patris intercessione, &
precibus. n. 16. 213

Ad officiū deputatus quando est reputatus per
deputantem persona integra deputans non
tenetur. n. 64. 143

Officij seu muneris collocatio an exigat scriptu-
ram. n. 22. 48

Officium Iudicis in constitutione dotis funda-
tur super equitatem. n. 1. 79

Officium qui acceptat obligat se ad onus illi in-
iunctum. n. 17. 47

Oppositum in opposito operatur idem quod po-
positum in proposito. n. 18. 19. n. 10. 45

Ordinarium Iudicium quod nā dicitur. n. 12. 31

Originis Ius est immutabile. n. 5. 18

Originis domicilium retinetur in spiritualibus,
& temporalibus. n. 3. 18

Originis domicilium dicitur naturale. n. 5. 19

Originis domicilium non amittitur. n. 1. 470

P

Pacta que non sunt contra bonos mores per-
mittuntur. n. 33. 128

Pacta de non petendo impedit litis contestatio-
nem, & actionem excludit. n. 3. 261

Pactum principalis an & quomodo noceat fide-
iussori. n. 1. 418

Pactum de redimendo est prescriptibile. num. 7.
pag. 813

Pactum quod debitore non solvente possit car-
cerari an valeat. nu. 5. pag. 440. & quid in mi-
nore. n. 11. 440

Pactum de retrouendendo temporale quando
stat perpetuum, & quare requirantur. num. 13.
pag. 1808

Paras Curie qui dicantur, & cuius qualitates ef-
ficet debent. nu. 18. 450

Paria non sunt locum extra territorium esse vel
esse exemplum. nu. 53. 490

Pariet communis pro diuito quando dicitur. n.
17. 116

Pater si in instrumento contractus emptionis factæ nomine filij utret verbo dono nõ ob id præsumitur donatio, nisi præcesserint benemerita, vel traditio rei emptæ numero 4. pag. 221
Pater, quod nepoti dedit propter filij perinde est, ac si ipsi filio dederit nu. 1. 109
Pater dotem exigens pro filia absente si eidem lega tum fecerit illud à filia imputandum venit in causam dotis nu. 12. pag. 201. num. 18. pag. 201
Pater pupillariter substituendo intelligitur disponere de legitima filij nu. 23. 203
Pater emens nomine filij, quando eidem donare videtur nu. 125. 219
Pater quando expressè donat filio pro confirmatione donationis requiritur traditio n. 6. pag. 219
Patientia præstata probatur per usum rei legatæ num. 10. 222
Patientia cum taciturnitate consensum inducit, quando con adiciendo poterat actum impedire nu. 7. 138
Patri viuenti quod denegatur, denegatur illius filijs vt successoribus nu. 7. 308
Patruus dotans filiam fratris dotasse censetur contemplatione fratris sui nu. 50. 201
Pecunia an veniat si legantur mobilia n. 26. 414
Pedagium emens à comuni videtur emisse penas transgressorum nu. 9. 24
Pena licet veniat in consequentiam ad sententiam non tamen sequitur ipsam sententiam, sed pertinet ad eos ad quos de iure ex natura delicti spectat offensio nu. 17. 26
Pena esse non debet, qui nõ est in culpa num. 19. pag. 26 num. 35. 115
Penæ quantum ex actæ, an veniant appellatione mobiliu num. 27. 414
Penæ pecuniariæ non sunt meriti Imperij nu. 3. pag. 24
Penæ diuersæ si alternatiu imponantur à lege, & verba legis dirrigantur ad Indicè optimo, quæ regulariter spectare debet ad pastem iudici datur num. 4. 195
Penitentia non habet locum in transactione num. 8. 224
Penitentia non est locus in contrahibus innotuatis, vbi res non est integra nu. 56. 225
Peregrini de iur. si declarat nu. 37. 463
Præcedentia declarant subsequencia num. 47. pag. 240
Permissa certo tempore extra illud sunt prohibita nu. 41. 114
Prædia allodialia, potius quàm feudalia præsumuntur num. 4. 293
Permissa ad tempus, post tempus sunt prohibita nu. 2. 17
Petitori è possessione potest cumulari in possessione reintegrandæ num. 3. 465
Præscriptio immemorabilis quando dicitur habere cum tituli. ff. num. 44. 115
Præscriptio in feudis non nocet Agnatis num. 17. pag. 113
Præscriptio in feudis inalienabilibus nõ currit è longissima nu. 26. 110
Præscriptio non currit non valenti agere num. 19. pag. 112

Præscriptio vt currat in materia libertatis soluendi onera, quid requiratur nu. 30. 112
Præscriptiones in feudis totæ esse debent quot sunt personæ contra quas currit præscriptio num. 24. 113
Præscriptio longissimi tps in bonis primogeniis procedit tantum aduersus maioratus possessorem nu. 40. 302
Præscriptio quomodo consideretur inter absentes, & inter præsentes nu. 2. 428
Præscriptio an currat data ignorantia num. 4. pag. 428
Præscriptio immemorabilis quando dicitur habere, cum tituli ff. num. 44. 115
Præscriptio impeditur ex scientia rei alienæ, quæ superuenierit, & multo magis si ab initio fuerit nu. 27. 41
Præscriptio nõquā extenditur ad diuisionem feudi num. 6. 428
Præscriptio, & negligentia maiorum non officit descendenti nu. 39. 202
Præcedentia magis influunt ad sequentia, quàm contraria num. 6. 24
Præiudicans si in vno non videtur in omnibus sibi præiudicare nu. 24. 380
Præteritio, vel ex hæreditario filij sine causa valida est accedente consensu filij num. 10. pag. 344
Præsens, & tacens regulariter non videtur consentire num. 8. pag. 128. Amplia nu. 9. pag. 128. Lim. nu. 10. 128
Præsumptio, exclusiua delicti semper capitur num. 4. 252
Præuentionio an habeat locum in causis feudaliibus num. 5. 446
Precia rerum dupliciter considerantur num. 5. pag. 252
Præsumptio vnà facit Cæsare aliam n. 15. 122
Precium legitimum quomodo differat à pretio naturali, & quale vtrequi sit num. 6. 252
Pretium immoderatum allegans probare tenetur, & quomodo nu. 7. 252
Prætoris Maiestas si contempta fuerit vindicanda est nu. 4. 9
Princeps potest tollere ea quæ sunt iuris positiui, & contumacem restituere num. 2. 288
Princeps potest totam causam sub reuisione ponere num. 3. 288
Princeps dicitur pater subditorum nu. 8. 473
Princeps quomodo soleat concedere dilationem debitori num. 14. 427
Princedis munus est providere ne subditi grauentur ab exteris nu. 1. 413
Princeps ex contractu obligatur sicuti priuatus num. 8. 122
Princes delegans totam causam delegare censetur num. 2. 455
Princedis finalis intentio demonstratur ex præfatione legis num. 30. 462
Princeps non censetur tantam trāfuisse iurisdictionem in vassallum quin maioræ potestates retineat nu. 15. pag. 465 & limit. in feudis nu. 56.
Princeps, vel Fiscus sub cuius iurisdictione factum est bannum non pot manu apponere ad alia bona, extra territorium numero 20. pag. 465

Ratio generalis quando non ampliat dispositionem precedentem nu. 14. pag. 54
 Ratio generalis ampliat dictum nu. 1. 63
 Ratio generalis ex se fit specialis propter additionem num. 32. 70
 Ratio ubi disponit de lege, & dicto testatoris, seu statuto debet attendi nu. 33. 71
 Ratio quando disponat de dicto testatoris nu. 35. 71
 Ratio in correctorijs, et quod fit generalis non attenditur num. 36. 71
 Ratio generalis quando dicatur ampliare fidei commissum num. 6. 78
 Ratio eadem ubi est, idem ius statuendum est num. 11. p. 176. num. 10. 309
 Ratum habere quis potest id, quod omnino suo gessum non est quoad sui praeiudicium num. 18. 373
 Receptio canonis cum reservatione quid operetur num. 19. 379
 Recursus ubi feudum penes plures condominios extiterit ad quem haberi debeat eum. 3. 446
 Redditi causarum succubuum, siue criminorum spectant ad Vassallum ou. 4. 24
 Recipientes litteras, nec eisdem contradicens inibi contenta admittit ou. 68. 243
 Referenti non creditur nisi constet de relato eum. 38. 114
 Relatio semper debet fieri ad magis proxima num. 9. p. 34. num. 9. 170
 Relictum iocuentum Natioitatis filiorum dicitur conditionale eum. 10. 385
 Religion, & causae piz io dubio fauendum est eum. 41. 186
 Reliquorum appellatio omnem substantiam comprehendit num. 24. 204
 Reliquum, & residuum designat id quod superest nu. 30. p. 204. num. 21. 214
 Remissio consistit in mera liberalitate ut patet per donationem lesionem excludit nu. 26. 347
 Remorsus ab executione officij sui finito tempore ipso iure admittitur ou. 8. 147
 Renunciatio vis iuri suo iure, alio non videtur renuntiare nu. 51. 398
 Renunciatio iura sua non datur regressus ou. 18. pag. 125. nu. 4. pag. 308. ou. 39. 463
 Renunciatio videtur ille, qui oio parec terminis a lege statutis nu. 6. 147
 Renunciationes generales solent fieri citra cognitionem causae nu. 51. 398
 Renunciationes Notariorum parum important ou. 13. 398
 Renunciationes multum clausulae suspectae redduntur nu. 57. & 58. 398
 Renunciatio tempus anteodi debet in consideranda lesione eum. 31. 348
 Renunciatio subsistit ubi fit gratuito à suis maioribus, & eis aliunde alimenta supersint num. 28. 348
 Renunciatio rescinditur concurrente enormissima lesione num. 25. 347
 Renunciatio rescinditur ubi eum enormissima lesione interuenit metus reuerentialis num. 23. p. 347. Amplia, & si fit iurata nu. 24. 347

Renunciatio legitime vide in ver. legitima
 Renunciatio facta per filium Patri intuitu legitime, & eum iuramento concurrentibus metu reuerentiali, & verbis iniurijs subvertitur eum. 10. 323
 Renunciatio legitime filij Patri facta concurrentibus lesione enormissima eum metu reuerentiali subvertitur eum. 11. 324
 Renunciatio non trahitur ad alius fideicommissi num. 35. 373
 Renunciatio in vno casu facta non extenditur ad alium praesertim in contractibus strictae interpretationis nu. 10. 56. 398
 Renunciatio non porrigitur ad ignorata num. 14. 398
 Renunciatio facta per mulierem de pluribus hereditatibus licet sit multum clausulata, & iuramento firmata, nullius est roboris, & hoc casu sufficit mulieri allegare se enormiter lesam nu. 59. 399
 Renunciatio geoealis posita io vno articulo alterare contractum nu. 5. 434
 Renunciatio iurata legitime facta per filium cum lesione enormissima concurrente metu reuerentiali non valet nu. 11. 324
 Repetitio verborum demonstrat magis exinde voluntatem testatoris eum. 34. 204
 Repraesentatio quare non inuenerit nu. 9. 413
 Res in suo priori esse potius remanere praesumitur quam noui assumere nu. 3. 292
 Res ubi per expressionem est certa non requiritur ulterior demonstratio nu. 61. 400
 Res ipsa quando iuris fictione alia censetur esse eum. 18. 430
 Res inter alios acta tertio non periuicacit ou. 39. 114
 Res quae simplex fuit semper exare praesumitur nu. 41. pag. 144. fallit nu. 44. 144
 Rescripta per Patrem nomine filij an eidem videatur donata nu. 1. 25 219
 Res quolibet ab origine praesumitur libera & allodialis num. 1. 292
 Reservatio nihil ponit in esse, sed ius quod est conseruat ou. 16. 299
 Reservatio nullum ius acquirit, sed illud quod est conseruat num. 27. 300
 Reservatio iustitiae est, & retentio iuris ouilla facta probatione exceptionis nu. 28. 300
 Reservatio quando nihil operetur nu. 9. 375
 Reservatio contra naturam actus, & legis prohibitiuam non valet nu. 33. 352
 Reservatio alicuius domini, & superioritatis, quae facit Principem in iouestitura amittatur ad bonorum publicationem ou. 40. 464
 Rescisionis remedium non excluditur per iuramentum neque temporis lapsum nec per vllas alias clausulas ubi reperitur lesio ou. 3. 292
 Residui appellatio venit totum id, quod restat eum. 20. 203
 Res publica per singulares personas constituitur eum. 3. 413
 Retentio non competit ingredientibus possessione non vacante nu. 6. 157
 Retentio vis rei pro alia fieri nequit nu. 14. pag. 162. & quando admittitur nu. 9. 364
 Retentio fit tantum pro debito in re vel propter rem num. 16. 162

Retentio competit mulieri in tribus casibus num. 19	163	Senatores qui sint, & esse dicantur nu. 1.	468
Retentio bonorum hereditariorum an detur in terminis No. Cōst. Mediol. de cōtinu. poss. de fun. nu. 10.	364	Sententia declaratoria non requiritur in casib. in quibus vñsfructus consolidatur cum pro prietate nu. 18.	154
Retentio ad hoc vt locum habeat quæ requi rantur num. 13.	365	Sententia debet esse conformis libellonum. 17. pag.	353
Retentio non datur vbi nō adest creditum nu. 23.	367	Sententia quando re format contrarium debet æqualiter reformare nu. 31.	358
Retentione vti non potest bonorū mariti vxor quæ declarauerit Rare dispositioni testatoris circa dotium restitutionem nu. 11.	365	Sententia debet concepi per verbum præsens num. 1.	388
Retentione non vitur vñsfructuarius qui promissi reliquere finito vñs fructu nu. 17.	366	Sententia Arbitri, an pariat actionem nu. 1. pag.	437
Retentionis ius non deducitur ex hypotecha extincta num. 1.	156	Sententia Arbitri, an debeat ferri in scriptis num. 15.	437
Retineri potest res pro debito obligata dummodo retineatur propter sumptus vel mello ramenta in eam facta, quæ peruenit ad retin entem occasione illi us debiti non propter aliud nu. 15. pag. 166. Amplia nu. 11.	168	Sententia mittitur executioni, vel actione in factum, vel officio Iudicis nobili num. 1 & 2. pag.	4
Retineri nequit res, quæ peruenit cū vitio pro se ipso nec per alio num. 18.	162	Sententia vbi mittitur executioni ex Iudicis officio nobili nō requiritur libellus nu. 9.	4
Reuerentia quam præstat vxor erga maritum non sufficit ad id quod vxor possit repetere fructus perceptos ab eius viro in bonis suis num. 13.	138	Sententia lata per Iudicem unius territorij an possit mitti executioni per Iudicem alterius territorij sine litteris rogatorijs nu. 7.	4
Reuerentia debita Patri per filium non opera tur metum vbi mixta ac verbera non inter cedunt nu. 12.	347	Sententiam nullam Iudex alterius territorij nō exequitur 33.	415
Reus inuitus alibi conuentus quam in foro suo iniuriam patitur nu. 1.	437	Sequentia, & Media præcedentia, & extrema demonstrant 3.	168
Ampliatu nu. 3. pag. 477.		Simulatus contractus quis sit nu. 12.	353
Reus forsitur forum ratione delicti nu. 1.	411	Singula quæ non profutur iuvant 30.	300
Reus dictio qualiter capitur nu. 44.	464	Socin. conf. 23. vol. 1. declaratur nu. 32.	411
Reus in iur. conf. 341. nu. 28. vol. 3. confu tatur nu. 9. pag. 478. & perpenditur sub nu. 10.	480	Societatis contractus an sustineatur si quidqñ eo fuerit repugnans naturæ ipsi n. 9.	435
Rol. conf. 78. vol. 1. declaratur nu. 36.	463	Socius in pariete communi pro diuiso nihil potest agere ultra medietatem parietis nu. 18. pag.	326
Roderi. Iuar. alleg. 10. declaratur nu. 9.	85	Solui non potest, aliud pro alio inuito credito ri num. 13.	3
Rustici quidqñ committunt fraudes n. 28.	357	Solutio vera vbi acquiritur non admittatur cō pensatio nu. 15.	335
		Species quælibet suo generi inest 31.	70
		Species quid sit nu. 11.	433
		Spoliatus ante omnia restituendus est nu. 13. & 11.	163
		Status pristinus qualis sit 3. & 14.	314
		Statutum Mediolani 184. perpenditur nn. 3. pag.	38
		Statutum inhabilitans personam a successione an semper valeat nu. 4.	38
		Statutum per consuetudinem approbatum feruandum est, etiam si dubitetur de validitate nu. 5.	39
		Statutum inhabilitans personam a successione an habeat locum pro bonis positis extra ter ritorium statuentium num. 10.	39
		Statutum priuans aliquem a successione cōsi deratur vt quid intellectuale 11.	39
		Statutum, vel lex, ac testatoris dictum, vbi de ponit de ratione, solum dictum 3. statutu, vel lex attenditur non ratio nu. 34.	71
		Statutum qualitate arum verificata qualitate p cedit num. 3.	91
		Statutum est strictè intelligendū, ita ut minus onerosum, & iniquum sit num. 7.	91
		Etiam si effectus exorbitans, & iuris commu nis correctoriam num. 8.	91
		Statutum qui deducit qualitates illius probare tenetur num. 6.	91
		Statutum generaliter loquens de alore gene raliter	

Salarium debitum pro litteris patentia libe^a quando incipit deberi nu. 13. pag. 45
 Salarium debitum ob probitatē intellectus, & ob sciētiā debetur etiam, quod quis desi nat infirmare, & quando id procedat nu. 19. pag. 47
 Satisfactio de prosequendo litem, & refunden dis expensis abijt in desertudinem n. 1. 91
 Scienti ius sibi durare non potest quidquā tem pūari num. 16. 380
 Sciphus argenteus communis formæ deperdi tus si fuerit inuenius paret sumulum præsu mitur domini sui num. 66.
 Scripturæ veritas desumenda est per suum au ctorem nu. 17. 48
 Scriptum minus præsumitur quandoqñ quā m dictum num. 11. 78
 Scriptura priuata non facit fidem nu. 13. 193
 Sæcularis cum pia causa concurrens ratione connexion vitur privilegij pia causa nu. 43. pag. 160
 Senator, vel clarissim^{us} ibi punitur, vbi deliquit num. 1. 450

M A T E R I A R U M.

ra liter venit intelligendū de quocunq; acto
re nu. 9. 91
Statutum quando censetur derogari per non
vsum, & per defectum ordinis nu. 17. 94
Statutum disponens prescriptionem 30. anno-
rum valet quomodo intelligatur num. 33.
pag. 173
Statutum stricte venit intelligendū n. 33. 178
Statutum disponens, quod filia dotata Patri non
succedat, excludit filiam, cui relicta, & desti-
nata est dos in testamento nu. 34. 178
Statutum etiam exorbitans, & odiosum exten-
ditur ad casum, cui verba saltem impropria
accommodantur nu. 35. 178
Statutum cauens maritum lucrari dimidiam
dotis, facit q; vxor si legatū fecerit viro suo
præsumitur scisse animo compensandi nu.
35 pag. 207
Statutum disponens, quod exceptiones omnes
referantur in fine liti, non intelligitur, vt
reservata sit nullitas euidens, & palpabilis
num. 4. 261
Statutum prohibens Notario non matriculato
officium Notariatus exercere comprehendit
etiam forenses nu. 7. 486
Statutum loci requirens in aliquo actu, aliquā
solemnitatem non attenditur in actu fore ex-
tra territorium nu. 14. 486
Statutum requirens aliquas solemnitates in tes-
tamenti non ligat personas Ecclesiasticas
num. 15. pag. 487 Nec comprehendit locū
Ecclesiasticum nu. 16. 487
Statutum generaliter, loquens generaliter de-
bet intelligi nu. 19 36
Statutum quando liget forenses etiam in mate-
ria contractus nu. 31. 487
Statutum non debet inane reddi nu. 54. 490
Statutum verborum in quo cauetur, quod nō
possint recipi in instrumenta per Notarium nō
matriculatum procedit etiam in Ecclesijs
num. 55. 490
Statutū Mantue denotat, declaratur n. 61. 490
Stipulatio semel commissa amplius resolui non
potest nu. 5. 83
Stipulatio adiecta contractui transactionem
firmiorem reddit, sicut ceteros contractus
num. 9. 114
Stipulatio adiecta contractui cum eodem sta-
re debet num. 9. 194
Stipulationes quomodo sint diuidue, & indi-
uidue nu. 23. 414
Subditus essentis qualitas non tribuit iurisdic-
tionem num. 3. 451
Subditum trahens ad vetitum tribunal cadit à
iure, & causa nu. 3. 8
Subditum trahens ad vetitum tribunal iuridi-
ctionem Domini turbat. nu. 6. 9
Subditum trahens ad vetitum examen iniuriā
facit num. 3. 7
Subditum trahens ad vetitum examen quomo-
do puniatur nu. 8. 437
Subditum prohibuit acquirere non censi
prohibuit succedere. nu. 3. 468
Subditum quem lex facias num. 1. 467
Subditus au possit recedere à loco originis, &
ibi habitare inuito Domino nu. 1. 438
Subiecta talia esse debent, qualia sunt prædi-

camenta nu. 1. pag. 6 & nu. 3 435
Subrogati in vniuersitate obligantur ex con-
tractu prædecessorum nu. 8. 397
Subrogatus supit in omnibus naturā illius in
cuius locum subrogatur. nu. 3. 465
Substantia prius querenda est, quæ acciden-
sibus num. 1. 107
Substitutio relatiua per dictiones adiectas nō
extenditur, sed restringitur nu. 17. 64
Substitutio de te non loquitur semper potest
obijci agenti ex fideicommissio nu. 1. 71
Substitutio vna declarat alteram nu. 27. 205
Substitutio fideicommissaria longe minus quam
alia debet extendi ad personam non sperti-
catam nu. 1. 77
Substitutio fideicommissaria ne inanis redda-
tur benigna debet fieri interpretatio 25. &
26. 215
Substitutio pupillaris eudit in solis liberi nu.
9. 78
Substitutio non admittit extensionem de per-
sona ad personam nu. 3. 53
Substitutione cessante bona remanent libera
penes grauatum anim. 7. 64
Substitutiones procedunt in solis casibus, &
temporibus, in quibus substituti vocantur
nu. 8. 65
Substitutiones duæ vel tres vbi sunt vniuers, vna
sumit vices alterius nu. 28. 503
Substitutionis qualitas vbi deficit substantialis
cessat substitutio nu. 11. 65
Substitutus potest agere ad renouationem bo-
norum fideicommissio substitutorum vbi fuerint
alienata nu. 6. 363
Succedens in locum habet probabilem ignora-
tiam qualitatē rei n. 1. 379
Succedere intendens ex multiplici capite si vno
excludatur à cæteris non erit exclusus nu.
48. 398
Successionis ius dependet ex consanguinitatis
gradu nu. 1. 51
Successor vltimus in fideicommissio potest libere
disponere nu. 17. 55
Succedens in principatu tenetur stare contra-
ctui facto per superiorem suum defunctum
num. 3. 108
Successor in feudo an possit exigere vestigal.
etiam vitra conuentionem initam cum de-
functo nu. 8. 108
Succesores, & subrogati in vniuersitate obli-
gantur ex contractu prædecessorum nu. 18
pag. 297
Superioritas domini non comprehendit com-
moditates, & cinolumenta confiscationem
num. 17. 461

T

Tactus, & expressi par est virtus n. 28. 385
Tempore qui excluditur, ipso iure exclu-
ditur num. 7. 147
Temporis expressio non exigitur in distribu-
endo officio nu. 14. 48
Temporis expressio in legatis, quid operetur
num. 7. 58
Tempus datum ad petendum inuestituram, an
possit abbreviari nu. 27. 449

Tempus

I N D E X

Tempus datum ad petendum inuestiturā, quando incipiat currere nu. 38.	449	Testatoris iudicio dari debet nu. 19.	101
Tempus quando non sit modus tollendæ, vel inducendæ obligationis nu. 3.	523	Testatoris dispositio vel sustineatur debeat verba suppleri, seu impropriari nu. 51.	108
Tempus, quod est præfixum ad redimendum dicitur pars intrinseca contractus nu. 4.	112	Testatoris voluntas ad vnguem feruari debet, & id facere publicè interest nu. 18.	115
Temporis expressio non exigitur in officio distribuendo nu. 14.	48	Testatoris voluntas coniecturata attenditur nu. 31.	116
Temporis expressio in legatis quid operetur nu. 7.	58	Testatoris voluntatis simplex agnitio, quæ sequitur tacitè ex additione hæreditatis nõ obstat, ut censetur agnitionem onus legitimæ ex præse inunctum, nec ipsi legitimæ in indiduo renuntiatio facta censetur approbata nu. 35.	134
Tertius quando possit impedire executionem num. 31.	415	Testatoris dispositio de compellendo aliquem ad venditionem domus et si conditionalis censeri possit, non vitiat dispositionem vitæ voluntatis si esset impossibilis quicquid sit in contractibus num. 3.	474
Thesaurus decif. 187. dissentitur ou. 5. pag. 281. & nu. 33.	393	Testi vnico creditur quando cū eo cum eo concurrat præsumptio legalis nu. 18.	285
Testamentum paterni approbatio simplex an præiudicet in legitima num. 3.	343	Testis vnus dicto statui circa interpretationem alicuius scripturæ nu. 14.	285
Testamenti vna pars declarat aliam no. 17. & 25. pag. 387. & ou. 39.	393	Ut quando agitur de voluntatis declaratione num. 10.	286
Testamentum factum in Monasterio, tamquam in loco exempto an valeat, si non fuerint seruata solemnitates requiritæ ex statuto Laicali nu. 3. cū seqq. ac n. 18. & 46. pag. 485. & 486		Tiraquel. in tractatu le Mort suisit le vis. num. 7. declaratur nu. 10.	366
Testamentum factum in Monasterio sine solemnitatibus, à iure ciuili requisitis an valeat nu. 73.	495	Tiraquell. ad l. si vnq; Cod. de reuocand. donat. sub num. 101. declaratur nu. 101.	496
Testamentum inter liberos minores exigit solemnitatem nu. 64.	491	Titulus requiritur in præscripione nu. 18.	41
Testator etiam forèns tenetur inuestigare statuta loci in quo testatur nu. 59.	490	Titulus præsumptus si fuerit inualidus cessat nu. 45.	515
Testator qui reliquit uxorem viuisstructuriam, vel insituit hæredes cum grauamine de restituta hæreditate post mortem, adiecta facultate disponendi de mille si non disposuerit ad quem pertineant nu. 3.	492	Transactio valet lite nõ mōta etiam cum Ecclesiæ nulla data calumnia nu. 17. 18. 19.	87
Testatoris dispositio, quod vxore trāsente ad secūdas nuptias viuisstructus finiat, videtur adimere sub cōtraria dispositione, quod sub vna datum est nu. 11.	511	Transactio an habeat locū si nõ fuerit fides seruata, qui transactionem intendit rescindere nu. 1.	223
Testator præsumitur consideratè loquutus nu. 66. pag.	184	Transactio an sit contractus innominatus nu. 4.	253
Testatoris dispositio intelligitur esse conformis statuti patris suæ nu. 13.	40	Transactio non corrumpit vbi non seruatur promissa & quare ou. 5.	213
Testatoris dispositio pro lege est seruanda nu. 16.	55	Transactio habet vim rei indicatæ nu. 6.	213
Testatoris dispositio quod bona sint obligata pro legatis valet nu. 11.	59	Transactio stipulatione firmata naturam stipulationis assumit nu. 11.	214
Testatoris præcepta improhata. per legem hæres adeundo obseruare non tenetur nu. 5.	343	Transactio non potest censeri contractus innominatus quando est ordinata ad alium contractum vt puta emptionis nu. 15.	215
Testatoris mens nunquā potest allegari ad detrahendum verbi nu. 19.	70	Transactio iurata tollit omnes actiones, & obligationes nu. 1.	261
Testatoris voluntas seruanda est nu. 8. pag. 10. & non debet controuerti, vbi nulla ca. dit ambiguitas nu. 36. pag.	179	Transactio finem litibus imponit nu. 2.	261
Testatoris mens non debet violari nu. 37.	179	Transactio concepta in peccato, & mala fide nullus est valoris nu. 15.	271
Testatoris verisimilis mens magis attenditur, quā verba nu. 55.	182	Transactio, seu remissio iuris dependentis ex vitima voluntate vt valeat requiritur non solum inspectio, sed, & cognitio verborum testamenti nu. 25.	273
Testatoris mens vincit verba nu. 56.	182	Transactio rescinditur vbi adest error & dolus non obstante bonorum receptione, & ratificatione nu. 13.	276
Testatoris voluntas coniecturata magis attenditur, quā verborum proprietates num. 57.	182	Transfusio iuris de persona in personam dicitur esse in operationib; intellectus n. 7.	188
Testatoris mens ne deficiat verba subaudienda sunt nu. 59.	182	Trebellianica filijs primi gradus est ita debita, vt prohiberi non possit nu. 5.	321
Testatoris vitima voluntas non potest stare in suspensio nu. 67.	184	Trebellianicæ renuntiatio facta per filium patri dolosè versanti etiam iurata non tenet nu. 38.	338
Testatoris voluntas pro lege habetur num. 11. pag. 192. num. 27.	215		

M A T E R I A R U M.

Trebellianica potest etiam prohiberi in filiis legitimis ou. 18. 346
 Trebellianica ex agnitione hereditatis tacite censetur renunciatum nu. 20. 346
 Tutela ius indiluidum dicitur ipsi tamen administratio dimidia nu. 3. 16
 Tutores vnius si diuersi fuerint. & eorum administratio diuisa vnius oon poterit se impedire in his que concernunt alterum territorium ou. 25. 463

V

Vacans possessio noocenetur vbi per legem municipale in ducta est cōtinuatio possessionis nu. 9. 157
 Vassalli habent in feudo iura vtilia, & cum effectu dec. 5. nu. 1. 24
 Vassallus censetur inuestitus de feudo, & iurisdictione per Principē priuatiuē quoad Dominum dec. 5. nu. 7. 24
 Vassallus vt primum deliquit videtur fieri priuatus, & potestas eum puniēdi remanet pater Dominum superiorem d. dec. 5. nu. 6.
 Vassallus ratione vtilis domini, & commoditatum percipiendarum infertur directio dec. 5. nu. 10. pag. 25. quod extenditur in crimine laici Malefictis ibidem nu. 11.
 Vassal declaratur ou. 19. 480
 Vassallus sine licentia domini non valet feudū in emphiteusim dare nu. 35. 307
 Vassallus sine consensu Domini feudum alienare oon potest ou. 1. & 15. & quare au. 2. pag. 447. lim. nu. 16. 448
 Vassallus alienans partem feudi ao cadat a toto nu. 6. 448
 Vassalli litigando non possunt prorogare iurisdictionem Domini nu. 34. pag. 450. limit. & declara. nu. 33. 450
 Vassallo inuestito de mero, & onixto Imperio spectat publicare bonos delinquentes nu. 1. pag. 459
 Vassallo inuestito de Iurisdictione spectat cognitio causarum ou. 29. 462
 Vbi quid conceditur concedi dicitur id quod antecedent dec. 4. nu. 15. 18
 Vbi habemus casum legit vltimus oon est querendum num. 2. 7
 Vbi quid fieri potuit duobus modis sepe præsuntur factum prout vtilius est fauenti nu. 40. 209
 Vbi vnum disponitur, & aliud præsupponitur cessat dispositum supposito non verificato nu. 4. p. 350. nu. 26. 487
 Vectigal emens a communi videtur emisse pænas transgressorum dec. 5. nu. 9. 24
 Veoditio facta cum pacto de retrovendendo ad certum tempus lapsa tempore ipso iure remanet libera ou. 1. 123
 Venditio cum pacto francandi assimilatur cōtractui locationis in eo quod durante tempore francandi sit responsio de fructibus venditori, qui sibi reseruauit directum dominium num. 9. 258
 Ex Venditione facta, siue reseruatione directi domini, ao certum quid annuum possit prætendi nu. 20. 21. 255

Venditio facta cum pacto francandi ad arbitrium emptoris assimilatur contractui conditionali nu. 22. 256
 Venditio, in qua sit pactum de recipiendo certum quid singulis annis pro quolibet centenario suspectus est de usuraria labe n. 25. 256
 Veoditio cum pacto francandi permittitur, & passim obseruatur nu. 34. 258
 Venditor qui seruauit sibi dominium directū potest fructus rei venditæ capere num. 13. pag. 254. Et dicitur capere fructus de terra sua num. 24. 256
 Venditor quomodo possit recte pacisci cū Emptore, quod certum quod sibi deatur pro centenario donec pretium soluat ou. 19. 254
 Venditor tenetur emptori exhibere instrumentum rei venditæ, & quare nu. 1. 464
 Venditor non tenetur tradere instrumentum acquistorium, & quare nu. 2. 464
 Venditor qui noo est obligatus de euictione tenetur tradere instrumenta ou. 3. 464
 Venditor ex quibus cognoscatur qd habuerit animum ad fructuum rei venditæ perceptionem, quā ad redditum pecuniarum sortis principalis num. 27. 257
 Venditor qui putans facere contractum licitū fecit illicitum, an ex cusetur nu. 35. 258
 Veociens per ius accrescendi dicitur venire per legis dispositionem, mediante dispositione testatoris ou. 27. 313
 Veniens contra propriam, & iuratam promissionem dicitur calumniari ou. 3. & 16. 370
 Verba quia vult, vt omnia bona conferantur in familia declarantur, & regulantur à prima dispositione nu. 24. 68
 Et quando restringantur nu. 5. 78
 Verba ad habendum tenendum, & possidendū, & quicquid deinceps placuerit faciendum in feudis equiparantur clausulæ, & quibus dederit nu. 12. 109
 Intelliguntur etiam in feudis secundum subiectam materiam un. 11. 109
 Verba ad habendum & c. ao importent alodium ou. 47. 125
 Per Verba omnia possia que possit ego, vel quom potest verus Dominus conceditur libera potestas ou. 46. 239
 Verba necessarium, & expediens non liberam potestatem enunciant, sed solum vtilitatem num. 48. 240
 Verba come parera, & latior sic videbitur boni Viri arbitrium arguit nu. 50. 240
 Verba oecessaria, & opportuna arbitrium boni viri important nu. 52. 240
 Verba in omnibus mobilibus, & immobilibus dec. sunt superflua io hæredis institutione secus in substitutione nu. 3. 471
 Verba si quis ad omnem pertinent nu. 22. 487
 Verba pleno iure in materia feudali quid important nu. 10. & 21. 298
 Verba debent intelligi de primo actu decisi nom. 11. 14
 Verba in casibus præmissis dispositione restringunt nu. 9. 65
 Verba testatoris noo debent esse siue virtute aliquid operandi nu. 5. 67
 Verba non dicuntur superflua, quando possunt

aliquid operari nu. 40. pag. 71. nu. 30.	126	proprio nu. 11.	109
Verba relativa habent intelligentiam in tra relata nu. 1.	73	Voluntas in naturalibus nihil operatur dec	6.
Verba vbi non conueniunt, nec eius dispositio num. 7.	151	nu. 4.	109
Verba in potentiori significato accipienda sūt num. 1. pag. 168 nu. 4.	465	Voluntas colligitur etiam ex actu nullo nu.	106.
Verba generalia restringuntur ex precedentiibus specificatis nu. 7.	169	pag.	103
Verba sunt intelligenda secundum subiectam materiam nu. 8. pag. 169 nu. 6.	431	Voluntatis mutatio nō presumitur n. 11.	315
Verba recipiūt intellectum à verisimili nu. 11.	181	Voluntas testatoris sola consideratur in ademp tione legari, vel fideicommissi nu.	18 317
Verba quæ defunt in oratione, si illa adiciens perfectum tribuant sensum orationi pro adiectis haberi debent nu. 61.	183	Vulfructus pro certo tempore legat ^r an lapsi tempore debeat dec. 11. nu. 1.	17
Verba improprie intelliguntur, vt absurdum euitetur num. 68.	184	Vulfructus communis loquendi præfertur proprietati verborum nu. 31. pag. 179. Etiam in materia stricta nu. 33.	179
Verba clara non debent cōtrouerti numero 1.	195	Vulfructus non cadit in vero contractu emptionis, & venditionis nu. 10.	153
Verba ad quem referuntur, semper attendendū venit in qualibet dispositione pro illius in telligentia nu. 7.	196	Vulfructum relinquens solam vulfructuum perceptionem reliquit videtur nu. 11.	16
Verba promissionis debent intelligi sicut intelligit is cui promittitur nu. 106.	135	Vulfructus legatus pro certis annis, an vnum vel plura legata dec. 11. nu. 3. pag. 17. & 19.	159
Verba mandati mentem mandantis enunciant nu. 35.	137	Vulfructus legatum pro certis annis annuum dicitur dec. 11. nu. 6.	17
Verba præcedentia declarant subsequētia nu.	140	Vulfructus legatū pro annis præteritis si non fuerit præteritis consideratur in fideicommissario, vt onus hæreditis grauati dec. 11. num.	60
Verba potius debent esse sine effectu operandi quàm quod quis indebit damnum patiatur num. 60.	199	Vulfructuarius condemnatus ad restituenda bona finito vulfructu si restitutionem facere promiserit cum iuramento an, & quando dicatur calumniari nu. 4.	170
Verbis standum est sicut ea sonant nu. 13.	131	Vulfructuarius qui promittit restituere finito vulfructu non potest, vt retentione num. 17.	17
Verborū proprietates demonstrat qualis sit obli gatio rei nu. 1.	181	pag.	166
Verborum repetitio magis enixā demonstrat voluntatem testatoris nu. 6. pag. 151. num.	13. pag.	136	Vulfructuarius, an dicatur possidere num. 13.
Verbum Mentre resoluitur in dictionē, donec apud Latinos nu. 4.	151	pag.	165
Verbum solutum iunctum verbo pecuniam im portat veram, & naturalem solutionem nu.	11. pag.	135	Vulfructuarius, & Proprietarius simul concu runt in solutione legatorum nu. 19.
Verbum placebit arbitrium boni viri importat nu. 51.	140	157	Vulfructuarius obligans se ad restitutionē bono rum finito vulfructu videtur renuacare iuri retinendi num. 11.
Veridicus quilibet in dubio presumitur nu. 13.	136	157	Vulfructuarius non possidet nu. 11.
Verisimilitudo operatur quod alicui credatur ad proprium commodum, cui aliis non crederetur nu. 45.	144	157	Vulfructuarius finito vulfructu nō est legitima contradictrix nu. 14.
Verisimilitudinē allegans dicitur allegare tex tum legis nu. 51.	181	148	Vulfructuarius finito vulfructu, an debeat citari si proprietarius voluerit auocare possessionem nu. 1. & 1.
Verisimile quod non est falsitatis habet imaginem nu. 6.	169	150	Vulfructus legatum mulieri relictum donec vitam vidualem duxerit statim debetur, & durat donec durat voluntas, & contractus nuptialis nō debetur pro futuro tempore, sed pro præterito tantum dec. 19. nu. 17.
Viuens nulla est hæreditas dec. 8. nu. 8.	339	99	Vulfructus legatum vide in ver legatum.
Vincula plura magis ligant quā vnū nu. 8.	377	153	Vulfructus debilius est emphiteuticū nu. 11. & 13.
Vna, & eandem dispositio respiciens plura determinabilia debet æqualiter illa determinare nu. 31. pag. 158. nu. 8.	144	153	Vulfructus finitus statim cum proprietate, & dominio cōiō idatur, siue finitur morte vulfructuati, siue ex voluntate testatoris nu. 3.
Vniuersale quod est dicitur causa scientiæ nu.	6. pag.	150	pag.
Vniuersitas agrorum dicitur venire accessorie ad Castro ex mera necessitate nu. 6 pag. 163.	163	150	Vulfructus relictus vxori sub conditione donec vidua permanferit deficiente conditione hære directo succedit nu. 8.
Præferim vbi eadem vniuersitas exponitur per connexionem nu. 7.	193	151	Vulfructus qui finit solo temporis cursu ita ex tinguitur sicut solet extinguī per mortem vulfructuarii nu. 19.
Vocatus ad secundum ex pacto, & providentia dicitur venire non iure successionis, sed iure	193	160	Vulfructus consistit in arbitrio boni viri non autem in libera voluntate operantis num. 49.
		160	pag.
		160	Vxor non proteflans, nec contradicens marito per longum tempus administrante eius bona

- extradotalia fructus ab eo consumptus non
repetit nu. 11. 138
- Vxor non contradicens viro administranti,
nec contra eum protestans fructus percep-
tos, & consumptos repetere nequit, licet pos-
sit prohibere futuros num. 12. 138
- Vxor est socia Mariti nu. 37. 143
- Vxor per transitum ad secundas nuptias cōtra
dispositionem testatoris videtur renunciare
possessio, seu quasi nu. 5. 147
- Vxor si consecui vult legatum sibi factū à ma-
rito, & consequutum nō amittere debet ser-
uare vitam, & nodos appositos in testamen-
to nu. 17. 153
- Vxor inobediens testatori per transitum ad se-
cunda vota eidem efficitur odiosa quia sum-
in his quæ concediunt honorem, & conser-
uationem ipsius memorie nu. 18. 153
- Vxor virutis hypothece, quam habet in bonis
viri poterit insistere possessioni bonorum,
licet liquidatio eorum sum sic facta numero 1.
pag. 155
- Vxor mortuo marito pro iuribus suis potest re-
tinere possessionem vacantem sine vitio nu.
7. pag. 157
- Vxor non potest de facto retinere, & ingredi
possessionem quando hæres apprehendit pos-
sessionem bonorum defuncti nu. 8. 157
- Vxor rationali hypothece, quam habet in bonis
viri non potest propria auctoritate eade
bona quæ viro marito non detinebat, oc-
cupare, on. 20. 163
- Vxor relicta usufructuaria habebit usufructum
in bonis, quæ supererunt deducto sci-
licet ære alieno, & legatis, nisi legata essent
annua nu. 7. 175
- Vxor, & maritus si se obligant occasione mu-
tualæ pecuniæ præsumitur in solidum peru-
nisse pecuniam ad manus Mariti numero 13.
pag. 186
- Etiamsi mulier facta fuerit ad manus ipsius
peruenisse nu. 14. 186
- Vxor quæ declarauerit stare dispositioni testa-
toris circa dotium restitutionem non potest,
vbi retentione bonorum mariti nu. 15. 365
- Vxor domicilium viri sequitur nu. 1. 442
- Vxor sit eius illius Civitatis, cuius est vir nu.
1. pag. 442
- Vxor an fiat ciuis illius Civitatis cuius est vir
ex privilegio quando ibi non habitant vir,
& vxor nu. 3. 442
- Vxor relicta usufructuaria, vel hæres eum po-
testate disponendi de mille si moriatur, absq-
eo, quod disposuerit de dictis mille an cen-
seatur disposuisse directio inuenietes ab in-
stato num. 3. 493

ENCHIRIDION LEGVM, ET IVRIVM QVAE PER AVCTORIS PARAPHRASIM

Hoc libro primo singulariter illustrantur.

Ex corpore iurū ciuilib Degeſtorum ſcilicet, & Codicū.

A

C

A Diuo Pio ff. de re iudic. nu. 1. & 3. pag. 412
 §. Primus eiufdem l. nu. 5. 3. & 422
 12. p. 4. & nu. 4. 422
 §. In vendit. d. l. nu. 11. 13. & 14. 423
 §. Si Pignora d. l. nu. 10. 423
 §. Si Rerum d. l. nu. 34. & 37. 425
 Glof. d. §. in verbo integris nu. 35. 425
 §. Si Poſt additū d. l. n. 36. & 37. 425
 §. Sed, & ſi d. l. nu. 39. 425
 Actor Cod. vbi in rem actio. nu. 1. 445
 Actus Cod. de Ferijs nu. 1. 453
 Agri Ciuitatum ff. ſi ager veſtig. num. 1. pag. 465
 §. Qui in perpetuum num. 1. & ſeqq. pag. 465
 Ait Prætor §. ſi quis particeps ff. Quæ in fraud. nu. 9. 439
 §. ſi debitorum meū d. l. 440
 Alienatio cum ſit ff. de contrah. empt. nu. 1. & ſeq. 304
 Alterius ff. de accuſat. 451
 Aduſumptio ff. Ad municip. 469

C Onſciuntur ff. de iur. codicill. nu. 1. pag. 492
 §. Sed ideo d. l. num. 1. 492
 Commodiſſimè ff. de lib. & poſth. 472
 Contra legem ff. de legib. nu. 1. 483
 Contrahit ff. de Pignor. & Hippot. 506
 Creditor fundam ff. de Act. empt. 458
 & 464
 Cum Antea Cod. de recept. Arbit. 427
 Glof. in §. ſi autem d. l. 1. 427
 Cū ex plurib. ff. de qu. b. reb. adeund. 457
 Cū his ſtat' ff. de donat. int. vir. & vx. 507
 Cum in longi Cod. de præſcript. long. temp. 428
 Cū in iē Cod. de alien. neur. iud. cauſ. 503
 Cum Præcum Cod. de lib. cauſ. 505
 Cum Principali ff. de regul. iur. 455
 Cum ſcimus Cod. vbi, & apud quem. 454

D

D E iure perſonarum ff. dotris qui ſunt ſui vol. ali. 457
 Deo nobis C. de Epifcop. & Cleric. 482

De-

LEGVM, ET IVRIVM.

Deuntum C. de oot. & epid. lib. 12. 457
 Iustus Antoninus ff. de var. & extra
 ord. 506
 cog. 439
 Dolum C. de dolo malo. 439

E

Eius qui ff. si cert. petat. 503
 Et ao eadē ff. de excep. rei indic. 499
 Enm actum ff. de negot. gest. 452
 Excepta Cod. per quas parson. 500
 Exigere dotem ff. de iudic. 442

F

Fraus ff. de legib. 434

H

Heres Absens ff. de iudic. 444

I

Id quod nostrum ff. de regul. iur. 438
 Idem ait. ff. si Ager. vectig. 465
 Illam Cod. da collat. 466
 Illicitas §. veritas ff. de officio Præsid. 508
 Glof. in d. §. veritas in verbo veritas
 pag. 508
 In Cogitatio ff. ad Sen. Syllar. 456
 In Criminali C. de iurisd. omo. iud. 437
 Glof. d. l. io verbo habentes. 483
 In pecuniaria ff. de fectijs. 427
 Ita rameo ff. si Ager vectigal. 465
 Intra dies ff. de re iudic. 426
 Index ff. de re iudic. 428
 Iudex §. fin. C. da Præscript. Inogi temp. 428
 pag. 428
 Ius pluribus ff. de iust. & iur. 508

L

Legatā de admi. rer. ad Cuius. part. 474
 Legatum ff. de vsoftu. legat. 475
 Legatus antequam ff. da legatio. 506
 Lego obuocare ff. de verb. signif. 484
 Liger Prætor §. idē scilicet de pecul. 444

M

Mrito ff. pro socio. 470
 Moribus ff. de vol. & Pop. 491
 Municipem ff. ad municip. 470
 Mortuam damus ff. si car. pet. 429
 §. morti datio d. l. 429

Glof. in d. §. 431
 §. appellata d. legis. 431

N

Naturaliter de acquir. posses. 465
 §. nihil commune dicitur legis 465
 Neganda C. de his qui accus. possunt. 458
 Nemo C. de sent. & interloc. 509
 Nuo aduatus C. & certum petatur 499
 Non Codicillum C. de testam. 434
 Non debet actori ff. da Regalis iuris 401
 Non potest dolo ff. de reg. iuris 442
 Nuoc videodum ff. de condic. indeb. 503.
 pag. 509
 Nullum Cnd. de testib. 452

O

Obligationum ferē ff. da actio. &
 oblig. 507
 Omnia ff. da officio præfecti vrbis. 453
 §. cum Vrbeom 453
 §. cura carnis. 453
 Omnibus C. da spūsalibus. 456
 Ordio §. ius originis ad municip. 468

P

Plam ff. da doli mali exception. 499
 Pater filium ff. de legatis ratio 475
 §. fund. dicitur legis 475
 §. quindacim 476
 §. pater 476
 §. Iulius Agripa 476
 Glof. finalis dicti §. 476
 Pater instrum. ff. de iuis. & legib. 484
 Pacuniam ff. de operib. publicis 477
 Prohibitum C. da iura Fisci 457

Q

Vanquā de autoritate tutorū. 454
 Glof. ibidemio verbo rem 454
 Quodā puella ff. de iurisdic. onū iud. 445
 Quicomq; C. vbi Senatus vel Clarissimus
 pag. 450
 Quisquis §. filij ad lag. Iulij Morellis. 464
 Qui restatur ff. de hered. instituendis 471
 Qunties C. vbi Senatus vel Clariss. 452

R

Rellegatorū ff. de interdic. & relegatis
 pag. 485
 Vericulo licet: autem diā l. 490
 Rubrica ff. & C. res inter alios acta. 502

Saoci.

ENCHIRIDION LEGVM, ET IURIUM.

S

S Acimus C. de pœnis	306
Scpe. ff. de ra iudicata	456. & 502
Secundam naturam ff. de reg. iur.	505
Sed. & si lege de petitione hæreditet.	473
§. Scire dictæ legis	473
§. Perinde	473
§. Contuluit	473
Leges sed licet ff. de officio Præsid.	509
Seio amien ff. de aonuis lagais	475
§. Medico	475
Senatores ff. de Senatoribus	468
Si alienum §. in extranis de hæreditibus	475
instit.	475
Si cui §. idem imperator ff. de accusation.	439
Sicut C. de actionib. & obligatomb.	467
Si delagatio Cod. de legationibus.	507
Si donatæ ff. de donetionibus inter viri.	470
& vxoram	503
Si duas ff. de accusatione tutorum	508
Si ago ff. de negotijs gestis	441
Si amancipetis Cod. si quis alteri, vel	442
sibi	491
Si fundū Cod. de rei vindicatione.	457
Glof. d. legis in verbo præcipuē	457
Si hæreditas ff. de hæreditatibus, & actio.	457
venditis	457
Si ioter plures ff. de quib. reb. ed eūdem	457
Indicem	457
Si Pater §. i. filios de legatis tertio	457
Si Pater §. si filius de legatis tertio	457
Si post mortem de bon. poss. com. tab.	457
Si pupilli ff. de negotijs gestis	457
Si qñ l. 2. Cod. boois vacatib. lib. 10.	457
Si quis C. de municip. & orig. lib. 10.	457
Si quis Cod. vbi in rem actio.	457
Si quis de Curio ad l. Cornel. de fal.	457
Si reus postquam ff. de pactis	457
Si res gesta ff. de fide iutromentorū	457
Si vnquem Cod. de rauocandis donatio-	457
nibus	457
Si vnus ff. de pactis	457
Sunt parsonæ da Ralig. & sumpt. fun.	457
pag.	457

V

V Blæptum ff. de iudicijs	443
Vinilis de legatis præstandis	441

Authenticarum ex Codice.

I Ngressi de Sacrosant. Eccles.	486
Item Nolle Commuotas de Episc. & Cleric.	489
Nisi rogati ad trebell.	430
Que in prouincie, vbi de Crim. agi op.	450

Ex Authent.

Sed, & hoc da sanct. Episcop.	480. & 483
-------------------------------	------------

Ex Institut.

§. Omoiom de action.	503
Sed, & naturalia de iur. nar. gent. & civil.	470
pag.	470
Sui autem de Hæred. qualis, & diffor.	471
Glof. ibi. in verbo existimetur.	471

Ex Feud.

Imperialem de prohib. feud. alien. per	480
Feder.	449
§. Præterea Ducatus	449
Glof. d. §. in verbo exemplo.	449
Glof. in §. insuper in verbo priuilegi	449
pag.	449
§. Præterea si inter duas	449
§. Callidus in verbo scribat	449

Ex lure Pontificio.

Accassorium de regul. iur. in 6.	44
Cordi de appellat. lib. 6.	436
Cum oullus de tempor. ordin. lib. 6.	469
Cum secundum de Hærer. lib. 6.	462
Com singule de Præband. in 6.	455
De illis de Raptor incendiari	450
In præsentia de Probat.	480
Licet ratione de foro competant	451
Nos quiddem de testam.	476
Propterea de Officio deleg. in glof.	451
Quo iura distinct. 8.	455
Ratione de Regul. iur. in 6.	505
Romane in §. contrahentes de foro com-	426
ten.	477
Tributum §. quamuis 23. q. 8.	490
Volentes de Priuileg. in 6.	490

L A V S D E O.

ROLANDI
CAVAGNOLI
PATRICII AC I. V. D.
CASALENSIS
Ciuſque, & Aduocati Mediolanenſis.
Deciſionum Conſultiuarum.
LIBER PRIMVS.
SVMMARIVM.

- 1 *Sententia executioni demandatur, vel actione in factum, vel actione iudicati, vel etiam Iudicis officio nobili qu. 2.*
- 3 *Officium Iudicis mercenarium finitur lata ſententia.*
- 4 *Iudex alterius territorijs ſine literis rogatorijs actione in factum, ſeu actione iudicati poſt exequi ſententiam Iudicis alterius territorijs, ſecus officio iudicis Nobili.*
- 5 *Actione in factum, vel iudicati non exigis literas reſiſſionales, d quibus in §. 1. l. a diuo Pio ff. de re iudi.*

- 6 Officium Iudicis est quoddam ius, quod residet in ipso Iudice, & consideratur ut facultas faciendæ, quæ sibi incumbunt ex officio.
- 7 Executionem sententiæ per alium late non potest Iudex alterius territorij se intromittere, nisi cum litteris Iudicis sententiantis.
- 8 L. A. Diuo Pio in §. 1. ff. de re iudi. declaratur, & num. 12.
- 9 Pro executione sententiæ quando imploratur officium Iudicis, non requiritur libellus, nec figura iudicij, sed summarie proceditur.
- 10 Ad actum sustinendum, eadem debet fieri interpretatio quæ fauet auctori.
- 11 Clausula ius, & iustitia &c. representat actionem in factum, & iudicati.
- 13 Solut non potest aliud per alio invito creditori.
- 14 Aliud pro alio in iudicio reali, quando peti non possit.
- 15 Lis, & iudicium extinguitur, ubi perierit res, quæ in iudicium deducitur.

A R G V M E N T V M.

Nullitas executionis an insurgat, & quando, ex eo quod tentatur exactio sententiæ late in alio territorio, absq; litteris rogatorijs. Et est materia cap. Romana §. Contrahentes de fore competenti.

DECISIO CONSULTIVA. I.

Emitte lucem tuam Dñe. Et vera creabuntur eloquia.

Vt fuit insignis controuersia diu agitata inter Nob. Mariam Carbonariam originariam Ciuitatis Ianuæ, & Nuptiam in Ciuitate Alexandriæ, & Nobilissimum virum, ac I. C. D. Bernardinũ Vartium, meretur, ut pro vestibulo sit ad subsequentes Decisiones consultiuas. Ut potest quia, non solum de re priuata, sed etiam publica tractari contingat, ac de eo iure, quo supremus Dominus Vasallos suos fouere, & ab indebitis vexationibus eripere, iurisdictionemque propriam tutari solet, ut ex sequenti narratione facti poterit, quilibet diligenter aduertere.

Paigitur series est, quod in foro Alexandriæ conuentus D. Vartius,

vti possessor centum vaccarum, quas emerant agentes sui, per Mulierem Carbonariam ex Saluiano interdicto pro dotib^{us} suis eo intuitu, quod maritus ad inopiam virgret, ad eas relaxandas condemnatur, sed ab eadē sententia prouocando. Appellationis remedium introducit, coram celeberrimo I. C. Domino Hieronymo Stortiglione, laxata in forma inhibitionis iudici à quo, quæ similiter parti fuit intimata.

Sed ea non obstante pendente; iudicio appellationis, obtinuit Carbonaria per Vicarium Nouarum sequestrari quandā summam articuli quam D. Vartij illi habebat, quinimò, & eidem ad iudicari pro dotib^{us} suis, distracta pars dicti frumenti, pro summa Crescentorum centum per eundem Vicarium, in causam pretenſi, honorarij sui.

Hinc dolent Agentes D. Vartij, coram superioribus dicti Vicarij, coram quibus, sed maior facta fuit querimonia, quò isto interim in iudicio appellationis, per eum interposita obtinet reuocationem primæ sententiæ, verum eadem querimonia non obstante per Vicarium prædictum grauabatur in dies, ita vt coactus fuisset rem ipsam deducere vnico temporis contextu, coram Illusterrimo, & Excellentissimo Comite Fontiani Dño Petro de Azueto Gubernatore tunc generali status Mediolani, affectum, vt is ipse subdito Regio, Presto esset, & prouideret ne indebitè grauaretur, & coram Excellentissimo Senatu lanuensi, qui per multa Decreta prouidit indemnitari eiusdem D. Vartij, & tandem bene intellecto negotio, me ipso patrocinate in eadem Ciuitate latuæ referendis primis relationibus causam ipsam referendam commisit clarissimis, & integerrimis viris Domino Io. Petro Rubico, & Iulio Leonello, iudicibus Rotæ exequutiue, & ordinariæ, coram quibus reassumpta causa, eam ipsam ad duos principales articulos reduxi, omisso primo, ex induitijs quæ viderem quò non conferre ad victoriam causæ, vt purà quia non inclinabar animus pro veritate illius. Placuit tamen eundem subijcere, vt facillimè quisq; noscat, quæ ratione coram eisdem Dñis Relatoribus, facta fuerit ommissio.

Articulus igitur ommissus, & cuius natura petro statim, & mentione fit in vestibulo huius decisionis consultiuæ fuit, an nullitas reitæ executionis argueretur ex eo quòd in alio dominio non possit executioni demandari sententia, quæ fuit lata in diuersa pro-

uincia abiq; litteris rogatoris. Et est materia l. à Diuo Pio in §. 1. ff. de Re iudic. & cap. Romanæ §. contrahentes de for. compet. Pro veritate præsuppositæ obiectionis sub methodica distinctione procedendo censéo dupliciter sententiam posse mitti executioni, primò scilicet actione in factum, vel actione iudicati l. intra dies. & ibi Bartol. ff. de re iudic. & l. cum antea C. de Arbitris.

Secundo ex iudicis officio, quod nobile dixit Bartol. in d. l. à Diuo Pio §. 1. ff. de re iudicat. nu. 2. non mercenarium † quia illud finire dicatur lata sententia l. iudex. ff. Cod. quam tamen differentiam & distinctionem nunquam admitti, per ea, quæ latius dixi in obseruationib; ad Decret. Ciuil. Montisf. 19. §. 1. nu. 13.

Primo igitur casu sine litteris rogatorijs, † iudex alterius territorij poterit exequi sententiam laram per Iudicem alieni territorij. Secundo casu non, sic pro more suo distinguit Bartol. in d. l. à Diuo Pio in §. 1. nu. 2. quem ferè omnes sequuntur, & præsertim Castrenf. & laf. in l. properandum §. fin autem reus Cod. de iudic. Antonius de Tremulis in addit. ad pract. Bonacutij sub tit. de impedimentis executionis sub num. 59. quem refferendo sequitur Asin. in sua prax. iudiciorum §. 31. cap. 10. num. 3. & Vallerius Valleria in nouissimis decisi. Rotæ Lucens. decil. 24. per totam.

Rationem autem differentię si quæreris vt mens acquiescat, eam esse inuenis, quòd hoc ideo actio † in factum, vel iudicati, non exigit literas requisitionales, de quibus fit mentio in ipso §. 1. l. à Diuo Pio quia consideratur actio illa vt ius residens in parte persequendi in iudicio quod sibi ab Aduersario debetur, itaut ubicunq; repertus fuerit debitor, possit illud ius deduci in iudicium coram quocunq; iudice competenti debitoris, absq; litteris alterius iudicis, textus est in l. finali C. de præscription. longi tempor. 10. vel 20. annorum.

Officiū autem iudicis nobile † est quoddam ius quod residet in ipso iudice, & consideratur vt facultas faciendi ea, quæ sibi incumbunt ex officio, vt not. Bartol. & ceteri in l. 1. ff. de iurisdic. omn. iud. Proinde cum illud ius † dicatur stare penes eum iudicem, qui sententiavit, merito non poterit exerceri per aliū iudicem nisi eum, suis litteris, sic post alios declarat idem Antonius de Tremolis loco relato, quem sequitur Asinius d. cto cap. 10.

inducata quantitas frumenti D. Vartij Carbonarie, quia etiā om-
 ni casu conueniens in vna specie, non poterit recitari in alia
 sumptu argumens in comparatio sensu regule, & aliud pro alio
 non potest inuocari. Creditore l. 1. §. mutatio in fine. ff.
 si cert. petiti. in fin. Quib. modis tollit obligat. in princip. jun-
 ctio prescriptum exhibitione facta per D. Vartium de consignandis
 vasis, ubi de iure tenebatur, & non aliter. Vnde cum actio esset
 ex prima sententia ad certam speciem non poterat pretendi execu-
 tio in alia specie, minusq; in quantitate ad notata per doctores
 in d. l. 1. Quibus etiam accedit, quod si cum pendente iudicio, &
 lite, si deficit illud, quod est ex illo actionis cōcedendū, extingui-
 tur, & petit iudicium Bar. in d. si mulier ff. solut. matrim. sic
 in vnum erit iudicium executionis de eate, quā fuit in iudicium
 deducta coram eo iudice, sub cuius iurisdictione nō erit res con-
 tenta in condēnatione, sine culpa ea factori conuēti, & ita &c.
 non tunc ob. Ego Rol. Cau. J. V. D. Cas. Adu. & Ciu. Med.

S V M M A R I V M.

1. Subiecta talia esse debent, qualia sunt predicamenta.
2. Appellatione pendente nihil est innouandum.
3. Inhibitis si iusta siue iniusta seruandū est donec fuerit sublatū.
4. Interdicta inhibitionis pendente reuocanda sunt amplius non.
5. Actio non reuocanda prius, de inhibitionis ualiditate cognoscatur.
6. Actio aorum purgatio debet esse acti uultu eius refectio damnorū.
7. Iudex non reuocans de iure dicitur offendere iustitiam.
8. Interdicta non debent quidem purgationem.
9. Sublatum tenetur ad quatuor tribuaturibus, & cadit cōfisso.

A R G V M E N T V M.

Appellatione pendente nihil est innouandū, & innouata per viam
 executionis reuocatur.

D E C I S I O C O N S U L T I V A.

Episcopus iudex in d. sic. Et vota tria habuit eloquia.

fecit D. Vartius aduersus Carbonariam quod ap-
 pellatione per eum interposita, & inhibitione
 facta non poterat pars Carbonarie venire contra
 D. Vartium, & tamen prius iudicium, quia dum
 pendet executio, & lite, si deficit illud, quod est ex
 illius fructu, & contra rem ordinem, & de iure petentio
 executionis cum enim talia esse debeant subiecta & qualia sunt

prædicari ut in l. non edictum C. de testam. Natta cons. 520. no. 4. & in cons. 466. nu. 13. & sequenti, quomodo poterit considerari valida executio sententiæ, quæ adhuc non potest prædicari ut sententiæ, præsertim quia aliò iurè non poterat D. Varti^o tanq̃ tertius conveniri, nisi intuitu condemnationis, & sententiæ in actione reali, in tñ quod appellatione, & inhibitione † pendente, non poterat iudex Novarum cui iudicialiter innotuerat, & appellatio, & inhibitiō, in ea causā procedere, tantò fortius q̃ inhibitiō, quæ aliàs generaliter ex stilo solet concedi, fuit cum maxima cognitione causæ confirmata, sicut etiam, nec pars ipsa tot it. nil inno. appell. pend. Lancel. de Atten. appell. pendente. parte 2. ampliat. 17. nu. 4. & infra, & cap. 20. de atten. post inhib.

Utrā quòd etiam cessante confirmatione inhibitionis, iudicialiter factæ, ut ex productione doctum fuit adhuc erat timenda, & cavendum a contraventione, quia siue iusta, siue iniusta donec fuerit sublata servanda est Mandos. inhib. q. 20. Verall. decis. 92. & 93. par. 2. in tñ, q̃ facta † inhibitione pendente, reuocanda sunt, et q̃ versemur in casu de sui natura inappellabili, Lancellor. loco paulò ante citato, ampliat. 17. nu. 7. nec pōt obijci debere cognoscere de validitate inhibitionis, quia prius reuocanda † sunt attentata Afflic. decis. 354. nu. 19. & debet esse ista purgatio attentatorum † actualis cum refectione damnorum, & expensarum Afflic. decis. 98. Verall. decis. 56. parte 2.

Quintidò iudex qui non reuocat † attentata, iustitiā offendere dicitur Afflic. decis. 98. nu. 5. etiam quòd appellationi † fuisse reuocantem ratione contemptus facti in iudicem D. Lafred. in ff. Lanfranc. Bal. decis. 385. Gall. obseruat. 146. nu. 7. lib. 1.

In hoc articulo totū stabat D. Vartij, & quia substantialis erat, multū vexabat aduersantes, qui licet ad plura diuenterent quib. priores D. Aduocati per sufficientes responsiones satisfecerunt, is tamen articulus pro mea sententiā oīs iura partis, & quascūq; exceptiones ad sustinenda actiua per iudicem Nouar. & Priorem Rotæ executiæ submouebat quia attentans † non merebatur audiri, nec poterat ante purgationē, q̃ tenebatur facere dare ali. quos obiecit de nouo iurè D. Vartij, ut ex Rot. Rom. firmas Lancellor. de Attentatis par. 3. cap. 3. num. 196. & 197 & hoc illud quòd est in ceteris ommissis resciebam, tam corā Sereniss. Senatu Lauensis, quam corā D. Relatorib. pro eo interesse q̃ præsertim

Varium attingebat, & q. meo iudicio causam ipsam ponebat in
 iure non solum quoad liberationem à presentia vexatione,
 sed quod plus est, quoad caducitatem à iure, & causa quàm
 inperpetuam Carbonaria, & quod subditum ad iuratum tribunal
 trahere conata fuit, ut notant Doctor ad l. in Criminali C. de
 iurisdic. omni iud. & scribit Hieronymus Gabriell. conf. i. 67. v.
 Clarissime nu. 2. 6. vol. 1. de qua eo tempore duxeram bonum ef-
 fe, quod non in casibus perierit, quicquid D. Varius coram iudi-
 ce competentem caducitatem propendere, & obtinere, & ita &c. sal. &c.

Ego Rolandus Cauagnolius J. V. D. Catalensis
 Aduocatus, & Quis Mediolani &c.
Facilem exitum videas in fine subsequenti decisionis consultiua.

S V M M A R I V M.

1. Fugimus iudicium appellationis, parte, ius, ac iudicem offendit nu. 3.
2. Appellatum, qui non curat comparere iudicem contemnit.
3. Prætoris Maiestas, si contempta fuerit, Vindicanda est.
4. Iudex potest iurisdictionem suam defendere.
5. Subditum trahens ad iuratum examen, iurisdictionem trahit.
6. Subditum iniuriat, qui ad iuratum examen trahit.
7. Ius iurisdictionis offendit, qui subditum subtrahit ab eo.

A B C V M E N T V M.

Iudex appellationis si facit impedire ab eo, qui sententiam fau-
 rabilem obtinuit, tenendo illius executionem in alia provin-
 cia, an dicatur turbare ius iudicis Principis, à quo iudex
 prædictus dependet, hoc discutitur, & offertur notabilis in pro-
 posito relatio facta per Excellentiss. Senat. Mediolan. Illustriss.
 & Excellentiss. Gubernatori cuius regalia iuris merentur, etor-
 gapta, ut omnibus si huiuslibet innotescat.

DE ALIO CONSULTIVA. III.

Emittit locum tuam Dne. si vera creabuntur gloquia
 Onquefende Dño Mattia, coram Sua Excellentia,
 tunc facta Vicarij Nouarum, & Prioris regere
 quid sit græuabatur in quocumq. & eodem an-
 no tempore Regi Ducalique pdeserit ius iudi-
 cio. Quasiuum fuit quomodo alio hanc iustitiam
 & ius iudicis negotio patra stando. Ad cele-
 berrimus Dominus Syluis Buzoule tunc temporis Curatis

Alex Orator, & nunc iudex Papię sub nobiliss. Senat. & Prę. D. Co. Ludouico Tab. multa deduxit, ego verò cōsiderabā hinc lē-
 sionem descendere, quod qui appellationis iudicium † subter-
 fugit, nedūm partem, sed, & ipsum ius, ac iudicem contemnit, vt
 bene dixit Sūmus Pontifex in cap. 1. in fine de Appellat in sexto,
 qui proinde statuit iustum esse quod tali casu insurgant iura in
 eum, qui ius, & iudicem, ac partem illudit. Cuius dictum si pro-
 cedit in appellatō, qui non † curat comparere, ita quod per eā
 contumaciā dicatur contemnere, quasi quod non curando de
 persona iudicis, eam aspernatur, quia sine causa non comparet
 vt ex can. Metropolitanum 29. 7. notat Gemin. in d. c. 1. de ap-
 pelat. multo fortius idem erit dicendū de eo, quia vltřā neglectā
 comparationem, appellante vexat, inhibitionem factā negligit
 † & effectū iurisdictionis iudicis ad quē aufferre contendit. Eo
 enim calu Prętoris Malestas † contempta vindicanda est, l. si
 familia. ff. de iurisdic. omn. iud. quia iudex potest † iurisdic-
 tionem suam defendere, etiā de facto criminaliter ēt puniendo
 turbantes, Bartol. in l. 1. is videtur ff. si quis in ius vocat nō ferit.
 Nec poterat excusari Carbonaria, qui euidenter turbauerit iurisdic-
 tionē regiam trahendo subditū † ad veritum examen, ad mo-
 data in l. in criminali C. de iurisdic. omn. iud. cum sciret id
 fecerit non minusquam fraudulenta contra inhibitionem factā
 iuxta ea quę scribit Brunus in conf. 160. sum. opinionis, in fine
 lib. 2. ex Bariol. in l. 1. 6. Non autem post. med. ff. si quis testa-
 mento lib. est. ius fuer. Et per glos Bald. & alios in l. si Plagij C.
 ad leg. Fab. de Plagiar. Namq; vltřā quod subdito Regio damnu
 inferitur † quod priuatam iniuriam arguit, glos. in d. l. in Cri-
 minali in verbo aliud Habeatur in fine, aliud etiam dicitur re-
 sultare interesse respectu Domini superioris, qui intolidum †
 pręterit ad se ipsum pertinere subiectionem colligantium, &
 iurisdictionem in eos, vt bene ponderat Oldradus in conf. 206.
 in causa no. 3. vbi opportunē concludit, quod huic interesse su-
 perioris non potest latisheri, nisi teuocetur quicquid factum est,
 contra subiectionem prędictam, quod iure optimo fecit Sere-
 nissimus Senatus Ianuensis, vt in pede pręsentis Consultuę
 Decisionis latius annotatur.

Sive igitur res ipsa in iudicium deducta, siue colligantium perso-
 na attendēda, sit iurisdicō sola competat Regio Ducaliqu; sive,

per l. Rector C. ubi in rem actio. Vnde ius illud quod eidem competit absq. facto suo non potest asferri l. id quod nostrum ff. de regul. iur. l. fin. ff. de pact. l. si post mortem §. fin. ff. de bonoru possess. contra tabulas l. sicut C. de action. & obligat. Natta consil. 107. in causa, & lite, nu. 4.

Dicebat insuper in hoc proposito D. Buzonus, Carbonariam non posse negare, quin Reg. Duc. iurisdictione turbauerit, eam fz. inbrigando, & intricando, vt notat glol. finalis in l. 1. ff. de let. cor. Cephal. in consil. 661. Proponitur in facto nu. 70. lib. 3. cum quo similiter consuluerit in eadem causa Hondedeus consil. 95. ex Doctissimis lib. 2. Marc. Ant. Eugenius consil. 31. Quamuis Primarij lib. 1. Hieronymus Gabriel. consil. 167. vt Clarissime lib. 2. Menoch. consil. 230. Peracute, & si valde, lib. 3.

Nec ab ista turbatione potuit submoueri dolus, & quidem manifestus, non presumptus inhibitione facta, qua pendentie nouerat Carbonaria quod rem prohibitam agebat l. non potest dolo carere ff. de regul. iur. Alex. consil. 103. videtur Rima nu. 13. vol. 1. ubi dicit, quod quando quis explicat actum de se illicitu consistentem in faciendo, prout in casu nostro, tunc dicitur esse in dolo manifesto cuius meminit l. dolum C. de dolo sunt enim euidenter gesta per eam, de genere prohibitorum, ita vt non possit excusari, vt in proprijs terminis scribit Parisi. consil. 78. ad dubij nu. 19. vol. 4. Tum precipue quod D. Varius indebitre vexatus, in loco Neuarum, & in Ciuitate Ianua. Vitium attentatoru opoposuit, ac inobseruantia inhibitionis. Et demum rem ipsam iudicata secundo loco, id reuocationem prime sententiae adnotata in l. At Praetor §. si quis particeps ff. de his que in fraud. credit. l. si fundu C. de rei vendicat. l. vili §. penult. ff. de legat. prael. & d. l. Non potest dolo ff. de regul. iur. Bartol. in l. Qui petitorio ff. de rei vendicat. & plures alij, quos in proposito adducit Craueta in consil. 193. Minor viginquinque num. 2.

Praesertim quia attentata, & inhibito probata fuerunt, & negari non poterunt per Aduersantem, vt not. Castrenf. in consil. 258. vili §. & Ponderatis omnibus col. 2. libr. 2. & Corn. consil. 329. colum. 3. lib. 1. & consil. 30. col. fin. circa med. lib. 2. Vnde quod magis perseuerabat mulier in attentatis, & attentandis. Eo fortius iurisdictione turbabat, & D. Varius offendebatur, qui proinde ad augendum grauamina, dicebat mulierem hunc licet or

ginariam Civitatis laquei subditam tamen esse, quia nuptia in Ci-
vitate Alexandrie, & sic effecta de domo, & domicilio viri l. exi-
gere dorem. ff. de iudicijs, & quod eadem iudicium inibi propo-
suerat, ita ut ubi ceptum fuit terminari debuisset l. ubi ceptum m.
ff. de iudic. quo casu similiter dicitur effecta subdita, saltem ra-
tione quasi contrahens cum in iudicijs dicimur quasi contrahere.
l. 3. §. item scribit ff. de pecul. Alex. conf. r. 64 nu. 6. lib. 6. facit
Theres abiens §. Proinde ff. de iudic. & ita ex præmissis interfe-
bat l. C. D. Sylvius Buzonis, quod turbatio iurisdictionis dice-
batur fieri per subditam. Ultra quod etiam si extranea fuisset,
adhuc ratione delicti faciebat se de foro iudicis offensi.

His accedit quod nedum litigantes erant de Civitate Alexandrie,
& sic de foro sed, & bona super quibus erat questio erant sub
eiusdem primi iudicis territorio, & ita procedunt notata ad l. 2.
& 3. C. de ubi in rem actio, ratio magis quod actione reali, &
hypothecaria agebatur, non personali, ut aduertit Frac. Marc.
q. 402. & Vincent. de Franch. decis. 177.

Et omni casu mutatio domicilij, si quæ contigit. iam ceptum iudi-
cium non tollit l. cum quædam puella. ff. de iurisd. omn. iud.
Vrgitur graui de hac quaerimonia Illustris. & Excellentis. Co-
mes Fontium, tunc Generalis Gubernator status Mediolani vo-
luit ab Excellentis. Senatui cuius iudicium infalibile est id vn-
guem rectorari cuius inde rei causa sic amplissim^o ille ordo re-
scripsit referent^{er} celeberrimo l. C. & Prudentissimo Senatore
D. Ludouico Madio, pro veritate & elegantia iuris, ut eiusdem
relationis tenorem in studio forum gratiam resorte opportunū,
non in iurisperitum locundū fore duxi.

Ego Rol. Cap. l. V. D. Cal. Adu. & Ciu. Med.

Illustris. & Excellentis. Domine.

*M. Super iustis mensis confugisse ad Excell. Vestram
Bernardum, Prætorium, datū praeibit quibus graniter con-
quefit^{ur} est, Mariam Carbonariam Genuensem nuptam in
Civitate Alexandria obientis sententia a Prætoris illius Ci-
uitatis incassum, postea per eam relaxationem sexaginta triū
vassorum venditorum per maritum, et fructuum ex illis per
ceptorum confugisse ad Vicarium Napatum ditionis Genu-
ensis, & eorum exegisse, ut ante dicta sententia Prætoris Alexandria via segne-
ris Principis eiusdem Prætoris in locis, Napatam repertis, & Vicarium illum
indubitanter etiam iudicij capiti huius dem in iudicij contra hoc electum fuit,*

ubi

ubi Partium domicilium habes, ubi erant petita vacca, ubi fuit indicatum, appellatum, & inhibendum, declarasse pro eadem Carbonariam; & postea etiam Priorem Rota Genuensis iudicem appellationis hanc Vicarij ordinationem, non obstantibus praedictis confirmasse, & licet interim dum hac agitur amentur Genua obtinueris in hoc dominio declarationem pro se in causa appellationis interposita à dicta sententia Prætoris Alexandria; & postea etiam ad maiorem cautelam, & robur iurium suorum provisionem obtinueris à Senatu eius Republica auditum plures partibus in publica audientia super relaxatione frumenti præstita fideiussione hac tamen sibi parum profuisse, quia quotidie passim nouis molestis ab inferioribus iudiciis affliciebatur, quinimo non ijs solum, quæ iudicialiter agitantur, rem versatam fuisse, verum liberiori anis ad arma deuentum, vulgato latrocinio peracuto pugio, vulgo Hileto, aduocato, quem adeam Civitate miserat, ut scilicet abhominabili hoc exemplo tam ille, quam ceteri omnes à defensione causa deterrerentur, propter quæ provideri petebat, ne Regium Subditos hoc pacto opprimeretur conculeati undiq; terminis iurum, & violata armis iussis. Placuit Excellentia Vestra eas preces ad nos remittere, qui omnibus perpenfis literis dedimus, prædictorum gravaminum narratione ad Senatum illum, ut faciliter, & benigne audires aduocatum, quem rursus ed missebas Varsium, persuasum nobis esse, negotio plenè intellecto, ipsam Senatum delectu dictis processibus agitari contra ius tam publicum, quam privatum, pronisurum esse, ut recitata causa debitis iurum terminis finiretur. Eò processum hic nouissimum aduocatus, & auditum unà cum altera parte tam in scriptis, quam orationibus super memoratis iniurijs & oppressionibus allegans per Varsium, decretum obtinuit in hac verba. Magnifici Sapientes Republica præscripta, & responsa videant, & considerent, partes audiant, & earum iura intelligant, omniaq; ad negotium facientia perpendant, indeq; scripto referant quid censcant providendum, & sic etiam virtute electi fuerunt duo sapientes ad prædicto peragenda. Sed (quod exemplo perniciosissimum est) si vera sunt, prout esse credimus, quæ nobis exposuit Varsium, nec his acquiescunt Iudices inferiores qui vel immemores, vel firmiores sunt abutentes reuerentia, quam erga supremos Dominos suos præstare tenentur, manum causam auocata appropinquarunt, & liquidando summam debiti, executionem sibi usurparunt, & in liquidatione etiam Varsium enormissime leserunt, dum pro vacca sexaginta rubum cum fructibus, quorum valor vniuersus non potest ascendere ad aureos mille habita ratione loci contrarium, qui proculdubio attendendus est, declararunt ad summam librarum circiter viginti mille huius moneta Mediolanensis. & licet hoc de re conquestus sit Varsium ad Senatum illum, nihil tamen obtinuisse dixit. Equiva dubium non est quin acta per Carbonariam, & per Iudices Genuenses virtute sententia Prætoris Alexandria, quæ appellabilis est, & ordinaria sine appellatu, resistentibus terminis iurum in grane præiudicium, tum Varsium iurisdictionis Regia quæ euidenter turbatur, & ladicur per impedimentum præstitum effectui sententia absoluta per Iudices competentes in hoc dominio lata, quæ inter easdem personas vtiliter, & quoad omnes ius facio. Et cum iurisdictionis conservatio tam in his quæ illam directe tangunt, quàm in ijs, quæ ad subditorum defensionem pertinerent, quando indebitè aliena vi opprimuntur, ad Principem spectet, munus nostrum esse iudicatum rem totam, ut se

habes

habet oculus Excell. Vestra subycere in regiam iurisdictionem in re grauiſſima
tantoperè ladi & Varium liberatū per ſe neceſſitatem in caſſa appellatiōis in iu-
dicatum tranſactum andebit opprimi permiſſas. Remedia contra turbatores
alienarum iurisdictionum contra appreſſores exterorum. qua diuerſa, & plura
ſunt. tam in via facti. quàm iuris non proponimus Excell. Veſtrā Principiſſi-
ſſimo. & Sapientiſſimo. tūm quia ſimul omnia illi necta, tūm quia hū opus nūc
non eſſe arbitramur cūm ea Republica, quam ſemper experti ſumus nobiſcum
non ſurgis rigorofisue contentioniſus. ſed obſequijs. & aquo iure contendere.
atque ideo credimus eam ſeriu montam de prædictis per literas Excell. Veſtra
& eius nomine per Oratōrē Regiam ibi dependentem prouiſuram eſſe. ut compeſcan-
tur Indices inferiores qui maxime extendunt ad ea. qua nō ſolum illiſ commiſſa
non ſunt. ſed etiam ob auocationē caſſa ſuam à ſuperioribus prohibita & alijs.
qui adeo facile ad aliena proſiliunt præcipue in ſubditis Maieſt. Reg. n. Hri. &
regimini Excell. Veſtrā non minus ſeneri. quàm mōi iudiciū commiſſos. Deus
Opt. Max. Excell. Veſtram diu incolumem ſeruet. Dat. Mediolani die 29. De-
cembris 1608. Subſer. Excell. Veſtra Obſeruatiff. Praſes. & Senatus Regius
Provincia Mediolanenſis Alexander Beſutius pro Secretario Belloſo. à tergo
Illuſtriſſ. & Exceſſentiſſ. D. Comiti de Fuentes S. R. C. Maieſtatis Capitādeo
Generalis. ac Dampny Alodial. Gubernatori D. nobiſ obſernandiſſ. & c. ſignificat.

Hæc autem informacione habita per Excell. Gubernatorem certior factus fuiſt Illu-
ſtriſſ. D. Ioannes Vinus de Cannaniā Oratōr Cathol. Maieſt. apud Rempublicā
ſabundenſem. cuius ſumma dextéritéate. qua nedum iſto caſu. ſed in omnibus or-
diniſ ſemper maxima ſuit adhibeſt. ut Sereniſſ. ille ordo Senator. me tūm pa-
blice tūm domeſtice informante & pro Variis ſuſtante eiſdem ſubditis Regij iura
intellexit. & ita prouiderit ut quod iniuſtita inferior abſtulit. ſuperiorum
inſuſſe reſtituerit. & ſic edventu ſuit ut nouam cōmiſſionem fecerit in ſapientes
de Rota. ut ſuperius dictum ſuit. & ab eiſdem inſcripta habita relatione iu-
ria demum in ſubſequēſ decretum venerit. per quod ratiocata fuerunt omnia.
Et Excellentiſſimo Gubernatori remiſſa.

Sereniſſimi Domini.

VM à Sereniſſ. DD. VV. fuerit nobiſ reſcripto commiſſum.
ac mandatum. ut in caſſa uolente inter Mag. Bernardinum
Varium Ciuem Alexandrinum. & Mag. Mariam Carbona-
riū Genueſem viſis prius hinc iudo replicatiſ. & reſponſiſ
auditis partiſui intellegit. Itq; earum iuribus quid prouidendū
ſcripta reſſeram. ea maiori cura. ac ſtudio quo poſuimus pra-
ſatum ordinem obſeruando omnia ad negotiorum faciem. qua
vel ex ſcripturā nobiſ præſentatu. vel ex ore eorum deductū. & allegatiſ potue-
runt elici. ac conſiderariſ diligenter aqua lāce perpendimus. ut iuxta Sereniſſ.
VV. DD. mentis. & animi reſtitudinem tam ſubiectiſ. quàm exteriſ iuſtitia
adminiſtretur multa hinc inde deducta pluraq; capita grauaminum in mediū
alata ſuere omnia tamen uti riuuli ab uno fonte emanant. ita caput enim & ori-
go ea eſt quod Mag. Maria in diſtictorū prætorū Alexandriæ propoſueris cōtra
Mag. Varium. pro conſequen. quarundam uaccarum quantitate per ipſum

empiarum quas ipse Altrix praeiendebat esse suas dotales sine saltem praesentibus hispaeccatas, cumq; sententiam fauorabilem obtinuerit, visum est illius sub praetextu quod à dicta sententia appellatio ad effectum suspensionum non daretur, obtinuit à Vicaria Nauarum sequestrationem in dicto loco cuiusdam mortalis frumenti quantitatem, vi de banu dicti D. Vartij & quāvis D. Emilius Mantellum praeienderet se emporem, & Dūm fuit tamen contradicente ipso, & D. Vartia processum coram Vicaria ad adiudicat. dicti frumenti sequestrationi, pro concurrens quantitate praesentis credidit. hinc D. Vartij querella, hinc praetensa granamina, nam cum appellatione interposita, & pendente nihil sit innouandum praetendit ipse iam gestorum dicti Iudicis, quā omnia alia inde sequuta visita attentatarum laborare, his consideratis hinc inde deductis, & allegatis, habito intuitu ad veritatem, & iustitiam, quam praeculis habere iudicis est, in eam sententiam ventum.

Quod cum iudicium prima instantia coram Praetore Alexandria per Mag. Mariā fuit introductum, & quidem legitimè cum ratione persona ipsius Altrix subdita fori vris, cum repleto parisi conuenta cuius forum actor sequitur, tum ratione rei petita, qua sub dicti Praetoris iurisdictione reperiebatur, Cumque appellatio sub dicta sententia ad vtrumq; effectum denaluerit, cumq; ipsi Altrici facta, & praesentata fueris inhibitis, ac etiam occasione oppositionis, & reclamationis eiusdem ipsa inhibitis confirmata fuerit, & decretum confirmationis in iudicium transfuerit ipsa Mag. Maria non potuerit ex sententia Praetoris Alexandria desistere ab instantia appellationis, & in illius prauidicium aliquid attentare, vel innouare, nec dictum Vartium ad alium Iudicem, sine aliā iurisdictionem trahere, & consequenter iuris esse censemus sequestrationem iudicia omniaq; alia ab illi dependentia tamquā nulla fore renouanda, verū dūm praefata pro parte Mag. Maria agebantur fuit etiam pro parte Mag. Vartij processum in causa appellationis interposita a sententia Praetoris Alexandria coram I. C. Starisiano Alexandrino vii Iudice Delegata per quem fuit sententia Iudicis a quo absoluta, & in totum renouata, & ex his qua vidimus non sine maximo ipsius Mag. Maria granamine hoc factum fuisse videtur iam respectu meritarum causa, quā meratiane processus, hic enim fuit instructus, & fabricatus cum quadam Avena nuncupato vii procuratore dicta Mag. Maria qui tamen fuit renouatus ante introductionem causa appellationis, & renouatio fuit die sequenti post commissionem, & delegationem ipsi Mag. Vartio intmata, & per dictum Iudicem procuratorem in actū instantia appellationis praesentata, & iuris est posse hoc fieri cum procurator teneatur prosequi litem prima instantia, postquam est effectus D. Litiū, & appellationem interponere, appellatantē verō prosequi nequaquā, iustitia magis igitur ipso consentiente potest renouari, cum, & ipsum, & princip. lio voluntas concurrat, & consequenter nulliter processum fuit non audita nec defensa dicta Mag. Maria in cuius prauidicium ex qua nobis constat ex sola praetensa canoniaria illi non respondentis passionibus fuerunt illa pro confesso declarata, & habitata, & pattea ut eam dictū est fuit sententia Praetoris renouata, & tamen quoad merita causas de credito doti, & quod Vacca sunt illi saltem hypoeccatae, itane si dicta sententia renouatori habereetur in consideratione illud us, quod in iudicio legitimè intentato, & ex sententiā cum legitima contradicere lata

Mag. Maria acquisitis ex processu nullo, & ex sententia contra ipsam nō d. f. sententiam necandam latam auferretur summa, igitur ex omnibus prædictis in ea opinione, quod sequestratio, & omnia in ipsius consequentiam facta v. d. ximus sine nullo, & reuocanda, & causam ad Excellentiss. Gubernatorem Mediolani esse remittendam, firma tamen manente fideiussione prædicta per dictū Magn. Varium virtutis Decretū Sereniss. Senatus facti sub die 19. Octobris 1606. videlicet de soluendo Mag. Maria, omne id, & totum pro quo, & quāto sententia Prætoris Alexandria contra ipsam Mag. Bernardinum lata in iudicatum transierit, & hoc ad effectum ut in casu quo iudicetur, prout ex prædictis videtur indicandum possit Mag. Maria indicatū consequi ex quibus viris parti consiliū esse secundum Iustitia tramites censemus, salua tamen semper benigna terminatione Serenissimarum DD. VV. Humilissimī, & Denotissimī Serus Ioannes Petrus Rubens Auditor, Iulius Leonellus Auditor &c.

1609. Die tertia Iulij.

Serenissimus D. Dux, & Excellentiss. D. Gubernatores Reipub. Genue. lecta supplicatione, & responsione superscriptis necnon, & relatione dictorum M. Ioannis Petri Rubei, & Iulij Leonelli Iur. Vtr. Doct. quibus negotium de quo supra ad referendum commissum fuit ipso pro qualitate examinato, & adcales deductis, vnde cum ad cautelam fauoribus Consultū omni modo &c. Sequentes relationes prædictorum Mag. Ioannis Petri, & Iulij decreuerunt, & decernunt in omnibus, & per omnia ut in ealegitur, & continetur, in cuius sententia fuerunt, & sunt, contrariis non obstantibus vel non citatis citādū. Quibus proinde sic statim quia videram, & publica, & privata iniuria fuisse consultum ex superius recitata sententia in pleno Senatu cuius nec præter nunquam satisfactus. Dux Augustinus Spinola, vir summa iustitia, & prudentia gratias egi de iure administrato.

Ego Rol. Cau. I. V. D. Caf. Adu. & Ciu. Med.

S V M M A R I V M.

- 1 Iurisdictio habitu dicitur indiuidua, & quoad vsū est diuidua.
- 2 Tutela ius indiuiduum dicitur, sed ipsius administratio diuidua.
- 3 Diuisio non cadit in ijs quæ simpliciter iuris sunt.
- 4 Diuisio feudi admittitur solum quoad administrationem.
- 5 Prescriptio non extenditur ad diuisionem feudi.
- 6 Diuisio feudi non impeditur per subditos, quod amplia.
- 7 Feudatarij discordes in diuisione feudi per decisionem concordantur.
- 8 Feudatarij processum de suo tēpore capiti perficiunt in Monteferrato.
- 9 De iurisdictione alterius quæ efficitur ratione delicti.
- 10 Delictum dat iurisdictionem ei qui alias non habet.
- 11 Index causa principalis est Iudex causa dependentis.
- 12 Multa in consequentia permittuntur quæ principaliter prohibentur.
- 13 Iudicium in dependentibus, & annexis idem est quod in principali.

- 15 Vbi quid conceditur, concessum dicitur id quod, antecedit.
- 16 Executores negligentes, & causâ impediētes, mulctantur.
- 17 Contrariorum eadem est disciplina.
- 18 Oppositum in opposio operatur id quod propositum in proposito.
- 19 De eadem re iudex idem est ad eundem, non alius.
- 20 Offensio notorie facta Officiali per ipsum Iudicem est puniēda.
- 21 Insultus factus Officiali Principis per Principem puniuntur.
- 22 Argumentum de loco ad personam validum est.
- 23 Emens vestigia, videtur emisse transgressorum panas.

A R G V M E N T V M.

- 1 Traçatur nunquid diuisa iurisdictione inter consortes in feudo ita vt qui cepit processum de suo tempore, possit illum perficere de tempore alterius, si ratione perfectionis primi processus contigerit iurisdictionem impediri, possit per Iudicē primæ causæ contra retinētes procedi, an vero spectet cognitio illi Domino qui est ingressus iurisdictionis suæ administrationis.
- 2 An, & quando Officialis possit procedere contra eos, qui sibi, & suis ministris, resistentiam fecerint.

DECISIO CONSULTIVA. IV.

Emite lucem tuam Dñe, Et vera creabuntur eloquia.

Attrato homicidio in loco Ratisij de eo tempore, quæ iurisdictionis exercitium erat penes Dominus fratres de Brignanis in personâ Egregij Gasparis de Realib. preditorij tractatè, & appetatè, conuigit sumptis informationib⁹ laxari capturam contra quosdam particulares dicti loci Ratisij, pro cuius executione lapsò tempore, quo exercitium dictæ iurisdictionis erat penes ipsos Dominos de Brignanis fuerunt transmissi satellites, qui ingressi locum prædictum, & domum Communis quendam captiuerunt. Quo tempore particulares in eo loco existentes eisdem satellitibus accurrentes via facti, & manu armata resistentes, detentum ne dum liberatunt, & e manibus iustitiæ extraxerunt, verum etiam, & vulnera in eorum satellitum personas intulerunt, modo contigit dubitari nunquid cognitio istius criminis spectet ipsis Dominis de Brignanis, quorum principalis causa erat, an vero D. fratrib⁹ de Alexia, apud quos exercitium iurisdictionis de tempore illi secundum criminis extabat.

Et licet hic articulus aliquam perplexitatem prima facie sibi ipsi
 præferat, ego autem diligenter consideratis iurib^{us} pro vtraq;
 parte facientibus in eam cogor venire sententiam, quod ipsa co-
 gnitio spectet ipsis Dñs de Brignagnis, quorum causa principa-
 lis est, & non alijs. Pro cuius conclusionis fundamento confi-
 dero in primis, quod licet iurisdic^{ti}o, quoad habitū † dicatur
 indiuidua, ita vt p^{er}nes quemlibet ex Condominis remaneat in-
 solidum, Abbas in cap. prudentiam nu. 1. 2. vbi Felin. & alij de
 Officio delegati, per tex. in cap. Imperialē §. firmiter, in vers. præ-
 terea Ducatus de prohib. feud. alienat. per Federicū, quem in hoc
 proposito allegat Bart. ad l. inter Tutores nu. 6. ff. de administrat.
 tuto. attamen quoad usū, † cōmoditatē, administratiōē, & exer-
 citiū, vtiq; iurisdic^{ti}o diuisibilis, est dicto cap. Imper. §. firmiter
 in vers. præterea Bart. in l. cū cōllet §. inter duos ff. de aqua quot.
 & æstia, vbi dat casum similem in tutela, cuius ius † licet di-
 uidi non possit, diuiditur nihilominus administratio ipsius,
 Surdus in consi. 47. num. 41. vol. 1. consi. 57. nu. 6. vol. eodem.
 cui⁹ propositionis ratio ea videtur esse, quia diuisio † nō cadit
 super ijs, quę simpliciter iuris sūt, & quę tam quā in abstracto
 considerātur, ita vt tota dicantur in toto, & tota in qualibet par-
 te, respectu Condominorum, & cōlortium habentium in feudo,
 vnde actus diuisionis † in proposito admittitur solummodo,
 quoad modum administrationis, ita colligitur ex Bartol. ad d. l.
 inter tutores num. 5. ff. de administratione tutorum.

Et in tantum est vera dicta conclusio, quod dixerit Bart. ad l. 1. C.
 de annali except. tal. in §. quadam instit. de Action. & post eos
 Albertus Brunus in consi. 93. nu. 12. vol. 1. aduersus eam † præ-
 scribi non posse Alex. consi. 7. & 25. vol. 5. vbi dicit eam † diui-
 sionem non impediri per subditos, esto etiam quod maior pars
 consortium in feudo contradiceret, tal. ad l. stipulationes nō di-
 uiduntur in princip. ff. de verborum obligat. Berous in consi.
 20. nu. 2. vol. 3. post Angel & Alexan. in l. 2. §. ex ijs ff. de verb.
 obligationib. vbi inquirunt, quod si in tali diuisione † exercitij,
 & administrationis discordarent Condomini, poterunt per su-
 periozem ad concordiam compelli.

Præsupposito igitur pro constanti in casu nostro, quod non solum
 diuisa sit administratio, & vltus iurisdic^{ti}onis. Item, & data con-
 suetudine, quam pars aduersa videtur, etiam admittere, quod is,

9 qui de tempore exercitij suæ, † iurisdictionis, processum in
 cohauit, possit etiam de tempore, quo vltus iurisdictionis remanet
 penes alium consortem in feudo perficere, prout passim in
 istis partibus Monasterati obleruari attestatur. Surd^o in citato
 cōl. 57. nu. 6. ppē sine vol. 1. ex omni capite debet fieri cōsequen-
 tia, q. cognitio istius secūdi criminis spectat iudici primæ causæ.
 Cuius conclusionis ratio ea videtur posse in proposito adduci, quia
 esto quod nullus competierit de eo tempore iuris dictio vsus, vel
 commoditas, adhuc tamen ratione delicti † efficitur, quis de
 iurisdictione alterius, est text^o in cap. 1. extra de rapto in cōdijs,
 & violat. Ecclesiæ, auth. qua in prouincia C. vbi de crimine agi
 oportet l. 1. C. vbi Sentat. vel clariss. l. vlt. & l. si cui §. item.
 11 Imperator ff. de accusat. & ita delictum † dat iurisdictionem
 e. qui aliās eam non habet, vt vtar verbis Glofæ in cap. licet ra-
 ratione delicti, in verbo ratione, extra de foro competent. cui ne-
 gotio haud mediocriter conducit dispositio. Textus ad l. nullū
 C. de testibus, vbi iudex potest punire testes, qui examinari co-
 ram eo falsum deposuerint, esto etiam quod iudex posset tātū
 in causis civilibus iudicare.

- 12 Secundò facit, quia iudex principalis causæ † dicitur etiā iudex
 incidentis, & dependentis l. cum actum ff. de negot. gestis, & ibi
 Bartol. & ista dependentia quodcumque apparcat iussit, vt
 comprehendatur sub ordinaria iurisdictione in dubio amplia-
 da l. 1. §. cum urbem ff. de officio Præf. vig. l. final. C. vbi,
 & apud quem Glofa in verbo conventionis, in c. dispendia de
 re script. libr. 6. Marcabru. ab Anguill. in consil. 44. num. 6.
 vbi in hoc proposito adducens regulā, quod multa fieri possunt
 23 incidenter, † & in consequentiam, quæ principaliter prohi-
 bentur ex l. 1. ff. de author. tutor inquit, quod Clericus promo-
 uens ad diuisionem litem in reuentione stabit sub iudice se-
 14 culari, quia principaliter non considerabitur illa reconuentionio,
 & ita isto casu adducitur, q. in dependentib^{us} † & annexis idē
 2 est iudiciū cap. accessorum de regul. iur. in lexro, distinctione 8.
 can. quo iure cap. cū singula de præbendis in lexro, & ibidē Glof.
 Ex quo capite descendit etiam altera consideratio in nostro propo-
 15 sito militans, nempe quod quando aliquid conceditur † cen-
 setur concessum omne id, per quod peruenitur ad illud l. cum
 principale de regul. iur. l. sape ff. de re iudicat. l. in cognitione

ff. ad Sylan. l. ubi ff. de iurisd. om. iud. qui tex. loquitur in materia propositi iurisdictionis, cuius legis dispositio multo magis dicitur in proposito procedere, quādo sum⁹ in iurisdictione ordinaria cum ea semper sit amplianda.

Qua in re, solent considerare, quod ubi illius incidentis excessus, nō cognosceretur per iudicem primæ causæ, non esset vera observantia, & consuetudo, iuxta quam hactenus soliti fuerunt condomini iudiciali processui de tempore eorum iurisdictionis inchoatos perficere, quia daretur eis commissio limitativa in tantum, quod ad nihilūq; redigeretur ut potè, quia eatenus possent procedere, quatenus resisteret aliqua non fieret, & ubi deducatur debere eos perficere inchoatum processum in tempore suæ administrationis, destrueretur omnino dicta cōsuetudo, & quodammodo ob breue tempus differendi effectum iustitiæ, ea ipsa asferri diceretur, & ut ad magis proxima deveniamus, facit in hoc proposito tex. ad l. secundā C. de Sportulis, ubi si Apparitores, & executores opī fuerint negligentis in eorū officio, & quo quo modo exitum causæ impediuerint, poterunt per eundem iudicem puniri, & mulctari. vñdè similiter, ut compariorum & eadem sit disciplina. l. 1. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris, & vñdè in tempore oppositum, & in opposito, quod propositū in proposito l. fin. ff. delegat. 3. dicendum est, quod resistentes executioni possunt per eum iudicem, qui mandauerit exequi, puniri, & condemnari.

Demum fortius ipsum negotium perstringendo adducitur, in proposito non posse considerari aliquem defectum iurisdictionis, & illius exercitii, data enim, & admissa consuetudine, de qua supra, quod scilicet is, qui processum inchoavit, possit eum perficere de tempore, quo alter ex Condominis cepit iurisdictionem administrare, circa quam nō video dubitari, cū per partem administratorem considerandum est, quod resistentes militibus stipendiatis deliquisse de tempore administratæ iurisdictionis plorum Dñorum, de Brignanis, quia scilicet non erat eis prohibita administratio, respectu causæ principalis, vñdè retorquendo argumentū, videtur posse virtualiter inferri, eos ipsos non deliquisse de tempore iurisdictionis Dñorū fratrum de Alexijs, quippe quod illis nullū ius competere ad detinendum aliquem occasione principalis causæ, minusq; ad incidentia An-

nexa, & conexa ipsius, aliàs daretur obſurdum maximum, quòd non obſtante allegata conſuetudine potuiſſent Domini de Allexijs iſosromittere ſe in cauſa principali, cuius cognitio omni iure ad ipſos, dumtaxat Dñs de Brignanis ſpectat, ad hoc. n. vt puniri debeat exceſſus, & reſiſtentia facta, tam per eum, qui detineri debuerat quàm per alios fautores, & auxiliares, debet originalliter inſpici, vtrùm iure, an iniuria fuerit laxata capta per ea, quæ not, ad l. prohibitum C. de iure ſicci l. deuotù C. de Meſhal. & ita ſequeretur, q̃ de iuſtitia vnius cauſæ cognosceretur apud diuerſos iudices, cum tamen de eadem re ſuadeundus idem iudex, & non plures, qui poſſent contrarias ferre ſententias, ex traditis in l. 1. & 2. ff. de quibus rebus ad eundem iudic. eae.

Quibus accedit, quod contra huiusmodi reſiſtentes inſurgit, qualis qualis ſuſpicio, reſpectu primi criminis, et homicidij ratione auxilij ad fugã præſtitu, ei qui detinendus erat, inſtar corũ qui eximunt captiuum è manibus curiæ, de qua re plura ſcripſimus in theatro noſtro criminali lib. 4. vltimo loco facit, quia offenſio facta per reſiſtentiam prædictam, facta reperitur in contemptũ, ꝛ officijs, & quodammodo officialis ſaltem ſecundario, contemptatione ſcilicet Officij ſui, quo calũ cognitio ad ipſam pertinet, tantò magis, quòd notoria eſt, vt poſt Cyn. ad l. primam, C. ne quis in ſua cauſa Doctores ad l. qui iuriſdictioni, præſcript. l. nu. 3. ff. de iuridict. omn. iudic. Not. Guid. Pap. queſtio. 557. Rol. cõſ. 48. per tot. vol. 2. Farinac qui multos congerit in tit. de delictis, & pœnis q. 17. num. 39 & ſeq. vol. 1. quod autem exceſſus factus fuerit contemplatione Officij, ita, vt remaneat offenſus primus iudex, poteſt aperitè colligi ex relatione Biruariorum, quibus ex decreto Sereniſs. Domini credendum venit.

Pro quibus etiam facere dicitur, quod ſicuti multa contumacialis dicitur debita ſiſco citantis, & eiſdem iudicio, vt in per. ſimilibus conſid. Natta in conſ. 530. Primo quæritur, ita etiam, & cognitio renitentiz, contumacialis, & reſiſtentiz factæ, cum inter iſtos calus nulla poſſit dari diuerſitatis ratio, & ita in non omnino diſſimili calu ſtatuit Amadeus de Ponte, queſtio, Laud. 4. verſ. inſuper quero fol. 28. facie 2. iuxta magnã impreſſionẽ, qui ponit factum renitentiz factæ, ꝛ ſeu inultus cõmiſſi corã Senatore, p quosdam ſubditos vni⁹ Feudatarij, in ſuo territorio quo loci ſe contulerant Senator pro dirimenda conſpectuſia.

finium, & eo casu punitio indicta fuit per eos qui Senatorem transmiserant, & pecuniaria summa quam fuit coactus inquisitus erogare applicata fuit Filco Principis.

Veliam huius nostræ sententiæ non mediocriter concludit Doctrina Baldi ad d. l. nullum nu. 6. vbi dicit quod perinde habetur ac si delictum fuisset commissum in territorio iudicis cause quo casu arguendo per locum † ad tempus, prout de iure admittitur, vt notant Doctores ad l. vinum ff. si cert. per. & simili argumeto vtitur Abb in c. cum Ecclesia de immunitate Eccles. dum inquit quod sicuti actus ad voluntariam iurisdictionem spectantes possunt fieri tempore feriato leg. actus C. de f. r. ita fieri poterunt loco sacro vel consecrato, dicendum videtur quod perinde est ac si delictum fuisset commissum de tempore exercitij iurisdictionis dictorum Dominorum de Brignanis.

Insuper facit id quod in simili decidit Baldus ad cap. 1. §. sciendū est de feudi cognitione dum inquit quod emens vectigalia † à communi videtur emisse penas transgressorum per l. creditor in principio ff. de actionibus empti.

Vltimo addendum putarem id quod ex l. Item nulla Communitas C. de Episcop. & Cleric colligitur, & ibidem not. Bart. ac ceteri omnes, quod scilicet Laicus inuadens rem Ecclesiæ potest conveniri à Iudice Ecclesiastico.

Nec præmissis ob stare videtur decisio Franchi 147. ex regula text. parte 1. per totam quia ultra quod illa decisio est valde dubitabilis per ea quæ scribunt Doctores in d. l. nullum, & cui multæ rationes videtur ob stare, admittit tamen eiusdem l. decisionem ita ut stare dicatur cumulatiue non priuatiue quoad alium Iudicem quo casu locus est præuentioni per l. neganda in primo notato C. qui accusare non possunt quæ vbi attendenda esset, pro D. Brignanis stare præuentioni.

Item alia datur responsio, quod ille Iudex curiæ meretriciū qui Alguzerius dicitur ciuiliū tantum causarum capax erat, non criminalium, quo casu, ex Castrensi d. l. nullum licet cunctis iudicibus iurisdictionē tribuat, attamen intelligentia est de habentibus similem iurisdictionem, quod nō procedit in casu nostro in quo Iudex qui transmisit erat et Iudex criminaliū causarum.

Ex quibus omnibus videtur intrepidè concludendum cognitionem ipsam ad dictos Dominos de Brignanis spectare, & pertinere

re pro quibus paratus Fufius ſcribere ſi vltcrius dubitari contingerit ita iuris eſſe, & conſulo.

Ego Rolandus Cauagnolius I. V. D. Caſalenſis.
Aduocatus, & Ciuis Mediolani.

Præſentis controuerſiæ reſolutio iacet adhuc ſub ſilentio nescio tamen cuius culpa, & factò relatum tamen fuit deperdita fuiſſe iura, & pceſſ⁹ plures ex inquisitis demortuos extare, nec aliquē inueniri cui ſit cura expeditionis re tamen ipſa in contentione deducta coram laudatiſſimis, & præſtantiſſimis uiris, fuit ab eis concluſum ius ſtare pro Dominis Brignanis, quod tu ipſe poteris Lector excogitare per ea quæ allegata fuerunt.

S V M M A R I V M.

- 1 *Vaſſalli habent in feudo iura vtilia, & cum effectibus.*
- 2 *Princeps concedens alicui Caſtrum, & feudum, licet ſibi reſeruet merum imperium nihilominus pœna pecuniaria applicabuntur Domino infeudato.*
- 3 *Pœna pecuniaria non ſunt meri Imperij.*
- 4 *Publicatio bonorum Domino infeudanti applicatur eo quia eſt meri Imperij.*
- 5 *Redditus cauſarum ſive ciuiliū ſive criminalium ſpectant ad Vaſſallum.*
- 6 *Dominus directus non poteſt ſe intromittere in cauſis vertentibus in territorio Vaſſallorum, nec manum apponere ad rem ipſis Vaſſallis ſubiectam.*
- 7 *Vaſſallus conſectur inueſtitus de feudo, & iuriſdictione per Principē priuatiuē quoad Dominum.*
- 8 *Iuriſdictioneſt bannorum, mulctarum, & pœnarum productiua.*
- 9 *Emens vectigal ſeu pedagium à communi videtur emiſſe pœnas tranſgreſſorum.*
- 10 *Vaſſallum ratione vtilis Domini, & commoditatum percipiendarum præfertur Domino directo quod*
- 11 *Extenditur in crimine leſe Maiſtati num. ſeq.*
- 12 *Burſe Fiſcales quando ſunt diſtinctæ non debent conſundi nec vnus Fiſcus debet manum apponere in bonis alterius Fiſci.*

- 13 *Contrariorum eadem est disciplina.*
- 14 *Idem operatur oppositum in opposito, quod propositum in proposito.*
- 15 *Fenclatarij delinquentes debent puniri per supremum, & directum Dominum.*
- 16 *Vassallus ut primum deliquit, videtur fieri priuatus, & ob id potestas eum puniendi remanet pænes D. Superiorem.*
- 17 *Pæna licet veniat in consequentiam ad sententiam, non tamen sequitur ipsam sententiam, sed pertinet ad eos ad quos de iure ex natura delicti spectat offensio.*
- 18 *Iudex licet per sententiam aliquem condemnet, ab eoq; bona abdicet, nihilominus alius occupat, & exequitur.*
- 19 *Qui non est in culpa, nec etiam debet esse in pæna.*
- 20 *Per indirectum id concedi non debet, quod directò denegatur.*

ARGVMENTVM.

Pœnæ tamquam fructus iurisdictionales ad vassallum pertinent, non autem ad Dominum directum, quid si vnà cum condemnatis fuerit inquisitus D. utilis, & fuerit exinde absolutus.

DECISIO CONSULTIVA V.

Emitte lucem tuam Dñe. Et vera creabuntur eloquia.

RTA rixa in loco Bistagni die 16. Iunij anni 1594. dum choreæ ducerentur, contigit ad querelam quorundam particulariū Ciuitatis Aquensis per D. Mutium Delfinum Capitaneum Iustitiæ criminaliter procedi contra Opidanos dicti loci Bistagni. Item, & contra Dominos Bartholomæum Io. Franciscum, & Carolum Antonium patrem, & respectiue filios à Ruere Dominos viles loci prædicti, sed quia nihil validi resultabat cōtra ipsos Dominos, fuerunt per sententiam diffinitiuam absoluti, & condemnati ex titerunt duo particulares subditi, videlicet Matheus Badinus, & Antonius Stopinus in libris viginti quinque Alensibus pro quolibet erga Ducalem Cameram, occasione illicitæ vnionis, & seditionis in populo, in ipso loco Bistagni, prætendit modo

Dominus

Dominus Io. Franciscus à Ruere pœnas ipsas ad eum tamquam D. Vtilem dicti loci spectare, & pertinere, contradicit huic intentioni D. Procurator Cameræ Ducalis, quia prætendit pœnas dictæ Cameræ applicandas fore, quæritur quid iuris, & brevibus agendo existimo pœnas prædictas omni iure spectare, & pertinere ad ipsum D. Vtilem.

- 1 Moueor ad ita sentiendum ex eo, quod Vassalli † habent iura in feudo utilia, & cum effectu Bald. ad l. 1. in verſ. Decimoquarto ff. de rerum diuisione, & in l. fin. ff. de officio Præfecti Vigil.
- 2 vbi dicit, quod si Princeps concedit † alicui Castrum, & feudum, & sibi referuauerit metum Imperium pœnz pecuniarie applicabuntur D. Infeudato. Quia non sunt † de mero Imperio, & publicatio bonorū † illi Domino Infeudanti applicabitur ea ratione, quod sit meri imperij per ea, quæ notant cõmuniter Doctores ad l. Imperium ff. de iurisdiction. omn. iudic.
- 3 vbi Iul. num. 9. & 10. inquit, quod omnes redditus † caularū, siue ciuiliū, siue criminalium spectant, & applicantur Vassallo Roland. à Valle in consil. 73. num. 7. volum. 3. post Brunū in consil. 31. & Nattam in consil. 580. & in tantum est vera ista propositio, quod D. Directus † inuestiens non potest se intromittere in causis vententibus in territorio Vassallorum nec manum apponere ad rem ipsis Vassallis subiectam, idem Roland in cirato consil. 73. num. 6. vbi allegat Nattam Grammat. Socinum, Francisc. Marc. Boffium, & alios censetur enim Vassallus † inuestitus de feudo, & iurisdictione per Principem priuariuè, quoad Dominum vt per Iacobinum de S. Georgio in sua inuestitura feudali. § & cum mero Imperio, & in §. Vicarius num. 41. quem refert Thesaurus decisione Pedemont. 177. nu. 11. vbi ad hoc propositum inquit, non esse mirum, quod utilitas, & commoditas iurisdictionis, quæ consistit in ipsis bannis multis pœnis, & obuentioibus iurisdictionalibus cum sit ipsa iurdictio † earum productiua Surdus in consil. 57. num. 23. post Bald. in l. sciendum, de feudi cognitione, vbi dicit in hoc proposito, quod emens vectigal, † seu Pedagogium à communi, videtur emisse pœnas transgressorum per l. creditor ff. de action. empti, non mirum inquam dixit esse, quod sit propria Vassallorum, qui feudum ipsum retinent ex titulo oneroso obseruitia ad quæ tenentur Feudatarij erga Dominum ci-

rectum,

rectum, vnde ratione vtilis dominij, † & commoditatū per
 cipiendarum semper est consideranda persona Vassalli, & præ-
 ferenda l. naturaliter, in principio ff. de acquiren. possess. l. 1. ff.
 si ager vectigal l. illam C. de donation. l. tertia C. de test. Bald.
 in l. summa, rerum num. 35. ff. de rerum diuisione. Abbas in
 cap. cœterum num. 3. & 13. extrā de iudic. in princip. instit. de
 Attiliano tutore num. 7. Mart. Laudensis in tractatu de Princi-
 pe rub. 2. conclus. 138. Grammat. decisio. 30. num. 11. Bol in
 tit. de Principe, & privileg. eius num. 281. Mart. Garrat. in
 consil. 59. inter consilia criminalia diuersorum nu. 15. volum.
 1. vbi extendit conclusionem hanc procedere, etiam quod esse-
 mus † in crimine læsæ maiestatis, sunt enim distinctæ burse
 † fiscales, quæ propterea confundi non debent, nec vnus Fi-
 scus manum apponere in bonis alterius fisci Rolandus à Valle
 consil. 75. num. 8. volum. 3. Alexan. consil. 31. nu. 2. 15. &
 17. volum. 2. diffusè, & eleganter Crauet. in consil. 128.

Consideratur etiam in hoc proposito, quòd ex quo pœna indicta
 est occasione illicitæ vnionis, & eleuatæ seditionis in populo re-
 manet directè offensa iurisdicção ipsius D. Vtilis solummodo,
 ex quo nihil est, quod offendant ius alti dominij, & superioritatis,
 quod Sereniss. Domino directo reueruatum fuit, prout è conuer-
 so, vt contrariorum † eadem sit disciplina l. 1. ff. de hijs, qui
 sunt non. sui, vel alieni iuris, & vt idem opetetur † oppositū
 in opposito, quod propositum in proposito l. finali ff. de legat.
 tertio, & ita solet annotari perscribentes, & præsertim per Ro-
 land. à Valle in consil. 78. volum. 2. & in consil. 73. volum. 4.

Nec videtur in hoc proposito posse obijci, quod hic D. Ioan. Fran-
 ciscus de tempore agitati processus inquirebatur simul cum D.
 Battolomeo patre, & D. Carolo Antonio eius fratre, & in codē
 processu, in quo damnati extiterunt dicti Stopinus, & Badinus,
 vnde insurgit cōclusio, quod ubi feudatarij delinquant, † de-
 bent per lupremum, & directum Dominum puniri Bar. in l. in-
 ter tutores nu. 6. ff. de administrat. tutor. ubi inquit, quod si
 vnus ex filijs Comitiss de feudo inuestitis deliquerit, non poterit
 alius eum delinquentem punire. Et ex quo Vassallus delinquit,
 † videtur fieri priuatus, & potestas coercendi, & puniendi re-
 manet pœnes D. Superiorem, vt multis comprobatur, & elegan-
 ter exornatur pro more suo, Surdus in consilio 47. per totum.

post rationes dubitandi volum. 1. quia respondetur ex eodem processu constare, sicut perperam, & contra veritatē facti, fuerunt criminaliter delati Condomini prædicti ex depositionibus testium, præsertim defensionalium, qui vnanimes, & concordēs fidem fecerunt de bono opere, & de diligentia per eos adhibita, procurando, quod omnimodo cessaret strepitus, & rumor, & tandem fuit lata sententia absolutoria ad eorum commodum per D. Delfinū, vnde sicuti fuerunt innocentes respectu imputationum, & quarrelarum porrectarum per illos particulares Ciuitatis Aquarum, ita non debent ad præsens grauari illo onere, & priuati commodo perceptionis eorum emolumentorum, siquidem nimis graue esset, quod fuerint diffinitiuē absoluti, & quod virtualiter per absolutionem condemnentur in amissione iurium suorum, sunt etenim actus prædicti omnino contrarij, qui propterea tamquam inuicem repugnantes simul stare non possunt, si enim in nihilo peccarunt, quare in aliquo condemnandi sunt? vtiq; certa ratio, nec cōcludens, nec admissibilis assignari potest, siquidem vbi admitteretur, quod imputatio criminis facta vassallo, & pluribus alijs subditis eius haberet illos priuare maximum inconueniens insurgeret, quia per indirectum esset aperta via priuandi Vassallos eorum commodis, & fructibus iurisdictionalibus, & ad constituendum aliquem in culpa non attendetur sententia, & condemnatio, quæ de necessitate requiritur, sed sola criminalis delatio sufficeret, sed hoc absurdo nihil absurdius dari potest, vt pote quia non sufficiat aliquem reum facere, nisi apparuerit eum condemnatum, fuisse vel saltem inditia talia præcesserint ex quibus poruerit te constituui, vel contra eum formari inquisitio.

Nec dicatur quod executio pœnæ indictæ debeat sequi sententiam latam, quæ sonat erga Ducalem fiscum, quia respondetur quod licet ipsa pœna veniat in consequentiam † ad sententiam, nō tamen sequitur ipsam sententiā, sed pertinet ad eos, ad quos de iure ex natura delicti spectat ex notatis ad cap. cū secundū leges, de hæreticis lib. 6. ita in eisdē terminis respondet Martinus Gatus in consil. 59. num. 30. & sequenti inter consilia criminalia diuersorum vol. 1. vbi adducens ad hoc propositum textum in l. si quando C. de bonis vacantibus, inquit, quod licet iudex sententians † abdicet bona à p̄sona, & eum condemnet, alius

tamen

tamen occupat, & exequitur, cum igitur ex procello appareat
 sicuti D. Vtilis loci Bistagni non fuit in aliqua culpa, † sequi
 tur quod esse non debet in aliqua poena, & ita in priuatione
 priorum emolumentorum Bald. in l. & ideo ff. de hijs qui
 bus vt indignis, ne aliàs detur per indirectum, † quod per di-
 rectam viam denegatur vulgata regul. cum quid, de regulis iu-
 ris in texto, vnde decernendum venit per hunc amplissimum
 ordinem, cuius proprium, & peculiare est ius suum cuique tri-
 buere poenas ipsas ad eundem D. Vrilem spectare, & pestiuere,
 pro quo ita iuris esse censeo, taluo &c.

Ego Rolandus Cauagnolius I. V. D. Calalensis
 Aduocatus, & Ciuis Mediolani &c.

Præsentis causæ resolutio adhuc pendet coram Excellentissimo
 Senatu Monisferrati, & fuit hucutq; posita sub silentio ob di-
 uersa accidentia, præsertim ex facto Surdi Relatoris, qui mor-
 te præuentus non potuit, vt declarauerat præsentem hanc con-
 trouersiam Patrum, & collegarum suffragijs dirimere, & eam
 inde reducere in formam Decisionis vt iuxta declarauerat fuisse
 inentionis, quæ vt conijcere potuimus pro feudatario stabat,
 quia occurrendo D. Vrili. Rixæ vt eam rolleret, vnà cum fra-
 tribus, actum iurisdictionalem exercuisse dicitur.

S V M M A R I V M.

1. Originis ius est immutabile.
2. Domicilium libera voluntate contrahitur.
3. Originis Domicilium retinetur in spiritualibus, & temporalibus.
4. Voluntas in naturalibus nihil operatur.
5. Originis domicilium dicitur naturale.
6. Ciuis absens quando gaudet ciuitatis privilegio.
7. Filius alibi natus, patris originem sequitur.
8. Constituitur Mediol. de panis in § collegijs non procedit in ciue ex pri-
 uilegio.
9. Casus commissus, est sub iuris communis dispositione.

A R G V M E N T V M.

An filius subditi Dominio Mediolani natus extrà Dominium sit capax hæreditatis, & bonorum existentium in dicto Dominio, & an sit comprehensus in §. Collegijs tit. de pœnis Nou. Const. status Mediolani.

DECISIO CONSULTIVA VI.

Emitte lucem tuam Dñe. Et vera creabuntur eloquia.

Necongruum fore Sezzadiensis Filci votum ex omni parte vera iuris censura monet, esto enim quòd Ioseph Iulij Cæsaris Pater Originarius Sezzadij cum tota familia domiciliũ contulerit in Ciuitatem Aquarum ditionis Montisferrati, ibidemque natus extiterit Iulius Cæsar prædictus, non propterea sic originem suam deseruisse dicitur, vt eam amississe censetur † cum ius originis sit immutabile, l. ordine. §. ius originis. ff. Ad municipal. & de incol. vbi Bartol. notat quod ciuis effectus Monachus, non desinit esse ciuis l. Senatores, & ibi glol. ff. de Senator. l. origine C. de municip. & originar. lib. 10. cuius textus hæc sunt formalia verba, *origine propria neminem posse voluntate sua eximi, manifestum est*, Bartol. in l. assumptionum. 1. ff. ad municipal. & de incol. vbi dicit, quòd sicuti † domiciliũ idest incolarum libera voluntate mutatur, ita ciuitas seu, vt à calu nostro non discedamus municipalitas, vel originalitas natiuitate cõtracta, nõ mutatur. Quare benè subdit in proposito Socinus, qui senior est in cons. 35. circa prædictam nu. 7. lib. 1. quod licet ille Ioseph in Ciuitatẽ Aquarum domiciliũ transtulerit propriæ tamen originis domiciliũ retinet † non solum quoad temporalia, sed etiã, quoad spiritualia, d. l. assumptio, & l. origine iuncto cap. 3. de temporibus ordinat. lib. 6. & dicit hoc dictum procedere in domicilio cuiuscunque loci etiam vilissimi per l. finalem Cod. de municip. & origin. lib. 10. etiam quod animi certa foret desti-

natio

natio cum rerum translatione, continuaque habitatione, larium constitutione, bonorumque, ac rerum acquisitione, † quia voluntas quantumvis expressa in hijs, quæ naturaliter sunt, nihil operatur, § sed naturalia institut. de iur. natur. gent. & ciuili, si quidem propriè domicilium † originis naturale dicitur l. prima, & l. assumptio in §. primo ff. ad municipal. & ideo dicit Bald. in l. si non speciali C. de testament. nu. 8. quod de patria dicitur esse, qui ab ea ducit originem, per l. si duas tutelae in §. hoc amplius cum §. sequenti ff. de excusat. tutor.

Hæc autem conclusio in facti specie de qua agitur fortior redditur ex eo, quod idem Ioseph Iulij Cæsaris Pater omnia bona sua in dicto loco Sezzadij semper tenuit, & possedit pro indiuisis cum q. Io. Baptista Delfino fratre quæcunque onera pro bonis ipsis subeundo, quo casu dicit Bartol. in l. cum sumus num. 3. C. de Agricol. & censit lib. 2. quod retinens bona in loco, non potest censeri absens, & quod gaudebit quibuscunque priuilegijs, quibus gaudent cæteri habitantes ciues, vel municipales, Quinimo de pluri subdit, quod si quis recesserit à Ciuitate, & inibi extiterit statutum, † quod absentes ab ea Ciuitate, nō gaudeant priuilegio Ciuium, cum ibidem onera, non supportent, si Patres, vel fratres, forores, vel cognati ibidem permanent supportantes onera ciuium, non obstante tali absētia gaudebit absens priuilegio ciuium, cum videatur onera supportare, quando eadem subeant, hi qui sunt de sua progenie, & desumit istam rhetoricam ex eodem textu ibi Patres, vel fratres, subdens quod si statutum dixerit non alibratos non esse audiendos, nec in ciuilibus, nec in Criminalibus, cum non supportent onera Ciuitatis, non comprehendit casum, in quo adest libra patris, vel aliorū confortum de domo, quia ea dicitur prodesse non alibrato, namque ad sui commodum sufficit confortes ipsius onera sustinere, cum ideo nos versemur in fortioribus, quia pro bonis proprijs, & indiuisis onera sustinuit Ioseph Pater sub cuius columna semper steterunt bona ipsa alibrata, vt ex fidibus apparet habueritque is idem & postmodum Ioseph filius gentilitia domus propriæ, & antiquum sepulchrum in ecclesia maiori, & parochiali dicti loci Sezzadij, vt similiter authenticis fidibus apparet, cessare dicitur omnis dubitatio.

Hic igitur sic attentis alia descendit conclusio, quod † filius etiā

alibi natus originem Patris sequitur, vel Aui dicta l'assumptio
 § filius ff. ad municipal. & ibi Bartol. Sylvan. conf. 1. nu. 9. i.
 sicuti enim potestatem Patris filius sequitur sic necessario & eius
 originem.

Præteritum, quia hic Julius Cæsar de tempore delatæ successione bo-
 norum Patris post mortem patris sui habitabat, & incolatum
 habebat in ipso loco Sezzadij, ut etiam ex parte filici admittitur
 licet eius nomen adjiciatur, quod in fraudem fecerit, quia sci-
 licet videtur Patrum moribundum, quod tamen minime pro-
 bari videtur, cum in dubio fraus non præsumatur l. merito ff.
 pro socio.

Quinimo ubi etiam tempore testamenti conditi isidem fuisset suc-
 cessionis incapax (quod non admittitur) si tamen tempore quo
 defertur hæreditas, capacitas obueherit ut puta, quia subditus
 fuerit, utque sustinebitur dispositio per ea quæ notantur Aui
 institutus de hæreditate qua lib. & c. differetneglozoni filatiodum.
 §. in extraneis, & ibi Bartol. & alij. ff. de hæredit. instituend.
 & in l. prima, §. eodem, & huc intant illæ decisiones scriben-
 tium in subiecta materia, quod t. dispositio Nou. (const. inuit.
 de panis. §. Collegijs, non habet locum in non subdito, quia
 quis fuerit subditus tertius ut aiunt, vel cuius ex privilegio,
 autam post delatam hæreditatem Menoch. & alij per cum relati
 in conf. 46. Dicendum videbatur num. 16.

Si uigilatur origi paterna attendantur siue incolatus, & domiciliū,
 quod Delphius heres contraxerat vivente patre, certum est,
 non contineri casum hunc ind. Nou. Constitut. ut abunde scri-
 bit Plotus conf. 19, num. 39. post Alex. & Gemino quorum di-
 ctis pro eo, quod ad originem Paternam auzinere arcedit Decil.
 Botrij, 13. num. 45, & 46. per quam dicit, quod lex Regni vo-
 lens alibi natum non posse succedere sine iuretis naturalitatis
 obtentis à Rege, non habet locum in eo, cuius pater, & mater,
 ac maiores non sunt in Regno: prout in casu nostro.

Insuper etiam ubi diligenter verba Constitutionis perpendantur
 (isto, non tam non admisso) quod illa originalitas Patris, non pos-
 set esse sufficiens eo modo quo dicitur de originalitate filij, non
 faciente mentionem de filio originarij Status Mediolani, ita ut
 iste casus merito dici debeat omissus, & consequenter remissus
 sub dispositione iuris communis l. commodissime. ff. de lib. &

posthum.

posthum. secundum quod non viger prohibitio vt in simili arguit Petrus Anchar. in cons. 37. num. 2.
 in cuius rei adiumentum cadit votum prestantissimi D. Senatoris Calienti, qui in expeditione precum porrectarum Ioannis Delphini testatoris memor aemulatorum legalium decisionum, cum sit in iure versatissimus, sanxit in hæc verba, *vbi supplicans sit filius originarij in hoc domino licet natus sit extra dominium, non potest dici, quod amiserit originem paternam, & sic non est comprehensus in §. collegijs, & ideo ad maiorem cautelam concedatur in forma Calientis.* Quæ declaratio ponit falcem ad radicem cuiuscunque stirpis.

liquidem ex ea declaratione hæc ipsa descendit conclusio, quod petita dispensatio fuit concessa tantummodo ad maiorem cautelam, quæ cum fuerit abundans, non nocet iuribus vulgaribus, vel etiam ceteris, quod eadem dispensatio fuisset necessaria, Cum tamen in contrarium fuerit votum prædicti Domini Senatoris, ponunt illud idem ipsum Ioannem testatorem in iusta credulitate, quod nõ esset opus aliqua registratione, quasi quod renunciauerit abundanti cautele, sicut enim ¶ error iuris obsecuri excusat. l. cum prolatis. ff. de re iudicat. præfextim, quia res consistat in apicibus iuris. Bald. in l. venditioni C. de vsu cap. pro empr. Corn. cons. 147. quia causa in littera L. vlt. 2. faciunt notata in l. sed, & si lege §. scire. ff. de petit. hæredit. sic. Quinimo multo magis debuit eum excusare præcisa declaratio ad eius commodum facta, quæ remouet omnem amaritudinem, si quæ posset ex capite negligentie impingi, & ita &c. salvo &c.

10

Ego Rolandus Cauagnoliu L. V. D. Casalensis.

Aduocatus, & Ciuis Mediolani.

Excellentissimus Senatus sub die tertia Aprilis 1612. Audito etiam Regij Filci voto, in quo inferioris fisciteiectis argumentationibus quæ originalitatem paternam, ac commodum filiorum, auferre minime poterant, vt rectè censuit eruditissimus, & nobilissimus D. Io. Baptista Vicecomes I. C. Collegiatus Ducalis Regijq; Filci Aduocatus meritis visis in qua & visus hinc inde adductis, probatis, & productis in eam sententiam venit, Delphinum esse capacem bonorum, & hæreditatis, de quibus

agitur

agitur, & eidem à Fisco Sezzadij ablata restituenda esse sic patrocinante Causidico Domino Petro Zoppo acutis. Ingenij viro, & caussarum acerrimo patrono.

S V M M A R I V M.

- 1 *Legatum factum Religioni; cum onere cogendi habentem domum ad eam vendendam pro edificanda Ecclesia, an sit conditionale.*
- 2 *Clausula, & non aliter &c. cum aliter &c. an semper habeat vim resolutionis.*
- 3 *Monasterium an possit compellere priuatum ad vendendam Domum in usum Ecclesia.*
- 4 *Legatus quando consideretur, ut principalis causa legati.*
- 5 *Relatio semper debet fieri ad magis proxima.*
- 6 *Præcedentia magis influant ad sequentia, quam e contrā.*
- 7 *Conditio appositæ ad inchoationem beneficii facit actum conditionalem ubi autem fuerit adiecta dispositioni iam inesse deducta, non ita de facili tollitur.*
- 8 *Conditio impossibilis adiecta legato facto ad honestum finem erit implenda finis honestus per possibile.*
- 9 *Legatum relictum pro aliquo spectaculo, quod fuerit inde prohibitum præstandum erit.*
- 10 *Legatum factum fratribus pro missis celebrandis debetur etiam quod locus ubi celebranda, erant missa fuerit interdicta.*
- 11 *Conditio voluntaria per testatorem appositæ, quando possit extendi ad alium casum.*
- 12 *Conditio per testatorem appositæ, quando habeatur pro impleta.*
- 13 *Ecclesia in dubio fauendum est.*
- 14 *Episcopus potest commutare locum ad edificandam Ecclesiam ubi fuerit opus.*

A R G V M E N T V M.

Legatum factum de certa quantitate danda per heredem alicui Monasterio cum expressa declaratione, ut cogatur quidam tertius ad vendendum illi Monasterio domum ad hoc ut ibi edificetur Ecclesia, cum clausulis, & non aliter &c. cum aliter &c. an præstandum sit ubi de iure ille tertius cogi non poterit.

DECISIO CONSULTIVA VII.

Emitte lucem tuam Dñe. Et vera creabuntur eloquia.

LEGATVM factū per q. Reuerendiss. Episcopum Vigleuani, Congregationi Clericorū Regulariū S. Pauli Decolati, si perpendatur illius dispositio, non potest censi *†* conditionale, quia purē legatur pecunia, per hāredem prāstanda dictæ Cōgregationi, cui licet iniunctum sit onus cogendi

via iuris, Cēlarem Bōssium ad vendendum cerrū sedimen, ad effectum ædificandi Ecclesiam cū clausula, & non aliter *†* &c. cum aliter &c. quæ videtur habere vim resolutionis, attamen certum est, vires eiusdem clausulæ non posse vllō modo extendi, nisi ad opus ædificandæ Ecclesiæ, perindē ac si dixisset Testator, mille relinquo Clericis expendenda in fabrica Ecclesiæ, & non aliter, nec alio modo, qui vbi vellent in alios vsus pecuniam impenderē, relictum reuoco.

Congruita autem hęc interpretatio veto scilicet verborum, & piz menti ipsius Episcopi, quæ fuit in auxilium fabricæ Ecclesiæ, quod vt augeret, prius ceperat cogitare de sedimine Bōssij, quē idē iussit via iuris compelli ad illud vendendum in hanc causam, habens ferē pro absoluto, quod id ipsum iure *†* medio fieri potuerit, per ea quæ passim notant scribentes, quorū meminē Thesaur. iun. quæst. forensi 64. nu. 6. & seq. lib. 1. post Grass. decis. Aurearum lib. 2. cap. 112. in fine, & Molinā de contract. disputat. 341. num. 2.

Et ideo ex vera constructione sermonis dicendum venit ab initio legatum fore, & esse purum, ita ut nulli conditioni subiaceat, per quam possit censi petemptum, & proindē onus iniunctum substantialiter considerat, vt principalis causa legari, secundum quam *†* determinari debet. scio Amico ff. de Ann. legat. illud, est quod Ecclesia fabricaretur, vt patet ex illis verbis, & ad effectum construendi Ecclesiam Congregationis, & ordinis doctorum Reuerendorum Fratrum S. Barnabæ, simul cū alio sitio iam empto in dicta Ciuitate Vigleuani, quare verba, quæ vltimo loco sunt, & non aliter &c. cum aliter &c. debent commodē re-

ferti ad eam partem dispositionis, quæ causam fabricæ respicit, vel quia ad magis proxima fieri semper debeat. † ratio, Bart. in l. quæsitum §. si quis fundum num. 3. versic. Nam hoc uerbum ff. de supd. instruct. vel etiam quia aliter interpretando diceretur, quod ista restrictio, & resolutio referenda esset ad superius enunciata, quod non ita de facili fieret, sicuti posset dici si præcessisset clausula, quæ repetitionem subaudiret facilius in sequentibus, maior enim datur subauditio præcedentium, ad subsequenta, quia magis † influunt, & descendunt, quam quod ex sequentibus deitur ascensus ad præcedentia, Bart. in l. quisquis ff. de legat. 3. & in l. filium ff. Quando dies legat. ced. ac in l. Auiæ ff. de condit. & demonstrat.

Cui rei non mediocriter conferunt notata per Riminald. iuniorum in consil. 244. mouetur igitur num. 288. vol. 3. quod scilicet ubi conditio resolutiua ponitur, & additur ad inchoationem † beneficii seu legati, tunc reddit conditionalem dispositionem, sed quando apponitur ad resolutionem dispositionis iam in esse deductæ, non ita de facili tollitur.

Quinimo etiam ubi datur, quod illa verba, & non aliter essent, trahenda ad coactionem iuris pro habendo sed imo à Boffio, adhuc erit necessario fatendum, quod data impossibilitate iuris ex qua facti similiter daretur impossibilitas, legatum non fiet caducum, sed præstandum erit eidem Congregationi, ex Doctrina Bartol. in l. 1. ff. de condit. institut. ubi dicit, quod quando est adiecta conditio † impossibilis alicui legato facto ad honestum finem, tunc implendus est ille finis honestus prout est possibile, & sic per aliud, in quam rem textus est mihi valde singularis in l. legatum ff. de usu, & usufruct. legato, ubi si reliquum quid fuerit per testatorem, cum onere quod celebretur certum spectaculum, non vitabitur legatum si spectaculum fuerit † prohiberetur, sed conuerteretur pecunia in aliud opus simile, vt memoria testatoris in alio licito genere celebretur, & ibi subdit l. C. Modestinus iniquum esse hanc quantitatem, quam in spectaculum defunctus destinauerat lucro hæreditatis cedere, cui congruit l. legatum ff. de administr. rerum ad Ciuit. pertin. secundum quæ iura subdit Bartol. loco relato, quod si testator reliquit centum fratribus Prædicatoribus pro Missis cantandis, & Ciuitas est inter dicta, ita quod Missa non possit decantari, tunc

aliud

aliud honestum fieri, & debet loco, illius honesti finis, quod
dictum sequuntur, Angel. Imola, & Aretin. relati per Natt. con-
silio 618. Christi Redemptoris nam. fin. 10
Quare in proposito licet arguere cum Rimin. iunior in cons. 23.
Dicitur nullatis nu. 207. vol. 1, quod illa voluntas, quæ colli-
gitur ex verbis, & non aliter &c. cum aliter &c. non includit
impotentiam, & consequenter non impedit extensionem fieri
per communem Theoricam de qua supra, quod quando testa-
tor respexit ad effectum aliquem, conditio voluntaria per eum,
apposita, & in aliquem casum expressa extenditur ad alium,
per quem resultat idem effectus, lo. And. ad Speculat. in Rubrica
de secund. nupt. ex cuius dictis format Ruyn. conclusionem,
quod quando testator cogitavit de effectum, ut in casu nostro de
fabricanda Ecclesia conditio voluntaria potest impleri per qui
pollens destinatum ad eum effectum, ut ex eod. Ruyn. cons. 89.
visa, & intellecta nu. 5. vol. 4.

Constituto igitur de impossibilitate quam pars aduersa videtur ad-
mittere, ex eo quia de iure non possint M. Reuer. Clerici habere
sedimen quod alias erat Bossij nemini dubium quin pro ædifi-
canda Ecclesia alibi, (quod tamen in loco parum distanti sup-
ponitur posse fieri,) merito potest obijci casu quo Excell. Senat⁹
venerit in eam sententiam quod de iure non posset cogi Bossius
& alij qui ab eo causam habent quod per ipsos M. Reuer. Cleri-
cos non stetit, ita ut habenda, & sit conditio pro impleta iuxta
l. pater filium 38. §. fideicommissis ff. de legat. 2. facit cap. quod
est omnino videndum. Nos quidem, & ibi gloss. in verbo in
loco extra de testam. Barbat. in apostillis ad Bald. in l. vnica
Cod. de Hijs, quæ pene nomine, in littera E. ubi citat consil. Fe-
datic. de Sen. dicentis, quod si testator legat Monasterio certa
bona cum onere construendi Ecclesiam si onus non potest im-
pleri remouebitur de medio;

Quod quæo magis state opinor, quod dato etiam quod versaremur
in dubio, licet res ipsa satis clara sit, adhuc foret inclinandum
pro dicta Congregatione fauore piæ causæ, pro & qua tutius
est decidere pro legatarijs capit. fin. de re iudic. l. sunt personæ
ff. de Relig. & sumpt. fun. præsertim quia credibile est quod in
redemptionem animæ suæ, & expiationem peccatorum suorum
sic legauerit. Natta dicto cons. 618. in fine, cum quo citra verita-

14

tis offendiculum cenſeo, quod ubi formali commutatione loci opus eſſet, id ipſum facere poſſit † Epilcopus, l. vltima, & ibi Bartol. ff. de oper. pub. & dict. cap. Nos quidem, ſic enim res ad pias cauſas relicte liberabuntur à lucratiuorum inſcriptionibus, vt laudat textus in canone triburum §. quamuis 2. 3. q. 8. & ita &c.

Ego Rolandus Cauagnolius I. V. D. Caſalenſis.
Aduocatus, & Ciuis Mediolani.

Reſigitur eotam Excellentiffimo Senatu propoſita per acutiſſimi ingenij virum ſapientiffimumq; I. C. & Senatorem D. Papiriū, Cattaneum, ſic vt ſequitur pro veritate iuris terminata fuit.

M. DC. XIII. Die XXVIII. Ianuarij.

IN controuerſia verrente inter Reuerendos Clericos Sancti Pauli, & Cæſarem Boſſium, ac Diſciplinatos Vigleuani, & Thomā Landrianum, vt i hæredem q. Reuer. Marſilij Landriani Epilcopi Vigleuanenſis, partes diuerſas, ſuper eo, an Boſſius, & Diſciplinati teneantur vendere dictæ Congregationi S. Pauli Domū, de qua in proceſſu, & an, vbi ad id cogi nō debeant, teneantur nihilominus Thomas, vt i hæres vſupra ſoluere, & præſtare legarum à dicto q. Reuer. Epilcopo in ſuis codicillis relictum patribus, cum onere acquirendi dictam Domū, prout in eo: Audio Magn. Senatore Cattaneo omnia hinc inde deducta in pleno Senatu referente.

Cenſuit iſo ordo, Boſſium, & Diſciplinatos à petitis abſoluendos eſſe, prout abſoluit ipſum autem Thomam, vt i hæredem vſupra condemnandum eſſe, prout condemnauit, ad ſoluendum, & præſtandum dictum legatum ipſis Reuer. Clericis, conuerſiendū tamen in emptionem alterius domus, ad effectum de quo in dicto legato, & prout in eo abſolutis ipſis partibus ab expenſis.

Locus ſigilli.

Io. Baptiſta Saccus &c.

SVM-

S V M M A R I V M.

- 1 *Monachus quidquid acquirit Monasterio acquirit.*
- 2 *Monasterium comprehenditur in substitutione si sine liberis decesserit.*
- 3 *Statutum Mediolani 284. in lib. 1. perpenditur, & declaratur.*
- 4 *Statutum inhabilitans Monachum à successione quando valeat.*
- 5 *Statuta per consuetudinem approbata obseruanda sunt etiam si alias dubitetur de validitate.*
- 6 *Quod de facto seruatur perinde est, ac si de iure valeret.*
- 7 *Alius nulli quando validis equiparentur.*
- 8 *Viuentis nulla est hereditas.*
- 9 *Legis auctoritas maior est quam hominis.*
- 10 *Statutum inhabilitans personam an habeat locum in bonis positis extra territorium statuentium.*
- 11 *Statutum priuans aliquem à successione consideratur, ut quid intellectuale.*
- 12 *Ius intellectuale non clauditur territorio.*
- 13 *Testatoris dispositio intelligitur esse conformis statutis patriæ suæ.*
- 14 *Largiri de alieno species est furis.*
- 15 *Lex si unquam C. de rescinden. donat. an habeat locum ubi fuit co-
gitatum de filiis.*
- 16 *Lex si unquam C. de rescinden. donat. an habeat locum in filio na-
turali legitimo.*
- 17 *Possidens nomine alieno non prescribit.*
- 18 *Titulus in prescriptione requiritur.*
- 19 *Minori, & ignoranti prescriptio non currit.*
- 20 *Mala fides defuncti obstat heredi.*
- 21 *Prescriptio impeditur ex scientiæ rei aliena, quæ supervenerit, &
multo magis si ab initio fuerit.*

A R G V M E N T V M.

Tractatur materia statuti Ciuitatis Mediolani 284. illa persona-
volum. primo.
Et an habeat locum in bonis positis extra territorium statuen-
tium.

DECISIO CONSULTIVA. VIII.

Emitte lucem tuam Dñe. Et vera creabuntur eloquia.

Causa pendens inter M. Reuerendos Fratres Sanctę Marię de Paradiso, & D. Fuluium Gambaloi- tam fortiora, & potiora iura cenleo ea. quę dicto D. Fuluo fauent, namq; si Monasterium intendit succedere in bonis q. D. Flaminij Gambaloi- ię ex persona Caroli Antonij nunc fratris Flami- nij eiusdem ordinis professi, qui dicitur tamquam filius legiti-
 1. matus hæres vniuersaliter à patre institutus, vt pote, quia per Monachum † acquisita, Monasterio quęrita censeantur, can.
 2. statutum 18. q. pri. cap. in præsentu extra de probat. itaut ex doctorum sententia ipsi Monasterio successio deferenda sit etiā quod hæres prædictus, vt in casu nostro, fuisset grauatus † de
 restituenda hæreditate substitutis, si sine liberis decederet, auth. ingressi, & ibi Bartol. num. 52. Cod. de Episcop. & Cleric. l. Deo nobis Cod. de Episcop. Aud. § sed & hoc præsentu Auth. de sanct. Episcop. attamen in puncto eidem Monasterio principaliter obstant.

Quod scilicet ex persona Monachi venire non potest ad succel-
 sionem, cum is idem ex l. municipali Ciuitatis Mediolani prius-
 quam Monasterium ingrederetur pro mortuo haberetur, non
 quidem ciuilitè tantum, ex sola dispositione iuris, sed perinde
 ac si verè, & naturaliter esset mortuus ante religionis ingressum,
 3. & est statutum 284. † Illa persona vol. pri. De cuius validitate attentò quod inhabilitatur persona laicalis, & subdita iurisdic-
 tionis statuentium prius scilicet, quam ingreditur Monaste-
 rium, non esse dubitandū censuit, Bartol. in l. finali nu. 6. Cod. de pact. quem sequutus est Lapus Allegat. 101. num. 26. licet
 4. ibi corruptè alleget, Bart. in l. finali. Cod. de iur. fisci vbi dicit in proposito, quod statutum † inhabilitans Monachum à succe-
 ssione si præuenit eum ante Monachatu valet, & debet obserua-
 ri etiam post Monachatum, & etiam in foro Ecclesiastico, &
 plura in ista materia congerit Burlatus in cons. 93. in causa Ma-
 gistrati num. 36. & seqq. vol. pri. vbi de cõmuniori sententia,

testatur, & sic fuisse solum obseruari per Excellentis. Senat. Mediolani plura docent exempla, & multiplicata continuentia facti.

Vt etiam dato quod ex aliquorum sententia eiusdem statuti validitas in dubium refricetur, certum est, quod statuta † per consuetudinem approbata debent obseruari, licet sit dubium, an de iure valeant, sic ex Calcan. Socin. Angel. & Abbat. noiat. Alciat. cōf. 53. grauem casus præsentis num. 6. lib. 9. quem in proposito refert, & sequitur Peregrin. de fideicom. artic. 28. nu. 92. & infra subdens illud quod de facto † seruetur perinde censet, ac si de iure valeret, licet de iure inualidū sit ex traditis per Dec. in l. pri. nu. 22. ff. quod quisq; iur. nulli enim actus validis † equiparantur, quando de nullitate opponi non potest, Glor. in l. qui habebat §. 1. ff. de manum. test.

Quod autem statutum de quo agitur sit in obseruantia, testatum facit Alcia. in cons. 32. In Christi nomine numero. 10. inter consil. Alb. Mandelli ibi quod semper fuit obseruatum, vnde & passim afferuntur exempla istius obseruantie per Excellentis. Mediolani Senat. & Carpan. in obseruationibus ad idē statutum num. 7. dixit alias sic fuisse pro statuto iudicatum per D. Senatorem Alexandrum Vicecomitem contra Reuerendos Fratres Gratiarum Mediolani.

Nec valet obiectio facta, quod statutū sit omni casu restringendū ad causam intestati, quia vltima doctissime allegata per l. V. Doct. Celeberrimū D. Io. Baptistā Trotti nūc meritis. seruit. Mediol. posset adduci, q̄ ex quo statutū fingit subditū suū mortuū cū declaratione, quod sic iudicaretur, ac si verē, & realiter fuisset mortuū eundem facit in succēssibilem, quia mortui non succedunt, sed solis mortuis propriē succeditur, cum † viuentis nulla sit hæreditas, ita ut quem lex mortuum facit nequeat homo viuificare, maior etenim est legis auctoritas † quam hominis, l. contra legem cū l. sequenti ff. de legibus, & legis est proprium aliquos vocare ad successionem, & alios prohibere l. lege obuenire ff. de verborum signif. l. finali ff. de suis, & legit.

Alia vero difficultas quæ proponitur an habeat locum statutum hoc in bonis positis † extra territorium Ducatus Mediolani, & extra Dominium cum prætendat omni casu Monasterium prædictum non posse denegari successionem in alijs bonis facil

habeat ritulum onerosum, vt puta quia donatarij obligauerint
semetipfos ad plura, & præsertim ad exbursariouem plurium
pecuniarum quas ex soluisse apparet, & præsupponitur in facto,
ita quod vbi testamentaria dispositio posset aliquo iure sustine-
ri, bona ipsa, quæ tit. donationis pro parte onerosæ prius fuerunt
distracta, iterum non posse distrahi certum est, Porro quia de
re aliena † disponere, & elargiri species est furti.

14

Nec obstat donationi, superuenientia filij prædicti, qui in seculo
nominabatur Carolus Antonius, per l. si vnquã C. de rescinden.
donat. quia responderetur multipliciter.

Primò fuisse d. l. specialiter & cum iuramento renuntiatum per Do-
nantem, qui expressè † cogitauit de prole futura, vt in illis ver-
bis pacto quod præfens donatio aliquo tempore, & ex aliqua
causâ reuocari non possit, & præsertim ex causâ liberorum; quos
per præfatum D. donantem suscipi contingat, & ibi renuncian-
do l. si vnquã C. de reuocand. donatio. Quo casu dicunt Do-
ctores illius dispositionem cessare cum sit fundata super tacita,
& verosimili mente donâris, quam excludit expressa cogitatio,
& renunciatio facta, vt post Angel. ibi notant Tiraquell. ad ean-
dem l. num. 98. vbi de communi testat. v. fal. ad l. si is qui pro
emptore, num. 286. ff. de vsucap. Soc. l. in consil. 33. multa
& varia num. 24. vol. 3. & quod valeat renuntiatio. voluit
Dec. consil. 366. pro declaratione, & sim. senior in consil. 375.
vñ puncto per totum vol. 3. & ibidem Rim. Jun. in apostill.
sub littera B. & c. & quod videtur repetitum in consil. 372. eod.
vol. Gabriel. consil. 127. Cornelius Gratianus, num. 38. & 39.
lib. 1. cum multis alijs qui sedulo ommittuntur.

15

Secundò responderetur dispositionem legis prædictæ non procede-
re in filio naturali † legitimato, Bald. in l. 2. in fine versic.
Quid de filio legitimato C. si quid in fraud. patronorum. Dec.
consil. 365. num. 3. Ozaf. decis. Pedemont. 121. per totum,
& ibid. Crauet. in consil. quod in ibi est insertum, num. 15.

16

Cætera alia quæ videntur obijci de præscriptione, læua sunt, vel
quia nomine alieno possidens † non præscribit, & in præscri-
ptione etiã 40 annorum requiritur † titulus, vt not. Ozaf.
decis. Pedemont. 116. num. 12. & ignoratur, quomodo possit
intrare præscriptio aduersus D. Fulvium Nepotem, quia iam
dudum Patre orbatûs, & minori ætate † detentus, ignorabat

17

18

19

factum donationis, & qui proinde agere non valebat, Bart. in §. Hæc autem Auth. vt cum de appellat. cognof. fal. de Añion. 20 §. Ruffus, num. 24. & ita obftat hæredi exceptio malæ fidei ficuti ipfi defuncto, Magon. decif. 95. Rois Florent. & poffeffione effeñta mala qualitate nunquā incipit præfcriptio, Caball. Milleloq. 419. Quare fi ad impediendam præfcriptionem fufficit 21 fcientia rei alienæ fuperueniens, quanto magis impeditur fi ab initio fuerit fcientia prædicta de re aliena Caputaquenf. decif. 24. num. 5. parte 2. & decif. 36. & ita ex præmiſſis concluditur præfcriptionis titulum non obefle Domino Fulvio pro quo &c. faluo &c.

Ego Rolandus Cauagnolius I. V. D. Cafalenſis
Aduocatus, & Ciuis Mediolani.

S V M M A R I V M.

- 1 Nemo experitur ſine añione.
- 2 Añionem habere, rectitudinem Iudicij concernit.
- 3 Perſonalis añio ea eſt, quæ ex contractu vel quaſi deſcendit.
- 4 Añio vt detur in debitore requiritur obligatio.
- 5 Experiri dicitur quis ſine añione tunc, cum non appareat cauſa ex qua agat.
- 6 Añio perſonalis au ſequatur debitorem debitoris.
- 7 Ceffio iuris quando de neceſſitate requiratur.
- 8 Añio ſoli Creditori aduerſus debitorem competit.
- 9 Contrariorum eadem debet eſſe diſciplina.
- 10 Oppoſitum idem operatur in oppoſitio quod propoſitum in propoſito.
- 11 Añio realis ex ſui natura deſcendit à iure, quid quis habet in re.
- 12 Añio mixta qua ſit.
- 13 Salarium debitum pro litteris patentialibus, quando incipit deberi.
- 14 Plus, & minus ſolueri, reſpectu temporis, quando quis dicatur.
- 15 Fallentiam regula qui allegat probare tenetur.
- 16 Cauſa quolibet ſuum redditus fructum.
- 17 Officium qui acceptat obligat ſe ad onus illi iniunctum.
- 18 Ciuitatem qui accipit, obligat ſe ad ea onera quibus ceteri ciues obligantur.
- 19 Salarium debitum ob probitatem intelletus, & ob ſeruitium de-

- beat etiam quod quis deseruit inferuire, & quando id procedat.
- 20 Legatus recipiens pecunias pro expensu findu iustitiae si interim decedat residuum pecunia transmissum ad heredes.
- 21 Culpa ubi non est non debet esse pena.
- 22 Officij seu muneris collocatio an exigat scripturam.
- 23 Actus ubi non exigat scripturam si fiat scriptura qua sit vitata non propterea vitatur actus.
- 24 Temporis expressio non exigitur in officio distribuendo.
- 25 Scriptura veritas desumenda est per suum auctorem.
- 26 Confirmationis natura est ut retractio fiat, habita ratione ad reus prima concessionis.
- 27 Confirmatio quid operetur.
- 28 Culpa culposum obligat ad emendationem damni.
- 29 Princeps admittens actum nullum ipsum validum facit.
- 30 Factum non attenditur, sed quod fieri debuit.
- 31 Exemplis non est iudicandum.
- 32 Conditio indebiti non habet locum in eo, quod iuste captum fuit.

A R G V M E N T V M.

Salarium vel merces soluta Secretario Principis pro expeditione litterarum patentiarum, an ex defectu dante possit repeti per successorem in officio diligenter, perpenditur.

DECISIO CONSULTIVA VIII.

Emitte lucem tuam Dñe. Et vera creabuntur eloquia.

Error effectus amicorum relatione Dominū Ferninū Lopez non agere laturum fore (ut potè quia veritatis amator existat) quòd liberè pro iuris censura scribatur in proposita quæstione per eum contra Dominum Gerasium, libenter hoc munus subiui, ut hinc inde propositorum iurium facto diligenti examine valeat, cui iudicandi munus datum est, intra iustitiae terminos se continere, prout sic futurum speratur.

Punctum igitur attingendo principaliter, videtur dicendum nul-

lam

lam omnino actionem competere D. Secretario Fermino, aduersus Dominum Secretarium Cerasium, nec personalem, nec realem, nec mixtam, ita ut merito dici possit, non debere admitti ad iudicium, ut puta, quia sine actione † nemo expetitur, l. si pupilli §. videamus ff. de negot. gest. ita ut constituto iudici de actionis defectu ex officio repelli debeat, etiam reo non petente, per eam rationem, quod actionem habere, † iudicii rectitudinem concernat, sic ex Alex. in l. ubi pactum C. de transact. & Felin. in cap. Adaures extra de prescript. notat Apostillator ad Matthesil singul. 7. nu. 1. & secundo.

Quod autem agatur sine actione pater, quia respectu personalis, cum in nihilo contraxerit D. Cerasius cum D. Lopez, eaq; personalis † sit actio, quæ in proposito ex contractu, vel quasi descendat, ut notat las in §. Omnium institut. de action. cessare dicitur obligatio, † quæ requiritur de necessitate in debitore, ut actio oriatur, l. an eadem §. actiones, & ibi Bart. ff. de except. rei iudic. quem sequitur Matanta de ordin. iudic. in suo speculo parte 4. sub rubric. an sit iudicium civile, vel criminal. num. 47. ubi dicit, quod quando non assignatur causa, † ex, qua appareat, quod reus sit obligatus, sine actione quis dicatur experiri per l. 2. §. circa, & ibi gloss. ff. de dol. except.

Nec quicquam iuvat si obijciatur posse agere D. Lopez, ex eo, quod sit creditor Colonelli Ioannis Corradi Berlinguer, Helvetij ob multos labores, quos præstitit ad ipsius commodum, sitq; simul idem D. Cerasius illius Berlinguer debitor, quia ultra quod in nihilo remanet debitor, ut ex infra dicendis latius apparebit, adhuc etiam non sequitur actio personalis † debitorem debitoris, ut est textus in l. non aduersus C. si cert. petat. præsertim quia nulla interuenit cessio, † quæ ubi daretur debitum, (quod omnino negatur) de necessitate requiritur l. 1. Cod. per quas person. nob. aquiritur, & ideo non immerito potest obijci age cum Geminiano

Quod si ad actionem conditionis indebiti, quæ similiter personalis est referendum foret negotium, adhuc ea, sic competere soli Colonello prædicto, ut non alteri, sicuti enim actio † ad solutionem soli creditori competit l. 1. §. ante omnia ff. de pact. l. non debet ff. de reg. iur. l. sepe ff. de re iudic. toto tit. ff. & C. Res inter alios acta, l. si ego ff. de negot. gest. l. eius qui, &

ibi glos. & Bart. ff. si cert. pet. sic actio contraria qualis est conditio indebiti l. 1. ff. de condit. indeb. contrariorum ¶ enim eadem est disciplina, l. 1. ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iur. & idem iuris est ¶ oppositi in opposito, quod propositi in propositio l. fin. ff. de legat. 3. Doctor ff. de acquir. pos.

9

10

Si verò de reali agatur cum nullum ius firmum habeat Dominus Firminus in re, & bonis D. Cerasij, caret omni fundamento ipsa prætenso, cum de natura realis actionis sit, ¶ ut descendat à iure, quod quis habet in re, l. 1. C. de alienat. iudic. mut. caus. fact. §. Omnium Institut. de action. & ibidem Ias. num. 49.

11

Similiter per actionem mixtam non potest audiri, quia cum nec persona, nec res Domini Cerasij, sit in aliquo obligata Domino Firmino, ea competere non potest, cum mixta actio ¶ ea sit, quæ, & personalis, & realis actionis naturam habet. ut notat Maranta de ordin. iudic. sub tit. an sit iudicium vniuersale, vel particulare distin. 3. num. 2.

12

His ideo sic attentis deueniendo pro comprobatione præmissorum ad ea particularia, quibus intentionem suam pars aduersa colorat, & roborat, dicimus honorarium quod supponitur solum per Colonellum Berlinguer, principaliter deberi ob litteras patentes per dictum D. Secretarium Cerasium expeditas ex ordine Illustriss. & Excellentiss. Comitum Fontium tunc generalis Gubernatoris status Mediolani iuxta communem consuetudinem, in tantum quod honorarium prædictum, seu recognitio, eodem actu quo litteræ patentes exeunt à manibus Secretarij præstari debeat, quasi sit onus ipsum, ¶ & salarium dictis litteris patentialibus annexum in tantum, quod semper eas sequatur, l. Alienatio ff. de contrahend. empt. ut in simili notat Rebuffus conf. 149. Serenissimus Portugaliæ Rex versic. octauo onus de Institore, cui fuit promissum salarium ad rationem feutorum duorum pro quolibet cærenario pretij vendendarum rerum.

13

De quantitate istius honorarij nulla cadit dubitatio, quia pars aduersa eandem admittit.

Consuetudinem autem soluendi de tempore expeditionis patentium, nemo est qui ambigat, quia satis notoria est tanquam vrgens in officio, ne dum cuiusvis secretariæ, sed etiam respectu cuiuscunq; muneris, & officij quod confertur, quod tanquam planum, & ipsimet Domino Delegato quem veritas est ex-

pertum fuisse, & cæteris omnibus; nō est, quod alicui subiacet
discrimini, Vel etiam facta solutio Heluetiorum nomine id
ipsū in aperta probatione constituit, vt ex fide eiusdem Colo-
nelli Berlinguer apparet, si quidem non est verosimile, quod
quis in dubio soluat anticipatim, nisi ad id cogatur, quia plus
tempore diceretur quis soluere, eodem iure quo dicimus quid
minus solui, † si tardius soluat, quam solui debuerit, vt est
textus ad litteram in §. plus autem instituit. de Action.

Rursus consuetudinem hanc soluendi honorarium prædictum in
causam expeditionis patentium pars aduersa admittit, si bene
videantur per eam exposita in vestibulo precum porrectarum
S. E. sub die 4 Martij 1621. ibi (Es costumbre antigua que los
Capitanes, y oficiales de Infanteria, y Caualleria, que se leuan-
tan en este estado paguen per los derechos de sus putentes el
sueldo del primer mes,) quare nemini dubium, quia ista con-
fessio probet, vulgata l. cum precum C. de liber. caus. c.

Et licet ibidem subdatur quod Alemanni, & Heluetij solent sol-
uere de tempore, quo militaris ipsorum recensio fit, hoc tamen
nullibi probatur, quinimo illi fallētiæ repugnat natura, & causa
solutionis, quæ cum sit annexa litteris patentialibus vtiq; etiam
eo casu præstanda erit solutio, prout superius dictum fuit, vnde
qui allegat † causam fallētiæ grauatur onere probationis,
lal. in l. ex quacumq; in principio ff. si quis ius vocatus non ierit.

Nec admittitur vllō modo, quod honorarium debitum ob expe-
ditionem patentium, extēdatur etiam ad causam laborum, qui
postmodum per Secretarium fiunt durante tempore, quo mi-
litia inferuit, quia hoc nullibi probatur, nec pars aduersa po-
test ista consideratione iuuari, cum ipsa met falsa fuerit censi
debitum honorarium in causam patentium litterarum, quo
casu debet confessio stare in suis terminis, quia sicuti vnicum
est honorarium, sic vnica causa considerata venit aliā dupli-
candum esset, ita vt primum esset in causam patentium, alterū
verō intuitu laborum, quod mercedis nomine veniret, per ea
quæ scribit Surdus conf. 42. in hoc Ducatu num. 7. & 8. vol. 1.
in quam rem facit id, quod est in ore omnium quod singula †
causa suum reddit fructum.

Quinimo dato etiam non ramen admissio, quod illa recognitio,
seu honorarium haberet annexum onus futuri laboris, durante

seruitio

Seruitio militari. Aduertendum putarem, quod Secretarius tra-
dendo litteras parentales dicitur operatus ad commodum Hel-
ueticorum, ubi verò milites sunt in seruitio militari, illemet Se-
cretarius dicitur operari pro R. M. Cath. quo casu nihil omni-
no præstare potest à militibus, quia vni seruienti ab alio sala-
rium præstare non potest cum illæ operationes sint iunctæ
muneri, & officio Secretariæ, qui ad illud venit † dicitur ac-
cepsasse onus iniunctum eidem l. secundum naturā ff. de regul.
iur. cap. ratione de regul. iuris in 6. vbi Doctores inferunt, quod
qui ciuitatem suscipit, † videtur obligare se ad ea onera qui-
bus subiacent ceteri ciues, Anchar. conf. 8. prope finem.

Rursus etiam vbi dici posset, quod honorarium ipsum haberet an-
nuum onus futurorum laborum durante seruitio militari, esto
quod amplius eisdem præstare non possit D. Cerasius, adhuc
integrum honorarium retinere poterit, ex eo quia casu, ob mor-
tem scilicet Illustris, & Excellentis. Comitum Fontium Genera-
lis Gubernatoris, dicitur impeditus, cum per mortem Domini
cesset officium, & sic inrat communis scribentium Doctrina, ad
l. 1. §. Diuus ff. de varijs, & extraordinar. cognit. quod quando
debetur salarium: † alicui, non solum ob laborem, sed ob pro-
bitatem intellectus, & ob scientiam, esto quod desierit in serui-
tium modo tamen id ipsum non factum proprio, sed casu con-
cubingat, vt in casu nostro, totum, & integrum salarium habe-
bit etiam quod ad plura tempora partes oculum habuerint, præ-
teritum quando facienda est vnica præstatio; textus est in l. lega-
tus §. pri. ff. de legation, vbi Appostillator ad Bartolum notat,
quod legatus † recipiens pecuniam pro expensis faciendis in-
iungere si interim decedat, residuum pecuniæ transmittit ad he-
redes, nec restituntur Principi, vel Reipublic. leganti, quod
etiam probauit Bart. quem ferè omnes sequuntur in l. 1. §. Diuus
num. 5. & infra. ff. de var. & extraordin. cognit.

Nec obstat consideratio facta super defectu datæ, super quo maxi-
mū fundamentū constituere videtur pars aduersa, quia si bene
facti, & iuris veritas aduertatur, nihili facienda erit obiectio.
Siquidem primo loco cessare dicitur ex eo, quod illa omissio nul-
lo modo potuit imputari Domino Secretario Cerasio, qui com-
pilando litteras parentales transmittendas legato pro S. M. de-
genti penes Helueticos eo modo, quo fecit omisso scilicet nomi-

ne officialis expressione stipendij, & designatione temporis ad finem, vt isthæc omnia postmodum complerentur per Secretarium legati prædicti, cuius munus hoc erat quantum in se fuit exercuisse dicitur, & partes suas omnino adimplēuisse, & ideo cum non fuerit Dominus Cerasius in culpa, † non debet esse in pœna l. sancimus C. de pœn.

Vel etiam, & secundo accedit, quòd vbi omissio datæ posset arguere aliquem defectum, istamen non dicitur esse tantę importan-
 22 tiz, vt vitiatæ fuerint litteræ patenciales, cum enim sōnent in-
 naturam contractus, isq; de necessitate † scripturam non re-
 23 quirat ad eius substantiam, sed tantum ad probationem, meritò
 sustineri possunt, Guid. Pap. q. 582. nu. 2. vbi dicit, quòd quā-
 do actus † non exigit solemnitatem scripturæ, sed fuit facta,
 vt id quod fiebat facilius probaretur, tunc omissio non vitiat l.
 l. penult. ff. de fid. instrum. l. Contrahitur C. de pignor. Patet
 enim ad sensum, quod in casu nostro dies non erat de substantia
 24 contractus facti cum Heluetijs, quia sine die, † & consule pos-
 sunt huiusmodi contractus fieri l. obligationum ferè § penult.
 ff. de actiō. & obligat. vt notat Appostillator modernus ad
 Guid. Pap. loco relato, quo vbi omissio tribui potuisset Domi-
 no Secretario Cerasio, prout tamen negatur, Adhuc ipse adēu-
 dus erat pro correctione, quia vbi ad emendationem fuisset o-
 bligatus, utiq; vel fecisset, si recordari eum contigisset de dāta,
 25 prout de iure potuisset, quia veritas † scripturæ desumenda
 venit per suum auctorem l. si quis Decurio C. de falsi. idem Pap.
 loco citato, vel procurasset fieri confirmationem per S. E. eo iu-
 re, quo dicitur facta ad instantiam Colonelli, Berlinguer, vel
 testibus comprobasset intentionem, & errorem demonstrasset,
 vt iure potuisset, Guid. Pap. decif. 131. per torum.

Quinimo cum ista correctio facta fuerit ex ordine Illustriss. & Ex-
 cellentiss. D. Contestabilis nunc Generalis Gubernatoris, perin-
 dē censenda venit, ac si fuisset facta per D. Secretarium Cerasiū,
 præsertim quia sublato allegato defectu, mandauit in libris Ca-
 meræ registrari, & ad parcellam crediti dicti Belinguer descri-
 bi, iuxta capitula, quorum litterę patenciales meminerunt, pro-
 inde tam virtute relationis, quàm etiam ex propria natura con-
 26 firmationis dicendū venit, quòd ea siue fuerit expressa. † siue
 tacita semper retrotrahitur ad tempus actus confirmati, & per

inde habetur, ac si ab initio adfuisset, l. si donat. §. si sponsus ff. de donat. inter vir. & vxor. faciunt ad propositum notata per D. Costam in eleganti eius tractatu de retrotractione cas. 5. cap. 8. ubi multa exempla adducit, & subdit num. 13. confirmationē ↑ superioris non solum attribueret actui confirmato maiorem auctoritatem, & excludere nullitatē, sed ita ius in re confirmare, vt nullo modo confirmatum reuocari permittatur.

17

Nec venit in considerationem, quod ille defectus impediuerit registrationem, quia hoc nihil est, namq; registratio in libris Cameræ, non pertinet ad D. Secretarium Cerasium, quare non illi venit hoc imputandum, vel quia Colonello recipienti litteras patentes, prout stabant, erat imputandum cum poterat ille defectus, ubi sic eum nominare liceat, palpari, & videri, vel etiā quia non fuerat facta intimatio ipsi D. Secretario, vt omissionē tolleretur, & defectum sumeret, quod ubi præstare non potuisset constituto de culpa ipsius, quam tamen arguere nemo poterit ex præmissis, ad nihil aliud teneri eum ↑ voluit iuris censura, quā ad emendationem damni, & interesse erga partem læsā, ubi reparare non valuisset errorem, vt est doctrina Bartol. in l. Imperator in ultimo versic. ff. de stat. homin.

18

Demum non est, quod nullitas præsupposita attendatur, cum virtute dictarum litterarum patentium venerint Heluetij ad seruitium R. C. M. mouentes se de loco proprio, & se ipsos transferebant in dominium, & statum Mediolani, ubi diu moram traxerunt, quod nullo alio iure factum fuit, quā virtute dictarum patentium, quæ cum fuerint firmatæ subscriptione, & manu propria dicti D. Comitis Fontium Generalis Gubernatoris status prædicti, non est, quod obijciatur de nullitate ipsarum, cum plenum effectum iam fuerint consequutæ, in tantum, vt eadem præsupposita nullitas ex omissione datæ, fuerit realiter per obseruantiam litterarum reiecta, & huc intrat legalis consideratio, quod Princeps ↑ admittendo obseruantiam actus nulli, tanquā lex animata dicitur actum confirmare, non quidem, vt nunc de tempore scilicet confirmationis, & obseruantie, sed vt tunc, facit l. cum hic status ff. de donat. inter vir. & vxor. l. 1. C. si quis alteri vel sibi.

19

Nec præmissis nocere debet allegatum exemplum, quod aliās in ingressu Gubernij per Com. Fontium de anno 1600. fuerint

coacti Officiales, & Capitanei nouas patentes litteras recipere, restituto honorario, primæuo Secretario persoluto, quia vlti-
 30 de præsupposito exemplo non constat, dicitur etiam non debe-
 re attendi quod factum fuit, † sed quod fieri debuerat de iure.
 l. penultima circa med. ff. de iust. & iur. l. illicitas §. veritas, &
 l. sed licet ff. de officio præsid.

31 Et ideo volunt iura exemplis † non esse iudicandum l. nemo C.
 de sententijs.

Præsertim etiam, quia vt in obiectione partis aduersæ deducitur,
 32 sicuti iussit prior Secretarius habuerat salarium, ita fuit iniussit
 coactus ad restitutionem, patet hoc ex confessione partis dicen-
 tis, (y restituir al Secretario Elchauarri, los derechos que haui-
 lleuado en bona feè, y en tièpo que le eran justamente devidos).
 Porro stado in terminis exēpli dati, q̄ iussit fuit caprū † cō-
 ctioni indebiti nō subiacer l. 1. cū multis alijs ff. de cōdict. iudicb.

Namq; siq̄ attendantur licetq̄ patentes de tempore expeditionis
 siue effectus earum, qui postmodum euenit, utroq; calce coniu-
 mata fuit causa, ob quam honorarium debitum supponitur,
 reiectis contrarijs, quibus satisfactum puto, saluo &c.

Ego Rol. Cau. I.V.D. Caf. Adu. & Ciu. Med.

S V M M A R I V M.

- 1 Successionum ius dependet ex consanguinitatis gradu.
- 2 Cachetorum familia splendor.
- 3 Substitutio non admittit extensionem de persona ad personam.
- 4 Lex si quis ita § si quis cum ignorares ff. de testam. ius. perpenditur.
- 5 Nepotes an veniant filiorum appellatione, & num. 7. & 9.
- 6 Filij hi sunt ex quibus Nepotes errantur.
- 8 Parentes quare filios vocent nepotes.
- 10 Dispositio semel impleta in filijs non porrigitur ad nepotes.
- 11 Verba debent intelligi de primo actu.
- 13 Agnationis ratio quando extendat dispositionem de filijs ad nepotes.
- 14 Ratio generalis quando non ampliat dispositionem præcedentem.
- 15 Agnatorum nomine quando veniant presentes, & futuri.
- 16 Testatoris dispositio seruanda est pro lege.
- 17 Ultimus successore fideicomisso potest libere disponere.
- 18 Dubitatio nullatur, subiecta casus legis.

ARGUMENTVM.

- 1 Nepos an, & quando concurrat in fideicomisso cum Patruo.
2 Nepos, & quando non veniat appellatione filiorum discutitur.

DECISIO CONSULTIVA X.

Emitte lucem tuam Dñe. Et vera creabuntur eloquia.

T proponendę quęstionis ambigux patentior sit decisio, & dubitationum resolutio cum ex personis, & consanguinitatis † gradu, ius ipsum metiri soleant Doctores Auth. defuncto Cod. ad Senat. consult. tertijs Bart. in Auth. hoc locum. C. de secund. nupt. num. 12. Bald. in l. cum mu-

lier col. 11. versic. de tertio dubio ff. solut. matrim. agnationis inclitę non minusquam nobilissimę familię DD. Comitum. de Cacheranis † quam primeuo splendori restituit summus ille Iur. Conf. Dominus Octavianus Ozaleus, qui ob virtutis, & scientię Excellentiam in supremum Cancellariũ meruit cooptari, agnationis inquã arbor subnectitur quantum, scilicet præsentis rei negotium requirit, caput igitur seu stipex fuit.

COMES

Annibal Cacheranus

Ioannes

Virbana

Io. Franciscus

Octaviana

Carolus Da-

Carolus

Annibal

MIANUS.

Emanuel

Catol⁹ igitur Damianus, qui cognationis gradu cũ familia Chacherana à qua materno iure descendit, dum vitā ageret de bonis suis disponēdo D. Virbanā matrē vniuersalē heredē fecit, cui per vulgare, & fideicomissariā substitutionē D. Io. Franciscū Octavianū Baroniū, Petrū, & alios filios D. Com. Io. masculos, & nascituros reciprocē substituit, exclusis tñ his quos aliquā religione ingredi aut ad Sacros ordines contigerit promoueri, quia eius intentio firma fuit, quod bona sua, & iura in quibus facta fuit per eum institutio, & substitutio de quibus suprà, integraliter remaneant, eis qui remanserint in seculo, & in eo fuerint, & non aliter, nec

alio modo hac clausula deinde adiecta quod prædicta eius bona firma mancant in agnatione dictorum Dominorum Fratrum de Cacheranis substitutorum per eum adueniente casu substitutionis prædictæ præf. institutis, & substitutis propterea totaliter prohibendo alienationem cuiuscunque generis eorundem bonorum suorum, & cuiuslibet partis nisi vti supra, & in casum extremæ necessitatis, & non aliter, nec alio modo.

Istis sic stantibus accidit, casum dictæ substitutionis fuisse insolitum purificatum in personam Domini Octauiani Ozaſchi, qui similiter testando heredes suos vniuersales fecit Comites DD. Catolum nunc Præsidentem Prouinciæ & Comitatus Aste, & Emanuellem eiusdem D. Octauiani nepotem ex filio, qui contendit, admitti æqualiter in bonis obuentis ex iudicio præfat. D. Caroli Damiani vna cum patruo, & queritur quid iuris.

Pro cuius dubitationis resolutione quia sicuti ex duplici fonte ius suum oriri prætendit Comes Emanuel sic distinguendum videtur, aut enim agit ex testamento Domini Caroli Damiani, Aut ex tabulis aui paterni, primo casu decisuè procedendo non videtur quod possit admitti, quia substitutiones factæ per Dominum Damianum ita restringuntur ad filios Comitis Ioannis Cacherani, vt nedum ad pronepotes, sed nec etiam ad nepotes possint extendi, per conclusionem quod substitutio † non admittit extensionem de persona ad personam etiam ex tacita, & verisimili mente testatoris. l. si in l. cum res notab. §. ff. de legat. 1. Decian. respons. 12. nu. 44. vol. 1. ex Decio in cons. 377. nu. 3. Addo Aretin. in l. Gallus §. & quod si tantum col. 3. ff. de liber. & posthum. Albas cons. 57. col. penult. vol. 1. Rub. cons. 31. nu. 5. qui cum Aretin. mouetur ex l. si quis ita §. si quis cum ignoraret ff. de testam. tutel. cuius sensus est vt sermo ad certas personas directas ad incertas non trahatur, licet ex proprietate sermonis aliter dici posset quem textum eo magis dicimus procedere in casu nostro in quo proprietas sermonis non congruit si quidem filiorum Comitis Ioannis denominatio non includit † nepotes, & multo minus pronepotes sed solum filij primi gradus, quia reliqui continentur non ex proprietate sermonis, sed improprie per interpretationem l. filium labeo. ff. ad Senatus cons. Macedon. l. iusta interpretatione. ff. de verbor. significat. & ibidem Alciat. & ibidem Alciat.

Facit etiam consideratio, quia distincta sunt nomina, aliter enim filij, & aliter nepotes appellantur l. quod si nepotes. ff. de testam. tutel. Petrus Rebuffus ad l. liberorum appellatione in §. sed, & Papius versic. filij enim appellatione, ubi dicit, quod filij hi sunt † ex quibus nepotes oriuntur l. 2. §. deinde sexus ff. de origin. iur. & filium propriè eum dicimus, qui ex viro, & eius vxore nascitur l. filium. ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris.

Quibus accedit, quod licet quandoq; lex permittat filiorum appellatione contineri nepotes id non debet procedere in nominatione facta † per extraneos, sed per eos, qui parentes sunt, & quos sic mouet ratio pietatis per quam parentes docentur ob dilectionem nominare † nepotes etiam filios, vt egregiè post alios scribit Rebuffus loco relato vers. & non obstat hic textus, quæ ratio in transuetsalibus, & extraneis nõ dicitur considerari latè Morotius in cons. 91. D. Bernardinus nu. 5. & seqq. vol. 1.

Insuper etiam dicitur quod in casu nostro expressis proprijs nominibus substituti sunt Domini Ioannes Franciscus, Octavianus, Brunofeus, & Petrus quo casu ita ad eos restringitur quorum propria nomina sunt expressa vt ad alias personas nullo modo extendatur sic glos. & Bart. in d. l. si quisita §. 1. ff. de testam. tutel. & in l. liberorum colum. 2. ff. de verbor. significat. & in l. Gallus §. instituens propè finem ff. de liber. & posthumi. & dum accedit testator ad nominationem filiorum declarauit intellexisse de filiis procreandis, & oriundis ex dicto Comite Ioanne per illud relatiuum eiusdem Dñi Comitiss ex quo patet quod quando testator loquutus fuit arctatiuè nominando filios non videtur voluisse comprehendere nepotes, quia per relatiuum † eiusdem voluit demonstrare quod cogitatio sua fuit tantummodo de hijs qui ex corpore dicti Comitiss Ioannis descenderent sic ex Bald. in cons. 302. Non continentur Nepotes volum. 4. voluit Craueria in cons. 98. nobilis, & Potens nu. 9. vol. 1. cui addendum est Rimin. iun. in cons. 73. testator Iacobo fratri suo nu. 7. & seq. vol. 2. qui loquitur in terminis Hondedeus in cons. 60. D. Nicolaus nu. 65. & seq. vol. 1.

Vltèrius dicitur quod ex quo dispositio iam facta de filiis Comitiss Ioannis fuisse cum suum sortita in liberis primi gradus non debet vltèrius ad nepotes dicti Comitiss porrigi, quia sèniel impleta dispositio quæ loquitur de filiis in eorund persona non

- 10 porrigitur † ad nepotes sic ex Barr. per l. Gallus §. idē credēdū.
ff. de liber. & posthum. notat Rimin. iun. dicto. conf. 173.
nu. 30. vbi rationem adducit quia scilicet verba ipsa de primo
- 11 † actu debent intelligi per l. Boues §. hoc sermone ff. de verbor.
signif. quæ eo magis debent procedere quo tractari contigit de
- 12 fideicommissio inducendo in quo tamquam materia stricta †
non datur extensio personarum vt superius dictum fuit Cephal.
conf. 107. Magn. D. Cēsar Piola nu. 16. lib. 1. vbi dicit quod
quando tractatur de inducendo fideicommissio filiorum appel-
latione Nepotes non continentur citat Dec. in conf. 465. nu. 5.
Nec ob stare dicatur qd testator dixerit velle bona ipsa firma man-
nere in agnatione dictorū Dominorum Fratrum de Cachera-
- 13 nis quasi quod sub nomine agnationis veniant † nepotes, &
pro Nepotes ipsorum quia ratio adducta dispositionem ampliat
quare, & per eam simplex generari fideicommissum aliqui ex scri-
bentibus affirmant vt Angel. Matheac. animaduertit in epi-
tome de legat. & fideicom. cap. 24. nu. 20. Bald. in l. pater fi-
lium §. fundum ff. de legat. 3. Quia respondetur huic obiecto
cum Hondedeo in citato cōt. 78 nu. 49. quod ratio agnationis
conseruandæ ab ipso testatore considerata non egreditur calus
expressos, & sic reciproce substitutionis inter ipsos fratres, sic no-
tatur Corn. Rimin. iun. Ruin. Simon de Pret. Mantie. & Socin.
iun. relati per Hondedeum loco citato, cum quo similiter dici-
mus interpretationem hanc stare eū fortius quod, testator sic de-
clarando retulit se ad superiora dūm subdit dictorum DD. Fra-
trum, & Paulo post maneat dictas institutis, & substitutis
- 14 quo casu ratio quantumuis generalis † præce denrēs disposi-
tiones non ampliat quod etiam voluit Peregrin. de fideicommiss.
artic. 78. nu. 39. qui post plures quos allegat rationem conser-
uandę agnationis restringi debere ad calum ab ipso testatore
expressum concludit, & in hanc eandem sententiā uenisse vidi-
mus Christophorū Torniolā in conf. 68. vilo testamento nu. 19.
Vel secundo responderetur quod testator cōtemplando agnationem
dictorum Fratrum substitutorum eos ipsos solum per modum
reciproce, & fideicommissariz substitutionis vocare voluit, &
ita agnationem præsentem non futuram cogitauit in puncto
stat decisio Salustij de Bongulielm. in subscript. ad conf. Otro-
nis, quod citatur conf. Socin. senior sub nu. 152. Calus iste ad

num. 6. vol. 1. & remanet hoc dictum comprobatum ex notariis per Bart. in l. si cognatis si de reb. dub. ubi licet quando fit mentio de cognatis testatoris veniant presentes, † & futuri secus in est ubi fit mentio de cognatis certæ persone prout in casu nostro ubi de sola agnatione filiorum Co. Ioannis fuit cogitatum. Confito igitur ex premissis D. Com. Emanuellem non posse ex testamento D. Caroli Damiani agere ex quo bona ipsa peruenerunt ad manus D. Com. Octauiani Ozaschi queritur verum iudicio eiusdem si admittendus equaliter ad successionem cum Domino Præfide Catolo Cacherano eius patruo, & circa hunc punctum nulla cadit dubitatio cum ex testamento Aui nominatiue sit vocatus D. Comes Emanuel æquis portionibus cum patruo, & cum testator sic disposuerit seruanda est voluntas † eius in vim legis ex tritissima iuris pæmia, disponat testator, & erit lex §. disponat Auth. de nupta.

Nec dicatur quicquam obstat testamentum, & dispositionem d. quon. D. Caroli Damiani quia cum in personam dicti quon. Comitis Octauiani fuerint purificatæ substitutiones, & casus illorum, in solidum effecta fuere bona illa propria ipsius Comitis quia voluntate D. Damiani testatoris finium dicitur fideicommissum, itaque ad certas personas, & gradum coarctatum. ita vltimus successit qui fuit Comes Octauianus libere potuerit de rebus ipsis disponere cum nulla super fuisset persona quæ ex fideicommissis eas reuocare possit l. cum pater §. libertis, & l. qui solidum §. penultimo ff. de legat. 2. & ibi gloss. Bart. Bald. Imol. & Castrensi. Peregrin. de fideicommiss. artic. 14. nu. 49. & artic. 52. nu. 2. Tiraquel. de retract. Linagier §. 26. gloss. 1. nu. 10. Salicet. in l. quotiens C. de fideicommiss. idem Bald. in l. 2. C. quando dies legat. ced. ubi dixit quod vltimo † succedens in re alias subiecta restitutioni fideicommissi succedit, libetè, & transmittit ad quoscunq; cum igitur ex isto capite Acturus D. Comes Emanuel ius optimum, & apertum habeat non est quod vltioribus insitam quia nulla debet, † cadere dubitatio ubi casus legis extitit ille aut ille ff. de legat. 3. & ideo concludendo quod sicuti primo casu ius non fouet sic secundo, iure medio obtinebit, & ita salua saniori sententia sentio.

Ego Rol. Cau. l. V. D. Caf. Adu. & Ciu. Med.
Concordatū vt audiui fuit istud negotiū, & amicabiliter decisū.

S V M M A R I V M.

- 1 *Vsusfructus pro certo tempore legatus an lapso tempore debeat.*
- 2 *Permissa ad tempus post tempus sunt prohibita.*
- 3 *Legatum vsusfructus pro certis annis an sit vnum vel plura legata.*
- 4 *Legatum annuum quando dicatur.*
- 5 *Legatum, quod distributionem temporis habet resoluitur in plura legata.*
- 6 *Legatum vsusfructus pro certis annis annuum dicitur.*
- 7 *Temporis expressio in legatis quid operetur.*
- 8 *Heres qui non permittit legatarius vsusfructus, uti, & frui ad estimationem tantum tenetur.*
- 9 *Lex qui vsusfructum in §. finali ff. de vsusfructu, & quemadmodum, perpenditur.*
- 10 *Bona testatoris restitutioni obnoxia non sunt obligata, pro legato vsusfructus annorum prateritorum.*
- 11 *Testator potest mandare ne bona sint obligata pro legatis.*
- 12 *Hypotheca non extenditur ultra voluntatem Defuncti.*
- 13 *Legatum intelligitur ex voluntate legantis.*
- 14 *Dictio tantum restringit.*
- 15 *Dictio restrictiua reserua magis prohibet extensionem.*
- 16 *Vsumfructum qui relinquit solam fructuum perceptionem reliquit se videtur.*
- 17 *Bartolus in l. Titia cum testamento §. Titia, cum nuberet num. 11. ff. de legatis 2. perpenditur, & declaratur.*
- 18 *Imola in l. & si contra Tabulas num. 3. ff. de vulgar. & pupillar. substitutio declaratur.*
- 19 *Legatis simplicibus annectitur onus respectu totius hereditatis.*
- 20 *Fideicommissarius quando teneatur pro legata prateritis vsusfructus.*
- 21 *Ius idem statuendum est, ubi est eadem ratio.*
- 22 *Legatum vsusfructus pro annis prateritis si non fuerit praestitus, consideratur in fideicommissario ut onus heredi grauat.*
- 23 *Fideicommissarius non tenetur ad onera heredi grauari.*

A R G V M E N T V M.

Vsusfructus uxori relictus per septennium, à die mortis testatoris an cōnumerari possit inter legata annua, vel simplicia, ita quòd fideicommissarius teneatur, si debito tempore non fuerit praestitus. Latè discutitur.

DECISIO CONSULTIVA XI.

Emitte lucem tuam Dñs. Et vera creabuntur eloquia.

ICTVM alias fuit per me, & iure dictum puto legatum factum per quon. Co. Georgium Triulium. Dominę Antonię Simonetę eius vxori de vsufructu omnium bonorum suorum duraturo per annos septem post obitum testatoris tantum, & non ultra sic pro co. †. tempore expresso deberi

vt alio tempore præstandus non sit, & non præstitus saltem quoad substantiam, quicquid sit de æstimatione peremptus omnino censeatur vt pote, quia permessa, & relicta ad certum. †. tempus lapso tempore prohibeantur per l. si vsufructus mihi in biennium ff. de vsu, & vsufructu legato. Nunc autem noua dubitatio videtur excitari, quod legatū ipsum sit †. vnicum scilicet purum, ac simplex, & nō annuum, quia non fuerit conceptum per aliquas dictiones tempotaneas donec quousq; vsq; quoquamdiu, †. & similes, vt aduertit Bartol. in l. Titia, cum testamento 34. §. Titia, cum nuberet nu. 21. ff. de legat. 2. quem refert, & sequitur Imola in l. & si contra tabulas num. 3. ff. de vulgar. & pupill. substitut. Rom. in consil. 128. metiendo ex simplicitate, & indiuiduitate, vt ita dicam legati obligationem realem in bonis de quorum agitur vsufructu.

Sed obiectioni, quę veri iuris est determinatio resistit, ex multis considerationibus, sed præcipue ex ea, quod relictum fuit in annos certos, ita quod legatum dicatur in annos, septenarijs vicibus dinumerandos, in cuiuslibet scilicet initio anni reiterabili vsq; ad tempus expressum, namq; ad integram legati præstationem deueniri non posse certum est, nisi singula tempora dimetiamur, & ita si quod legatum †. fuit distributione temporis exigens, nō in vnū, sed in plura legata resolui posse videtur. Probatur autem hoc inuitabiliter, quia si viuens primus hæres tribus primis annis non permisisset vxorem Defuncti legatariam vti, & frui bonis viri sui, & per quatuor inde annos patientiam præstitisset vtendi, & fruendi, & postmodū offerret vsufructuarię se passurum, quod alijs tribus annis sequentibus vtatur, ad id non poterit †. inuita compelli legataria, sed ei per hæredem danda erit æstimatio, vt est tex. in terminis in dicta l. si vsufru-

Quam mihi in biennium, cui congruit l. Quæsitum. ff. de usufructu, & quemadmodum, unde cum permittatur diuisio non est quod vnicum censeatur legatum, & simplex sed immo septuplex iuxta diuersionem annorum, quibus relinquitur, cum enim hæres per quem steterit quominus per sex annos gauderet legataria usufructu relicto, potuisset ultimo, & ita septimo anno liberari, pro septima parte patiendi, quod vratur, sequitur id ipsum contingere, quia in singulos annos distribuitur legatum, unde non vnum, sed plura sunt legata, vt dicitur in l. si in singulos. ff. de ann. legat.

Proinde cum non res ipsa videlicet usufructus in damnum tertij præstandus sit, sed sola æstimatione, data tamen, & probata culpa hæredis, vt sunt casus in d. l. Quæsitum, & l. si usufructus mihi non est quod agenti detur actio, ab bona testatoris, qui designando tempus dicti usufructus non solum per expressionem illius, sed etiam per dictiones præcisas, & taxatiuas, vt puta per septennium tantum, & non ultra sic ea voluit ab onere liberare, vt nulla amplius caderet in ipsis bonis obligatio, quia lapso biennio non amplius dicuntur esse illa bona quorum usufructus legatus fuit, vt notatur in d. l. Qui usufructum. ff. de usufructu. Quibus accedit, quod ubi probetur culpa hæredis, qui non permisit usufructuariam uti, & frui, ex ea sola descendit obligatio ad æstimationem, quæ cum sit personalis, non est videre, quomodo possit ad bona subiecta fideicommissio trahi, probat hoc mihi textus, in proposito omnino videndus in d. l. Qui usufructum in §. finali ibi aliquid dici non posse ait, quam in id obligatum esse heredem, quanti legatarij interfit, moram actam non esse, siue igitur doli mali, siue culpæ nomine tribuatur actio usufructuariæ utiq; eorum est personam ipsius culposi non egredi, non autem dari aduersus bona restitutioni obnoxia, & si erit actio in factum rei perleutoria ad ipsos fructus perceptos danda erit, contra primum heredem, cuius facto prætendit D. Antonia non potuisse uti, & frui.

Nec quod dicitur de Hypotheca bonorum quæ competit pro legato, potest extendi ad casum nostrum cum ex iudicio testatoris ultimus protendi non debeat, quia ipse met disponendo voluerit, cum enim legatum sit pro septem annis tantum, incohendis scilicet à die mortis testatoris, & non ultra evanescit, & extin-

guitur

guitur tempore adiecto ex facto eiusdem datoris, ad notata in l.
lex ueligha. ff. de pignor. & Hypoth. Dum enim testator lega-
tum ususfructus restrinxit ad septennium inchoandum à die
obitus, ipsius pro eo tantum tempore voluit quod essent obligata
bona, & non ultra, unde sicuti potuit mandare † ne bona sint
obligata pro legatis Bart. in l. nemo potest. ff. de legat. primo,
sic potuit Hypothecā ubi ad bona daretur q. in negatur quia ad
solos fructus, & comoditatem utendi, & fruendi videretur con-
siderabilis sic potuit restringere ad id tempus septennij, & esset
† impium quod extenderetur ultra voluntatem suam, ut bene
perpendit: Surdus decis. Mantuana 28. nu. 8. quia legatum †
semper intelligitur iuxta voluntatem legatis §. disponat. Auth.
de nupt. Gabriell. conf. 98. nu. 28 lib. 2. tantò magis, quod appo-
sita est dictio taxatiua † tantum, quæ restrictiua est l. si aduersus
C. si aduer. vendit. l. 3. §. cum Titio. ff. de adm. legata præsertim,
quia restrictio † duplicatur per ea verba, & non ultra quæ for-
torem reddūt extensionis prohibitionem l. Balista ff. ad trebell.
Quinimò, cum sola fructuum perceptio relicta fuerit, & ita debeat
intelligi denominatio ususfructus sic ij soli fructus † & actus
crequendi hoc est utendi, & fruendi relicti fuerunt ut not. in
instit. de rebus corpor. & incorpor. in princ. §. finali instit. de
usufructu in eos solos fructus in singulos annos percipiendos du-
rante septennio cadit obligatio realis, & in solam hæredem
adhoc ut permitteret uti, & frui actio personalis. Nec ad arguē-
dum pluralitatem legati requiritur expressio dictionum quæ
temporanæ sunt, ut puta donec, & similia, sed sufficit relictum
quid fuisse per plura tempora, ut est opus in d. l. si ususfructus
mihi, unde † Bartolus, & Imola in locis allegatis adducunt,
modos † quibus cognoscitur legatum esse annuum, sed non
dicunt quod ubi non sit apposita dictio temporanea legatum sit
unicum, & simplex
Rursus, ut pro collatorio iuridicæ conclusionis ad fauorem fidei-
commissarij notandum puto in casu nostro non cadere eam di-
stinctionem quam passim Doctores faciunt inter legata simpli-
cia, & annua, quia dum inquirunt annua legata non deberi à fi-
deicommissario post restitutam hereditatē, simplicia uero de-
beri, ut colligitur ex l. Mauell. ff. ad Treb. & ibi Glot. in uerbo
ad hæredis onus cui⁹ in proposito meminit Castren. in conf. 16.

- uiso dicto puncto, & dubijs nu. 4. lib. 2. iuxta nouam impressio-
nem, quem sequuntur Crau. in cōf. 19. super transiōne nu. 7. 6.
lib. & la. in cōf. 95. Absoluam nu. 5. lib. 1. id ipsum agunt, quia
19 in legatis simplicibus † consideratur onus iniunctum toti hē-
reditati, ita quod si non fuerit solum a primo hērede dicatur
ab eo sic relinqui, ut restituta hēreditate debeatur a fideicom-
missario l. 1. & d. l. Macellus cum ibi ne nutaris ad Trebell. l. 2.
& fin. C. eod. ubi notant omnes, & ita ex considerata mente testa-
toris bona quęcumq; affectu sunt oneri p̄dicto quocumq; sz.
20 tempore, siue sint p̄sens hēredem † primum, siue fideicom-
missarios; at ubi contrarium statuerit testator p̄out in casu po-
stro declarando quoad fructuum perceptio legata uxori debeat
de certo tempore tantum, hoc est per septem annos duratu-
ros a die mortis ipsius testatoris cessat ratio distinctionis, quia
esto non tamen admissio, q̄ legatum ipsum esset simplex adhuc
pro iure dicendum uenit isto casu assumere naturā annui legati
ita ut pro tempore quo uixit primus hēres si non fuit p̄stituta
patientia utendi, & fruendi illius tantum hēredes, & successores
teneantur, & hoc transit sine difficultate, quia cessante ratio-
ne distinctionis quini mō militante in uno casu perinde, ac in
21 alio eadem ratione, † idem ius utrobq; statuendum uenit l.
item illud. ff. ad legat. acquil.
Istis sic positis non obstat consideratio quod fideicommissarius di-
catur succedere primo testatori per l. cho. hēredi. §. cum filiz. ff.
de uulgar. quia licet ex hoc sequatur conclusio quoad onera te-
statoris teneatur, attamen id ipsum negotium nostrum facessit,
quod ubi ad onus fructuum p̄dictorum compelleretur fidei-
22 commissarius ad onera hēredis grauati † decretur compelli
quod non est dicendum etiam si onera sint cōtracta ex causa
hēreditaria, aut occasione hēreditatis l. cum hēreditas. ff. de
Trebell. & sic responderi Craueta loco iam citato post Corn.
in cōf. 146. in hac consultatione sub litera Q. lib. 2. & esset
23 iniquum quod succedens testatori † teneretur ad onera hēre-
dis, qui hēreditatem restituit cum in resurrectione non ueniant
bona hēredis restituentis, nec a diuē, nec passiuē d. l. cohēredi
§. cum filiz. ff. de uulgar. Et ita &c. saluo &c.
Ego Rolandus Cauagnolius I. V. D. Casalensis.
Aduocatus, & Ciuis Mediolani.

S V M M A R I V M.

- 1 Ratio generalis dictum ampliat, & nunguat.
- 2 Fideicommissum in casum delicti, an habeat locum in casum mortis.
- 3 Fideicommissum sub conditione factum expirat deficiente conditione.
- 4 Condicio nihil ponit in esse.
- 5 Agens ante eventum conditionis, repellit debet a limine iudicii.
- 6 Condicio ubi deficit, dispositio habetur pro non facta.
- 7 Substitutione cessante, bona remanent libera pones grauatum.
- 8 Substitutiones procedunt in solis casibus, & temporibus, in quibus substituti vocantur.
- 9 Verba in casibus premissis, dispositionem restringunt.
- 10 Fideicommissum aliquando solet fieri in casum delicti ad exclusionem fieri, relinquendo in reliquis casibus liberam descendensibus suis facultatem.
- 11 Substitutionis qualitas ubi deficit, substantialis, cessat substitutio.
- 12 Castrensium peculii qualitas, cessat mortuo eo qui illud est, lucratus.
- 13 Dictio eos, personalis est.
- 14 Clausula eo casu, prohibet extensionem.
- 15 Clausula eo casu, impedit argumentum ab aequipollentibus.
- 16 Clausula ut supra, & prout supra quid opereatur.
- 17 Substitutio restricta, seu restricta per decisiones, adiecta, non extenditur.
- 18 Fideicommissum simplex, & absolutum in casum mortis, quando inducatur ex vi rationis.
- 19 Verba testatoris non debent esse sine virtute aliquid operandi.
- 20 Fideicommissum simplex, & absolutum in casum mortis inducitur, ex ratione generali, ubi alias superflua foret.
- 21 Fideicommissum non inducitur ubi verba generaliter probata tendunt ad diuersum finem.
- 22 Declarare dispositionem aliud est, & aliud geminare.
- 23 Declarans nihil noui dat, sed datum significat.
- 24 Verba quae dicitur, ut omnia bona conseruentur in familia, declarantur, & regulantur a prima dispositione.
- 25 Dispositio limitata, limitatum producit effectum.
- 26 Inducta ad diminutionem, augmentum operari non debent.
- 27 Agnationis, sanor, quando opereatur extensionem fideicommissi.

- 28 Dispositio non patitur extensionem, nisi secundum conditiones insertas.
- 29 Testatoris mens nūquā potest allegari, ad detrahendum verbis.
- 30 Genus suam essentiam, & naturam omnibus speciebus aequa communicat.
- 31 Species qualibet suo generi inest.
- 32 Ratio generalis ex se, sit specialis, propter adiectiones.
- 33 Ratio ubi disponit de lege, & dicto testatoris, seu statuto, debet attendi.
- 34 Statutum vel rex, ac testatoris dictum ubi deponit de ratione, solum dictum Statutum vel lex attenditur non ratio.
- 35 Ratio quando disponat, de dicto testatoris.
- 36 Ratio in correctorij, etiam quod sit generalis non attenditur.
- 37 Dispositio quando non fuit adimpleta in primo actu, an possit impleri ex ulteriori.
- 38 Lex hac conditio, la primo ff. de condit. & demonstrat. perperitur.
- 39 Clausula perpetuū temporibus, quomodo sit intelligenda.
- 40 Verba non dicuntur superflua, quando possunt aliquid operari.
- 41 Clausula omni meliori modo in testamento, & fideicommissio in casum delicti quid operetur.

A R G V M E N T V M.

Fideicommissum simplex, & absolutum in, & quando inducatur ex verbis testatoris, quod velit bona sua conseruari in familia, & posteritate sua. Vbi scilicet posita sunt in fideicommissio facta in casum delicti. Quae materia latè discutitur.

DECISIO CONSULTIVA. XII.

Emitte lucem tuam, Dñe. Et vera creabuntur eloquia.

Estando Io. Bernardinus Reuissat^r nobilis Nouaricensis de anno 1591. dotatus Lucretia, & Anna filiab^r suis in summam librarum quinq; millium pro qualibet haeredes suos vniuersales. Io. Baptistam, & Petrum Franciscum filios suos legitimos, & naturales æquis portionibus, &

demum

denum eisdem priuando, vbi contingat delinquere de bonis suis sic cauit. Et in casu delicti ab eis, vel aliquo eorum committendi propter quod applicanda forent, vel alias applicata dici possent, eorum bona alicui Fisco, eo in casu, eos priuauit, & priuat, & priuatos esse voluit ipso iure dictis bonis; & hereditate, quae bona, & quam hereditatem totam peruenire debere, ipso iure voluit, in eorum filios legitimos, si quos habuerit, sin minus, in alterum ex dictis fratribus, qui non deliquerit, vel eius filios, si eos habere conregerit, sin autem in Fabium, & Fabricium eius testatoris fratres, & vbi non extarent in eorum filios legitimos, per stirpes, & non per capita, quos omnes, & singulos debitorum referendo, in casibus premissis haeredes vniuersales instituit, cum habitatione detractionis legitimae, rebellianae, & iuris sui, & ceteris quibuslibet, & taliter, quod nulla bona ipsius testatoris, etiam ex qua quis parte minima perueniant, nec peruenire possint, nec debeant in alium quem Fiscum, & praedicta non, ut faciat aliquam fraudem Fisco. Sed quia ipse testator voluit, quod omnia eius bona conseruetur in familia, & posteritati sua respectu iuris supra, & praeter supra perperuis temporibus, & ab his cum voluntate in eo de hac dispositione attenta accidit (ut video) quod ab humanis decesserint omnes heredes instituti de hoc tunc ab ipso testatore Bernardino. Quinimo, & fratres ipsius Fabius scilicet, & Fabricius, nulla relictis prole excepta, vnicam filiam Fabij, Anna autem ad successionem bonorum Patris vocari praetendit, conitarium uero putat Hieronymus, similiter Reuistata, talem ex eo capite, quod sit de familia dicti testatoris, qui supponitur inuitari ex dispositione facta in casum delicti ex qua metiri videtur fideicommissum simplex, & absolutum in casum mortis, quaeritur quid iuris. Et sic, ut in eo de hoc de hoc.

Ego autem nullum omnino extare fideicommissum Bernardini Reuistata, ad impediendam successionem bonorum, omni iure debitorum. De Anne Reuistata, ex vera censura iuris, opinor esse concludendum, licet enim anticipem quaestionem hanc pro muliere facere videatur ratio illa generalis. Quia vult omnia eius bona perperuis temporibus conseruari in familia, & posteritate sua, ut puta quia, & dispositionem ipsam ampliare dicatur, et quod prima sequitur a facie specialis: licet Pater filios, &

dulcissimis. ff. de legat. 2. l. si quis in animo, in glol. ff. de acquir. posses. l. 2. ff. de hared. instit. l. quod dictū ff. de pact. l. scire oportet. §. & si maxime. ff. de excusat. tutor, Bart. in l. cū mulier. ff. solut. matrim. & in l. regula. §. Item si quis. ff. de iur. & fact. ignorant, & Bald. in l. non dubium, Cod. de legib. ex tamen dubitatione facillimè sublata, resoluenda erit questio pro fœmina contra masculum, & ita ad exclusionem fideicommissi.

Namq; si bene considerentur verba, quibus fideicommissum de quo agitur, pars supponit esse conceptum, utiq; lato ore dicendum erit, illud ipsum habere locum dumtaxat † in casum delicti; ob quod imponenda veniret pœna confiscationis bonorum, & proinde cum iste casus non obuenerit, minusq; possit obueneri ob mortem naturalem institutorum, cessare dicitur omni no fideicommissum ex vulgato iuris axiomate, quod fideicommissum † sub aliqua conditione factum expirat, propter cōditionem defectam. l. prima §. & cum triplici, & §. si autem sub conditione C. de caduc. toll. Hippolit. Rim. cōsil. 457. Magn. D. nu. 34. vol. 4. cōf. 50. cōditio † enim ex sui natura nihil ponit in esse vndē, & ante euentū ipsius, non datur actio l. Thais Ancilla §. Stichus ff. de fideicommissi. libert. Bart. in l. quibus diebus §. Tertilius nu. 6. ff. de condit. & demonstrat. facit. l. si quis sub conditione ff. si quis omni. causi. testam. l. pecuniam quam, ff. si cert. petat. l. si necessario. §. pendēte ff. de peric. & comm. rei vend. Doct. ad l. ex facto. ff. ad trebb. l. legatæ ff. de condit. & demon. l. cum propones la. 2. C. de Pact. Vndē qui agit † ante euentum tamquā male agens, debet repelli à limine iudicij l. Hæc venditio, in princip. ff. de contrah. empt. Natta consil. 269. nu. 7. Castrenf. ad l. primam, nu. 4. Cod. si aduers. liberat. legat. vbi enim cōditio † deficit, habetur dispositio pro non facta l. si quis ita hères ff. de condit. institut. l. 1. de regula Catoniana, & quidem ipso iure deficit, l. alterius, & l. qui hères §. fin. ff. de condit. & demonstrat. l. si Rem. §. omnis. ff. de pignorat. actio l. Iulianus §. offerri ff. de action. empti. Quinimò cum casus delicti patrādi ab institutis, vel aliquo ex eis euenire non possit, resoluitur dispositio, & omninò remanet dissoluta glol. in d. l. necessario. §. si ita. ff. de peric. & comm. rei vend. & consequenter substitutione † cessante, bona remanēt libera. l. cum pater. §. libertis. ff. de legat. 2. l. qui solidum. §. prædium. ff. eod. quia non superest qui possit pe-

tere Natra consil. 551. quoniam super nu. 18. & 33.

Quod in facto nostro fortius redditur, quia substitutiones factæ per Bernardinum sonant in solo casu factæ priuationis heredū institutorum, Ioannis Baptistæ scilicet, & Perri Francisci filiorū vt sunt verba testamenti, ibi eo in casu eos priuauit, & priuat declarando quod exinde ad ea bona vocabat filios ipsorum vel alterum non delinquentem vel eius filios, & in eorum defectum Fabium, & Fabricium, vel ipsorum filios, si qui exarent, quod etiā infra probatur expressius ibi, quos omnes, & singulos in casibus præmissis heredes vniuersales instituit, vnde bene quoniam concludenter inferitur, intelligendas esse substitutiones factas in solis casibus, & temporibus in quibus substituti vocantur, non autem in alijs, quia verba in casibus præmissis, non ampliant, sed restringant dispositionem ad præcedens fideicommissum, & intelligitur in solo casu, in quo id locū habet. Dec. consil. 636. prima facie videbatur nu. 12. & prius in consil. 291. visis & diligenter consideratis, numero 6. post med. quem sequitur Cephal. d. consil. 169. num. 48. lib. 2. & ita ex qualitate substitutionum considerauit testator, eatenus bona ipsius conseruanda esse in familia, & posteritate, quatenus euenisset casus delicti ob quod bona ipsius debuissent exire de familia, non autem in alijs casibus in quibus non sunt factæ substitutiones, vt notat Surdus decif. Manr. 84. super testamento, num. 3. vbi dicit videmus enim multos, qui vt Fiscum & excludant, prohibent alienationem, & faciunt fideicommissum in casum delicti, qui in reliquis casibus relinquunt suis descendētibz liberam, & absolutā facultatem disponendi, quod etiam probat decif. sequenti 85. Post expressum num. 3. vbi firmando conclusionem hanc, subdit quod sicut cessat & qualitas substantialis ad ipsas substitutiones, ita cessare debet illarum extensio, citat l. final. C. de inoff. testam. vbi cessat qualitas peculij & Castrensis ob mortem eius qui lucratu est, & adducit multa similia.

Nec declinari posse videtur obiectum, quia modulitū perpendendo verba dictæ substitutionis, dilucidè apparet, quod testator noluit aperire viam substitutis, nisi dato casu priuationis, eorundem institutorum, dum dicitur ibi eos priuauit, & priuat dictio enim & eos personalis est, & iam nominatos representat cum suis qualitatibus, hoc est heredes institutos, qui hereditatem iā

adiuerint

- a diuerint, & delinquentes fuerint Bartolam. Soennan l. Gallus §. instituentis ff. de lib. & posthum. Barr. in l. si quis solutus §. fin. ff. de legat. 2. & in l. 1. ff. de receptat. ac in l. 1. ff. de testat. si famul. tut. fecis dicatur. Corn. consil. 9. & 37. vlt. quod testat. Paril. consil. 18. Consideratis, & circumspicis nūm. 38 lib. 2. Cephal. consil. 269. Illustris Comes nū. 270 lib. 2. de testat.
- 14 Facit etiam clausula præcedens libeo † caso, quæ prohibet extensionem casus ad casum etiam similem, l. 4 §. 1. de conditione & demonstrat. idem Cephalus qui plures allegat in d. consil. 269. nu. 29. post Anchar. in consil. 357. & Idem consil. 287 nu. 10. Denotat enim clausula prædicta temporis extremitatem, quæ verificanda est, ad hoc ut si loco substitutioni, idem Cephal. consil. 661 Testator prius legat in nūm. 27. vol. 2. & impedit † argumentum ab eequipollentibus Bald. consil. 57. Item in siquo lo. de Annania, consil. 66. & Anchar. dicto consil. 357. in d. luantur surem prædicta ex finalibus verbis dictarum substitutionum, per quæ dixit idem testator velle, quod omnia eius bona conferrentur in familia, & posteritate sua respectuque, vt supra, & prou. † supra, ita quod patet restrictio ad casum tantum delicti, & non vltra, ea enim clausula vt supra, & prou. p. præp. tur relationem tantum eorum quæ supra dicta sunt, & ex p.ocio consil. 282. nu. 3227. nūm. 318 & 394. nūm. 1. in d. lib. 3. nu. 8. lib. primo, & 183. Quævis ex his nūm. 1. d. lib. 2. de testat. consil. 19. nu. 27. consil. 41. nū. 650 scribit. Cephal. in consil. 153. Mag. Dominus, nu. 39. lib. 2. inquit potestatem clausulam dictam substitutionem in solo casu suo procedere, idem Cephal. d. consil. 269. nu. 40. & 47. ac infra D. Carol. Bredellonus in consil. 95. in testamento quondam, nu. 33. lib. 1. vbi dicit in proposito post Menoch. in consil. 43. nūm. 35. consil. 316. nu. 6. & sequenti & Honded. consil. 49. nu. 47. & 48. in primo libro † substitutionem relationem, seu verbis restrictiue conceptam nūm. q. extendi de casu ad casum, sed in casu tantum expresso adimplexi debere, etiam quod substitutio esset de sui natura extensibilis.
17. Verum quia ad inducendam extensionem de casu delicti, ad casum mortis, & de personis institutis ad alias non institutas primo falliter, inquit pars aduersa attendenda fore, & esse generalitatem rationis, obseruandi scilicet bona in familia, & posteritate super

qua magnum videtur constitui fundamentum, arguendo quòd per eam rationem censenda sit prouisio realis, & ideo amplianda, etiam præter verborum significationem, ex l. cū Pater §. dulcissimis ff. de legat. 2. vt not. Ial. in consil. 23. nu. 1. lib. 3. Per. de fideicommissis q. 2. num. 13. q. 11. nu. 577. & Dec. consil. 38. num. 2. in tantum, quòd ex vi rationis, † & causæ finalis inducatur purum, & absolutum fideicommissum in casum mortis, vt de communi testari videtur Petra de fideicom. q. 5. nu. 41. cum seqq. vbi multa dicit, & plures auctoritates allegando concludit ex vi rationis generaliter adiectæ extensionem fieri de casu ad casum, de persona ad personam, & de tempore ad tempus, vt arguit Surdus decil. Mant. 84. Super testamēto nu. 1. & infra.

Hoc ideo pro resolutione, non recedendo ab ipsa particulari conclusione, quod per generalitatem rationis non censetur testator recessisse ab ipso fideicommissio in casum delicti, ita vt non voluerit eadem bona vinculare perpetuo fideicommissio simplici, & absoluto in casum mortis præsciendum est tunc demum in subiecta materia generalem rationem † operari extensionem, & inductionem dicti simplicis, & absoluti fideicommissi, quando alias stare sine virtute operandi. Quia tunc ne quæ appolita fuit ratio generalis superflua censenda sit, poterit operari effectum simplicis, & absoluti fideicommissi in casum mortis, non enim frustratorium, & sine virtute aliquid operandi † debent esse verba testatoris. Bart. in l. 2. §. Quod ait prætor ff. si qui satisfacere cogant. Felin. in cap. 1. versic. Priuilegium, de rescript. Crauet. consil. 105. nu. 4. & 201. nu. 42.

Porro vbi detur casus, quòd illa ratio generalis possit aliquid operari, ad validandam scilicet dispositionem præcedentem, tunc, & eo casu apud omnes receptum est satis esse, quòd solum officiū faciat confirmationis, & validitatis actus leu dispositionis, cui adijcitur, sic notat Bartol. ad l. cum Pater §. filiam ff. de legat. 3. quem sequitur Angel. Mathe ac, in Epitome de legat. & fideicom. cap. 24. num. 21. & seqq. Socin. senior consil. 251. vol. 2. quem refert, & sequitur Hypolit. Rimin. cōf. 279. in primis igitur, nu. 59. & sequenti vol. 3. vbi cum Curtio Iuniore in consil. 218. nu. 26. inquit, quòd vbiq; ratio generalis potest quid aliud operari, nunquā inducit fideicommissū purum, & absolutum in casum mortis, vnde Surdus ad declinā-

dum

dum huiusmodi fideicommissum, bene arguit a ratione euan-
 di vitium superfluitatis, vt in decis. Mant. 238. num. 8. & in frā
 vbi nu. 12. & ex Petra in d. q. 5. nu. 40. dicit, quod ubicumq;
 † clausula non est superflua, tunc fideicommissum nō inducitur
 etiam quod geminata, & duplicata fuerit ratio, quando verba
 prolata † respiciūt diuersum finem, ab inductione fideicom-
 missi prædicti, & ideo datur exemplum inter cætera, de eo testa-
 tore qui dixerit prohibeo bona mea alienari extra familiam, &
 postmodum per rationem dixerit, quia volo in familia conser-
 uari, nam tunc ex eo, quod prohibitio precedens de non alienau-
 do est vestita, ob causam adiectam, resultantem ex verbis extra
 familiam, vt aliquid postmodum operetur subsequens ratio, quia
 volo quod bona mea conseruentur in familia, ad hoc vt operetur
 ratio, & ne otiosa remaneat inquit Doctores, induci fideicom-
 missum simplex, & absolutum in casum mortis, vt bene perpen-
 dit Matheacius in d. Epitome de legatis, & fideicommissis, & ita
 loquitur Surdus. d. decis. 38.

Proinde cum in casu nostro ea clausula non sit geminata, sed sim-
 pliciter adiecta pro declaratione, vt constat ex verbis eiusdem
 dispositionis ibi, & prædicta facit, nō vt faciat aliquam fraudē
 Filco, sed quia ipse testator vult, quod omnia eius bona conser-
 uentur in familia, & postestate sua respectiue vsuprà, & prout
 suprà, dici potest, quod hic casus noster longē diuersus est ab eo,
 quem Doctores considerant in materia inducendi fideicommis-
 sum absolutum in casum mortis, vnde in facti specie, de qua agi-
 tur, merito dicendum est, quod sit posita nō ad augendū, seu am-
 pliandū fideicommissum, sed tantum ad vestiendam prohibi-
 tionem factam principaliter, ne bona sua transirent in Filcū,
 & ita per rationem impulsuam, per quam maluit testator bona
 sua venire in substitutos, potiusq; in Filcū, & ita non est, q. possit
 ex ea ratione inferri ad positionē dicti, seu dispositionis, quæ pos-
 sit trahi ad casū non cogitatū, & omnino extraneū ab expresse
 aliud est enim declarate † in subiecta materia, & aliud gemi-
 nate dispositiones, qui enim declarat, † nihil noui dat, nihil
 de nouo disponit, sed datum, & iam dispositum significat. I ha-
 redes palam. §. si quid post. ff. de testam. sic in similibus terminis
 scribit Rimin. iun. consil. 351. in præsentī causa nu. 29. lib. 5.

Rursus cum eodem Hyppolito Rimin. loco citato, nu. 28. dicendū

puto, quod illa verba quia, ¶ vult, quod omnia eius bona conseruentur in familia. ¶ Sed per alios causam, & declarationis factam substitutionem, in casum scilicet delicti non autem ut pars principalis orationis, quod suadet virtus illarum dictionum quia vult, quæ de necessitate supponunt, quid prius, & principaliter sit dimittenda, & ita substitutionem, & vocationem illorum de familia in casum delicti, à qua dependet illa voluntas subiecta conferendi bona in familia, quæ præinde substitutio præcedens ubi deficiat, prout in casu nostro defecit voluntas prædicta cessat ut ex Alex. Taf. & Socino probat idem Rimin. & huc intrat virgens illa consideratio, quæ descendit ex verbis testatoris ibi in casibus præmissis, eos hæredes instituit.

Et ita ex præmissis concluditur per duo media ex aduerso allegatum fideicommissum in casum mortis non probari. Primo quia non adest geminatio rationis. Sed nuda voluntatis declarationis, in casu posito, & figurato. Secundo, quia substitutiones prædictæ sunt adeo restrictæ, & limitatæ ad illam conditionem, si quis ex institutis deliquerit, ut ¶ limitatum effectum, duntaxat producere valeant per l. in agris. ff. de acquir. rerum domin.

Quibuscumque in pluribus locis testator, ut superius dictum fuit, declarauerat restrictionem dispositionis ad solum casum delicti dicendum venit, quod citra offensam voluntatis eiusdem testatoris, non possit eius dispositio dilatarī, quia inducta ¶ ad diminutionem, non debent operari augmentum. l. legata inutiliter ff. de adim. legat. Rimin. iun. in consil. 457. Msg. Domini num. 41. lib. 4. Surd. in scepe allegata decis. 538.

Ex quibus congrua datur responsio ad ea, quæ pars aduersa lato calamo deduxisse videtur, de fauore familie, agnationis, & posteritatis, quia omni casu fauor ¶ ille poterit operari extensione dispositionis, ubi probabilis adesset ambiguitas, & ita ubi nulla fuissent apposta verba restrictiua, quæ faciunt ut ad solas personas, & casus expressos fauor agnationis restringatur, ut comprobatur Rimin. in iam citato consil. 457. num. 47. & infra, cui addo. Alexandrum etiam in terminis in consil. 591. Atensiu. 27. lib. 3. ubi respondendo ad simile obiectum de fauore agnationis ampliando, subdit. vnum notabile, ut scilicet intelligatur eadem ¶ extensio ¶ secundum conditiones insertas in testamento, quando scilicet eveniret casus substitutionis expressus in te-

stamento, qui in casu nostro is est, qui delictum commissum arguit ob quod bona possent in Fiscu peruenire, & Alex. sequitur Decius in cons. 291. visis, & diligenter consideratis nu. 6. vers. Non obstant allegata.

Hinc solebat Aretin. dicere, (quod multum confert ad ea iura, & loca quę allegantur ex aduerso, de voluntate testatoris extendenda, ob generalitatem rationis in consil. 45. s. p. reuoluta, num. 20. quod scilicet mens testatoris nunquam potest allegari, ad detrahendum verbis. Baldus in l. cum virum, C. de fideicom. quia ob nimiam subtilitatem, sępę erramus in coniecturanda mente Defuncti cum animum ipsius non intueamur, Bal. in l. p.æcibus de impub. & alijs, & proinde vnico verbo crediderim posse satisfieri fundamentis contrarijs dicendo quod Doctores allegati in contrarium loquantur in ratione generali, quę in casu nostro non potest aliquo modo considerari, cum enim v. dictum fuit, restricta sit multipliciter, tantu abest, vt generalitatis vim assumat, vt poti⁹ sola specie expressa cõrẽta sit, quę enim ab initio potuit esse ratio generalis, suam. † essentiam, & naturam omnibus speciebus æque comunicas, vt generis proprium est, ita ut eodem iure, quo dicimus in toto partem contineri, sic quamlibet speciem suo † generi inesse arguam⁹. Item per 190. ff. de regul. iur. per restrictiones adiectas, generalitatis nomen perdidit, vnde non mirum si per specificata restringitur iuxta l. cohæredi §. qui partem de vulgar. l. legatorum §. fin. ff. de legat. 2. & l. vxorem §. felicissimo, ff. de legat. 3. & ideo quæ sumuntur fundamenta ex mēte testatoris, facillimę rerorquętur.

Nec p.æmissis aduersantur ea, quę pars aduersa proposuit ad declinandum obiectum, restrictionis resultat ex verbis recẽsitis, ibi in casibus p.æmissis, & ibi, vt supra, & prou. supra, dũ allegat. dispositionem simplicẽ adimplendã esse per vteriores actus, qñ ex proximo satisfiet intentioni testatoris, ex notatis per Baldum in l. fideicommissum §. si quis decem, ff. de legat. 3. quia vt adimpleatur mens disponentis cadit intelligentia, de vteriori actu l. hæc conditio la prima ff. de condit. & demonstrat.

Namq; (pace dictum sit,) respõsio prompta cadit, quod scilicet mēs testatoris, nunquam potest considerari, quando egredimur dispositionem ipsius, quia tunc violatur mens, prout dicendum foret in casu nostro, in quo declarauit testator tot verbis tot †

clausulis taxatiuis, & relatiuis, quod voluit substituere tantum
& fideicommittere in calum delicti, & non vltra, vnde si men-
posset intrare, ad alias substitutiones omnino diuerſas, procede-
ret argumentum, & proinde illius fallacia cadit in eo, quod di-
catur testatorem sensisse de substitutione in casum mortis, & hoc
est de quo contenditur, & in quo pars contraria, vt in adagio
est, aduerso flumine nauigat.

Dum enim conclusionem suam firmat, super generalitate rationis
non tollit habenas, quibus expressa ratio retrahitur, quod hoc
sit verum, Peto Baldum, & Corneum in huius veritatis adiuto-
rium. Hunc scilicet in consil. 72. incipit, licet autem, in littera
H. & I. illum vero in cap. 1. §. si decedenti, qui feud dar. pos-
sint, qui Philosophantes in materia istius rationis, quæ dicitur
generalis ad dictum, sic intellectum aperiunt scdere distinctio-
nis, vt omnis dubitatio si quæ dari posset amputari videatur, in-
quiunt enim, quod aut † ratio disponit de lege statuto, vel
hominis dicto: aut dictum, statutum, vel lex disponit de rati one
primo casu solet attendi ratio, non dictum, & per eam extendi-
tur, & restringitur dictum lex vel statutum, dummodo non si-
mus in correctorijs. Secundo vero † in quo dubio procul ver-
satur contingenda facti, cuius est quæstio, non ratio, sed lex, statu-
rum, vel dictum hominis attendi debet.

Quod autem in casu nostro, dictum testatoris disponat de ratione,
non ratio † de dicto, patet euidenter ex eo, quod præcessit di-
ctum, & deinde subditur ratio dicti, ad illius declarationem, &
ad remouendam suspensionem fraudandi Fiscum, quæ poterat
obtriri, vtoprimo colligitur ex verbis testatoris ibi, & prædicta nõ
vt faciat fraudem Fisco. Sed quia vult omnia bona conseruari
in familia, & posteritate sua. En igitur, dum remouetur suspi-
cio fraudis, cuius meminit l. filius familias in §. Diui, in versic.
neq; Fisco fraudi esse, ff. de legat. 1. quod dictum testatoris di-
spouit de ratione, non autem ratio de dicto, & hoc est quod vo-
luit. Rimini. iun. in citato consil. 537. nu. 29. dum inquit quod
diuersum est rationem adijcere declarando, ab eo quod est di-
ctum ipsum geminare, & repetere.

Vltra quod etiam, vbi essemus in primo casu, aliter intelligendo di-
ceremur versari † in correctorijs, vnde ratio debet seruire so-
li dicto, vraduertit. Corneus loco relato.

Nec obstat dictum Baldi in eodem §. si quis decem, quia ibi dūm inquit legē procedere vbi ratio posita cadit, ita ex primo actu inutili, non sit satisfactum rationi, non loquitur in terminis, possitis, sed in casu adimplendę legis, quare actum inuolūtarium non admittit, sed per alium subsequendum adimpleri debet, quod hoc sit verum, patet per exemplum ibi traditum in statuto dictante, quod fiat compromissum, ut illi non teneatur satisfactum, si nulliter contigerit factum fuisse compromissum, quod etiam probat ex aduerso allegata, et hęc conditio la. r. ff. de condit. & demonstrat, ut patet infiguratione casus, quem ibidē facit. Glossa, delegato ob nuptias contrahendas, ut scilicet non procedat in nuptijs nulliter contractis, sed quod extendatur ad alias nuptias legitimē contrahendas.

Nec valet consideratio quod alias esset inutilis dispositio, quia hoc negatur, per ea quę superius adducta sunt, nec ex eo quod casus non euenierit, considerata est inutilitas substitutionis, quia non est de necessitate substitutionis, quod semper puifficetur casus ipsius, sed satis est, quod possit euenire, & conditio ex sui natura possibilis sit, ad notata in l. ius quoque si finali ff. de hered. instituend.

Minus tenebunt illa verba perpetuis temporibus, quę licet ex sui natura, & regulariter intelligenda sint, sine aliqua preteritione temporis. Bald. in l. ex fidei ff. de hered. instituend. Declus in consil. 472. num. 22. Angel. in l. quod si nolit ff. de edict. edict. attamen ea regulanda sunt, ut non restrictio sit facta in testatore, tanto magis, quod continuatio sententiarum in clausulam resupra, & prout supra. Verba enim semper intelligenda sunt secundum subiectam materiam, l. si vno anno ff. de iur. iur. in l. ius ff. de præscript. verb. l. proculus ff. de usufructu & aliam et in

Non sunt superflua, quia vbi euenisset conditio, operabatur illa verba ut scilicet primi heredes instituti, commisso delicto, non minuit testator sic priuarentur, ut deinceps ad ipsos vbi contingeret in integrum restitui, non redibunt bona, sed semper remanerent in alijs vocatis perpetuis temporibus, hoc est sine onere restitutionis, et ad euitandam superfluitatem satis est dare instantiam in qua possint verba ipsa aliquando operari, et in maiore boni publici. Similiter non obstat consideratio, quia possit fieri super clausula, & alias omni et meliori modo, quia cum ea sit accessoria, &

executivae posita nō valet augere dispositionem, clement. 1. in
fine extra de probat. Cap. 1. in consil. 25. Debita plurā num. 3.
vbi dicit, quod per eam clausulam non alteratur, nec immutatur
natura dispositionis. Rimin. iun. consil. 358. Quod superiori-
bus diebus hnt. 241. Vol. 12. vbi plures alios allegat. Vnde bene
dixit Bald. in l. quoties §. finali C. de hered. instit. quod per
clausulam ipsam non variatur sensus, sed operatur tantum in
casu dubio.

Ex quibus abunde concluditur fidem committunt in calum delicti
nullo modo posse extendi ultra calum formi, & ita non posse in
duci fidem committunt simplex & absolute in calum mortis pro
malculo Routlato. Denique, quod ex

Ego R. Q. Landus Causa nobis H. V. D. Catalensis
Advocatus, & Cuius Measuram &c.

SUMMARY

*Familia, & posteritatis nomine veniunt persone quas testatur ex-
presse nominavit.*

Substantia de se non loquitur, semper potest obijci agentis ex
fidelis commissa.

¹³ Extensio non datur de persona, ad personam in fideicommissis.

¶ Agens ad fidem commissum debet probare, quod vocatur ab eo, quia
non sufficit dicere, rem non fouere ius.

5 Verba relativa habent intelligentiam iuxta relata; וְכֵן הָיָה

Apparere ex figura, & imagine Verborum, & contineri virtutibus
sub verbis paria sunt.

1. Clausulae generatim sunt plura singulariter proposita omnia singu-
lariter in una sententia non recipiuntur. Idem sup. b. an. 101.

28. *Clausula in supra; et prout supra, est distributa ad 7 d. & temporis.*

... ၁၈၈၈ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၁ ရက်နေ့၊ နေပြည်တော်၊ မြန်မာနိုင်ငံတော်၊ ဝန်ကြီးရုံး၊

The Zimbaland and Zimbaland products effect.

ARGUMENTVM

verba testatoris, posita in fine dispositionis: Quia vult quod omnia sua bona conferantur in familia, & posteritate sua, quomo-

do sint intelligenda. Et quando per ea non vocetur is qui est de familia.

DECISIO CONSULTIVA XIII.

Emitte lucem tuam Dñe. Et vera creabuntur eloquia.

ET si per ea, quæ alias scripsimus pateat sufficienter D. Hieronymum Reuiscatum prohiberi succedere ex præsupposito fideicommissum q. Bernardini, cum illud factum fuerit in casum delicti, & non aliter, attamen, vt omnis disceptatio ammouetur, altera proponitur Questio. Nunquid scilicet Dato (non tamen admissio,) quod verba quibus fuit conceptum fideicommissum denotantia conseruationem bonorum in familia, & posteritate testatoris quorum supra meminimus, sic intelligenda sint, vt filiam tamquam feminam excludant, & consequenter admittendus sit d. D. Hieronymus tamquam masculus. In quo negotio licet plura deduxerint qui partes contrarias tuentur. Decisive tamen agendo. Ea vera iuris est conclusio quæ sic filiae fauet, & mulieri, vt omnino excludatur dictus D. Hieronymus, quod vt magis in aperto sit. Ea primo apparatu subiunguntur quæ exclusionem prædictam arguunt manifestè, quo casu facilius erit mulieris defensio, & exceptio, vt saltem ab intestato succedat.

Dùm enim testator Bernardinus, vocat familiam, & posteritatem suam. Vtrique declarat, quas personas voluerit venire sub nomine familie. Et posteritatis per ea verba, quæ nedum præcesserunt, sed quæ subsequuta sunt de præcedentibus satis dictum fuit priori responso de subsequentis constare ibi respectu vt supra, & prout supra, quæ cum sint annexa, & per testatorem apposita ad demonstrandam familiam, & posteritatem, quam vocauit, adijcit, relatiuam demonstrationem, hoc est fratrem, non delinquentem, seu eius filios, vel filios delinquentium, & eis non existentibus Fabium, & Fabricium eiusdem testatoris fratres, seu eorum filios, in stirpes & non in capita. En igitur quod per enumerationem personarum liquidissime patet D. Hieronymum

nymum

nyum minimè contineri. Præsertim quia dixit testator Quos omnes, & singulos debite refferendo heredes instituit in casib⁹ præmissis, vel quia casus substitutionis non euenit, vt iam dictū fuit, vel quia non probatur quod sit de nominatis. Vndè merito potest obijci id quod dicunt Socin. sen. in conf. 62. viso capitulo nu. 4. vol. 3. & iunior conf. 102. viso testamento, nu. 23. volum. 1. substitutio † de te non loquitur. Gozad. conf. 21. nu. 3. Vnde non datur extensio † de vna persona, ad aliam. Arcin. ad l. Gallus §. & quid sit tantū, col. 4. ff. de lib. & posth. Rim. iun. cōf. 42. nu. 123 vol. 1. Et proindè cum in testamento non legatur nominat⁹ D. Hieronymus, nec sit probatum, quod descendat a nominatis concludendum venit quòd vbi posset. extendi fideicommissum de casu delicti ad alios casus, adhuc is esset exclusus, seu verius numquam inclusus, & obstat vulgare dictum Baldi instrumentum de te non cantat.

Nec alicuius considetationis sunt fundamenta partis aduersæ, ad edocendam exclusionem filie, quia esto quod testamento Patris excludatur, non propterea potest inferri quòd D. Hieronymus sit inclusus, & ad bonorum successionem vocetur, quia aliter pbandum est, quòd † ex fideicommissio vocetur, quàm per exclusionem filie, cui sāt est iudicialiter obijcere quoad te liberas ædes habeo, & substitutio de te non loquitur, sed omni casu de sola agnatione, quam expressit. Cuius nomine non venis, vt iam dictum fuit per ea verba † relatiua in principio, medio & fine dispositionis reposita. Quorū virtus est, vt præcedentium tantum personarum intelligantur per testatorem, nomina fuisse repetita, ita vt ad ea dumtaxat referenda sit substitutio perinde, ac si in indiuiduo repetijset personas ipsas quas titulo, vel institutionis, vel substitutionis honorauit, siquidē paria sunt aliquid apparere † ex figura, & imagine verborum, & sub verbis aliquid contineri virtualiter, vndè clausula † generalis, qualis est viciq^{ue} testatoris ibi in familia, & posteritate sua respectiue visuprà, & prout suprà, relata post plura singulariter proposita omnia sigillatim intelligitur expressisse. l. pluribus. 140. in principio ff. de verborum obligation. & ibi Angel. nu. 1. & 3. est. n. clausula ipsa distributiua nedū ordinis, ibi visuprà † quæ debet referri ad nominatos, sed etiā temporis ibi prout suprà habens expressam relationē ad casum factæ substitutionis, vt abun-

A R G V M E N T V M.

Fideicommissum factum, in vno casu an extendatur ad casus non expressos, ob verba testatoris, & hoc attento, quia mens, & intentio ipsius testatoris illa fuit, & est, vt bona sua conseruetur in familia, & quia sic sibi facere placuit.

DECISIO CONSULTIVA XIV.

Emitte lucem tuam Dñe, & vera creabuntur eloquia.

Vbitatur contra D. Annam Reuislatam Nouariensem, nunquid admittenda sit ad successionem bonorum Fabricij Reuislati, attento testamento per eum condito, in quo institutis Ioanne Baptista, & Petro Francisco nepotibus ex fratre, & Fabio altero fratre, quo decedente sine filiis masculis, legitimis, & naturalibus, & de legitimo matrimonio natis, & procreatis illi tali casu adueniente eisdem nepotes suos substituit, cui dispositioni hæc verba adiecta sunt. Et hoc attento, quia mens, & intentio ipsius testatoris, illa fuit, & est, vt bona sua conseruetur in familia, & quia sic sibi facere placuit, & placet.

Pro Domino Hieronymo Reuislato, adducitur importantia dictorum verborum, vt conseruentur in familia, sed ea non officere, mulieri prædictæ, omni iure concluditur, namq; si perpendatur sedulo substitutionis, & expressi fideicommissi substantia, vtrique dicent, erit in solo casu † expresso stare fideicommissum, q. p. inde formula suæ egredi minimè valet, vt ex Socin. Rub. Gozad. Paris. & Gallaulta notat Caphal. conf. 514. testator decedens nu. 187. lib. 4. vbi dicit † longe minus trahendam esse fideicommissariam substitutionem ad personam non specificatam ex auctoritate Aretini ad l. Gall. in 3. Et quid si tantum, ff. de lib. & posthum. cum enim sic facta substitutio in solo casu decedentis Fabij fratris siue filijs masculis, usq; obuenerit ad commodum P. Francisci nepotis vltimo loco defuncti ad alterum non potrigitur l. si pater, & ibi Imola ff. de vulgar. & pupillar. substitut. Bartol. & Dec. in d. l. Gall. Quibus accedit ea clausula illi tali casu, quæ † impedit extensionem de personâ ad personam, & de casu ad casum. l. 4. in fine. ff. de condit. & demonstrat. Caphal. conf. 269. illust. Comes num. 29 vol. 2. citat Anchar. Bald. Socin. Dec. Durant. & Cræuet. habent enim ea verba (illi † tali casu) annexam conditionem

& tempus ex quorum verificatione sicuti purificatus fuit casus substitutionis in Petrum Franciscum sic ei ex eo quod ad vltiores substitutiones non fuit progressus testator liberam facultatem dedisse supponitur, tãquã vltimo successor, vel disponendi de bonis suis, vel permittendi, quod venientes ab intestato succederent, adnotata in l. cum Pater §. liberis. ff. de legat. 1.

Non obstante verba. Et hoc attento quia mens, & intentio, ipsius testatoris fuit vt † bona sua conferuentur in familia, quia vt iam aliàs dictum fuit in materia fideicommissi lo. Bernardini restringuntur ad fideicommissum precedens, nec illud ampliant, sed procedunt in solo casu expresso, sic notat Ceph. in cõf. 477. in oib⁹ nu. 16. lib. 4. & extincto casu cessat generalitas Dec. cõsil. 636. nu. 12. vlt^a quod illarum considerationes, quæ ducuntur a generalitate rationis, descendunt ex formula fideicommissi † in casum alienationis nõ autem in similib⁹, & ita loquitur Dec. in ex aduerso allegato cõf. 23. Pro tenui. nu. 3. & ceteri omnes.

Accedit etiam, quod in casu nostro testator voluerit declarare, ob quam causam vocauerit nepotes in defectum nõ susceptæ prolis masculinæ per Fabium fratrem citrà animum de nouo disponendi. Vnde posset repeti id quod primo responso diximus pro D. Anna sub num. 33. & infra, quod testatoris dictum disposuit de ratione potiusq^{ue} † ratio de dicto, vnde sæpe fit restrictio nõ. n. dispositiua sunt, sed tantum enunciatiua, quæ fideicommissum non inducunt. l. testatorē adiiciendo. 68. §. ex his verbis. ff. de legat. 3.

Non obstat clausula vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum., quia vlt^a quod clausula ipsa † ex stilo potius notarij quàm. Partis fuit apposita iuxta ea quæ scribit Bart. de clausula codicillari † in l. 1. in fine num. 10. ff. de iur. Codic. Menoch. cõf. 315. nu. 16. lib. 4. quod mihi licet non placeat indistinctè per ea quæ scribit Fab. Turrettus de effect. & defect. claus. Codic. q. 4. effect. 4. nu. 3. & q. 89. effect. 58. nu. 24. hoc tñ in facto mihi videtur probari, quia vt vera fatear extra Rē saltē respectu verbi pupillariter reperitur apposita cū ea nõ cõueniat quia testator nõ poterat pupillariter substituere † cū non haberet fratrē in potestate, & solis liberis fiat similis substit. l. 2. ff. de vulgar. & ibi Ripa nu. 16. Odd. de Compend. in prælud. parte 3. q. 12.

Respondetur etiam clausulam operari in his casibus in quibus † conueniunt substitutiones, & personis, & Casui, vt declarat Pe-

regin. de fideicom. artic. 2. num. 8. atqui personæ non congruit, quia Dominus Hieronymus non est de vocatis minus etiā casus, quia vnicus fuit gradus substitutionis quo purificato bona sunt libera, & ita nihil obstat quominus dict. D. Anna valeat fratri defuncto ab intestato succedere tamquā † proximior l. 1. & Auth. cessante, ac l. ad intestati Cod. de legit. hered. Et ita &c.
Ego Rol. Cau. l. v. d. Cas. Ad. & Ciu. Med. &c.

S V M M A R I V M.

- 1 Officium iudicis in constitutione dotis fundatur super æquitate.
- 2 Arbitriū Patris est potentius iudicis officio in constituenda dote filia.
- 3 Iudex in constituenda dote filia non debet egredi legitimam.
- 4 Dos succedit loco legitima.
- 5 Dos priusquā constituitur debet ex alienū deduci nu. 6. & 7.
- 6 Testantium voluntates seruande sunt.
- 7 Legatum pretendens non potest venire contra voluntatem legantis.
- 10 Quotam bonorum paternorum in causam dotis pretendere possit filia.
- 11 Dos non datur ex titulo vniuersali in bonis patris, & nu. 14.
- 12 Quota bonorum transiit cum onero tuo.
- 13 Dos regulariter solet dari in quantitate.
- 15 Dos in quibus differat à legitima.
- 16 Argumentum a vi subrogationis valet.

A R G V M E N T V M.

Dos vbi constituenda est filiæ ex officio iudicis Patre viuente, quæ debeant interuenire, late discutitur.

DECISIO CONSULTIVA. XV.

Emitte lucem tuam Dñe. Et vera creabuntur eloquia.

Rget filia Patrem ad eam dotandam, quod vt video intenditur expediri iudicis officio, quod omni casu, imo fortius hic debet fundari in æquitate perinde à si constitueretur dos ab eodem Patre l. q. si phec ff. de eo quod certo loco, quia sepe est potentius arbitrium Patris, quā iudicis officiū, quod omni casu sic intra certos terminos iuris stare debet, vt saltem non egrediatur legitimam lal. in l. Sancimus in fine C. de nupt. in Auth. Res quæ in 2. notab. C. com. de legat. Alex. cōsil. 69. col. 1. vol. 1. cōf. 7. col. 3. vol. 2. & cōsil. 83. vol. 4. Rim. senior cōf. 332. nu. 8. loco. n. ipius dicitur dos ipsa succedere,

l. Papinianus §. si quis Matris, & ibi not. Angel. ff. de inoff. te-
 stam. Alex. conf. 131. vol. 1. & laf. conf. 105 col. fin. libro. 4.
 Sed obijcit in primis ad cōstituen. dotē requiri q̄ prius deducatur
 omne es alienū, q̄ quaten⁹ le extendit, præiudicat actui dotandi
 l. finali §. si a focero ff. de hijs, quæ in fraud Credit. & l. 2. C. eod.
 Secundo quod filia non potest vrgere Patrem ad præstādam do-
 tem, nisi prius reseruetur sibi, vnde viuat, quod intelligitur ho-
 norificē secundū quod militem; & virum vnde quaq; ac multis
 gradibus nobilissimū decet, hoc est nedū pro personā sua, sed et
 pro personis sine quibus secundum statum suum honeste viuere
 non potest, vt in proprijs terminis notat Aretinus conf. 17. nu.
 16. & seq. qui omnino videndus est, ex quibus vt patissimōt
 scribentes non tenetur parsimonizate, nec quidquam ex reddi-
 tibus annuis conseruare ad parandā dotem, cum debuerit, &
 potuerit, vt fecit laure viuere, & suos redditus consumere, vt
 perpendit Sigismon. Lofred. conf. 52. nu. 61. per textum glos.
 Bartol & alios in l. sed, & si lege § si quis autē ff. de petit. hered.
 Quod autē dictū fuit de gre alieno, sic intelligendū venit, vt bona
 prohibita alienari, tā in proprietate, quā in fructu, non sint im-
 putanda ad constituendā dotē præstetū, quia prohibitio pro-
 uenit non ab ascendētib⁹, sed extraneis, & transuersalibus, & re-
 peritur etiam facta in causam dotium, quia alias esset violare
 sup̄mas voluntates testantium, & tollere, quod alienum, est
 contra textum in §. disponat testator, & erit lex auth. de nupt.
 Quodq; cō magis procedit, vbi filia ex relicto per testatores, præten-
 dit aliquid consequi, vt ex iudicio fideicommittentiū, quia veniēs
 ad legatū tenetur seruare dispositiōē legantis l. ex qua persona
 ff. de reg. iur. & ibi Dec. vltra q̄ eā tacitauit cū claus. amplissimis.
 Verū quia ad evitandū particularē calculū Patrimonij, obijcit filia
 decernēdā sibi fore quotā bonorū. Replicatur nullo iure id fieri
 posse, vel ex eo, quia dotis actio descendit ex tit. particulari nō vni-
 uersali, ita q̄ dicatur in hoc differre à legitima, quæ hoc ideo est
 quota bonorū, quia iure vniuersali hæreditatio defertur, q̄ dici
 nō pōt de dote. Quare benē dixit Aretin⁹ loco relato, & alij, q̄
 in dote cōstituenda deducēdū est omne es alienū, q̄ aliās nō de-
 beret deduci, quia si esset quota bonorū, illa trāfiret cū onere suo
 sicut dicimus de portionibus hæreditarijs qua (vt a iure) cū rapis
 & spinellis transeunt, hoc est cum iuribus actiuis, & passiuis.

Tantò magis q̄ regulariter dos dari solet in quātitate nō in itabilib⁹
vt cōmunis est notoriūq; vs⁹, & cōsuetudo cui conferunt notata
per Cyn. in l. 1. C. de cōtrahēd. stipular. quo casu nec ēt datur cōsi
deratio q̄ dos sit q̄ vniuersale, vt probat federic. à sole in tractatu
dotis q. 2. vbi cum Baldo reprobat Bartol. aliter sentienrem.

Insuper accedit q̄ dos in eo differt a legitima, q̄ dos solet consignari
in vita Patris inspecto tēpore quo cōstituit, legitima autē nequāq̄
quia inspicitur tēpus mortis quia tunc est debita Rim. iun. conl
3 i 7. Queritur an Illustris nu. 12. vol. vol. 3.

Quinimò dato q̄ loco legitime succedere dos ipsa sicuti virtute Patre
nōn pōt ex rit. legitime qui vniuersalis est p̄tēdi quora bonorū
sic ēt, nec ipsa dos, valet. n. Argumētū desūprū ex vi subrogationis
l. 1. §. Hęc actio, & ibi Bart. ff. si quis testam. lib. esse iussus fuerit, &
in l. si cū §. Qui iniuriatū, & ibi glōf. ac ceteri scrib. ff. si quis Caut.

Rurs⁹ nō pōt de iure dari quora bonorū, quia respectu eorū in qui
b⁹ fēmina prohibet succedere re lex ipsa resistit, qualia sū feudalia,
ac bona obnoxia fideicōmissis masculinis, maximè quādo sūt trā
fuerfalia cū expressis declarationib⁹ q̄ in fēminas nō trāleant, re
spectu veto aliorū super quib⁹ adest hypotheca, & obligatio rea
lis cōiuncta cū obligatione personali nisi retinerētur bona p de
bitorē qui personali actione posset quādocūq; vexari saltem pro
mēlura debiti fieret iniuria, quia nexū obligat. sustineret, & bonis
eodē tēpore priuaretur, & spoliaretur q̄ nō creditur esse mētis Am
plissimi Senatus, qui litiū occasiones amputando sic solet prouide
re, vt nemini fiat iniuria cui⁹ proindē iudicio hęc eadē subijcio

Ego Rolandus Cauagnolius I. V. D. Calalensis
Aduocatus, & Ciuis Mediolani &c.

*Re igitur eorum Excellentissimo Senatu propofita, dos ipsa qua praponebatur,
reducta fuit in longē minorem fūmmam quam pars pratenderet, data infuper
congrua dilatione de eam quotannuū minustatim foluenda, referente laudatiflimo
Viro, & I. C. omnib⁹ numerū abfoluto Regioq; & Ducali Senatore Domino
Auguftino Dominico Squarciafico, Patritio Alexandrino, nunc meritiflimo
Præfide Senatus Excellentiffimi, ob miram ei⁹ doctrinam, & animi probitatem,
qua adeo fingulares funt, vt fui benemeritum Potentiffimi Regu Catholica
Maieftas indicauerit, omnium applaufu. Ita enim feruet Deus nobis incolumen
vt tanta promotionū fructus, per multos annos deguftare valeamus.*

S V M M A R I V M.

- 1 *Emptorem teneri ad pretium, & non habere rem, iniquum est.*
- 2 *Euietio cessat ubi auctor ita se habet, ut emptori habere liceat rem emptam.*
- 3 *Euietare, competis actio emptori exempto, & quomodo nu. 9.*
- 5 *Stipulatio semel commissa, amplius resoluti non potest.*
- 6 *Emptori datur duplex actio, stricti iuris, scilicet & bonae fidei.*
- 7 *Emptor non tenetur recipere praedium iam euietatum.*
- 8 *Euietans rem prohibitam alienari, priuatur re, & pretio.*

A R G V M E N T V M.

Euietis bonis, an qui succubuit possit cogi ad capiendum eadem bona ex eo quod auctor laudatus concordauerit se cum auctore ad cuius commodum fuit declaratum super euietione.

DECISIO CONSULTIVA XVI.

Emitte lucem tuam Dñe. Et vera creabuntur eloquia.

Ouum l. iij. genus parauit Lothet^o contra Pelitium, sed facillime terminandū, & ferè ex sola facti specie, quæ sic se habet, vendidit L. Pelitio massariitū vnū cū edificijs, & plurib^o corporib^o bonorū, pretio inter eos cōuento, sed accidit, q^d post contractū prædictū euietia fuerunt aliqua ex ipsis bonis à D. Co. Fráncisco, & Taiano fratribus de Corba Iouinis, & de euietione extat sentētia, per quā declarauit Senat^o Montisfer. bona ipsa restituēda, quia subiecta sunt fidei cōmisso q. D. Amilcaris Pæruī dict. Co. & hac de causa fuit cōact^o Peliti^o bona remittere, cui p^oinde nata fuit actio ad reculationē pretij, ad q^d pri^o se obligauerat, quia iniquū est emptorē teneri ad pretiū, et nō habere rem, l. Iulianus. §. offerri, cū multis alijs. ff. de act. empt. Istis sic stantib^o auctor Peliti^o cōuenisset ad dictū D. Co. super restitut. bonorū euietorū, & eadem conuentione attentata vexatur Pelitius ad solutionē pretij, offerēdo realiter, & tū effectū tradere eadē bona. Pro actore videbatur prima fronte facere text. in l. habere licere. ff. de euiet. ubi desumitur regula, quod quando auctor ita se agit, ut emptori habere liceat, rem emptam cessare dicatur euietio. Sed in cōtrariū est veritas, quia euietare cōpetit actio emptori exempto. l. i. cū plurib^o alijs. ff. eod. nō quidē ad pretiū duraxat recipiendū sed ad id q^d interest l. euietare. dict. tit. l. exempt. §. idē lib. ff. de act. empt. qui text. in multis Codicib^o legitur sub initio l. emptorē, & eo forti^o ista procedunt in calu. nostro, ubi Pelitio emptori cōpetit

aduers^o L. venditorē actio ex stipulatu, vt colligitur ex verbis instrumenti acquisitionis, quo casu dici potest, qd semel comissa stipulatio amplius resolui non potest, d. l. habere licere. Hinc emptori duplex datur actio, quarum una est ex forma instrumenti stricti iuris, qualis est stipulatio, altera ex natura contra^o bonae fidei, qualis est ex emptio. Bart. ad l. singularia nu. 9. si cert. petat. qd etiam probari opinor ex dict. §. idē lib. 2. dicta l. emptio, vbi l. C. Vulpian^o inquit succurri emptori, siue per actionem ex emptio, siue ex stipulatu.

Hoc autem succedit non incōcinnē doctrina Castrensis ad eundē text. qui vt dictū fuit enūciatur, per l. emptorē, nu. 1. vbi dicit, qd si ad emptorē, tunc egerit, dicens se dominū, et probauerit si dixerit se paratū rē, ad cui^o vindicationē agit, vt sibi satisfiat pro 15. emptori dimittit^o pro 10. & recusauerit emptor, qui proinde rē restituerit, dabitur in illi actio ex emptio, vel ex stipulatu, quia scilicet non tenebatur emptor negoriarī pro venditore, v. z. iterū emere à vero dño, & exbursare pecuniā, & per istam rationem dixit in proprijs terminis Pet^o de Benit. decis. 2. §. qd emptor non tenetur recipere prædictū temp^o euicti^o, qd tantō magis, in subiecta materia procedit, quanto, liquidissimē apparet bona de quib^o agitur esse inalienabilia, quo casu ē qd recipere non esset tutus emptor ab ipso vinculo fideicommissi, quinimō quod plus est recipiēdo nūc qd notitiam habuit de ipso fideicommissio, & sicut bona prædicta sunt prohibita alienari priuaretur, & bonis, & practio, vt notat Bartol. in authent. de non alien. vel p^omutat. reb. Eccles. nūm^o 4.

Text^o autē dict^o l. habere licere tū abest, qd noceat cōclusioni super^o firmatæ, vtpot^o iuuat, quia si benē videat, loquunt^o nondū ablata proprietate, sed adhuc existente prædicto penes emptorē, & quādo agit solū i^o pignoris, vel hypothecæ, vt bene scribit Frac. decis. 145. euictare, par. 2. p^oserti vbi euictio h^o p^opetuā causā, vt in casu. Pro quorū omniū cōprobatione videnda sunt ea, quæ ad man^o post hæc scripta mica venerūt D. Petri Cacaballi. cōl. ciuili 6. per totū quia attente hanc distinguit, & sententiæ Pelitij fauet. eum quo libenter transco, salvo &c.

S V M M A R I V M.

1. *Contractus mutuo consensu facti. Mutuo, dissensu, dissoluitur. C. nu. 2.*

3. *Naturale est, & quid dissoluitur eo vinculo quod digatum fuit.*

- 4 *Contractus initium spectandum est.*
- 5 *Minor ob ingressum religionis potest disponere de rebus suis.*
- 6 *Minor adultus in ultima voluntate censetur maior.*
- 9 *Rodericus Suarecius in allegat. 20. declaratur.*
- 10 *Minor cum Agnatis, & iudice transigit, & quare nu. 1. 1. & 12.*
- 13 *Veridicus quilibet in dubio presumitur.*
- 14 *Lucrum facit, qui discedit à lite.*
- 15 *Litibus debet se extricare, qui vadit ad religionem.*
- 17 *Transactio valet lite nō mota, et cū Eccl. nulla data calūniā nu. 18. 19.*
- 20 *Transactionis causa legitima est, consideratio fideicommissi.*
- 21 *C. 16. sess. 25 Conc. Trid. nō procedit in renūciatione mere laici, et nu. 22*
- 23 *Novitium quoad bona habetur pro Monacho.*
- 24 *Monasterium succedit Novitio decedenti in Novitiatu.*
- 25 *Lesio non datur in donatione, & mutatione voluntatis, & nu. 26.*
- 27 *Lesio consideratur in initio contractus, stantibus rebus ut stant.*
- 28 *Clausula stantibus rebus, ut stant semper intelligitur.*

A R G V M E N T V M

- 1 Renuntiatio minoris secularis intuitu religionis quam ingressus est, an sustineatur ad commodum familiarum.
- 2 An subiaceat cap. 16. sess. 25. Concil. Trid.

DECISIO CONSULTIVA XVII

Emitte lucem tuam Dñe, & vera creabuntur eloquia.

Nullo iure sustinetur reuocatio transactionis, & donationis factę per D. Angelicā ad fauorē agnationis suę, priusq̃ religionē Monialiu ingrederet, & p̃steretur, quia sicuti cōtractus ꝑ mutuo cōsensu perficiuntur, sic alteri, un ex cōtractib. discessu nō tolluntur l. ab ēptione ff. de pact. vbi dī q. ab initio sūt volūtatis, ꝑ & facti sūt necessitatis l. iuris gētū §. ait Prætor. ff. eod. quia nihil tā ꝑ naturale ē, q̃ ut vnū q. dissoluat, eo vinculo, quo ligatū est, l. nihil tā nīe. ff. de reg. iur. licet. n. q̃ traslegit minor fuerit ætatis legæ potuit itē sic cōtrahere, quia cōtractus ꝑ initiu spectādo et cām, ut requirit l. si p̃euserit ff. mād: licet cōtraxit, et bona remisit patruo, & Alexādo fratri patrueli, ob futurū ingressū religionis, quo atq̃ dī puidisse familiarum suę, perindē ac si recessura fuisset ab humanis p̃morte hīlem, quo casu adulta censetur esse maior, l. Aurelio §. cui ff. de liber. leg. Bald. in l. 2. C. Qñ decr. nō ē op̃, vbi dicit adultū in testamentis habere iura maioris, Tiraq. ad l. si vnq̃ C. de reuoc. in ver. largit⁹ nu. 253, & seq. vbi plura dicit,

conferunt tradita per Doctores, ad l. si curatorem Cod. de in-
integr. restit. Vnde facto ingressu incipit vires habere disposi-
tio facta per eam dum dixit. Intentionis suae fuisse, quod bona co-
seruetur in familia & quae potissimum diuitijs sustinetur, & augetur
ad notata in l. 3. in principio ff. de testam. Auth. de defensor
Ciu. in princip. sicuti è conuerso dicimus, quod sine bonis, &
diuitijs & fordescit, & ad nihilum reducitur l. Quisquis Cod.
ad leg. Iul. Maiest. Bart. in l. 1. Cod. de dignitat. lib. 12.

Nec dicatur ad declinandum praemissa, ob stare, quod ubi in vim
vltimae voluntatis possit sustineri donatio praedicta ex eo capite
quod irrevocabiliter donauerit, competet eidem adulterae, seu pu-
beri in integrum restitutio per ea quae lato calatio scripsit Ro-
doricus Suarez allegat 20, Vt colligitur nu. 13. qui multa dicit
ad enervandam donationem factam per eam quae religionem
ingressa fuit, quia omissis his, quae possent adduci aduersus con-
clusiones quas ibidem facit & Soarezus, Respondetur quod in
casu suo tractabatur de donatione extorta per dolum, & frau-
dem patris dictae Monialis, quae renunciauera, ita vt nos ipsi in
casu longe diuerso versari dicamur nescim ex eo capite, quod de
transactione principaliter actum fuit, in qua representata fue-
runt iura competentia Multum Reuerendo Priori Patruo suo,
ob eius credita, ob portiones bonorum quas, & ipse & Alexan-
der nepos possent detrahere, praesertim etiam ex causa fideicom-
missi, aucti, & respectiue paterni, quo casu dicta D. Angelica &
minor, cum praesentia Agnatorum, & iudicis Decreto potuit
transigere, & conuenire cum patruo, & fratre Patruelli de certa
summa pecuniarum pro constituenda dote spirituali, seu ele-
mosina, & paranda sibi congrua suppellectili ad formam De-
creti Patriae Montisferrati sub titulo de minoribus, qua seruata
certum est dictam D. Angelicam potuisse semetipsum irrevoca-
biliter obligare sic disponente eiusdem Patriae Decreto, quo cau-
tum extitit minorem cum dictis solemnitatibus posse contrahe-
re. Agnatorum & enim qui in casu nostro inreruerunt pre-
sentia tollit omnem doli praesumptionem l. transactionem
Cod. de transact. & ibi Bart. ac Bald. facit textus in cap. In pra-
sentia. Renuntiat. And. Gail. obseruat. 125 nu. 5. lib. 2.

Quinimò, cum & iudicis Decretum interpositum fuerit, cum cau-
la cognitione facta scilicet expressione causae transactionis, &

12 donationis, quæ fuit de sedandis libris quæ potuissent insurge-
re, & ex causa futuri ingressus ad religionem cessare debet
omnis dubitatio, vt post Castren. in l. cum in §. si prætor in
principio ff. de transact. & Bart. in l. frater à fratre in fine ff. de
condict. indeb. notat. Rimin. iun. cont. 42. Petit Illustris nūm
56. vol. 1. & conf. 436. Præponitur Dominum nu. 2. vol. 4 præ-
sertim quia Agnati prædicti iureiurando affirmarunt contractū
ipsum fuisse vtilem, & necessarium dictæ D. Angelicæ, vt adhe-
rit Ruin. conf. 137. viso instrumētū nu. 5 vol. 1. quos proinde
13 peierasse non est præsumendum; quia in dubio quilibet præ-
sumitur veridicus & meritis pro socio, & adhibita cognitio
causæ per iudicem tales ipsos agnatos facit, quod etiam patet ex
14 eo, quod vtilem dixerunt, quia lucrum facit qui discedit à
lite, vt ex Flaminio Rubeo conf. 75. in 2. perpendit D. Carolus
Bardellonus conf. 2. Plura in præfenti fidei huius 38. lib. 2. Vt
quod etiam computatis computandis, & in istis calculis vix ad
eam summam potuisset ascendere portio, quam de iure potuisset
prætere dicit Dominus Angelica, sic enim arguit, & Agna-
torum consensus, & iudicis auctoritas.

Necessarium itidem dixerunt ex eo, quia volens militiam Christi
assumere, & ad eiusdem vexillum crucis aduolare expecte-
15 bat. Quod litibus se extricaret. Remittendo quod alienū
erat, quod fideicommisso eidem vulgarizato, & lecto, & per
eandem simul atq; per Agnatos, & iudicem cognitū, & inspecto
suppositum est. Quinimo si quod erat, quod ad ipsam pertine-
ret rationabiliter mota fuit ad illud familie, & agnitionis sue
remittendum, vt quæ hactenus fuit domus hæ nobilitas con-
seruaretur in dominio, diuitiarum auxilio, quo mediante solet
conseruari, vt ipsa met in contractu proficetur, quod & passim
glosator iuris exclamat, dum inquit, quod tractare de nobili-
16 tate sine diuitijs, nihil aliud est quam disputare de nobilitate
quæ ob necessitatem impulla, plerumq; ad ignobilitatem redu-
citur, & ignominiam.

Porro, vt negotium stringamus, cum ad ipsam transactionem, &
inde refutationem optima vehicula fuerint inspectæ qualita-
tes, & accidentia, quibus substantia ipsa corrodi potuerat. Vbi
omnis medio litis finit in bellum iudicium descendissent
partes ipsæ, nemini dubium, quin sit irrefragabilis transactio

prædicta, & quicquid inde illius intuitu dicitur obuenisse, nulla
habita ratione † quod lis nondum mota fuisset, quia si bene
legum sanctiones attendantur non requiritur de essentia, & va-
litate transactionis, & quod lis verè, † realiter subsit, & quod
super transactionis iudicium exerceatur, quia sufficit, adesse dubiū,
futuræ litis, seu suspensionem ad validandam transactionem l. 2.
& ibi notat omnes Cod. de transact. Alex. in l. diuortio in princ.
ff. solut. matrim. quod bene probat Ozasus decis. Pedemont.
9. incipit superest nu. 23. vbi dicit non requiri ad validitatem
transactionis, quod res sit in iudicium deducta, sed sufficit timor
litis futuræ etiam si esset extraiudicialis, & de facto, citra tamen
calumbiā, quæ oihilomin⁹ ad hoc vt † transactionē impediatur
debet esse euident, vt aduertit D. Bardellonus loco citato nu. 61.
& sufficit sola confessio asserentis se moturum fuisse litem. De-
cianus in consil. 56. queritur ergo nu. 29. vol. 4. vbi ex Decio
in consil. 474. nu. 5. dicit hoc procedere, etiam quod fieret tran-
saction † cum Ecclesia, dummodo raten transactio ipsa habeat
materiam dubiam, vt extat elegans decisio Ioannis Mohedani
alij, in subit. de transact. vbi hoc dictum extendit, non ob-
stante quod per extraneam Pauli Secundi bona Ecclesiasti-
ca non possint alienari, quod etiam mirifice conducit casui mo-
nasterij, ob simbulum, & paritatem privilegiorum quam habent
minor, & Ecclesia, ac bona ipsorum.
Proinde cum vera fuerit causa transigendi bona, quorum occasio-
ne transactionem fuit proponeretur a transigentiibus fideicommissaria
† ac multiplici et alieno supposita iuripaturali, & ratio-
ni consentaneum est, vt ipsa transactione seruetur nedum in titulu
transactionis, sed etiā pacti quod fecit attentata clausula quæ vim
iuramenti habet ex decreto patrie Montisferrati cuius memi-
nit Paris. consil. 120. num. 6. & 40. vol. 1. Burfat. consil. 173.
num. 4. quos refert. Sordus consil. 33. Anceps est num. 8. vol.
3. vt dictum fuisse testatur Ozasus loco citato in fine.
At quia papa aduersa super nullitate transactionis, & refutationis
renunciationis factæ de bonis paternis insistens duobus me-
dijs contendit eam subuertere, vel scilicet ex capite læsionis, vel
ex eo quod non seruata forma, Concilij Tridentini 23. sess. cap.
6. Nulla quoq; renuntiatio. Erc est vt obiecta diluamus.
Et ita exordiendo a proximiori obieco, tamquam ab eo qui prælu-

21. dicialis est alteri. Dicimus dispositionem dicti cap. f. 1. q. nō
comprehendere casum hunc, cum enim loquatur de contractu
inter viuos gerendo per nouitium, certum est non includere ca-
sum gesti contractus per personam mero leicalem, & in saeculo
existente, quę proinde reperitur supposita iurisdictioni sa-
culari, non autem Ecclesiasticę, cuius ideo contractus iurisciui-
lis siue communis, vel statutarij siue magis communis vel decre-
torum patrię de minoribus, siue communissimi, quale est ius ip-
sum Civile Romanorum, censura regulatur qua ita tunc memini
aliās vidisse declarationem factam per Sacrosanctam Congrega-
tionem Illustrissimorū, & Reuerendissimorum Cardinalium.
22. super d. cap. 1. 6. Concilij Tridentini ad commodū D. Euan-
dri Baronini, quod renunciatio facta per fratrem suum, in saeculo
existentem ex causa Religionis Dominicanę, quam Intendebat
ingredi, teneret nec censeretur supposita nullitati, cuius me-
minit dicta constitutio Conciliaris in eod. cap. 1. d. & ita post
hec scripta mea vide Menoch. in cas. 436. lib. 1. centuria. 3. de
arbitrat. iud. in nouiter receptis impressis de anno scilicet 1606.
venetijs apud Bordonum, & Locarnum attestatam, quod eadē
congregatio de anno 1594. decidit d. cap. 1. d. regulat. &
monia. sessu 5. non habere locum in renuntiatione facta ante
susceptum habitum, & si quia quę si qua fuerat per existentem
in saeculo, etiam si dictum fuisset in ea renuntiatione, quod con-
firmaretur ad abundanter cautelā intra duos menses ante pro-
fessionem iuxta d. Concilij Tridentini dispositionem, hoc tamen
exemplum in primis codicibus non reperitur, & ita ex his vide-
tur satis apte resoluta omnis dubitatio quam alias uisus fuit pro-
ponere Nauar. in lib. 3. de donat. consil. 201. an nouitij
- Ratio autem diuersitatis, inter vnū, & alteru in casu eam esse cre-
diderint quod nouitius, perinde habetur, ac si Monasterio inue-
re fuisset ingressus. Aliter f. quod ad bona veteris in praesentia annū
probationis sit constitutus, in tantum quod si contempore mo-
teretur nouitius bona sua Monasterio, ut predicto acquiratur, sic
ex Decio in Authingressu nu. 41. Bart. & Sigon. scribit Menoch.
de arbitrat. iudic. lib. 2. d. adur. 5. de casu 436. in uide. non im-
merito prouisiū existit de solemnitatibus ubi seruandis non con-
tractu renuntiationis, quem in nouitium constitutus patus est
facere, ut potest quia sit sub gubernio superiōis Ecclesiastici quę

omnia cessant in contractu facto per mere laicalem personam,
& in seculo degentem, & laicali potestate subditi.

Ad obiectum de lacione responderetur, quod ex quo D. Angelica vo-
luit prouidere familie suae, & illi donauerit omne ius, sibi com-
petens non est videre, quomodo in donatione detur consi-
deratio lacionis iuribus notissimis, & praesertim l. 1. ff. de donat.
& cap. 1. extra eod.

25

Quod si lacio referenda sit ad id quod sit contrahendo transigen-
do, scilicet, & donando familie suae ob ingressum Religionis,
videatur illi voluntati, sic semper ipsam obligasse ut ab ea recede-
re minimè valeat, utiq; non erit locus quod audiat, qui Mo-
nasterij nomine comparat, quia responderetur, quod omni casu
lacio quae allegatur dicitur obuenisse post contractum, & sic ob-
mutatam voluntatem ipsius, quo casu non potest censeri, quod
tamquam minor fuerit laciō de tempore contractus, & ita non atten-
ditur lacio, sic notat Albericus in l. 1. & si sine §. quæsitum ff. de
minor. Castren. in consil. 101. in fin. vol. 1. quem refert, &
sequitur. Rimin. ion. consil. 317. quaeritur an multos numero

26

9. vol. 3. ubi in proposito dicit, quod quando in materia lacio-
nis quaerimus, an quis sit laciō vel non, semper inspicitur temp-
us contractus vel actus celebrati, non autē quod acciderit post
contractum vel actum, quod repetit in consil. 314. cum bona
quædam nu. 8. circa med. d. vol. 3. post Crauet. in consil. 11.

27

Antonia relicta nu. 17. lib. 1. ubi citando rex in l. verum in §
sciendum ff. de minor. & in l. si voluntati in fine, & l. ad rescin-
dendum C. de rescind. vendit. cum l. 3. §. Diu ff. de iur. Fidei
dicit cum Castren. loco relato, quod Ecclesie non datur in in-
tegrum restitutio ob lacionem ex post causatam quæ non lube-
rat de tempore sententiae, & sic iterat clausula statibus rebus
prout stabant quæ in omni dispositione procedit. Porro cū
de tempore transactionis, & donationis factæ irrevocabiliter
ad commodum familie suae non potuerit cadere lacionis consi-
deratio in contractu quem gessit D. Angelica utiq; sine iure mo-
uetur qui ex persona ipsius agere prætendit &c. Et ita &c.

28

Ego Rolandus Cauagnoliast. V. D. Catalensis
Aduocatus, & Ciuis Mediolani &c.

S V M M A R I V M.

- 1 Satisfactio de proseguendo litem, & reficiendo expensas, quam alias actor prestare tenebatur abijt in defuetudinem.
- 2 Vbi habemus casum legi, ulterius non est quarendum.
- 3 Statuti qualitate requisita verificata, procedere debet eius dispositio.
- 4 Possidens bona immobilia non gravatur onere satisfactionis.
- 5 Possidere immobilia quid dicatur.
- 6 Ex statuto agens, qualitate illius probata tenetur.
- 7 Statutum est stricte intelligendum, ita ut minus onerosum, & iniquum sit. Quod procedit quando assensus exorbitans, & iuris communi correctorium num. 8.
- 9 Statutum generaliter loquens de actore generaliter venit intelligendum de quocumque actore.
- 10 Lex ubi non distinguit, nec nos distinguere debemus.
- 11 Actio personalis illa dicitur quae personam sequitur, & habet causam a contractu, vel quasi.
- 12 Ordinarium iudicium quod non dicitur.
- 13 An fideiussorem credens, repagare non possit, admittatur cum iuramento.
- 14 Et anteneatur precise iurare, quod non potest satisfacere num. 14.
- 15 Forma dicitur de substantia.
- 16 Litem entius dubius est.
- 17 Statuto quando censetur derogatum per non usum, & per defuetudinem.
- 18 Consuetudo contraria tollit statutum de qua legitime constare debet num. 19.

A R G V M E N T V M.

An actor teneatur Prestare Reo satisfactionem de proseguendo litem, & refundendis expensis iuxta Auth. Generaliter Cod. de Episcop. & Cleric.

DECISIONE CONSULTIVA XVIII.

Obuenit vndiq; scribentes satisfactionē† de prole-
quen. lite & reficiē. expen. quam aliā a cor feci pre-
stare tenebatur, & cur^o mentionē faciūt tex. in authen.
Generaliter C de Epif. & Cleric. & in authen. libellū. C.
de litis cōtest. ab aula recessisse, itant hodie in desuetudinē abiisse
dicatur, & leges ipse pro desuetudinē abolet^o censētur, ita post
loann. etulie Odofred. in dicta auth. generaliter nu. 8. vbi recē-
sēdo dictū soānis inquit, ego tēporib^o meis nō vidi a cor tē cauē
tē de litis cōtestatione, vel de lite producēda ad finē, & sāt forsi
iam plures quā cētū anni, q^o mortuus est, cur^o desuetudinis, & ab-
rogationis meminit quoq; glos. Bart. Bal. & Paul. de Castr. in
d. auth. generaliter 9 & plures alij quos refert, & sequitur Rol.
in cons. 71. viso processum nu. 19. vol. 1. vbi refert Bar. inibi di-
centem, quod iam vidit postulari istam satisfactionem, sed non
potui obtineri, & aliās memini si pluries fuisse iudicatum
per Excellentiss. Senatum Montisferrati, eo tamen moderami-
ne adhibito, quod vbi forensis iudicium proposuerit ad talem
satisfactionem teneatur ergā subditum, si in patria eiusdem fo-
rensis iidem fuerit obseruatum, vt pote quia tale ius sit reddēdū.
Re tamen ipsa diligenter perpena in subiecta materia, propositi
iudicij, per D. Catherinam Dagnam aduersus D. Cæsarem de In-
cisfa, veritas est, eandem mulierem priusquā audiatu teneri
ad satisfactionem triplicis speciei, primo scilicet de prolequen-
da lite, vsq; ad finem, secundo, de contestando litem infra octo
dies, tertio de reficiendis expensis ipsi D. Cæsari in casum sucum-
bentiæ, ad formā statuti Incisfæ, & sic loci in quo degnat par-
tes, sub rubr. de cautione, & satisfactione præstan. per partes in
causis ciuilib. ad cuius conclusionis probat. faciunt infra scripta.
Primo quia slz. casū legis † habemus, ita, vt vltetius non sit que-
rendū vulgata l. ille aut ille ff. de legat. & fideicom. 3.
Nec videtur hestitandum quin istius statuti dispositio procedat in
casu de quo agitur, cum præsupponatur in facto eandem D. Ca-
therinam nō possidere immobilia expedita, & sic verificata qua-
litate. † requisita per statutum, procedere similiter debet ipsius
dispositio, ad notata per Bar. in l. 4. §. prætor ait in fine ff. de
damn. infect. Dec. in cons. 222. col. 1. & in cons. 622. col. 2.
fateor tamen partes D. Cæsaris de Incisfa fore, & esse in proban-

da ista

da ista qualitate, quod fieri poterit commodè per summarias in-
 formationes D. Iudici presentandas super facto, & qualitate de-
 ducta, quòd scilicet, ea non possideat bona immobilia expedita
 quæ dispositio etiam in hac parte cõformis est dispositioni l. scid-
 dom ff. qui satisd. cogari. vbi dicitur conclusio omnino similis,
 4 quòd possidens † bona immobilia non grauat onere satis-
 dationis, quo casu aduertendum est, quòd possidens immobilia
 5 in materia prestandæ satisfactionis, non dicitur is qui possidet †
 vilem cespitem terræ, vel vnam domunculam, vt per tex. in l. Se-
 natus §. Marcellus ff. de legat. 1. dixit Bal. quem refert, & sequi-
 tur Felin. in cõf. 42. Ditige Domine nu. 1. 6. & quod dictum fuit
 requiri probationem per D. Cæsarem istius qualitatis, facit com-
 6 munis illa cõclusio, quod agens ex statuto †: qualitates illius p-
 bare tenetur per ea quæ dixit Bar. in d. l. 4. §. Prætor ait.

Nec obstat, si dicatur, quòd statutum loquens de actione, & actore
 7 intelligendum sit de personali, quasi quòd statutum † ipsum
 strictissime dicatur interpretationis, & consequenter ita intelli-
 gendum veniat vt minus onerosum, & iniquum sit, canone erit.
 autem lex distincta. 4. Gabriel. cõf. 3. Quia materia nu. 9. vol.
 2. quia responderetur conclusionē ipsam præcedere, quando statu-
 8 tum † esset correctorium iuris Communis, & ab eo exorbitaret
 & esset irrationabile sic notat. Bal. in cõf. 2. verba statuti nu. 4.
 vol. 1. Doctores ad l. 1. C. de Summ. trin. & fid. Catholic. ad-
 ducitur tex. in l. 2. C. de Noxal. action. l. fin. §. in computatione C.
 de iure delib. cap. cum dilecti, extra de consuetudin. Alex. in l. in-
 ter cætera num. 5. ff. de liber. & posthum. in l. 3. §. Prætor ff. de
 dån. refect. Rom. cõf. 99. præfens statuti particula. nu. 6. Ruin. in
 cõf. 13 nu. 5. lib. 2. in cõf. 38. nu. 6. lib. 3. Gozad. cõf. 19. nu. 6. cum
 multis alijs, q. sedulo omittuntur Porro cū præsentis statuti dispo-
 sitio sit non solum non exorbitans à iure cõmuni, sed illi in om-
 ni sui parte conformis, vt patebit expressè, si fiet collatio ipsius
 cum dispositione tex. generaliter autem de Epis. & Cleric. & tex.
 in Auth. libellū C. de litis cõtestar, & ita cessat obiectum, & po-
 9 test dici cum Odofred. in d. auth. generaliter autem nu. 7. quod
 statutum generaliter loquens de actore † generaliter venit
 intelligendū de quocunq; actore l. 1. §. generaliter ff. de legat.
 10 præst. cont. tab. bon. poss. & vbi lex † non distinguit, nec nos
 distinguere debemus l. de pretio ff. de publiciani cum alijs.

Accedit

Accedit etiam præmissis, in Statuto de quo agitur, non cadere in
 intelligentiam de actione personali, quia in ea actione datus ex-
 cutivus processus non ordinarius, quia personam ¶ sequi- 11
 mur non rem, & illa dicitur esse, quæ habet causam à contra-
 ctu, vel quasi. In l. in §. omnium nn. 49. in tit. de actione & ita-
 turum ipsum loquitur in actione ordinaria, in quo proposi- 12
 to admittendum est ordinariū iudiciū. ¶ illud ipsū dici,
 quod iuris ordine servato tractatur præcedente, scilicet libel-
 lo interveniente iuris contestatione, & conclusione, & cū alijs
 solemnitatibus iuris positum, in iudicio requisitis, de quibus
 firmentio in l. 1. & in Auth. Affertat. C. de litis contest. & in
 l. prolatam, & ibi Bart. & Doct. C. de sent. & ita. Quoniam 13
 de probat. meminit Marant. in suo speculo iur. p. 24. sub
 rubr. Etā iudex sic conspiciens; vel incompetens, addit. in
 prin. & causa de qua agitur non summaria, nec extemporanea, sed
 plenaria dicitur; & naturam petitionis hereditatis redollet, &
 ita cessat secundum obiectum.

Non officii si dicatur, quod ipsa D. Catharina sit admittenda ¶ 13
 cum iuramento, per quod asserat se credere non posse reperire
 fideiussorem, quæ Theorita videtur desumpta ex his quæ dixit
 Odofred. in d. Auth. Generaliter, n. 4. vbi hoc idco dicit teneri
 ad iurare super credulitate non inveniendi fideiussorem, quia
 posset forsitan quis fideiubere, pro ea si ipsa perceret, nec præ- 14
 cise iurare ¶ teneatur, quod non potest satisdare, quia alias
 anceps cogeretur peti iurum subire, contra tex. in l. videamus,
 ff. de iur. iur. quæ doctrinam sequitur Guid. Pap. sing. 751.
 quia respondetur, eam conclusionem non procedere in causa
 Statuti de quo agitur, in quo ipsa satisdare requiritur pro
 forma, prout colligitur ex illis verbis negativis, non aliter ad- 15
 mittatur, & alijs subsequentibus nisi primo, satisdederit ido-
 nee, quæ verba solent importare formam, i. de his, ff. de tran-
 sact. & ibi Bar. & in l. fin. C. de vend. reb. censual. lib. xi. Dec. in
 cons. 128. col. fin. Ruy. cons. 92. numero. 25. vol. 4. & ita sa-
 tisdatio ipsa cum fuerit pro forma introducta, expedit quod
 præterit præsertim, quia forma dicitur ¶ esse substantialis 15
 Bal. in l. comparat. C. de fid. instrum. col. 3. Dec. cons. 429. col. 2.
 & in cons. 312. & cum omisso adu. vtiat Brun. in tract. de
 forma, in cap. de potentia & effectu formæ col. 2. vers. Secun-

12 dus eliceat, & in cap. De implemento col. xj in fine, & ad ymaginem seruanda est, Balin l. cessante, Cquomodo, & quando l. ydex, in cap. Ex iuteris col. fin. extra de constit. & ita cessat seruitum obiectum.

16 Non obstat, quod D. Catherina Aetrix, iustam foueat causam, quia proinde non excusatur ab onere satisfactionis, cum ea sit conditionalis, & concipiat factum rescindendum expensis, ubi non probauerit intentionem suam, & ita in solo casu succumbentis, dicere autem quod foueat ius non est presentis speculationis, sed ista conclusio seruanda est, in casum rei iudicatz, cum dubius sit litis euentus, l. quod debetur, ff. de pact. & ita non obstat quartum obiectum.

17 Minus facit, quod illi statuto, si fuerit derogatum per non usum, & per desuetudinem, & quod recesserit ista satisfactio ab aula, vt post glos. Baet. Bal. Cattr. & alios dixit Rol. in all. con. d. 71. quia istud procederet, quando per contrariam consuetudinem fuisset sublatum statutum, quod debet intelligi hoc modo, vt puta, quia casus venerit petitz satisfactionis, & fuisset iudicatum non esse prestandas, quia tunc esset verum, quod statuta per desuetudinem abolerentur, quia consuetudo contraria tollit statutum, l. venditor, & constat, si contra preceptum, si in individuo docet, Odested, omnino videndus in dicta Auth. generaliter, no. 9. secundum cuius doctrinam quae stat formaliter prout supra, formatum, reperitur aliud statutum in ista positum sub rubr. Quod statutis Inciliz, non derogetur per desuetudinem, sed per contraria eorum consuetudinem.

19 Quibus instantibus, nec conficto de contraria consuetudine, prout legitime constare debet, ad notata in proposito per Crau. in col. 325. Plura mouentur dubia, vol. 2. Concludendum est dictam D. Catherinam obaudiendam fore, & esse, nisi prius idonee satisfecerit, ad formam dicti Statuti, de proseguenda lite usque ad finem, de ea contestan. infra octo dies, & de reficienda expen. in casum succumbentis ipsi D. Cesari pro quo &c.

Ego Rolandus Cauagnol. L. V. D. Casaleusis
Advocatus & Cuius Mediolani.

Sic pro D. Cesare pronuntiarum extitit, ex voto, & iudicio Dni Senatoris Octauij Magnacaballi.

S V M M A R I V M

1 Gerundia resolvuntur in dictionem si, quae conditionem representat. Declaratur num. 10. & num. 21.

2 Mulier relicta usufructuaria omnium bonorum, ducendo vitam vidualem, transiens ad secunda vota, amittit usum fructum.

3 Causa Mutiana, quo iure introducta fuerit.

4 Dictiones donec, dum, quoad, quousque, & quando, sunt temporariae. Et faciunt conditionem diuiviam num. 5. (parariae.)

Et important potius diem, quam conditionem num. 6.

Ex virtute dictarum dictionum insurgit demonstratio successiva annui legati num. 7.

8 Mulier relicta usufructuaria donec, vel dum &c. Vidua manserit, pro eo tempore, quo vidua steterit, legatum consequetur, et si ad secunda vota transierit, non tenebitur ad perceptorum restitutionem.

9 Legatum conceptum per dictionem si, an evanescat, ita ut dicatur conditionem nunquam fuisse impletam.

10 Gerundium unius verbo praesentis temporis non inducit conditionem, sed modificat actus 13. secus autem, si est innectum verbo futuri temporis num. 12.

11 Grammaticorum auctoritatibus standum est.

12 Dictio dum modo resolvitur in dictionem donec.

13 Dictiones donec, & dum sunt distributivae.

14 Legatum usufructus mulieri relictum, donec vitam vidualem duxerit, statim debetur, & durat donec durat voluntas, & contractus nuptiarum non debetur pro futuro tempore, sed pro praeterito tantum.

15 Una determinatio respiciens plura determinabilia non debet, dinersio iure cessare.

16 Legatum conceptum sub dictione dum, arguitur, quod sit annuum.

17 Legatum factum per verba negativa, vel per verba affirmativa, quae habent implicitam negationem, puta si servaueris. Mulier vitam vidualem, vel si non nupsieris, tunc illa conditio non perperitatem, sed temporalitatem arguit.

A R G V M E N T V M

Legatum factum Mulieri donec vitam vidualem duxerit, castamque & honestam, an debeat Vxori transienti ad secunda vota.

Emitte lucem tuam Domine: & vera creabuntur eloquia.

Vbitatur contra D. Antonium, quod non possit aspirare ad consecutionem Legari usufructus, alijs sibi relictis per quondam D. Theodorū Grossum. Quia ex quo legatum prae dictum conceptum fuit in hæc verba, Legat plenum, & integrum usufructum omnium, & quorumcunq; eius bonorum pro toto tempore vitæ naturalis, & quò ad naturaliter vixerit ducendo tamen vitam vidualem, castam, & honestam, ac cōferendo dotes suas, cum eius hæredibus, & eos Alendo con decenter, nulli videtur dubium, quin dicetur Legatum condi tionale; natura enim illius Gerundij † ducendo, est, vt re soluarur in dictionem Si: quæ conditionem repræsentat, vt notat Glosa, in l. si tu ex parte. ff. de acquiren. hæred. in verbo, Adeundo: & ibidem Bartol. & Franciscus de Aretio. & post eos Marcbatunus ab Anguillis, in cons. 1. 5. in principio. vbi citat Corn & Decian. Vnde per transitum, quem fecit dicta D. Stratonica ad secunda vota, † dedit causam defectui cō ditionis, itaut nullo iure possit gaudere Legato sibi relicto. Quinimò si habuisset, teneret restituere, sic not. Causaleanus in tractatu de usufructu mulieri relicto, num. 1. 2. vbi plures authoritates cumulat, & ad hunc effectum † introducta est cautio mutiana, cui⁹ meminit Auth. Cui relictū C. de indict. viduitate tollenda. Et quicquid sit, vbi legatum conceptum est, per eas dictiones donec, dum, quoad, quousq; & quamdiu viduale, castam, & honestam vitam duxerit, illud erit condi tionale, quia dictiones ipsæ † temporatiz sunt, vt notant Bart. & Imolad. l. hñ. ff. ad Terryllian. Vnde faciunt condi tionem diuiduam: † propter vim, & sensum illorum verborū, vt inquit Alciatus ad l. Stichum, nu. 8. ff. de legat. 1. in tantum quod tot esse censetur conditiones, quot anni, vel saltem pro rata temporis sit danda præstatio legari: vt potè quia recitare dictiones, diem potius † quàm conditionem importat, sic notat Simon de Prat. de interpretat. vltimarū volunt. lib. 5. in-

ter, 2. dub. pri. nu. 31. vbi in hoc proposito dicit, quod ex virtute illarum dictionu ꝑ insurgit demonstratio successiva annui legati, ex sententia Bartoli ad l. primam, ff. de condition. & demonstrat. nu. 15. & seq. cum quo sub nu. 18. ad tollendum vim conditionis, quam aliqui dixerunt induci propterea verba, Dico, quod conditio per eas dictiones, non primario; sed secundario denotatur, principaliter tamen tempus ipsum signant, itaut pro eo tempore, quo steterit vidua, possit Legataria legatum ꝑ consequi, & transiens ad secunda vota, non teneatur ad perceptorum restitutionem, Simon de Præcis loco citato facit consil. Marci Modesti de Callio, in consil. 60. inter consil. vltim. volunt. lib. 1.

Vbi tamen legatum ꝑ ipsum conceptum est, per dictionem Si, quæ meram conditionem importat, prout in casu nostro, in quo, vt dictum fuit gerundium illud ducendo, resoluitur in hæc verba, si duxerit, nulli dubium videtur, quominus legatum euanescat, itaut nunquam dicatur fuisse adimpleta conditio, & quod propterea ex eo defectu nihil potest consequi D. Stratonica de legato prædicto: Sic in terminis notat Borgninus Caualcantus, in tit. de vsufructu mulieri relicto, num. 17. quem in proposito refert, & sequitur Doctissimus Marthæac. in tractatu de legatis, & fideicommissis, lib. 1. cap. 4. nu. 17. & seq. post Natam in consil. 459. nu. 15. & seq. vol. 2. vbi magistraliter cum Cyno, & Baldo distinguit, inter dictiones conditionales distributivas, & merè conditionales, ac continuatiuas.

Cæterum præmissis omnibus non obstantibus, nec quicquam facientibus alijs iuribus, quæ in contrarium possent adduci, Mihi nunquam potui persuadere, quin in casu, de quo agimus, legatum vsufructus debeat, videlicet pro eo tempore quo dicta D. Stratonica viduitate in seruauerit; nec video, vt vera fatear quid potuerit ob stare ad impediendam præteriti vsufructus consecutionem.

Facit primo quia legatum ipsum non potest considerari conceptum sub verbis denotantibus perpetuam viduitatem, sed temporaneam tantum, licet enim Gerundium, resoluitur sub dictione Si, quæ conditionem importat, vt supra plenius dictum fuit, Ea conclusio habet procedere; ꝑ vbi gerundium illud

7

12

8

9

21

10

est iunctū verbo Futuri temporis, cōtinuatio, & perpetuitas vi-
 duitatis vrgeat, sic annotari videtur per Bart. in l. si tu ex par-
 te. ff. de acquir. hered. vbi formaliter dicit, quod quando gerun-
 dium ꝑ ꝑ est iunctū verbo præsētis, tunc non inducit cō-
 ditionem, sed magis venit ad modificationem, vel qualifica-
 tionem actus, ex notatis in l. vi. facit, ff. de vi, & vi armata, &
 hoc ideo conditionem inducit in casu, d. l. si tu ex parte, quia
 iunctū est verbo futuri ꝑ temporis habiturus. Porro cum
 in casu nostro reperitur positum gerundium. Sub verbo pre-
 dicatis temporis, ut legat plenum vium fructū, sequitur quod
 de aliqua conditione tractari ꝑ non cōtingit. Bartol. sequi-
 tur Corneus in cons. 90. Incipit, In causa vertente, in verbo,
 Quia gerundium: Et in cons. 143. Licet in hac consultatione,
 in littera E & in littera F. & bene inquirunt Doctores, non cō-
 ditionem, sed modificationem induci, per illud gerundium.
 Ducendo, quia tunc perinde est, ac si dictum fuisset, dum
 duxerit, sic enim resoluitur significatio illius gerundij, pro-
 ut attestatur Laurentius Valla de captiuitatibus, lib. primo, vbi
 allegando dictum ꝑ salmista, In conuertendo Dominus ca-
 pitulatum ꝑ. similiter adducit dictum Poetæ Mantuani, in
 Cosigic. lib. 3. cap. 17. vbi inquit, rigendo. Et alibi cognos-
 cendo ꝑ medendo. Sic quoq; colligitur in contextu Grammaticę
 De partentianz, sub tit. de Constructione gerundij. Quorum
 auctoritatibus Grammaticorum ꝑ standum est, ex notatis
 in l. 13. ff. de legib. us. ex traditis per Bart. & Doctores in l. 1. ff.
 si cert. petat. licet ferè in re minis placuit. Marco Modesto, in
 cons. 160. inter vltimarum volum. vol. 1. nu. 21. vbi in casu
 vult instituta; dum modò vitam vidualem duceret, con-
 grediendo quod ex auctoritate Grammaticorum, illud aduerbiū
 quāmodo ꝑ resoluitur in dictionem, Donec. Cui sententię
 videtur acquiescere Baldus, in cons. 167. Proponitur quod
 Marcellinus num. 4. vol. 5. vbi dicit, quod illud gerundium
 obsequandum in casum legati, exponitur ex magis inclinata
 voluntate Testatoris, donec obseruauerit, & ita in dictionem
 distributiuam, & temporariam, non successiuam, nec conti-
 nuatiuam. Et licet prius Baldus dixerit in eodem con-
 silio: quod exponitur, si obseruauerit, vltima tamen opi-
 nio est attendenda, & p̄ magis in casu nostro, vbi non adest

est aliqua ademptio legati facta sub conditione, si nupserit
 ut ex Ruyn. in cons. 170. nu. 6. vol. 3. notat Doctiff. & Illustriff.
 Cardinalis Mantica de coniect. ultim. volunt. lib. xi. tit. 19. nu.
 2. 3. & quod iste dictiones † Donec, & Dum. in casu nostro
 sint distributivæ, & non denotent perpetuitatē viduitatis per-
 sonis, imò concludit Natta in citato consilio 459. nu. 16.

Facit etiam in nostro proposito, quod legatum † usufructus
 non habuit conditionem appositā ad originem legati, sed tā-
 tum ad illius donationem, propter vim illarū dictionū, Dum
 vel donec duxerit vitam vidualem; in quarum dictionū sen-
 sum resolvitur illud gerundium, Ducendo, & ideo ex distin-
 ctione Cyn. & Bald. ad l. fin. C. de indict. viduit. tollend. legatū
 statim debetur, & durat donec durat voluntas, & contra elis
 nuptijs, non debetur, postea pro futuro tempore, sed pro præ-
 terito, & si est solum non repetitur. Et si non est solum de-
 betur solum, sic distinctionem illam Cynni, & Baldi intelligit, &
 declarat, Natta in superius allegato cons. 459. num. 17.

Arguatur præmissa ex eo, quod qui legata cōdidit non erat Ma-
 ritus, sed Cognatus ejusdem D. Stratonice, in tantū quod si
 Doctores inquirunt: Ex magis inclinata Testatoris volunta-
 te illud gerundium Ducendo, resolui in id quod sonant ver-
 ba, Donec duxerit, in persona Marii, cuius anima dicitur
 contritari, quando Mulier ad secunda vota trāsit multo ma-
 gis debet fieri ipsa translatio, & expositio in casum legati fa-
 cti ab alio, q̃a marito, quia si de quo magis, & de quo minus.

Vel etiam adducimus, ad præmissorum omnium corroboratio-
 nem, quod non solum viduitatē viduitatis, factum fuit legatum
 ipsum, sed etiam ut ipsa D. Legataria conferret dotes suas cū
 heredibus, & eos aleret condecenter: porro cum pro eo tempore
 quo stetit vidua, contulerit dotes suas, & alimentauerit hære-
 des. Sequitur non censerī, quod fuerit habitā ratio viduitatis,
 perpetuæ, sed temporaneæ tantū, videlicet, donec dotes con-
 tulerit, & hæredes ipsos alimentauerit. Porro cum dotis fru-
 ctus conferre, & hæredes alere ex dictis fructibus, ex usufructu
 sibi relicto, sit actio annualis. Sequitur etiam, quod actus per
 Testatorem consideratus viduitatis, scilicet sit annualis, &
 temporaneus, non aut cōtinuus, ne aliā vna, † & eadē deter-
 minatio, respiciens plura determinabilia, diuersis illis cēseat.

nam hoc iure ff. de vulgar. & pupillar. cum multis seq.

- 19 Rurſus, q̄ in caſu legati concepti ſub diſtione Dũm, ¶ arguatur
quòd ſit annuum, facit caſus ſi quis ita legauerit, ff. de cõdit.
20 & demonſt. vbi gloſ. in verb. cũ filio dicit, q̄ legatũ factũ vxori
dũ habitauerit cũ filio petitur pro quolibet annò, quo fuit
cũ filio, & quãtolibet tpe, quẽ textũ et in propoſito inducit
Marcus Modellus, in citato cõſi. 170. inter cõſ. ult. volunt. &
ita prius notat Grauian. cõſ. 390. nu. 5. vbi dicit quòd tot ſunt
legata, ¶ quòs ant. & p. annis pteritis dicit adimpleta cõditio.

- His ſic ſtatibus non obſtant modo cõtraria, quia reſpectu ge-
rundi iam dictũ fuit, illud non importare conditionem per-
petuam, vt potẽ, quia non reperiatur iunctum verbo, futuri
temporis, & Docentes ex aduerſo allegati, loquuntur, quando
adelt legatũ conceptum ſub diſtione ſi, quz reperiatur appo-
ſita ſub verbo. Futuri temporis, vel et quando legatum ¶ eſt
21 factum per verba negatiua, vel per verba affirmatiua quẽ ha-
bent implicitam negatiuam, vt puta ſi ſeruauerit vitam vi-
dualem, vel ſi non nupſerit, quia tunc illa cõditio nõ perpe-
tuitatem, ſed temporalitatem arguit, vt dictum fuit, & docet
Ruynus in citato cõſi. 170. vol. 3. & ita ex Caſtrenſi, notat
Mantica de cõiect. vltim. volunt. lib. xi. tit. 9. num. 22.

- Vel ſecundo accedit, quòd cõtraria opinio Ruyni præcedit, qñ
22 Teſtator non ſolum cõtentus fuit ipſo Gerundio, ſed qñ ſub-
ſequitur alia declaratio, vt puta ſi dixerit relinquo vſum fru-
ſtũ mulieri, ſeruando vitam vidualem, & ſi nupſerit re-
linquo doſes, quia tunc vbi ex cõtextu ſcripſerit oritur aliqua
declaratõ facile erit dicere, q̄ illud Gerundium ex inclinata
voluntate Teſtatoris non reſoluitur in diſtinctionem donec ſer-
uauerit, ¶ ſed in ineram conditionem ſic eleganter declarat
Surd. de aliment. tit. 5. q. 3. n. 44. & ſeq. vbi dicit, q̄ proinde ceſ-
ſante dicta declaratione ſubſequenti, opinio Bal. in d. cõſ. 267.
magis eſt æqua, & conformis voluntari Teſtatoris, & minus
rigoroſa, & quz ppter cõtrarietatem reſolui non poteſt, prout & c. Sal. & c.

Ego Rolandus Cauagnol. I. V. D. Caſalenſis
Aduocatus, & Ciuis Mediolani.

Pendet adhuc cauſa iſta indeciſa ſiquidem ſuperſedente parte
obuẽta morte D. Io. Iacobi Senatoris à Ponte, cui negotium
amicabiliter fuerat remiſſum nihil vltius quæſitum vit.

S V M M A R I V M

- 1 Alimētorum causa summarie tractari debet.
- 2 Alimenta præstanda sunt pro modo facultatum, & qualitatis personarum.
- 3 Alimenta augenda sunt aucto statu, & facultatibus alimentandi.
- 4 Alimenta debita matri per filium, augentur auctis facultatibus filij.
- 5 Matris conditio augetur, aucto statu filij.
- 6 Alimenta præstanda matri, talia debent esse, qualia forent ea, quæ præstare tenetur mater filio.
- 7 Correlatiuorum natura ea est, ut dispositum in vno habeas locum in altero.
- 8 Filius non magis obstringitur matri, quàm patri.
- 9 Alimētorum appellatione veniunt alimenta præstanda famulū, & pedissequis.
- 10 Alimētorum materia qualiter intelligatur, in eo quod quis non habeat vnde se aliat.
- 11 Statutum Mediolani 3 12. lib. 1. declaratur.
- 12 Alimenta decernuntur ex æquitate, & caritate sanguinis.

A R G V M E N T V M

Alimentari an debeat mater à filio pro modo facultatum, quæ adauctæ sunt, Post mortem Patris.

DECISIO CONSULTIVA XX.

Emitte lucem tuam Domine: & vera creabuntur eloquia.

PRÆTENDIT Mater, quæ seorsum viuit à filio, sic eo volente, per filium alimentari honorificentius, ob ingentem copiam facultatum, quæ titulo successionis obuenerunt, vsq; ad annuos redditus scutorum 20. millium: Excipit filius, nō teneri, cum habeat Mater, vnde se aliat, nullamq; habendam cōsuetudinem, auctarū facultatum; Quæ-

ritur

ritur quid iuris, ad effectum vt facilius, intra priuatos parietes, vt deceat inspecta qualitate personarum, & causæ quæstio terminetur summarie, vt ait Alex. in l. si quis à liberis §. si vel parens ff. de liber. agnos.

Et breuib. expediendo negotium, quod agitur coram Sapientissimo viro, quæ Materno fauent voto, fortiora iura crediderim: quæ enim præstanda sunt alimenta, secundum dignitatē, & qualitatē personæ, cui debentur, præstanda veniunt, inspectis etiam viribus facultatum eius, qui ad alimenta tenetur. l. Mela, & l. cum alimenta ff. de alimentis, & cibarijs legat. l. si cui. ff. de ann. legat. l. Imperator, ff. ad trebell. Bart. de alimen. in fine, latē Surdus de alimentis tit. 4. q. 18. nu. 1. & plurib. seq.

Quod dictum in cātum procedit, vt aucto statu eius, qui alimentandus est, augenda sint alimenta, quia aliās sufficienter non præstantur, sic notat Florianus de S. Petro, ad l. sed, & si quid, §. mancipiorum, ff. de usufructu nu. 1. §. 6. vbi dicit in proposito, quod si Pater reliquerit alimenta filio existenti in studio, vel puellæ maritandæ, sicut filius auget statum suum, vel puella etatē itā & eorū alimenta augeri debent, & Florianum sequitur Gozad. conf. 95. prima facie nu. 4. in fine, & post eum Menoch. de arbit. cas. 169. nu. 4. Cui et mirificè seruit tex. in l. ius alimentorum in §. finali ff. vbi pupillus educari debeat, ibi de minimi debent, quæ decreta sunt, quemadmodum solent augeri, si quid patrimonio accesserit.

Porro cum status, & conditio Matris aucta fuerit, ob ingentem excrecentiam bonorum, & intratarum quam fecit filius, nemini dubium est, quin præstanda sint alimenta etiam ex fructibus, & bonis auctis, quæ sicuti auxerunt conditionem filij, ita, & Matris eius, vitam vidualem castam, & honestā ducētis. Dignitas enim & splendor filij, etiam ad superiores transit, l. in sacris, la 3. in principio, & ibi glos. Cod. de proxim. Sacrorū Scriuior lib. 1. l. Hac lege, & ibi glos. Cod. de metat. & epidemat. Auth. de Consulib. §. Hac itaq; & ibi glos. in verbo voluerit, namq; & aliquando demonstratio Matris fit, a nomine filij, Castrenf. & Arcin. in l. 3. §. Casum ff. de liber. & posthum. vnde sicuti ipso nomine filij, sic re ipsos cohonestanda mater est.

Cui rei ea fauet consideratio, quod sicuti Mater, nō habens bo-

na filij, ex quibus poslereum decenter alimere, tenebimur
de proprio, pro modo facultatum, reddituum scilicet eundem
filium alere. l. si quis à liberis §. vtrum. versic. ergo, & Mater, &
in §. si Marer iuncta l. penult. ff. de lib. agnos. Auri. si pater C. de
negot. gest. ita è conuerso filius obligatur in materia alimen-
torum, erga matrem, faciunt notari per Cordubam in d. l. si
quis à liberis nu. 84. versic. hæc autem alimeta, vbi dicit quod
talia Patri à filio danda sunt alimenta, qualia Pater filio dare
tenetur, sic exigente natura correlatiuorum, quæ vult, vt di-
spositum in vno locum habeat in alio, l. final. Cod. de indict.
viduit. toll. l. fin. §. fin. ff. de acceptilat. Surdus de aliment. loco
cirato, nu. 52. & infra, qui licet loquatur in filio, erga Patrem;
Idem tamen iuris est erga Matrem, quia non magis obstrin-
gitur filius Patri, quam Marri, Innoc. in cap. 2. de regular. nec
minor. Matrì, quam Patri exhibenda est reuerentia, l. hlia. Cod.
de pat. potest. & eadem equè, ac Patri parere debent filij, Bald.
in l. furiosus. ff. de curatore furiosi.

Constituto igitur, quòd aucta conditione, necdum filij obextresce-
riam bonorum, verum etiam, & Matris, respectu filij, ita vt
vberiora sint alimenta taxada, reliquum est videre, nunquid
huic maternæ petitioni, cui omnino debet annuere filius, pro
dignitate sua, vt pares vices gratitudinis referat, ob stare pos-
sit, quòd Mater habeat vnde se alar, & pro veritate responden-
dum puro, quòd vbi redditus bonorum maternorum, essent
sufficientes pro alimentis prædictis, quorum appellatone plu-
ra veniunt, & inter cetera, alimenta præstanda famulis, & pe-
disle quis, cum non deceat quòd ipsa sibi seruiat, habitatio. ff.
de vent. in possessionem mittend. l. tutor secundum dignitatē,
ff. de administr. tut. Surd. d. q. 8. num. 9. res esset expedita pro
filio; sed cū in factis supponatur matrem non habere redditus
sufficiētes, inspecta qualitate ipsius, stabit decisio pro Matre,
habita ratione aucti status vsupra, cui non posset obijci, q-
si non habet tantum de redditibus, quæ sufficiant ad alimeta,
bona ipsa, & proprietates distrahat, & pretium in alimenta
conuertat, quia nunc in subiecta materia, quis dicitur habere,
vnde se alar, quādo ex redditibus, potest se alere, sic notat Bald.
in consil. 30. sicut dixi vol. 2. qui loquendo pro vidua cui dan-
da erant alimenta, vt in casu nostro, subdit quòd quis non te-

netur vendere proprium, vt ex pretio se alat, per l. qui bonis. ff. de cess. bonorum, aliàs semper haberet vnde se aleret, quia posset nomen debitoris qui tenetur ad dotem vendere, & inde se alere, quod non est verum, & Baldum sequitur Crauetta consil. 199. ad subtilia dubia num. 6. vol. 1. qui mouentur per d. l. ius alimentorum in §. 1. ff. vbi pupillus educari debeat. Vbi enim de alimentis loquimur semper habemus respectum ad redditus, & accessiones bonorum Socinus ad l. diuortio in fine principij ff. solut. matrim. Io. de Garo. in Rubr. Cod. de secund. nupt. num. 40. quos citat Rolan. consil. 55. siuè consideremus num. 7. vol. 2. Quibus Addo Menoch. in consil. 7. Consultationem hanc nu. 18. & consil. 8. Dux adhuc, nu. 22. lib. 1. post Socin. sen. consil. 64. in fine. lib. 4. quod etià probat Alex. Ad l. Imperator. 50. nu. 5. ff. ad Senat. Consult. Trebb.

11 Nec matri aduersatur statutum Mediolani 312. similiter non habuerit lib. 1. ex eo quod mandat viduæ danda esse alimenta decentia ex bonis q. mariti sui, quia responderetur dispositionem prædictam habere locum si petuntur alimenta per viduam, de bonis mariti sui, secus est vbi petit mater alimentari per filium; diuersa enim alimenta sunt, ea quibus obnoxia sunt bona mariti, ab his, quæ veniunt præstanda matri per filium, qui proinde non potest se excusare, intuitu statuti prædicti, quod non excludit quominus non valens Mater sufficientia alimenta capere ex bonis viri sui, reliquū quod deest ad decentiam ipsorum, queat habere à filio ex bonis suis. Inspecto præsentī statu eiusdem filij, qui sic conditionem matris adauxit, vt quæ eidem exhibenda sunt alimenta, similiter augeatur, in quo negotio, vt transeam cum Vulpiano in d. l. si quis à liberis, cum ex æquitate cui Excell. Senatus Mediolani solet inhærere, res ipsa descendat caritateq; sanguinis singula desideria perpendenda sint, poterit arbitrari Perill. Senator Dominus meus, vt pro filij nobilitate, & conditione adaugeta, matri frugaliter decernantur, & ita &c. Saluo &c.

Ego Rol. Cauagnol. I. V. D. Casalensis
Aduocatus, & Ciuis Mediolani.

S V M M A R I V M.

- 1 Substantia prius querenda est, quàm accedens.
- 2 Dux Mediolani potest ea in Ducatu, quæ potest Imperator.
- 3 Successor in Principatu tenetur stare contractui factò per superiore[m] suum defunctum.
- 4 Contractus sunt de iure gentium, & naturali.
- 5 Feudi contractus ob mutuam obligationem est irrevocabilis.
- 6 Factum meum dicitur quod per alium nomine meo factum est.
- 7 Transfusio iuris de persona in personam dicitur esse de operationibus intellectus.
- 8 Successor in feudo an possit exigere vectigal, & ultra conventionem initam cum defuncto.
- 9 Feudum competit descendentibus ex pacto, & providentia, si fuerit concessum pro se suisq; filiis masculis legitimis, & de legitimo matrimonio descendentibus tantum.
- 10 Verba ad habendum tenendum, & possidendum, & quicquid deinceps placuerit faciendum in feudis equiparantur clausule, & quibus dederit.
- 11 Verba ad habendum tenendum, &c. in feudis intelliguntur secundum subiectam materiam.
- 12 Vocatus ad feudum ex pacto, & providentia, dicitur venire non iure successionis, sed iure proprio.
- 13 Antiquitas temporis operatur, ut præsumptiva probatio sufficiat.
- 14 Obligatio arguitur ex solutione.
- 15 Non extantum, & non apparentium idem est iudicium.
- 16 Præscriptio in feudis inalienabilibus non currit. Etiam longissima.
- 17 Cap. pri. de feud. alienat. per Federi. declaratur.
- 18 Indefinita à lege prolata uniuersalitatem continet.
- 19 Genere remoto, remouetur species.
- 20 Indefinita in oratione negativa equipollet uniuersali.
- 21 Antecessores in feudo ex pacto, & providentia non præiudicant successoribus.
- 22 Actus præiudicialis solum agentem tenet.
- 23 Heres alienatoris an possit feudum ex pacto, & providentia reuocare, & quid de parte.
- 24 Ius idem est de toto quoad totum, quod de parte quoad partem.
- 25 Alienabile quod non est, non dicitur præscriptibile.

- 26 Alignationis appellatione venit praescriptio.
- 27 Praescriptis in feudis non nocet agnatis.
- 28 Feudatarius non potest alienare in praedictum agnatorum.
- 29 Praescriptio non currit non valens agere.
- 30 Praescriptio, ut currat in materia libertatis solvendi onera quid requiratur.
- 31 §. Quicumque in Nov. Const. Status Mediolani in titulo de Publicanis declaratur.
- 32 Statutum disponens praescriptionem 30. annorum valere quomodo intelligatur.
- 33 Pena non debet esse, ubi non est culpa, vel negligentia.
- 34 Praescriptiones in feudis tot esse debent, quot sunt persone contra quas currit praescriptio.
- 35 Alciatus dum non admittit indistincte conclusionem, quod praescriptiones in feudis non debeant tot esse, quot sunt persone vocatae non recipitur.
- 36 Feudatarius sibi concessa in titulum feudi potest auctoritate propria consequi, quando fuit positum in locum Principis.
- 37 Iudicium ubi captum est, ibi terminari debes.
- 38 Referenti non creditur non confito de relato.
- 39 Res inter alios acta tertio non praeducant.
- 40 Limitata dispositio, limitatum producit effectum.
- 41 Permissa certo tempore, extra illud sunt prohibita.
- 42 Vendens rem simpliciter, liberam vendidisse dicitur.
- 43 Locatio facta ad tempus post tempus expirat.
- 44 Praescriptio immemorabilis, quando dicatur habere vim tituli.
- 45 Titulus inualidus, facit cessare titulum praesumptum à lege.
- 46 Aduocatus debet esse cautus dum allegat praescriptionem ne titulum inualidum alleget.
- 47 Verbum ad habendum, tenendum, & possidendum, &c. an importent allodium.
- 48 An alterent naturam feudi.
- 49 Contractus ambigui declaratur per id, & contrahentes postea faciunt.
- 50 Nouissima derogant prioribus.
- 51 Feudalis contractus factus in continenti post contractum permutationis dicitur correspondere.
- 52 Correspondentia, succedit loco partis praesentis.
- 53 Ceterum dicto fiat aduersarius.

ARGUMENTVM.

Tractatur materia concessionis Dacitorum, Panis, Vini, Carnium, & iuris imbotaturæ, factæ per Principem in vim Contractus feudalis, ex pacto, & prouidentia.

An iuri exactionis Dacitorum præscribatur, in præiudicium vocatorum ex inuestitura feudali.

Emitte lucem tuam Domine: & vera creabuntur eloquia:

DECISIO CONSULTIVA XXI.

PROPOSITÆ requisitioni circa naturam actionis proponendæ, vel iam deductam prosequendi priusquam satisfaciam pro veritate perquirendum puto, An ipsi Comiti competat facultas, seu ius imbotaturæ, ac Datij Panis, Vini, & Carnium in subditos Cantij, & Curia Casalis, quia rerum ordini conuenire dicatur, quod

prius de substantia queratur, quàm de accidentibus leius qui in prouincia. ff. si cert. petat.

Ius igitur, de quo supra competere probant contractus, & inuestitura factæ maioribus dicti Comitis, à quibus is ipse originem ducit, & causam habet vsq; de anno 1472. per Illustriss. & Excellentiss. Galeatium Mariam Sfortiam Vicecomitem Ducem Quintum Mediolani, vbi inter cætera legitur concessio iuris Imbotaturæ, ac Dacitorum Panis, Vini, & Carniũ; quæ iura simul cum reliquis honorantijs, & prærogatiuis iurisdictionalibus, ac bonis partium consensu, vt contractus permutationis staret in æquilibrio, æstimata fuerunt in libras imperiales quindecim mille tercentum supra viginti.

Nec est de validitate istius concessionis vllò modo ambigendũ; quia cum Dux ille haberet iura Imperij, & posset in suo Ducatu, & Dominio omne id, quod potuisset Imperator, Becc. consil. 56. num. 61. vol. 1. post Alex. consil. 2. nu. 9. vol. 1. Curt. consil. 49. col. 1. 2. & 50. Paris. consil. 1. nu. 2. 5. vol. 1. Alba. consil. 793. num. 11. vol. 4. quod prius dixerat consil. 1. num. 14. vol. 1. Boss. de Crimin. leg. Maieft. num. 54. & in tit. de Regalijs num. 3. Bellon. consil. 59. num. 9. & 10. Socin. iun. consil. 92. num. 3. vol. 2. meritò dicitur, quod potuerit etiam referuata

Principi communicare, quando id sit expresse, vt in casu nostro, sic notat Surdus consil. 390. num. 32. vol. 3.

Quinimò cum ex contractu permutationis vtrò citròq; obligatorio competat istud ius dicto D. Comiti omnino seruari debet per successorem concedentis eò magis, quò dicimus nò solum tractari de contractu prædicto, cui Princeps, & successor stare tenetur, cum sit de iure gentium, & naturali, vt probat Castrensi. consil. 317. viso, & examinato puncto. col. finali lib. 1. Verum etiam, & de ipso contractu feudali. qui similiter dicitur irrevocabilis ob mutuam obligationem, quæ est inter Dominum, & Vassallum, cap. 1. in fine de forma fidelit. Natta consil. 122. in præsentia causæ num. 5.

Hoc titulato iure attento in dubitationem venit, nunquid maiores Comitis Octauiani exegerint emolumenta Imbotaturæ, ac Datia panis, vini, & carniū, verum quia in facto supponitur, quod creditor Io. Angelus Missalia nomine Octauiani senioris Francisci, & Alexandri debitorum exegerit quotannis emolumenta, & datia prædicta pro summa librarum imperialium 336. sol. quinq; Nihil enim isto casu refert, vtrum aliquid fiat à me, vel ab aliquo pro me, licum seruus ff. de verborum obligat. quia intellectus, cuius hæc est propria operatio, transfert factum in ius, & transfundit de persona in personam in ijs, quæ coherent personæ, Bald. consil. 30. vol. 1. ita vt benè quadret regula iuris: Qui per alium facit, per se ipsum facere videtur, l. vnica. §. ne autem Cod. de caduc. toll.

Hac autem exactione pluribus annis continuata per eundem Io. Angelum, quinimò, & per eius hæredes, & successores, & demum, vt video cessante solutione, & præstatione prædicta, per aliqua tempora, quæ mihi in facto non sunt præfinitas tentatoq; superinde iudicio de anno 1570. per Comitis Octauiani Patrem, eodemq; non diffinito sine dubio poterit filius etiam ex iure proprio compellere homines, & subditos suos ad Datia panis, vini, & carniū, & ad imbotatum non obstantibus ijs, quæ subditorum nomine videntur opponi. Dacia enim panis, vini, & carniū simul cum iure imbotatus, vt aiunt descendunt, & Comiti competunt ex foudo antecessoribus suis concessio, & recepto ex pacto, & prouidentia, vt innuunt verba inuestituræ ibi pro se suisq; filiis masculis legiti-

mis, & de legitimo matrimonio descendentibus tātūm natis,
& nascituris: nanq. ex istis verbis facillimè colligitur prin-
cipalis prouidentia, & primi acquirentis, & Principis conce-
dentis, ex notatis iu l. si arrogati §. Cæterum ibi principali
prouidentia. ff. de adopt. & l. cum patronus ff. de legat. 2. Pet.
de Gregor. de concess. feud. parte 2. q. 8. num. 2. & 4. vbi dicit
feudum nuncupari ex pacto, & prouidentia, si datum fuerit
pro se, suisq; filijs, vt in casu nostro, sic etiam post Baldum in
cap. 1. §. finali num. 1. quæ fuerit prima caus. beneficij, & in l.
executorem num. 34. Cod. de execut. rei iudicat. Alex. cons. 30.
num. 15. vol. 1. & alios notat Hartm. Pist. de feud. parte poste-
riori q. 1. nu. 17. & seqq. quibus addendi sunt Lofred. consil. 1.
nu. 10. 30. 134. & 139. Camer. in cap. Imperialem. §. Præterea
versic. tertia species Ofasc. decif. 139. 161. & 163. num. 7. Rol.
cons. 28. nu. 4. & cons. 55. nu. 6. vol. 3. Menoch. cons. 158. & 160.
lib. 2. Misinger cetur. 4. obseruat. 2. & plures alij quos tanquā
scribentes in re clara omittere non est incongruum, hoc
etenim pro constanti habent etiam, quod adesser clausula ad
habendum, tenendum, & possidendum, & quicquid deinceps
placuerit faciendum; quæ verba æquipollent clausulæ, & qui-
bus dederit, quia semper secundum subiectam materiam in-
telligenda sunt, l. si vno anno, ff. locati, vt est consil. Signoroli
de Homodeis 10. vol. 2. & notat Decius consil. 193. col. 3. &
355. col. 5. Rubeus, Alex. consil. 110. nu. 11. & infra Menoch.
cons. 391. nou ignoto nu. 33. vol. 4.

10

11

Quare sicuti ad ipsa iuta feudalia veniens Comes Octavianus
ex pacto, & prouidentia non iure successionis admittitur sic
tit. proprio, & singulari quodammodo donatione, seu bene-
ficio, ac munificentia Domini concedentis eundem admitti,
fas est, vt Pet. de Gregor. Bald. Hartm. Camer. & alij supra-
citati Doctores affirmant:

12

Constito igitur de iure competenti Comiti prædicto duæ vidē-
tur afferri dubitationes: quarum prima tendit ad negationē
iuris competentis, nō dicam Comiti tantūm, sed etiam Prin-
cipi, ex cuius persona metitur ius suum tanquā ab eo cau-
sam habens Comes prædictus altera verò ad amissionem
iuris prædicti, ex negligentia antecessorum eiusdem Comi-
tis, quasi quod præscripta sit libertas ad cōmodum subditorū.

Quod

Quò ad primam obiectionem pertinet, non sunt audiendi subditi, cum notorium sit Ducem Mediolani de tempore concessionis feudalis per eum factæ habuisse ius Imbotaturæ, & Datia panis, vini, & carniū, solitumq; fuisse dictorum regalium emolumenta percipere, Et idiplum patere censeo ex contra Quā antiquissimis temporibus inito, videlicet de anno 1472. cum Antecessoribus dicti Comitis, pro quo stat antiquitas temporis, & Principis, ac eius officialium asseueratio, tantò magis quod eadem regalia supponuntur æstimata de eo tempore, simul cum alijs iuribus, & bonis permutatis. Antiquitas enim sic operatur, vt sufficiat præsumptiue probari, & solæ præsumptiones admittuntur, Menoch. de arbitrar. cas. 115. Afflict. decif. 13. nu. 24. præsertim quando resultant ex instrumentis, Decius conf. 42. nu. 10. Natta in conf. 335. vbi dicit, in antiquis sufficere iudicia, & cōiecturas, vltra quod solutiones factæ per subditos in eam causam, idiplum sic arguit manifestè, vt non sine pudore negari possit, quia solutiones arguunt obligationem, præsertim quia, & illud ius dationum iam probari videtur ex temporanea partitione alias facta inter plura communia, & præceteris inter subditos ipsos vt legitur instrumentum anni 1465. 3. Aprilis, quod dicitur rogatum in loco de Pontelegno.

Si verò negant ius ipsum ex eo, quod à præstatione prædicta se exemerint intuitu conuentionis factæ cum Ducali Camera, quia de ista nullo modo apparet itaut meritò possit obijci, quod non extantium, & non appatentium, idem sit iudicium. Id duo sunt Titij ff. de testament. tutel.

Quinimò cum ista iura fuerint per Principem translata in familiam de Missalia, tantum abest, vt detur conuentio præcedens liberatoria, vt potius totum contrarium arguatur.

Quod autem ad alteram obiectionem refertur eā similiter, nec in minimo quidem obesse respondetur, quod in feudis inalienabilibus nulla datur præscriptio cap. 1. de prohibita feudi alienatione per Lotarium. Et cap. 1. de prohibita feudi alienatione per Federic. Ibi. Nullius temporis præscriptione impeditenti. Quæ verba cum sint indefinita quācumq; præscriptionem etiam longissimam continent. Quinimò, & etiam eam de cuius initio memoria hominum non existit.

Attento quod lex simpliciter praescriptiōi resistit, sic in terminis dicti cap primi scribit Socin iun. consil. 76. Cum diebus elapsis num. 19. & 20. lib. 1.

Cui addo, quod generaliter loquuntur textus feudales per orationem scilicet indefinitam, & indeterminatam, quo casu huiusmodi sermo à lege prolatus vniuersalitatem continet, cap. in Genesi, & ibi Abbas num. 1. & cap. Qui propter extra de praescript. l. si pluribus, ff. de legat. 2. & ibi Bart. Angel. Castrenf. & Imol. vbi dicunt, hunc esse naturam indefinitae orationis legalis. Vnde per prohibitionem factam in genere semper omnes species illius comprehenduntur. l. 2. ff. si cert. pet. §. Adoptio instituit. de Adopt. quia a quo remouetur genus remota censetur quaelibet eius species, l. si quid earum §. interemptum, ff. de legat. 2. Et sic etiam ea praescriptio, quae longissimi temporis est, tum praesertim quod appositae est indefinita in oratione negativa quo casu fortior sit aequipollentia ad vniuersalitatem, vt notatur in l. 2. ff. de verbor. obligat.

Insuper esto non tamen admissio, quod Antecessores Comitum Ostauiani neglexerint consequutionem dictorum iurium, & emolumentorum, & quod proinde eadem attenta tuti sint subditi praescriptione, tam ex iure communi, quam etiam ex Nou. Constitut. sub. tit. de publicanis §. quicumque lib. 4. Namque certum est, quod ex natura feudi ex pacto, & prouidentia, Antecessores non possunt filiis, & descendenti bus praedicare, Ofasc. decis. 29. nu. fin. Item, & decis. 139. nu. 1 §. & 20. & decis. 57. & actus praediciales omni casu tenent tantummodo cum, qui agit pro vita sua non descendentes, & vocatos, qui vt dictum fuit, non habent feudum ab ultimo moriente, sed à primo acquirente, & ita vi contractus, & formae Concessionis feudi, Glor. & ibidem Isern. in cap. 1. col. 1. An Agnatus, Angel. consil. 1103. Bald. in l. cum ista §. in fideicomisso ff. de legat. 2. Gall. obseruat. 38. lib. 1. Grammat. decis. 103. & in hoc conueniunt omnes feudistae.

Facit et cōsideratio, qd feudū ipsum concessum fuit iure antiqui Paterni, & auti ac nobilis, & Gentilis feudi, quo casu sicuti inalienabile est in totum Ofascus decis. 463. Natta consil. 170. nu. 16. vbi dicit vocato competere reuocationem etia quod esset heres alienatoris, ita etiam in parte, quia scilicet idem

24 iuris est de parte quod partem, quoad de toto quoad totum. l. quæ de toto ff. de Rei vindicatione, cum multis alijs quini-
 25 mo si alienari non potest, utiq; nec etiam præscribi, siquidem
 26 alienationis appellatione præscriptio cōtinetur l. alienationis verbo ff. de verborum significat, sic in terminis not. Mœda-
 nus decis. 4. de feud. nu. 3. vbi hoc eodem genere argumenti
 27 utens inquit, sicuti alienatio non præiudicat Agnatis, ita nec
 præscriptio, citat las. conf. 56. versic. 3. & ista est Doctrina
 Iacob. Aluaroti in cap. 1. §. hoc quoq; de success. feud. nu. 5.
 quæ in indiuiduo sequitur Dec. conf. 445. in casu ad me traf-
 misso nu. 47. dicens, quod si vassallus non potest alienare in
 28 præiudicium aliorum agnatorum, qui successiue debet succe-
 dere pariter si patitur quod contra eum currat præscriptio illa
 non nocet alijs successiue venientibus, concludens, quod ea-
 dem præscriptione non obstante, datur utilis rei vindicatio
 agnatis, per l. 2. & 3. cod. de donation, quæ sub modo, & quoad
 hoc æquiparat feudum, & fideicommissum.

Et ista opinio videtur rationi cōgruere, quia nō valeri agere nō
 currit præscriptio, l. si. in fine C. de Annal. præscr. l. 1. in fine C. de
 29 bon. mater. qui enim venturus est ad feudum uiuente vassal-
 lo non potest agere, Decius loco relato nu. 48. faciunt nota-
 ta per Osasc. decis. 177. nu. 3. vbi enim non cadit potentia pe-
 tendi aliquod seruitium sibi debitum, non currit præscriptio
 aduersus eum etiam per decursum annorum millæ, Bartol. in
 l. quum scitis Cod. de Agricol. & censit. lib. 1. & in l. in filijs
 Cod. de Decurion. lib. 10. Bald. & Angel. in l. male agitur
 col. finali Cod. de præscript. 30. annorum.

30 Vel etiam respondetur quod ad hoc ut subditi potuissent præscri-
 bere contra Dominum libertatem non soluendi onera, requi-
 ritur de iure comuni quod constet, ipsos fuisse aliquando re-
 quisitos, ut soluerent, & cōtradixerint, & sic bona fides præscri-
 bentis ac scientia, & patientia ipsius, contra quem præscribitur,
 31 Quæ cum non interuenerint non est, quod præscriptione
 iuuari possint, sic post alios scribit Alba conf. 249. intentio.
 nu. 8. vbi sic respondet ad d. §. Quicumq; nouarum constit.
 in tit. de publican.

Rursus ad eandem constitutionem respondet Decius in citato
 conf. 445. nu. 48. & 49. quod statutum disponens præscriptio-

penam 30. annorum valere procedit in eo casu, in quo quis pot-
 uisset agere, & istud etiam probat Natura in cons. 437. Pro
 fundamento nu. 5. dñm. inquit, quod ista ratio non valenti
 agere, non currit præscriptio est naturalis, namq; ubi non est
 negligentia, non debet esse pena, cui addendum puto Petram
 de Gregor. de concess. feud. parte 2. q. 1. q. nu. 47. ubi in pun-
 cto dicit, quod in feudo ex pacto, & providètia Principis tor-
 sunt præscriptiones, quæ sunt personæ contra quas currit præ-
 scriptio, & non nocet nisi tantum Feudatario visenti, contra
 quem incepta, & completa fuit præscriptio, non autem Agna-
 tis, nec Domino feudi, si contingat ipsi feudum aperiri, & ra-
 der de feud. parte 8. cap. 7. nu. 55. & parte 8. cap. 8. nu. 46. Hen-
 ric. Rosental. in synops. feud. cap. 19. membro 2. conclus. 85.
 nu. 5. & seq. ubi Repræbat Alaiatum qui sub certa distinctio-
 ne limitat conclusionem, hinc et dixit Molina de primogen.
 Hispaniorum præscriptione longissimi temporis 30. vel 40. an-
 norum in bonis primogenito subiectis, solū procedere aduersus
 maiortus possessorem, nō autē aduersus ceteros successores,
 quorum dies nudum celsit, ut penes eum lib. 4. cap. 1. q. nu. 3.
 Et proinde cum ex præmissis appareat constitutionem non no-
 cere, nec casum iuris conditionalis comprehendere, sequens
 erit conclusio, Comitum Octavianum in cuius persona non
 potest ceteri lapsus tempus annorum triginta ab eodie quod
 delatum sibi fuit ius in feudo, iure præterere, datia prædicta, &
 emolumenta imbotaturæ, & via iuris compellere homines
 & subditos suos ad eadem onera, quod licet propria auctorita-
 te potuisset exequi, quia quoad ea fuit, & ipse positus in locū
 statum, & gradum Principis, ut sunt verba contractus ad no-
 tata per Felin. in cap. Quæ in Ecclesiarum. nu. 33. de constitut.
 quia tamē in hac causam adiuisse dicitur Perill. Magistratū
 ordinariorum redditū, bonū erit ut coram eo prosequatur
 iudicium inchoatum, per l. ubi cœptum, est iudicium ff. de
 iudic. corā quo plurimum iuuabit probatio, quod post con-
 cessionem factam a Principe homines, & subditi soluerunt
 datia prædicta, & Feudatarij vsi fuerunt iure imbotaturæ.
 Verū quia resistunt homines sub prætextu recitatæ cōuentio-
 nis, quā dicūt apparere quodam instrumento mandātū per
 homines plebis Incini, quod legitur factum de anno. 1465. 3.

32

33

34

35

36

37

Aprilis, illud idem minimè obesse certum est, ex pluribus.
 Primo quia ubi fiat vis super enunciata conventionione facta cum
 Camera Ducali, cum de ea non apponat nisi per modum rela-
 tionis, succedit conclusio, quod non sit credendum referenti
 non constituto de relato. textus est in Auth. si quis aliquo, Cod.
 de edendo, ibi nulla ex hac memoria fiat excurio, nisi aliud
 documentum cuius memoria in secundo facta est proferatur,
 quod eò magis procedit in casu nostro, in quo sit mentio de ra-
 tione, & acceptatione Camere Ducalis, & sic de negotio, &
 voluntate tertij quæ non residebat in facultate mandantium,
 ut post Bartol. in l. Admonendi per gloss. ibid. ff. de iureiur. &
 Baldum in l. si donatio, in fine de donat. perpedit Decius in d.
 Auth. si quis in aliquo nu. 40. & obstat conclusio, res inter alios
 acta tertio non præiudicat toto tit. ff. C. res inter alios acta.
 Secundo si bene perpendatur relatio facta in eodem instrumen-
 to mandati, quæ supponitur facta taxatio, & per Cameram
 acceptata, restringitur dumtaxat ad annos sex, quo casu tan-
 quam limitata ad certum tempus ulterius non proceditur.
 I. in agris ff. de acquir. rer. domin. quinimò non tantum laps-
 o tempore cessat conventio, sed etiam noua inducitur contraria
 limitata, ubi enim vnum disponitur pro certo tempore ex
 illud cesset contrarium statui l. statu liberum §. finali. ff. de
 legat. Bald. in l. obsequare §. proficisci q. 3. ff. de officio. Pro-
 consul. versic. sed opponitur.
 Ex ideo ex præmissis inferitur, quod si de anno 1465. 3. Aprilis
 stabat conventio taxationis cum Camera, pro dactis Panis, vi-
 ni, & carniū, ac Imbotaturæ, & Rodiginorum, pro annis
 sex, & ita usque ad annum 1471. sequentia cadit, quod de an-
 no 1572 quo facta fuit venditio seu permutatio, & inuestitu-
 ra, non erant ipsa dacta taxationi iam factæ supposita, quo
 casu libera, ut erant, penes Cameram in contractum venisse
 dicendum est, & ideo libera transiisse in emptorē ex cōmuni
 Theorica, quod videtur etiam simpliciter rem censetur liberam
 vendidisse, quia talem tenetur vendere cap. cum Ioannes, cum
 ibi notaris de fide Instrumentorum l. si in emptione §. vacua
 & §. final. cum l. sequenti. ff. de action. empt. l. si Pater Cod. Eo-
 dem, & l. x. Prædij. Cod. de euiet. & ibi Bald. quæ refert, & se-
 quitur Surd. conf. 13. casus qui proponitur nu. 15. vol. 1. Cum

enim homines ipsi tempore fuerint exclusi ab eadem taxatione, ipso iure dicantur exclusi vt notat Bald. ad l. si ego. ff. de negot. gest. & in cap. 1. de controuers. inter Domin. & Vass. vbi dicitur, quod facta locatione ad tempus finito tempore expirat ius conductoris, faciunt notata in c. cum Ferrariensis extra de Constit. & in l. Reo criminis, ff. de solut. vbi notatur quod finito tempore dari feudi. Illud Dominus alteri conferre, & possessionem tradere poterit, quod etiam probat Decius consil. 61. pro tenui, in fine.

Quod ideo dicitur de prescripta facultate sic soluendi, cessare debet omnino, namque ultra superius deducta non habet res ipsa titulum super quo fundari possit, licet enim contra dici solet. Immemorabilis temporis prescriptionem iuuare, quia vim tituli, & privilegij habere dicatur, attamen id ipsum inter ceteras limitationes, eam paritur, quae desumitur ex ostensione tituli inualidi, namque titulus ille praesumptus ex possessione immemorabili non iuuat, quando fuit productus titulus infectus, vt ex Egidio, Curtio, Iun. & Crau. probat Caputaquesis decis. 304. parte 3. titulus enim hominis expressus tanquam prouisio hominis, facit cessare titulum praesumptum a lege, & prouisionem eiusdem legis. l. ha. C. de pac. conuent. & expressa probatio male fidei tollit praesumptionem bonae fidei ex ipsa partium confessione glos. in auth. sed iam necesse. C. de donat. ante nupt. Borgn. Caualecan. decis. 29. num. 24. & decis. 31. num. 69. parte 2. vbi minnst. Advocatum, vt sit cautus ne dum allegat praescriptionem immemorabilem titulum vitiosum ostendat.

Quibus minime nocet consideratio, quod ista iura data fuerint maioribus ipsius Comitis in titulum permutationis cum clausula pro le, & quibus dederint, quia per ista non potest inferri quod iura, & bona praedicta transuerint in naturam Allodij, min usque ad eam liberam facultatem de eis disponendi.

Primo, quia dicta clausula est in titulo permutationis non operatur allodium, cum recognoscantur eadem iura respectu directi Domini ab ipso Mediolani Duce, & ita non pertinent pleno iure proprietatis, dicitur. n. Allodium, quasi aliunde non recognitum, sed purum, & liberum, Alberic. in l. si familiae. C. fam. eriscun. Bald. & Afflict. in c. inter filiam si de feudo defunct. tanquam a solo Deo dependens, Idem Bald. in cap. 1. de allod.

Secundo clausula, & quibus dederit iuxta veras traditiones Do-
 48 corum, non alterat naturam contractus feudalis, sed debet in-
 telligi secundum naturam feudorum, ut post Signorol. conf.
 10 & Rub. Alex. conf. 116. notat Bellonus, consil. 33. nu. 3. &
 23 post eos nouissimè Olascidecis. Pedemont. 164. num. 13. vbi
 pluribus alijs relatis auctoritatibus, dicit licentiam alienandi
 debere intelligi inter solos comprehensos in contractu feu-
 dali, licet enim ea verba sint in contractu permutationis, quia
 ramen apparet, quod incontinenti sit inuestitura, per quam de-
 claratur sensus dictæ clausulæ, & totius contractus, ut patet ex
 ea in veris. Ceterum, ut prædictus Antonius, vbi recipitur
 feudum ipsum vnde cum iuribus in contractu expressis, pro
 se suisq; filijs masculis legitimis ex legitimo matrimonio de-
 scendentibus, nemini dubium, quin sumpsit feudum ipsum
 naturam feudi ex pacto, & prouidentia, ut superius ad oculum
 demonstratum fuit, & isto casu succedit vulgaris conclusio,
 49 quod optima dicitur declaratio contractus ambigui, quæ col-
 ligitur ex eo, quod postea ipsi contrahentes faciunt, l. semper
 in stipulationibus ff. de reg. iur. l. si seruus plurium ff. de legat.
 27 primo, & l. nummis ff. de legat. 3. Bartol. in consil. 39. cō-
 mune Spoleti nu. 3. lib. 1. quem sequitur Alba consil. 74. lib. 2.
 vbi dicit, quod nulla melior est declaratio contractuum, quam
 ea quæ colligitur ex factis subsequendis, quod procedit etiam
 50 vbi daretur correctio, siquidem in ore omnium est, Nouis-
 sima derogare prioribus, l. pacta Nouissima Cod. de pact.
 22 Tertio corroborantur præmissa ex eo quod dictus contractus in-
 uestituræ factus incontinenti eodem scilicet actu, & vnico in-
 strumento censetur contractus correspectiuè factus, ita ut ve-
 51 rosimile sit, non fuisse deuentum ad contractum venditionis, seu
 permutationis nisi ad alium contractum inuestituræ feudalis
 deueniretur, in tantum quod vnus contractus dicatur pars præterij
 52 alterius l. fundi partem ff. de contrahend. empt. sic post. Bald.
 in l. Petens eol. penultima Cod. de pact. & Dec. consil. 45. col.
 1. & 3. lib. 2. scribit Alba in consil. 240. cum donatio. nu. 31.
 lib. 2. vbi loquitur in contractu donationis, & inuestituræ li-
 bellariæ exinde factæ de bonis donatis.
 Nec est incongruum quod fiat transfusio contractus emptionis
 permutationis in contractum feudalem, quia quàmuis datia,

& alia de quibus in prima parte contractus, possent dici data cum facultate alienandi ob eam clausulam, & cui vel quibus dederit, quod tamen non transit sine maxima dubitatione, per ea quæ supra tetigimus, attamen cum fuerint omnia translata in inuestituram feudalem, eodem actu habitam, de eisdem Dacijs, & iuribus, quæ datur pro filijs, & descendenti- bus masculis, sequitur necessario, qd ea clausula, & quibus de- derit, non faciat ea alienabilia, præsertim quia in eadem inue- stitura feudali fit specialis mentio de ipsis datijs, iuribus, & imbotatura sic in terminis nostris decidit Alba omnino vi- dendus, quia sum hunc nostrum, pluribus rationibus com- probat in consil. 250. communis est num. 17. & seqq. lib. 2. cui rei plurimum conducunt notata per Decium in consil. 493. prope finem, ubi dicit moderari clausulam ipsam, & cui de- derit per subsequentes inuestituras.

Quibus etiam posset addi, quod in casu nostro licet Antonius Missalia bona acceperit cū clausula pro se, & cui dederit, post- modum tamen, eadem subiicit feudo ex pacto, & providen- tia ad commodum masculorum descendentiū, ex legitimo matrimonio, & veniunt contrahentes ad eum actum inuesti- turæ, & declarationis per dictonem aduersariam ceterum, quæ propriè dicitur illo casu stare pro è contra ad euitandum absonum intellectum, ut in simili stat ea dictio in l. 1. §. Cæ- terum ff. ad leg. Jul. de adult. & notat Albericus in suo dictio- nario in tantum quod data extensione dictæ clausulæ, & cui dederit ad liberam facultatem alienandi consumatus seu per- fectus fuit ille actus acquisitionis, qui postmodū in alteram naturam dicitur translatus per alium contractū subsequentē quod seruit ad tollendam repugnantiam, & ita &c. salvo &c.

53

Ego Rol. Cauagnol. I. V. D. Casalensis
Aduocatus, & Cuius Mediolani.

S V M M A R I V M.

- 1 Feudatario inuestito de Dacito Panis, Vini, & Carnium, & Im- botatura, an possit edicere ne quis sine solito dacito panem ve- nalem exponat vinumq; minutatim vendat, & carnes macet.

2 Feuda-

- 2 Feudatarius inuestitus de dactis, & imbotatura, an possit punire committentes dolum, & fraudem in eis.
- 3 Feudatarius inuestitus de dactis, an possit penas fraudantium sibi applicare.
- 4 Feudatarius an possit exigere dactum ad monetam retractam. id est cum augmento.
- 5 Prohibitum est in tit. de feudis in Nou. Constitut. lib. 3. declaratur.
- 6 Creditori minus soluitur ubi non soluitur moneta equalens in bonitate intrinseca illi moneta, que currebat de tempore contractus.

A R G V M E N T V M.

Quæ facultas competat Feudatarijs habentibus Dacta Panis, Vini, & Carnium, ac Imbotaturæ pro conseruatione eorum. Et quid circa applicationem pœnarum pecuniariarum. In eam causam impositarum.

DECISIO CONSULTIVÆ XXII.

Emitte lucem tuam Domine: & vera creabuntur eloquia.

ONSTITO de iure, quod habet D. Comes Octavianus Missalia, in exactione Dacti Panis, Vini, & Carnium, ac Imbotaturæ ab hominibus Cantij, & Terrarum Casalis, Quæstionis est numquid valeat edicere, & prohibere pro conseruatione iurium suorum, ne quis sine solito Dactito panem venalem exponat, vinum mi-

nutatim vendat, carnesuè maacter adiectis pœnis, etiam quoad committentes fraudes, & dolos, Dicendum venit quod sic cum ad Feudatarium ista pertineant, per ea quæ scribit Surdus in consil. 390. volum. 3. sibi ipsi Feudatario pœnas applicando, cum habeat iura vilia in feudo, & cum effectu, Bald. ad l. primam versic. 14 ff. de rerum diuif. l. finali, ff. de officio præfecti. vigil. & ad eum pertineat prouidere, ne per subditos, & gabellarios excessus fiant, Capiblane. de auctorit. Baron. Pragmat. 8. nu. 188. de qua re ubi expedierit, plura alia in proposito deducuntur.

illis sic positis reliquum esse videtur, ut discutatur articulus,
nam quid illud vetigal possit augeri, & brevibus agendo di-
cendum videtur, quod non; eo tamen excepto, quod vassal-
lus poterit illud consequi cum monetarum augmento decur-
so ab eo tempore concessionis citra, per communem conclusio-
nem, quod qui habet ius exigendi pedagium, videtur etiam
habere ius illud consequendi, habita ratione valoris, & au-
gmenti monetarum, quod successivis temporibus repræ-
sentatur ex regula generali, quod moneta, & mensura sem-
per intelliguntur secundum tempus contractus, & actus in-
choati l. Paulus cum sua materia ff. de solution. & liberation.
& ibidem scribentes las. ad l. secundam nu. 39. C. de iure em-
phit. Alex. cons. 25. vol. 70. Alba in cons. 18. numero 4.
vol. 10. unde dicitur, quod si decima debetur alicui etiam ex
privilegio Pontificis, soluenda est moneta antiqua, non de
nova, nisi fiat æstimatio antiquæ, ut voluit Natta in cons.
664. numero. 5. & in cons. 302. vbi post. Guid. Pap. quest.
493. inquit, quod similiter Canon. & census debet solui de
moneta antiqua, aut de nova ad æstimationem ipsius, ad
quod propositum plurima effundit sola super antiquis Con-
stitut. Pedemont. ad Decretum Rempublicam, in glos octa-
ua sub tit. de iure emphit. Oldrad. in cons. 188. vbi conel-
sionem ipsam extendit in statutis, rescriptis, & constitutioni-
bus, Afflict. decis. 194. vbi loquitur in dote promissa, seu mo-
neta antiqua, quæ in totum fuerit reprobata, ut not. Boer. decis.
327. num. 12. Bastol. & Decius ad l. quot re ff. si cert. petat. si-
ue deteriorata fuerit ipsa moneta propter æstimationem li-
gæ, vel ponderis, ut not. idem Boer. loco citato numero de-
cimotertio, Borgnin. Caualean. decisione 16. numero. 41.
parte 2. siue etiam antiqua moneta, quæ fuit tempore con-
tractus, non currat amplius tempore solutionis, vel non sine
magna difficultate reperitur, quia licet solutio tunc debeat
fieri in alia moneta vltu recepta, adhuc tamen, ad valorem in-
trinsecum antiquæ monetæ fieri debet, ita notabiliter deter-
minat Andreas Gayl. obseruat. 73. numero. 6. lib. secundo. Idem
Caualean. dicta decis. 16. num. 46. Crauer. consil. 47. num. 3.
& ita in indiuiduo deberi scilicet pecuniæ augmentum in
Gabellis decisum fuit per Senarum Pedemontanum, ut atte-

Itatur. Theſ. decil. 3. 4. quia ſoluiuntur dominis locoru in ſub
 leuamē onerū ſquāliū, quā ſuſtinet quotidie, ac impenſarū,
 quas in dies faciunt pro deſenſione loci, & ex cauſis reſpicien-
 tibus hominū publicū. Afflic. de feud. in tit. quā ſint regalla in
 verbo veſtig. n. 4. Rol. conſ. 34. nu. 2. 4. & 27. lib. 3. ſicuti nūc
 aurū, & argentū extreuēūt, operaq; laboratorū, ac mercedes,
 rerūq; omniū prætiūm ferē in iūmēſum. Theſ. lun. de mo-
 netis parte 2. nu. 78. ſic congruit æquitati, vt in gabellæ ſolu-
 tione ratio augmenti monetarū habeatur, vt probat The-
 ſaur. ſen. d. decil. 2. 4. n. 2. & ita etiā iuris eſſe cenſuit Sen. Mon-
 tiſſerati, cuius votum habens Sereñiſſ. Dux Mantuæ, & Mon-
 tiſſerati pro Feudatario ſtatuit, me patrocinante, vt conſtat
 ex relatione Dat. Caſali 26. Nouēb. 1594 nō obſtante quæri-
 monia Conductorū generalis veſtigialis, cuius tenor eſt.

E vero, che hauendo alcuni Feudatarij in virtù delle loro inueſtiture
 da ſe ſteſſi, e ſenza hauerne ricorſo aſſi ordine, riſcoſſi i loro Datio
 à moneta ritratta, hanno data occasione alli conduttori del Datio
 generale di dolerſene, che non ſapeſſero coſa alcuna, dicendo, che
 quanto più è gagliarda l'eſſazione de Datio de i luoghi, & Caſtelli
 particolari, tanto più ſi vagono à diſſicoltare i commercij à danno di
 eſſo Datio generale, iuttaria queſto non deue impedire, che ricorſo au-
 do i Feudatarij, come conuiene ſacoltà di poter ridurre il coſo delle
 monete hauuto riſguardo al tempo della loro conceſſione, non ſi debba
 loro dargli, il che e quanto poſſiamo in queſto caſo riſſerire all' A. V.
 Nec præmiſſe concluſioni repugnare videtur. No. Coſt. in tit. de
 feudis §. Prohibitum eſt lib. 3. quia dūm per qā diſponitur ne
 quidquam exigatur vltra id, quod tempore factæ cōceſſionis
 exigebatur, vtiq; in conſequentiam permitti videtur exactio
 Gabellæ cum augmento monetarū, quia aliàs exigendo mo-
 netam currentē deterioratā in bonitate intrinſeca minus exi-
 getur, quā ſoleret exigi de tēpore cōceſſionis, vt perpendūt
 DD. in l. cū quid ſiſi c. p. dū inquit, creditori minus cōſeri
 ſolutū, vbi nō ſoluit moneta æquiuales in bonitate intrinſeca
 illi monete, quæ currebat de tēpore factæ cōceſſionis, & extract.
 Vltra q. etiā nō ſatis aperte conſtitutū eſt, q. illa cōſtitutio pcc-
 dat in feud. in quib; vaſſallus cōſtituitur in locū 'ius', & ſtatū
 Domini ſuperioris, cuius rei examē ad extenſum fiet, vbi ex-
 pedierit, interim ſic ſentio ſaluo &c.

Ego Rol. Catiagnoli I.V.D. Caſalen. Aduoc. & Ciuis Medioli.

S V M M A R I V M.

- 1 *Venditio facta cum pacto de retrovendendo ad certum tempus, lapsō tempore ipso iure remanet libera.*
- 2 *Locatio ad certum tempus finito tempore fingitur ipso iure.*
- 3 *Tempus quando non sit modus tollenda, vel inducenda obligationis.*
- 4 *Tempus quod est prefixum ad redimendum dicitur pars intrinseca contractus.*
- 5 *Qualitas non potest stare sine subiecto.*
- 6 *Contraria simul stare non possunt.*
- 7 *Pactum de redimendo est prescriptibile.*
- 8 *Princeps ex contractu obligatur sicut privatus.*
- 9 *Constitutio Principis, quod bona Camera sua alienata possint quādoque redimi, non excludit prescriptionem.*
- 10 *Interpretatio semper fit, ut minus laedatur ius commune, quam fieri possit.*
- 11 *Decreta antiqua Status Mediolani sunt abrogata per Novas Constitutiones, & refertur in proposito sententia Senatus Excell.*
- 12 *Renuntiantibus iura sua non datur regressus.*
- 13 *Pactum de retrovendendo temporale, quando fiat perpetuum, & quæ requirantur.*
- 14 *Didacus Couaruius Variar. resolut. lib. tertio cap. octavo numero. 7. declaratur.*
- 15 *Bona fides debet exuberare in contractu Principis, magis quam in contractu privati.*
- 16 *Argumentum à destructione antecedentis ad destructionem consequentis valet, & quando.*

A R G V M E N T V M.

Tractatur materia de non perpetuando pactum temporale in Principe, qui cum pacto gratiæ per decennium bona venderit.

DECISIO CONSULTIVA XXIII.

Emitte lucem tuam Domine, & vera creabuntur eloquia.

PREtendunt Comites Triultij irredimibiles esse redditus à Camera Ducali iam dudum, annis scilicet octuaginta elapsis, & ultra enaptos per Nobilissimum, & strenuum Virum Theodorum Triultium, quem sic Mediolani Dux Franciscus Secundus venerabatur, vt Patrem honorandissimum vocaret,

vt publicis documentis apparet, cum enim pactum de retrohendendo fuerit restrictum ad tempus decennale nulli dubium, quin tempore finito libera remaneat, & absoluta venditio l. 2. Cod. de pact. inter empt. & vendit. in argumentum fidei data, in contractu, quæ seruanda est, vt ead. l. 2. iuncta præcedenti cauetur, quod etiam probat Boerius decis. 42. & pro decisione pono nu. 9. vbi liberationem hanc dici cadere non ope exceptionis, sed ipso iure, iuxta locationis ad tempus, quæ finito tempore finitur ipso iure, quasi quod extinctus sit cursus eius natiuus. l. si cum hermes. Cod. locati.

In cuius rei argumentum adducitur, quod illud tempus decem annorum, ad redimendum à die celebrati contractus, enumerandorum, non consideratur, vt quoddam accidens, ita vt possit obijci quod non sit modus tollendæ, vel inducendæ obligationis, vt est. casus l. obligationum ferè 44. versic. Placet. ff. de verborum obligat. vbi concipitur stipulatio, & obligatio de quid tradendo vsque ad decem annos, sed ipsi materiæ sic tempus adijcitur, vt pars intrinseca eiusdem sit prout etiam dicitur casus in usufructu, & locatione, quibus, in proposito assimilatur facultas redimendi, per tot annos, quia tunc expleto temporis spacio extincta est materia obligationis, & quidem ipso iure, non ope exceptionis, vnde lapsa termino, alia res est, alius usufructus, alia locatio, alia facultas, alie operæ, sic per l. non sortem §. libertas ff. de condict. indeb. & l. 4. & ibi glos. Bart. & alij ff. de nouat. scribit Cabell. Mil. leloq. 27. Bartholomeus Socinus.

Cum igitur ipso iure libera effecta fuerit venditio, frustra præteditur perpetuatio pactionis factæ de retrohendendo, quia extincto pacto, vt substantia cessat perpetuatio, tanquam acci-

dens, qualitas enim nō potest stare sine subiecto, leius quē in
 provincia. ff. si cert. petat. quia sic directē repugnat perpetua-
 tio perfixioni temporis, quod iam decursum est, vt tanquā
 contraria stare simul nequeat. l. Vtanius. ff. de fidei iuss. & mādāt.
 Quinimō a fortiori dicitur, quod etiam si non adesset præfixio
 temporis adhuc Camera non posset redimere, quia foret illi
 præscriptum ex longissimo temporis spatio, præsertim, quia
 obseruatur in contractibus, in quibus Princeps sic obligatur,
 vt priuatus, vt bene considerat Surdus. decis. 1. num. 3. & infra
 post Bald. in l. ex imperfecto Cod. de testament. & alios quos
 adducit in proposito ad probandum, quod huiusmodi pactū
 est præscriptibile. *Sur. de iur. in 2. l. de iur. p. 1. c. 1. l. 1.*
 Istis sic positis non obstant modò eleuatę dubitationes, super eo
 quod adiquissimo decreto Decret. anni 1426. 25. Iunii, Ca-
 meræ redemptio semper, & quodocūq; fieri posse, de
 bonis Cameræ alienatis, quia respondetur tripliciter.
 Primo, scilicet, quia omnino calu vbi scilicet attendendum esset de-
 cretum ipsū (quod tamen nullo iure admittimus) non ex-
 cludit prescriptionem longissimę temporis non dicam trigin-
 ta, & quadraginta annorum, quę sufficiunt per ea, quę Sur-
 dus scribit in decis. 1. Mantuana; sed octuaginta, & ultra.
 Non enim Princeps statuēdo, quod quodocūque possint
 redimi bona per Cameram alienata censetur abtulisse præ-
 scriptionem tantı temporis, vt Bald. in l. pri. col. finali. ff.
 solut. matrim. quem ibidem Surdus allegat. nu. 7. cuius pro-
 inde dicta eō fortius procedere dicendum venit, quod apparet
 per hanc interpretationem inuisi. l. ad ius commune, cuius
 est correctorium decretum prædictum, & si serui vestri. ff. de
 iur. i. actiomb. Dec. consil. 438. Accurate, & diligenter. nu.
 3. Rol. consil. 97. si contemplandam. num. 2. Vol. 2. Laderetur
 enim ius commune, vbi aliter intelligeretur, dupliciter pri-
 mo respectu introducendę redemptionis; secundo, respectu
 prescriptionis longissimę, quę remaneret sublatā, quod non
 est in dubio dicendum. Glos. in cap. 10. §. Præterea. in verbo
 prescriptionem. de capit. Contrad. *Sur. de iur. p. 1. c. 1. l. 1. c. 1. l. 1.*
 Secundō, quia virtus eiusdem decreti eneruata fuit, per No-
 uas Constit. quibus antiquata remanent vetera decreta; in quō
 articulo nō diu-
 tius elaboremus, extra superius habent sententia se-

1 natus Excellentiss. ad instantiam Perill. officij Magistratus,
2 usq; de anno 1556. cuius proinde tenor est, vt infra.

3 Declaratio Senatus Excellentiss. contra Regium Fiscum, ne pos-
4 sit luere bona vendita per Cameram ex decretis Ducalibus
5 antiquis, vti annullatis, & abrogatis per Nouas Const. 1556.
6 die Martis, decimo septimo mensis Martij in terijs.

7 In Mag. Magistratu Regi Duc. Redd. Status Mediolani, recepit
8 Mag. & Clariss. L. C. D. Hieronymus Pecchius Regi Duc.

9 Advocatus Fiscalis, quod cum superioribus diebus in Mag.
10 Magistratu propositum fuisset, an Franciscus possit luere, seu
11 requirere bona vendita, seu insolutorum data per Cameram,

12 seu per Agentes pro ea, & maximè bona confiscata iuxta di-
13 spositionem antiquorum Decretorum Ducalium, aliàs in hac
14 materia editorum, & loquentium, nec ne stantibus Nouis

15 Constit. ex quibus dicta, & omnia alia Decreta videntur an-
16 tiquata, seu annullata, exceptis dumtaxat statutis, & ordinib.

17 vidualium, quibus per dictas Constit. non fuit derogatum,
18 nisi in quantum dictis Constit. contraria essent, & eidem Mag.

19 Fiscali per præfatum Mag. Magistratum iniunctum fuisset,
20 vt de hoc verbum faceret in Excellentiss. Senatu, & eius Se-

21 natus mentem intelligeret.

22 Sequitur in præfato Excellentiss. Reg. & Duc. Senatu verbum
23 fecisse ipsamq; Senatum in hanc venisse sententiam, quod

24 cum dicta Decreta antiqua fuerint annullata, seu antiquata
25 ex dictis Constitutionib. vsupra, nisi in quantum dictæ No-

26 uæ Constitutiones disponunt, quod ideo nō possit Fiscus ali-
27 qua bona vendita, seu aliter insolutorum data, luere, nec redi-

28 mittere. Signat. Hieronymus Pecchius Fiscalis
29 Subscripta cum signo tabellionatus, Ego. Galeaz. Pallatius ge-

30 nitus q. Io. Petri, P. V. P. S. Mariæ ad Portam Mediolani, Apo-
31 stolicus, & Imperialis Mediolani Notarius, & habens aucto-

32 ritatem explendi omnia instrumenta, sententias, ordinatio-
33 nes, decreta, & omnia alia acta, rogata, & recepta per nunc q.

34 Hieronymum Legnanum olim Mediolani, & superscripti
35 Perill. Magistratus extraordinarij Notarium, pro fide sub-

36 scripsi, & in actis est. Testis respondetur illud idem Decretum nō officere ex eo quod
37 illi particulatim, & expresse renunciavit Princeps in ipso co-

tractu, vt patet ex verbis eiusdem, ibi quo termino elapso si dicta bona, & iura non fuerint redempta, hoc pactum retro- uendendi vsupra extingatur, & extinctum esse intelligatur, nec illa bona, & iura amplius in perpetuum vsupra redimi, nec recuperari, aut lui possint, non obstantibus aliquibus in contrarium maximè Decretis disponentibus, quòd Camera possit quancumq; sibi placuerit bona alienata redimere, pro pretio quo alienata sunt. Porro cum de renuntiatione pu- teat, sic Filco, vt priuato posset obijci, quòd renuntiantibus iura, sua ultetion non datur regressus l. quzritur §. si venditor ff. de edibit. edito l. Herennius in principio, ff. de euct. glos. in cap. Quàm sit periculosum. 7. q. 1. & in l. Quoties ab omni- bus Cod. de fideicommissis, si res alienata sit. l. si res alienata. Minus etiam nocent eleata ex Didaco, variarum resolu- tionum lib. 2. cap. 9. nu. 7. quia si bene videantur dicta per eū procedunt in suspecta venditione reddituum, in qua ratione sus- pitionis reiiciendam, cesset pactioem de retrouendendo ad certum tempus restrictum, cuius rei dictum nō hoc tantum casu emptionis redditus procedit, sed in quolibet alio cōtra- ctu in quo sit adiectum pactum de redimendo certo tem- pore diffinitum, quia data lesione, quæ tamen sit, vel in dimidia, vel circa dimidiam, vt melius omnium quos hactenus vidi- m probat Cagnolus ad l. 2. Cod. de pact. inter Emptorem, & venditorem nu. 65. quæ temporalis pactio fuit perpetua red- ditus, per eam rationem quòd ab initio presumitur quòd con- tractus non fuerit ex omni parte sincerus, sed valde suspectus, & hoc est quòd dicit idem Couaruias loco relato dum in- quit quòd ea suspicio licet non sit habilis ad arguendum cō- tractum de labe vsurariæ prauitatis potens est nihilominus ad perpetuatione gratiæ redemptiæ, non obstante temporis diffinitione, in quo proposito legitur consilium Bertrandi, l. 1. Ponitur in facto vol. 2. & Sardi decif. Mantuana 14. vbi plu- res auctoritates adducit.

Porro cum in casu nostro nulla cadat suspicio iniustitiæ pretij presumaturq; contractus Principis ex omni parte verus, rea- lis, & sincerus secundum legis dispositionem Doctor. in l. he- redes mei §. cum ita ff. ad trebell. l. duo, & ibi glos. ff. de acquir. hereditate §. ord. consil. 42. nu. 6. faciunt notata in l. 1. §. omnium

Cide fecud. nupt. §. si igitur sine filijs auct. de nupt. prope fine
 Cod. de ead. toll. per quæ dicimus quod in contractu Principis
 bona fides præsumitur exhibere merito dicimus obiectum
 non officere: tanto magis quod, & id ipsum etiam ex latere
 Nobilissimi Viri Triuulti præsumendum venit, iuncta præ-
 fertim maxima temporis longinquitate, quæ præsumptione
 prædictam ad augeat, & vim legis obtinet. Hoc iure §. Duct
 aquæ ff. de Aqu. quodid. & c.

Vel etiam adnotandum venit, quod dato non tamè admissio, q
 aliqua potuisset considerari læsio, cum fuerit omni casu illi
 renuntiatum, & genericè, & specialiter per prædicta verba contractus
 ibi renuntiauerunt pluri prætio, & l. secundæ Cod. de rescind.
 vendit. & l. si quis cum aliter ff. de verborum obligat. & om-
 nialij, & auxiliò, & eulcanq; læsioni quantumcunq; enor-
 mi, ac beneficio restitutionis in integrum &c. certum est, nec
 etiam ex hoc capite audiendum esse fidei, dum enim renun-
 ciat quis læsioni, merito dicitur renunciare beneficio quod
 sibi lex tribuit ex læsione, valet enim isto casu argumentum
 ad antecedenti destructo ad destructionem consequentis. &
 quia versic. ideoq; & ibidem Alberic. ff. de iurisd. omni iudic. l.
 i. §. Huius rei ff. de officio eius cui mandant est iurisd. Bald. in
 cap. i. §. & quia vidimus, qui feud. dar. pass. præfertim quia be-
 neficium perpetuationis quod lex concedit auferendo pacti
 tempora itatem habet se, ut quoddam consequens, quod non
 potest fudari nisi super virtute læsionis, quæ habet se, ut quod-
 dam antecedens, quod sicuti prohibitum est, sic facit cessare
 consequens, ut docet Bald. ad l. non dubiù n. 22. Cod. de legibus.

Demum non erit incongruum dicere, locum Didaci stare inter
 minis eiusdem Regiæ ordinationis factæ per Alphonsum Ca-
 stellæ Regem apud Complutum, in materia simulati contra-
 ctus, ut ipsemet ibidem n. 5. vers. Alphonsus scribit, quod casu
 dicta per eum stant ad declarationem dictæ ordinationis, quæ
 proinde non possunt trahi ad casum de quo agitur cui plura
 alia fauent quorum supra meminimus, quibus inhærendo op-
 portune censetur stare pro DD. Comitibus saluo &c.

Ego Rol. Cauagnoli IV. D. Casalensis
 Advocatus, & Cels. Mediolani,

S V M M A R I V M.

1. Declaratur l. maritus ff. ad l. falcid.
2. Maritus teneatur reddere rationem de fructibus perceptis ex bonis meris extra dotalibus, quando consumpsit in suis propriis non aliter.
3. Confessione, nulla maior datur probatio.
4. Qui consequi vult, quod iam consecutus fuit, contra bonam fidem agit.
5. Illatio nulla datur ab uno ad aliud diuersum.
6. Declaratio facta de re dubia sic attendenda venis, ut minime infringi valeat.
7. Legatum acceptans videtur compensare cum credito suo.
8. Compensatio non inducitur cum debito voluntario, sed cum necessario fallit sub num. 9. declaratur sub num. 11.
10. Mulier legatum agnoscendo sibi praeiudicat.
11. Compensationis exceptio inducitur ubi testator non simpliciter legauit, sed per verba aequivalentia.
12. Verbis standum est, sicut ea sonant.
13. Debita soluere nihil aliud designat, quam exonerare conscientiam.
14. Presumptio tenet facit cessare aliam iuribus.
15. Compensatio inducitur ubi cadit praesumptio, quod animo compensandi legauerit tollatur.

A R G V M E N T V M.

1. An & quando maritus teneatur ad fructus perceptos ex bonis extra dotalibus, vxori suae.
2. Maritus an & quando censeatur legasse vxori suae animo compensandi.

DECISIO CONSULTIVA XXIV.

Emitte lucem tuam Domine: & vera erubuntur eloquia.

MISSA in discussione nonnullorum, articulorum, qui possent in controuersiam deduci, ex serie facti, illud pro nunc discutendum proponitur, quod attingit fructus bonorum extradotalium vxoris, quos viuens Maritus percepit. Quod proinde resoluendum puto

ad

ad commodum heredis, ut scilicet non teneatur, cum enim supponatur in facto, de voluntate, & consensu vxoris, fructus ipsos, etiam industriales, & ciuiles nedum perceptos, sed, & consumptos fuisse, non dicam in promiscuos vsus, sed in proprium vsus mulieris, ad quem iure non tenebatur vir, indubitata succedit conclusio, aduersus eos, nullam competere actionem vxori.

Quod ut planum fiat quæstionem ex iuris substantia amplectendo, & ad terminos decisiuos negotii, quod multipliciter scribentium ingenia torquet, reducendo, dicimus quod dispositio † l. Maritus, ff. ad l. falcid. ex qua desumunt doctores fructus perceptos per Maritum, ex bonis merè extradotalibus, vxoris restituendos fore, & de eisdem virum † teneri rationem reddere, ut Rota. Auenion. probat decis. 18. Intelligentiam capit, quando maritus fructus perceptos consumplerit in vsus proprios, ut putà in acquisitione stabiliū, vel in alia emptione bonorum, quæ pertinerent tantummodo ad vsus viri, secus verò vbi eisdem fructus perceptos de voluntate vxoris in promiscuos vsus vel proprium vsus mulieris impendunt, ut distinguendo perpendunt Doctores quos refert Camillus Borellus, consil. 56. Cum nupsit nu. 64. post Hordedum, qui plures authoritates adducit consil. 91. Plures exoriantur, nu. 64. & plurib. seqq. vol. pri. quibus addendus est Menoch. præsumpt. 9. lib. 3. num. 15. qui omnes probant conclusionem ex l. fin. Cod. de pact. conuent. & pluribus alijs iuribus, ut scribit Thesau. decis. Pedemon. 187. fructus ex rebus dotalibus num. 3.

Istis igitur sic attentis cum in casu nostro pateat concludenter, maritum de voluntate vxoris, quinimò, & in vtilitatem ipsius consumpsisse, fructus dictorum bonorum extradotalium extra omnem aleam dubitationis res ipsa posita videtur, Cōstat enim inter cetera consumptionem ipsam factam fuisse in emenda rheda, curru, & equis, ad commodum Mulieris, & de consensu ipsius, ac de pecunijs obuētis ex bonis, quæ tit. hæreditario consequuta fuit mulier ipsa, item & victualia, quæ dimisit maritus de tempore mortis suæ, & quæ titulo legati reliquit dictæ vxori suæ, ut planius constat, ex sui ipsius declaratione, & confessione, per quam remanet omnis subjata

disceptatio, nūquid scilicet consumpti fuerint fructus, itē in quos vsus, item an de consensu vxoris, vel nē, & qua proinde confessione, † nulla maior solet dari probatio l. generaliter Cod. de non numerata pecunia, dum enim inuentarium conficeret, in hæc verba protestando loquuta fuit ad fauorem hæredis præsentis &c. dicit etiam, & protestatur habere penes se rhedam, carellum, equos, & omnia mobilia, & vtenilia prouenta, ex hæreditate q. Nicolai Inzaghi eius Patris, & licet ex dicto testamento dicatur acquisita, ex pecunijs proprijs dicti. q. Io. Andreæ, Reuera tamen dicta Anna asserit empta fuisse, ex eius consensu, & ex pecunijs prouentis ex redditibus bonorum hereditariorū dictæ Annæ nec non, & victualia existentia, imò sibi relicta per dictum testatorem tempore mortis.

Ex quibus fit illatio quod iure aliquo, non mouetur Domina Anna ad fructuum petitionem, eo principali fundamento, post reliqua, quod illamet bona, quæ fuerunt empta ex fructibus dictæ hæreditatis, sibi ipsi ob eodem viro, & testamento, & codicillis relicta fuerunt, quo casu meritò potest obijci, quod mulier petit quòd intus habet, & contra bonam fidem tentat consequi, quod iam consequuta fuit, iuxta l. bona fides non patitur de regul. iur.

Nec huic conclusioni repugnat, quod audio obijci de contrarietate resultante inter confessionem, quam fecit D. Anna, et declarationem factam per testatorem in legato facto, dum legitur, *la scio la mia carrozza*, quia illud verbum *mia*, non tollit quominus rheda, currus, & equi fuerint empti de fructibus, & redditibus bonorum extradotalium vxoris, vt ipsamet D. Anna confessa fuit: vbi enim diuersitas actuum cadit, nulla datur † illatio, ab vno ad alium vulgata l. Papinianus exuli, ff. de minoribus quinimò æquiuocum stat in hoc, quòd D. Anna dicit in testamento legi simul, & in codicillis, quòd maritus dixerit emisse currum, rhedam, & equos, & victualia de proprijs pecunijs, & tamen hoc nullibi apparet, & probatur ista negatiua ex inspectione tabularum, glos in l. sed si lege de probat.

Quinimò cum ista declaratio sit facta de re dubia, quæ videbatur cadere in eo an rheda, currus, & reliqua, fuerint, empta de

redditis bonorum extraneorum, remittentq; testator seipsū ad informationem vxoris suæ, vt colligitur ex verbis legati, primo loco facti. ibi, *com'essa è informata*, sic attendenda † venit, vt infringi minimè valeat, l. cum precum Cod. de liber. caus.

Porro cum rheda ipsa, & equi fuerint empti, de redditibus dictorum bonorum, ac de voluntate, & consensu vxoris; consequens est vt omnis impensa circa rhedam, & equos referenda sit ad fructus, & redditus predictos; sicuti enim voluntas, & consensus mulieris fuit, vt emerentur equi, & rheda vtique fuit etiam, vt redditus ipsi expēderentur circa ea, quæ necessaria erant ad retinendam rhedam, & equos, qui sine pabulo, & strabulario seu auriga stare non poterant, quinimò cum vsus rhedæ, & equorum fuerit primus in intentione mulieris, & emptio se habuerit ad vsum, vt quoddā principium ad finem negari non potest, quin ad ea, quæ necessaria fuerint ad vsum trahatur consensus mulieris circa consumptionem reddituū, vt patet ad sensum, concesso enim fine, concessa vidētur omnia per quæ † peruenitur ad finem l. ad legatum, & l. ad rem nobilem, & ibi Glos. in verbo. rectè agit cū notatis per Bart. ff. de procurator. cap. Quoniam de sentent. excommunicat. lib. 6. & §. Idem iuris. Instituit. Quib. ex caus. manum non poss. Nicolaus Euerardus in loco, A concessione consequentis, ad cōcessionem antecedentis, num. 1.

Augentur præmissa omnia, quia priusquā Mulieri obuenerit hæreditas Patris, D. Io. Andreas Marinus non utebatur Rheda, nec equos habebat, nec iuxta vires bonorum suorum tenebatur prouidere vxori de Rheda, quo casu, sicuti obuenta hæreditas vxori causam dedit, vt eam honorificentius & splendidius tractaret, sic dicendum venit, quod etiam vbi deesset confessio vxoris, vrgens insurgeret præsumptio, quod de voluntate vxoris consumpti fuissent fructus, sicuti & idem dicendum venit de alijs impensis, quas intuitu dictæ hæreditatis vxori delata, fecit ad eiusdem vxoris commodū quales sunt prouiso de ampliori domo, & abundantiori suppellectili, quæ cum fuerint eidem legata, & habita per vxorē, eo ipso debet esse contenta, tantò magis, quod vbi præmissa cessarent, quæ tamen in iure, & in facto verissima sunt, posset

opportune inferri, & multis iuribus comprobati, testatorem, ubi posset apparere in aliquo teneri ex capite restitutionis, animo compensandi pingua legata eidem fecisse, quem articulo pro nunc latè tractaturus ubi opus erit nō ingrediendo, quia stantibus conclusionibus de quibus suprā, non expedit, præmissis sum contentus pro eo, quod ad ius pertinet, ad commodum hæredis institutæ. Pro qua tamen non est incongruum dicere, quòd eidem fauet recitata consideratio. Testatorem legasse vxori suæ ea, quæ in testamento leguntur, & in Codicillis, animo compensandi cum eo, quod foret obligatus restituere, ita vt acceptando legata † videatur vxor eadem compensare cum credito suo, si quod erat iuxta l. si cōpensandi Cod. de hæred. instituend. & l. si ab vno ff. de leg. 2. Doctor. ad l. creditorem cui res pignori ff. eod.

~ 8

In quo proposito licet scribentes communiter distinguāt inter debitum † voluntarium, & necessarium, ita vt primò casu non inducatur compensatio. Secundò verò casu sic, vt latè prosequitur Afflict. decis. 44. De tribus num. 9. videamurq; nos ipsi versari in debito voluntario, id ipsum tamen fallit, † quando ex verbis testatoris appareret ipsum legasse animo cōpensandi, quia tunc inducitur compensatio, quinimò sicuti mulier † ab initio alterarū petere poterat, sic legatum agnoscendo sibi præiudicat: vt scribit Berous quæst. 92. Testator filiis suis, ubi probat distinctionem illam in debito voluntario procedere † in simplici tantum legato. Porro cum in casu nostro non simpliciter legauerit testator, sed per verba † æquiualentia ad cōpensationem, merito succedit exceptio cōpensationis, vt voluit Menoch conf. 236. Multis certè rationibus nu. 9. vol. 3. post Crauet. cons. 131. Ad primū quæsitum nu. 7. & 18. vol. pri. Vbi in materia cōpensationis ex Ioanne de Anania in consil. 3. col. 2. post medium, versiculo; Non obstat aliud argumētum (inquit) quod etiam in casibus, in quibus regulariter non fit compensatio, si fuerint coniecturæ habiles ad eam, fiet ad hunc effectum formādo conclusionem, quod ex coniecturis fit compensatio, ubi alio respectu nō fieret ex Castrensi in cōsilio cētesimo nonagesimo tertio, super isto puncto columna tertia in secūdo dubio libro secundo, Abbate in cōsilio octuagesimo primo

9

10

11

12

13

columna secunda, libro primo. Capra, in consilio centesimo sexagesimo quarto, columna secunda, circa medium, versiculo quod intelligendum est Decio in Auth. Præterea columna septima post medium Cod. vnde vir, & vxor, & Corneo in consilio centesimo decimo quinto. columna penultima post medium libro quarto, cum igitur in casu nostro, adsint euidentes coniecturæ compensationis in eo in quo testator maritus potuisset censeri debitor, sequitur, vt illi locus esse concludatur.

Dixit enim testator in hæc verba, *Et le predette cose l'hò fatto, Et faccio non solo per li benemeriti, di detta mia Consorte, e della fedele seruitù: faciami, Et mi fa continuamente nelli miei bisogni, Et indisposizione; ma anche à disgrauio della mia coscienza.* En igitur quod ista verba vltima inferunt, quod in causam exonerandæ conscientie, testator legauit, quod si sic est, vt verba sonant, & quibus standum venit §. disponat Auth. de nupr. ad aliud vtiq; referri non possunt, quàm ad solutionem eius, ad quod testator poterat de iure teneri: debita enim soluere, & in subiecta materia, nihil aliud designat, quàm propriam exonerare conscientiam regula Peccatum, de regul. iur. in 6. & propterea benè inferitur, quòd. sicuti in legato simplici cadit præsumptio abnegatiua compensationis, ita in non simplici cessat, quia vna præsumptio aliam tollit, & cessare facit, vt superius dictum fuit, l. Diuus in principio, & ibi gloss. ff. de integ. restitutio. l. filius ff. de probat. l. prima. Cod. de pat. potest. Berous dicta q. 92. num. 6. *propè finem.*

Quinimò ex quo maritus legando dixit ab exoneratione conscientie suæ moueri, vtiq; non de proprio legasse dicitur vxori sed de eo, quod illi esset restituendum sumptu argumento à contrario sensu ab eo, quod dicimus compensationi non esse locum quando legans dixerit, & protestatus fuerit, quod relinquit de suo, vt Baldus notat in l. cum dotem. §. si pater in fine. ff. solut. matrimonio, & ibi Castrensis & Alex. contrariorum enim debet eadè esse disciplina l. & si contra, in fine. ff. de vulg. & pupill. Institut. de his, qui sunt sui, vel alien. iur. in princ. Insuper etiam confert, quòd testator protestatus fuit, in initio sui testamenti, venisse ad eam dispositionem, & consequenter ad legata ad euitandum lites, & discordias, quo casu præ-

sumptus cadit, & quod animo compensandi legauit, vt ex Corn. in dicto consil. 113. num. 2. lib. 4. Crau. in consil. 149. num. 3. & num. 11. cum Afflicto decis. 44. num. 27. arguit Menoch. d. consil. 236. num. 17.

Cum quo placet concludere, quod vbi vtrumq. foret prestandum, hereditas ad nihilum reduceretur, vt idem notat ibidem numero decimo nono. Semper enim ea facienda venit interpretatio, per quam hereditas non sit damnosa, quia alias destrueretur mens Testatoris, qui diligendo sortorem sic eam honorauit, vt presumendum sit, quod voluerit eam minus onerare, quam fieri possit, vt ad litteram scribit Afflicto dicta decisione quadragesima quarta numero vigesimo primo, qui proprie loquitur in marito, qui relicto usufructu uxoris sue fratres instituerit, & concludit pro compensatione ad fauorem heredum, esto etiam quod usufructus fuisset relictus in compensationem scriptorum, & aliorum instrumentorum causam, quodq. in casu nostro fortius est, vbi in exonerationem conscientie relinquitur: Et ita saluo semper maturiori, & grauiori iudicio, cui hæc mea libenter subijcio. Vnde, & iuris esse censeo.

Ego Rolandus Canagnolus I. V. D. Casalenfis
Aduocatus, & Ciuis Mediolani.

Quia in hac eadem causa scripsit, Celeberrimus I. C. D. Marcus Antonius Morus succedere hoc ideo eiusdem Allegationes: Quibus non minus docte, quam subtiliter demonstratur fructus perceptos consumptos fuisse in usum proprium ipsius mulieris, Quæ vt ornatiui, & decentius incederet, mandatum dedisse presumitur marito de eis impendendis in eandem decentiam, & ornatum pro voto ipsius tum præsertim quia non apparet de aliqua contradictione per eam facta diuente. Virò ad notata per Afflictum in sepius allegata decisione 44.

S V M M A R I V M.

1. *Mulier habet bona triplicis generis.*
2. *Extradotalia bona quæ dicantur.*
3. *Maritus, siue eius haeres, antequam reddere rationem fructuum perceptorum ex bonis extradotalibus, & eos, vel illorum estimationem restituere auctor tenet quod non, & sub nu. 5. adhibet distinctionem communiter à DD. receptam.*
4. *In potestatem alterius cum quis transfertur omnia quoque eius bona bonis patris iure transeunt.*
5. *Maritus fructus bonorum extradotalium percipiens, & consumens per longum tempus sciente, tacente, & patiente uxore, videtur percipere, & consumere de voluntate ipsius uxoris.*
6. *Patientia cum taciturnitate consensum inducit quando uxor contradicendo poterat actum impedire.*
7. *Præsens, & tacens regulariter non videtur consentire. Amplius etiam inter coniunctas personas si talis sit ea, quæ tacuit quod teneretur exhibere reuerentiam num. 9. fallit num. 10.*
8. *Uxor non protestans, nec contradicens marito per longum tempus administranti eius bona extradotalia, fructus ab eo consumptos non repetet.*
9. *Uxor non contradicens viro administranti, nec contra eum protestans, fructus perceptos, & consumptos repetere nequit, licet possit prohibere futuros.*
10. *Reuerentia, quam præstat uxor erga maritum non sufficit ad faciendum, quod uxor possit repetere fructus perceptos ab eius viro in bonis suis.*
11. *Mulier renuncians hypothecæ in alienatione viri, non censetur renunciasse per metum, nisi probentur verbera, & minæ.*
12. *Instrumentum dicitur probatio probata.*
13. *Bona fidei possessor non tenetur ad restitutionem fructuum.*
14. *De pensionibus precuarijs, & fidei, (qui loco fructuum habentur,) idem iudicari debet, quod de ipsis fructibus.*
15. *Fruentum, segetes, vinum, & huiusmodi deniunt appellatione fructuum industrialium.*
16. *Argumentum à verisimili in iure est probabile, utile, ac frequens.*
17. *Facile credendum non est illud, quod fieri non potest.*
18. *Liber rationum regulariter non facit fidem pro scribente. fallit ubi*

concurrunt plura Verisimilia nu. 22.

- 23 Administrator tenetur conficere librum rationum.
- 24 Liber rationum, ut dicatur Verus liber, debet continere hinc inde data, & recepta.
- 25 Liber rationum confectus ex necessitate officij debet probare pro se, sicuti probaret contra se.
- 26 Liber rationum continens expensas Verisimiles fidem facit.
- 27 Liber rationum Viri legalis, bonae opinionis, & fama probat.
- 28 Fides scripturae insurgit ex qualitate scribentis.
- 29 Libro rationum defuncti magis creditur, quam viuenti. Amplia numero seq.
- 31 Morientem esse immemorem propriae salutis Verisimile non est.
- 32 Liber rationum, qui reperitur in vna parte Verus, in ceteris Verus presumitur.
- 33 Inconsequentiam quae veniunt non sunt attendenda, sed quae principaliter.
- 34 Maritus non tenetur ad restitutionem fructuum consumptorum in promiscuos, & communes usus.
- 35 Maritus non tenetur restituere fructus consumptos in vsu suo, & uxorisque suae, ac familiae communes vsus, & sustentatione, licet ultra necessitatem vir bona fide impediret, & sine dolo, ad effectum ut lautior vita duceretur, et familia honorificentius sustentaretur.
- 36 Fructus paraphernalium, licet quoad dominium sint uxoris, quoad vsu quotidianum potest maritus pro vsu suo, uxoris, & familiae, illos consumere absque eo quod dicatur effectus locupletior, nec tenetur ad illorum restitutionem.
- 37 Vxor est socia mariti.
- 38 Fructus communicati ratione societatis, & consumpti repeti nequeunt.
- 39 Respectu fructuum quod dicitur de bonis paraphernalibus extenditur etiam ad bona extradotalia.
- 40 Locupletior quis non dicitur ex quo honorabilius viuat.
- 41 Locupletiores quem effectum debet deducere pars, quae etiam tenetur probare, & allegare speciem locupletionis.
- 42 Res quae semel fuit, semper extare praesumitur. fallit sub nu. 44.
- 43 Fructus non extare munus probandi incumbit mulieri, non marito.
- 45 Verisimilitudo operatur, quod alicui credatur ad proprium commodum, cui alius non crederetur.
- 46 Confessio vnius praedjudicat tertio, quando est verisimilis.

Tractatur eadem materia cuius præcedens Decisio meminit
Consultiua.

Emitte sapientiam tuam: Et mecum sis bone IESV.

OMINA Anna Inzaga vltra dotem, quã
dedit D. Io. Andree Marino primo eius vi-
ro, habens quedam bona sibi per successio-
nem obuenta post contractum matrimo-
nium, eundem constituit Procuratorem ad
fructus exigendum &c. Nunc vero post obi-
tum d. Marini orta est differetia inter illius
heredem, & præf. D. Annam super fructibus dictorum bono-
rum, & quæsitum fuit. And. Io. Andreas, siue eius hæres
teneatur reddere rationem de fructibus perceptis ex dictis bo-
nis, & illos, siue illorum æstimationem restituere: Pro cuius
quæst. faciliiori intelligentia præsupponendum est dicta bona
sic ut acquisita mere extradotalia nuncupari, cum satis vul-
gatum sit apud scribentes Mulierem ꝑ habere bona triplicis
generis dotalia nempè, paraphernalia, & extradotalia ut habe-
tur in glo. l. fi. C. de pact. conuent. & in glo. l. maritus in ver-
obseruatione C. de procura. Alex. in cons. 42. Super præmisso
themate nu. 2 lib. 1. & in cons. 63. n. 7. lib. 2. Viril. ad Afflic-
decis. 44. nu. 3. Boer. decis. 81. Guid. Pap. q. 468. n. 4. Gayl.
obseruat. 133. nu. 5. lib. 1. & Menoch. præsumpt. 8. n. 1. lib. 3.
Verum cum in præfenti controuersia bona, de quorum fructi-
bus disputatur, neq; dotalia, neq; paraphernalia sint, sed aliun-
dè habuejit Vxor, quàm ex causa dotis, hoc est ex paternã suc-
cessionem, & sic tertij generis sint, extradotalia ꝑ merito appel-
lantur. Text. est in d. l. maritus cum ibi notat. C. de procurat.
Cephal. in cons. 485. nu. 154. Crau. in cons. 193. nu. 15. lib. 1.
Guid. Pap. q. 468. nu. 5. & Surd. in cons. 290. nu. 41. vol. 2.
His sic præmissis, & deueniendo ad quæstionem principalem. An
suz. Maritus, ꝑ siue eius hæres teneatur reddere rationem fru-
ctuum perceptorum ex dictis bonis extradotalibus, & eos, si-
ue corum æstimationem restituere, arbitror, quod maritus non
solum dotis, sed omnium prædiorum vxoris possit fructus
suos facere, colq; vendere, donare, & quomodoque aliena-

re, vel consumere pro arbitrio, etiam multa vxore, & ea moueor ratione potissima, quia cum ipsa mulier dominio, & potestati Viri subdita sit, conueniens est, vt omnes eius res in eiusdem mariti dominio, & potestate sint: Neq; enim nouum est, neq; ab antiqui iuris ratione alienum, vt cum quis in alterius † potestatem transfertur, omnia quoq; eius bona tacito iure transeant l. si paterfamilias ff. de adoptio. auth. Ingressi C. de Sacrosan. Eccles.

Posito tamen (citra veritatis præiudicium) quòd teneatur ad restitutionem rationum, id debet intelligi iuxta distinctionem traditam, & communiter approbatam per Doct. hoc pacto: vlx. † Aut enim maritus contra volutatem vxoris fructus percipit, aut de ipsius voluntate: Primò casu tenetur eos restituere l. de his C. de donatio. inter Vir. & Vxor. Secundò casu: Aut quæritur de fructibus extantibus, & ad illorum restitutionem tenetur siue fructus sint naturales, siue industriales l. stipulata §. fin. ff. de donatio. inter Vir. & Vxor. Aut quæritur de fructibus consumptis: & iterum subdistinguedum est: Aut ij fructus sunt industriales, & tunc vel sunt consumpti in vsus proprios, & hoc casu tenetur ad restitutionem, vel in vsus ipsiusmet Vxoris, aut in promiscuos, & communes vxoris, & viti vsus, & nequaquam tenetur ad restitutionem. Aut fructus consumpti, sunt naturales, & magui valoris, & tenetur quatenus effectus est locupletior maritus dict. l. stipulata. §. 1. Aut sunt modici valoris, & non tenetur, quia donati præsumuntur. Hanc distinctionem notant post Bal. & alios Iacobinus de Sancto Georgio in l. dotis fructus. ff. de iu. dot. Sqq. Sen. in consil. 82. num. 9. & 15 vol. 4. vbi septem firmat conclusiones Honded. in consil. 91. num. 56. cum pluribus sequentibus vol. 1. quo loci ad quatuor reducit conclusiones quæstionem nostram, & vnamquamq; illarum pluribus comprobatur Doctorum autoritatibus Crauet. in consil. 93. num. 15. vol. 1. Corn. in consil. 129. num. 3. vol. 4. Afflic. decis. 44. num. 5. cum seqq. Guid. Pap. q. 468. nu. 2. & Menoch. præsump. 9. num. 6. cum seqq. lib. 3.

Hac igitur communi distinctione attenta: Ego opinor in proposita quæstione, neq; maritum, neq; illius heredem quatenus de iure obligetur rationem reddere de administratis,

non teneri ad fructuum restitutionem.

6 Primum, quia maritus fructus percepit de voluntate Vxoris,
 7 eosq; illius contemplatione consumpsit. Nam ipse † per quin-
 8 quennium dictos fructus percepit, & consumpsit sciente, tacē-
 9 te, & patiente Vxore: Et patientia † cum taciturnitate con-
 10 sensum inducit, quando Vxor contradicendo, poterat (vt hic)
 actum impedire glo. magna circa mediū in l. Caius vbi Bart.
 ff. de pignora. actio. Honded. in d. consil. 91. num. 41. vol. 1. &
 Surd. ex plurium DD. autoritatibus in præcitato consil. 290.
 num. 22. vbi num. 24. & 25. ait, quod licet, regulariter præ-
 8 sens, † & tacens non videatur consentire, l. procurator. ff. re-
 9 ratam hab. etiam inter coniunctas † personas, si talis sit ea,
 quæ tacuit, quod teneretur exhibere reuerentiam, vt Vxor, &
 filius l. 1. §. qui onerandz. ff. quarum rerum actio. Fallit tamen
 † quando diuturna est taciturnitas, & patientia: illa enim
 (inquit) habetur pro expresso consensu, quia verisimile non
 est, quod Vxor patiatur se inuita tanto tempore manum pos-
 10 sidere, & administrare bona sua.

11 Cum itaq; in præsentī casu, mulier nullum vnquam actum fece-
 rit † contrarium, nec protestata fuerit contra maritum, nec
 etiam expressa prohibitio consumptionis interuenerit, quem-
 admodum requirebatur: non mirum si in dubio pro mariro
 iudicandū est, sin secus darentur multa inconuenientia si post
 longum tempus ratio fructuum esset reddenda, & imputet si-
 bi mulier si non est protestata, nec contradixit: Hoc plenē pro-
 12 bat Tessau. in decis. 187. num. 5. qui refert ita decilum fuisse
 pet Senatū Pedemontanum, & licet paulo infrā dicat Sena-
 tum prædictum in eadem causa in iudicio reuisionis in cōtra-
 riam venisse sententiam, nihilominus ipse à prima sententia
 non recedit, arbitratus illam veriore, & æquiore solidissi-
 mis adductis per eum fundamentis qua de re cum mulier pas-
 sa sit absq; vlla contradictione, & protestatione maritum per-
 cepisse fructus, illosq; consumpsisse, nullo modo poterit fru-
 ctus † iam perceptos, & consumptos repetere, licet potuisset
 prohibere futuros l. fin. vbi plenē habetur C. de pact. conuent.
 Bero. in consil. 139. num. 23. lib. 2.

13 Nec officit illa reuerentia, quæ allegatur, quia ea sola † non suf-
 ficit nisi præcesserint verbera, vel saltem minæ, vt declarat laf.

¶ An l. quæ dotis num. 96. ff. solut. matrimo. & Menoch. d. præsumptio. 9. num. 1. 9. in fin. lib. 3. qui respondet ad argumenta quibus DD. sustinere conantur illam opinionem, quod in dubio præsumatur dissensus. Hinc est quod mulier renunciens hypothecis in alienatione Viri, non censetur renunciasse per metum, nisi probentur verbera, & minæ Alex. in consil. 83. num. 7. lib. 6.

¶ Rursus considerata qualitate, & conditione dictæ D. Annæ, & Io. Andrææ, dico quod non erat tanta reuerentia dictæ D. Annæ erga præfatum eius Virum, ex qua argui posset, ipsam dedisse causam consensui, & patientiæ in administratione, quia immo contrarium, & vetius dici potest iuxta seriem facti mihi proposita, quod scilicet d. Io. Andræas, qui erat tam bonæ frugis, & dotis, puidēs scādala ex causa dictorū fructuū oritura, vt illa euitaret, & concordiam maritalem cum Vxore conseruaret, reuerentiam quandam (quæ tamē continebatur intra terminos, ne offenderetur dignitas, & authoritas maritalis) eius Vxori exhibebat, vt ferè in omnibus illi morem gereret.

Præterea quod hoc verum sit dictum Marinum scilicet non nisi de voluntate, & consensu ipsius Vxoris fructus percepisse, & consumpsisse, liquet ex eo, quia ipsa etiam administravit vnā cū dicto eius Viro, & exegit quædā credita hæreditatis suæ, vt patet ex appoçis, per ipsam confectis debitoribus soluentibus, quod si secus esset, hoc non permisisset maritus, sed omninō negasset dictam exactionem, quæ negatio secundum id, quod verisimile est, peperisset aliquam discordiam inter ipsos, quam tamen nunquam exortam fuisse supponitur.

postremo constat de manifesto consensu ipsius Inzaghe in consumptionem fructuum percipi Virum in Instrumēto Inuentarij bonorū hæreditatis dicti eius Viri per eam confecti, in quo leguntur hæc verba. (Vltorius dicta Anna Inzaga ad petitionem dictæ Catherinæ Marinæ hæredis vsupra præsentis &c. dicit etiam, & protestatur habere penes se Rhedam, Carrellum, Equos, ac omnia mobilia, & utensilia peruenta ex hæreditate q. Nicolai Inzaghi eius genitoris, quæ licet ex dicto testamento dicantur acquisita ex pecunijs dicti q. Io. Andrææ re vera tamen dicta Anna asserit empta fuisse ex eius consensu, & ex pecunijs prouentis ex redditibus bonorum hæredita-

15 tis dictæ Annæ &c.) & cum instrumentum † faciat probationem probaram, vt ex pluribus DD. authoritatibus relatis per Mascard. de probationi. conclusi. 906. nu. 1. vol. 2. non est cur dubitetur super dicto consensu.

Constito igitur ex supradictis de voluntate, & consensu Vxor is in perceptione, & consumptione fructuum non teneretur ad restitutionem Maritus, qui tanquam bonæ fidei possessor † illos præcepit, & consumpsit, absq; eo, quod ex eis fuerit factus locupletior Nat. in consil. 536. nu. 15. & seq. vol. 2.

17 Secundo, quia redditus hæreditatis consistebant in pecuniarijs pensionibus, & fictibus, qui loco fructuum † habentur, & de quibus idem iudicari debet quod de ipsis fructibus, Bar. in l. si. §. si. ff. de iure sis Alba in consil. 215. nu. 1. vol. 2. vbi additio. & in consil. 275. num. 6. & consil. 441. num. 12. vol. 3. & Afflict. d. decisi. 44. num. 6. in fi.

18 Enimvero cum fructus dictæ hæreditatis prouenerint ex causa fructuum industrialium, hoc est ex causa frumenti, & segetū, vini, & similibus, quæ omnia sub fructibus industrialibus comprehenduntur Bart. in l. ex diuerso num. 1. ff. de rei vend. Campeg. in tract. suo de do. q. 7. num. 2. par. pri. Menoch. in tract. suo de arbitrar. cas. 210. nu. 19. cum sequentibus lib. 2. cent. 3. Gabriel. consil. 164. num. 18. vol. 2. & Surd. in d. consil. 290. num. 28. hoc ideo idem iudicandum est de pensione, & fictu, quod de ipsis fructibus industrialibus, & sic tanquam industriales habendi sunt in præsentis casu.

Tertio, quia dicti omnes fructus consumpti fuerunt in propriam ipsius D. Annæ utilitatem, & usum, ac eius contemplatione prout ex libris ipsius mariti, in quibus an notauit exactos redditus dictæ hæreditatis, & expensas per eum factas, quæ prout ibi legitur verisimiliter non præsumuntur factæ, nisi ad commodum, & contemplationem ipsius Mulieris, & quod sic se habeat veritas pro nunc discurremus per verisimilitudines, vt mihi supponitur verificandas ex probationibus faciendis; Nam vt primum dicta Domina Anna consequuta fuit successione sibi obuentam, cepit maritus illius contemplatione domum arctiorem, & angustiore, quam inhabitabat mutare in ampliorem, & capaciorem, vestes ditiores, ac nobiliores, & alios maiores sumptus facere pro honestanda

eius persona. Rheda deinde, equos, & auriga, ac familia abge-
re, & sic auctis facultatib. aucta est et ambitio, si hoc asserere
fas est, quod quidem ante dictam hereditatem nunquam fe-
cisse supponitur dictus Lo. Andreas: quinimo, & amplius post
dictam hereditatem non solum illius fructus expendebantur,
sed etiam omnia eius lucra, qua ex negociatione sua facere
poterat, consumebantur in domo, tantus erat sumptus atticus
ex causa dictae successione, ita ut iure merito dici possit: succe-
sionem predictam fuisse marito niukū dānosam, & onerosam
respectu male consequentiae expensarum, quam se cum attulit.

Arguendo igitur a verisimili proude iure fieri potest, proba-
bilitate, utilitate, ac frequenter teste. † Euerard. leco a ve-
risimili. nu. 1. iudicandum venit dictos fructus consumptos fore
ad utilitatem ipsius mulieris, cum attenta tenuitate eius patri-
monij ante hereditatem similes sumptus facere non consueuerit,
quocirca facile est credendum non est illud, quod fieri non potest
& si diligenti in si. vbi not. lo. de Imol. extra de prescriptio.

Nec est cur dubitemus, quod lib. rationum per Maritum con-
fecto credatur quia licet regulariter † pro scribente fidem non
faciat l. exemplo Cod. de probatio. Bar. in l. nuda ratio nu. 7
ff. de donatio. & in l. admonendi nu. 27. ff. de iur. iuran. Bec.
in conf. 47. n. 1. v. fallit tamen in proposito ob concursum †
plurium verisimilium vt tradit Bal. in l. 1. C. de eden. cum
concordantibus per Crau. in conf. 258. nu. 18. & conf. 275.
nu. 8. & Magoni decis. Floren. 95. nu. 5.

Concurrunt etenim in primis, quia Maritus tanquam admini-
strator † hereditatis eius Vxoris conficiendo librum ratio-
num adimpleuit ex parte sua id, ad quod de iure tenebatur.
Pancian. de probatio. li. 1. cap. 68. nu. 37. & Gabr. in conf.
148. nu. 3. vol. 1. qui liber cum contineat hinc inde data, &
recepta, verus dicitur liber rationum ad tradita: per Grat. in
conf. 122. nu. 9. vol. 2. l. si in conf. 4. num. 4. & 5. vol. 3. qua
re cum liber iste † sit confectus ex necessitate officij, debet pro-
bare pro se, sicuti probaret contra se, alias absurdum esset, quod
cogeretur facere iacula contra se, si non probarent pro se vt co-
siderat Ang. Aret. in conf. 43. In causa predicta nu. 9. & seq.
Secundo, quia iste liber continet expensas † verisimiles, Bec. in
conf. 158. num. 5. lib. 2. Barz. decis. Bonō. 24. numero 7.

Hoped. in conf. 91. num. 87. vol. 1. & Surd. in conf. 943. num. 6. vol. 4.

27 Tercio, quia d. lo. Andreas erat vir legalis, bonę opinionis, & famę, † ac probatę fidei Barz. decif. Bona. 24. num. 8. de cōmuni Bec. in conf. 227. nu. 5. lib. 2. Anchar. q. 42. nu. 3. lib. 3.

28 ex qualitate † enim scribentis infurgit fides scripturę. Cuman. in conf. 187. Vis instrumentis dol. fin. verf. quāquis folcat digi. vbi ait cōmunem obferuantiā irā se habere laf. in admonendi nu. 321. ff. de iureiur. & lo. de Ananiam conf. 53. per tot.

29 Quarto, quia agitur de libro † defuncti, cui magis creditur quā viuenti fecundū Bal. in l. comparationes in princip. C. de fid. instrum. de cōmuni Bec. in conf. 47. num. 12. & 13. lib. 1. & in conf. 227. num. 5. vol. 2. Purpurat. in confilio 599. num. 17. vol. 2. de cōmuni Surd. in d. conf. 543. nu. 2.

30 Etiam absq. iuramento † mors enim vim iuramenti habet, & non est verifimile morientem † reliquiffe falsam scripturam, proprię salutis eternę immemorem l. fi. Cad l. Iul. res.

31 petund. Corn. in conf. 186. vol. 1. & Gayl. obferuatio. 43. nu. 6. lib. 2. vbi refert sic fuisse iudicatum, & Crauet. in confilio 275. nu. 6. quem fequitur Magon. dec. Floren. 95. nu. 6.

Ultimō, quia in dicto libro reperiuntur annotatę plures parcelle contra fe fcilicet receptę, & exactę à debitoribus hereditatis, de quibus nunc agitur, quorum exactorum, & receptorū chyrographa per Marinū confecta afferitur extare penes præcedentem. Et cum hæc veniant ad augendam fidem dicti libri, quā efficiunt, vt verus reperiatur † in vna parte, ficcirco in cæteris etiam verus præfuitur, Crauet. conf. 198. num. 6. vol. 1. Vrf. ad Afflic. decif. 40. num. 19. & 20. Hanc quætionem latē examinat Ancharan. in q. 53. per tot. lib. 1. & q. 42. nu. 51, 52. & 54. lib. 3. Vbi concurrentibus, fupradictis verifimilibus tenet librō priuati, effe credendum.

32 Nec etiam refragatur obijcere, quod ipfe lo. Andreas vtebatur commoditatē, & vfu Equorum, & cultus pro feruitio eius negociationis, & fic quod in vfu proprios cōuerterit dictos fructus, quia nō est bona argumentatio, vtebatur commoditatē ergo in proprios cōuertit vſus. Namq. noſum ſupponitur, quod dict. lo. Andreas ante prædictam hereditatem, obuēram

mulieri eademmet negocia exerceret, quæ post consequutam dictam hereditatem, & si quid tunc indigebat pro seruitio negociationis utebatur opera baiulorum, quorum impensa erat modica, & si pro ea voluisset tenere Equos, & currum, nota prodigalitatis (iudicio meo) dignus foret habendus, quia eo casu maior fuisset impensa, quàm lucrum. Et si dum habuit commoditatem currus, & equorum illa vsus est sumptibus superfluis parcendo, prudenter se gessit.

Verum dato etiam, quod ipse vsus fuisset dicto cutru, & Rheda, non ob id affirmare possumus consumpsisse fructus ad ipsius vsum tantum: Illud enim venit in consequentiam non autè principaliter, ob id non attendendum † arg. l. i. in princ. ff. de author. tut.

Ad summum ergò dici potest in presenti quaestione fructus cōuerfos † fuisse in promiscuos, & communes vsus, quo casu non tenetur ad restitutionem ad tradita per Corn. in consil. 129. num. 3. vol. 4. Honded. in consil. 91. num. 65. vol. 1. Surd. dicto consil. 290. num. 42. & Gabriel. in consil. 164. num. 20. lib. 2. vbi num. 36. cum sequentibus ait, quod si maritus † in suum, Vxorilq; & familiæ cōmunes vsus, & sustentationem consumpserit non tenetur restituere, etiam si vltra necessitatem Vir bona fide impēderit, & sine dolo, ad effectum vt lautior vita duceretur, & familia honorificētius sustentaretur, & hanc opinionem veram, & communem arbitratur.

Cōferūt optimè ad proposiū tradita per Odd. in cōf. 25. nu. 1. cū tribus seqq. vbi dicit, quod fructus † paraphernalium licet quoad dominium sint ipsius Vxoris, tamen quoad vsum quotidianum illorum potest Maritus pro vsu suo, Vxoris, & familiæ illos consumere: & si ita consumpserit nec ex eis effectus fuerit locupletior, non est locus repetitioni illorum, & ad ducit eam rationem, quia cum Vxor sit † socia Mariti ex diuerso ff. sol. matrim. & societas illorum non sit minus priuilegiata quàm societas expressè inter alios contracta, sequitur quod fructus † interim communicati, & ratione huius societatis consumpti, repeti non possunt: per Petrum de Vbald. in tracta. suo de societa. in 3. parte num. 31. & quod dicitur de bonis paraphernalibus † quoad fructus, idem iudicandum est de bonis extradotalibus: sic notat Hieronym.

Gabr. in dicto consil. 164. num. 4. vol. 2.

Nec dicatur quod dictus Io. Andreas sit effectus locupletior, quia præterquam quod nos versamur in fructibus industrialibus consumptis, ad quorum restitutionem non tenetur maritus per ea, quæ superius dicta sunt, contrarium supponitur.

40 Nec videtur locupletior ¶ effectus ex quo honorabilius vixerit, quia honorabilius vixisse non reddit maritum locupletiorē ita Bal. in cons. 276. nu. 4. in fil. lib. 3. Surd. d. cōf. 290. n. 50. & Barzi. decis. Bonon. 61. nu. 1. Demum non videtur quis locupletior factus ex fructibus perceptis, nisi ¶ probetur, quod illa qualitas deducatur species locupletionis, cum non sequatur consumpsit fructus, ergo factus est locupletior sic arguit Curt. Iun. in cons. 71. nu. 11. vbi dicit ita pulchrè consuluisse Ang. in consil. 94. D. Catherina sequitur Petrus Io. Anchar. in q. 5. nu. 2. lib. 1. & Barzi. dec. Bono. 61. nu. 17. vbi de magis communi.

42 Nec refragatur dicere d. fructus præsumi extantes, per reg. Res, quæ semel ¶ fuit, semper præsumitur extare l. si quis ex argentarijs §. si. cum l. seq. ff. de eden. & quod si res semel extitit, qui dicit eam consumptā, tenetur plenè, & legitime probare cum non sufficiat simplex assertio: quia cōtrariū verius est, cū in dubio fructus non extantes præsumantur consumpti, & munus ¶ hoc probandi non ad maritū, sed ad Vxorē spectate dicitur sic Afflic. d. dec. 44 nu. 5. & plures relati per Surd. in sæpius citato consil. 290. num. 27. & 42. & num. 49. vbi respondendo ad illam reg. dicite eam fallere, ¶ quando verisimilitudo repugnat prout in pñti casu, in quo supponit tenuitas patrimonij d. Io. Andræ, qua arrenta verisimiliter dicendum venit, fructus fore consumptos: operatur enim verisimilitudo ¶ quod alicui credatur ad proprium cōmodū, cui aliàs non crederetur l. si quis pro redempt. §. pen. C. de don. & cōfessio, ¶ vnus præiudicat tertio quando est verisimilis Cy. in auth. hoc ius porrectum C. de Sacros. Eccl. & Surd. d. consil. 290. num. 46. & 47. lib. 2.

46 Stante igitur quod fructus de voluntate D. Annæ percepti fuerunt, ite ¶ sūt cōsumpti, non autē extātes, ite ¶ ex eis non est effectus locupletior d. Io. Andræ: ob id abolendus venit eius hæres à molestia sibi illata per D. Annā cōtra quam ita iuris esse cenfeo.

Ego Marcus Antonius Morus I. V. D.

S V M M A R I V M.

- 1 *Dictio (mentre) resolvitur in dictionem donec.*
- 2 *Limitatum legatum vsusfructus limitatiuam arguit possessionem.*
- 3 *Accidens non datur sine substantia.*
- 4 *Locatio facta tempore redemptionis, extinguitur si contigerit redemptionem fieri priusquam cesserit dies prefixa.*
- 5 *Vxor per transitu ad secundas nuptias, contra dispositionem Testatoris, videtur renuntiare possessioni seu quasi.*
- 6 *Renunciare videtur ille, qui non paret terminis à lege statutis.*
- 7 *Tempore, qui excluditur, ipso iure exclusus dicitur.*
- 8 *Remotus ab executione officij sui, finito tempore ipso iure admittitur.*
- 9 *Postulare cui interdictum est ad tempus, finito tempore postulabit.*
- 10 *Locatio facta ad tempus, finito tempore expirat.*
- 11 *Dominus feudum ad tempus alicui concessum, finito tempore alteri potest conferre eo non citato.*
- 12 *Dominus potest vti facultate sua.*
- 13 *Glo. in c. licet Episcopis de preben. lib. 6. in ver. se non vocato declaratur.*
- 14 *Vfusfructuaria finito vsusfructu non est legitima contradictrix.*

A R G V M E N T V M.

Possessio ab vsusfructuario an possit auferri finito vsusfructu non citato vsusfructuario.

DECISIO CONSULTIVA XXV.

Emitte lucem tuam Domine: & vera creabuntur eloquia.

Heredi agenti ex remedio No. Const. lib. 3. de continuanda possessione defuncti, ex qua data possessione causatur, absq. presentia corporali cumulatō similiter beneficio l. finalis Cod. de edicto Diui Adriani. tol. iuxta Practicam, quam dicit Bald. in Rubr. de causa possessionis, & proprietatis col. penul. vers. Quæro, Mediolani seruari, ad effectum, vt missio in possessionem

ex eadem l. finali fiat in executionem dict. No. Constitut. ad
 not. per Decium in cons. 84. col. prima & 2. & cons. 467. col.
 penult. Rimin. Iur. cons. 585. Defuncto num. 38. vol. 5. post
 Tiraquel. in tract. *Le mort saist le vif* in 2. declarat. 6. parte
 col. 2. 3. & 4. obuiam se facit. *Anna Inzaga*, sub eo prætectu,
 quod remedia non competant, quia etiam finit⁹ usufructu
 possessio naturalis nō transit in heredem institutum, sed opus
 est actione ad vindicandam, euincendam, & reuocandam eā
 naturalem possessionem vocata usufructuaria vt eidē agenti
 tradatur possessio per l. vltimam Cod. si per vim vel aliq. mo-
 do, quod Canonista, & ceteri scribentes desumunt ex gloss.
 in cap. licet Episcopus de Præbend. & dignit. lib. sexto in ver-
 bo: *Te non vocato*, vt exarpinat Tiraquell. in eodem tracta-
 tulo in 3. parte, & pri. declaratione num. 6. non obstante statu-
 to quod possessio continuaretur in heredem, vs. *Caualcamus*
 aduertit de usufruct. Mulieris relicto num. 6. & 7. *Adrianus* 2.
 Sed exceptioni congrua datur replicatio, quod Anna fuit vsu-
 fructuaria temporaneē, donec scilicet, & pro eo tempore quo
 viduaret, vt planius constat ex tabulis Io. Andree Marini,
 Viri sui, ibi *mentre detta mia consorte viuerà. & starà in habito*
viduale, ita vt lapsō tempore viduitatis, ipso iure, & inconti-
 nenti sic cadat à possessione, seu quasi, sicuti ab usufructu. Cū
 enim ea dictio, *mentre*, quæ secundum Gramaticos resolu-
 tur in dictionem (donec) imponere dicatur conditionem ex-
 tinctiuam legati, ex quo dependet illa quasi naturalis posses-
 sio, regulando finem à sua causa, & principio, dicendum erit
 eandem possessionem euanescente, quia limitatum ¶ legatū
 limitatiuam arguit possessionem l. in agris ff. de acquir. re-
 rum domin. & l. agē, Cod. de transact. Decius consil. 62. adias
 consulu. n. 7. vbi propriè loquitur de dictione. Donec, adie-
 cta legato usufructus, vnde quatenus durat tempus legato
 adiectum, eamque perditur possessio; alias daretur accedens ¶
 pro vt est ipsa possessio sine substantia, ex qua dependet, & sic
 non iustificata quod est absurdum, vt in simili dicit Cynus
 in l. si solemnibus Cod. de sig. instrument. Capic. decisio.
 87. nu. 7. cum igitur actus possessionis cecidisse dicatur à sub-
 stantia sua per transitum ad secunda vota intelligaturque ta-
 lis fuisse possessio, qualem prior, & legantis licentia demon-

strat, & legataria voluntas ab initio designauit, consequens
est, vt tanquam apprehensa, sub lege resolutiua perijsse cen-
seatur: Instat eius locationis, † quæ facta pendente tempore
redemptionis extincta remanet, si contigerit redemptionem
fieri priusquam cesserit dies præfixa, quia tacite videtur con-
ueniunt, locationem non durare si contigerit redimi bona.

Vt notat Cauale. decis. 16. num. 32. parte 2.

Ex quibus posset argui: quod sicuti lapsæ tempore lex ipsa, &
Testatoris dispositio fingit possessionem non esse penes Vxo-
rem, quæ ad secunda vota conuolauerit, cum statuerit vltre-
ius vsufructu non protendi, sic facultatem dederit Heredi de
continuanda possessione ex lege Patria, & de eâ verè, & realiter
nanciscendo per edictum d. l. fin. C. de edict. Diu. Adr. tollendæ
scilicet vsufructuaria, vel non citata, vel non impedire volen-
te Muliere prædicta, cui non immerito potest obijci quod
per transitum, † quem fecit ad secundas nuptias non paren-
do dispositioni Testatoris renunciare visa fuit possessioni, &
seu quasi per ea quæ notanter scribit Bald. in consil. 466. An-
dræas Feudatarius num. 2. vol. 1. vbi dicit, quod renunciare
videtur † ille, qui non parat terminis à lege statutis, ita ut non
sit locus alii sententiæ per L. 1. Cod. de iure emphyteot. l. fa-
cta, si quis bonorū. ff. ad Trebol. & l. si ego. ff. de negot. gest.
qui enim tempore † excluditur, ipso iure excluditur: vt ibi-
dem Bald. ait tantæ siquidem efficaciz dicitur præfixio tem-
poris, & præcisa limitatio ipsius, vt finito eo tempore possit
liberè, & sine iudicis, aut alterius licentia actus expediri.

Hinc remotus † ab executione officij sui, finito tempore, ipso
iure admittitur glos. in c. placuit in verbo reuocati 21. q. 2.

Hinc is, † cui ad tempus interdictum est postulare, finito tem-
pore postulabit. l. Imperatores. ff. de postulando nulla scilicet
impetrata licentia.

Hinc facta locatione † ad tempus finito tempore expirat illa
detentatio, & naturalis possessio seu quasi. Bald. in cap. 1. de
controuers. inter Dom. & Vassallum.

Hinc finito tempore † dati feudi, poterit illud dominus alteri
conferre, & possessionem tradere illo non citato cum possit vti
facultate † sua. Reo criminis ff. de solut. c. cum M. Ferrari-
sis, extra de constitut. faciunt notata per Decian. in consil. 61.

Pro tenui in fine, quem citat in proposito cum recitatis exem-
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614
 615
 616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629
 630
 631
 632
 633
 634
 635
 636
 637
 638
 639
 640
 641
 642
 643
 644
 645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688
 689
 690
 691
 692
 693
 694
 695
 696
 697
 698
 699
 700
 701
 702
 703
 704
 705
 706
 707
 708
 709
 710
 711
 712
 713
 714
 715
 716
 717
 718
 719
 720
 721
 722
 723
 724
 725
 726
 727
 728
 729
 730
 731
 732
 733
 734
 735
 736
 737
 738
 739
 740
 741
 742
 743
 744
 745
 746
 747
 748
 749
 750
 751
 752
 753
 754
 755
 756
 757
 758
 759
 760
 761
 762
 763
 764
 765
 766
 767
 768
 769
 770
 771
 772
 773
 774
 775
 776
 777
 778
 779
 780
 781
 782
 783
 784
 785
 786
 787
 788
 789
 790
 791
 792
 793
 794
 795
 796
 797
 798
 799
 800
 801
 802
 803
 804
 805
 806
 807
 808
 809
 810
 811
 812
 813
 814
 815
 816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838
 839
 840
 841
 842
 843
 844
 845
 846
 847
 848
 849
 850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000

Cum igitur omni iure exclusa sit Mulier ab usufructu ex pro-
 prio facto, & consequenter ab ipsa possessione, non est, quod
 valeat impedire, quò minus detur continuatio ex lege, & im-
 missio ex edicto Diui Adriani toll. in quo poterit heres dice-
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563

S V M M A R I V M.

- 1 *Usufructuarius finito Usufructu debet citari, si proprietarius voluerit auocare, & cum cere ab ipso possessionem naturalem. Consultuarius sub num. 2.*
- 3 *Usufructus finitus, statim cum proprietate, & dominio consolidatur, siue finiatur morte Usufructuarij, siue ex voluntate Testatoris.*
- 4 *Verbum (montre) Resoluitur in dictionem donec apud latinos.*
- 5 *Donec dictio importat conditionem extinctiuam precedentis dispositionis.*
- 6 *Verborum repetitio magis enixam demonstrat voluntatem.*
- 7 *Verba ubi non conveniunt, nec eius dispositio.*
- 8 *Usufructus relictus Vxorij sub conditione donec vidua permanserit, deficiente conditione, heres iure directo succedit.*
- 9 *Dictio donec, apposita in testamento tendit ad favorem heredum.*
- 10 *Inducta in alicuius favorem, in eius odium retorqueri non debent.*
- 11 *Testator disponendo quod Vxor transeunte ad secundas nuptias usufructus finiatur, videtur adimere sub contraria conditione, quod sub una datum est.*
- 12 *Consolidatus dicitur, ubi usufructus ad proprietarios reuertitur.*
- 13 *Legatum, quod adimitur in testamento siue in Codicillis per contrariam conditionem ademptum dicitur ipso iure licet secus in alijs casibus num. 14.*
- 15 *Clausula (ipso iure) importat canonem laice sententia.*
- 16 *Confiscatio si fiat ipso iure non impeditur per mortem Rei ante sententiam.*
- 17 *Vxor si consequi vult legatum sibi factum a marito, & consequutum non amittere, debet servare vitam, conditiones, & modos appostos in testamento.*
- 18 *Vxor inobediens Testatori per transitum ad secundas nuptias, eidem efficitur odiosa, quia sumus in huiusmodi concernunt honorem, &*

confer-

conseruationem ipsius memorie.

- 19 Mulier in foro conscientie quotiescunq. ob causam transitus ad secundas nuptias legatum amittit, pena committitur sine iudiciali declaratione.
- 20 Limitatur in alijs penis statutarijs.
- 21 Dominus finita emphyteusi potest propria autoritate intrare.
- 22 Vsfusfructus debiliior est emphyteosi.
- 23 Permissum ad tempus, post tempus censetur prohibitum.
- 24 Fundum beneficiarium habens finito tempore priuatur ipso iure.
- 25 Dominus potest vii sua facultate.
- 26 Declaratur glo. in c. licet Episcopus, versic. te non vocato de prebend. lib. 6. & sub num. 27.
- 28 Sententia declaratoria non requiritur in casibus, in quibus vsusfructus consolidatur cum proprietate.
- 29 Proprietarius finito vsusfructu incipit habere plenam in re potestatem.

Emitte sapientiam tuam: Ut tecum sis bone IESU.

- Præsupponit D. Anna Inzaga, quæ fuit vsusfructuaria vniuersalis instituta, dato sibi coherede vniuersali in proprietate à q. Io. Andream Marino primo eius viro, donec in vita viduali permansisset, per transitum, quæ fecit ad secundum thorum, possessionem naturalem per eam retentam, seu verius occupatam, non transire recto tramite ad coheredem habentem solum civilem possessionem, sed finito vsusfructu, necessariam fore citationem, † & causæ cognitionem ad vindicandam, auocandam, & euincendam naturalem possessionem ex traditis per Corn. in conf. 119. nu. 36. vol. 2. & per Tiracuell. in tract. le mort saisi le vis in 3. parte declarat. 1. nu. 4. per glo. in cap. licet Episcopus in ver. Te non vocato de preben. lib. 6.
- 2 Contrarium † tamen verius arbitror: Nam clarum est in iure,
 - 3 quod vsusfructus finitus † statim cum proprietate, & dominio consolidatur, siue finiatur morte vsusfructuarij, de quo est text. in §. finitur Inst. de vsusfruct. siue finiatur eueniente conditione ex voluntate testatoris, & de hoc est tex. in l. Ambiguitatem r. 2. C. de vsusfruct. & habitatio. prout in proposito

in quo considero eiusdem testatoris verba, de quibus in codi-
 cillis ibi: *(Mentre detta mia Consorte vivrà, & starà in habito
 viduale custodendo l'honor mio)* quod verbum *(mentre)* latino ser-
 mone sibi grammaticos conuertitur in dictionem donec, quæ
 importat conditionem extinctionis præcedentis dispositio-
 nis: vt declarat Bar. in l. 1. num. 15. ff. de cond. & demonstra.
 & in l. 4. nu. 2. ff. de servitutib. la. in l. si paterfamilias nu. 1. i.
 deleg. 1. & Gabr. in cons. 154. nu. 5. & 6. vol. 2. cum in
 Cum itaque ex his pateat manifestè voluntatē testatoris eā fuisse,
 & esse vt dicta D. Anna solū potiretur usufructu, donec ser-
 uaret vitā vidualē, & non aliter, prout colligitur ex sequentib.
 verbis ibi: *(mentre vivrà come di sopra)* & in alijs locis testa-
 menti, quorum verborum repetitio magis anxiam testa-
 toris voluntatem demonstrat. l. Balista ff. ad Trebel. conse-
 quens est, vt postquam ad secundas conuolauerit nuptias, sta-
 tim amittat usufructum per reg. vbi verba. non conue-
 niunt, nec eius dispositio l. 4. §. toties ff. de dam. infe.
 Hinc ostenditur, quod usufructus relictus d. D. Annæ sub d. conditione
 futuri maritus deficiente conditione, sub qua fuit instituta extin-
 ctus dicitur, & tanquam extinctum retinere nequit, sed in illo
 hæres iure directo succedit ita Nat. in cons. 370. nu. 1. 6. vol. 3.
 Cephal. in cons. 37. nu. 30. lib. 1. Odd. in cons. 21. nu. 35. vol.
 1. & Manti. de coniectur. ultim. volunt. lib. 4. tit. 5. art. 18. nu.
 13. 7. & 8. & cō magis considerando illa verba conditionalia
(in tempo &c.) quæ cum sint appposita in fauorem hæredis in
 illius & iudicij reuocari non debent vulg. quod fauore C.
 vide legib. non mirum, ergo si hæres ipse in defectu conditionis
 statim admitti debeat, quod probatur in l. peto in princ. ff. de
 leg. 2. & tradit Nat. in d. cons. 370. nu. 14. non solum
 Accedat prædictis aliud quod valdè me mouet. Nam dum testa-
 tor. vult quod vxore transiente ad secunda vota usufructus
 finiat, vt q. sub vnâ conditione datum est, adimere sub
 contraria. l. si legatum pure ff. de adimen. lega. l. aliquando
 ff. de conditio. & demonstrat. Ioseph. Ludouic. cons. 24. tit.
 de legat. adimen. ampliatio: 1. subampliatio: 2. qua de re ex
 legali dispositione, seu potius ex ipsius rei natura usufructus
 ad proprietarios reuertitur, quæ res consolidatio appellatur
 d. §. finitur Inst. de usufr. Cui quidem reconsolidationi nihil

obstare dicitur, quia Testatoris voluntas non modò, non repugnat, sed immò suffragatur ex illa geminatione verborum *Mentis &c.* Res igitur perindè est, ac si testator iussisset, quòd trāsente Vxor ad secunda vota vsusfructus consolidaretur cum proprietate, ità considerat Nat. in præcitato cons. 570. nu. 152.

13 Hac igitur attenta ademptione per contrariam conditionem dicitur legatum † ademptum ipso iure siuè illud adimatur in testamento siuè in codicillis, vt firmat Port. inst. de ademptione legat. nu. 5. vers. 3. mouetur vbi de còmuni opinione testatur, & dicit solere euenire, quòd in alijs casibus præterquàm
14 in testamento, & Codicillis legata † nò adimuntur (ipso iure) de communi, & magis communi testatur Ludouic. d. conclus. 24. ampliatio. 6. Si igitur ipso iure ademptum dicitur legatum, consequens est, vt absq; alia citatione, & causæ cognitione vsusfructus còsolidetur cum proprietate, quia clausula illa ipso iure † importat canonem latæ sententiæ glo. est in l. 1. §. quod ait. ff. quod quisq; iur. Bar. in l. commissa de publica Felx. in c. Rodolphus num. 48. & seq. de rescript. Tiraq. in l. si vnquam C. de reuocand. donatio. & vers. Reuertatur num. 198. Balin rub. C. si penden. appel. vbi quod si confiscatio † fiat ipso iure, non impeditur per mortem Rei autē sententiam.

17 Rursus certi iuris est, quòd si vxor † consequi vult relictum à marito sibi factum, & consequutum non amittere, seruare debet vitam, conditionem, & modos appositos in testamento tam in loco, quàm quoad alia. Simò de Præf. lib. 4. ult. vol. interpretatio. prima. dubitatio. 10. num. 112. vol. 2. Enimverò D. Anna hæc non seruauit, sed fuit omninò dispositioni Testatoris inobediens, † ob quam inobedientiam effecta fuit odiosa ipsimet Testatori; quia sumus in his quæ concernunt honorem, & cōseruationē ipsius membris, ità testatur Mathæus de Felix in consil. 59. inter consil. Castr. num. 2. vol. 1. quem refert, & sequitur Petr. Io. Anchar. quæst. 1. nu. 12. lib. 2. Sequitur ergò, quòd in casu propositæ quæstionis debet amittere vsusfructum ipso iure in pœnam inobedientiæ absque alia Iudicis sententia declaratoria, quemadmodum procedit in foro conscientiar, quia quotiescunq; mulier † ob hanc cau-

fam legatum amittit iplo iure committitur pœna sine iudicis declaratione per transitum ad secunda vota ita Cayeta. in summa in ver. pœnam, licet alie † pœnz statutarie in eo foro non debeantur iuxta glo. celebrem in c. fraternitatis 12: q. 2. quam opinionem sequuti sunt plures citati per Czuallos pract. quæstio. com. contr. com. q. 141 num. 7 & 8. par. 1.

Corroboratur hæc opinio exemplo emphyteosis quia sicuti Dominus † finita emphyteosi potest propria autoritate intrare, vt concludunt omnes scribentes in l. 2. de iu. emphytheo. multo fortius idem debemus dicere in proprietario respectu vsusfructus, quia vsusfructus † debilior est emphyteosi, vt est tex. & ibi Bart. & omnes latè tradunt in l. 1. §. fina. ff. de op. no. nuncia. sic arguit. Curt. lun. in consil. 14. num. 9. vol. 1.

Postremo dico D. Annæ alias vsufructuarie auferri posse naturalem possessionem nulla præuia citatione, cò quia vsufructus eidem fuit relictus ad tempus, hoc est donec vitā vidualem seruauerit, quo finito per conuolutionem ad vteriores nuptias, priuatur ipso iure vsusfructus beneficio, quia permissum † ad tempus post tempus prohibitum censetur l. statu liberum §. si stichum ff. de leg 2. Tiraq. in d. l. si vnquam C. de reuocan. donatio. vers. Reuertatur num. 340. vbi inquit, quod si quis cōcessit alteri fundum † beneficiarium finito eo tempore priuatur cliens ipso iure l. quæro §. inter locatorem ff. locati l. 2. C. de iu. emphyt. potestq; Dominus ipsum alteri conferre, & eius possessionem tradere illo non citato cum ipse possit † vti sua facultate l. Reo criminis. ff. de solutio. Et ibidem cum numer. sequentibus alia exempla adducit ad demonstrandum, quod per solum temporis cursum, quis priuatur ipso iure, & ibi videre est. Et hoc fundamentum seruit pro responsione prima ad glo. in dicto c. licet Episcopus de præben. lib. 6.

Secundo, responderetur glo. illam loqui † quando res non esset liquida, sed dubia quod secus est in casu, de quo agitur Bero. in consil. 54. num. 8. vol. 3. Quo loci inquit vsufructuarium posse expelli propria autoritate absque iudicis declaratione quando causa propter quam expelleretur, esset liquida, & manifesta.

Tertio responderetur eandem glo. loqui non de possessione natu-

rali ipsius rei, de qua nos loquimur, sed de quasi possessione iuris vsusfructus, qua vsusfructuarius non potest absq; citatione, sed via iuris premissa priuari, nō autem propria auctoritate, & de facto. Hanc declarationē ad glo. tradit Bero. in cons. 102. nu. 51. vol. 1.

- 28 His premissis concludo, quod in casibus, † in quibus vsusfructus consolidatur cum proprietate, iura non requirunt sententiam declaratoriam per Corn. in cons. 165. nu. 28. vol. 2. At quia præsens casus est ex illis vsup. probatum fuit, hoc ideo non erit deneganda consolidatio vsusfructus cum proprietate ad fauorē D. Catherinę Marinę de Siccis heredis iu proprietate absque causę cognitione, cum & ipsa potuisset propria auctoritate intrare res illas, quarum vsusfructus relictus erat, quia finito vsusfructu † incipit proprietarius plenam potestatem in re habere: vt dicit tex. in §. fin. Inst. de vsusfruct. Curt. Iun. in præcitato cons. 14. num. 9. vol. 1. Cui quidem conclusioni conuenit ratio illius reg. Cui cōceditur quod est plus, cōceditur quod minus est §. cum ergo Instit. quib. ex causis manumittere non licet. Vt autem dict. D. Catherina vii possit sibi beneficio à lege concessio, conueniens est, vt eadem tradatur possessio naturalis, quam occupat dicta D. Inzaga à die transitus ad secundas nuptias citrà, & ita &c.

Ego Marcus Antonius Morus I. V. D.

S V M M A R I V M.

- 1 Hypothecarius creditor potest auctoritate propria pro sui iuris conseruatione rem sui debitoris, & possessionem vacantem inuadere.
- 2 Vxor viriute hypothecæ quam habet in bonis viri poterit insistere possessioni bonorum, licet liquidatio nondum sit facta nu. 3.
- 4 Credito cessante cessat hypotheca, & sic facultas retinendæ possessionis.
- 5 Ius retentionis non deducitur ex hypothecæ extincta.
- 6 Retentio non competit ingredienti possessionem non vacantem.
- 7 Vxor mortuo marito pro iuribus suis potest retinere possessionem vacantem sine vitio.
- 8 Vxor non potest de facto retinere, & ingredi possessionem; quan-

do hæres apprehendit possessionem bonorum defuncti.

- 9 Vacans possessio non censetur ubi per legem municipale inducitur est continuatio possessionis.
- 10 Conductores dicuntur possidere nomine hæredis.
- 11 Vusufructuarius non possidet.
- 12 Vusufructuarius obligans se ad restitutionem bonorum finito usufructu videtur renuntiare iuri retinendi.

ARGUMENTVM.

Mulier usufructuaria finito usufructu, an possit bona mariti defuncti retinere pro fructibus quos percepisse præsupponit maritum suum, ex bonis extradotalibus.

DECISIO CONSULTIVA XXVI.

Emitte lucem tuam Domine: & vera creabuntur eloquia.

Retentionem bonorum sibi competere prætendit Domina Anna Inzaga de Porris, non obstante quòd per transitum ad secunda vota extinctum fuerit legatum usufructus eidem relictum, donec vitam vidualem duxerit, intuitu crediti, quod supponit habere pro fructibus bonorum extradotalium, quos percepisse affirmat D. Andream eius virum, & hac de re opinionem colorat, & roborat, quæ dicat ius ipsum insistendi, sibi competere, ex hypotheca, quam habet in bonis Mariti, ex administratione facta, & fructuum perceptione. Per communem scribebantur theoricam, quòd sicuti creditor † Hypothecarius potest autoritate propria pro iuris sui conseruatione, rem sui debitoris, & possessionem vacantem inuadere, vt ex Alex. in l. pri. Cod. de repud. hæred. per glos. in l. fin. Cod. vnde vi, notat Siluanus conciuus meus cons. 3. Illumina Domine nu. 88. Ità quinimò, & multò magis poterit † insistere possessioni bonorum prædictorum, la. in l. si non fortem. §. si centum ff. de condi&. indebit. post, Salycetum in l. penult. Cod. de non numerat. pecun. ac Bal. in l. penult. Cod. de pignor. act. Gram. decis. 58. num. 3. & decis. 92. nu.

3

1 9. etiam quod nondum facta † sit liquidatio, vt ex eodem Gram. d. decis. 58. num. 1 2. firmat Ioseph Ludouic. decis. Petrulin. 109. Clara est, per totam vbi plurium relatis authoritatibus, conclusionem retentionis examinat, quem refert, & sequitur Pet. Molignat. in suo Tractatu, de retentione q. 20. vxor quæ tempore.

4

Sed præmissis neutiq̃ obstantibus, verior est sententia, mulierem in præsentī articulo obaudiendam esse, ex pluribus: Namq; primo dicitur non concedi retentionem nisi probetur creditum cessante enim ctedio † dicitur cessare hypothecca, & consequenter facultas retinendę possessionis, l. si cum venditor in principio. ff. de cuius. l. prima, §. per seruum. ff. de acquir. possess. in l. 1. Cod. de Saluiano interdico, faciunt notata in §. Seruiana Institut. de action. Rubeus Alex. consi. 156. circa primum dubium num. 1 6.

5

Porro cum in casu nostro non sit probatum creditum ex latere D. Annæ de Inzaga, ad nihilum reducitur prætentio; licet enim prætendat mulier maritum suum percepisse fructus bonorum ipsius; attamen cum omni casu eandem consumpsisse in vsus nedum promiscuos, sed proprios eiusdem mulieris, de monstratum fuerit, & pro omni eo, quod potuisset mulier prætereundere à viro suo consequta fuerit, legatum in eam causā factum, agnoscendo testamēti dispositionem, & sibi reliquum in titulis compensatiouis, vt in alijs iurium allegationibus dictum fuit, non est quod valeat ius retentionis deducere, † ex hypothecca iam extincta l. Item liberatur. ff. quib. mod. pig. vel hypot. sol.

Secundo principaliter dicimus, mulieri non competere ius retinendi, ex eo, quia nec dominium, nec possessio bonorum, de quibus agitur, sit penes ipsam: Nāq; vt valeat mulier retinere bona viri sui, requiritur prius, quod sit in possessione, atqui in ea esse non potest; cum in veram Dominam, & possessore agnouerit D. Catherinam Marinam de Siccis, vt constat publicis documentis, & confessionibus factis in inuentario bonorum, quod eadem D. Anna confecit, quare tantum abest, quod ius retinendi detur, vt potius eidem obstat, quod illa insistentia quam supponit, magis sapiat nouam apprehensionē, & ingressum possessionis, quam retentionem illius, quo casu

cum non fuerit vacans possessio, sed semper in hærede fuerit meritò dicendum venit, quod vitiosus. †. sit possessionis ingressus, & illius insistentia: sic notat Baldus in l. si cui, num. 1. Cod. de non munerata pecun. l. 1. C. de seruo pignori dat manum. Dec. consil. 232. Dura admodum, num. 2. vbi cū eodem Baldo in l. penultima. Cod. de non numerata pecun. dicit mulierem † mortuo marito posse possidere bona mariti, pro iuribus suis, quando vacua esset possessio: quod etiā probat Rol. à Vall. consil. 77. Præsupposita communi num. 34. & 35. vbi in proposito dicit, quod quando hæres apprehendit possessionem † bonorum defuncti, Mulier non potest de facto retinere minusq; ingredi possessionem eorum, sine vitio, & istud etiam probat Molignat. de retentione q. 20. vbi plures adducit authoritates, Post Bursat. consil. 8. in causa Illustris num. 15. & 16. vol. 1.

Quibus etiam illud accedere videtur, quod attempta Nou. Const. lib. 3. de continuanda possessione defuncti, possessio non poterat dici vacans, ut ex primis verbis dictæ Nou. Constit. apparet, ibi possessio, seu quasi aliquorum bonorum non vacet sed sit, & intelligitur continuata immediatè eius hæreditate & in hæredem, faciunt quæ ad hoc propositum, dicit Angel. Arctinus in consil. 77. Iesu Christi, num. 15. & 16. vbi loquitur † de continuatione possessionis inducta per l. municipalem, & infert non posse eo casu censi possessionem bonorum defuncti vacantem.

Corroborantur præmissa ex eo quod respectu bonorum stabilium, cū sint locata dicantur † conductores possidere nomine hæredis, per ea quæ notantur in l. Qui vniuersas §. quod per colonum. ff. de Acquir. possessione latè Syluan. consil. 78. ex parte dictorum hæredum nu. 11. & seqq. lib. 2.

Nec aduersus hanc legalem continuationem, quam etiam facto comprobauit hæres dū obtinuit confirmationem cōtinationis, venire potest pars aduersa intuitu vsusfructus, quia certum est, ex communi Doctorum sententiā, vsusfructuarium † non possidere, ut Bald. Arctin. & alij notant ad l. Naturaliter ff. de acquirenda possessione, tantò magis, quod obligando se † ad restitutionem bonorum, finito vsusfructu dicitur illi iuri retinendi renunciaſſe, ut apparet in instrumē-

to Inuentarij, quod confecit dicta Domina Anna, ita ut possit dici cum Decio loco citato, & Socino quem ibi allegat, quod sic promittendo, declarauerit nolle mutare causam sue possessionis, si quam tamen habebat, tanto magis quod illud ius esto quod ei de iure potuisset competere, etiam de eo tempore competeat eidem, ita ut non possit allegari, quod superuenerit noua causa. Ex quibus opportunè concluditur, in instantiam vel retentionem omnino fore, & esse ei denegandam, ad commodum hæredis, quæ in alio iudicio non recusabit stare iuri, ubi in aliquo teneatur, & ita saluo &c.

Ego Rolandus Canagnolus I. V. D. Cafalensis
Aduocatus, & Ciuis Mediolani.

Succedunt modò in eadem materia allegationes I. C. D. Marci
Antonij Mori.

S V M M A R I V M.

- 1 *Compensatio de specie ad quantitatem non conceditur.*
- 2 *Compensatio fit tantum in his, quæ recipiunt functionem in genere suo.*
- 3 *Compensatio regulariter est imaginaria solutio.*
- 4 *Compensatio non admittitur contra instrumentum iuratum. Limitatum, 6.*
- 5 *Iuramentum debet seruari in forma specifica.*
- 6 *Iuramentum est adimplendum, ut periurium euitetur.*
- 7 *Compensatio de liquido ad non liquidum non datur.*
- 8 *Illiquidum non debet impedire liquidum.*
- 9 *Indago altior ex quibus resultet.*
- 10 *Compensatio ubi non datur, reservatur ius in aliud iudicium.*
- 11 *Compensatio non datur in his, quæ sunt restituenda, sed tantum in his, quæ solui debent.*
- 12 *Spoliatius ante omnia est restituendus. C. num. 22.*
- 13 *Retentio vnius rei pro alia fieri non potest.*
- 14 *Retineri potest res pro debito obligata, dummodo rei necetur propter sumptus, vel melioramenta in rem facta, quæ peruenit ad ipsum occasione illius debiti, non propter aliud. Amplia sub v. 17.*

- 16 Retentio fit tantum pro debito in re, vel propter rem.
- 18 Retineri non potest res, quæ peruenit cum vitio. pro se ipsa, nec pro alia re.
- 19 Retentio competit mulieri in tribus casibus.
- 20 Vxor ratione hypothecæ, quam habet in bonis Viri, non potest propria autoritate eadem bona, quæ viuo marito non detinebat, occupare.
- 21 Constitutio Mediolani in tit. de continuan. posses. defuncti lib. 3. declaratur.
- 23 Hypotheca tacita non datur pro fructibus bonorum extradotaliū.
- 24 Pro fructibus bonorum paraphernalium non competit hypothecaria, aut Saluianum sed solum personalis actio.
- 25 Respectu fructuum idem iudicandum est de bonis extradotalibus, quod de paraphernalibus.

Emitte sapientiam tuam: ut mecum sis bone I E S V.

VAM VIS D. Anna Inzaga de Porris, per conuolationem ad secundas nuptias, debuisset iam relaxasse D. Catherine Marinę de Siccis bona, in quibus fuit instituta usufructuaria per q. D. Io. Andræam Marinum eius primum virum cum conditione, donec vitam vi-

dualem duxisset: nihilominus ad dictā relaxationē deuenire nō curauit nec curat, quia p̄tendit se posse tueri in possessione dictorum bonorum: vel remedio compensationis, vel iure retentionis eo scilz. supposito, & erroneo p̄textu, quod eadem bona sint sibi hypothecata pro fructibus perceptis, & consumptis, per dictum eius virum, ex bonis extradotalibus, quorum administrationem habuisse dicitur.

Ego in hac difficultate opinor neutrum istorum remediorum d. Inzaghe competere posse, sed omninō eam condemnari debere ad restitutionem usufructus ergā proprietariam: data omni casu sola reservatione iuris agendi via ordinaria ad consequendum creditum, si quod est.

Primum igitur caput aggrediendo censeo non esse locum compensationi.

Nā cū asserta p̄tensio consistat in pecunijs prouentis ex fructi-

bus bonorum suę hereditatis, † & sic in quantitate, non datur compensatio cum bonis hereditatis consistentibus in tot stabilibus, & mobilibus, & sic in specie. Bar. in l. qui iniuriæ. §. §. si seruus. vers. Item oppono, quod istę actiones ff. de furt. & in l. si conuenerit la. 2. n. 1. ff. de pignora. actio. vbi Alex. & Franc. Atet. Io. de Imol. in l. si cum dotem §. si pater ff. solut. matrimo. Dyn. in §. In bonę fidei Inst. de actio. de communi. Corn. in conf. 230. nu. 3. lib. 4. & latissimè Sebastianus Medices in tractat. suo de compensatio. q. 3. nu. 2. q. 5. nu. 10. & quęst. 30. nu. 2. pat. prima. ratio est, quia compensatio † dumtaxat fit in his, quę recipiunt functionem in genere suo, & sic in ijs, quę in pondere, numero, aut mensura consistunt l. 2. §. mutui datio ff. si cert. petat. vbi Doct. & Sebast. Med. d. quęst. 2. nu. 2. vbi nu. 4. adducit rationem rationis esse, quia regulariter compensatio † est imaginaria, & ficta, non vera, & ptopria solutio, quod probatur per l. 4. ff. qui portio. in pigno. habeant. ibi perindē haberi debet, quę denotat improprietatem l. si constat C. de compensatio. ibi pro soluto haberi, quę dictio pro, denotat improprietatem l. Amplius peti. ff. rem rar. hab. ibi rectē cum petijisse videri: ita ponderat hos tex. Tyndar. de compensatio. art. 7. vers. præterea quicunq;: Hanc opinionem sequutus est Capi. in decis. 167. n. 6. de communi Marfil. sing. 208. Hinc est, quod si in instrumēto apponatur † iuramentum, contra illud non admittitur compensatio tex. est secundum vnam lecturā cōmuniter approbatam in c. ad nostram extra de iureiur. Cōmunem asserit Alex. in conf. 91. visis actis nu. 5. lib. 2. vbi damnat Bar. contrarium sentientem, & illius tollit argumentū Io. Andr. & Io. de Imol. in d. c. Ad nostrā vbi Imol. respōdet motiuis Bar. Io. de Anania Marian. Docin. in c. querelam de iuteiur. Fely. in d. c. ad nostram vbi dicit esse communem opinionem, quia iuramentum † debet seruari in forma specifica, & ob id non posse opponi compensationem: Eandem communem dicunt Capic. d. decis. 167. nu. 4. & Imol. in conf. 123. col. 3. in fi. & Viuius opinio. 115. vbi dicit verissimam, & Sacrosanctam esse hanc opinionem, quam tamen limitat † vbi ius compensandi superueniret post iuramentum, secus si anre, quia tunc videretur renunciasse cōpensationi, & istud cōprobat au-

thoritate

thoritate Abba. Socin. in l. Iulianus in final. ff. de conditio. & demonstratio. Paris. consilio centesimo vigesimo primo numero quadragesimo volumine primo. Afflict. decisione tercentesima octuagesima prima, ac aliorum relatorum per Tindar. de compensation. columna decima septima, versicu. Attende hanc etiam questionem apud Doct. controuersam latissimè examinat Sebast. Medic. in dicta par. prima de compensatione questione vigesima quinta per totam ubi concludit, & decidit hanc opinionem Canonistarum contra Bart. & sequaces esse verissimam.

Cum autem Inzaga promiserit cum iuramento in Inventario peneam confecto, fideiussionemq; præstiterit de restituendis omnibus bonis in ipso descriptis finito usufructu, sequitur quòd non est audienda in petita per eam compensatione, sed condemnanda ad restitutionem rerum hæreditariarum per eam occupatarum, ac ad implementum † iuramenti, occasione per iuri j cuitandi prout notat Medic. loco relato numero 21.

Secundò moueor, quia compensatio † de illiquido ad liquidum non admittitur, sed Iudex debet reseruare ius iterum petendi Reo excipienti l. fi. & ibi Bal. in prin. C. de compensatio. Fel. in d. cap. ad nostram num. 10. de iure iuran. Tyndar. de compensatio artic. 4. & 9. Paris. consil. 121. num. 24. Viuius opinio. 114. Afflict. decisi. 381. num. 6. & Medices in d. suo tractatu de compensat. q. 13. Quia illiquidum † non debet impedire, vel morari quòd liquidum est dict. l. fin. & Curt. lun. in cons. 122. nu. 3. vol. 2. quòd autem in proposita questione liquidum sit, quòd iuste pretenditur, per proprietariam, patet non solum ex tabulis ipsiusmet testatoris; verum etià ex obligatione eiusdem Inzaghe, de qua in inventario prædicto, in quo obligat se finito usufructu ad restitutionem omnium bonorum descriptorum in Inventario: quòd autè est contra asserta prætenso Inzaghe, sit illiquida, nec de proximo liquidanda id † resultare videtur ex quibusdam chyrographis factis per dict. Io. Andr. Conductoribus, & debitoribus hæreditatis d. eius Vxoris, à quibus exegit pecunias, & factus per eos debitos; quæ quidem chyrographa cum sint scripturæ priuatæ nullam fidem merentur, nisi prius fuerint verificata iu-

dicitaliter per testes & recognitionem.

Nec fiat vis super instrumento mandati ad exigendum, quod acceptauit Maritus, quasi per illud obligetur hæres ad reddendam rationem de exactis, quia non obest proprietariæ ad impediendam vltusfructus relaxationem: Enimvero prætendit se non teneri de iuræ ad huiusmodi redditionem rationum: Super quo negotio cum requiratur causæ cognitio, quæ breui tempore expèdiri non potest, cum necessaria sit altior indagatio, quæ transgreditur vel ex facto dubio, vel ubi factum incontinenti probari non potest arbitrio Iudicis, ut per Surd. conf. 99. nu. 9. 10. & 39. & seq. li. 1. ubi de hac materia: consequens est, ut non admissa compensatione transgredietur ius ipsum in aliud iudiciu, glo. l. fi. C. de compensatio. Nat. in conf. 60. nu. 2. vol. 1. Sebast. Med. d. q. 13. nu. 3. par. pri.

Postremo, quia ea, quæ sunt transgredienda compensari nequeunt, sed ea, quæ solui debent Antea in §. bonæ fidei num. 8. Inst. de actio. ibidem Petr. nu. 14. & las. nu. 10. ubi reddit rationem quia videtur spoliatus is, cui debet fieri restitutio, & ante omnia est restituendus ad notata per Sebast. Mod. de compensatio. q. 19. nu. 4. par. pri. hoc ideo compensationis exceptio reiicienda venit.

Quo verò ad secundum caput retentionis spectat censco contra Inzagam.

Primum, quia retentio transgreditur vnius rei pro alia fieri non potest l. fi. C. commodati l. si non inducta C. in quib. caus. pig. taci. cōtraha. ubi Doct. Negusan. de pig. gnor. §. par. prin. 4. memb. n. 1. l. si non sortem §. si centum ubi Bar. nu. 7. post glo. ff. de cōdict. indeb. ubi dicit posse retineri rem pro debito transgreditur obligatam, dummodo retineatur propter sumptus, vel melioramentum in re factos, seu facta, quæ peruenit ad ipsum occasione illius debiti, non rem, quæ peruenit propter aliud, cum retentio transgreditur tantum pro debito in re, vel propter rem arg. l. fi. Cod. commo. & dicto §. si centum. Io. Bosche. de nup. lib. 4. num. 15. Et præf. conclusio, ampliatur procedere transgreditur etiam quando tractatur de retentione eiusdem rei, quæ peruenit ad aliquem cum vitio, quia sicut ea, transgreditur non potest retineri pro seipsa, ita nec etiam pro alia re l. 1. §. rediguntur ubi glo. & Bar. ff. quorum legatio. Bal. in d. l. fi. nu. 1. C. commodati Negusan.

dict. 4. membro numero primo, & Capici. decisione 119. numero quinto.

Secundò, quia nō nisi tribus cōcurrentibus Mulieri † competit retentionis remediū in bonis sibi hypothecatis pro dotibus videlicet Iudicis decreto, Conuentione facta viuente Viro, (quæ conuentio nihil aliud est, quā pactum de ingrediendo propria autoritate vt declarat Pract. Papien. in forma libel. dot. in §. Vxor quondam nu. 4.) Et demū vacua possessione bonorum, sine vitio apprehensa: Sic voluerunt Bal. in l. penul. nu. 1. C. de non numer. pecun. & in l. 1. nu. 4. C. de seru. pig. dat. manu. Philip. Dec. in cons. 671. Applaudent rationes, & iura, nu. 7. vol. 2. Rol. à Val. in cons. 77. nu. 34. cum aliquot sequentib. lib. pri. Io. Royas in Epito. successio. c. 33. nu. 12. & Magon. dec. Lucensi 64. nu. 9. & 13. In proprijs terminis consuluit Hierony. Gabriel. in cons. 34. Puto Vicentiz per tot. vol. pri. vbi concludit, quod Vxor † ratione hypothecæ, quam habet in bonis Viri, non potest propria autoritate eadem bona, quæ viuo Marito non detinebar, occupare: nisi concurrant illa tria, de quibus supra, hoc est pactum, Iudicis decretum, & apprehensio possessionis vacantis sine vitio, & quia ibi pulchrè, & latè hunc articulum examinat, ne hic aliena transcribendo tempus cōteram, ad illū me remitto. Qua de re, cū in casu præsentī de Iudicis decreto non appareat; nec de huiusmodi pacto alibi legatur, desitq; tertia, & vltima circumstantia, quia possessio apprehensa non fuerit vacans, sed adita, & cū vitio: sequitur, qd nullum ius retinendi, cōpetit Inzagha: vt per Bal. in d. l. pen. & Rold. cons. 77. nu. 34. quod autem ingressa fuerit possessionem non vacantē, sed iam aditam, supponitur ex decreto continuandæ possessio nis obtento à Iudice per proprietariam statim post obitum Testatoris, ad formam Nou. Const. huius domini j Mediolani, vt habetur in tit. de continuan. possessio. defun. lib. 3. cuius Constit. dispositio † cōpetit hæredi vniuersali, & sic proprietariæ, vt pulchrè animaduertit Excell. atq; integerr. Vir tēporib. nostris nulli secūdus in legali philosophia D. Alex. Raud. D. meus in cōs. 53. nu. 20. & 21. lib. pri. Detegitur etiā vitiū in apprehensa possessione ex eo, quod agnouit Inzaga D. Catherinam proprietariam in veram dominam, & possesso-

rem, cuiq; promisit restituere bona inuentarizata hnto vsu-
 fructu, vt constat in pub. Instrumento Inuentarij pet eū facti.
 Porro attēta hac recognitione, & N.C. dispositione, Inzagā non
 potuit, nec potest possessionem retinere, quia retinendū dicitur
 turbare possessionē defuncti, & spoliare proprietariā, quē
 † venit restituenda ante omnia per c. saepe de restitutorio. spoli-
 at. Ad tradita in casu statuti per Aret. in conf. 121. In casu
 praedicto in princ. & n. 12. & 13. Quibus sic attentis, quinimō
 in fortioribus terminis censeo d. Inzagā excludendam fore
 ab eode iure retentionis in proposito, in quo non tractatur de
 sorte principali bonorum extradotalium, sed de fructibus ex
 eis perceptis, & consumptis, pro quibus non cōpetit ea tacita
 hypotheca, quē solet dari sorti principali, quod apertē demō-
 strat Hierony. Gabriel. in conf. 164. nu. 33. lib. 2. vbi conclu-
 dit pro fructibus † paraphernalium bonorum non compe-
 tere hypothecariam, aut saluiā, sed personalem solūm
 actionem: Et licet ibi loquatur de fructibus bonorum para-
 phernalium in eodem consil. sup. nu. 4. dicit procedere etiā in
 fructibus bonorum extradotalium, & itā &c.

Ego Marcus Antonius Morus I.V.D.

Factum quod proponitur discutiendum tale est.

TO. Baptista Falzonus moriens testando sic
 cauit. Quod vbi dictus filius meus decederet
 absq; hlijis masculis, eo casu volo, quod
 dicta hzreditas mea (tradita prius dicta do-
 te supra limitata dictę Brigide lib. sexaginta
 mille, vbi vnica sit, & vbi alię adsint, seruetur
 id, quod supradictum fuit) perueniat, & di-
 uidatur in hunc modum: vz. Vener. Hospitali magno Medio-
 lani, seu eius Deputatis lib. tres mille Imper. semel tantūm pro
 beneficio Pauperum, Nepotibus vero meis ex fratre, vt sunt
 dicti Theophilus, & Prosper ex dicto quō. Francisco libras sex
 mille imp. pro singulo, alijs verō Nepotibus ex sororibus, tā
 fœminis, quā masculis, qui tūc erunt in rerum natura, scūta

qua-

quatuorcentum pro singulo, & residuum dictę hereditaris meę sit pref. Ludouici Falzoni Nepotis mei ex dict. q. Iacobo Anronio, salvo tamen vsu nempę eo tamen in intellectu, quod in isto casu, scilicet decedente dicto Alphonso sine alijs filijs, vltra dictas libras sexaginta mille relictas dictę Brigidę Abbatice meę, quod etiam habeat domum, in qua de presenti habito, quam ei Brigidę relinquo ad vsu fruendum pro eius tantum beneficio, cum prohibitione, vt nō audeat eam in dotem tradere Viro suo; quia volo ea mortua, illā domum peruenire in filios dictę Brigidę ex Viro suo legitimę suscipiendos, si qui aderunt: & reliqua pars hereditatis meę vsupra volo, quod in totum sit, & perueniat in dictum Ludouicum Nepotem meum ex fratre vsupra, dempra dicta domo in casu vsupra, quem eo in casu, & ex nunc pro dicta residua parte hereditatis, demptis predictis vsupra, & alijs relictis alijs Nepotibus ex fratre, & sororibus vsupra instituo, & substituo meū heredem &c. & extendatur &c.

Item volo, iubeo, & mando, quod si aliquis futuro tempore, vel casus eueniat, dictum filium, & heredem meum, vel aliquem ex predictis succedentibus, vel successoribus in hereditate mea vsupra, facere aliquem actum, per quem hereditas predictorum bonorum, & iurium meorum ad alienos, & non vocatos, seu aliter quam ego disposui, transiret, &c. quouis modo, & seu crimen committeret, & cogitet, & seu de tali impuretur, per quod amittere posset gratiam Principis, seu Domini Mediolani, & venirent dicta bona, & vsu confiscanda &c.

Item ordino, & mando dicto filio, & heredi meo vsupra, ac omnibus successoribus in dicta hereditate mea, vt nō possint, nec aliquo modo valeāt pro aliquauis persona fideiubere, nec promittere, licet pro minima summa, & si fideiusserit, vel promiserit pro aliquo vsupra, volo, quod talis promissio, & fideiussio sit nullus valoris &c. & hoc etiam sub pœna scutorū vigintiquinque versus Hospitale Magnum Mediolani applicandorum in casu contrauentionis, absque aliqua remissione toties, quoties contrafactum fuerit &c.

Item declaro, quod vbi contigerit decedere dictam Alphonsum relictā dicta eius filia in minori ætate, & innupta, quod eo casu ipsa possit vti, frui omnibus bonis dictę hereditatis meę,

donec

dōnec nubat, ita tamen quod ipsa facta in etate annorum viginti, quatenus voluerit protrahere dictum matrimonium, vel nō inuenerit Virum ad eius vota, quod eo casu ipsa à tūc in antea habeat tantum vsumfructū dictæ suæ dotis, & dictæ domus, de qua supra: & cui filiæ minori eo casu deputo Tutorem, & finita tutela Curatores præf. Ludouicum Falzonum, & dictos fratres de Siccis vtsupra, & ita &c.

Decessit postea præfat. Io. Baptista, & exindè Alphonfus eius filius, & hæres sine filijs masculis relicta solum dicta Brigida Magdalena.

Ob cuius Alphonfi obitum duæ iudiciales exortæ sunt differentię principales, contra Brigidam Magdalenam.

Primam deduxerant Legatarij. Scilicet Hospitale Magnum, & Nepotes D. Io. Baptistæ Testatoris, pro consequutione legati allegantes conditionem legato adiectam purificatam fuisse per mortem Alphonfi sine masculis.

Alteram excipiendo mouit D. Brigida Magdalena, contra D. Ludouicum Falzonum fideicommissarium, ad diminutionē fideicommissi ex eo, quod vltra dotes relictas, & domum deducenda sit legitima, & Trebellianica debita Alphōso patri suo, & Testatoris filio, replicante Falzono, dotes, & alia relicta imputanda fore in dictas quartas.

S V M M A R I V M.

- 1 Verba in potentiori significatu accipienda sunt.
- 2 Dispositio, respiciens, plura determinabilia, equaliter determinat.
- 3 Sequentia, & media, præcedentia, & extrema demonstrant.
- 4 Loquutio generalis restringitur ex ratione licet præsumpta &c.
- 5 Correctio nisi expresse dicatur, non debet.
- 6 Correctio vitanda est.
- 7 Verba generalia restringuntur ex præcedentibus specificatis.
- 8 Verba sunt intelligenda secundum subiectam materiam.
- 9 Relatio semper fieri debet ad magis proximam.
- 10 Generi per speciem derogatur.
- 11 L. si aly ff. de vsumfru. leg. declaratur.
- 12 Dotis appellatione venit etiam dos destinata.
- 13 Actionem qui habet ad rem, rem ipsam habere videtur.

ARGVMENTVM.

Legata an, & quando detrahenda sint de vsufructu vniuersaliter relicto in vltima parte testamenti: In quo articulo tollitur perplexitas, quæ resultat ex inuoluta textura dispositionis. Vsufructuarius, & Legatarius quando, & quomodo concurrunt, & est materia l. si alij ff. de vsufruct. legat.

DECISIO CONSULTIVA XXVII.

Emitte lucem tuam Domine: & vera creabuntur eloquia.

ENSVI. ius stare pro M. Reuer. D. Marco Antonio Moro celeberrimo. l. C. & cæteris Collegatarijs, in iudicio pendente contra D. Brigidam Magdalenam Falzonam, per rationes, & fundamenta, quæ docto non minusquàm subtili calamo exarata fuerunt ab eodem acutissimi Ingenij Viro, quæ sic veritati congruere visa sunt, vt ad victoriam celsenda sint opportuna vehicula, sic enim negotium distinxit, sic fugatis nubibus veritatis radijs causam suam illuxit, vt congruè limitandum crediderim vulgare præmaticorum Thema. Quod in causa propria Aduocatus querendus sit, ita vt iuxta ipsi visa fuerit superuacanea instantia de mea subscriptione, quæ licet, vel cetera iniuriam, denegari potuisset, vel omni casu simplex esse deberet. Verùm ne petitioni factæ deesse in auxilium veritatis, neuè illotis, (vt aiunt) manibus ad iuris defensionem accessisse videar. Hæc ipsa pro temporis angustia ex propofita serie dispositionis testamentariæ factæ per D. fr. Baptistam Falzonum satis inuoluta, placuit excipere. Veram igitur iuris opinor esse sententiam, purificatum esse casum Legatorum ob mortem Alphonsi primi hæredis instituti sine filijs masculis, vt meminerunt tabulæ prædictæ, ita vt nulla data temporis intercapedine, Quantitas ipsa legata singulis legatarijs dinumeranda sit: Quibuscunq; in contrarium non obstantibus.

Primo autem probatur purificatio Legatorum ex eo, quod Te-

stator

stator Falzonus disponēdo in talibus substitutionum de hereditate, voluerit intelligere de ea tantum, quæ substitutis defertur, vbi decesserit primus hæres sine filiis masculis. Videtur dicendum ex eo quod ipsi substituti, qui nominantur successores in dicta sua hereditate prohibentur fideiubere sub certa pœna: Quare cum ipsi successores intelligantur esse ij, qui vniuersaliter, non particulariter succedunt, consequens est, vt particulares successores excludantur.

1 Primò, quia verba † in potentiōti significatu capiēda sunt l. 1. §. Qui in perpetuum ff. si ager vectigal. vel emphyteut. cum multis alijs.

Secundò, quia iam separauerat quantitates legatas ab hereditate, ita vt dicēdo (successoribus in dicta hereditate mea,) declarauerit pro eo, quod superest, detractis quantitatibus prædictis.

2 Tertiò, quia pœna indicta applicatur magno Hospitali in casu fideiussionis præstandæ per successores in hereditate: Et proinde magnum Hospitalē sit vnus locus, cui relinquitur: Consequens est, vt prohibitio non sit de eo, quia frustratoria omnimodo cēsenda foret ipsa prohibitio, quando pœna contraueniēti applicaretur, & consequenter excluso vno ex vocatis, & honoratis titulo particulari, cœteri omnes sub eadem oratione vocati excludantur, quia vna, † & eadem dispositio respiciēs plura determinabilia, debet ea æqualiter determinare, nec est diuerso iure cēsenda l. iam hoc iure ff. de vulgar. & pupill. substit.

3 Et sic infertur, quod in eo testamento vocauit disponens hereditatem detractis oneribus impositis, & non solum isto casu, sed etiam anterioribus, & posterioribus propter vim adiectæ relationis, & demonstratiōis resultātis ex illis verbis (dicta hereditate mea,) sequentia † enim, & media, præcedentia, & extrema demonstrant l. si seruus pluriū ff. de legat. prim.

Vel etiam addo, quod euenit casus substitutionis factæ in personam D. Falzoni: quod non videtur sub discrimine poni. Modò sic, statim quod purificatus est casus substitutionis, nata est actio, & Hospitali, & cœteris alijs ab eodē testatore honoratis ad quantitates relictas, dūm in eo casu decessus heredis instituti sine masculis, substituit Dominum Falzonum, deductis prædictis vsupra, ac alijs relictis alijs Nepotibus ex

fratre,

fratres, & sororibus vsupra, Quo casu sicuti de tempore euenientis substitutionis fienda est deductio particulariter relictorum: Ita non est videre, quomodo illorum omnium consequutio retardari debeat.

Et proinde nihil nocere debent verba testatoris in vltima sua dispositione, dum inquit, quod neptis sua donec nupserit citra tempus præfixum, gaudeat omnibus bonis dictæ hereditatis, quia illud gaudimentum, & fruitio, erit respectu eorum bonorum, quæ detractis, & solutis particulariter relictis superfluent. Quod patet etiã ex eo, quia lapso tempore ætatis annorum viginti, reducitur vsusfructus ad dictas libras sexaginta mille, & domum testatoris, & ita ad solum casum substitutionis factæ de D. Ludouico, in casu decedentis primi hæredis, & ita illa vltima dispositio, stat tantummodo declarari uide ad fauorem dicti D. Falzoni, ad cuius tanquam vniuersaliter substituti commodum, facta fuit expressio temporis contrahendarum nuptiarum, & in odium neptis, ubi non curauerit nuptias intra illud tempus contrahere, non ut in suspensio remaneant particulariter relictæ.

Nec obstat, quod dicatur (omnibus bonis dictæ hereditatis meæ) quia non est incongruum, quod generalis loquutio † restringatur ex ratione licet præsumpta, & coniecturata. Bald. in auth. Ingressi col. pri. Cod. de sacrosanct. Eccles. las. in l. non dubium versicul. Adde etiam Cod. de legib. Dec. in cap. Suggestum in 2. notab. de Appellat. Crauet. conf. 3. nu. 3. conf. 33. nu. 9. præsertim ad euitandam correctionem, quæ alias præsumeretur, quæ † nisi expressè dicatur, fieri non debet l. Prædiximus in fine C. de appellat. & vitanda † est cap. cum expediat, extrâ de election. ita quod non sit incongruum affirmare quod ex præcedentibus † specificatis verba generalia restringantur l. Legatorum §. pri. ff. de legat. 2. l. si. §. cui dubia ff. de fructico, vin. oleoq; legato.

Nec fiat vis super eo, quod hereditatis nomine, videantur omnia contineri, quia dicitur quod restrictionem paritur illa dictio (hereditas,) vel ex superius adductis, vel etiam, quia eundem Testatorem apparet sic hereditatem suam nuncupare, ut iuxta † subiectam materiam daretur intelligentia illius, adnotata in l. si vno anno ff. locati primò enim hereditatem.

nuncupavit opulentiorē, cum filium instituit, & cogitavit
inde ipsius prole masculinā. Secundo, tenuiorē, cum herede
Dominum Ludouicum Falzonum instituit, & substituit de
tractis scilicet particulariter relictis.

9 Vltra quod etiam accedit consideratio dependens ex vi relatio
nis, quæ cadit ex clausula dictæ hereditatis meæ, quæ ad ma
gis proxima, & sic ad eam hereditatē, quam testator consi
derauit in substitutione facta. Ludouico, de tractis particula
riter relictis, & Hospitali, & Nepotibus, quia relatio ꝑ semper
fieri debet ad magis proxima. Heredes palam, §. sed & si uxor
ff. de testamentis.

10 Nec præmissis obicit, quod virtute finalis dispositionis, gaudere
debeat Brigida omnibus bonis hereditatis, quia dispositio
particulariter facta non debeat præuocari, ut videtur esse tex
tus in l. Symptonio ff. de usu, & usufructu legat. c. c. in est
veritatis substantia, ut in particulariter relictis, nullum habeat
usumfructum, quia generali ꝑ dispositioni videtur fuisse
derogatum per specialem. L. uxorem §. felicissimo ff. de legat.
3. & l. in toto iure ff. de regul. iur. sic contra Brigidā, pro quo
dam Marco Antonio, scribit Senebrun. in cons. 1. 99. Paucis
vix. du. 31. & seqq. vol. primo, ubi respondet ad contraria, tan
tò fortius, quod vtraque dispositio facta fuit in eisdem tabu
lis, quo casu multò fortius dicendum venit, ipsa legata detra
henda fore, priusquam usufructus constituatur, ut idem So
cinius loco relato in ultimo tamen articulo notat, post Salyc
in l. Quotis. C. famili. Erciseund. nu. 6. qui simili ter casum
nostri, in terminis annuare videtur, dū inquit. Vñ ad lo
de quo ferrarius dubitatum fuit. Pone, Testator reliquit usum
fructum omnium bonorum suorum Brigidæ, & Marco Anto
nio certum sudum. An ille Marcus Antonius habeat sudum
cum tota usufructu, an vero in usufructu secus occurrat. Bri
gida ꝑ tex. in l. si alij ff. de usufruct. legat. Responsū fuit, fun
dū plenum deberi, quia tam proprietatis, quam usufructus
11 fundi legatū speciale dicitur, non obstant dicta ꝑ l. si alij
in qua vtrūq. legatum fuit speciale, quia scilicet de proprie
tate, & eiusde proprietatis usufructu tractabatur. hic vñm
est speciale, aliud verò vniuersale, de omnibus bonis, ut la
tius not. Salycet. omnino videndus in eadem l. Quotis.

Quatenus ergo laborat pars aduersa, circa intellectum d. l. si alij ad euitandum concursum, nihil agit: quia & iste concursus etiam negatur, cum dicti particulariter honorati, pleno iure, & tam respectu proprietatis, quam vsusfructus quantitatum relictarum prætendant pecunias ipsas ad eos pertinere: allegando quoad eas, magis fuisse dilectos per testatorem, quam propria Neptem, vt opportunè cōsiderat Soc. l. un. loco relato.

Ad illud verò fundamētum, quod ex aduerso fieri videbatur, super virrute clausulae, (tradita prius dote) vltra respōsiones datas addendum putarem, quod possit verificari in traditione, antequām tempus nuptiarum obuenerit, quia dos † etiam dicitur, quæ destinata est in eam causam dotis: prout pluries iudicatum ydi per Excellentiss. Senatū Montisferati in terminis Decreti illius patriæ 73. de filiabus dotatis, cuius casum licet ibi sermo sit de dote data, verificari tamē in dote promissa, & designata per testamētum multoties obtinui: Cui rei conducit conclusio, qui actionem habet † ad rem, re ipsam habere videtur vulgata l. qui actionem ff. de reg. iur.

Præsertim, quia cum versetur in descendemibus, dos ipsa loco legitimæ succedere dicatur, ita ut qui dixit de dote, potuit, quinimò voluit intellexisse de quarta sibi debita iure naturæ.

Fortificantur præmissa ex eo, quod eodem contextu orationis, Auis paternus considerando solum casum decessus filij sui sine masculis, reliquit Abbatricæ, siue Nepri domū eiusdē Testatoris cum expressa prohibitione de non tradendo eam in dotem futuro marito suo: Proindè cum relictum factum sit eo casu, quo relictæ fuerūt libræ sexaginta mille pro dotibus, prohibeaturq; illa cōstitutio in dotem respectu domus, datur intelligi, quod illa dictio (tradita) nō includat tempus nuptiarum contrahendarum, sed solummodo contineat commodū Neptis, hoc est, vt priusquā fiat traditio de particulariter relictis, & Hospitali, & Nepotib. suis ex fratre, & sororibus, tradatur dictæ libræ sexaginta mille destinatæ in causam dotiū: sic enim necessariò inferitur, quia respectu temporis, pari passu ambulat relictum in causam dotium, & legatum factū de domo, & sola prohibitio tradendi domum in dotem, differretur in tēpus nuptiarū, siue matrimoni contrahēdi. Ex ita &c.

Ego Rol. Cauagn. l. V. D. Casalē. Adu. & Ciuis Med.

S V M M A R I V M.

- 1 Hereditatis appellatione non veniunt legata, & fideicommissa.
- 2 Ea quæ habent diuersa nomina, diuersos dicuntur habere effectus.
- 3 Clausula nō refertur ad ea, quibus proprietat sermōnis nō conuenit.
- 4 Bona dicuntur deducto ere alieno.
- 5 Legatum dicitur as alienum.
- 6 Heres de usufructu legato uxori, poterit eatenus vendere de rebus hereditariis, quatenus creditoribus satisfiat.
- 7 Uxor relicta usufructuaria habebit usufructum in bonis, quæ supererunt, deducto scilicet ere alieno, & legatis, nisi legata essent annua.
- 8 Aer alienū distinguitur à legatis, secundum Corn. qui reprobat sub num. 9.
- 10 Diuersificatio casus non tollit argumentum.
- 11 Diuersitas casuum non debet considerari, sed ipsamet ratio, quæ dicitur lex communis ad omnes casus.
- 12 Ratio ubi est eadem, idem ius est statuendum.
- 13 Verba reposita, enixam magis demonstrant voluntatem Testatoris.
- 14 Clausula postposita non refertur ad omnia præcedentia, sed ad proxima tantum, quando per relationem ad omnia resultaret correctio.
- 15 Clausula posita in principio, medio, vel fine, nunquā refertur ad illa, quæ suas habent determinationes separatas.
- 16 Dictio ubi, conditionem importat.
- 17 Dictio tunc, significat extremitatem temporis.
- 18 Tunc dictio relata ad tempus, pro eo tempore exponitur.
- 19 Usufructuarius, & Proprietarius simul concurrunt in solutione legatorum.
- 20 Pacta nonissima C. de pact. declaratur.
- 21 Minus scriptum quandoq; presumitur, quā dictum.
- 22 Dotis appellatione, venit dos destinata.
- 23 Statuti verba stricte sunt interpretanda.
- 24 Per Statutum disponens, quod filia dotata patri non succedat, excluditur filia, cui relicta, & destinata est dos in Testamento.
- 25 Statutum etiam exorbitans, & odiosum extenditur ad casum, cui verba saltem improprie accommodantur.
- 26 Dos promissa, seu destinata comprehenditur sub stat. loquente de dote.

- 27 Dos licet actu matrimonio seruire non possit, potest tamen seruire potentia.
- 28 Dos dicitur etiam non sequuto matrimonio, in dote designata pro puella minori 10. annorum.
- 29 Destinatio pro facto habetur.
- 30 Dorata dicitur, cui pater dotem reliquit ad futurum matrimonium.
- 31 Dos secundum eodem usum loquendi dicitur etiam ante matrimonium.
- 32 Usus communis loquendi praefertur proprietati verborum.
Etiam in materia stricta num. 33.
- 34 Dotata dicitur, si dos est assignata etiam ante matrimonium secundum communem usum.
- 35 Dotata dicitur, etiam ante matrimonium, si pater reliquit dotem in Testamento.
- 36 Testatoris voluntas non debet controuerti, ubi nulla cadit ambiguitas.
- 37 Testatoris mentem non debet violari.
- 38 L. si alij ff. de usufructu lega. declaratur. Et limitatur num. 39.
- 40 Conditiones debent intelligi secundum voluntatem Testatoris.
- 41 Religioni, & causa pia, in dubio fauendum est.
- 42 Hospitale dicitur pia causa.
- 43 Secularis cum pia causa concurrens, & cum ea coniunctus in eadem oratione, datur iisdem privilegijs, quibus datur pia causa.
- 44 Cum fauore aliquorum, & odio aliorum, aliquid statutum est, dispositio illa non odiosa, sed fauorabilis dicitur.
- 45 Determinatio una, & eadem plura respiciens determinabilia, & qualiter determinare debet.
- 46 In filiorum, & Neptum concursu, cum causa pia, filij cause magis quam pie cause fauendum est. Declaratur sup. nu. 47.
- 47 C. Quicunque 17 q. 4. declaratur.
- 48 Mulierum genus auarissimum.
- 49 Dispositio omnis recipit interpretationem à verisimili.
- 50 Verba recipiunt intellectum à verisimili.
- 51 Verisimilitudinem allegans dicitur allegare tex. legis.
- 52 Lex mandas seruari, quod est verisimile.
- 53 Inspiciendum est, quod Testator verisimiliter disposuisset, si de eo fuisset interrogatus.
- 54 Testatoris verisimilis mens magis attenditur, quam verba.

- 56 Testatoris mens vincit verba.
 57 Voluntas Testatoris coniecturata magis attenditur, quàm proprietas Verborum.
 58 Scriptum minus quandoq; reperitur, quàm dictum.
 59 Testatoris mens ne deficiat verba subaudienda sunt.
 60 Argumentum à verisimili est probabile, vite, & frequens.
 61 Verba, quæ defunt in oratione si adyciendo illa, perfectum sensum tribuunt orationi, prædictis haberi debent.
 62 Argumentum ab euitando absurdo valet, vbi daretur dispositio elusoria, & frustratoria, vt illa reddatur efficax.
 63 Etiam in dispositione vltima voluntatis.
 64 Etiam si dispositio fit contra minorem.
 65 Naturale, quod est non potest tolli, nec mutari.
 66 Testator præsumitur considerate loquutus.
 67 Testatoris vltima voluntas, non potest stare in suspensio.
 68 Verba improprie intelliguntur, vt absurdum euitetur.
 69 Absurdum vt euitetur, à propria verborum significatione receditur.
 70 Notariorum ignorantia, & imperitia destruit mundum.
 71 Notarij sepe confundunt clausulas, quas non intelligunt.
 72 Notariorum imperitia non debet nocere contrahentibus, vbi eorum mens quoquomodo elucet.

Emitte sapientiam tuam: vt tecum sis bone. I E S V.

B Alphonfi Primi hæredis obitum, prætendunt Hospitale Magnum, siuè eius Procurator, & Nepotes ex sororibus Testatoris, cessisse, & venisse diem conditionis, & per consequens fuisse purificatâ conditionem ad fauorem Legatariorum, & pro eorum intentione, adducunt infra scripta fundamenta.

Primum, quia appellatione hæreditatis † non veniunt legata, & fideicommissa: textus est expressus in l. si Titius. ex parte 94. in fi. ff. de leg. 3. vbi Bart. num. 1. idem Bart. in l. liberto. 21. §. filium num. 5. ff. de annu. lega. Guid. Pap. sing. 442. nu. 3. Mago. decis. Flor. 16. num. 4. Bellon. in supputatio. iur. lib.

cap. 1.9. num. 10. & Dec. in consil. 55. num. 9.
 Firmat hanc regulam Peregrin. in tracta. suo de fideicommissis,
 art. 7. nu. 5. & adductus ratione, nempe quod illa, t. quæ habent
 diversa nomina diuersosq. tractatus dicuntur habere diuersos
 effectus. l. siudem. C. de codicil. ob quã regulam Marcabru.
 de Anguil. in consil. 85. num. 65. cum tribus sequentibus lib.
 1. & hum. 96. in similibus terminis consuluit, quod prohibi-
 ta alienatione bonorum hereditarij, non intelligitur prohi-
 bita alienatio cuiusdam domus legatæ, super qua orta erat
 differentia, quia (inquit) clausula t. nõ refertur ad ea, quibus
 proprietates sermonis non conuenit. l. si data. ff. quibus ex causis
 mar. 10. sequendo Quidrad. in consil. 152. & lat. in l. talis scriptu-
 ra, num. 40. ff. de lege 1.
 Secundum, quia bona, t. dicuntur deducto æt. alieno l. subsi-
 gnatum. 3. 9. §. bona, vbi Alcia. num. 9. ff. de verb. signi. sed le-
 gatum, t. dicitur æt. alienum, quod probatur ex tex. l. si, §. licet
 C. de iur. delib. & l. 1. C. de bonis authorita. Iudi. possiden.
 Idem Alcia. in l. si cui ex delicto 12. num. 1. & 2. ff. eo. tit. de
 verb. sign. ergo Legatorum ususfructus, non venit compre-
 hendendus, sub illo quodammodo generali usufructu Bri-
 gide relicto, sed illa ab hereditate sunt deducenda, antequam
 bonorum computatio fiat: qua ratione dixit Alcia. in d. §.
 Bona num. 2. quod si quis vxori t. vsumfructum bonorum
 legauerit poterit heres eatenus vendere de rebus hereditarijs,
 quatenus creditoribus satisfiat, per l. usufructu 69. ff. ad l. Fal-
 cid. & in his, quæ supererunt, mulier t. tunc habebit vsum-
 fructum, quod etiam (subdit ibidem) in Legatarijs, proce-
 dit per l. fin. §. si autem æt. C. de bon. quæ liber. nisi legata es-
 sent annua, quo casu de redditibus satisfaciendum esset.
 Huic fundamento videtur obstare Corn. in consil. 195. nu. 6. lib.
 1. vbi distinguit æt. alienum t. à legatis, intelligendo æt. alie-
 num pro debito, contracto à Testatore: illius tamen opinio-
 ne, tanquam sine lege munita rejicit t. Crauet. in consil. 187.
 numer. 2. vbi ait distinctionem Cornei non esse in ratione
 fundatam, ex quo ibidem diuersificat casum, nullam red-
 dendo rationem diuersitatis, quod quidem fieri nequit, &
 quod ob id diuersificatio t. casus, non tollit argumentum
 iuxta mentem glos. in l. Sed, & si lege §. Item. si rem distraxer-

rit, ff. de petitiō. hāredi. allegando Dec. in cons. 35. num. 16. in prin. vbi subdit, quod diuersitas † casuum, non debet considerari, sed ipsa metratio, quæ dicitur lex cōmunis ad omnes casus cap. consuetudo distin. 1. ergo cum ratio vtriusq; casus legati scilicet, & æris alieni non diuersa, sed eadem sit † idem ius erit statuendum vulgata regula l. illud ff. ad l. Acquil. & l. A Titio ff. de verbo. signifi.

Tertium, quod plurimum videtur stringere negotium, deducitur ex verbis testamenti, sepius repetitis per testatorem, quæ † magis enixam demonstrant illius voluntatem l. Balista ff. ad Trebell. Nat. in cons. 63. nu. 15. lib. 1. ibi (succedentibus, & successoribus omnibus dictæ hāreditatis meæ,) & ibi. (Itē volo, iubeo, & mando, quod si aliquis futuro tempore, vel casus eueniat dictum filium, & hāredem meum, vel aliquem ex præfatis succedētibus, vel successoribus in hāreditate mea vtsupra,) & paulò infra. (Item ordino, & mando dicto filio meo, vel hāredi meo vtsupra, ac omnibus successoribus in dicta hāreditate mea &c.) Quæ verba (succedētibus, & successoribus) cum verificari non possint, nisi in persona Ludouici, qui solus extat in hāreditate successor, tanquā vniuersaliter substitutus per fideicommissum, merito clausula illa dictæ hāreditatis meæ, super qua disceptatur, referenda est ad hāreditatē obuētūrā præf. Ludouico, & sic ad residuū, hoc est deductis particulariter relictis; quia clausula † postposita, nō reuertitur ad omnia præcedentia, sed ad proxima tantum, quā per relationem ad omnia, resuleret contrarietas, & correctio Alex. in cons. 84. vol. 1. & in cons. 226. vol. 6. latè Bero. in cons. 66. nu. 12. vol. 2. & correctio sanè resuleret ex eo, quod Testator dixit, relictā legatarijs danda fore tunc, & eo casu purificatæ substitutionis, idem Bero. in cons. 38. nu. 14. & nu. 15. & latissimè in cons. 61. nu. 15. & 16. vol. 1. vbi dicit, quod clausula † posita in principio, in medio, vel fine, nunquā referatur ad illa, quæ suas habent determinatiōes separatas p. c. cū dilecti extra de donatiō. & l. Si quis legat. ff. de conditiō. & demonstratio.

Accedit etiam alia cōsideratio, quæ desumitur ex dictione (tunc) de qua in testamento ibi, (quod vbi dictus filius meus decederet absq; filijs masculis eo casu volo, quod dicta hāreditas

mea perueniat, & diuidatur in hunc vlt. modum. Ven. Hospitali Magni Mediolan. seu eius Deputatis libr. tres mille. Nepotib. vero meis ex fratre. lib. sex mille. Alijs vero Nepotib. ex sororibus, tam masculis, quam foeminis, qui tunc erunt in reru natura scuta 400. pro singulo, qua dictione (tunc) referenda censleo ad alia supra relata dictione † (vbi) quae conditionem importat, l. si ita scriptum 46. §. si. vbi Bartol. nu. 1. ff. de leg. 1. & quae significat † extremitatem temporis ad tradita per Corn. in consil. 296. nu. 2. in fi. lib. 3. per l. 4. ff. de conditio. & demonst. & Surd. in decis. 207. nu. 1. 6. & tanquam relata ad tempus, † pro eo tempore exponi debet, Rol. a. Val. in cons. 39. nu. 18. lib. 4. & Mayon. decis. Florenti. 37. nu. 24. ergo purificata conditione per mortem Alphonsi haereditis grauati, absq. filiis masculis, legata debentur ijs, qui tunc hoc est tempore eius mortis supererexerint. Et hoc modo intelligendo verba testamenti prout ita, nec aliter intelligi posse puto, non minuetur valor, & virtus ipsius dictionis tunc.

Ex quibus omnibus apparet manifeste Legatarios fundaram habere intentionem, pro consequendis eorum legatis, statim purificata conditione per decessum Alphonsi sine filiis masculis, non autem expectata alia conditione purificanda in personam dictae Brigidae, iuxta dispositionem Testamenti. Pro quorum solutione usufructuaria, & proprietarius † simul concurrere debent, detrahendo scilicet usufructuario usufructum, & proprietatem proprietario, secundum magis communem, & verioream DD. sententiam, de qua apud Couarr. variat. resol. lib. 2. c. 2. nu. 7. Nat. in cons. 7. nu. 1. Gall. pract. obser. obserua. 148. nu. 7. lib. 2. Barbos. in l. maritum 13. nu. 22. & seq. vbi late ff. sol. matr. tom. 2. & Causale in tractatu suo de usufr. mul. reser. num. 270.

Neq. obstat illa vulg. reg. † pacta nouissima Cide pact. Posteriora scilicet prioribus derogare, & sic dispositionem posteriori testamento factam per Testatorem derogare debere precedenti, quia responderet subtiliter cum Bal. in d. l. pact. nouiss. distinguendo, & considerando posterioritatem, & prioritatem duobus modis: vel secundum ordinem scripturae, & intellectus; vel secundum ordinem scripturae, non intellectus. Primo casu procedit reg. secundo autem nequaquam. Proinde in casu

- secundi membri distinctionis cadit præsens questio, de qua tractatur, quia vel demonstratum fuit, clarè videtur constare de mente Testatoris, vt legata soluantur statim sequuta morte Alphonsi absq; filijs masculis, licet secus videri dicatur ex illa declaratione ultimo loco facta, in qua minus t scriptum præsimitur, quàm dictum, vt plerunq; sic l. cum auus de cond. & demon. & l. quoties §. i. ff. de hæred. instit.
- 21 Nec etiam refragantur illa verba testamenti, ibi (tradita prius dicta dote supra limitata dictæ Brigidæ, librarum 60000.) super quibus, facit magnum fundamentum pars aduersa, hoc modo ex eis arguendo, quod cū dos nō dicatur, nisi constante vero matrimonio, sequit̃ q̃ ante vigesimū annū ætatis dictæ Brigidæ, vel ante eius nuptias infra d. terminū nō dē venisse dies solutionis dictorum legatorum: quod quidē argumentū non obstat, ex quo illud procedit, ac verum est, stricto modo sumpto dotis vocabulo, secus autē largo modo prout
- 22 in proposito, quia dotis appellatione t venit etiam dos destinata l. si sponsa 77. ff. de iud. l. Theopompus ff. de dot. preleg. cum alijs adductis per Rip. in rub. ff. sol. matr. nu. 60.
- 23 Hinc est quod si statutū, cuius t verba sunt strictè interpretanda l. 3. §. hæc verba ff. de neg. gest. disponat, t vt filia dotata patri nō succedat, excludit et filiam, cui relicta, & destinata est dos in testamento secundū Bal. in cōf. 69. De iure cōi lib.
- 24 4. Cōiter, Interpretes ad rub. ff. sol. matr. præsertim la. nu. 1. 4. Rip. nu. 61. qui de communi testatur, & ea adducitur ratio
- 25 potissima, quia statutum t etiam exorbitans, & odiosum ex identitate rationis extenditur ad casum, cui verba saltem largè, & improprie accommodatur l. filium habeo 1. 6. ff. ad S. C. Maced. glo. in clem. 1. de electio. & Rol. à Val. qui de cōi testat̃ in tract. de luc. dot. q. 5. vbi dicit dotē t promissam, seu destinata[m] comprehendī sub staturo loquente de dote, sequitur Magon. in dec. Florent. 86. num. 2. & licet huiusmodi dos t actu seruire non possit matrimonio; potest tamen sequi re potentia, vt per Ruy. conf. 151. col. 2. lib. 5. & subdit Magon. in præcitato loco, quod dos t dicitur non solum sequuro matrimonio, sed etiam non sequuto, in dote destinata, & in dote designata pro puella minori decem annorum, vbi concurrit defectus matrimonij, & ætatis, & ita testatur ibidem

Magon. Rotam non semel tenuisse, & eam reddit rationē, quia destinatio † pro facto habetur, & dotata † dicitur, cui pater dotem reliquit, ad futurum matrimonium l. cū plures §. cum inter vbi Glo. ff. adm. tut. idem Mago. d. dec. 86. nu. 2. & 3. videndus quoad hanc materiam.

29

30

Accedit etiā pmissis cōmunis vsus loquēdi, † qui vbiq; hodiē viget, quod dos etiam ante matrimonium dicitur Tex. est in l. Titio centum §. Titio Genero ff. de cond. & demonstr. & cōmunis vsus † loquendi præfertur proprietati verborum Bar. in l. labeo. nu. 5. ff. de suppl. leg. & in l. 1. nu. 7. ff. de reb. dub. Hondede. consil. 5. num. 7. lib. 2. Rolan. à Val. de lucro dot. q. 6. nu. 7. etiam in materia † stricta Alciat. lib. 2. num. 27. de ver. signif.

31

32

33

Præterea licet videatur non posse dari dotem sine matrimonio tamen mulier potest esse dotata ante matrimonium, & sine matrimonio: Ex quo infertur secundum cōmunē vsum quod puella dicitur dotata et † si dos sit assignata ante matrimonium: Ang. in cons. 349. nu. 2. Signor. Homod. in cons. 213. Factum sic præsupponitur Bart. in cons. 200. Quæritur de legatis per tot. lib. 1. & idem Ang. in d. cons. 349. nu. 2. in fi. qui subdit, dotatam dici puellam etiam ante matrimonium, si pater reliquit dotem in testamento.

34

35

Demum remouetur hæc obiectio ex iisdem verbis testamēti, ex quibus colligitur Testatorem nō aliter sensisse de dote, quam secundum communem vsum loquendi, quod percipitur ex illa declaratione vltima, ibi (quatenus voluerit protrahere matrimonium, vel non inuenerit virum ad eius vota, quod eo casu, ipsa à tunc in antea habeat tantum vsum fructum dictæ suæ dotis.) En igitur q̄ testator appellat sub dotis nomine, dotem non sequuto matrimonio, nec præcedentibus nuptijs. Quò circa, cum ex verbis testamenti nulla versetur ambiguitas, non debet fieri controuersa † Testatoris voluntas, reg. l. ille, aut ille, de leg. 3. ne eiusdem testatoris † mens violeatur contra expressum Tex. in §. disponat in auth. de nup.

36

37

Secundum verò fundamētum desumit Aduersaria, ex postrema illa parte testamenti, ibi (Item declaro, quod vbi conrigerit decedere d. Alphonsum relicta dicta eius filia in minori ætate, & innupta, quod ipso casu ipsa possit uti, frui omnibus

bonis dictæ hereditatis meæ,) considerando vim verborum (omnium bonorum) & (dictæ hereditatis meæ) quippè quòd ipsa Brigida , saltem debeat concurrere in usufructu , cum Legatarijs in eorum legatis per diuisionem, iux. Tex. in l. si alij ꝛ ff. de usufr. leg. Verum huic argumentationi facilis adhibetur responsio. Nam dispositio d. l. nō militat in casu nostro. Tex. enim illè ꝛ procedit, quando nō constat de voluntate Testatoris , & sic quando sumus in dubio : constituto autem de mente Testatoris, illa omninō est inspicienda , & tunc prædominatur l. n conditionibus ꝛ 9. ff. de conditio. & demonstratio. vbi conditiones ꝛ debent intelligi secundum voluntatem Testatoris, quæ dominatur in testamento. Hunc intellectum ad illum tex. tradit Cagnol. in l. cum quid num. 73. ff. si cert. pet. In proposito autem clara est ipsius mens Testatoris, vt ex supra adductis latius patet.

Dato etiā (absq; veri præiudicio) quòd essemus in dubio, Legatarijs ius fauere debet, quia, quæadmodū in dubio Religionis, ꝛ & causæ piæ fauendū est l. sunt psonæ ff. de religio. & sum pt. fun. Menoc. in cōf. 42 9. n. 1 6. lib. 5. & pia causa dicitur in proposito quæ ad sunt plures Legatarij, qui sunt Ecclesiastici, quibus succedūt eorū Monasteria. Itē pia causa dicitur Hospitale ꝛ magnū huius Ciuitatis. vt p Redoā. in tract. suo de reb. Eccles. nō alien. in rub. de his, qui consentiunt vers. Sed quid de bonis n. 2. ita etiam cæteris Legatarijs secularibus, ꝛ qui in eadem oratione positi sunt, & verbis coniuncti cum pia causa hic fauor denegari haud potest, l. vnica §. his ita, & ibi Bar. in fi. C. de cadu. tol. in fi. idem Bar. in cōf. 69. nu. 2. lib. 2. & Bal. in cōf. 174. Facinus vēdidit, in fi. lib. 1. quia cum fauore aliquorum, ꝛ & aliorum odio aliquid statutum est, dispositio illa non odiosa, sed fauorabilis dicitur: Dec. in l. venia nu. 5. C. de in ius. vocan. Bero. in cōf. 115. nu. 20. lib. 2. & Crauet. in cōf. 118. nu. 10. lib. 1. & vna ꝛ ac eadem determinatio plura respiciens determinabilia, æqualiter ea determinare debet l. iam hoc iure ff. de vulgar. substitu. l. si legatarius §. fi. ff. de leg. 3.

Nec iuuat hoc casu dicere, quòd in concursu filiorum, siue Nepotum tenetium illorū locū, causæ ꝛ filij magis, quā pia est fauendū sit vt per Menoc. præsump. 189. n. 1 2. & seq. lib. 4. quia procedit tantū ꝛ quādo agitur de auferēdo totā substantiā filijs,

iraut eisdem non sit reservata legitima, q̄ secus est in pro-
posito, ubi agitur solū modò de auferendo vsufructu legatorū
reservata aduersanti dote, domo, ac vsufructu residui h̄redit-
tatis Castr. in l. 1. C. de cond. inst. Dec. in l. 3. n. 58. ff. de re iud.
Menoch. conf. 224. nu. 61. vol. 3. Alex. conf. 4. nu. 16. lib. 7. Idē
Dec. in conf. 298. In causa mihi commissā, p. 1. lib. 1. ubi decla-
rat illud dictum Diui Augustini canonizatum in capitulo qui-
cunq; 17. † q. 4. procedere, quando filius esset exheredatus in
toto, & priuatus legitima, secus si non agatur de legitima.
Tollitur etiam istud fundamētum ex verbis testamenti, multo-
ties repetitis, per eundem Testatorē, dūm puenit ad fidēicōmis-
sariam substitutionem, ibi (& residuum h̄reditatis meę sit
p̄f. Ludouici Falzoni) & paulò infrā (& reliqua pars h̄redi-
tatis meę, vsup. volo q̄ in totum sit, & perueniat in dictum
Ludouicum Nepotem meum ex fratre vsup. dempta dicta
domo, in casu vsup. quem eo casu, & ex nūc pro dicta resi-
dua parte h̄reditatis, demptis p̄dictis vsup. & alijs relictis
Nepotibus ex fratre, & sororibus vsup. instituo, & substituo
mecum h̄redem &c.) ex quibus venit declaranda, illa postre-
ma dispositio, vt sciheret in ea testator voluerit sentire de vsu-
fructu non totius, & vniuersę h̄reditatis, sed de vsufructu
residui spectantis ad Ludouicum proprietarium, quod ex eo
dignoscitur, quia Testator excludit Brigidam ab vsufructu,
post vigesimū ætatis suę annū: quod tempus videtur arbitra-
tum competens dictę Brigidę, pro contrahendis nuptijs, &
ad reperendum virum ad eius vota, quem terminum ego af-
firmare auderem Testatorem p̄fixisse, ea solū intentione,
vt resisteret auaritię mulierum; genus † quidem auarissi-
mum: vt dicit glo. fin. in l. sed si ego in fi. ff. ad S. C. Velleia. ne
fortasse ipsa inuitata cōmodo illius vsusfructus, nuptias di-
stulisset, in p̄iudicium proprietarij, quod p̄videndo Tes-
tator ad illam dispositionem deuenit, vt cōprimeret auaritiā
dictę Brigidę, (si fortassis more aliarum feminarū in eam in-
cidisset,) ac etiam, vt proprietarij indemnitati consulere: Et
hęc interpretatio mihi videtur posse intrare in proposito, cō
magis, quò clausula (dictę h̄reditatis,) prout supra probatū
extitit, venit referenda ad h̄reditatem, & succēssionem p̄o-
prietarij, quę cōsistit in residuo, hoc est deductis particulariter

relictis. Quò fit vt p̄tensio eiusdem Brigide inanis reddatur, cum pendente conditione de qua in declaratione illi dūtaxat debeat v̄sfructus residui, in quo fideicommissarius est vocatus, absq; eo, quod extendatur dispositio ad vniuersam, & totam h̄reditatem. Et id saltem per verosimile, à quo omnis dispositio † recipit interpretationem, vt per Dec. in conf. 127. nu. 10. Crauet. in conf. 297. num. 6. & ab eodē † etiam verba recipiunt intellectum, idem Dec. in conf. 189, & qui allegat verisimilitudinem, † dicitur allegare textum legis, quia lex mandat seruari id, quod est verosimile † l. semper in stipulationibus ff. de reg. iu. Crauet. in conf. 295. nu. 6. Illud idcirco potissimum est inspiciendum, quod testator † verosimiliter disposuisset, si de eo fuisset interrogatus arg. glo. in l. tale pactum §. si. in vers. per exceptionem ff. de pactis Socin. in l. in ambiguo, nu. 7. ff. de reb. dub. & Alex. in conf. 17. nu. 1. vol. 7. vbi habetur, quò dispositio Testatoris in vno casu facta, ad aliam porrigitur ex tacita, & verosimiliter mente testatoris, cuius † magis verosimilis mens attenditur, quàm verbal. 3. §. Conditio ff. de adimen. lega. l. cum virum C. de fideicommissis, & est vulgare dictum, quod mens † Testatoris vincit verba tex. est in l. Pater Seuerinam in principio ff. de conditio. & demonstratio. Bar. in l. non aliter de leg. 3.

Hinc videmus, quòd ex coniecturata mente disponentis, recedimus à proprietate verborum, & magis † attendimus coniecturatam voluntatem, quàm proprietatem l. pediculis §. habeo. ff. de au. & argen. lega. l. Publius §. 1. ff. de conditio. & demonstratio. cum similibus. Cum itaq; in proposito Legatarij habeant verosimilitudinem pro se, quæ desumitur ex deductis: Hoc ideo incongruum nō erit affirmare, quòd in vltima illa declaratione, minus fuerit scriptum † quàm dictum, ad notata in dicta l. quories §. 1. ff. de h̄redib. institu. & in l. Errore C. de testam. Ne igitur deficiat Testatoris † voluntas, verbū illud residui, quod deficit in declaratione prædicta subaudi debet arg. eorum quæ tradit Mantie. de coniectur. vlt. volun. lib. 3. tit. 19. num. 18. & lib. 8. tit. 1. num. 3. & sic Brigida erit v̄sfructuaria solummodò bonorum residui h̄reditatis. Et hoc modo argumentum à verosimili, † quod est probabile

babile

habile, vtile, & multum frequens, vt de eo latissimè apud Eue-
rard. in suis locis argumentandi loco à verosimili per totum,
suum fortietur effectum.

Et quòd dictio (residui) deficiat per errorem, siue omissionem
Notarij, comprobatur etiam ex quadam omissione facta per
eundem Notarium in eodem testamento in principio substiti-
tutionis ibi (quod dicta hæreditas mea perueniat, & diuidatur
in huc modum videlicet. Vener. Hospitali &c. seu Deputatis,
&c.) quæ clausula est corrupta, nec vllum potest habere
perfectum sensum; nisi addatur verbum relinquo, vel lego.
Hospitali &c. vel dicatur, diuidatur inter Hospitali &c. Et cla-
rū est, qd si in aliqua oratione deficiunt verba, & illa adicien-
do, perfectum sensum orationi tribuant, pro adiectis t haberi
debent. Verbum volo C. de fideicommissis. Sic ergò dici po-
test, quòd sicuti in hac oratione fecit Notarius hunc errorem
poterit etiam aliud fecisse, in postrema illa declaratione omit-
tendo verbum residui, & consequenter minus ibi fuisse scrip-
tum, quàm dictum: quod tamen ex vi recti sermonis sup-
plendum puto.

Nec etiam facit negotium tertium, & vltimum fundamentum
quod delimitur ex vi dictionis (tradita) de qua suprà, ex qua
inferri videtur, quòd legata non debeantur nisi verè, & reali-
ter, ac cum effectu dos fuerit tradita, & data Brigidæ, quod
esse nequit nisi, adimpleta vna ex cōditionib. appositis in te-
stamento per cuius Anum, hoc est, vel sequuto matrimonio,
vel nisi suprà, vigesimum ætatis suæ annum protraxerit
matrimonium: quia respondetur per argumentum ab absur-
do t cuitando, quod quidem refutatur dicitur, quando
dispositio redderetur frustratoria, quo casu vt efficax red-
datur, non autem elusoria, huiusmodi argumentum valet
Anchar. in conf. 179. Prima facie videtur num. 5. etiam si t
dispositio sit vltima voluntatis. Nam absurdum ff. de bon.
libert. Ioan. de Anania in conf. 27. nu. 6. in fi. Abb. in conf. 37.
lib. 2. & Mant. de coniectur. vltim. volunt. lib. 3. tit. 7. num. 1.
& 4. ac etiam si dispositio sit. t. contra minorem, qm est
de iure naturali, quòd absurditas euitetur, quod sane ius na-
turale t non potest tolli, vel mutari secundum Roman. in
conf. 3. et circa propositam num. 5. & 6.

Absurdum

M. D C X I. Die 12. Ianuarij.

IN controuersia, seu cōtrouersijs vigentibus corā
Mag. Senatoribus DD. Papirio Cattaneo, &
Don Ioanne de Salamanca, inter Doctorem Mar-
cum Antonium, Fortunatum, Octauium Appollo-
nium, Albertum Vespasianum, & Paulam An-
toniam, fratres, & sororem de Moris, seu Io. An-
tonium eorum patrem, & legitimum administra-
torem: & Io. Gulielmum, Lelium, & Octauum fratres Siccos,
& Ven. Martham Felicem, pariter Siccam, dictorum fratrum so-
roram, Ven. D. Iulium Cesarem, Horatium, & Violantiam fratres
& sororem Forestos, Ven. Io. Baptistam, in seculo nominatum Al-
phonsum, & Ven. Iuliam Catherinam, in seculo nominatam Lu-
cretiam, pariter Forestos, pref. Iul. Cesaris, & fratrum fratrem, &
sororem, & Hospitale maius, huius Ciuitatis, seu Herculem Casatiū
viti eius Syndicum, & Procuratorem, ac Congregationem S. Pauli
Decalati huius Ciuitatis, ex persona Don Petri Pauli Sicci, in seculo
nominati Fabij, qui in ipsa Congregatione professionem emisit, seu
Ven. Io. Iacobum Besutium, Congregationis predictæ Syndicum, &
Procuratorem, omnes parte vna, & Catherina de Scolaribus vi-
matrem, nutricem, & Curatricem Brigida Magdalene, Falzone,
seu ipsam Brigidam heredem q. Io. Baptistæ Falzoni, mediāte per-
sona Alphonsi, eiusq. Patris, qui fuit filius dicti Io. Baptistæ, ac etiā
dei usufructuariam, bonorum prefati Io. Baptistæ, ex testamento re-
lictam, parte altera, necnon Ludonicum Falzonū vi. ex testamento
eiusdem Io. Baptistæ substitutum, Alphonsi predicto, parte alia, seu
pluribus. De quibus controuersijs, prefati Mag. Senatoris, iussu suc-
runt, per litteras Excell. Senatui, ad eas datas, die 2. Iunij proxime
preteritis, hanc verbum in Senatu, si ita faciendum fuisse dist. m
illis fuisset, ad magis precipiendas, inter ipsas partes lites, & liti m
occasione, auditis ipsis Mag. Senatoribus, referentibus Senatui, om-
nia deducta, & producta corā se, per dictos de Moris, & alios
Consortes Actores, & ea etiā, quæ ex aduerso oppositi fuerunt, &
deducta, tam per prefatam Catherinam, nomine Brigide Magda-
lene eius filie, quam per dictum Ludonicum, suo iure & interesse,
& in specie referentibus verba testamenti, prefati Io. Baptistæ, ac
ac facta mentione prætensionis Brigide aduersus Ludonicum, nempe

L l quod

quod ultra summam librarum sexaginta mille sibi pro dote sua relictam, ex ipsius Io. Baptiste testamento, & præter ususfructum sibi legatum, saltem usque ad vigesimum ætatis sue annum, consequi possit, in præiudicium Ludouici desup. substituti ex bonis eiusdem Io. Baptiste Aui sui paterni, legitimam, & trebellianicam ex persona Alphonsi patris sui. Et omnibus diligenter, & mature perpensis, ac in primis ponderatis verbis præfati testamenti.

Censuit Senatus, & declarauit per mortem Alphonsi sine filijs masculis, euenisse casum solutionis, quantioris relicte, in testamento præf. Io. Baptiste, tam præfato Hospitali maiori, quam singulis filijs, & filiabus sororum eiusdem Io. Baptiste, existentibus in rerum natura tempore euenientis casus prædicti, & proinde eas omnes quantitates sic disrelictas, prædictis omnibus, & singulis respectiue deberi, & in presentiarum soluendas esse integre, & pleno iure, non obstante, quod adhuc duret ususfructus ipsius Brigide, in euentum eiusdem casus, ex ipso testamento illi relictus, atque ita, quatenus opus sit, Senatus condemnauit, & condemnat dictam Catherinam, Vi turticem, & seu ipsam Brigidam, mediante persona ipsius Catherinæ matris, Turticens. necnon & dictum Ludouicum omni meliori modo, ad soluendum ex bonis dicti q. Io. Baptiste de presenti, & cum effectu præfato Hospitali maiori, seu eius Deputatis, libras tres mille Imp. & prædictis Nepotibus, ac Neptibus eiusdem Io. Baptiste, ex sororibus, & præfatis Doctori Marco Antonio, Fortunato, Octauio Appollonio, Alberto Vespasiano, & Paule Antonia, fratribus, & sororibus: Io. Gulielmo, Lelio, & Octauio fratribus de Siccis, & Martha Felici, pariter Sicce, eorū sorori: Iulio Cesari, Horatio & Violante, fratribus & sorori Forestis: Ven. Io. Baptiste in seculo nominato Alphonso, & Ven. Iulie Catherine, in seculo nominatae Lucretie, pariter Forestis, præfatorum Iulij Cesaris, & fratris, fratri & sorori, iuxta quatuorcentum pro quolibet eorum. Item alia scuta quatuorcentum præfate Congregationi S. Pauli Decolati, ex persona præfati Don Petri Pauli Sicci, in seculo nominati Faby, ipsis tamen de Moris, & Siccis, & Forestis eodem actu, vel deponentibus ipsas pecunias in Banco S. Ambrosij huius Ciuitatis, vel præstantibus fideiussionem, iuxta requisitionem præfati Ludouici, & consensum ipsorum de Moris, & Consortum de quibus in processu. Respectu autem damnorum, & interesse, per ipsos de Moris, & Consortes prætenforum ob retardatam solutionem præfatarum quantita-

tatum sibi relictarum, necnon & respectu expensarum, in hac lite
 factarum, attento dubio, oriente ex verbis ipsius testamenti, & quod
 Catharina iurix habito primum consilio se opposuit. Censuit Sen-
 natus ipsam Catherinam nomine, quo supra, & seu ipsam Brigidā
 Magdalena, mediante persona dicta Catharina eius matris, &
 Patris & sup. & quatenus opus sit, praefatum etiam Ludouicum in
 iudicio capite absolutorio esse, prout eos absoluit.
 Quo vero ad praetensionem Brigidae, contra Ludouicum, Censuit Sena-
 tus statuerendum esse utriusque parti, terminum duorum mensium, ad de-
 dicendum, & producendum coram praefatis Magnif. Senatoribus
 quicquid velint, eoque termino elapso, omnia mox coram Senatu pro-
 poni, de eis auditis, haec quoque alia controuersia terminari possit.

Sigillat.

Alexander Belsutius.

S V M M A R I V M.

1. Ius insistendi, & retinendi, competit filio heredi instituto, & gra-
 uato iure legitime.
2. Creditori cuiuslibet, competit ius insistendi super bonis debitoris, do-
 nec solvatur sibi debitum, quinimmo & electio vnius rei, pro suo
 debito.
3. Executor merus non cognoscit de exceptionibus impediens exe-
 cutionem.
4. Exceptiones impediens executionem, coram quo Iudex proponen-
 de sint.
5. Exceptiones propositae coram Executore, debent remitti ad Iudicem
 superiorem, nisi malitiose a parte proponantur.
6. Exceptiones reseruantur post perfectionem executionis, quia in exe-
 cutione, summarie proceditur.
7. Executio non debet retardari per exceptiones, requirentes altiorum
 indaginem: praesertim, quando praestatur fideiussio de restituendo
 per eum, qui obtinuit executionem.
8. Ius insistendae impeditur propter incertitudinem ari alieni.

A R G V M E N T V M.

Tractatur materia non retardandae executionis, per exceptiones
 oppositas coram Exequutore. Et quando non debeat fieri
 remissio ad superiorem.

DECISIO CONSULTIVA XXVIII.

Emitte lucem tuam Domine: & vera creabuntur eloquia.

OMMISSA executione de more D. Capitanéo Iustitiæ Status Mediolani, in cuius locum successit laudabiliter Acutissimi Ingenij I. C. omnibus numeris absolutus, D. Io. Thomas Gallaratus Patritius Mediolanensis: cuius doctrina, & dexteritas, sic publicè commendatur: vt de Regia Catholica Maiestate

benemeritus, non ex sola Maiorum suorum diutina, fidelique seruitute præstita, in exercendis principalioribus huius Domini muneribus; sed eiusdem propria quorumcunque, proborum Virorum iudicio, & consensu benemeritus esse censetur. Commissa (inquam) executione prædicta, excipit D. Brigida Magdalena, repellens fore Collegatios saltem donec detractio fuerit facta dotium sibi per Auum relictarum, nec non & legitimæ debitz Alphonso Testatoris filio, & dictæ Brigidæ Patri. Cui Rei fauebat legalis consideratio, quod sicut filio † Hæredi instituto, & grauato, cui debetur legitima iusta causa competit insistendi, & retinendi ex iure legitimæ, ita & Brigidæ Hæredi dicti Alphonsi. Peregrin. de fideicom. artic. 47. nu. 66. Dato enim quod ipse fuisset creditor legitimæ, sequitur conclusio, quod cuiusque Creditori † permittitur insistencia super bonis debitoris, donec soluatur debitum, quinimò & electio vnius Rei pro suo debito l. Creditoris Arbitrio ff. de distract. pignor. l. Moschis. ff. de iur. fisc. Negus. de pignor. primo memb. part. 8. nu. 2. l. Imolin l. Marcellus § Res quæ ff. ad Senatusconsultum Trebel. Glosin Aurhen. Res quæ Cod. communia. de legat. vbi casus ponitur de filio, vel Hærede.

Sed præmissis neutriquam obstantibus, veritas est, Exceptionem prædictam non impedire executionem commissam ab ordine Senatus Excell. ex infra scriptis iuribus,

Primùm quia D. Capitanæus Iustitiæ isto casu non consideratur, nisi vt merus Executor, qui proinde de exceptionibus impediens executionem cognoscere non potest, cum

Par-

Partes ipsius † tantum in exequendo, nec ullam habeat iurisdictionem in cognitione, & decisione exceptionum l. si ut proponis, & l. executorem Cod. de execut. Rei iud. & licet in similibus soleat dici, quod Executor † non valens cognoscere, debeat remittere Partes ad Excell. enatum, vt animaduertit Gaillius obseruat. l. 3. nu. 7. & 8. lib. 1. attamen in casu nostro illud obflare videbatur, quod in iudicio agitato Senatus Excell. reseruauerit sibi cognitionem istius deductionis, ita vt sublaſa fuerit insistentia, & retentio Quare sicuti malitiosa fuit exceptio: † sic erat remissio ad superiorem respuenda: per ea, quæ deducit idem Gayl. loco relato.

Secundo consideratur, quod executio debet habere causam expeditam, ita vt non admittantur exceptiones requirentes aliorum indaginem, cum enim summarie procedatur † in executione, reseruantur exceptiones post perfectionem illius l. 4. §. Condemnatum & l. A Diuo Pio §. si super Rebus ff. de re iudic. l. ille a quo §. si testamento ff. ad Trebel. & est casus notandus in l. statu lib. §. Rationum. ff. de stat. lib. vbi Doctores notant, eo casu satis fieri excipienti, † si præstatur fideiussio per eum, qui executione obtinuit de restituendo quidquid intuitu executionis perceperit.

Augentur præmissa, quod plurimū difficultatis habebat exceptio deductionis legitimæ. Præsertim quia supponitur ex latere Collegatoriorum in legitimam computanda fore relicta Nepti per Auum ex eo, quod filij contemplatione reliquerit, vt satis deduxi pro fideicommissario, vt infra demonstratur sub Decis. consultina 30. quia incertum erat quid, & quantum deberetur pro legitima, & erat incertitudo tam ratione loci. l. Mzilius §. Duobus ff. de legat. 2. quam respectu quorū propter æris alieni incertitudinem, cum Testator dixerit se de bitorem de multo ære alieno, quod in primis detrahendum venit, & cum ista incertitudo † impediatur acquisitionem, sic debet impedire insistentiam: vt bene aduertit Hieronym. de Laurent. decis. 104. Fuit quondam num. 7. & infra. cum quo relata causa corā Excellentiss. Senatu Mediolani, venit amplissimus is ordo in sententiam, quod fideiubentibus Legatarijs, vel Deponentibus quantitates sibi debitas ad vltiora procederetur in exceptione, vt infra latius annotatur, post ea,

que doctissimo calamo, ad remouendas exceptiones scripsit. Perexcell. Legum, & Canonum Doctor, D. Marcus Antonius Morus, & ita &c.

Ego Rolandus Cauagnol. I. V. D. Casalensis
Aduocatus & Cuius Mediolanien.

SUMMARIVM

- 1 Exceptiones requirentes altiore[m] indaginem, & que incontinenti probari non possunt, non impediunt executionem sententie.
- 2 In executionibus requirentibus altiore[m] indaginem, fit executio, & postea agitur, & petitur retractatio.
- 3 Exceptio requirens altiore[m] indaginem, nunquam potest opponi in executione.
- 4 Executionis iudicium est summarium.
- 5 In summarijs non admittitur reconuentio causa ordinaria.
- 6 Exceptio licet peremptoria non impedit executionem.
- 7 Exceptio quando dicatur requirere altiore[m] indaginem. Et n. 9.
- 8 Euentus litis dubius est.
- 10 Executio non debet retardari, ubi offertur fideiussio de restituen. etc.
- 11 Testatoris voluntas pro lege habetur.
- 12 Executor non debet remittere exceptiones propositas malitiose, a parte, ad Iudicem superiore[m], pro resolutione.

Emitte sapientiam tuam: ut mecum sis bone IESV.

Exceptiones oppositz, per Brigidam Magdalenam Falzonam, ad impediendam executionem sententie Senatus Excellentiss. contra eam late, ad fauorem Collegatariorum q. Io. Baptiste, dictz Brigidz Aui paterni, nullo modo debent retardare executionem sententie; requirunt enim, & exceptiones huiusmodi, altiore[m] indaginem, & que incontinenti probari non possunt, ex est apertus in l. 3. §. ibidem ff. ad exhiben. & in l. si is a quo ff. vt legat. nom. caue. Bar. in l. 4. §. condemnatu nu. 2. ff. de re iudi. quem sequantur communiter DD. Alex. in cons.

95. num. 8. lib. 2. & in conf. 83. num. 8. lib. 5. Crauet. in conf.
 104. nu. 1. o. lib. 1. Maran. in suo specul. aureo 2. par. 6. par. prin.
 2. & ult. prin. nu. 63. Afm. in sua praxi §. 3. c. 2. ampl. 1. 2.
 & Castr. in conf. 91. In causa appellationis nu. 8. in prin. lib. 1.
 vbi inquit, quod in similibus exceptionibus † fit executio, 2
 & ea facta potest postea ordinariè agi, & peti retractari, & al-
 legat Bart. in l. 1. ff. q. vi. aut clām latē Mynsing. in obseruat.
 1. 13. lib. 1. per tot. Romā. in conf. 76. In causā nobilis viri nu.
 3. vbi dicit exceptionem, † requirētem altiore indagine, 3
 nunquā in executione opponi posse, idem Rom. plenissimē
 in conf. 323. In casu propositæ consultationis, per tot. & præ-
 fertim, nu. 5. vbi assert rationem conclusionis eam esse, quia
 cū iudicium † executionis sit summarium, & in summa-
 rijs non admittatur reconuentio † causæ ordinariæ: ergo 4
 neq. exceptio requirēns altiore indagine: & in causis
 summarijs non admitti huiusmodi exceptiones, probat Surd.
 in conf. 99. nu. 8. lib. 1. & Afm. in sua praxi §. 1. 8. c. 7. num. 2.
 Quæ conclusio adeo est vera, vt procedat, etiam si exceptio † 6
 sit peremptoria, l. 6. in fi. C. de iudi. cognitio. Abb. in conf. 5. In
 quæstione nu. 1. lib. 1. & Mynsinger. d. obseruat. 1. 13. nu. 6.
 Dicitur autem exceptionem † requirere altiore indagine, 7
 quotiescūq. exceptio, vel est super facto dubio; vel inconti-
 nenti probari non potest, arbitrio iudicis, durante executio-
 nis instantia: ita tradit Surd. in conf. 99. num. 9. 10. 39. & seq.
 lib. 1. vbi declarat huiusmodi terminos.
 In casu autem proposito, omnia illa requisita cadunt: Nam de-
 ductio legitima, quam præ tendit dicta Brigida, versatur su-
 per facto dubio; eum illius decisio sit reseruata Excellentiss.
 Senatui, cuius euentus † incertus est, per tex. vulgat. in l. 8
 quod debetur ff. de peculio. Aliæ verò prætensiones, nempe
 deductio dotum, Auię maternę, ac matris, dicuntur etiam re-
 quirere altiore indagine, † quia iudicium requirunt 9
 ordinarium, & incontinenti probari non possunt, cum sint
 illiquidæ ad not. per Romā. d. conf. 323.
 Quocirca, Collegatarijs non debet donegari, nec retardari exe-
 cutio † sententię, in eorum fauorem pronuntiatę per Ex- 10
 cellentiss. hunc Ordinem, & eo magis stante oblatione fideiuf-
 sionis, & cautionis de restituendo quicquid habuerint in ca-

sum,

sum, in quem legitimè apparebit hæreditatem non fuisse, nec esse soluendo, iuxta disposita in rex. l. statuliber. ff. de statulib. & prout pulchrè, & latè decidit Bal. in consa. 90. per tot. & præsertim in fin. lib. 5.

Dicunt demum Collegatarij hæreditatem posse sustinere onera quæcunq. sibi imposita, tam respectu prætensionum diæ Brigidæ, casu quo eidem Brigidæ liceret deducere legitimam simul cum dote, quod esset contra iuris dogma, quam eorundem Collegatariorum, qui tanquam de ea optimè informati iudicium non inane sperant intentasse; nec eos decipit hæc spes, cum sit fundata super duobus libris Testatoris relictis in hæreditate, ex quibus, cum ibi reperiantur descripta debita, & credita, ac omnes facultates, quas Testator ipse tempore eius mortis possidebat; dignoscitur hæreditatem posse sustinere quæcunq. onera per Testatorem imposita, cuius quidem dispositio ¶ tanquam lex adimpleri debet per rex. vulga, in §. disponat in auth. de nupt. cum concordantibus.

Nec est verisimile, quod res aliter se habere possit: Nam si hæreditas nō potuisset sustinere huiusmodi onera: quidem quod illud opposuisset pars aduersa, antequam Perillustres DD. Senatores Cattanzus, & Salamança, qui amiceabiliter hinc inde à partibus fuerunt nominati, & electi in Arbitros, & Compromissarios deuenissent ad decisionem quæstionis, & articuli principalis, nec de hoc potest ignorantiam prætere, quia eadem semper dum pendebat decisio, bona verba dedit Collegatarijs, scilicet quod si contigisset sententiam pronuntiarī contra ipsam, siue eius pupillam, quod statim illam executioni mandasset; cum pecuniam haberet promptam in Banco S. Ambrosij, & alibi, & q. nō erat dubitandū, an hereditas esset soluendo: Et licet nunc post controuersiam decidam, exitus contrarium demonstret, videtur malitiosè ¶ se gerere pars, proponendo coram Executore huiusmodi exceptiones, quæ prorsus rejiciendæ veniunt absq. eo, quod vlla fiat de illi remissio ad superiorem pro resolutione, vt pulchrè animaduertit Gayl. in præcitata obseruatio. 113. nu. 7. & ita &c.

Ego Marcus Antonius Mornus I. V. D.

Tenor

Penes ordinationis Excellentissimi Senatus Mediolani.

Et omnibus accuratè perpensis: Cessuit Senatus, non obstā-
tibus exceptionibus contrā adductis, cogendam esse aduer-
santem iuxta iam per ipsum ordinem sancita, ad solutionem
memoratorum legatorum: Deponētibus ipsis Legatarijs pec-
unias recipiendas, penes Bācum S. Ambrosij, vel prestitā fi-
deiusiōne de restituendis habitis, prout per Senatum declara-
ti contingentes ordinis sententiam, Nos quoq; probantes,
fideliter decernimus, & mandamus: In quorum fidem præsen-
tes sigillo nostro munitas fieri, & registrari iussimus. Dat.
Mediolani die 13. Aprilis 1611.

ulq; co. Sigilli locus.

Alexander Besutius.

S V M M A R I V M.

1. Electio est creditoris, si verba executiva referantur ad eum.
2. Alternatitium, quod est actio, electio est actoria.
3. Alternatitium electio, ubi plura remedia competunt, semper est illius, cui remedia competunt.

A R G V M E N T V M.

Alternatitium posita per Publicam in sententia, in cuius electione
resideat. Actoris scilicet, an Rei.

DECISIO CONSULTIVA XXIX.

Emitte lucem tuam Domine: & vera creabuntur eloquia.

Icēt Excellentiss. Senatus Mediolani Decretū
satis ex se apertum sit; Adhuc tamen pars re-
sistit: Allegando quod Alternatitium resultat
ex verbis Decreti, ibi (Deponentibus ipsis
Legatarijs pecunias recipiendas penes Ban-
cū Sancti Ambrosij, vel prestitā fideiusiō-
ne de restituendis habitis,) stat. ad com-
mo-

dum D. Brigidæ Magdalenæ Falzonæ, quæ proinde excipie-

do petebat pecunias deponi, sed huic voto se opponentes Legatarij, dicebant, verba † executiua, referenda esse ad eos; & ideo electionem eisdem competere, per l. si sic. 93. ff. de verborum obligat. Caballinus Milleloquio. 80.

Insuper dicebam, quod ex eodem Decreto Legatarij poterunt deducere actiones suas dupliciter: Vel ex Deposito, vel ex fide iussione in tantum, quod in Alternatiuis † actionibus poterunt Legatarij vti Actores, pro libito eorum voluntatis eligere, ex Doctrina Bartol. in l. In commodato §. Rem nu. 2. ff. Commodati. dum enim ex ordinato, quod duas actiones continet, eisdem competit declarare, ex qua prætendant ius suum meriti: facit Doctrina Bartol. in l. cum proponas, Cod. de transact. in prima lectura nu. 3. quæ est, quod quando plura remedia † competunt alternatiue, semper est electio eius, cui cōpetunt, l. quod in heredem §. eligere ff. de tribut. action. & ita pronuntiavit Excell. Senatus pro Legatarijs, vt patet ex Decreto facto die primo Iunii 1611. Cuius tenor paulò infra notatur.

Ego Rolandus Cauagnol. I. V. D. Cafalensis
Aduocatus, & Ciuis Mediolani.

Altera comprobatio pro sustinenda electione Alternatiue ad commodum Legatariorum subsequitur Perexcell. I. C. D. Marci Antonij Mori, qui mox Sacerdotali dignitate decoratur, Incedit.

S V M M A R I V M

- 1 Alternatiue electio est Debitoris. Limita sub num. 3.
- 2 Alternatiue electio ei competit, ad quem verba alternatiue concepta diriguntur.
- 4 Pene diuersa, si alternatiue imponantur à lege, & verba legis dirigantur ad Iudicem, optio, (quæ regulariter spectare debet ad partem) Iudici datur.
- 5 Verba clara non debent controuerti.
- 6 Inducta ad vnum finem, non debent contrarium effectum operari.
- 7 Verba, ad quem referantur, semper attendendum venit in qualibet dispositione, pro illius intelligentia.

Emitte sapientiam tuam: ut mecum sis bone IESV.

Retendit Brigida Magdalena Falzona, alternati-
uæ electionem, de qua in Decreto Senatus Ex-
cellentiss. ibi (Deponentibus ipsis Legatarijs,
pecunias recipiendas penès Bancum S. Ambro-
sij, vel præstata fideiussione de restituendis ha-
bitis) ad eam spectare debere. Verùm arbitror

in summo errore versari, ut ex inferius adducèdis; Nam vul-
gatum est in iure Alternatiuarum † electionem, esse debito-
ris, prout sonat tria illa reg. c. In Alternatiuis, in 6. cum con-
cordantibus, sed cum Legatarij sint effecti debitores Brigidæ
per Senatum Excellentiss. respectu cautionis per eos præstan-
dæ, quæ in altero ex duobus consistit, vel in fideiussione, vel
in deposito, non mirum, si electio eis competit; & cò magis, quò
clarum est, electionem semper † dari ei, ad quem referuntur,
siuè diriguntur verba alternatiuæ concepta, cap. A crapula de
vit. & honesta. Cleri. & ibi gl. in ver. vel beneficio, ibidem Ab-
ba. num. 4. Dy. in d. cap. In alternatiuis num. 3. & 4 & Surd. in
consil. 98. num. 6. lib. 1. Quibus in locis restringitur d. reg. nò
procedere † vbi verba referuntur ad creditorem. Hinc est
quod si diuersæ penè imponantur alternatiuè à lege, & verba
legis dirigantur ad iudicem, optio, quæ regulariter spectare
solet ad partem, non parti datur, sed soli iudici, itaut solius Iu-
dicis ministerium sufficiat Abb. in consil. 91. nu. 1. lib. 1. Quo-
circa cum in prædicto Decreto verba Alternatiuæ, non possint
accommodari nisi ad Legatarios, & verba Decreti adeò sint
clara, † ut nullam admittere debeant controuersiam, Illi,
aut ille, §. eù in verbis, fide leg. 3. nec debeant contrarium ef-
fectum, † ad quem sunt indulta, operari, vulg. quod fauore
ff. de legib. hoc ideo concludendum est, electionem ad Lega-
rarios spectare debere, sinè eo respectu, quòd Legatarij in pro-
posito casu dicantur Debitores, siuè etiam respectu verborum,
quæ † semper attendenda sunt, ad quæ referuntur, ut dicit
Abb. in d. consil. 91. num. 1.

reterea animaduertendum est, quòd cum Legatarij nò potuis-
sent repositare executionem eorum sententiæ, occasione non-
nullarum exceptionum, per Aduersantem oppositarum, ut fa-

cilioꝝ aditus, executioni pateheret, ad Senatum Excell. recursum habuerunt, offerentes fideiussione: qui visa eorum supplicatione, & partis aduersæ responsio, condemnauit dictam Brigidam ad solutionem Legatorum; deponentibus ipsis Legatis pecunias &c. vel præstita fideiussione &c. addendo fideiussioni, vbi cōtingat recusari, depositum faciendum penes Bancum S. Ambrosij: quod quidem factum dici videtur, ex quo considerauit Senatus Excellentiſſ. Legatarios tanquā forenses, & externos, qui cum vt plurimum difficulter possint de fideiussore providere, illam alternatiuam ad eorum fauorem addidisse censetur. Quare cum Legatarij ob fideiussione per eos præstitam, dicantur satisfecisse ordinationi Senatus Excell. sperant obtinere, procedendum esse ad vltiora in executione præcepti, & relaxiam concessi, per D. Capitaneum Iustitiæ sententię Senatus prædicti Executorem, & ita &c.

Ego Marcus Antonius Morus I.V.D.

Senatus autem Excell. Mediolani sic censuit.

ET omnibus coram Senatu lectis, harum serie ex ipsius ordinis sententia decernimus, ad vltiora in executione memorati præcepti, procedendum esse: Mandamusq; Vicario Prætorio Mediolani, vt tollat dictam inhibitionem, & Gubernatoribus Banci S. Ambrosij huius Ciuitatis, alijsq; sequestrarijs, penes quos dicuntur pecuniæ sequestratæ, vt pecunias ipsas relaxent supplicantibus, non obstantibus quibuscunque inhibitionibus, in hac causa factis, seu faciendis: ita tamen, quod fideiussio ab eis præstanda, sit idonea, seq; obliget ex causa depositi, saluis in reliquis iuribus partium. In quorum fidem præsentem sigillo nostro munitas fieri, & registrari iussimus. Dat. Mediolani die primo Iunij 1611.

Sigillatæ

Alexander Besutius.

S V M M A R I V M

- 1 Datum per Auum paternum Nepti cōtemplatione filij, venit imputandum in legitimam, secus si cōtemplatione ipsius Neptis. In hoc art. admittuntur coniecturæ, de nu. 18. cum sequentiib.
- 2 Pater, quod Nepti dat propter filium; perinde est, ac si ipsi filio dederit.
- 3 Neptis dotata ab Auo, cōtēplatione filij, ab ipso filio dotata dicitur.
- 4 Nihil refert, utrū aliquid fiat à me, vel ab aliquo pro me.
- 5 Qui per alium facit, per seipsum facere videtur.
- 6 Vniuersale quod est, dicitur causa scientia.
- 7 Auum, legans aliquid Nepti, præsumitur id fecisse, cōtemplatione filij in dubio num. 9.
- 8 Aui officium in dotatione Neptis, pendet ex officio Patris, erga filium.
- 10 Patrum dotans filiam fratris, dotasse censetur cōtemplatione fratris, non filie.
- 11 Debitor, legando in causam, ad quam tenetur, animo compensandi cum debito suo, legasse præsumitur.
- 12 Pater dotem exigens, pro filia absente si eidem legatum fecerit, illud à filia imputandum venit in causam dotis. Ratio nu. 14.
- 13 Pater dotem filie, quam exegit, tenetur conseruare ex necessitate legis.
- 15 Statuto cauente, Maritum lucrari dimidiam dotis, si uxor legatum fecerit Viro suo, præsumitur fecisse animo compensandi.
- 16 Legatum factum per maritum Vxori pauperi, imputandum est in quartam, quæ ei conceditur, ex dispositione Auth. Prætereà, C. Unde Vir. & Vx.
- 17 Ex coniecturis, colligitur quando legatum sit relictum, animo compensandi.
- 19 Testatoris iudicio stari debet.
- 20 Residui appellatione, venit totum id, quod restat.
- 21 (Totum) dictio integrum corpus hereditatis arguit.
- 22 Exceptio, includit omnia non excepta.
- 23 Pater pupillariter substituendo, intelligitur disponere de legitima filij.
- 24 Mater, per substitutionem pupillarem factam per Patrem dicitur exclusa filij legitima.

- 25 Legitima debetur Matri iure positivo, non naturali.
- 26 Voluntas colligitur, etiam ex actu nullo.
- 27 Substitutio una declarat alteram.
- 28 Substitutiones duae, vel tres, ubi sunt unite, una assumit vires alterius.
- 29 Reliquorum appellatio, omnem substantiam comprehendit.
- 30 Reliquum, & residuum, dictio designat id, quod superest.
- 31 Dictio (in totum) nihil excludit.
- 32 Dictio (in totum) nullam diminutionem admittit.
- 33 Dictio (in totum) profertur, ad differentiam partis.
- 34 Repetitio verborum, demonstrat magis enixam voluntatem Testatoris.
- 35 Exclusio unius, est inclusio alterius.
- 36 Auius dotando Neptem, videtur extinguere obligationem filii, quae lex fingit à Patre recepisse, & breuimanu, filiae suae tradidisse.
- 37 Fideicommissum propter dotem non diminuitur, quando aliunde sine diminutione fideicommissi, dos dari potest.
- 38 Auius officium, circa dotandum Neptem, & alios descendentes, pendet ex officio Patris.
- 39 In dubio semper praesumitur electa via, per quam Testator utriusque casui satisfacere potest.
- 40 Ubi quid fieri potuit duobus modis semper praesumitur factum, prout utilius est fauenti.
- 41 Pro hereditate liberanda, prouiores esse debemus, quam pro oneranda.
- 42 In obscuris, quod minimum est sequimur.
- 43 Auius relinquens dotem Nepti ad lites evitandas, praesumitur reliquisse animo compensandi.
- 44 Decian. in consil. 10. num. 8. 9. vol. 2. reprobatur, interpretatur, sub num. 49.
- 45 Legitima debetur filijs, iure naturae.
- 46 Disponendo quis iure suo utitur.
- 47 C. quicumque 17. q. 4. declaratur.
- 48 Ex diuersis non fit illatio.
- 49 Actus ut sustineatur, semper facienda est interpretatio.
- 50 Et huiusmodi interpretatio, est Regina, aliarum interpretationum.
- 51 Testatoris dispositio ut sustineatur, debent verba suppleri, siue impropriari.

ARGVMENTVM.

Legata per Auum Nepti ex filio, an, & quando, censeantur relicta contemplatione filij, ita ut in eius legitimam, & Trebellanicam sint imputanda.

DECISIO CONSULTIVA XXX.

Emitte lucem tuam Domine: & vera creabuntur eloquia.

Infinita controuersia, pendente inter Legatarios, & D. Brigidam Magdalenam, quaritur ad præsens. Nuquid, attenta purificatione fideicommissi, in personam D. Ludouici Falzoni, quæ nulli dubitationi subijcitur, tum præcipuè, quia super ipsa purificatione iam declarauit Excellentiss. Senatus Mediolani, decernendo, præstanda esse legata relicta Hospitali magno, & Nepotibus nunc q. Io. Baptiste Falzoni Testatoris, in casum purificationis substitutionis: Nunquid (inquam) Brigidæ Magdalene Nepti ex filio, vltra dotes per Auum paternum constitutas, in libris sexaginta millibus, ius competat in bonis fideicommittentis pro legitima, quæ prætenditur debita Alphonso filio, & respectu Patri.

Pro cuius veritate, congruit ingredi aliam dubitationem, viz. An datum † per Auum paternum Nepti, intelligatur datum contemplatione filij, vel eiusdem Neptis; quia si contemplatione Neptis datum fuerit, non venit imputandum in legitimam filij, secus si filij contemplatione: vnde est textus in l. Dotem, quam dedit Auus: aliàs incipit, Dedit dotem. ff. de collat. bonorum, & in l. Auus, Neptis nomine, & ibi glos. in verbo habuisset, in fine. ff. de iure dot. & circa hoc, nemo est exscribens, qui dissentiat ob euentem, & palpabilem rationem, quam adducit l. C. Celsus, in eadem l. Dotem, quam dedit, quia quod Pater † meus, propter me, filiz meæ nomine dedit, perinde est, ac si ipse dederim; quare & mihi ipsi datum censetur, Bald. in cons. 30. Præsupposito statuto lib. 1. vbi concludendo, quòd dotata † ab Auo, contemplatione filij, dicitur ab ipso

filio

4 filio dotata, quia nihil retere, *¶* vtrum aliquid hat a me, vel
 ab aliquo pro me, l. cum seruus. ff. de verborum obligat. quia
 intellectus, cuius propria hac est operatio, transfert factum in
 5 se, & transfundit de persona in personam in his, quæ cohærent
 causæ, non personæ, in quibus bene quadrat regula iuris: Qui
† per alium facit, per se ipsum facere videtur l. vnica §. ne au-
 tem C. de eaque tollend. *¶* 3727003 011040

Hac distinctionem, (vt dixi) probant omnes Angelin l. In quar-
 tum ff. ad l. Falcid. & ibidem Cesar Firmagiol. num. 411. Rip.
 nu. 202. Alex. num. 28. Picus nu. 246. Bartolin dicta l. Dotem,
 quam dedit Auus, nu. 2. Cyn. in l. scimus, in §. q. Cod. de inoff.
 testam. Fabrianus de Giochis in Auth. nouissima Cod. de in-
 offic. testam. nu. 104. Surdus decis. Mantu. 118. Eques Rameti-
 nus, nu. 7 qui plures authoritates adducit, Hondedæus, qui si-
 milititer multos recenset huius opinionis authores, in cons. 90.
 Cum D. Laurentius nu. 1. & pluribus seq. vol. 1. Magon. decis.
 Florent. 18. ferè per totam, post Bertrand. cons. 73. Visto casu,
 num. 19. & infra vol. 2. parte prima. His sic attentis, vt qui ab
 vniuersalibus inchoauimus, ad particularia descendamus, ex
 6 Aristo. de partib. animal. lib. 1. c. 4. quia (vt ipse ait) quod est *†*
 vniuersale, dicitur causâ scientiæ. Reliquum nobis esse videtur
 pro veritate Articuli, de quo agitur, vt discutiamus, in quo ca-
 pite distinctionis versetur quæstio proposita.

Et breuibus agendo, resoluendum est negotium pro fideicom-
 7 missionis, cui sat est dicere, nõ apparere, quod Testator, contem-
 platione Neptis, *†* doti legatum fecerit: quia est quod ver-
 ellum in dubio, adhuc stæ punctus contra Neptem: vt probat
 8 Bertrandus loco relato: Namq; vbi Auus dotem reliquit Ne-
 opti, non videtur id agere propter se, sed propter filium, cum of-
 ficiu Aui, *†* in dotatione Neptis, pendeat ex officio Patris
 9 erga filium: sic arguendo decedit l. Can. d. l. Dotem, quam de-
 dedit Auus, vbi subdit opportunè, & quia pater filie. Ideo Auus,
 propter filium, Nepti dotem dare debet, & ita semper in dubio
 10 præadit præsumptio, quod Auus *†* contemplatione filij dotē
 reliquerit: vt pluribus comprobatur Mascardus conelus. 573. pu.
 11 & conclusio. seq. nu. 3. vbi extendit præsumptionem hanc, in
 patruo: *†* dotante filiam fratris, pro quo, vt in Auo dotante
 Neptem ex filia, sit præsumptio, quod contemplatione fratris,

utique declarasse censetur, quod ea, quæ sunt relicta per eum
Nepti, in filij legitimam, & Trebellianicam computantur.

Secunda verò coniectura, quæ & primam similiter adauget, ea
est, quæ desumitur ex illis verbis, quibus adornatur substitutio
vulgariter scilicet, pupillariter, & per fideicommissum.

Porro sicuti pupillariter substituendo Pater, † voluit dispo
nere etiam de legitima filij, cum isto casu, lex fingat de hæ
reditate filij disponere §. Igitur institut. de pupill. substitut.

l. Patris, & filij. ff. de vulgar. & pupillar. substitut. In tantum
quod ab ea dicatur Mater † excludi, vt multis comprobat

Grassus de success. in §. substitutio, q. 30. num. 2. vbi plurium
relatis authoritatibus concludit, hanc esse in vtroq. foro rece
ptissimam opinionem, quæ eò magis humana videtur, quò
modicè de legitima † non iure naturali, sed iurè positio Ma

teri debetur, Ità declarauisse videtur Testator, quod relictu
ab eo Nepti suæ, in legitimam filij imputaretur.

Nec dicatur substitutionem prædictam, nullum habuisse effe
ctum, quia respondetur nihil ob stare, cum satis sit ex ea ar
guit, quod enim mentis fuerit Testatoris, bona per eum reli
cta, eò minùs diuini, quò fieri posset, & consequenter legatū

in factum Nepti, censeri in causa necessaria, & sic contem
nuatione filij, & eorum, procedit hæc argumentatio, quo sole
mus passim dicere, quod etiam ex actu † nullo voluntas

colligitur, l. fin. ff. de reb. eorū. Nat. in conf. 487. ubi. 2. 9. Riminald.
lun. conf. 322. Cum, D. Andreas nu. 29. vol. 3. & conf. 493. Vi

debatur in primis, num. 29. vol. 5.
Quinimò cum iunctæ sint, substitutionum species, optimè qua
drat conclusio, quod vna substitutio † declarat alteram,

l. Bart. in l. Centurio. in 3. q. princ. vers. quid enim, ff. de vulgar.
l. & pupill. substitut. Decius conf. 15. Alba conf. 24. nu. 7. vol. 1.
Ruyniconf. 149. nu. 9. vol. 2. Riminald. lun. conf. 146. nu. 10.

vol. 2. & conf. 786. nu. 25. vol. 7. & quando duæ, † vel tres
substitutiones, sunt vnitz, certum est, quod vna assumit, de
natura alterius, saltè quo ad declarationem voluntatis Te

statoris, vt post Socin. Sen. in conf. 249. nu. 10. post med. vers.
Tertia est, vol. 2. scribit idem Riminald. conf. 50. nu. 10. vol. 1.
& conf. 739. num. 28. vol. 7.

Tertia coniectura, quæ fideicommissario fauet, & multum strin

git, defumitur ex verbis ab eodem l. citatore prolatis, & sunt hæc: (Reliqua pars hæreditatis mee, ut supra, volo quod in totum sit, & perueniat in dictum Ludouicum, Nepotem meum.) Reliquorum † enim appellatio omnem substantiam complectitur l. 2. Cod. sine censu, vel. reliquis l. potest reliquorum ff. de verborum significat. & l. cæterum. tit. eodem, & est eiusdem omnino prærogatiuæ, cuius est dictio † Residuum. quia utraq; designat id, quod superest, l. si ex pluribus, & ibi glos. ff. de solution. l. 2. in fin. Cod. de hæredib. instituen. & hoc ex propria natura, & vi verbi, vt considerat Roman. singul. 35. per l. Cum optio. ff. de opt. legat.

Augetur consideratio ex vi clausulæ, subsequens (in totum,) quæ † tanquam vniuersalis nihil excludit l. Iulianus. ff. de legat. 3. l. omnia, & ibi Dec. ff. si cert. petat. & nullam diminutionem † admittit. l. 1. §. cum dicitur. ff. de eo, cui plusquā per l. facti d. & sicuti ista verba (in totum) † fuerunt prolata, ad differentiam partis l. Iurisgentiam. §. si igitur. ff. de pact. l. quæ de tota. ff. de rei vindicat. ita censendum est, Testatorem fuisse loquutum, vt ab ea reliqua parte, quæ supererat de quibuscunq; legatis, & relicto dotis, nulla alia esset facienda detractio, & consequenter ad impediendam detractiōem, quod relicta per eum Nepoti in causam dotium, facti in contemplatione filij, & compungenda in quartas filio debitas, præsertim etiam, quia dicti Residui, seu reliquatus hæreditatis sit repetitio, † ad edocendum de magis enixa voluntate, iuxta l. Balista. ff. ad Trebell. cum particulari exceptione, quæ fortiorem reddit dispositionem, l. nam quod liquidè. §. finali. ff. de penu. legat. Bartol. in l. generali §. uxori. ff. de usufructu legat. & in l. 1. ff. de regul. iur. Exceptiones autem factæ per Testatorem, patent ibi: (Subdactis prædictis ut supra, & alijs relictis &c.) ex quib. ea cadit intelligentia, vt subducantur de hæreditate, quæ restituenda veniunt fideicommissario, ac ea, quæ legauit, & Abatice, & Nepotib. Porro si sola datur subductio legatorum à vinculo fideicommissi, utique dicendum venit, quod cætera omnia voluerit, venire in restitutionem fideicommissi, prohibita detractiōe cuiuscunque quartæ, quia exclusio † vnius, sit inclusio alterius, cap. qui ad agendum de procurat. in 6. l. cum Prætor. ff. de iudic. l. maritus Cod. de procurat. & consequenter ad sustinendam

prohibitionem prædictam, concludendum erit, quod in relictis Nepti suæ, fuerit contemplata persona filij: ita vt cadat fictio, quod Auius ꝛ Neptem dotauerit, ad tollendam obligationem filij, quæ proinde lex fingit, à Patre recepisse, & breui manu filie suæ tradidisse, vt cōsiderat Magon. in citata decis. Florent. 13. num. 7.

36

Quæritur hæc interpretatio, nedum vero sensui verborum prædictorum, sed & etiam, voto ipsius Testatoris, quod propter dotem, non diminuat fideicommissum, quando aliunde sine dimissione fideicommissi dos dari potest, quod optimè intrat, si detur conclusio, relictum dotis ab Aui impurandum fore in legitimam filij: sic arguit Marzar. cons. 1. num. 3. & 4. summa.

37

Quarta coniectura est, quod in casum plurium Ablaticarum, testator nuntiavit legatum dotis sexaginta millium librarum, & conuertit in libras triginta sex mille. Quænimò si masculos suscepisset, Alphonsum filium, & primus hæres, quantitas dorum danda Ablaticæ, & Nepti prædictæ, sicuti, & ceteris, remissa per Testatorem fuit iudicio ipsius filij, & D. D. fratrum de Siccis:

Enigetur, quod filij, & masculorum descendendum ab eo contemplati fuerunt personæ, non ipsius Neptis, quam proinde sic non trahitur in ea maiori summa, quia filia vnica esset filij sui, cuius nomine voluit, eo casu prouidere pinguius, quàm si essent plures feminae, vel masculi nati fuissent, distinguendo casus futuros, ita: vt merito dici possit cum l. C. Celfo in cons. prædicta l. Dotem, quam dedit. ff. de collat. bonorum, quod officium Auii ꝛ circa dotandam Neptem, & alios descendentes, qui nasci potuissent ex officio Patris, erga filiū, penderat.

38

Quinta tandem coniectura datur, quod in dubio, semper præsumitur electa via, ꝛ per quam Testator, vtrique casui potuerit satisfacere, l. Adoptiuus ff. de rit. nup. Atqui, admittendo compensationem cū legitimā, & Trebellianica debita filio, vtrique satisficit, Nepti scilicet, & fideicommissario, ergo &c. sic in similibus arguit Riminal. l. un. d. cons. 393. num. 37.

39

Sextam cōiecturam pariter desumimus ex eodem Riminal. sub nu. 41. quod quando quid ꝛ fieri potuit, duobus modis semper præsumitur factū, prout vtilius est facienti, ex Alex. cons. 55. vers. 4. respondeo vol. 3. Crauet. cons. 106. seq. & Menoch.

40

conf. 44. num. 23. vol. 1.

Septima coniectura dicitur, quia per compensationem, agimus
 41 de liberanda hereditate, pro qua † promissores esse debemus,
 42 quam pro oneranda. Artianus fide actio. & obligatio, & in
 obscuris, † quod minimum est, sequimur. In obscuris ff.
 de reg. iur. idem Riminal. nu. 45. 46. & 47.

Octauam coniecturam dicimus eam, quod Testator legatorem
 fecit de dote Nepti suae, ut lites evitaret, ut in primordio testa
 43 menti fassus est Augus. † quod casu ad lites evitandas, censen
 dum est, quod animo compensandi, dotes eius & dotum reli
 querit: sic ex Cum. Crauer. & Afflict. determinat saepius alle
 gatus Riminal. l. un. Jo. de dote num. 44.

Et ita, ex istis, pro veritate Iuris concludendum venit, quod sicu
 44 si praecisa intentio fuit, ut ipsius bonae consuetudine in Agna
 tione masculina, descendenti ex directa linea ipsius, & ea de fi
 ciente, in linea masculina transversali, & sic in De Ludonico
 Falzono, Nepote ex fratre, exclusis foeminis ex eadem directa
 linea descendentibus, sic ex ista finali ratione conseruationis
 bonorum, strictissime, quam fieri debemus, verba, nelli & do
 tium intelligenda sunt, ut, minusquam sit possibile, diminua
 tur fideicomissum, ut superius abunde dictum fuit.

Nec praemissis, resistunt considerationes, quas ponit Decianus †
 conf. 1. o. nu. 8. & 9. vol. 2. quod scilicet Testator, voluerit dotes
 dari Nepti suae, in recompensationem iniuriae, quam fecit eidē,
 dum eam priuauit bonis, & hereditate sua, contra dispositio
 nem Iuris communis, l. maximum vitium Cod. de liber. prete
 ritis, eodem Iure, quo dicimus, quod statutum excludens fo
 minas propter masculos, dum aliquid eis praeseruat, dicitur id
 facere, in recompensationem iniuriae exclusionis, Allegat Opi
 num, in l. sancimus, Cod. de nupt. & Bald. & Salicet. ac Alber
 ric. in l. quoniam in prioribus Cod. de Inoffic. testam. inferen
 do ex ista recompensatione, ad solam contemplationē Neptis.

Quia pae tanti Viri dictum sit, nimis est fragile fundamentum
 Deciani: Namq; Iniuria non fit foeminis, sicuti etiam, nec ma
 45 sculis, si Testator, relicta eisdem legitima, quae de ceteris bo
 nis suis in alios disposuerit, Filijs dicitur debita iure naturae,
 † ut Doctores considerant, in dicta l. sancimus, & in dicta l.
 Quoniam in prioribus, & ideo quando Pater aliquid relinquit

Filijs suis dicitur in eo satisfacere iuri naturæ, ultra quod libera remanet voluntas disponendi, & in casum dispositionis factæ in alias personas, non dicitur Patrem iniuriam fecisse, cum iure † suo utatur, l. qui iniuriarum. §. is qui. ff. de iure iur. l. 1. §. Deniq. Marcellus. ff. De aqua pluui. arcen. cap. cum Ecclesia, de election. & ideo dixerunt Butr. cons. 2. §. secunda col. propè finem, & post eum Olasc. decis. Pedemont. 1. 26. num. 9. quod dictum Diui Augustini, Quicumq. vult Filium exheredare, & Ecclesiam instituere, aliū querat pro consilio, quā me Augustinū, cuius meminit Can. Quicumque † 17. q. 4. non habet locum in bonis extra legitimam, quare Doctores, quos pro sui sententia citat Decianus, non dicunt illud: ad quod allegantur, quinimò potius affirmant; quod relictum à parentibus, & à statutis exclusi suis frōm inarum, propter maleculos præservatum, ipsis feminis, succedit in recompensationem legitimæ sibi debite de iure naturæ. Nec vilo modo possunt trahi ad intelligentiam, quod intuitu præsuppositæ recompensationis detur sola contemplatio Filiz, ac Neptis, cui relinquitur: Namque & (non tamen admissio) quod in recompensationem priuationis, deberet intelligi relictum Nepti, non hoc ideo, poterit dari consequentia, quod sola contemplatione Neptis, Auus dotem reliquerit: sunt enim hi duo termini diuersi, itaut ab † vno, non cadat illatio ad alterū, vulgata l. Papinianus exuli. ff. de minorib.

46

47

48

raterea vbi præmissa cessarent, quæ tamen verissima sunt, ad huc replicatur, consideraciones Deciani, non militare in casu nostro, in quo Testator vsus fuit verbis limitatorijs, videlicet: (Reliqua pars hereditatis, in totum perueniat,) Itē (subductis legatis vsuprà) ex quibus apparet Testatoris mentem fuisse, non facere Nepti, ad pias dotacione, ultra quā à iure disponitur, minus diminuendo bona, quā sit possibile, ad hoc, ut æguatione pinguius, & abundantius, remaneat consultum; sic in terminis Decianum † interpretatur Hieronymus Rapon. cons. 44. In illa clausula in fine. Memum etiam facit, quod si forèt de ambenda quartæ, quas supponit pars aduersa, deberi Patri suo, vñque ad nihilum reducere omnino fideicomissū, & proinde inanis redderetur Testatoris dispositio, q̄ dicendum minimè venit, quia semper

49

50

51

52

53

54

causae tendit. ¶ est Interpretatio, per quam sustinetur actus,
 nisi quando, ff. de legat. 1. cap. si Papa de Privileg. in sacro &
 consequenter nulla alia potest intrare consideratio, quam
 quod Testator Aulus, relicto dotis, voluerit imputari in eas
 quartas, quas filius potuisset preredere ad sustinendum fidei-
 comissum, quotiens, ff. de reb. dub. cap. Abbate de verborum
 significat. Decius in cap. Quoniam Abbas num. 1. 6. de officio
 delegati, & iur. in testamento null. 1. cum seqq. Cod. de Col-
 latione, & in consuetudine nu. 1. 3. ff. de regul. iur. ubi dicit, quod
 huiusmodi interpretatio, ¶ est regina aliarum interpretatio-
 num, & multa hic cadunt exempla ad sustinendam Testatoris
 dispositionem, ¶ siue supplendo, siue impropriando, ut seri-
 bit Aiciat. de praesumpt. regul. 3. praesumpt. 3. 4. & sic repetitur
 conolq. fin. quod praesumitur Testator, nihil minus voluisse
 expresse, & ita de compensatione, seu imputatione cogitare
 per sortum l. cum filio, & ibi Cuman. ff. de legat. 3.
 Et exempla, eo fortius stringunt, quod ex eiusdem Testatoris iudi-
 cio, patet, Neptis gaudere fructibus hereditatis, & seu bo-
 norum fideicomisso suppositorum, donec nupserit, seu saltem
 usque quod fuerit etatis annorum viginti, quo casu ad hoc ut
 legatur usus fructus sustineatur, quod fieri non potest, nisi de-
 tur imputatio, merito concludendum erit, quod Testator vo-
 luerit imputationem fieri, Saluo &c.

Ego, Rolandus Cauagnoli I. V. D. Casalen-
 sis Aduocatus, & Cuius Mediolani.

Causa haec adhuc pendet indecisa, breuiter tamen speratur exitus fa-
 uorabilis, cum iure deducta replicationem iuris, vel facti ad-
 mittant. In ista Causa venerunt ad manus eas, quae scriptae sunt
 in ista laudat Per excell. Et Multum Reuer. D. Martine
 Antonius Moros Concilio meo, & in scilicet Cuius Casalen-
 sis Mediolani, placito vobis se fortis subijcere: de portu, quia in ver-
 tute Auxilium, quilibet concurrere debeat.

S V M M A R I V M

- 1 Dos data suæ legata ab Auo Nepti ex filio, non imputatur in legitimam. Contrarium verius, sub nu. 2. & numero 20. Et prima opinio, quando procedat vide num. 32. 34.
- 3 Auu dotans Neptem contemplatione filij, & de eo constet, vel sit in dubio, censetur contemplatione filij dotasse.
- 4 Dos legata ab Auo Nepti cōtemplatione filij, vel de eo sit dubium, computatur in legitimam filij per Neptem.
Ratio est, quia dos videtur primo data filio, & breuimānu ab eo Nepti nu 5.
- 6 Dotandi munus, Paternum est.
- 7 Limitatur t. dedit dotem. ff. de collatio bonor.
- 8 Propter quod vnumquodq; tale, & illud magis.
- 9 Filius, cum sit proximior Nepti præsuntur magis dilectus.
- 10 Auu dotans Neptem ex filio, illam dotasse præsuntur contemplatione filij tanquā proximioris, & magis dilecti.
- 11 Auu dotans Neptem, non ex necessitate, sed ex liberalitate videtur dotasse contemplatione filij, & illam dotem teneatur imputare in legitimam suam.
- 12 Filius, licet non possit grauari in legitima, grauari tamen poterit in ea, quando eius filie sunt à patre dotate.
- 13 Filius regulariter imputat in suā legitimam, dotem datā eius filie.
- 14 Dos constituta per Patrum, Nepti fratris contemplatione constituta creditur, & profectitia censetur, & ideo in legitimam filie debitam in Paternis bonis imputatur.
- 15 Profectitia dicuntur quæcunq; intuitu, & contemplatione Patrio peruenerunt ad filiam.
- 16 Officium, & militia filio empta à Patre sicuti imputatur in legitimam, ita valor militie, quam filius obtinuit Patris intercessione, & precibus.
- 17 Donatum, vel datum filio, vel filie Patris contemplatione, in legitimam imputatur.
- 18 Dos data filie contemplatione filij, dicitur profectitia.
- 19 Non refert, quod aliud fiat à me, vel ab alio pro me.
- 20 Residuum, siue Reliquum comprehendit id totum, quod superest.
- 22 Inclusio vnius, est alterius exclusio.
- 23 Taciti, & expressi par virtutis.

- 24 Substitutio fideicommissaria, ne inuitis reddatur, benigna interpretatione sustineri debet. Amplia sub num. 25. & seq.
 27 Voluntas Testatoris pro lege habetur
 28 Voluntas Testatoris ad vnguem seruari debet, & id facere publicè interest.
 29 Lex imposita est rebus, non verbis.
 30 Verba debent aliquid operari.
 31 Voluntas Testatoris coniecturata attenditur.
 33 L. Aui de iu. dot. declaratur.
 35 Nat. in consil. 363. num. 22. reprobatur.
 36 Liberalis, qui non existit in necessitatibus.
 37 Filij obligatio est principalis in dotando, Aui autem accessoria.
 38 Aui non tenetur dotare Neptem propter se, sed propter filium, si-
 ne filius pauper, siue diues sit.

A R G V M E N T V M.

An Aui legans dotem Nepti ex filio censeatur legasse ipsius Neptis contemplatione, an filij, & an ista dos dicatur profectitia, an vero aduenticia, &c. an computetur in filij legitimam a Nepte prætentam.

Emitte sapientiam tuam: ut mecum sit bonè I E S V.

Resens quæstio (An scilicet Brigida Magdalenæ Falzona teneatur imputare in legitimam sibi debitam ex persona Alphonsi Patris sui, libras sexaginta mille, eidem per quon. Io. Baptistam Falzonum, eius Auum Paternum, in causam dotium relictas, an verò vtrumq; cōsequi valeat, dotem nempe, & legitimam in præiudicium fideicommissi iam purificati in personam Ludouici Falzoni, respectu iuris quæsitum in proprietate, per decessum Alphonsi filij, & heredis grauati absq; filijs masculis legitimis, & naturalibus) non pertransit sine difficultate, ob diuersitatem opinionum DD. in hoc dissentientium; adeo ut primâ facie videatur ad fauorem Brigidæ resoluendum; quia cum dos data, †. siue legata Nepti per Auum, censeatur data, & legata contemplatione ipsius Neptis, non Patris, ex quo reputatur aduenticia,

non

non profecturia, ob id in legitimam non venit imputanda, tex.
est in l. Aulus, ff. de iud. Bar. in l. Quæsitum, nu. 4. ff. de leg. 1.
quæ sequuntur Alex. in consi. 185. nu. 1. et lib. 2. in consi. 8.
nu. 7. lib. 3. & in consi. 238. nu. 1. & 2. lib. 5. Menoch. in consi.
8. nu. 4. lib. 1. & in consi. 183. nu. 32. lib. 2. Nat. in consi. 363.
Socin. Sen. in consi. 33. nu. 16. lib. 3. & Peregrin. in tract. de fidei-
com. art. 37. nu. 2. & 22.

Nihilominus contrariam sententiam veriorē esse existimo. ¶
Nam quando constat Auum dotasse Neptem contemplatio-
ne filij, ¶ vel sumus in dubio; eo casu filij contemplatione
id fecisse præsumitur. Dedit dotem, aliā Dotem, quam dedit
Auis, ff. de collatio. bonor. & tunc illam ¶ debet in suam le-
gitimam imputare, quasi à suo Patre dotata sit l. sed si plures
in Artogato, ff. de vulg. & pup. Dos ¶ enim videtur primò
dare filio, & bene manu ab eo Nepti ita argumentatur Ang.
in l. in quam, nu. 2. q. ff. ad l. falcid. vbi dicit pluries pro hac
opinionē consuluissē. Hanc etiam opinionem communiter
teneant Alex. in d. q. in quartam nu. 27. Rip. nu. 202. & ibi-
dem ceteri omnes sentientes, ac in l. Quoniam nouella, & in l.
scimus C. de Inof. testam. Bar. in d. l. Dedit dotem nu. 2. Cyn.
in l. scimus, nu. 3. C. de Inof. test. Alex. in consi. 31. nu. 3. & seqq.
lib. 4. & in consi. 79. Vifo p. c. 1. n. 3. lib. 5. Vbi Appostillator
dat plures cōcordantes, ac in consi. 117. Vifo titulo nu. 5. lib. 6.
Idem Ang. in consi. 78. Bar. in consi. 131. num. 1. lib. 1. Beio. in
consi. 46. nu. 8. in consi. 81. nu. 2. 4. cum duobus sequentibus,
in consi. 116. num. 1. 4. & in consi. 149. num. 59. vol. 2. Cast. in
consi. 64. nu. 4. & in consi. 96. Si dicta Cornelia lib. 2. Cephal.
in consi. 105. nu. 33. de communi Crauet. in consi. 219. nu. 2.
vol. 2. Capol. in consi. 38. nu. 3. vol. 2. Dec. in consi. 81. nu. 5.
vol. 3. Grat. in consi. 119. num. 39. vol. 2. de magis communi
Neuzian. in consi. 76. nu. 10. Ruyn. consi. 196. nu. 6. lib. 2. Surd.
in dec. 18. nu. 8. Gabr. in suis commun. concl. lib. 3. tit. de iur.
dot. concl. 5. num. 2. vbi plures conueniunt DD. autoritates, &
latissimè Sebastia. Medi. in tracta. suo, de compensatio. q. 31.
¶ num. 6. par. prima.

Prima igitur pro hac opinione assertur ratio: quia cum Auis non
teneatur dotare Neptē nisi pro Filio, seu propter Filium, præ-
sumitur dotare Filij contemplatione, propter quem obligaba-

- 6 tur, non propter se; manus ꝑ enim dotandi, paternum est, l. qui liberos, ff. de rit. nup. scđs autem, quando Auus daret aliquid Nepoti, vel Nepti, ad quod non est adstrictus propter
- 7 Filium, quia tunc cessaret dispositio. ꝑ d.l. Dedit dotem; Alex. in consi. 1. 38. nu. 3. vol. 3. Hondedę in consi. 90. num. 4. vol. 1. Surd. in consi. 2. 19. nu. 1. vol. 2. vbi nu. 2. 5. ait, opinionem contrariam non esse tutam, sed communi calculo reprobam.
- 8 Secunda ratio est, quia Auus diligit Nepotem, seu Neptem ꝑpter filium, ergo multo magis censetur dilgere filium; quia propter ꝑ quod vñumquodq; tale, & illud magis Auth. multo magis C. de sacros. Eccles. Grat. in consi. 54. num. 1. 6. & 7. vol. 2. Atqui cum filius ꝑ sit proximior Nepte, ꝑsumitur etiam magis dilectus, l. cum ita, §. in fideicommissis, ff. de leg. 2. & consequenter, dñm Auus ꝑ dotat Neptem ex Filio, illam dotasse ꝑsumitur cōtēplatione ipsius filij, tāquā proximioris, & magis dilecti Hondedę in ꝑccitato consi. 90. nu. 3. 7.
- 9 Tertia adducitur ratio, quia Auus dotans ꝑ Neptem non ex necessitate, sed ex liberalitate, cōtēplatione filij videtur dotasse, quo casu indistinctē eam dotem tenetur filius, in legitimam imputare; cum enim Pater non videatur suum res alienum, soluisse, sed potius donasse cōtēplatione filij, quasi filius ex donatione, eā dotem acceperit ex bonis Patris, ita Alex. in d.l. In quartam nu. 28. Rip. nu. 203. Alcia. nu. 41. & de ꝑsumptio-regul. 1. ꝑsumpt. 1. 7. quos refert, & sequitur Barbosa in tract. suo solut. matr. in l. 1. par. 4. nu. 1. 2. o. to. 3.
- 10 Quarta, & vltima ratio ex eo deducitur, qđ licet Filiꝑ ꝑ nō possit l. grauati in legitima per l. Quoniam in prioribus C. de inoff. testam. cum concordant. poterit tamen grauari in ea, quando eius filiz sunt ab Auo dotatz, vt per Alex. in consi. 1. 54. vol. 7. quem sequitur Grat. in consi. 1. 19. nu. 66. vol. 2. quia regulariter imputat Filius in suam legitimam, ꝑ dotē datam eius filiz, ita resoluit ex cōmuni opinione Couuar. in l. Filium, quem habentem num. 204. C. fam. Hercisc. & alij relati per Anton. Gabriel. d. conclus. 3. num. 8 & Barbosa loco citato.
- 11 Corroboratur etiam conclusio nostra, ex eo, quia sicuti dos ꝑ constituta per Patrum Nepti, Fratris cōtēplatione constituta creditur, vt profectitia censetur, non aduentitia, & ideo imputatur Nepti in legitimam sibi debitam in paternis

honts, ad tradita per Gabr. in dicta conclus. §. nu. 3. Mascard.
 de probatio. conclus. 1 § 6. nu. 6. vol. 1. & Peregrin. in cons. 1 4.
 num. 11. vol. 2. ita etiam quinimo, & multo magis debet Ne-
 ptis imputare legatum dotis in legitimam. Idem etiam dicen-
 dum, si dos sit constituta, & per alium, quia quęcunq; intui-
 tu, & contemplatione Patris perveniunt ad Filiam, profecti-
 tia dicuntur, & sed si plures, §. in Arrogato, si de vulg. & pup.
 ubi acceptum, vel habitum beneficio Arrogatoris, videtur
 descendisse ab ipso Arrogatore, per quem tex. dicit Cyn. &
 labij in hunc modum, in 1. q. C. de inof. testam. quod sicut offi-
 cium, & militia Filio empta à Patre, imputatur in legiti-
 mam, ita etiam imputari debet valor militię, quam Filius
 obtinuit Patris intercessione, & precibus: Crauct. in cons. 1 36.
 ferè per tot. vol. 1. Surd. in cons. 488. num. 9. & 10. vol. 4. & per
 tot. ubi latè de hac materia imputationis in legitimam, &
 quando aliquid est donatum, vel datum Filio, aut Filie con-
 templatone Patris, Idem Surd. in decis. 18. num. 6. ubi ait,
 dotem illam dici profectitiam, & quę contemplatione Pa-
 tris data fuit Filie, & ibi refert exemplum Principia dotantis
 Filiam sui Officialis, & pro ratione, allegatur reg. l. cū servus,
 ff. de verb. obligatio. quę disponit quod non refert, quod
 aliquid fiat à me, vel ab aliquo pro me.
 Præmissis sic attentis, concludendum censco, quod, quando per
 coniecturas, vel aliqua vehementia inditia, constat Avum &
 dotem dedisse cōtemplatione Filij, vel saltē dubitatur, quo
 casu idem est, ac si contemplatione Filij dotasset; tunc com-
 putatur dos data in legitimam, ex Accurs. in dicta l. Dedit dotē
 in vers. idem in princ. Mascard. in dicta conclus. 1 § 6. num. 4.
 ubi hoc modo conciliat opiniones contrarias, & Rot. Rom.
 in decis. 706. vol. 1. in novissimis, ubi reperitur decisum in si-
 milibus terminis, non deberi dotes ultra legitimam.
 In casu autē proposi- tæ quæstionis, nullatenus ex lectura Testa-
 menti elici potest, Avum voluisse dictam dotem relinquere
 contemplatione ipsius Neptis, sicut nec etiam dici potest dis-
 positionem ambiguam extare: quo casu ius etiam faueret
 fideicommissario ex superius adductis, sed ex coniecturis, &
 indicijs vehementibus, quę ex testamento colliguntur clarè
 constar, Avum dotem reliquisse contemplatione filij præci-

15.

16

17

18

19

20

214. pue ponderando verba illa testamenti (Residuum dictæ hereditatis mee sit præfati Ludouici Falzoni &c.) & paulo infra (quia reliqua pars hereditatis mee vespura, volo, quod in totum sit, & pertineat in dictum Ludouicum &c.) quarum dictationum Residuum, & Reliquum (quæ vobis, & idem significat) importantia, comprehenditur idem, quod superius. Ad notandum. Cuius hereditatis sit, & in l. p. est reliquorum.
215. Secunda verò coniectura deprimitur ex illis verbis in fine testamenti positis: sibi sicut declaro, quod vbi contingit de eadem dictum Alphonsum &c. ita tamen quod ipsa facta in uita annorum viginti, quatenus voluerit protrahere dictum matrimonium, vel non inuenietur Visum ad eius uiam, quod eo casu, ipsa à tunc in antea, habeat tantum usum fructum dictæ domus, & dictæ domus, de qua supra) ex quibus considerando illa verba (habeat tantum usum fructum dictæ suæ dotis, & dictæ domus de qua supra) clarè, dignoscitur, Testatorem sic disponendo, voluisse, quod post viginti annum, quo tempore ad summum consolideretur, usum fructus proprietari in fauorem præf. Ludouici, deductis legatis Nepotibus ex fratre, & Sororibus, ac dote, & domo legata ipsi Brigidæ, (quæ debent sufficere ad præf. legitimam) eandem fore exclusam à quavis pretensione super residuo hereditatis per reg. l. cum Prætor, ff. de de iudi. & in eo residuo constitutum diceretur fideicommissum. Præterea ex eisdemque verbis si non expresse, saltem tacite inducitur, mentem Testatoris eam fuisse, ut Brigida eius Neptis esset contenta dote sibi relicta, eamque in præf. legitimam Paternam impetraret, cum non sit maior prærogatiua taciti, quam expresse vulgata reg. l. cum quid ff. si cert. petat.
216. Tertia insurgit coniectura, quæ sola sufficit ad destruenda quæcunque fundamenta, quæ adduci possent ex parte Aduersariorum, & ea est, videlicet: quia si affirmare vellemus, dotem Brigidæ legatam sibi relictam fuisse ipsius contemplatione, clausura omnino redderetur Testatoris dispositio: Enimvero fideicommissum per eum factum in bonis suis, ad nihilum redigetur. Nam si faciendæ esset detractio legitimæ filijs, & dotis ac Legatorum per Testatorem relictorum, id dicta hereditate

nihil pœnitens remaneret fidei commissario: Et hoc colligitur ex confessione, quâ fecit ipsa Brigida, in quadâ scriptura eius nomine producta coram Senatu Excell. occasione impediendæ executionis sūitæ latæ aduersus ipsam, in causa quam habebat cū Collegatarijs præf. q. Io. Baptiste, de qua cōstare dī in actis, & in qua legitur, q. deducta dote, domo, & legitima, nō superest tantū in hæreditate, quod possit satisfieri omnibus Legatarijs, & super eo plurimum insisterit ad mouendum Excell. Senatū, vt hac de causa excluderet Legatarios ab executione sententiæ prædictæ; qui quidem Excellentiss. Ordo habita ratione supplicationis Collegatariorū, & exceptionis d. Brigidæ, confirmauit dictam sententiam suam, iterumq. condemnauit dictam Brigidam ad solutionem Legatorum, præstita tamen prius per Collegatarios fidei iussione

Quocirca ne intercidat fidei commissaria substitutio, † neuē illa
 24
 nouitilis reddatur, benigna interpretatione sustineri debet text.
 est not. in l. Cogi in prin. ff. ad Trebell. quo loci Testator enim
 rogauit, peculium suum restitui, atq. ita fidei commissum con-
 stituit, sed fuit dubitatum, an sub fidei commissio continere-
 tur sola pecunia, an verō tota successio: Et respondet Vulpia-
 toram successione contineri, ea motus ratione, ne intercidat
 fidei commissum: quæ quidem interpretatio, & voluntatis cō-
 25
 iectura est admittenda, † quāuis fratres defuncti super sint,
 & extraneus sit substitutus, l. Scruola 76. infra eo. ad Trebell.
 & ibi not per Bannu. 1. & 2. vbi num. 3. ampliari conclusionem in
 locum † sibi vendicare, etiam si Mater, vel Frater fuissent
 26
 in medio, & ex hoc laderentur: Bartolum sequitur Mantica.
 de coniectu. ult. vol. lib. 7. tit. 3. num. 1. Sic ergo in proposito
 benigna interpretatio erit facienda, vt scilicet deducta dum-
 taxat dote, & domo Brigidæ per Auum legata, totum resi-
 duum, super quo est constitutum fidei commissum, restitua-
 tur Ludouico substituto, absq. illa diminutione residui, & cō-
 magis id effici debet, quō fidei commissum dicitur fauorabile,
 quod ex cō iudicari debet, quia cum Testator constituerit fi-
 dei commissum in personam Ludouici Agnati, agitur de ob-
 seruanda ipsius Testatoris voluntate, † quæ tunc pro lege
 27
 habenda est, text. est in l. C. de Sacrosan. Eccles. & §. disponat
 in Auth. de nup. hoc ideo ad vnguem † observari debet, & id
 28

facere publicè interest, l. vel necare, ff. quemadmo. testa. apert. Ia. in l. Gallus in §. quòd si is in 2. lectura, num. 7. ff. de lib. & posthum. & Menoch. in tract. suo de præsumptio. lib. 4. præsump. 67. nu. 20. cum aliquot sequentibus.

Demum alia additur consideratio, fortasse non levis: quia ni
 Brigida imputaret dotem sibi legatam in legitimam eius Pa-
 tris; Testatoris dispositio seruiet de vento, quia detractis
 particulariter relictis, domo scilicet, dote, & legitima, nil præ-
 nitus remaneret obnoxium fideicommissio, & hoc ex confessione
 partis, de qua supra, elicitur. Verum ut aliquè fortiat effectum,
 omninò fugiendus erit intellectus ille, qui seruit de vento, & in
 29 verbis, ac ineffectu nihil importat, cum lex imposita sit rebus, &
 non aut verbis c. commissio, in §. r. de electio. lib. 6. & in l. 1. C. com-
 mu. de lega. Alex. de Neuo in c. Relatum, nu. 7. extra de cleri.
 non residentibus: Quòd autem Testator in presenti casu no-
 luerit eius dispositionem de vento seruire, sed omninò habere
 suum effectum iux. per eum disposita, manifestè apparèt ex
 eodemmet testamento, paulò ante dispositionem generalem
 ibi. (Item dico, & protestor me remanere Creditorem Ludo-
 uici Falzoni Nepotis mei, ex q. Iacobo Antonio plim fratre
 meo de summa librarum nonaginta mille, vel circa: causa mer-
 cimonij ei venditi, & aliorum, ut continetur in Instrumento,
 rogato per te Notarium infra scriptum, & declaro illas omnes
 pecunias implicari debere in proprietate idonea, ad beneficiu
 heredis mei, ad laudem Io. Gulielmi, & Octauij Fratrum de
 Siccis Nepotum, meorum ex Sorore, quæ proprietas remaneat
 obnoxia fideicommissio, ut infra: En igitur quòd ex huiusmo-
 di verbis clarè constat, Testatorem voluisse constituere super
 30 bonis suis fideicommissum, ut ergò aliquid & operentur hæc
 verba, l. si quando de leg. 1. cum multis, per Dec. relatis, in cap.
 Pastoralis extr. de appellatio. dicemus Testatorem voluisse
 comprehendere legitimam in dote eidem Brigide legatam: Et
 licet posset dici, hanc esse mentem cōiecturatam: nihilominus
 31 ea & attendenda venit, licet Imperator, & ibi not. ff. de leg.
 pri. quia cōiecturæ voluntatem Testatoris ostendunt, licet,
 in prin. ff. de leg. pri. seruanda igitur erit Testatoris voluntas,
 ubi de ea apparere potest, cum ita, §. fin. de leg. 1. & l. in condi-
 tionibus, ff. de conditionib. & demonstratio.

Nec obstat D.D. ex aduerso allegati pro Brigida, quia præterquam quod fuit demonstratum plenè, contrariam sententiã veriorẽ esse, responderetur.

Primo eorũ opinionẽ posse procedere, quando liquidò cõstaret, ¶ vel per indicia vehementia, vel per cõiecturãs, Auum Nepti dotem dedisse contemplatione ipsius Neptis, nõ Filij, Alex. in dicta l. In quartam, nu. 27 ff. ad l. falcid. & Bar. in dicta l. Dotem, num. 2. ac ahj relati per Mascar. de probatio. dicta conclus. 36. nu. 1. vol. 1. & ita intelligi debet dicta l. Auis ¶ ff. de iur. dot. super qua est fundata opinio contraria, vt not. Ang. in d. l. In quartam, num. 10. & Bero. in conf. 46. num. 8. & conf. 51. nu. 4. vol. 3. Secus autẽ, vbi apparet ex coniecturis, Auum reliquisse Dotem Nepti cõtẽplatione Filij, prout in casu nostro cõiecturãs, & indicia adesse demonstraui, non mirum fillam debet in legitimam imputare.

Secundo responderetur (ẽtra tamen veritatis prẽiudiciũ) quòd licet relictum ¶ ab Auo Nepti aduentitium censeatur, Atamen, quando est relictum ex causa dotis, præsuntur illud profectitium, propterea dos ab Auo Nepti relicta imputatur in legitimam debitam ipsi Nepti, in bonis Patris: Alex. in conf. 8. nu. 7. lib. 3. Peregrin. in conf. 14. nu. 10. vol. 2. Honded. in d. conf. 90. nu. 4. vbi inquit hanc esse communem opinionem, & contrariam non esse sequendam, & Magon. dec. 1. Florent. 13. nu. 7. quò loci refert, in hoc magis communiter reside- ¶ re D.D. & secundum hanc distinctionẽ ita fuisse vocatũ.

Nec refragatur id, quod adducit Nat. ¶ in conf. 363. num. 22. nempe, quòd, quando filius est Diues, & Auis dotat Neptem, nõ videtur Filij contemplatione id facere, sed quando filius est inopis, non potest dici, quòd sit data filij contemplatione, quia non tenebatur dotare, sed quia ipse erat obligatus, ¶ et tunc, quia in necessitatibus ¶ non dicitur quis liberalis, Rem. aliena ff. de adim. leg. quoniam huiusmodi obligatio Aui existente filio inope, non est propter se, sed propter filium, & Auis tenetur, quia filius est obligatus, & obligatio ¶ filij est principalis, Aui autem accessoria, vt habetur in d. l. De adim. leg. & non Bar. in conf. 33. nu. 16. vol. 3. & in d. declar. C. de p. in conf. 10. nu. 30. cum multis sequen- ¶ tibus, & in conf. 43. nu. 51. & seq. qui ostendit etiam in casu,

in quo Auus dotat Neprem ex Filio inope, Dotem censei
datam contemplatione Filij, & in legitimam imputari, cum
obligario illa Aui, oriatur propter Filium, non propter se, re-
probata opinione Alex. in dicta l. In quattam, quam sequutus
est, Nat. loco relato. Concludamus itaq. quod siue Filius sit
pauper, † siue diues, Auus non tenetur dotare Neprem
propter se, sed propter Filium, vt pulchre considerat Honded.
in dicto cons. 90. nu. 28. & seq. vol. 1. & ita iuris esse censeo in
casu propositæ quæstionis pro fideicommissario, &c. saluo &c.

Ego Marcus Antonius Morus IV. D.

S V M M A R I V M

- 1 Res emptæ per Patrem nomine filij eidem videtur donata. Contra-
rius verius num. 2. Declara prout in num. 5. & seqq.
- 3 Emptis alieno nomine, sed de propria pecunia, acquirit ei, cuius no-
mine facta fuit emptio, sed ei competit actio ad pecuniam.
- 4 L. Filia, C. famil. Herciscun. declaratur.
- 5 Nat. in cons. 94. num. 10. in fi. lib. 1. declaratur.
- 6 Pater, quando expresse donat filio, pro confirmatione donationis re-
quiritur traditio.
- 7 Taciti, & expresse, par est iurum.

A R G V M E N T V M.

An, & quando emptio facta per Patrem nomine Filij, & de pro-
prijs pecunijs, inducat presumptionem donationis.

DECISIO CONSULTIVA XXXI.

Emitte lucem tuam Domine: & vera creabuntur eloquia.

ISO Instrumento emptionis factæ per q. Io.
Baptistam Falzonum, de quadam Appotheca
nomine Alphonfi eius Filij, de pecunijs tamẽ
proprijs ipsius Io. Baptistæ, dubicandũ venit.
An Appotheca prædicta pertineat Brigide
Magdalene vti filie, & heredi Alphonfi, &
dato quod pertineat, quæstio alia insurgit.

An ad commodum Ludouici Falzoni fideicommissarij uni-

uersalis

notatis hereditatis præfati Io. Baptiste, sit detrahendum præ
tunc rogatum in emptionem ipsius Appothece.

Quæ tamen dubitatio prima facie resoluenda venit ad fauorem
Filiz, & Nepris, quia tanquam hæres Patris Alphonfi, cuius
indoluit Appothecam emisse dicitur Auus, videtur posse præ
tendere, quod non veniat in restitutionem fideicommissi, ex
l. Filiz, cuius nomine Cod. Familiz herciscundæ; vbi videtur
colligi, quod res. †. empta per Patrem nomine Filij, videtur
eidem donata, sic etiam visus est sentire Bartol. in l. Quæ do-
tis, num. 12. ff. solut. matrimo. quem sequitur Natta conf. 94.
Nobilis Io. Maria, num. 10. in fine.

Sed eis non obstantibus in contrarium residet veritas: † Namque
certa iuris est conclusio, quod emens alieno nomine, † sed
de pecunia propria, acquirit quidem ei, cuius nomine facta
fuit emptio, sed ei competit actio ad pecuniam, Castrensis in
l. Cum oportet, col. 2. versic. Sed quid si filius, Cod. de bon.
quæ liber. Ripa in 4. responso, in tertia parte, l. prima, & ibi
notant omnes, Cod. si quis alteri, vel sibi.

Nec obstat dispositio l. Filiz †. Cod. Famil. herciscundæ, quia
respondetur, quod illius dispositio tunc demum procedit, si-
cuti & dicta Nattæ †. in citato conf. 94. quando Pater rem
emit, & nomen Filij in Instrumento apponi debet, & post-
modum re ipsa fuerit subsequuta traditio, sic ibidem notat
Bartol. sicuti, & in tit. Cod. Si quis alteri, vel sibi, l. 1. In l. Si
donatione, nu. 2. Cod. de collat. Corn. conf. 15. ad finem, lib. 4.
Cratet. conf. 86. nu. 3. Menoch. de Arbitrar. l. iudicum, casu. 88.
nu. 11. Vbi verò non est sequuta traditio rei emptæ in Filiu,
tunc non præsumitur acquirere donasse, operatur enim tradi-
tio quandam acquiritæ declarationem, quod non animo re-
perendi, sed sola intentione donandi acquisitionem facit, pro
Filio, quod cessat, vbi traditio non interuenit, Quinimò si quæ
Pater expressè † donat Filio, requiritur pro confirmatione do-
nationis, quod interueniat traditio, l. Si emancipati. C. de do-
natio. Alberi. in l. non statim, num. 1. ff. de pecul. multò magis
eadem traditio desiderabitur, in donatione præsumpta per le-
gem, cum non sit maior † prærogatiua taciti, quàm expressi
cum quid, ff. si cert. pet. & proinde, cum in casu, de quo agi-
tur, nulla fuerit facta traditio, merito cessat dispositio l. Filiz,

vt Præcitati Doctores affirmant, & ideo quicquid iuris fere-
spectu Domus in Filia Brigida, annexum habet onus pretij,
quod fideicommissario competit. Pro quo &c. Saluo, &c.

Ego Rolandus Cauagnol. L. V. D. Casalensis
Advocatus, & Cuius Mediolani.

Succedunt in eadem causa Allegationes I. G. Marci Antonij Mori.

S V M M A R I V M.

- 1 Empio facta à Patre sub nomine Filij non efficit, vt presumatur donatio; sed videtur Pater nomen Filij in Instrumento accomodate apposuisse ad aliquem finem. Amplia sub num. 5.
- 2 Præsertim si Filius non fuit præsens, num. 2.
- 3 Empio presumitur simulata, & nomen Filij simulate insertum, cui titulus est appositus in persona Filij, & traditio est facta Patri.
- 4 Pater, licet in Instrumento contractus emptionis facta nomine Filij, diceretur verbo dono, non ob id presumitur donatio; nisi præcesserint benemerita, vel traditio rei emptæ.
- 5 Donatio ad effectum, vt presumatur in emptione facta per Patrem nomine Filij, duo copulative requirit.
- 6 Donatio inter Patrem, & Filium non valet, nec morte confirmatur nisi interueniente traditione.
- 7 Emiso sapientiam tuam, vt mecum sit bone I E S V.

IN proposita difficultate: An scilicet Appo-
theca emptæ per Patrem de proprijs pecunijs
nomine Filij presumatur donata Filio, ita ut
propria ipsius dicatur breuitati consulendo
cenleo contra Filiū. Nam cū Pater ꝑ acqui-
rens nomine Filij, non deuenit ad traditio-
nem rei emptæ, sed tota acquisitio residet in
ipso, sequitur, vt non possit præsumi donatio, sed censetur
Pater in Instrumento, nomen Filij accomodate apposuisse,
propter aliquem finem, sibi notum iuxta tex. in l. cū propria,
C. Si quis alteri, vel sibi, & l. 1. C. de tit. vbi glo. & DD. omnes,

& not. Bar. in l. Filie, C. famil. hercil. & in l. que dotis, ff. solut. matr. vbi lat. Ias. in l. 1. §. 8. de ro. ha. conf. 78. num. 2. o. lib. 2. Signor. in conf. 186. In themate in prin. Et eo magis id procedit, quia Filius non fuit præsens, vt p. Alex. in d. l. quæ Dotis, in l. 9. & Gabriel. in cōf. 32. n. 1. & 2. vol. 2. Ictitōd emptio in casu nōt psumit simulata, & nomē Filij simulatē, insertū, quia titulus est appositus in persona Filij, & traditio vera est facta Patri, arg. rex. in l. si Filij tui 16. C. de donat. inter Vlt. & Vx. vbi habetur, q. si est appositus titulus in persona Vxoris, & traditio est facta ipsi Marito, emptio simulata præsūmitur, sicut si traditio, & titulus in persona Vxoris concurrant, quia tunc ei acquiritur Dominium, l. multum interest, C. Si quis alteri, Dec. in conf. 543. In casu pōpositō num. 15. cum seq. vol. 2. vbi lat. Quiniad. & amplius pro confirmatione conclusionis dico, quod licet Pater in Instrumento contraxit uteretur verbo, *Dono*; nihilominus Donatio non præsūmētur nisi benemerita p̄cessissent, vel res nomine Filij empta eidem esset tradita, & donata, ita Ias. in l. Si donatione circa l. in prin. & nu. 1. C. de collatio. Cum itaq. nihil prorsus rursus ex dicto contractu emptionis fuerit Filio in Appotheca acquisitū, opere p̄stitum est, vt remanserit in bonis, & hereditate dicti Emptoris, & contineatur sub vniuersali institutione, & consequenter sub fideicommissio, Gabr. loco relato, & Signorol. in d. conf. 186. in principio, vbi in vers. Tertio casu, & in fine attendit hanc conclusionem procedere, etiam si Pater rem tradidisset Filio, pro quo emit, nō expressa causa, quia si benemerita non p̄cesserunt, adhuc (inquit) res erit Patris acquirētis.

Ex quibus omnibus concludendum videtur, duo copulatiue requiri ad effectum, vt ex emptione facta per Patrem de proprijs pecunijs, nomine tamē Filij, donatio p̄sumatur, et scilicet, vt emptio sit facta nomine Filij, & quod sequatur traditio d. l. 2. vbi Bar. Cōrn. in conf. 185. n. 3. vol. 2. vbi dicit q. donatio inter Patrem, et Filium non valet, nec confirmatur morte, nisi interueniat traditio in vitā Patris Gabr. d. conf. 32. n. 3. Dgc. in d. l. Si donatione num. 78. Menoch. de Arbitra. l. d. lib. 2. cōf. 185. num. 11. Berra & Saluo &c.

Ego Marcus Antonius Morsus I. U. D.

S V M M A R I V M

- 1 Transactio, an habeat locum, si non fuerit fides seruata, ei qui transactionem intendit rescindere.
- 2 Qui non facit, quod debet, non recipit, quod oportet.
- 3 Agens ex transactione, an incumbat onus probandi implementum, ex sui latere.
- 4 Transactio, an sit contractus innominatus.
- 5 Transactio non corrumpit, ubi non seruatur promissa. Et offertur ratio.
- 6 Transactio habet vim rei iudicate.
- 7 Actio datur ad implementum, in transactione.
- 8 Penitentia non habet locum, in transactione, ita, ut possit redire, quis, ad primariam actionem.
- 9 Stipulatio adiecta contractui, transactionem firmiorem redditu fecti, & ceteros contractus.
- 10 Reg. non obseruanti, non obseruandū, quando, & quomodo procedat.
- 11 Transactio stipulatione firmata, naturam stipulationis assumit.
- 12 Frangenti fidem, fides frangatur eidem, non procedit in capitulis separatis, sed in connexis tantum, & quare.
- 13 Fraudem repellere cuilibet permittitur.
- 14 Offensio nulli permissa est.
- 15 Transactio non potest conferri contractui innominatus, quando est ordinata ad alium contractum, ut puta emptionem.
- 16 Penitentia non est locus in contractibus innominatis, ubi res non est integra.
- 17 Paries communis, pro diuiso quando dicatur.
- 18 Socius in pariete communi, pro diuiso nihil potest agere, nisi a mediocritate parietis.

A R G V M E N T V M.

Transactio, an, & quando rescindatur, sub pretextu inadimplemeti, ita ut licitum sit alicui, ex transigentibus ab ea recedere, & ad Primariam actionem redire.

Emitte lucem tuam Domine: & vera creabuntur eloquia.

V B I T A T V R. In causa, quam Præstantissimus I. C. Casalensis Dominus Euander Ciuacrius, habet hic Mediolani, coram Ill. & M. Reuer. D. Iudice Metropolitano, cum M. Reuer. Capitulo Cathedralis Ecclesiæ S. Eualij Civitatis Casalensis, An eidem obstat, (quod nonnulli autumant) † transactio-

ni non esse locum, vbi eam deducens non probauerit adimpleuisse ex latere suo: quasi quòd tota ratio contractus huiusmodi, sit fundata in tacita conclusione, si sibi fides adimpleatur, cap. cum peruenit, extra de iure iur. l. cum proponas, Cod. de pact. Qui enim non facit † quod debet, non recipit quod oportet, sic ex Bald. in cap. 1. Qualiter Dominus proprius feud. priuet. & in l. Post legatū. ff. de his quib. ut indign. ac in Auth. Dos data, C. de donat. ante nupt. scribit Mascard de probat. conclus. 388. Cum transactio nu. 12 & seq. Addo Ego Theoriam hanc probari, ex l. cum proponas, Cod. de pact. vbi sermo. lit. de non seruanda transactione, ob inadimplementum.

Quod dictum in tantum extendunt aliqui ex scribentibus, vt qui non impleuit ex parte sua, cadat ab actione transactionis, & viam aperiat Parti † redeundi ad primariam actionem, perinde, ac si nulla vnquam transactio facta fuisset, Mascard. loco citato nu. 4. post Caput. aquen. decis. 317. parte. 3. & Bursat. conu. 101. nu. 16. inherendo conclusioni, quòd in contractibus innominatis, inter quos annumeratur † transactio, l. siue apud acta, Cod. de transact. locus sit penitentis, quando res est integra, l. 4. § pri. & l. si pecuniam, in principio, Cod. de condit. ob causam.

Sed præmissis neutiquam obstantibus veritas est, in transactione, regulam propositam non procedere: quòd aliqui senserunt, specialiter hoc induci fauore † minuendarum litium, vel fauore liberationis, quæ per transactionem inducitur, vt notat Bartol. ad l. Quamuis, Cod. de transact. quem sequitur Franciscus Curt in l. Cum te transigisse nu. 1. & in l. Fratris in fine, Cod. cod. Habet enim transactio † vim rei iudicatz, quòd

ad lites finiendas, ita ut nec etiam Principis rescripto rescindi
 valeat, l. caussas, Cod. eod. quod nouissime probat D. Carolus
 Bardellonus l. C. de legali Philosophia benemeritus consi. 7.
 plura in presenti facto nu. § 1. post Surdum decis. Mantuan.
 266. *Quæstio hæc, nu. 12.* ubi dicitur hoc esse regulare in tran-
 sactione, ut licet ea non fuerit impleta, non liceat tamen redi-
 re ad Actionem primariam, sed agendum sit ad implementum,
 † per l. si profundus, Cod. de transact. & ibi l. si. num. 7. citat
 Bartol. & Castren. quibus addedi sunt Ioseph. Ludouic. decis.
 Peru. 1691. Tifens. num. 101. par. 2. ubi dicit, quod si transigens
 ob inobservantiam posset redire ad primariam Actionem, li-
 tes fierent imminutales, & de facili aperiretur via transigenti-
 bus, recedendi a transactionibus, sequendo opinionem Natte
 in consi. 133. *Quidam Nobiles nu. 3.*

Vel etiam accedit, quod ratione stipulationis, quæ reperitur ap-
 posita in Instrumento transactionis, prohibetur pœnitentia,
 † & transitus ad primariam actionem, etiam quod res esset
 integra, sic notat Bald. in cap. 1. de pact. in principio, ubi dicit,
 quod nullus in iure civili firmior contractus reperitur, quam
 stipulatio, l. si ex pacto, & l. si non singulis, Cod. si cert. pet. &
 subdit quod ideo Auctores iure civili inuenerunt, & introdu-
 xerunt stipulationem, † ut esset inter homines firmitas fi-
 dei, & promissionis, inferendo, quod propterea ubi interuenit
 stipulatio, non habet locum pœnitentia, & istud repetit idem
 Bald. in l. sicut penult. q. Cod. de action. & obligat. quæ refert,
 & sequitur Lancelotus Gallianus, super Rubrica. ff. de verb.
 obligat. num. 218: quod dictum perpendens Natta in citato
 consi. 133. num. 4. dicit, quod sicuti in contractibus nomina-
 tis, non habet locum Regula non obseruanti, † non obser-
 uandum, l. iunctiue, & ibi Bal. Cod. de rei vendicat. Ita etiam
 non habet locum in transactione, in qua est interposita stipu-
 latio, quia tunc fortitur † eius naturam, & proinde bene di-
 xit Franciscus Curt. in l. vi responsam, nu. 4. Cod. de transact.
 quod ubi Aquiliana stipulatio, & acceptulatio secuta fuit in
 transactione, ipso iure extincta remanet omnis pristina actio,
 nedum personalis, sed etiam realis, ita ut inobservantiam ne-
 queant reuiuiscere.

Insuper addendum venit, quod clausura, & obturatio fenestra-

rum, res est omnino diuersa, & separata ab eò aqueductu subterraneo, quem prætendit Capitulum, vt patet ex Instrumento inito inter partes de Anno 1531. 26. Octobris, vbi sic distinguuntur negotia, vt connexa non sint, quo casu succedit conclusio, quòd Regula, quæ habet, quod frangenti † fidem, si des frangatur eidem, locum habet circa idem capitulum, vel connexum, sed non circa separatum, vel diuersum, sic ex Cyno, & Petro de Bellapertica, in l. cum proponas, la. 2. Cod. de pactis, per tex. in l. fin. Cod. comod. subtiliter non minusquam concludenter pependit Natta in iam citato cons. 133. num. 5. vbi rationem eam esse dicit, quòd vbi negotium idem est, si des tunc dicitur frangi ad defensionem sui, & repulsionem † fraudis, quòd permittitur, l. Atqui natura, §. Cum nec absente ff. de negot. gest. l. Papinian. §. Quarta, ff. de inoff. test. vbi autem Capitulum est diuersum, dicitur tunc fieri ad meram defensionem † quòd non licet. l. 1. Cod. vnde vi.

12

13

14

15

Insuper aduertatur, quòd transactio, de qua agitur non potest censeri contractus innominatus † cum fuerit ordinatus ad contractum nominatum, emptionis scilicet, & venditionis, de parte parietis, quo casu assumit naturam illius, l. labeo scribit, si mihi bibliothecam, ff. de contrah. empt. vbi transactio naturam assumit venditionis: vel saltem negari non potest quin sit mixtus, quo casu non est locus penitentiae, l. Labeo scribit si mihi, l. fundi partem. ff. eod. sic not. Franciscus Curt. ad l. Quamuis nu. 7. Cod. de transact. post Rayner. de Forlucio ad l. in num. 4. ff. de condit. caus. dat. caus. non sequuta.

Demum illud est certum, quòd vbi versaremur in contractu merè innominato, in quo esset locus penitentiae, † tunc admitteretur, vbi res esset integra, l. si pecuniam, ff. de condit. ob caus. secus vbi res non esset in primo statu, Bartolin. l. quinta, ff. de condit. caus. dor. Olasc. decis. Pedemont. 98. Io. Petrus, nu. 5. Caualecan. decis. 34. nu. 3. & 4. parte 2. Atqui in casu nostro; Res ipsa non est integra, quia solum fuit pretium medietatis parietis, vt constat publico Instrumento Anni 1536. in quo ratificatio primi contractus legitur, vna cum receptione integri pretij, ergò.

16

Sed etiam res non erat integra, quia quoad aquæ ductum, patet expressè, quòd Auctor D. Caualetij adimpleuerat ex latere

quia Locatori, incumbit onus probandi contrarium.

- 3 Pendente probatione, non potest compelli Conductor ad solutionem.
- 4 Per simplicem actum locationis, non dicitur Locator munus suum exercuisse nisi simul docuerit adimpleuisse, & patientiam accommodasse.
- 5 Locare & pati, quod fruatur, sunt actus separati, in tantum, quod ab uno non inferitur ad alium.
- 6 Bona fides exigit, ut quod conuenit, fiat.
- 7 Sola scriptura, & instrumento non probatur possessio, seu tenentis traditio.
- 8 Institutum praesertim probationem probatam crediti, & euidentem.
- 9 Clausula fideliter, sincere, & prorsus inuiolabiliter, ex Decreto Serenissimi Principis, habet vim iuramenti.
- 10 Patientia praestita probatur, per usum rei locatae.
- 11 Exceptio patientiae non praestita, per Conductorem opposita, tollitur per testes Locatori.
- 12 Conductor obligans se de nouo, excludit se a retentione personae, & a compensatione, praesertim, virtute clausulae habentis vim iuramenti.
- 13 Debitor potest opponere exceptionem compensationis, etiam quod spontaneam subierit condemnationem, & intra certum terminum, cum iuramento soluere promiserit creditori. Declara. n. 14. 16.
- 15 Liquidi ad illiquidum non admittitur compensatio.
- 16 Iuramentum semper intelligendum est, rebus sic stantibus.
- 17 Qui compensat soluere dicitur a Limit. ut num. 19. (sare.
- 18 Qui vult compensare, neque veri, neque fidei, dicitur realiter exbur-
- 19 Quando verbum soluere non profertur simpliciter, sed cum adiuncto, tunc verbum solutionis, capitur stricte, & proinde requiritur vera, & realis solutio, & excluditur compensatio.
- 20 Verbum solutam, iunctum etiam verbo pecuniam, importat veram, & naturalem solutionem.
- 21 Vbi requiritur vera solutio, non admittitur compensatio.
- 22 Compensatio non admittitur, neque ubi tractatur de specie ad quantitatem, sed nec etiam de uno genere ad aliud genus.
- 23 Iurat in dolo proximo suo, is qui aliter, quam facturus sit, promittit, vel qui verbis suis unum promittit proximo suo, & aliud gerit in corde.
- 24 Verba promissionis sicut, & iuramentum debent intelligi, sicut in-

telligit is cui iuratur, vel promittitur.

- 27 Dominus inter iuramentum, & loquellam nostram nullam vult esse distantiam.
- 28 Colonus non facit fructus suos, nisi soluta mercede, vel habita fide.
- 29 Conductor propter malam fidem, amittit iura se que habebat.
- 30 Mandans tenetur actione mandati.
- 31 Mandans an teneatur, vel ex eo quid sciuerit, & approbauerit, vel ex eo quod gesta in eius utilitate versa fuerint remissive.
- 32 Mandati verba, sunt attendenda.
- 33 Mandatum est stricti iuris, & interpretationis.
- 34 Mandatum, non solum in substantia, sed etiam in qualitate diligenter debet obseruari.
- 35 Verba mandati, mentem mandantis euinciant.
- 36 Homo integre vite dicitur, qui est innocens, candidus, & huius vitio corruptus.
- 37 Integer homo is dicitur, qui firmus, non cautus est.
- 38 Procurator si post mandatum factum, est factus ribaldus, vel inimicus, vel alias conditionem mutauerit in deterius, videtur eo reuocari mandatum.
- 39 Procuratori qui mutauit conditionem suam in deterius, non recte soluitur.
- 40 Requiritur scientia inuitate conditionis in eo, qui mandatorio soluitur.
- 41 Qui prudentum consilia requirit, videtur habere animum procedendi de iure, & non de facto.
- 42 Aduersarius fiat dictio tamen.
- 43 Mandatarius fines mandati non debet egredi.
- 44 Quicquid facit Procurator ultra conuenta in mandato, non tenet.
- 45 Clausula concedo tibi, ut ius arguit, formam mandati et esse libera.
- 46 Per hac verba, omnia possis, que possum ego, vel que potest verus Dominus conceditur libera potestas.
- 47 Præcedentia, declarant subsequencia.
- 48 Verba necessarium, & expediens, non liberam potestatem enunciant, sed solum utilitatem.
- 49 Utilitas consistit in arbitrio boni Viri, non autem in libera voluntate operantis.
- 50 Verba cum parca, sic videbitur, boni Viri arbitrium arguit.
- 51 Idem de verbo placebit.
- 52 Idem de verbis, necessario, & opportuno.

- 53 Dictio conueneuole, sonat in dictionem prout concedens, seu congruens erit iuri.
- 54 Dictio sconueneuole, sonat in dictiones indecens, & illicitum.
- 55 Dictio conueneuole, solet resolui in sensum dictionis conducibile,
- 56 Dictio sicut nos, conditionem importat. (vel stile.
- 57 Dictio sicut nos, idem importat, ac si dictum fuisset ita conuenienter, & decenter facies, sicut nos presentes faceremus, vel facere
- 58 Beata terra, cuius rex est nobilis. (possemus.
- 59 Commissio generalis data Procuratori, de solis fieri à Domino, intelligitur de solis fieri ordinariè, & non extraordinariè.
- 60 In mandato etiam cū libera administratione, debet considerari an mandans locutus fuerit per verba vniuersalia.
- 61 Mandatum licet sit generale, & cum libera administratione, semper tamen excluditur dolus.
- 62 In mandato non veniunt illicita, & que ardua sunt, & expressis maiora.
- 63 Dominus ex delicto Procuratoris, tenetur, accomodatur responso.
- 64 Quando deputatus ad officium est tentus, & habitus per deputantem, ut persona integra, deputans non tenetur.
- 65 Quod facit procurator probabiliter videtur ignorari à Domino.
- 66 In dubio semper presumitur ignorantia.
- 67 Facta non presumuntur. (mittit.
- 68 Recipiens litteras, & eisdem non contradicens, inibi contenta ad-
- 69 Dominus reticendo, videtur gesta per Procuratorem rata habere.
- 70 Procurator excedendo fines mandati, Dominum obligat.
- 71 Dominus protestando cum primum factum sui Procuratoris scierit, non tenetur ad gesta ipsius extra mandatum.
- 72 Nomine proprio mandans, tenetur ex eo, quod preposuerit hominem illius conditionis, quam ignorare non poterat.
- 73 Dominus non tenetur ex facto Procuratoris excedere mandati fines.
- 74 Conductor male versans in locatione, potest per Locatorem expelli propria autoritate.
- 75 Nec requiritur Iudicis licentia.
- 76 Etiam quod Locator promississet cum iuramento non expellere.
- 77 Illata, & inuecta in re conducta, sunt obligata pro pensione.
- 78 Inuecta, & illata pro pensione, non solum sint tacite obligata, sed si non soluatur pensio, poterunt Locatores capere per seruientem bona conductorum, & ea vendere.

- 79 Approbans partem gestorum, per Procuratorem constitutum cum facultate gerendi, quicquid fuerit ei visum expediens, tenetur in totum acceptare.
- 80 Procurator non potest donare, etiam quod cum libera facultate, & administratione factum fuisset mandatum.
- 81 Prohibitus donare dicitur, etiam prohibitus facere eos actus, per quos deuenit ad donationem.
- 82 Quilibet actus partem præij, & substantiam contractus arguit.
- 83 Vnus actus, dicitur factus, propter alium.
- 84 Datum ob causam, causa non sequuta repetitur.
- 85 Facta non presumuntur nisi iuris beneficio.
- 86 Allegans contractum inualidum non excusatur nisi offerat mercedem Locatoribus, & deponat.

A R G V M E N T V M.

Pensio debita an possit retardari, seu recusari per Conductorem sub prætextu damni, dati per Agentes Domini Locatoris, & incidenter plura narrantur in materia Mandati: ad effectum vt Dominus obligetur.

D E C I S I O C O N S V L T I V A . X X X I I I .

Emitte lucem tuam Domine: & vera creabuntur eloquia.

Onfusa quidem moles cartarum, nō Illustriff. Actoris calumniā vt perperā obijcitur, sed Iacobi de Iacobi pēfionis recufationē cōuenti, apertā nō minus, quā vndequaq; dānabilem enūciat, itaūt perpenfa quæ per eū spolia cōmissa fuere, neglectæ pactiones iuratz, denegatz solutiones, iactantia facta, quod nō ani-

mo pensionem soluendi, fructus bonorum Domini Actoris percepit scriptoq; obligationis nexu bona sua, & semetipsum astringit sola intentione; vt propria auctoritate sibi ipsi ius dicendo, pro somniatis suis iuribus satisfaceret, vt vnico contextu, & creditori, & Excellentissimo Senatui imponeret, non solum Iacobo denegabunt audientiā, sed quod plus est optima dabunt vehicula ad sentiendum, non esse leues in eum ani-

mad-

aduersiones exercendas, in cuius rei testimonium, aliter distinguendum venit pro veritate facti, quam fecerit idē Iacobus. Proponitur in. Comitem Locatorem egisse aduersus Iacobum præscriptis verbis, & viâ executiua ad solutionem conueniētiæ pensionis, & in eam causam docet de credito per productionem Instrumenti concepti in forma solemnī, & probante, actio autem proposita legitur in vestibulo processus instrumentum verè legitur folio 34.

Excepit conueniens patientiam non fuisse præstitam, & restringens scad calculos ineundos, & simul producit listam multarum pensionum ad earum refectionem, Locatorem teneri præstare, vti constat fol. 2. & 9.

Difficultas autem totius controuersie stat in hoc, nunquid exceptiones oppositæ elidant actionem.

Quod pertinet ad primum caput, nulli dubiū, quin exceptio non præstitæ patientiæ repellat Locatorem ab actione, vt stat text. in l. si quis domum, & l. Ex conducto. ff. locati. in tantum, quod sufficit. Conductori excipere, quod non fuerit patientia præstita, quia Locatori spectat onus probandi contrarium, vt multis probat Osasch. decis. Pedemont. 51. Georgius Poncetius, nu. 3. & seq. quia probatione pendente non poterit Conductori compelli ad solutionem, vulgata l. Iulianus, in §. offendi. ff. de actionib. empti. Agens enim ex locato tunc deinde obinet, vbi locatio fuerit suum effectum sortita, quod dici non potest, nisi cum fructibus rei locatæ gauisus fuerit conductor, quia per simplicem actū locationis non dicitur locator munus suum exercuisse, nisi simul docuerit adimpleuisse, & patientiam accommodasse, Bart. ad eā l. si quis demum, & sunt enim illi actus, locare, & pati quod fruatur, separati, in tantum quod ab vno non infertur ad alium, l. Papinianus exult. ff. de minorib. & in terminis not. Pract. Papienf. in forma libelli ad præstationē ficti in verbo recusauit nu. 3.

Quibus addo ad comprobationem istius conclusionis in facto, quod in Instrumento locationis secundo loco factæ, ex quo pendet omnis actio proposita expresse pactus fuit Dominus locator, quod non impeditur Conductor vti, & frui pro tempore annorum sex, quo casu bona fides exigit, vt quod conuenit fiat. l. cum venderem. ff. locati.

Hinc

7 Hinc meritò potuit obijci locatorem non potuisse agere via executiua, † cum ex sola scriptura & instrumento non probetur possessionis, seu tenutz traditio, ad notat. per Innocen. in cap. ex litteris. extra de consuetud.

8 Sed istis minimè refragantibus pugnat iustitia aduersus Conductorem, qui habet contra se Instrumentum in ampla forma conceptum, cum clausula fidelitèr, & sincerè, & prorsus inuiolabiliter habente † vim iuramenti, quæ omnia sibi præfecerunt probationem probatam crediti, ac euidentem, sic de instrumento dixit Bald. ad l. Imperator. ff. de statu hominù, Bart. in l. 1. C. de dote cauta non numerata, Rota Genuen. decis. 122. Et in proposito, de clausula autem † habente vim iuramenti patet ex opportuno Serenissimi Principis decreto, de cuius validitate non videtur ambigendum, quia tendit ad declinandam viam à penurijs, vt notant Castrenf. & ceteri ad l. qui sub conditione, in princip. & in §. quoties eiusdem legis. ff. de condition. institut. vt in subiecta materia primordialiter censuit Paris. in consil. 100. nu. 40. vol. 1. & post eum Bufat. in consil. 13. num. 4. volum. 1. quos refert Surd. in consil. 33. num. 8. vol. 3.

10 Nec nocet exceptio, quòd non fuerit præstita patientia vtendi, & fruendi, quia respondetur ex testibus còcludenter probari, quòd pro duobus annis, quibus durauit secunda locatio quietè, & pacificè fuit gauisus Conductor fructibus, & bonis, ac redditibus per eum conductis absque aliqua contradictione; In cuius rei consonantiam videntur decem testes examinati pro Dom. Comite, qui vnanimis sic còcludunt, vt Iacobum de aperta calumnia, & mendacio arguant, cum deponat non solum fuisse Conductorem in possessione bonorum Locatum, & in perceptione fructuum per vnicum actum, sed successiuis temporibus pro eisdem duobus annis, ita vsum fuisse eisdem fructibus, vt còcludenter successiua patientia † pro dicto tempore, quo durante locatio probata dicatur, vt recenset Olasch. loco citato num. 14. & huc intrat practica Baldi exceptionem patientiæ non præstitæ per Conductorem, oppositâ, † tolli per testes Locatoris, vt est videre ponès eum, in l. 1. ad finem fide legat. 2. & in l. Ad probationem, l. 1. prima. C. de probat.

Non obstant per Iacobum eleuatz cōsiderationes, super quibus
 septem formauit quēstiones eiusdem patronus satis iuuiles,
 ne dicantur impertinentes super eo, quod plura dāna passus fue-
 rit per præturatorem Domini Comitis Castilionē circa
 usurpationem fructuū, electionem à bonis conductis, captio-
 nem partis colonicæ ad ipsum conductorem pertinentis, &
 incarcerationem eiusdem: sunt enim isthæc omnia mendicata
 suffragiā ad colorandum contumeliosam contumaciā Iacobi
 nolentis satisfacere, iuxta per eum largè promissa in cōtra-
 ctu secunde locationis ab eo diu expectatæ, vt cōmodè enunciant
 litteræ familiares ipsius Iacobi, ita ut merito possit dicere Lo-
 cator id, quod Ecclesiastico libro cōtinetur, sub cap. 29. donec
 accipiant, osculantur manus dantis, & in promissionibus hu-
 miliant vocem suā, & in tempore redditionis, postulatit tem-
 pus, & loquitur verba tardij, & murmurationum, & tempus
 causabitur, si autem potuerit reddere, aduersabitur, solidi vix
 reddet dimidium, & cōputabit illud quasi inuentionem.

Quam autem frigide sint dedactiones conuenti, hinc iudicet
 excellentiss. Senatus: Primò quia isthæc omnia fuerunt gesta
 de tempore primæ locationis, & ita antequā de nouo se obli-
 garet Iacobus per instrumentum factum de anno 1603. cuius
 virtute egit Dominus Locator ad pensionē, quo casu duplex
 oritur cōsideratio Dominio Locatori fauorabilis: Prima est,
 quod si quædam præcesserunt, ea omnia præsumuntur re-
 missa per obligationem, quam de nouo suscepit Conductor,
 prout latius intra demonstrabitur: Secunda vetò ea est, quod
 in omne casum, vbi funditus remissæ non fuissent dictæ præ-
 tensiones, postmodū ꝑ se obligando excludit se à retentione
 pensionis, & à compensatione, præsertim virtute clausulæ ha-
 betis vni iuramenti, per ea, quæ notatur in cap. Ad nostram,
 extra de iur. iur. vbi iurans non inferre molestiam in præ-
 dijs pignori datis, donec soluerit, prohibetur opponere com-
 pensationem ratione fructuum per Creditorem perceptorū
 in eisdem prædijs, quo casu licet maxima sit inter Doctores
 contentio, nunquid sit admittenda compensatio, quem arti-
 culum late post Canonistas examinauit Couar. ad c. Quā-
 uis de pact. in 6. §. 4. num. 9. & post eum Osaseh. decis. 92. per
 totum, vbi cōcludit debitore ꝑ posse opponere exceptionem

- compensationis, etiam quod spontaneam subiucris ~~con-~~
 demnationem, & intra certum terminum, cum iuramento sol-
 uere promiserit creditori, ea tamen conclusio in proposito
 non habet obstare multiplici, eodemq; inextinguibili funda-
 mento. Primum est, quia ex mente Didaci loco preallegato,
 14 in fine, non procedit, ubi non est adhuc t. liquidum id, quod
 pretendit debitor compensare, per l. si debeas. ff. de compensat.
 15 Bart. in l. frater à fratre. ff. de condit. indeb. quia t. scilicet li-
 quidum ad illiquidum non admittitur compensatio, Affl. de
 iur. 38 l. num. 6. Ioseph. Ludovic. docil. Perus. l. 3. num. 1. R. or.
 Genuen. decis. 92. nu. 4. Secundum est, quia Doctorum sen-
 16 tentia, quam probauit Ofsch. dicta decis. 92. protulit, t. in
 casu debitoris opponentis compensationem eius, quod super-
 uenit post factam promissionem de soluendo cum iuramento,
 per distinctionem quam facit Abb. & alij ab eodem Ofsch.
 17 relati, qui ad confirmationem adducit iuramentum. t. semper
 intelligendum fore rebus sic stantibus, cap. quemadmodum.
 de iureiur. n. sed in casu nostro non tractatur de iure super-
 uento post promissionem, ergo.
- Tertium est, quod idem Conductor in eodem instrumento obli-
 gationis excludibile ab exceptione compensationis, dum pro-
 xiquit realiter solutio, & numerare pensionem conuentam, ubi:
 Per. p. 250 de ducationi 250. da essere pagati al foderato. Illustriss.
 Sig. Conte, o suoi procuratori in tanti ducationi, o doppie di buon
 oro, & giusto peso ogni anno qua nella Città di Casale in duoi termi-
 ni, &c. Quo casu non simpliciter obligatur Conductor ad
 soluendum, sed ad realiter numerandum in tot ducationis, &
 18 duplis aureis boni auri, & iusti ponderis, & huc intrat con-
 clusio legalis, quod licet is, qui compensat t. soluere dicatur,
 19 per l. 4. qui potiores in pign. hab. l. si peculiu. §. 1. ff. de statu lib.
 quia tunc non soluit, nec numerat, qui compensat, licet in in-
 diuiduo notanter tra. licet Nat. in cons. 60. nu. 3. & 4. ubi dicit,
 20 quod t. qui vult compensare, neque verè, neque fictè dicatur
 realiter exburfare, & in casu nostro, quæto quomodo dici pos-
 sit, quod compensando Iacobus dicatur soluere in tot ducationis,
 & duplis aureis iuxta conuentam; utique non est videre
 quis ex doctrina Bartoli in t. solut. nec. ff. de solut. quem ibi

dem allegat Nat. quando verbum soluere nō profertur simpliciter, sed cum adiuncto, vrpurā quis promiserit soluere pecuniam, & in casu nostro vbi promiserit soluere in ducatonis, & duplis, tunc verbum solutionis capitur strictē, & proinde requiritur vera, & realis solutio, & excluditur compensatio, & ita text. in l. solutam pecuniam. ff. de solut. vbi Castrenf. in sumuario dicit Verbum solutam, iunctum † cum verbo pecuniam, importat veram, & naturalem solutionem, & Bald. † ab eodem Nat. relatus in l. ea. C. de compensat. inquit, quod vbi requiritur vera solutio, non procedit compensatio, quod etiam placuit O. sc. loco citato, num. 28.

Quartum est, quod creditum Domini Locatoris consistit in pecunia, & sic in quantitate, & pretensiones Iacobi respectu praecedentis locationis non consistunt in quantitate, sed in diuersa specie, & tamen est clarum in iure, quod ad hoc, vt compensatio locum habeat, debent res illae, in quibus opponitur compensatio recipere functionē † in genere suo, quare, & nedum admittitur, vbi tractatur de specie ad quantitatem, sed nec etiam de vno genere ad aliud genus, quare debitor vini non compensat debitori suo id, quod eidem debet in oleo, & creditor olei non compensat cum pecunia, Sic Boer. consil. 4. la. de action. 10. §. in bonae fidei, nu. 62. Guidopap. singul. 293.

Quintum est, quia nullatenus admittendus venit Iacobus ad praesuppositam compensationem ob notorium dolum, & calumniam, quam ore proprio confessus fuit, dum inquit promississe quidem, ac se ipsum obligasse ad solutionem, & numerationem non animo adimplendi, sed retinendi fructus loco, & scontrocorum damnorum, quae dicit sibi fuisse illata, quo casu merito potest dici, quod iste Iacobus iurauit in dolo proximo suo, iuxta trad. per glo. ordinaria ad psal. 23. ad vers. nec iurauit in dolo proximo suo, vbi dicit, q. tunc quis iurat † in dolo proximo suo, quando aliter quam facturus sit promittit, vel qui verbis suis vnū promittit proximo suo, & aliud gerit in corde, verba n. promissionis sicut, & iuramentum debet intelligi, sicut intelligit is, cui iuratur, ac promittit, sic ad eū psalmi auctor incognitus, tom. 1. accedat isto casu text. in can. iuramenti 22. q. 5. vbi dicit, quod Dominus inter † iuramentum, & loquelam nostram nullam vult esse distantiam,

R r 2 quia

quia sicuti in iuramento nullam conuenit esse perfidiam, ita quoque in verbis nostris nullum debet esse mendacium, quia utrunque, & periurium, & mendacium diuini pœna damnatur officij: Quibus propterea attentis, nihil est quod Iacobum excuset, nisi fortassis velimus dicere, quod loquendo diuersum ab eo quod sentiebat voluerit indicare, quod vox ipsius erat quidem Iacob, sed manus Esau.

Qua declaratione attentâ creditur minus Excellentiss. Senatus fore, & esse, quod omni, & quacunque audientia priuandus sit in pœnam suæ temeritatis, donec integrum purgauerit spoliū commissum per eum, dum tentauit inane dē Dominus fieri eorum fructuum, qui Domino Comiti spectabant, hūc pertinet dispositio, l. si quis in tantam. C. vnde vi, cum l. meminert eod. & in proprijs terminis, vbi denegaretur solutio fructuum, esset nutriti furtum, quod facere destinauerat Iacobus, vt benè probat gloss. in l. si seruus communis. in §. locauit. in verbo facere. & ibi, ff. de furt. vbi Colonus non t̄ facit fructus suos, nisi mercede soluta, vel habita fidei. Hinc sileat, qui pro Iacobo patrocinando ausus fuit causæ patronum redarguere de maledictis, quia vbi iuriscitati ignarus non exiisset utique in maledicta non prorupisset, nec causam dedisset, vt maledicenti in eum reflecteretur aculeus, legaliter enim semper se gessit Locator Dominus Comes Castilionensis iuribus proprijs insistens, qui proinde nemini interebat iniuriam, tantundemq. fecit ipsius causæ patronus, quam licet necessitas legalis impulerit ad deducendū aliqua, quæ autibus aduersarijs acrem pruritum elgnerint, non solum potuit id impunè fecisse, verum omnino cogebatur pro tutela iurium Domini sui principalis, quem dolet quod tantū insudauerit ad obtinendam executionem, & qui grauatum se dicit in eo, quod non fuerit admissum capitulum decimum octauum primæ classis, quod vendebar ad arguendum dolum Conductoris, ad recuperandum iura sibi consignata, & ad eum constituendum in mala fide, quæ in subiecta materia locatiōis plurimum iuuat, quia per eam t̄ Conductor amittit iura sua si quæ habebat, Franc. in cap. 1. de decimis, lib. 6. Ripa de priuileg. contract. post num. 49. Guidopap. decif. 630. vbi monet, quod in practica tales exce-

ptiones debent opponi.

Premissis accedit, quod adductæ prætenſiones Iacobi, non tri-
buunt aliquod ius agendi, seu excipiendo contra Dominum
Comitem, quia præſupponuntur damna illata fuiſſe per Do-
minum Manzinum, qui licet fuerit procurator D. Comitis,
non tamen dicitur ab eo mandatum habuiſſe ad ea damna
inferendum, in quo negotio, vt ex ordine omnia intelligan-
tur, diſtinguendi ſunt duo caſus.

Primus eſt, nunquid in verbis mandati, contineatur facultas
transſcripta in Mandatarium eiſcicendi Conductorem, aliaque
facta exercendi, prout ei exercuiſſe, præſupponit Iacobus,
in quo caſu Dominus Comes mandati actione teneretur. l. fin.

Secundus eſt, nunquid dato, non contineri in mandato facultas
interdictam, mandata teneatur, vel ex eo quod ſci-
atur, & approbauerit, vel ex eo, quod geſta in eiſdem utilita-
tem verſa fuerint, iuxta tradita per D. de Rota 23. alias 418.
& Rot. Gen. decil. 7. 4. nu. 6. & 7. & per Menoch. cōſ. 20. lib. 2.

Primò caſu attendendo verba mandati, iuxta diligenter, ſi eod.
dicens, venie, Dominum Comitem, in eo non dediſſe mā-
datum, vt via fructi ſpoliarum Iacobus, vt fructum tollerēt ipſius,
ut & alia exerceat, quæ iuri non conueniunt, quia ſic agendi fa-
cultas non legitur ſcripta, in eo mandato, & quod non reper-
itur expreſſum, miniſe dicitur, conſeſſum, quicquid aſtrin-
genda, eū ſua materia ſe de verb. oblig. eſt enim mandatum
credendi iuris & interpretationis, ſic not. decil. Genuen. 9. nu. 2.
per text. in cap. qui nō de ſacerdotali. de præben. in 6. dicta l. di-
ligenter cap. cum dilecta, extra de ſcript. Bart. in cap. fin. in 7.
notab. extra de reſtit. ſpoliar. vbi notat, quod mandatū t non
ſolum in ſubſtantia, ſed etiā in qualitate, diligenter obſervari
debet. Quinimò ex eiſde t mandati verbis primordialis,

quæ mentem mandantis enunciant. l. regulas. §. licet, ibi no-
tam conſtitutionis demonſtrat. ſi de iur. & facti ignoran. col-
ligitur ſicuti intentio ipſius fuit, quod procurator iuris ordi-
ne ſeruato procederet, ibi. Conſiderando nella ſufficienza, deſtre-
za, & integrità del Dottore, &c. Hæc enim viri, integro con-
ueniunt, iuxta illud poetæ Lyrici, integer vir, ſcelerisq; pu-
rus, & cum t de integro homine mentionem facimus, cum

dem innocentem, candidum, & nullo vitio corruptum intel-
ligimus, ut placuit Tullio pro Plancio, in quem sensum homi-
nem integre vitæ capio, Jurisconsulti in popularis actione integre
personæ permittitur ff. de popularibus actionibus, & Iustin. in
37 His autem verbis Instituit de leg. Aquili. & litigrum ho-
minem cum dicit, qui firmus, non lautius est.

Hinc descendimus in aliam conclusionem Domino Comiti fa-
uorabilem, quod ubi iuris ordine postergato, & via facti pro-
uoluisse, idem Mandatarius alium statum hominis inducat, &
quidam diuersum ab eo, quem cogitauerat Comes, & tunc
eodem ipso renouabatur mandatum, per I. Sicum Cornelius. ff. de
38 solutionibus & liberat. in fine, ubi Bar. dicit, & quod si post
mandatum factum procurator est factus ribaldus, vel inimi-
cus, vel alias conditionem mutauerit in deterius, videtur eo-
dem ipso reuocari mandatum, & si seruati etiam dispositio, cum
39 quis sufficit eodem, ubi procuratori, qui conditionem eius in
deterius mutauit non recte soluitur, tanto magis, quod viden-
do mandati tenorem, idem Iacobus poterat scire mandatis
voluntatem, quæ erat committendi negotia viro integro, cui

præsupposita spolia, & iniuria non congruebant, ut hypo-
thèque uocuit Bar. in l. Pater herodi. ff. de testament. tutel. dum
40 inquit requirit scientiam inuitate conditionis in eo, qui
mandatario peruenit.

Quibus non mediocriter confert consideratio desumpta ex ver-
bis eiusdem mandati, ex quibus ligantur manus Mandatarij
ut scilicet procedat cum voto, & consilio tunc Senatoris, &
Præsidis Magistratus Domini Mutij Delphini, in quibusui-
causis tam civilibus, quam criminalibus. En igitur quod in
Mandante non potuit considerari translata facultas proceden-
di de facto, & præter iuris præscripta, & quæ enim prudentur
41 consilia requirit, videtur habere animum procedendi de iure
non de facto, iuxta notata in l. humanum. C. de legib. cum
dom expresse, sed taxatiue cauerit non posse procedere, nec ut
ibi facultate concessa Mandatarium nisi cum voto, & consilio
Iurisperiti, sic enim innuit verba mandati, ibi: *Et auenda per
sempre*, quæ resoluntur in dictiones ita tamen, quod sempe
habeat, quæ casu taxatiue dictiones sunt, ut stat exemplum Te-
rentianum in Hecir. ibi: Quod potero faciam, tamen ut pie-
tatem,

in vateat comiti, quod totum Grammatici exponunt in hunc
sensum, faciam, ita tamen ut pietatem colam, & casum con-
teratium tollam: Quia tunc aduersarij stat. † ea dictio ta-
mē, sic Glossator noster in l. cum hic Stichus, in §. si diuortij,
in verbo matrimonio tamen. ff. de donat. inter vir. & vxor.

Hinc altera cadit cogitatio, † q. sicuti Mandatarius fines man-
† dari non debuit egredi, dicta l. diligenter, ita prater ordinem
† mandati procedendū, quia non constat, quod continuerit se
† cum voto, & consilio eiusdem Domini Senatoris, & Præsidis,
† Dominum Comitum mandantem obligare non potuit, per
† eam conclusionem, quod † quicquid facit procurator, ultra
† contenta in mandato non tenet, dicta l. diligenter, cap. Olim,
† §. §. primo, extra de offic. delegat. Abb. consil. 55. In quæstione
quæ vertitur, num. 6. parte 1.

Nec dicatur in plititudine facti mandati accusare Dominum,
† in eum obligare per ea verba: *Coniuncta auctoritate di facere nullo
† in plititudine cose, & in ciascuna di quelle tutto cio in quado se vogliamodo
† usarà necessario, & expediente, & cho à lui parera opportuno, & con-
† ueniente, & come potressimo far noi stas si se sempre fussimo presenti.*

Ex quibus supponit Iacobus dari generalem administratio-
nem cū libera facultate, ductus inter cætera, ex text. in l. Cre-
oditron §. Lucius Titius ff. mandati, † vbi Bart. perpendendo ver-
† bum in eo textu relata, concedo tibi de omnibus bonis meis, ut
† vis negotiant, siue emere, siue vendere, &c. concludit hanc esse
† in formam mandati cum libera, quod etiam probat Menoch. de
† Arbitr. l. p. q. 71. nu. 63. vbi similiter verba textus perpendit,
† adde Bald. in cap. contingit, in fine, extra de transact. quæ citat
† Palat. R. huius in rub. de donat. inter Virum, † & Vxor. §. 66.
† nu. 8. vbi dicit, per hæc verba omnia possum, quæ possum ego,
† vel quæ potest verus Dñs, benè conceditur libera potestas.

Quia ad istud obiectum, ut nihil intactum relinquitur, respon-
† dens in casu nostro non liberam, vt præsupponitur fuisse co-
† ncessam facultatem, & administrationem, sed omnino restri-
† ctam, & boni viri arbitrio regulandam, siquidem, vt cū Dec.
† in consil. 493. Viso tenore Instrumenti, nu. 6. & seq. exordia-
† mur, licet in ipso mandato sint plura verba, quæ videantur
† importare liberam facultatem, attamen alia plura adducuntur,
† quæ limitant, & restringunt generalitatem prædictam: Prima

- sunt ea, quibus mandatur Procuratori, vt continetur, cum voto Domini Senatoris, & Presidis Delphini: Quare quæ gesta sunt sine voto ipsius, vt extra mandatum gesta considerantur, vt iam dictum fuit, & ista tanquam præcedentia declarant subsequencia iuxta l. Si feruus plurimum. ff. de legat. 1.
- Secunda verò sunt: *Sarà necessario, & expediente; & che à lui parerà opportuno, & conuenevole.* Sed ista verba, *Necessarium, & expediens*, non liberam potestatem enunciant, sed solum utilitatem, sic in individuo scribit Dec. in citato consil. 493 num. 17. per l. secundam, in fine. ff. mandati. ibi si non expediat ei, & ibi an expediat sibi consilium, vbi adducit t. alia iura sed ista utilitas consistit in arbitrio boni Viri, non autem in libera voluntate operantis, Bald. in cap. 1. §. inter pares, de leg. Conradi, ergo, &c.
- Accedit, quod illud verbū *parerà*, t. seu videbitur similiter boni viri arbitrium arguit, Bart. in l. di si ff. de leg. 1. in principem t. & de verbo placebit, l. Thais, §. Sorore. ff. de fidei com. liber. idē, & de verbis t. necessario, & opportuno. l. 1. ff. de iust. & iur. quæ omnia diligenter, & subtiliter considerat Dec. loco relato.
- Attende: docet. §. 1. Iterum in causa num. 3. vbi t. loquitur de clausula prout visum fuerit apposita in Mandato.
- Quibus etiam addenda est consideratio, quæ descendit ex verbis adiuncto, ibi, *& conuenevole*, quæ dictio sonat in dictione condecens, seu congruens erit iuri, prout capitur per Justinianum, in §. Impuberes. Institut. de Atiliano tutor. facit l. t. iuris appellatione, ff. de verborum signif. sicut t. in contrarium sensum resoluitur dictio *conuenevole*, in dictiones indicens, & illicitum, vt Francisco Aluino placuit in fabrica m. di sub nu. 1694. vbi t. etiā addit, quod illa dictio *conuenemo* solet resolui in sensum dictionis conducibile, vel vtile, & adducit auctoritates.
- Nec offuscant præmissis considerationibus ea verba: *Es così potressimo farindi. Bessè; se sempre fossimo presenti*, quia respondet, quod ista verba restringuntur ad sensum antecedentem verborum, quæ boni viri arbitrium important, vt dictum fuit.
- Patet hoc ex illa dictione sicut nos, t. quæ in confirmatione mandati conditionem importat, ad notam in c. examinata. ex de confirmatione. vtili, vel etiam vbi similitudinari d. sta

dictio prædicta, adhuc boni viri arbitrium insurgeret, dum enim fit mentio, in præcedentibus verbis de necessario, & opportuno, ac conuenienti actu, & statim sequitur dictio sicut similitudinariè loquutus fuit Dominus Comes, & perindè, ac si dictum fuisset ita conuenienter, & decenter facies, sicut nos præsentos faceremus, seu facere possemus, Roman. consi. 328. num. 7. per tex. in cap. Parochianos, de sentent. ex comun. facit l. 1. ff. de ventre. in possoss. mittend.

57

Quætur iterum præmissa ex eo, quod in mandato legitur verbū, *potestima far vni*, quod iuris possibilitatem, non solius facti ab ipso iure segregati arguit, quod ex eo probatur, quia agitur de operationibus nobilissimi Equitis, pro quo omnis bona præsumptio cadit, unde legitur Ecclesiast. cap. 10. Beata terra, cuius Rex nobilis est, hsecunda, in princip. C. de debitor. ciuit. lib. 2. in l. 9. C. de apoch. public. lib. 1. versic. 109 præsumitur, & huic intrat theoricæ Bart. in l. sed, & si quis, in §. quæ sit. ff. si quis captio, Oldrad. in consi. 129. in §. quest. quod commissio generalis data procuratori, de solitis fieri à Domino, intelligatur de solitis neci ordinariè, non extraordinariè, Decian. consili. 430. quod supra pro veritate, num. 8. vbi Bart. & Oldr. sequitur, context etiam, quia posse fieri id tantum dicimus, quod de iure possumus.

58

59

Istis igitur sic stantibus, qui dixit pro Iacobo mandatum factū per Dominum Comitem continere liberam administrationem, commissit equiuocum in facto, quia præsupponit sonare mandatum prædictum, aliter quam re vera se habeat, narrando concessam fuisse facultatem expellendi Conductores, alios introducendi, nouas instituendi locationes, carcerandi, & denique faciendi omnia, quæ posset ipse Dominus Comes, sed in eo mandato non legitur illa dictio denique, minus, ac alia, quæ talem amplitudinem arguat, sed loco ipsius stat dictio similitudinaria, & restrictiua ad ius, ibi: *come potestima far noi*, & tanto magis quod omnia semper redacta intelliguntur ad consilium Sapientis, vt dictum fuit, & ita cessat fundamentum, quod narratis speciebus, & particularibus, Dominus mandans fuerit locutus per vniuersalia, prout & considerari debet in mandato, cum libera administratione, vt stat exemplum in citata l. creditor. §. Lucius titius, ff. man-

60

dan, & ibidem scribentes norant communiter, *Narr. quodoli.*
 342. in presentia casu; num. 2. *in nobis* q. 1. in nom. 1. d. 1. n. 1.
 Vel etiam responderetur, quod ubi mandatum predictum posset
 61 generaliter, & cum libera ¶ considerari, semper tamen exclu-
 62 ditur dolus, ut in eodem §. Lucius, extra de iur. fideiur. l. i. l. i.
 63 consul & sic inde non veniunt ¶ illicita, & quæ ardua sunt,
 & expressis maiora, ut norat post alios Bologn. Canatcande-
 cis 2. num. 43. & sequentib. usque ad num. 48. Hinc etiam de
 fallacia arguitur conclusio, ¶ q. Dominus ex delicto Procu-
 ratoris tenetur, ex Bart. in l. 1. §. familia. ff. de publican. Felyn.
 in cap. noli, extra de accusat. versic. modo primo, & per l. 1. in
 principi. & ibi Bart. ff. de exercit. actio. quia responderetur,
 quod illa iura non sic loquuntur, sed dicitur quod Dominus
 obligatur pro delicto famuli delinquentis circa id, ad quod
 præponitur, sed nos versamur in facto Procuratoris habentis
 certam, & determinatam auctoritatem, quo casu cessat ratio
 considerata in famulo, & in iutor, quæ est, quod Domi-
 nus fuerit sciens, & consentiens, ut ad ea loca notant Docto-
 res, & huic rei bene serviunt verba Iuriconsulti, in dicto, §.
 familie nomen, ibi proinde, & si servus Publicani rapuit,
 non tamen in ea familia constitutus, quæ publico vestigali
 ministrat, hoc edictum cessabit, requiritur enim, quod talis
 delinquens, ut teneat Dominum fuerit ab eo præpositus, ut in
 materia in iutoris.

64 Denum etiam præmissis cessantibus, non procederet ipsa con-
 conclusio, quando deputatus ad officium esset tenus, ¶ & habitus per
 deputantem, ut persona integra, per gloss. in cap. 1. in ver-
 bo Archidiaconus, extra de offic. Archidiacon. quæ limitat. l. 1.
 ff. de in iutor. & notanter tradidit Felyn. in cap. Petrus na. 1. 1.
 extra de homicid. voluntar. Quod autem Dominus Manzi-
 nus haberetur pro tali, in facto probatur, ex verbis eiusdem
 mandati, super quo fundat se pars iacobica. l. 1. d. 1. n. 1.

Alterum casum agrediendo dicimus, similiter Dominum Co-
 mitem non ceteri obligatum, ex facto procuratoris sui, ex eo
 quod sciuerit, & approbaverit gesta per eum, namque, id
 quod de scientia dicitur, non videtur probari ex sola dedu-
 ctione cum id, quod facit procurator probabiliter videatur
 ignorari à domino. l. vulgus. ff. pro emptore. l. final. ff. pro

locio. gloss. in l. si res obligata. ff. de legat. 1. in l. & si quis delegauerit. ff. de nouat. & in dubio † semper presumitur ignorantia. l. verus. ff. de probat. in puncto Berous conf. 2 §. nu. 7. Rota Bononiensis. decif. 94. Rota Lucensis decif. 51. D. Costa de facti fecerit. & ignor. centur. 2. distinct. 41. num. 10.

Minus obstat obiectum de allegata approbatione, cum similiter ea non appareat non dicam solum de expressa, sed nec et de racita, & licet isthuc † satis probentur, ex eo quod nullibi constet, & facta non presumantur, in bello. §. factz. ff. de capt. & post. litig. ceteris. Abundanter tamen dicitur ex processu, & actis resultare, quod Dominus Comes, ut ad aures eius peruenit querimonia Iacobica declarauit aperte id ipsum nunquam fuisse intentionis sue, & quod Dominus Manzinus non reportauit ab eo auctoritatem capiendi aliquid alteri, & damnum alicui inferendi, ut constat ex declaratione facta in scriptis per Dominum Comitem, die 13. Octobris, anni 1603. ibi: *Non sentirò per male, che il detto Giacob agiti per giustitia contro il Manzino, il quale ha hauuto autorità da me di fare il mio seruitio, mà non di torre ad alcuno il suo, ut latius indicat pagina 296.* processus originalis, quæ declaratio cum fuerit in scriptis tradita ipsi Iacobo, ut attestatur M. Magnif. Dominus Alexander Iberius excell. Senatus Secretarius, illique non contradixerit Iacobus, utque attendenda venit, ex notatis ad l. si filius fami. C. ad Senatusconf. Maced. & ibidem omnes scribentes, Matef. singul. 22. ubi recipiens litteras, & † eisdem non contradicens imbi contenta admittit, sed quod plus est, & idem D. Iberius iudicialiter examinatus affirmat, quod ostensa declaratione facta per Dominum Comitem, quod scilicet gressus suos dirigeret contra Manzinum, qui si quod damnum intulit Iacobo, erat iudicialiter excutiendus, eidem acquieuit Iacobus recepta illius copia.

Hinc cessat obiectum de racita, & presumptiua scientia Domini, ut scribit Felyn. in eodem cap. Petrus, extra de homicid. nu. 5. ubi declarat Bart. † in l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acquir. hered. quia tunc Dominus reticendo videtur gesta per procuratorem rata habere, stat. text. in capit. fin. de iureiur. in 6 per quem dixit Felyn. in cōf. 39. A Principe Philosophorum, num. 16. quod † procurator excedendo fines mandati

71 Dominum obligat, quia ab eo praeiungitur facia, nisi reuocauerit, Abbas in capit. Cum olim. extra de offic. & potest. iudic. delegati. ibidem. Felyn. num. 7. Rota Genue. decis. 33. habet hanc causam, num. 5. latè Menoch. in consil. 120. quæ incipit, nu. 25. volum. 2. facit decis. Rot. 13. aliàs 12853 habens gratiam, nu. 3. de concess. præbend. citat text. in l. si procurator, & de procuratorib. ex quo enim Dominus Comes declaravit non fuisse eius intentionis, quod Manzinus damnatus in seget Jacobo, & quod faculas eidem concessa ad ista non traheretur, tantum abest, quod ratum habuerit illicitum sui procuratoris factum, ut potius reuocare dicatur, ex l. 2. C. de huiusmodi familias minore, per quem dicit Francus in cap. quia ad agendum de procurator. in 6. quod Dominus protestando cum prius factum sui procuratoris sciuerit, non tenetur ad gesta ipsius ex ea mandatum; hinc arguitur, quod ubi Dominus sci- uisset prius, etiam prius prohibuisset, & ita nihil nocet decis. Bellameræ 551.

72 Rursus etiam frigida censetur consideratio facta pro Jacobo, quod nomine proprio mandans teneatur ex eo, quod præposuerit hominem illius conditionis, quam ignorare non poterat, per l. Qui cum alio contrahit. ff. de regulis iur. in tantum quod procuratorem exhibendo, non liberetur, quia hoc est merum hominum, & contradicit conclusio, quod Dominus non obligatur ex facto procuratoris excedentis mandati fines. l. Diligenti r. & l. In re mandata. ff. mandati. l. quicumque. §. non tamquam. ff. de institor. act. l. si ut certo. §. interdum. ff. commodati. l. Creditor. §. Lucius. ff. mandati. l. si pupillus. §. si conditio. ff. de instit. actio. l. in eum. §. ultimo. ff. eodem. l. institoria. C. eodem, & pluribus alijs, & ubi vera esset ratio, non excusari Dominum, qui deputauerit in procuratorem minus idoneum, quia conditione eius, vel sciuit, vel scire debuit, utique destruerentur omnia iura prædicta, & subuerterentur distinctiones, aut sciuit, aut ignorauit, D. Costa dicta distinct. 41. per totum.

73 Quod autem dicitur de carceratione, nihil est, quia iudicis decreto carceribus mancipatus fuit Iacobus, & pro facta iudicis stat præsumptio, Innocent. in cap. Innotuit de eo qui furt. ord. suscep. Lucas de Penna in l. 3. vers. 46. Præsumitur, C. de Apoch. public. lib. 5. Dec. in cap. Quobiam contra, nu. 33. &

ibidem alij, de probat.

Quod verò obijcitur de noua locatione facta, & per Dominum Comitem approbata, non infertur ad actum illicitum, quia ex quo male versabatur Iacobus in locatione, & tenebatur pensionem soluere, poterat ꝑ per Dominum Locatorem expelli propria auctoritate, Bart. in l. eadem. C. locati. nec requirebatur ꝑ Iudicis licentia, Borr. in consi. 1. 3. nu. 17. Rebuff. de litterar. obliga. artic. 4. gloss. 2. num. 11. etiam quòd Locator ꝑ promissum iuramento non expellere, Natt. consi. 416. Clarum est, nu. 7. Quare etiam infertur, quòd scilicet potuerit Dominus Comes Locator retinere partem colonicam fructuum, quos sibi pertinere dixerat Iacobus, ꝑ cum inuecta, & illata in re conducta, sint obligata pro pensione, & huc pertinet ea, quæ de Seruiana actione, seu Saluiano interdicto directo dicuntur, vt ponēs Menoch. remed. 3. de adipisc. l. 1. C. de salu. inter. §. Item seruiana. Inst. de action. & seruit. isti propositi dictum. Rebuffi de litterar. obligat. artic. 4. gloss. 2. num. 6. ꝑ dū inquit, quòd inuecta, & illata pro pensione nō solum sunt tacite obligata, sed si non soluantur pensio, poterūt locatores capere per seruientem bona Conductorū, & ea vendere. Nec obijciatur, quòd hoc modò ꝑ approbans partem gestorum per Procuratorem, cum facultate gerendi quicquid fuerit visum ei expediens, reneatur in totū acceptare, ex theorica Bart. & aliorum in l. qui omnia. §. planē. ff. de procurator. quia Bart. ibi non dicit id, ad quod allegatur, sed tantū dicit, quòd promittens ratificare id omne, quod legitime factum fuerit per procuratorem, non facit sufficientem ratificationem, quia ratione illius taxationis legitime poterit semper Dominus allegare, quòd legitime factum non fuit, sic Bart. intelligit. Roman. consi. 60. mandatum mihi ostensum, per totum: Nec valet cōsideratio, quòd ita visum fuerit Procuratori expedire, quia vt iam aliàs dictum fuit, ea verba non liberant, & absolutam voluntatem arguunt, sed tantū boni viti arbitrium. Non obstat id, quod obijcit pars aduersa, nullam posse considerari prætensionem cōtra Iacobum occasione primæ locationis, stante generali quitatione facta per Richinum Præfectū domus ejusdem D. Comitis: Quia respōdetur, quòd vbi datur veritas, & validitas dictæ liberationis, ea debet in omnem ca.

74

75

76

77

sum

sum intelligi præiua satisfactione habita etiam intuitu patris colonice, eorum fructuum, quos præsupposuit verlos fuisse in rem dicti D. Comitis, nedum respectu pensionis, sed aliorum damnorum, quæ passus fuit culpa, & facto dicti Iacobi, alias gratis censeretur facta remissio, & induceretur donatio, quod
 80 † procurator facere non potest, etiam quod cum libera facultate, & administratione factum fuisset mandatum, ut pars aduersa plenè probat, per gloss. in l. procurator cui. ff. de procurato. l. filiusfamilias §. Item videamus. ff. de donat. l. contra furis. §. fin. ff. de pactis, l. ase Borgn. Caualcand. dicta decis. 2. r. num. 43. par. 1. ubi multa exempla tradit, in quibus procurator cum libera non potest Domino præiudicare, & præsertim circa renunciationem iurium sibi cõpetentium, prohibitus † enim donare dicitur etiam prohibitus facere eos actus, per quos deuenitur ad donationem l. 2. ff. de iur. iud. omn. iud.
 81 Nec repugnat facta consideratio, quod non gratis, sed in præmiũ auctæ pensionis, quæ alias erat ducatonorum. 132. & reducta fuit ad ducatonos 205. & crofonos 35. facta fuerit ipsa remissio quasi quod fuerint correspondenti actus, qui hincinde sunt
 82 attendendi, † nec admititur approbatio pro parte, quilibet enim actus partem prætij, & substantiam contractus arguit, Bald. in l. petens. colum. penul. C. de pact. Alexan. consil. 43. de
 83 celerissima, vol. 1. & vnus † actus dicitur factus propter aliũ, & non conduxisset eo pretio sine dicta liberatione, Dec. conf. 279. & 129. col. 3. quia respondetur, quod hic cadit æquiuocum, namq. prima locatio, hoc ideo erat de scutis, siue ducatonis 132. quia non comprehendebantur bona, quæ postmodum habuit Dñs Comes ob cõfiscationẽ bonorũ Pelorũ, quæ fuerunt comprehensa in locatione facta Iacobo, ultimo loco de anno 1603. & patet ex collatione primi Instrumenti, anni 1597. cum ultimo contractu, item respondetur, quod in primo contractu, non continebatur fructus iurisdictionales, & redditus locorum Berzani, & Castri Vayri, quæ in secundo continentur, & sunt etofonorum 35. quos prius percipiebant Bartholomæus Turchus, & Mattheus Viaritus: item in vltima locatione stare bona redacta ad culturam, quæ alias zerbida erant, & noualia, ut dicit pars aduersa, quæ in priori locatione non continebantur.

Vel etiam p. obatur, quod ubi aucta pensio fuisse, intuitu liberationis facta, ex quo non soluit, nec in conductione perseueravit, detruditur ipsa liberatio, quia datū † ob causam causa non sequuta repetitur, & bene datur argumentū, quod adducitur de correspondētiā, tot. sit. de cōd. ob caus. causa. nō seq. Nec relevat, quod procurator potuerit liberare, stante quod pretenfiones D. Comitis erant illiquidæ, quia respondet, hoc fuisse omnino erroneum, creditum enim Domini Comitis erat certum respectu substantiæ, & quantitatē, quia certa pensio promissa in primo instrumēto, item respectu damnorum datorum, & inobservantiæ capitulorū erat certum, creditum in substantia, licet nondum esset liquidata quantitas, sufficit enim Domino Locatori excepisse nō fuisse præstita per Conductorem, ea quæ pollicitus fuit, & in sola deductione remanet intentio ipsius fundata, † quia nō probantur facta adversarij, cum ipsa non præsumantur, iuxta l. In l.elio. 3. facta. ff. de capt. & potest. reu. ff. de re. iud. l. si quis. ff. de re. iud. l. si quis. ff. de re. iud. l. si quis.

84

85

Alia verò deducta satis perperam, & calumniose per Iacobum, quod in secunda locatione non fuerit præstita patientia prædicta, sublata remanet, & quod dicitur de ducationis 70. solutis iā in eā pensio secundæ locationis fuisse, & idē non est quod exageret Iacobus circa eam, quod t. verò dicitur de duplis duobus solutis mihi Cauagnio, quid est quod in medium deducitur, negat fortassis Iacobus pecunias ipsas in calculis habitis in causam primæ locationis fuisse computatas coram D. Præside Delphino? vel putat iterum in creditum sibi adiudicari, utique non succedet: Quod autem in causam primæ locationis fuerint exbursatæ, appocha indicat, in qua constat de exbursatione facta de anno, 1599. die 26. Maij, & notula adiecta, quod ipsi Conductores in suis calculis acceptabuntur, erubescat tandem iste Iacobus, & sileat isthæc tam odiosa, & absurda viro integro neutiquam conuenientia, cū bona fides non patiatur, &c.

Quod dicitur de sceno exposito pluuiæ falsissimum est, siquidē peroptime Dominus denator Magnocaballus tempore factæ visitationis, & terminationis territorij Castagneti, & Cimenæ, vidit deductam iam per Iacobum expositionem sceni non fuisse veram, & testes superinde recepti nihil probat, omnino

nec

nec Domini Actoris culpam arguunt. Cetera similiter ad nauseam deducta rei seiuntur ex recitatis iuribus, concordantia facta inter Iacobum, & Barutum, & ideo omnibus hinc inde perpenſis, ſtante aperta calumnia Iacobi decernendum venit ipſum teneri ad penſiones maturatas pro duobus annis, & in damnis, ac expenſis ſiſtis, & extra quibuscunque peteum oppoſitis non obſtantibus, & præſentim ea exceptione, quod per vim, & metum ad ſecundam locacionem fuerit deueniſſe, arguendo hoc modo contractum locacionis inuadū, quia obſtat tex. in l. 2. §. fin. C. de iure emphyteut. per quem dicit Caputaqueniſis, † quod allegans contractum inualidum non excuſatur, niſi offerat mercedem Locatoriſus, & deponat, & ita fuiſſe iudicatum, affirmat per Rotam Romanam, vt per eum conſtat ſub dec. l. 8. nu. 4. parte 2. & ita, &c. ſaluo &c.

86

Ego Rolandus Cauagnolius I. V. D. Caſalenſis
Aduocatus, & Ciuis Mediolani.

Maxima fuit altercatio inter Dominos Senatores Status Mōſiferrati, qui tandem bene intelledo negotio, pronuntiarunt, pro D. Locatore, vt ſunt Acta penes D. Aſuarium Franciſcum Paltrū.

S V M M A R I V M

- 1 Qualitas in libello Criminali enūciata, probanda eſt, quæ ſi deſit proceſſus corruit, & ſententiā condemnatoriā ferri non poteſt.
- 2 Ediſicia, & domus in fructu non reſpondent pretio.
- 3 Immobilia aliqua ſunt modici valoris, & multi redditus.
- 4 Preſumptio excluſiua delicti, ſemper capiūtur.
- 5 Pretia rerum dupliciter conſiderantur.
- 6 Pretium legitimum, quomodo differat à pretio naturali, & quale utrumque ſit.
- 7 Pretium immoderatum allegans, probare tenetur. Et quomodo.
- 8 Probationes in Criminalibus luce meridiana debent eſſe clariiores.
- 9 Venditio tam pacto francandi, aſſimilatur contractui locacionis in eo quod durante tempore francandi, ſit reſponſio de fructibus

Venditori

Venditori, qui sibi reservauit directum dominium.

- 10 Vsurā non cadit in vero contractū emptionis, & venditionis.
- 12 Simulatus contractus, quis sit.
- 13 Plus, & minus in reditu, non faciunt, usurarium contractum, sed sola accessio ad sortem principalem.
- 14 Contractum esse iniquum, & iniustum, vel esse usuraria prauitate labefactum, dicitur quid diuersum.
- 15 Contractus iniquus, & iniustus ad equitatem, et iustitiā reducitur.
- 16 Contractus fœneratitius annullatur in totum.
- 17 Sententia debet esse conformis libello. (dite capere.)
- 18 Venditor, qui seruauit sibi dominium directū, potest fructus rei venditi percipere.
- 19 Venditor quando, & quomodo possit licite pacisci cū emptore, quod certum quid sibi detur pro centenariū, donec pretium soluat.
- 20 Venditiū quēdā proponitur in factō, in qua pretenditur certū quid annuū sine reservatione directi Domini, & reformatur, n. 21.
- 22 Venditio facta cum pacto francandi, ad arbitrium emptoris assimilatur contractui conditionali.
- 23 Fructus rei vendite conditionaliter, pertinent venditori.
- 24 Venditor, qui sibi reservauit dominium directum, dicitur capere fructus de terra sua.
- 25 Venditio, in qua fit pactum de recipiendo certum quid singulis annis, pro quolibet centenariū suspectus est de usuraria labe.
- 26 Cephalii consil. 290. non recipitur per Ruin. in consil. 73. vol. 1.
- 27 Venditor ex quibus cognoscatur, quod habuerit animum ad fructus rei vendite perceptionem, quā ad reditum, pecuniarum sortis.
- 28 Rustici quandoque committunt fraudes. (principalis.)
- 29 Contrahentes non puniuntur ex illicita conuentione, sed ex illicita perceptione.
- 30 Contractus iniustus ob excessū reformatur ciuilitē, nō criminaliter.
- 31 Sententiā quādo reformatur, contractum debet equaliter reformare.
- 32 Una, & eādē dispositio respiciens plura determinabilia, debet ea equaliter determinare.
- 33 Pacta, quæ non sunt contra bonos mores permittuntur.
- 34 Venditio cum pacto francandi, permittitur. Et passim obseruatur in patria Montisferrati.
- 35 Venditor, qui putans facere contractum licitum fecit illicitum, an excusetur.
- 36 Promiores quidam sunt ad pollicitationes, potiusquā ad obseruatiā.

ARGUMENTVM.

Venditio cum pacto francandi, an facta reservatione directi domini, an & quando heita sit, ita vt permittatur venditori perceptio fructuum rei venditæ.

DECISIO CONSULTIVÆ XXXIV.

Emitte lucem tuam Domine: & vera creabuntur eloquia.

INDEBITAM vndequaque fuisse sententiam processuram criminalem fabricatam, aduersus D. Th. Dominicum Mutium, & Paulum Rouillionum de Occimiano Diocesis Cæsaliensis, & Domini Montisferatii Et proinde sententiam condemnatoriam primis iudicis reuocandam fore, prudensissimo iudicio, M. Ill. & Reuerendissimi Domini Mlearij Generalis Metropolitani, iuris nedum ciuilibis verum etiam & Canonice censura pronuntiat, inspectis quidem non solum ordinato-
rijs causæ primæ instantiæ, sed etiam metis eiusdem, Cuius rei sententiam ex infrascriptis probari censeo.

Namque si ordinem processuræ intueamur, certum est: accusationem fuisse propositam, ex eo quod Mutius contractum feneratorium fecerit, quia fingens vendere vineam pretio scutorum sexaginta quatuor cum pacto francandi, Blasio, & Iohanni Iacobo Parry, & respiciendo filio de Trans, eosdem emprores obligauerit ad præstationem annuam, metretarum novem vini puri, & nigri conficiendi ex vuis colligendis ex dicta vinea, quæ si deficerent. Pepigerunt contrahentes, quod fieret supplementum de alijs vuis, sed cum ista qualitas in libello accusationis expressa, non fuerit sufficienter probata, consequens est, vt corruat processus, & vitio nullitatis subiacet, sententia ex tutissima iuris regula, quod qualitas in libello criminali expressa, si non fuerit probata, non potest sequi condemnationem, Bart. in l. 1. qui reus versiculo venio ad quaestiones, ff. De public. iudic. num. 18. & seqq. Qui plures auctoritates adducit, & conclusionem exornat.

Hoc attento, Quæstio est, an Fideus, qui fundamētum con-
-stituit, super eo quod recitatus contractus fuerit fœneratitius,
-illud ipsam probauerit, & breuibus agendo, quia coram Pru-
-dentissimo viro, negotium agitur, minimè probatum. Pu-
-to, licet enim in eam causam produxerit instrumentum factæ
-venditionis, de vinea prædicta, per eundem Muniū, & tū
-ex eisdem lēctura dicitur efficaciter probari assumptum Fi-
-dei, qui proinde conferendo, conueniam quantitatem vini,
-cum pretio, & sorte principali, non dicitur muneris suo fœ-
-tisfecisse, ut eius intentio ex probata, sicuti enim multa sunt
-ex bonis immobilibus, quonā pretio non correspondent fru-
-ctus, & sunt quædam & edificia, ut not. Bald. in l. Fiahi, §. Sin
-autem legata, per eum tex. Cod. de bonis & liber. sic etiam
-plura inueniuntur, & quæ multi sunt redditus, & modici va-
-loris in sorte principali, propter onera contingētia, quæ di-
-uersimodè solent considerari, ac puta ob graues collectas, ob
-malos vineos, ob ingentes labores, ob loca de qua in quibus
-sita sunt, ob vites, & arbores, & sunt in fructu, quæ ob eorū
-incertitatem, de facili decidunt, & diuucta, senescunt, & id ge-
-neris reliqua, quæ plurimū de sorte principali detrahunt, ita ut
-omnis id nostro, salax venditio fuerit conclusio, ad quam cuti-
-dani sufficit dare instantiam, quod res aliter se habere possit,
-quā ex aduerso supponatur, quare nō immerito potest obji-
-ci, Non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse, l. iteq.
-Natales Cod. de probatio. cum multis alijs.

Præsertim ad excludendam delictum pro quo semper capitur ea
-presumptio, & quæ naturaliter cadere potest, l. metito, ff.
-Pro socio.

Rursus inutile fundamētum diuidendum venit, quod fit ex
-sorte principali ad fructuum præstationem quasi dicatur non
-tractari de emptionis, & venditionis contractu, cum fructus
-sint excessiui, quia iusta mensura ea dicitur esse, quæ summā
-quæque pro cōdenatio attingit, fortassis ex l. si fundū per fi-
-deicommissum, ff. de legat. l. si quos, C. de rescind. venditio.
-& l. penul. in prin. ff. de rebicorū. Quia vlt. quod ad actio-
-nem institutam hoc non pertinet, & infra manifeste apparebit, id
-ipsum obijciatur, & quod duplex erit prædictum distingui solet,
-vnum legitimum, alterum vero naturale, seu arbitrium;

- 6 quod autem naturale dicitur, & arbitrarium, sic differt a legitimo, ut sicuti hoc ipsum semper certum est, ita quasi ab ipsa lege taxarum sic alterum, varium sit, communi hominum estimatione seorsum arbitrarium non tam spectata eiusdem rei natura quam habitudine ad humanos usus affectiones, ac voluptates, rebus vendendis imponitur, sic notat Ferrandus Rebellus, de obligation. Iustitiz, lib. 9. de empt & vend. p. 1. sectione 6. versic. pro decisione, ubi ex Diuo Augustino, de Civitate Dei, cap. 6. inquit, quod estimatio rerum secundum ordinem naturæ per rationem facta, plurimum distat ab estimatione facta secundum necessitatem indigentis seu voluptatem cupientis, unde, & multoties augeri pretium, & quandoque minui certum est, l. Pretia rerum, ff. ad leg. falcid. in quo proposito plures causas enumerat Rebellus, loco relato, sectione 7. augmenti scilicet & diminutionis pretij.
- 7 Veletiam, accedit in facto, quod immoderatio reddituum minus legitime probata fuit per Fiscum, cum enim, fructus ipsi consistant, in vino nec in primo iudicio constiterit, quætu fuerint valoris, de tempore initii contractus, metretæ vini, quantum meminit instrumentum, iuxta l. si voluntare Cod. de rescind. vend. & cap. cum causa extra de empt. & vendit. adhibita cogitatione earum causarum, quæ pretium, & augere, & minuire possunt, ut scribit Rebellus loco iam citato q. 3. sectione 1. n. 2. ex abrupto dicitur processisse, & ad condemnationem devenisse, eandem constituendo super re omnino incerta, contra notissimj iuris axiomata, quod in criminalib. probationes præcedere debent, non quidem implicite, sed Luce meridiana clariores, l. finali, C. de probat.
- 8 Quinimodò si bene perpendatur sententia, (& huc intrant considerationes circa merita causæ) noluit primus Iudex se ipsum astingere ad peculiarem coercionem criminis usurariae pravitatis, sed generico verbo utens, contractum ipsum illiciquam vocitavit, & ut talem rescissioni subiecit. Quare si genus ipsius, speciem labis generaticæ voluit, quod comprehenderet, non bene iudicavit, quia in vero contractu emptionis, & venditionis, qui durante tempore franchitationis videtur quoquomodo assumere naturam locationis, in ea parte in qua respicitur de fructibus, non cadit usuraria consideratio, repu-
- 9

gna; inquit, ex diametro verus et contractus emptionis, & venditionis ab usurario contractu, qui posset omni casu dari in venditione impropria, & abusiva, ut idem Rebellus scribit de obligat. l. iust. lib. 8. q. 1. 3. nu. 5. sub tit. de usuris nostrates simulatū cōtractū vocitāt et in quo palietur, usura sub ficto nomine alterius contractus, ut puta, quia tunc sit facta promissio ob causam non verā, et vel non iustā, cuius meminit tit. Cod. Plus valere quod agitur, quam quod simulatē concipitur, & l. 1. Cod. de condit. obtrup. caus.

Nec dicant Fiscus, & Iudex ex presuppósito excessu fructuum contractum redargui de labe usuraria, quia dato, & non admissio excessu prædicto ad usurā non infertur et plus enim, & minus usuram non faciunt, sed sola accessio ad sortem principalem cap. consuluit, & cap. Nauigan. de vsur Canon. pleriq. 1. 4. q. 3. si quis autem Cod. de vsur. l. Rogusti, si tibi. ff. si cert. petat. & ibi Gloss. in verbo condici, quæ proinde accessio, cum in casu nostro non cadat, Indebita sunt actio proposita, ad titulum usuræ.

Si verò illud ipsum illicitum, quod in sententia dicitur referendum esset ad iniustitiam, & iniquitatem contractus, hoc multū et distat ab usuraria nota quandoquidem aliud est dicere contractum iniquum, & iniustum, aliud est dicere contractum sceneratitium, & in hoc sit maximum æquiuocum, per eos, qui aliter tenent, namque terminos ipsos confundūt. Quinimo sicuti sunt diuersi contractus, ita diuersis actionibus, & remedijs prouisum fuit per leges, et Primus. n. contractus, qui iniquus dicitur, & iniustus ad æquitatem, & iusticiā reducitur l. 2. C. de rescind. Secundus autem in totum annullatur, & et ipso iure, cū ex contractu sceneratio, nulla, oriatur actio, & obligatio, ut notant Cannonistæ in d. c. consuluit, & in cap. Nauigan.

Porro si stare noluit Iudex super usuraria prauitate, quæ fuit in libello accusationis porrecto per Fiscum deducta vitatur sententia, et quia nō est conformis libello l. cum fundus ff. communi diuid.

Si verò super nullitate cōtractus agat, sub eo pretextu, q. pactus fuerit venditor, de responsione fructuum, et tunc eum fuit, suppositum, quia licet potuit pepigisse cū emptore, ut vltra ven-

10 data sibi venditori fructificaret, nulla facta translatione directi
 11 domini, quod cum remaneat in persona ipsius venditoris di-
 12 citur, qui vendit stare periculo deperditionis, & multiplicis in-
 13 commodi in tantum quod pendente tempore fructificandi, &
 14 non est ex integro perfecta cōditio, Hinc *Continentia* & *Teo-*
 15 *logi* concludunt opportunè, quod tunc demum iustitia postu-
 16 lar, vt res fructificet venditori ante pretij solutionem, quadiu
 17 non omnino venditionem consumauit, sed voluit sibi prouide-
 18 re rei suæ fructus, & eius periculum retinendo, directum
 19 dominium referuando, & quodammodo locado vineam em-
 20 ptori, pro eo tempore, quo pretium nō soluerit. Sit post sum.
 21 *Angel.* & *summ.* Syluest. scribit idem *Rebellus* de obligat. iust.
 lib. nono de contractu empt. & vendit. q. 1. 7. nu. 10. vers. *Siluester*
 22 verò, cum vers. seq. Et est cautela p̄dinaria, quod fiat reserua-
 23 tio directi domini, ad sustinendam promissionem de respō-
 24 sione fructuum, quod itidem obseruatum vidi, in reformatio-
 25 ne contractuum, cum pacto de soluendo tertū quid, p̄t donec
 26 pretium solvatur, vt constare ex decisione facta per *Reueren-*
 27 *tissimam* Congregationem Pœnitentiarum Archiepiscopatus Me-
 28 diolaneus cuius tenor hic est.

29 **D**ecisio casus propositi in Sacra Congregatione Pœnitentia-
 30 riæ Mediolani, an scilicet sit *usurarius*, & ideo vel rescinde-
 31 dus, vel reformatus, vnâ cum *usurarum* restitutione, vel cō-
 32 pensatione in sortem capitalis.
 33 *Vesonica* & filij quorum duo erant minores 25. annis cum di-
 34 ssensatione Senatus per instrumentum vendiderunt Procura-
 35 tori Gabrieli quidam bona immobilia pretio ducat. 18. pro
 36 petica, quod ascendit ad summam ducat. 135 09.
 37 Ex quibus solati fuerunt p̄sentialiter solummodo ducatōni
 38 quingenta p̄o alijs verò ducatōnis quinquagille vendito-
 39 res dilationem emptori statuerunt inde ad annum. Ex quo re-
 40 stantibus ducat. 8. 499. inde ad annos vndecim
 41 Hac dilatione durante venditores nullo reseruatō dominij, nec
 42 iure fructuum, sed imò eo cum effectu, ac ex integro ar̄bitrio
 43 dicti sunt, vt emptor soluat interesse pro parte non soluta in
 44 rationem quinq; p̄o centenario capitalis dicti pretij in duo-
 45 bus terminis singulo anno p̄o. p̄o. p̄o. p̄o. p̄o. p̄o. p̄o. p̄o. p̄o. p̄o.
 46 Alio etiam pacto quod dicto, quod emptor eps releuet, & indemnes

interfuer ab omnibus melioramentis expensis, & danis, quæ con-
morum fictabilis ab eis pretendere posset, ita vt ipsi venditores
non nihil pari haberent occasione præmissorum, & ab alijs præ-
2 expensibus saluo à solutione onerum Cameralium super
ipsis bonis occisorum, & inpositorum à die celebrati dicti
contractus retro pro quibus voluerunt teneri, & obligatos
esse ad releuandum ipsum emptorem,

Vtcerius in narratiuis dicti Instrumenti, ac in dispensatione me-
morata Senatus leguntur etiam infra scripta per ipsos vendi-
tores enunciata etiam iuramento confirmata, viz. Bona verò
nunc locata sunt pro ficto lib. 4. sol. 5. pro pertica, & vellent
ipsi Mater, & Filij debita trium dotium sororum sanare, & se
eximere à solutione fictorum seu interesse, si verò vendant
tantum bona pro concurrenti quantitate debitorum iam co-
6 tractatorum omnes eligunt meliorem partem bonorum, quod
supplicantibus non expedit.

Reperitur quoque in eodem emptorem, qui contentatur ipsa bo-
na cum redditibus, & iuribus etiam aquarum pertinentiis ad
noce bona, idè decreuerunt pro eorum causa maiori beneficio
dicta bona eidem vendere dicto pretio exbursando de presenti
e in summa decem trium mille conuocando in sanandis dictis
tribus dotibus, & alijs dotibus, ac subueniendo eorum neces-
sitatibus, & reliqua relinquere in manibus dicti emptoris, &
interim ne exprop gaudeat, & pretio quod soluat loco fru-
ctuum seu pctorum partis non solutæ prout magis concordet
necesse poterunt.

Hæc sunt quæ resolutores facto
Verum quod ob stare videtur est potissimum, quia in presenti
1000 Civitate Mediolani, vt plurimum consueverunt celebrari si-
miles contractus venditionum cum translatione domini in ha-
bita fide de pretio, & taxæ interesse à principio illius fructuū
in rationem quinque pro centenatio.

Congregatio Multum Reuer DD. Theologorum, & Canoni-
1000 carum Ecd. Mediol. casibus conscientia decedendis propo-
sita inhrendo iam alias decisio casus t censuit cōmuniter con-
tractum supra scriptum esse reformandum, quoad futurum
ita ut pro parte pretij non soluti pō transferatur. Dominium
1000 pñfio soluto, & interim illius partis fiat emptori locatio ha-
bita

bira ratione quantitatis fructuū nō autē taxationis ad quin-
que pro centenario, excusari tamen à peccato, & à restitutione
fructuum perceptorum ascendendum ad vetam quantitatem
non ad taxationem iam dictam, die septimò Ianuarij 1608.
Sign. Io. Iacobus Terzaghus Decanus, & Pœnitentiarius ma-
ior &c.

Imprimatur.

*Fr. Aloysius Bariola Augustinianus Consultor S. Officij, pro Reueren-
dissimo Inquisitore.*

Aloysius Bossius, Can. Ord. Theol. pro Illustriss. Card. Archiepisc.

Quoimò cum venditio facta sit cum pacto franciadi, & ita col-
latum tempus solutionis in arbitrium emptoris, cum expres-
sa declaratione, quòd donec steterit ad soluendum pretium
conuenientum, tradat quotannis tot mensuras vini, dicere, quòd
iste contractus in omnibus, & per omnia assimilatur contra-
ctui emptionis, & venditionis conditionalis, quia continua
illa præstatio, & responsio, quæ sit de fructibus, pendet ab ea
conditione, si pretium non soluerit, atq; ubi contractus con-
ditionalis est, pertinent fructus venditori, vt colligitur in l. 2.
& 4. Cod. de in diem addict. Molin. de contract. disput. 979.
num. 3. & infra.

Rursus in tantum licitam fuisse opinor pactiōem ipsam, quòd
vinea fructificaret venditori, vt eos recipiendo dicatur capere
fructus de terra sua, ratione directi domini, quòd sibi refer-
uauerit, adeò quòd ubi fuisset conuentum de tradendo quin-
que, vel sex scuta, pro quolibet cētenario, firmitus potuisset re-
dangul contractus de vsuratum nota, cum ea conuentio non
vnde quaq; admittatur, vt subtiliter perpendit Cephalus cōs.
290. Duo sunt capita, vol. 2. licet cōtra eius dicta stare videa-
tur cōs. R. pin. 73. Questio, quæ proponitur vol. 1. ad

Insuper, vt medulitus negotium attingam, non est videre quo-
modo Fiskus, & primus Iudex metiantur iura eorum ad de-
structionem contractus sub ea prætextu, quòd habito respec-
tu ad creditum seignorum sexaginta quatuor, fructus vineæ
perceperit, si creditum ipsum non est firmatum nisi intuitu
venditionis dictæ vineæ, quæ sicuti romanus sit in dominio, ven-
ditoris, & sub eiusdem imperio, ita potuit ministratio empto-

ris, ut tertiz personz capere fructus dictz vinez, quo casu nō intrans considerationes, quod vinum capiat in pignus pecuniz sue, in qua nullum imperium nec Dominium habet, cum pendear illius conuenti pretij traditio, ex arbitrio dictorum de Trano: porro si fructus commensurandi sunt, ex eo, quod terra vineata pręstat, iuxta notata in l. Domini, prędiorum. Cod. de Agricul. & Cōsil. lib. 1. vbi dicitur, opportunē quod Domini prędiorum, id quod terra pręstat accipiant, sequitur necessatio quod Mutius conueniendo, cum Trans ad reditū secundum qualitatem prędij, non habuit respectum ad pretiū conuentum, quod secus esset vbi cum Trans pepigisset de recipiendo quid certum pro centenari.

Augentur pręmissa ex eo, quod pactio specialis fuit, de vino cōueniendo ex vuis, dictz vinez, in tantū, t̄ quod animi destinatio non dirigebatur ad pecuniam, sed ad fructus particulares prędij sui.

Nec pręmissis obstat obiectio, quod conuenerit etiam de alijs vuis, vbi percipiendz, ex propria vinea nō sufficere, pro cōuenientis metretis nouem, quia respondetur per eam, pactionem non dari recessum ab eo, quod dictum fuit in pactionem Mutij principaliter fuisse directam, ad fructus proprii fundi, sed appositam cēseri, ad euitandum fraudes, quas Rustici, ut plurimū facere consueuerunt, t̄ per exportationem vuarum dictz vinez. Item, ut alij fructus, qui ex dicto fundo percipi solent, cōuertantur in vvas, & ita per subrogationem, casu quo non fuissent sufficientes vuz colligendz ex dicta vinea, vel et quia, esto quod facta fuerit illa pactio non tamen reperitur in processu probatum, quod venerit casus tantā vuarum quantitatē percipi non potuisse, ut totidem metretz vini conficerentur. Non enim sola conuentio (esto, quod fuerit illicita) redarguit contrahentē, t̄ sed ipsa perceptio, ut in materia vsurarium notant omnes scribentes, tum pręsertim Cyn. & Bald. in l. 1. Cod. de probat. Lup. de vsur. Comment. 4. nu. 27. Ne uiz. consil. 82. Sapientia nobis num. 8.

Cum igitur ex pręmissis pateat concludenter non posse agi de vsuraria prauitate, eō res ipsa creditur esse reducta, ut de solo excessu possit agi, non quidem habita ratione, ad pretiū conuentum, quia hoc est erroneum, nec esset sincerus contractus,

sciat usurariam prauitatem, non per hoc dicitur contrahēs
usurarius, nec poterit in consequentiam puniri, quia in huius
modi animus, & propositum attenditur, unde non quod fit,
sed quo animo fit attendi debet.

Quibus proinde attentis iunctis ēt probationibus factis de bo-
na voce, conditione, & fama D. Mutij, item quod vinea tan-
tundem solet reddere, quod æquissimus D. Iudex Metropoli-
tanus primā sententiam reuocet, & Mutium ab impietis ab-
soluat, & partem dimittat cum expensarum, damnorum, &
interesse iactura, nulla habitā ratione querimoniz mulieris
Marię de Trano, quā fundamentum constituens super eius
paupertate sicē lachrymis exornat, vt primū Iudicē mouerit
Aduocatū, quas proinde repellendo, poterit pro sua prudentia
iudicare, quod Mutio obuenerit, id, quod Ecclesiast. libro
contrahitur, cap. i. 9. donec accipiunt osculantur manus dan-
tis, & in promissionibus humiliant vocē suam, † & in tempore
redditionis postulabunt tempus, & loquentur verba rēdij,
& murmuratiōnū, & tempus causabitur, si autem potuerint
reddere, aduersabuntur solidi vix reddunt dimidium, & com-
punguntur, illud quasi inuentionem. Et ita &c. saluo &c.

36

Ego Rolandus Cauagnol. I. V. D. Casalensis
Aduocatus, & Cuius Mediolani.

In D. iustitiam, lib. 1. cap. 1.

SUMMARIVM.

Per transactionem iurata tolluntur omnes actiones, & obligatio-
nes. Transactio sine litibus imponit. (nes.

Per pactū de nō petendo impedit lris cōtestationē, & actionē excludit.

Salutē decreto, quod exceptiones omnes refferuntur in fine litis non
intelligitur reſeruata nullitas euident, & palpabilis.

Nulla diuisionem iuriam in iuratum exercetur.

Substitutus potest agere ad reuocationem bonorum fideicommissi sub-
iectōrum, ubi fuerint alienata.

Alienatio bona fide facta permittitur, non ea, quę fuit facta in
fraudem, & animo subuertendi fideicommissum.

Aubin. Contra rogatus Cuius D. C. impell. declaratio.

Donare est perdere.

- 10 *Donare de alieno est species furti.*
 11 *Transactio, cui dolus causam dedit nulla est.* (vend.
 12 *Lasus enormissimè per transactionē habet beneficiū l. 2. C. de rescin.*
 13 *Transactio dolosa, & enormissimam lesionem continens actionem
 non præstat, nec exceptionem.*
 14 *Iuramentum contra bonos mores non obligat.*
 15 *Transactio inutilis non parit pactum validum.*

A R G V M E N T V M.

Elegans est materia substitutionis factæ, itaut grauatus possit disponere non obstante substitutione prædicta, vtū scilicet potuerit ex dicta facultate fieri donatio de bonis, quæ aliàs peruentura essent ad fideicommissarium, & sic animo subuertendi fideicommissum, & quid si fideicommissaria consenserit pro modica summa, an competat rescisio contractus.

DECISIO CONSULTIVA XXXV.

Emitte lucem tuam Domine: & vera creabuntur eloquia.

A G I T Furnaria aduersus Dominos Picum, & Litis consortes ad quædam bona aliàs relicta in hæreditate quondam Domini Christophori de Lombardis, inuirtu cuiusdā substitutionis factæ in ipsius personā, decedente Domina Catharina Vialarda herede instituta, præsupponendo eandem fuisse grauata

de restituenda hæreditate prædicta ipsi Actrici, ex eo, quod substitutionis casus euenerit, sed aduersus eam iudiciales quæ tum in se est reflectentes aculeos duo obijciunt.

Primum est, quod carentia actionis exceptionem enunciat, dum enim præsupponit mulier audiri ex capite substitutionis, replicant conuenti, quod cum heres instituta fuxit cum facultate disponendi, vendendi, & alienandi quicquid ei placuerit de bonis dicti Testatoris, non obstante substitutione prædicta ad recuperationem ipsorum bonorum, non videtur substituta posse agere, cum fuerint in ipsos conuentos translata

intuitu distractionis, quam fecit hæres primo loco instituta: Proinde cum substitutio facta sit in his bonis, quæ supererint post mortem primæ hæredis, non videtur absonum dicere, quod sine actione experiretur hæc mulier ad mentem Iurif. cons. Vulpiani in l. quoties. §. item si temporali. ff. de administ. & pericula. tutorū, & vocatur ista exceptio apud Neapolitanos, intentionis, & facti, vt notat Afflict. super cōstit. exceptiones filiationis nu. 3. sub rubric. 2. 2. lib. 2. ex eo, quod opponitur ad excludendam Actoris intentionem. ex sola facti narratione: sunt enim adeo ampla dicta verba, & facultas concessa, vt merito potuerit alienare dicta Vialarda, etiam vltra dodrantem, vt notant scribētes in Authent. Cōtra rogatus. C. ad Trebellian. & in l. Titius rogatus. ff. eodem, quia videtur per ista verba prægnantia, Testatorē dedisse potestatem hæredi alienandi, & subuertendi fideicommissum, vt in puncto considerat Socin. Sen. in cons. 123. Viso cōsilio, nu. 3. vol. 3. vbi hoc ideo dicit non esse dubitandum de validitate istius facultatis, ex quo poterat etiam Testator non fideicommittere. l. si fundū, l. per fideicommissum, in fin. ff. de leg. 1.

Altera exceptio est similiter præemptoria transactionis, scilicet iurata, & cum per eam † tollantur omnes actiones, & obligationes, vt stat decisio Grammat. 66. nu. 62. frustra prætendit Domina Furnaria audiri, cum per transactionem † dicatur datus finis litibus. l. fratres, & l. si quis maior. C. de transact. & Leleganter. §. si quis post. ff. de condict. indebit. vbi per eam impeditur litis contestatio.

Quibus accedit pactum de non petendo, † quod actionem excludit, & impedit litē contestari. §. Præterea. Institutæ except. vt ibidem Aretin. num. 8. vbi monet Causidicos, & eos docet, ac instruit circa modum opponendæ exceptionis.

Nec præmissis ob stare videtur Decretum patriæ, quod omnes exceptiones † referuntur in fine litis, quia vt ibidem dixi sub §. 10. Decret. 6. & prius in §. 6. dicti Decreti num. 62. non intelligitur seruata nullitas euidens, & palpabilis.

Sed præmissis neutiquam obstantibus, veritas est, non posse litis ingressum impediri, & ideo teneri conuentos ad respondendū libellatis per Furnariam, per regulam quod iudicium † etiā in inuitū exercetur. l. Inter stipulantem. §. 1. ff. de verborum

6 oblig. glos. fin. ad l. qui iuratle, in §. vitimo. ff. de iureiuran. & in materia fideicommissi † certum est substitutum posse agere ad reuocationem bonorum fideicommissio suppositorum, vbi fuerint alienata, vt notatur passim, & scribit Baldus in cons. 4. In causa Blasij, vol. 4. pro quo in proposito stat text. in l. 1. & l. hereditatis. C. de petit. heredit. & l. regulariter, ff. eodem, vbi datur vindicatio rei fideicommissarie existens penes tertium etiam cum titulo.

7 His sic stantibus, non obstant quæ in contrarium adducuntur, & primò de carentia actionis, quia respondetur, quòd illa substitutio facta per Lombardum non euauit ex illa facultate, quam dederat heredi grauoato disponendi pro libito voluntatis suæ de bonis sibi relictis, non obstante dicta substitutione, quia ex sententia Iurisperiti, in l. Titius rogatus. ff. ad Senat. consult. Trebell. illa facultas erat regulanda arbitrio boni Viri, & ideo sola alienatio facta sub bona fide, † videtur permissa, non autem ea, quæ facta fuit in fraudem, & animo subuertendi fideicommissum, vt dixerunt Raphael. Castrensis & Alexander ad eam l. Titius, & post eum Ruyn. in cons. lib. 1. 2. Super primo, num. 9. Bart. ad l. Imperator, in §. fin. ff. de legat. 2. idem Ruyn. in cons. 1. 63. Casus talis est, nu. 3. vol. 3. verba etenim prædicta quantumuis generalia sint, certum est debere intelligi, vt dolus sit exclusus, vt est text. in l. Creditor. §. lucius. ff. mandati, sic in proposito Alciato, in cons. 66. In casu ad nos, num. 15. tom. 3. lib. 9. idem Ruyn. dicto cons. 1. 2. Quare in subiecta materia solummodò superesse non dicitur id, quod bona fide fuerit diminutum, vt ait Goffredus ad dictam l. Titius, num. 1.

8 Et hoc in tantum procedit, quòd licet secundum aliquos ille text. videatur corrigi per Authent. † Còtra rogatus. C. ad Trebell. nempe, vt alienatio fieri possit, reseruata quarta parte bonorum fideicommissario, quod tamen non placuit Alciato in dicto cons. 66. vbi latè, & subtiliter discurret pro more suo, quando tamen eadè alienatio fuerit fraudulenta animo euertendi fideicommissum in totum reuocatur, vt optimè dixit Socin. Sen. cons. 31. viso testamento, nu. 14. vol. 4. aliàs dolus patrocinauerit doloso, quod iuri repugnat, l. 2. §. fin. ff. Si quis caution.

Et quòd ista limitatio sit vera, considerandum est, quòd si faul-

has extenderetur ad alienationem sciendam et non fraude, & solo animo subvertendi fideicommissum, utiq. in d. c. de re-
-ditiis, & contra iuris, quod non est presumendum, & ideo de-
-bet intelligi de alienatione scienda sub bona fide, argumento
-eorum, quæ notat Ruyn. in c. 1. 1. 2. sub num. 9. & Alciar. in
-c. 1. citato 66. quod in alijs codicibus est ad numerum exten-
-sum 521. sub nu. 1. facit easus. l. filie meæ. ff. solut. matrim.

Proinde cum in casu nostro presupponatur alienatio facta in
-fraudem, & animo subvertendi fideicommissum, dubio pro-
-hiberi cessare debet exceptio carentiæ actionis, quæ lex ipsa tra-
-dit, & admittit.

Quod autem fraudulenter facta fuerit alienatio honorum, licet pars
-actus in mendis probare aperiatur, & in isto capite sit audien-
-da, patet etiam ex ipsis iuribus, quæ partes aduersæ produxe-
-runt, quia nulla subsistente causa, donauit grauata de restitu-
-endo maiorem partem, & substantiam bonorum. D. Domi-
-nico Rubino, fideicommissariæ spectatum, & pertinentium,
-l. 1. & ideo ex solo titulo donationis arguitur fraudulenter aliena-
-tio, quia donatio est perdere. l. contra iuris. §. fin. ff. de pact.
-l. 1. & etiam quia, ubi quis alienat, & ex parte nihil sibi querit,
-inde aliquid vtile sibi fecit, tunc alienatio ipsa presumitur do-
-lulosa, & facta cum animo subvertendi fideicommissum, Bart. in dicta
-l. 1. apertè. d. 1. §. fin. S. vel. Sen. in citato consi. 3. 1. nu. 14. Al-
-ciar. loco citato num. 1. Ruyn. dicto consi. 1. 63. Gozadin. in
-c. 1. 90. in causa Mutuana, nu. 5. latè Corn. in terminis fa-
-ctæ donationis, in consi. 40. latissimè, & egregiè, per totum,
-l. 1. ubi dicit eam non tenere in præiudicium fideicommissi
-l. 1. & 2. quia sic donando videtur versari donatrix in mala
-fide, cum accedit vulgare dictum, quod donare de alieno. l. sit
-ni. specul. furci. l. sed de si lege. §. quod autem fidei petit. heredit.

Et illa verba Testatoris quantumvis ampla, concernentia factum
-liquentiæ de alienando, regulanda sunt arbitrio boni Viri, &
-l. 1. ibidem notat Corn. per l. Thais ancilla. in verbis forore. ff. de li-
-ber. l. 1. ubi dicitur facti text. in d. l. Titius rogatus, ubi bonam fidem
-in esse produm.

Nec hic obicitur, quod donatio sit facta ob causam administra-
-tionis iurellæ, & bonorum D. Bernardini Farnas, quia duobus
-modis tollitur obiectum: Primo quia illa non fuit sufficiens

causa, & ideo non considerabilis, siquidem in subiecta materi
statuunt Doctores, quod causa debet esse necessaria, non mer
voluntaria: Secundo respondetur, q. pars Aetrix probare, in
tendit, nullum unquam sumpsisse onus praesuppositae tutela
& bonorum administrationis, & ita Donationem facta fuisse
se ex causa erronea, & falsa, & ideo in omnem casum compe
tere conditionem ob causam non sequutam.

Non obstat ultimo loco, quod fuit obiectatum de exceptione
transactionis, quia aduersus eam obstat replicatio, ut supe
rius dictum fuit, quod deus causam dedit dictae transactioni,

11 † & consequenter nulla est, per l. sub pretextu. C. de transact.
12 & ibi Bart. & per eam dicit se enormissimam lesam, † ita ut
etiam potuisset agere remedio, l. 2. de rescind. Roland. qui mul
tos allegat in cons. 28. visa transactione, num. 27. vol. 4.

Et ideo non recedendo a responsione danda huic obiecto, est co
siderandum, quod sicuti transactio ipsa, quae mater exceptio
nis dicitur, fuit concepta in peccato, & mala fide, ita ex ea non
darur exceptio aliqua, quae non sit defectuosa, & inutilis, l. Cu
postea. C. de pact. l. causas, tit. cod. Quinimo, sicuti ipsa transa
ctio dolosa, † & enormissimam lesionem continens, actio
nem non praestat, ita nec exceptionem, l. ubi pactum, C. de pa
ctis, quare cum parata sit docere dolum, tunc temporis sibi
incognitum, æquum est ut audiat, etiam absque eo, quod
actione rescisoria agat mulier ipsa.

Cui similiter non obstat vinculum iuramenti, quia ultra quod
non est obligatorium, †, contra bonos mores praestitum iu
ramentum, vulg. reg. non est obligatorium de reg. iur. dicitur
quod obtenta habitatione a Iudice Ecclesiastico, prout ex
abundanti cautela factum fuit, tolluntur vires iuramenti, ut
dixit Abb. in sua 2. q. incip. Stante statuto, Afflic. de c. 1. 63. in
fin. & 322. nu. 6. post Bald. in l. fin. C. de non num. pec.

Ad exceptionem pacti de non petendo, ubi aliud in facto posset
verificari, quia in Instrumento legitur tantum clausula, cum
pacto, &c. & non constat, quod Notarius isto modo solitus
esset apponere clausulam dicti pacti: Respondetur, quod inu
tilis transactio non habet, †, in se pactum, quod sit validum,
l. sius hæres. C. de repud. vel abstin. heredit. ubi Bald. summan
do dictum textum sic inquit:

Ad alias obiectiones super incompetencia libelli, respondetur quod cum lata sunt subordinata plura remedia, nec stat sola conclusio in remedio quorum bonorum, vt pars aduersa sibi persuadet, quia si bene viderit, deducum fuit dominiū Testatoris per ea verba spectare, & pertinere, vt ex Bald. & Castren. dixit Riminaliun. in cōf. 62 §. D. Ioannes, nu. 43. vol. 6.

Quare cum ex præmissis pateat, quod exceptiones oppositæ rō sunt liquidæ, & patentes, cum tollantur per replicationes, omni iure pronuntiandum venit reos conuentos, teneri ad respondendum libellatis, & propositis ipsius actricis, oppositis in contrarium non obstantibus, & ita citrà præiudicium nescioris sententiæ censeo.

Ego Rolandus Cauagnol. I. V. D. Casalensis
Aduocatus, & Ciuis Mediolani

Et ita fuit pronuntiatum ad commodum partis Furnarię, teneri conuentos respondere, vt docent, acta D. Secretarij Mori, & reclamantibus, fuit confirmatum ordinatum, sub præcis cominationibus. Referente D. Senatore Io. Baptista Morra 22. Nouembris 1608. vt sunt acta D. Secretarij.

S V M M A R I V M

- 1 L. Titius rogatus, ff. ad Sen. Cels. Trebell. inducitur.
- 2 Hæres si distraxerit cum dolo bona fideicommissi subiecta, quod alienatum, & diminutum est, repeti potest.
- 3 L. Titius Rogatus, ff. ad S. C. Trebell. non restringitur ad quartam ubi dolum, & fraudem concurrat. Nec corrigitur per Antb. contra rogatum C. eo. num. 14.
- 4 Dolus quando inesse censeatur.
- 5 Propter quod vnumquodq. tale, & illud magis.
- 6 Verisimile quod non est falsitatis habet imaginem.
- 7 Ad Hæredem spectat etiam declarare mentem Testatoris. Etiam post ius quæsitum tertio num. 8.
- 9 Instrumeto noui verosimilia continentis fides non adhibetur.
- 10 Clausula quandoq. ex Notariorum consuetudine potius, quam ex voluntate Mulierum apposta presumuntur.

- 11 *Causa implicite considerata si est rationabilis inuas ad iustificandum actum.*
- 12 *Legatum factum alicui propter tutelam gerendam, si tutela munus non agnouerit legatarius, legatum non consequetur.*
- 13 *Pignus, vel hypotheca non datur in re propria.*
- 14 *Transactio concepta in peccato, & mala fide nullius est ualoris.*
- 15 *Dolus insurgit ex enormissima lesione.*
- 16 *Rescisionis remedium, & beneficium restitutionis in integrum non excluditur per iuramentum neq; temporis lapsum, nec per illas alias clausulas ubi reperitur enormissima lesio.*
- 17 *Ratum habere quis potest, id quod nomine suo gestum non est, quo ad sui preiudicium.*
- 18 *L. De his, ff. de transactio. declaratur.*
- 19 *Transactio seu remissio iuris dependentis ex ultima voluntate, ut valeat, requiritur non solum inspectio sed & cognitio verborum testamenti.*
- 20 *Ad arguendam ratificationem ex aliquo facto requiritur quod faciens sciat illud, de cuius ratificatione agitur, & allegans talem ratificationem ex facto, tenetur probare ipsam scienciam.*
- 21 *Actus alicuius defectum ignorans non potest dici quod illum approbet.*
- 22 *L. De his, ff. de transactio, an possit renunciari etiam cu iuramento.*
- 23 *Dispositio non trahitur ad ignorata.*
- 24 *Renunciatio, & iuramentum non trahitur ad ius fideicommissi.*

A R G V M E N T V M.

Testatoris dispositio quod hæres instituta cui fuit facta substitutio, possit disponere, vendere, & alienare quicquid ei placuerit de bonis Testatoris non obstante substitutione; qualiter intelligenda sit, huius discutitur, quàm factum fuerit in præcedenti dispositione.

DECISIO CONSULTIVA XXXVI.

Emitte lucem tuam Domine: & vera crebuntur eloquia.

N eadem causa ad remouendam exceptionem, quam litis peremptoriam esse dixerunt conuerti, pleno calamo demonstratum fuit, verba substitutionis factæ per Nob. Christophorum de Lombardis, ad commo-

dum

dum sororis Furnariæ, in eo, quod supererit Catherine uxori hæredi institutæ, non esse sic largè intelligenda, vt pro arbitrio suo potuerit hæres in præiudicium substitutionis bonæ quæcunq; perdere, & donando distrahere; ita ut Excellentiss. Montisferrati Senatus pro religione sua sanxerit exceptionem non impedire litis ingressum; & proinde Reos conuen-
tos teneri inuitos subire iudicium, vt alias mihi ipsi tunc pa-
triginanti constitit ex ordinato facto sub die 22. Octobris
1588. Nunc autem quod causa ipsa videtur instructa ad ex-
peditionem, iterum faciliori tamen cura, & studio videndū
meret de veritate propositionis, itidemq; de iure Agriciis aduer-
sus renunciationem, exceptiones, & probationes ex aduerso
factas; *ut nob. ablati V. ni. in. p. l. 1. v. l. 1. v. l. 1. v. l. 1.*
Breuiter igitur examinato negotio, tam in iure, quàm in facto,
concludendum venit, eadem verba Testatoris (cui substitui
Dominiam Iacobinam sororem ipsius Domini Testa-
toris, &c. q. nob. Jo. Antoni j. de Furnarijs de loco Buchelle in
eo quod supererit dictæ eius uxori hæredi institutæ, quia, vult
quod dicta eius uxor possit disponere, vendere, & alienare
quicquid ei placuerit de bonis dicti D. Testatoris, non ob-
stante substitutione prædicta) non esse sic largè intelligenda,
vt Domina Catharina Vialaria, hæres instituta, haberet fa-
cultatem pro arbitrio suo bona ipsi perdere, & donare in
præiudicium factæ substitutionis, habet enim eadem dispo-
sitionis iuris habenas, quibus sic regulanda venit, vt rectè alie-
natum, & medio tempore diminutum censetur, si non inter-
uertendi fideicommissi gratia facta fuerit alienatio, quia si-
cuti bona fide Testator hæredi institutæ facultatem contulit
alienandi, ita in impedimento non esset substitutio facta de
sorore, consilium quod instituta eandem potestatem iuxta bo-
ni viri arbitrium foret exercitura, sic in alienante sola bona
fides alienationis actum, & diminutionis fideicommissi su-
stinet contractum. Casus est clarus, ad literam quem ponit
l. C. Papinianus in l. Titius rogatus, & ff. ad Senat. cons.
Trebell. vbi formato themate, quod Titius fuerit rogatus
Mæcio restituere, quod ex hæreditate superfuisset, dicitur
medio tempore alienatum, vel diminutum, ita quandoq; peti
non posse, si non interuertendi fideicommissi gratia factum

fuerint quia verbis fideicommissi bonam fidem inesse constat, quare & facultati concessa de alienando boni viri arbitrium creditur inesse.

Hinc, si dolus † in hæc de distrahente bona fideicommissi inreperuerit, quod fuerit alienatum, & diminutum, merito poterit repeti, sic ad eum Textu notat Castrensis & alij, & multis, comprobatur auctoritatibus Alciat. in consil. 46. lib. 9. nu. 14. & sequenti, qui omnino videndus est pro intelligentia Titius Rogatus, †, quæ admissa fraude, & dolo non restringitur ad quartam, ex auth. contra eum Rogatus C. ad Trebell. quod etiam in prioribus allegationibus probatum fuit.

Quod autem dolus † adfuerit in Vialarda donante, plenius ibidem fuit demonstratum, vel ex natura contractus donationis, vel etiam ex vniuersa bonorum distractione, in quo proposito videatur omnino Coram in consil. 40. latissime, & egregie per totum vol. 2. vbi casum hunc in fortioribus terminis ponit, & decidit, dolum probari concludenter.

Cuius considerationibus illud in subiecta materia videtur addi posse, quod eadem Vialarda ad ipsam donationem devenisse pronuntiat, ea principali ratione, quod donatarius susceperet onus tutelæ, & administrationis bonorum D. Io. Bernardini Furnarij dictæ Domine Catharinæ Nepotis, & filij eiusdem Domine Iacobinæ fideicommissariz, & substitutz, ex quibus colligitur, quod principaliter dilectio in eundem Nepotem, viri sui erat directæ, procurando quod & persona ipsius, & bona recte administrarentur, ut gratam se exhiberet Viro defuncto, cuius nullus erat proximior, quàm dicta Iacobina substituta, & filius. Quo casu alterum de duobus, qui sensati capitis est, ut decernat æquum est, vel quod dolose se gesserit irrevocabiler donando futuro Tutori, & administratori, ut potè, quia verbis animi gratitudinem in Viri sui proximiores tantum demonstravit, & factis operam docuit ingratitudinem, dum sub clypeo pietatis, & dilectionis, quam proficiebatur erga eum, quem alterius Gubernio, & administrationi dicauerat, in futurum administrare omnia transulit ea scilicet, quæ post illius mortem viri substitutionis obventura erant Matri Iacobinæ, & exinde ipsi

in Nepos Dominio lo. Bernardino; quo casu merito posset dici, quod in eum sic se gesserit, ut mus in pera, vel serpens in marteauo, vel ignis in sinu suo, ut notatur in cap. & Iudæos extra de Iudæis.

Vel omni casu quo l. dolosis (quod omnino etiam credendum venit) machinationibus, & sub falsis pretextibus Donatus eam induxerit ad actum dictæ donationis, præsumendum est. Namq; si omnis cura erat in Vialarda, ut Nepos ille defenderetur, & esset sub tutela Rubini donatarij, ut in vestibulo instrumenti legitur opportunè, quoniam verosimilis inquisitio erat, ut ab eo auferret, si propter quod, vñ quodq; male, & illud magis, l. finali, ff. de impens. in reb. dotal. fact. glof. singul. in capitulo 2. in verbo detrimentum de pactis in 4. Quare multum attendenda venit ea probatio, quæ veritati magis accedit, quam ea, quæ verbis conscripta à vero, & verosimili distat, quod denique minus est verosimile, & falsis factis habet imaginem, l. fin. ff. quod met. caus. Nec debet Iudex aliter iudicare isto casu, quam quod sit verosimile, dicendum Nob. Catharinam nonuisse donare, sed tantum cautum facere Rubinum pro refectione eius damni, quod passurus esset, ob administrationem tutelæ, & huc conferunt de dispositione testium super nono articulo, dum inquirunt, quod vel Vialarda conquirebatur, quod fuerit inducta dolose, & seducta ad dictam Donationem, & inter cetera videantur de positiones Nob. Octauij. Quelli, & Lucij Martingre, ex quibus apparet Vialardam declarasse mentem Testatoris fuisse, ut restitueret bona sorori, cui declarationi standum est, cum donadharcedem, & etiam pertineat declarare mentem Testatoris, l. legat. generaliter, ff. de legat. pri. & l. si domus eod. tit. etiam postius quæ situm, & seruo, ubi verosimilitudo declarationi accedit, ut si qz allacione oia.

Nec dicatur obstare eam fidem, quæ publico dari solet in instrumentis, si quidem etiam tali instrumento, & non verosimilia continenti fides adhiberi non debet, ut probat Cephal. cōf. 454. causa ista num. 1 o. vol. 4. si mo. dibus.

Non obstant præmissis amplissima clausula, quæ in eodem instrumento Donationis leguntur de benemeritis Rubini, & quod ideo tandem sic donauit, quia sic sibi facere placuerit,

quia quò magis considerantur illæ clausulæ, eò fortior infur-
 git presumptio, quod hæc mulier ex fragilitate sexus seducta
 fuerit ad sic donandum, & transferendum bona, quæ ad alium
 10 pertinebant, & omni casu clausulæ † prædictæ ex notariorū
 potius consuetudine, q̃ ex voluntate mulieris appositæ præsu-
 muntur, ita ut sine effectu operandi stare debeant; sic ex Bart.
 in l. r. n. 1. oīn. si ff. de iur. codicill. & Baldo in l. quoties col. 1.
 ver. non reuocatur in si. C. de herod. instit. & plurib. alijs
 not. Camillus Borbillus consil. 4. Promittit Dñum. 2. 1. 5
 Vel et subtilius inuestigando veritatem rei gestæ, & clausulæ cō-
 tractus, dicendū ṽr, q̃ sicuti principalis causa expressa in pri-
 mo dicto donationis, fuit intuitu suscipiendæ tutelæ, & admi-
 nistrationis bonorum D. Bernardini Furnarij, minoris tūc, &
 pupilli, ita non fuit habilis, nec rationalis ex iurib. enarratis
 ad donandum, quinimò falsa fuit obsequium admini-
 strationis, & susceptū tutelæ onus, siq̃, eodē modo falsæ præ-
 sumendæ sunt causæ sub generalitate clausulæ, & expressæ
 11 & tacite compræhensæ, tū nō. n. causa † implicite considerata
 dī luare ad iustificandum actum, qñ causa quæ assignatur est
 rationalis, ṽr notamur sōbie Rapa in l. qui Romæ; §. Duo
 fratres nu. 36. ff. de verb. oblig. Præterim in casu nostro, vbi
 causa expressa velē fuit principale supradictū ad tū cōtractū,
 qualiscūq̃ fuerit à qua nō ṽr proceden. per l. cū Pater §. Dulcissi-
 mis, ff. de leg. 2. Baldo l. 37. De creto, seu descripto nu. 1. vol. 3.
 Nec dicatur, quod simus in contractu donationis, quæ depēdeat
 ex sola voluntate Donantis, ita ut statò dicatur pro ratione vo-
 luntatis, quia rīdetur, q̃ quicquid in eodem instrō legitur, de-
 pendet ab eo actu suscipiendæ tutelæ, & administrationis, nō
 obstantib. clausulis generalib. ibi, & iplis etiaq̃ præmissis om-
 nibus cessantib. quia sic sibi facere placuit, & placet, quia sem-
 per retinetur ratio principalis expressa, vt superius dictū fuit,
 & mihi ipsi et ceterisq̃ omnibus probatum: extitit in eiusdem
 12 instrumenti lectura paulo ante finē, & in ea parte donat. reuo-
 cabiliter prædicto Nob. Io. Dominico præfenti, & acceptā-
 ti, pro se, & hæredib. omnia alia bona mobilia, & immobilia
 præfentia, & futura, iura, & actiones vbi enq̃ sint, & esse repe-
 13 riantur illa, & illa penitus à se abdicando; & in dictum Nob.
 14 Io. Dominicum donatarium beneficentium transferendū, ita-

ut quandocumq; ipsi No. Io. Dominico infereretur molestia à dicto Bernardino pupillo, vel eius hæredibus, possit in dictis bonis consequi indemnitatē, & releuationē molestiæ, ad quem passum rogo Excellentiss. hunc Senatū: vt, pro veritate aduertat, quia hinc arguitur fraudulentum instrumentum, si quidem apparet, & quod hoc est expressum, contraxit Vialarda, eo solo intuitu, vt releuaretur Robinus ab omni damno, quod posset sentire ex causa dictæ administrationis, ad quem effectum, hæc verba eidem fuerunt notificata, vt libenter contraheret, sed post modum, sub inuolucro verborum decepta dicitur, & dolosè inducitur ad donandum; arbitrata quod omni casu, ea donatio sortiretur effectum in casum passæ molestiæ, & damni ex causa dictæ administrationis, cui expediebat vacare, deferendo artem tutoriā cui operam dabat. Et isto casu ob non susceptam tutelam intrat dispositio, l. si Legatarius, in secundo responso, Cod. communia de legatis vbi legatum ꝛ factum alicui propter tutelam gerendam si tutelæ munus non agnouerit, legatum non consequetur.

Quod hoc sit verum, perpendatur sensus istius monstruosæ donationis, quæ licet facta dicatur pure, irrevocabiliter, & inter vivos, de bonis attamen super eis conventum fuit, quod Donatarius in casum molestiæ inferendæ ex causa administrationis præsuppositæ possit releuationem consequi, quasi quod rei propriæ detur obligatio in fauorem ipsius Donatoris, Reus futurus erit, tum præsertim, quia pro tempore vitæ donantis reservatur integer vsusfructus; Profecto, quod hoc est & iuri, & cuiusq; sensui humano contrarium, nisi detur intellectus conditionalis donationis visupra, & proinde videant quæso Excellentiss. Iudices, quomodo aliter possit hæc Cythæra concordari, cum non detur pignus, ꝛ vel hypotheca in re propria, text. est in l. non solum §. si rem tuam ff. usurpat. & vsucapion.

Quicquid igitur insurgere videatur ex nudis verbis instrumenti, certum est, tam ex præmissis considerationibus, quam etiam testium depositionibus, ex quibus mens Nob. Catharinæ Vialardæ colligitur donationem prædictam nocere minime posse fideicommissariæ, quam frater honorauerat, ac-

cepta fide ab hærede instituta de restituendis bonis ipsis dictæ Jacobinæ; vt eademmet hæres fassa fuit, cuius declaratio cum accedat vrgentissimæ præsumptioni legali in dubium refricari non potest, quinimò ab eâ non leuè fidei res ipsa recipit incrementum, præsertim, quia ex eadem lege, non videbatur permitti dictæ mulieri, inutiliter contrahendo sub eâ donationis fideicommissum subuertere, vt per d. l. Titius rogatus alias diximus.

Nec Rubino, & causam habentibus ab eo prædest consideratio, quod sola quarta sit detrahenda, fortassis ex dicta auth. contra rogatus C. ad Trebell. quia ea opinio nullo iure sustineri potest, vel ex eo, quod vbi virio nullitatis non laborauerit alienatio ex parte contrahentium, ex hoc saltem vitabitur, quia in fraudem sit facta alienatio, quo casu nõ de sola quarta, sed de vniuersa substantiâ fideicommissi tractandum est, vt concludit Cornæus in citato consilio 140. per tot. volum. 2. vel etiam ex eo, quod hic Textus l. Titius rogatus, ¶ nõ corrigitur per Auth. prædictam, vt benè validisq. rationibus, & iuribus probat Alcia. in dicto consilio 66. in casu ad nos numero 4. & seq. lib. 9. qui locus omninò videndus est in ista matèria, quia loquitur doctè, & cum maximo fundamento veritatis.

His sic positis reliquum est, vt videamus, nunquid actioni propositæ obstat renunciatio facta per dictam fideicommissariam, & donationis prædictæ ratificatio: Et breuibus similiter absolucendo negotium videtur, quod non ex capite enormissimæ læsionis, & doli, qui interuenerat nedum in actu præsuppositæ donationis factæ per Vialardam, sed etiam in eodem actu procuratæ ratificationis per Rubinum. Quate sicuti in prioribus allegationibus dictum fuit, transactio (si tamen sic eam nuncupare fas est) dicitur concepta in peccato, & mala fide, & cuius ¶ proinde nullius esse potest effectus, & valoris l. cum postea, & l. causas C. de transact. cum enim enormissima læsio sit, vt colligitur ex testibus examinatis super secundo tertio, & quarto capitulo probatorio per adrice productis, qui valorem bonorum suppositorum fideicommissi concludenter probant, & remissio per D. Iacobinam ut nullò recepto pretio grauerit læsa fuit, & proinde

attenta lesione enormissima, et ex qua dolus insurgit, ut Do-
ctores omnes chuntiant in l. 2. C. de rescind. vendit. neq. iura-
mentum, et a quo tamen relaxatio in contingentia facti ob-
stantia fuit, neque temporis lapsus, nec vlla clausula poterunt
excludere remedium rescissionis, et beneficium restitutionis
in integrum, ut not. Gabriel. cons. 62. nu. 22. et seq. vol. 2. Alba
cons. 289. num. 25. et 29. et cons. 397. num. 18. et prius in
cons. 81. nu. 54. ubi loquitur etiam, quod non fuerit concessa
habilitatio iuramenti.

Nec dicatur habendam esse considerationem, ad eam summam
scatorum sexaginta, quæ videtur enuntari in instrumento
ratificationis, quia ultra quod est summa minima est, et con-
sequenter non attendenda, quia est resolutio enormissima lesio.
Erit insuper aduertendum, quod ex summa non reperitur exbur-
sata Dñz Iacobi Aettrici, sed filio D. Bernardino, ut lectura
Instrumenti probat, quo casu ad eam, cui ius competit, nihil
dicitur peruenisse.

Vltima addatur, quod instrumentum prædictum est confirma-
torium donationis tantum factæ per q. Nob. Catherinâ Yia-
rdam ipsi Rubino, non remissionem iuris, quod habebat D.
Iacobina ex fideicommissio fratris, et hoc est maximum fun-
damentum, cui diligens consideratio venit adhibenda.

Licet, n. id, quod non est gestum nomine meo, et quoad mei præ-
iudicium ratum habere possim, licet non ad mei commodum, ut
declarat Bart. in l. Si fundus, §. 1. ff. de pignoris, per eum tex-
que sequitur Gramat. decis. 103. Illustriss. Marchionissa Padu-
la nu. 12. Olasc. decis. Pedemont. 138. anno, 1529. nu. 8. Aet-
men ista ratificatio non habet vires respectu iuris, quod erat
ignotum ratificanti, et proinde adhuc, ut mulier ratificans sibi
præiudicasse videatur, in fideicommissio fraterno, necesse erat,
quod illius scientiam explicitam, et certam habuisset, ita ut non
sufficiat sola opinio, seu credulitas, quod mihi ipsi probari vi-
detur, ex verbis l. C. Gaij, in l. De ijs, et ff. de transactione, ibi
quæ inspectis cognitisque verbis Testamenti, ex quibus colli-
gitur, quod adhuc ut transactio, et seu remissio iuris de-
pendentis ex vltima voluntate valeat, requiritur non solum
inspectio, sed et cognitio verborum testamenti, sic not. Bart.
in l. qui Romæ, §. Duo fratres, in 45. et 6. quæ ff. de verborum

- oblig. & ibidem Ripsum 64. & Castr. ibidem nu. 1. Cepolla
 cont. ciuili 61. num. 7. vol. 2. Curt. lun. conf. 72. num. 4. Parif.
 conf. 95. nu. 13. vol. 5. vbi communem dicit, tantò magis in
 casu nostro, in quo articulus iuris, qui refertur ex dicto fidei-
 commissio ex sola lectura verborum, non potuit mulieri Fur-
 natiz dici notus; quinimò nec ipsi Norano, ut ex tribi in-
 specta qualitate personarum, C. vbi pupillus educari debeat,
 notat Ripa loco citato, præsertim, quia ne minimum quidè
 verbum hic de fideicommissio, & testamento prædicto. Quin-
 imò si bene attendatur ille contractus ratificationis factus de
 donatione, eò tantum videretur tendere, vt remoueretur ille
 defectus cuius enarraui in instrumento donationis, scilicet
 ob tutelam, & administrationem suscipiendam, quam non
 suscepisse contrahentes affirmarunt, non autem vt restitueretur
 expressè ius fideicommissi.
- Ex proinde cum ratificatio prædicta loquatur tantum de dona-
 tione facta, merito potuit arbitrari Dominæ Iacobina, quod
 licet potuerit Nob. Catharina eiusdem sororia donare, eò
 quod non esset gravata de restituendis bonis dotatis eidem
 mulieri, & ideo facilliter inducitur ad ratificationem, & ad
 remissionem iuris competentis ad destructionem illius ob nò
 susceptam administrationem bonorum, quia vt dictum est
 aliud ius fideicommissum non fuit deductum, & erat ignotum,
 quia de eo nulla facta fuit mentio, vt arguit Olfacus decif. Pe-
 demont. 112. Petrus Aualonus num. 6. vbi licet contrarium
 fuerit decisum, illud in causa fuit, quia se verà apparuerat de-
 ductum, & cognitum ius fideicommissi, vnde substitit argu-
 mentum in iure, cum sit verum in facto, & sic intramus regu-
 lam, quod ad arguendam ratificationem ex aliquo facto re-
 quiritur, quod faciens sciat illud, de cuius ratificatione agi-
 tur, & allegans talem ratificationem ex facto tenetur pro-
 bare ipsam scientiam, vt arguit Crauet. in conf. 197. Quam-
 quam, & abundè nu. 14. lib. 1. Menoch. conf. 389. Nò possum
 num. 20. lib. 4. vbi qui nititur trahere satisfactionem ad ali-
 quem actum, debet probare scientiam illius actus in ratifi-
 cante, quia ignorans defectum alicuius actus non potest
 dici, quod illum approbet, Menoch. loco citato, Crauet. conf.
 226. Licet abundè nu. 7.

Nec dicatur, quod fuerit renuntiatum cum iuramento, l. de ijs, ff. de transact. quia omiſſa pro nunc diſputatione an illi legi † poſſit renuntiari, etiam cum iuramento, quia multi etiam tenuerunt, quod non, vt ſcribit Socin. l. un. in conſ. 18. in caſu nobilis nu. 3. vol. 4. & ſolum pactum noſtrum attingendo. Reſpondetur, quod nec iuramentum, nec renunciatio trahitur ad ius fideicommiſſi, quia diſpoſitio † non trahitur ad ignorata, & ſic ad ea, de quibus non eſt actum, & in iſto propoſito videantur ſingulariter tradita per Socin. l. un. in conſ. 20 ſubtilis admodum num. 31. & ſeq. quia tollunt omnem obicem, & demonſtrant renunciationem, † & iuramentum non trahi ad ipſum ius fideicommiſſi, quod omni iure, non obſtantibus ex aduerſo deduſtis pertinet mulieri Aſtrici, pro qua ex veritate ſic reſpondendum cenſeo.

Ego Rolandus Cauagnolius I. V. D. Caſalenſis
Aduocatus, & Ciuis Mediolani.

S V M M A R I V M

- 1 Geminatio actus an inducat renunciationem fideicommiſſi.
- 2 Geminatio actus, indicat enixam voluntatem agentis.
- 3 Geminatio actus excludit omnem inaduertentiam.
- 4 Geminatio habet vim clauſulae ex certa ſcientia.
- 5 Geminata promiſſio, in pacto nudo parit actionem.
- 6 Liberationi magis eſt fauendum, quam obligationi.
- 7 Geminatio habet vim clauſulae derogatoria.
- 8 Geminatio facta incontinenti non facit, quod plures ſint actus.
- 9 Eorum quae ſunt incontinenti non datur prius, nec poſterius.
- 10 Geminatio non operatur niſi quando principaliter ſit.
- 11 Lex Denique ſi quis, verſu. Scio et ff. de min. 23. ann. perpenditur.
- 12 Geminatio non attenditur in actu geminato, ubi cadit idem error.
- 13 Transactio reſcinditur, ubi a deſt error, & dolus, non obſtante bonorum receptione, & ratificatione.
- 14 Laſio admittitur, in contractu geminato, ita ut agatur ad reſciſſionem.
- 15 Iuramentum nihil operatur ubi a deſt error, & dolus re ipſa, & ex propoſito.

A R G V M E N T V M.

Transactio super fideicommisso, an & quando rescindatur, non obstante geminatione actus, & renuntiationis, ac receptione pecuniarum datarum in causam renuntiationis.

DECISIO CONSULTIVA XXXVII.

Emitto lucem tuam Domine: & vera creabuntur eloquia.

INSTRVCTO Processu D. Iacobinz. Fornarijs, cōtra Nob. Dominicum Rubinū, & Liris consortes: Audio dubitari ex eo capite, qd Fornaria, & vnā cū ea Filius non semel, sed bina vice remisit ius suum, quod depēdeat ex fideicommisso quon. Christophori de Lombardis; itā quōd geminata eorum renuntiatio, t̄ius dicti fideicommissi sustulerit, fortassis ex ea cōclusionē, quōd geminatio t̄ actus inducat, enixā voluntatem renuntiantium, N. Balza, ff. ad Senat. cons. Tribell. l. cum finitus & ibi Bartol. C. de ag. rito. & censit. lib. xj. Cephal. cōs. 559. Magnif. Dominus, vol. 4. certamq; inferat scientiam, Berous. cons. 7. num. 13. vol. 2. Et excludit omnem inaduerterentiam, & t̄ inconsiderationē, vt ex Baldo in tractat. scismat. col. 8. scribit D. Præses Bardellonus, consil. 82. Tenor appochæ. n. 9. & in fin. lib. 2. & inducat præsumptionem: validitatis actus, & valoris eorum iurium, quæ renuntiantur, & videtur t̄ arguere Rimin. lun. cōc. 483. Agit D. Ludouicus, num. 11. vol. 5. quia habet geminatio connexā clausulā ex certa scientia, cap. si quando de rescript. & ibi glos. & Felyn. & in hoc proposito multa, per Doctores afferuntur exempla, in quibus beneficium competentis confertur, ob factam manifestationem, & geminatam renuntiationem, vbi in primis dicitur de D. C. de rescript. vendit. & est cōs. Gallicen. 386. Faciunt sic se habet col. 2. ad fin. lib. 2. quasi quod ex actu geminato, omnis suspicio deceptionis auferatur, glos. in cap. ex litteris. vlt. ad monita extra de divor. Rol. cōc. 2. vbi t̄ ratiōne num. 43. & 44. vol. 4. Decian. respons. 39. extantibus quibusdā, num. 93. & seq. vol. 2. vbi dicit, quod geminatio in renuntiatione opera-

tur ut nihil possit opponi.

Quibus addo, ¶ q. sicut geminata promissio, in pacto nudo, parit actionem, quia censetur deliberata, & facta geminatio ad effectum, ut promissio fiat efficax, ut not. Alex. ad rubric. ff. de verborum obligat. ult. col. & post eum Marcb. ab Anguill. cons. 9. Super verbis Instrumenti, num. 131. ita etiam quini-
mo, & multo magis tollit geminata renuntiatio actionem, quia scilicet ¶ propiores esse debemus ad liberationem, quam ad obligationem.

Insuper etiam dici potest, quod ista geminatio ¶ renuntiationis habet clausulam derogatoriam annexam, perinde, ac si geminatio actum dirigeret, non obstante fideicomisso, & substitutione facta per Lombardum fratrem, sic ex Butrio in cap. 1. col. 4. ubi saluari potest de rescript. not. Vbertinus Zuchardus ad l. 1. G. de pact. nu. 144. post Felyn. in cap. si quando, extra de rescript. nu. 12. ubi plura in materia geminationis adducit.

Etenim ipsa cōfortius debet procedere, quo geminatio; ¶ & reiterationio actus facta fuit nō incontinenti, quo casu vnus, & idem actus iteratur, non autē geminatus ad notata, in l. lecta, verbi causa ab Anastasio dicitur perat, quia in his quæ sunt incontinēti non datur prius, nec posterius. Quidā ¶ testamento, ff. de pecul. leg. v. fidei. l. i. §. i. in fine. Quo casu plurimum facit geminatio, pro valitudine eius, quod agitur, ita post Bart. in d. l. i. cum similes, G. de ag. & censu. lib. xj. notat Dec. cons. 181. et si actus motus est quædam nu. 5. post me l. quod latē scribit Lan-
de cellotus Galliaula ad rubr. ff. de verbor. oblig. nu. 79. qui plu-
res allegando, citat si conuenit la prima, cum gloss. ff. de pi-
bus notat action. rubr. si n. l. i. §. i. in fine.

Quid quid idem sit, veritas est in contrarium; estō enim quod maxima virtus sit geminationis, estō n. quod maxima vir-
tus sit geminationis, ut possit. Doctores enuntiant, ut per l. Prospecti ff. Qui, & a quibus, notat Ioannes, Annibal. ad l. Nemo potest, ff. de legat. 1. num. 2. patet varios dicatur ope-
rari effectus, ut scribunt Iul. & Ripa in l. Quod iussit. ff. de re iudic. h. i. num. 6. ille num. 10. Per Gaball. consil. ciuil. 134.
Opponitur per parte nu. 15. Post Pet. Andora. in suis com-
munibus opin. collect. in primō vol. typis Lugdunensibus im-

pressis, in verbo geminatio, fol. mihi 461. patitur tamen ea conclusio multas fallentias, quæ sic casui nostro deseruiunt, vt regulam ipsam intrare minimè permittant:

10 Prima igitur limitatio, quæ deseruit negotio nostro ea est, quia instrumentum receptionis pecuniarum, aliàs promissarum in primo contractu transactionis, ex qua geminationem metitur pars aduersa, non fuit factum Principaliter, vt primus actus denuò geminaretur, vel confirmaretur, & expressè, sed solummodo in consequentiam prioris actus, quo casu non arguitur geminatio actus, ad hoc vt operetur, & beneficium, primo loco competens amittatur, sic conclusionem hanc declarat L.C. Alex. in l. Quæ dotis 4. col. ff. solut. matrim. qui mouetur ex Clement prima de præbend. & Reg. Access. de Regul. iur. in 6. Marcabrun. ab Anguil. consil. 75. Tuendo conclusiones num. 57. Cui addendus est Alba Mandellus in consil. 734. Circa primam ¶ nu. 11. qui mouetur l. Deniq; §. Si quis in vers. Scio etiam ff. de minor. 25. annis, qui meo iudicio plurimum confert limitationi prædictæ: In illis verbis. (Putauimus tamè in integrum restituendum initio inspecto.) Ex quibus datur conclusio, quod primus contractus semper attenditur.

12 Secunda limitatio est affinis primæ, quia scilicet geminatio ¶ non attenditur, quando in secundo actu adest idem error, eademq; suspicio doli, sic ex Romano in consil. 54. Cephal. in consil. 42. nu. 55. & Crauera in consil. 81. post nu. 31. qui dicit hoc procedere sine dubio, & Ario Pinello, ad l. 2. Cod. de rescind. vèd. parte 1. cap. 4. nu. 32. consuluit Morotius, Responso 28. Visis & accurate nu. 21. Et huc pertinent ea, quæ pro veritate scribit Boerius decisione 100. Præsuppono, quod edictum Prætoris nu. 18. & 19. dum inquit quod in Burdugalensi Senatu fuit conclusum, quod rescinderetur transactio ¶ nõ obstante bonorum receptione, & ratificatione inde subsequuta, cum enim actus ipsi contineant ineuitaliter dolum, etiam quod esset præsumptus attendendi non sunt, Et illis obuiam eundo Iudex officium suum etiã nobile debet impartiri, vt bene concludit idem Boerius consil. 38. Viso processu, per totum, sed præcipuè in fine, & licet id ipsum sufficere debeat pro victoria ad commodum Fornariæ, ad alia tamen accedit sermo.

14 Tertia proinde limitatio ea est, quod etiã in Renuntiatione, ¶ &

contractu

contractu geminato latio consideratur, & admissibilis est, & ex ea potest agi ad rescissionem ex magis recepta Doctorum sententia, quam post Decium Socin. Sen. Corn. Cephal. & Crauetam sequitur Morotius loco relato num. 29. cum quo sub nu. 2. dicimus, sublata fore, quęcunq; contraria. Quinimò nec est obstar iuramenta, & q̃a vltra relaxatione obtem̃, vt memini- m⁹ in præcedētib. iurū deductionib. obstar eis dolus re ipsa, & ex proposito descendens ex capite enormissimę lęsionis, quę proinde impedit assistentiam veritatis, & iustitię, sine quibus stare nequit, & ita eam ex præmissis, quàm alijs abundē dedu- ctis sentio pro Fornaria pronuntiandum esse ab Excell. Mon- zisferati Senatu. Cuius iudicio hæc ipsa libenter subijcio.

15

Ego Rolandus Cauagnol. I. V. D. Casalensis
Aduocatus, & Cuius Mediolani.

S V M M A R I V M.

- 1 Ex diuersitate nominis diuersitas rei inducitur.
- 2 Proprietas verborum demonstrat qualis sit obligatio rei.
- 3 Bona paraphernalia, & extradotalia idem sunt: Contra num. 5.
6. 7. & seqq.
- 4 Mulier habet bona triplicis generis, & qualis.
- 5 Tessau. opinio discutitur.
- 6 Que dicantur bona paraphernalia.
- 7 Bona paraphernalia diuersimodē applicantur.
- 8 Maritus tenetur ad fructus bonorum extradotalium.
- 9 Qui vult consequens censetur etiam velle suum necessarium ante- cedens.
- 10 Maritus quando teneatur ad restitutionem fructuum perceptorum ex bonis extradotalibus mulieris distinguas.
- 11 In dubio dissensus arguetur.
- 12 Dissensus ex pluribus rationibus presumitur.
- 13 Donatio in dubio non presumitur.
- 14 Mulierum genus auarissimum.
- 15 Mulier tenetur prestare.
- 16 Fructus bonorum extradotalium acquisitorum Vxori post contra- ctum matrimonium in dubio consumpti presumuntur contra ip-
sius

fius

- ... sui voluntatem de fructibus autem paraphernalium videtur
dubium.
- 18 Testi unus plene creditur, quando cum dicto ipsius concurrat præ-
sumptio legalis.
- 19 Unius dicto statuitur, circa interpretationem alicuius scripturæ.
- 20 Unius dicto statuitur quando agitur de voluntatis declaratione.
- 21 Admuniculum vehemens supplet semiplenam probationem.
- 22 Probatio, quæ de se non concludit sufficit, quod præsumptione iuris
adiungetur.
- 23 Vxor, & Maritus si se obligant, occasione mutuata pecunie præ-
sumitur in solidum petiuisse pecunia ad manus mariti.
- Etiam si mulier facta fuerit ad manus ipsius peruenisse, et nu. 24.
- 25 Nemo debet locupletari cum aliena iactura.
- 26 Maritus in dubio præsumitur factus locupletior ex re vxoris.
- 27 Bona Mariti sunt tacite hypothecata, pro bonis extradotalibus
Mulieris.

A R G U M E N T V M.

Filij hæredes Matris, an possint cōsequi in bonis Patris fructus
quos percepit in bonis dictæ eorum Matris, ipsa viuentē, & an
intuitu illius iuris, possint retinere bona, in odium creditorū
Agentium, contra bona Patris, qui sunt posteriores.

DECISIO CONSULTIVA XXXVIII.

Emitte lucem tuam Domine: & vera creabuntur eloquia.

LICET Domini fratres de Surdis negauerint
ad manus quondā Domini Andreæ de Glarolis
peruenisse fructus bonorū nunc quon-
dam D. Mariz eiusdem Andreæ vxoris, & re-
plicando dixerint, per testes examinatos ad
instantiam Litisconfortium de Glarolis non
probat, quod maritus eisdem fructus perce-
perit, & mox data perceptione, affirmauerint hæredes matris
non posse eos consequi in bonis Patris, & respectuē mariti,
veritas tamen est, quod plenē probarunt Fratres ipsi fructuū
predictorū, perceptionem per Patrem, & Maritum, sunt enim
in hoc concordēs, & concludentes testes producti, ita ut super-

vacaneum sit superius immolari, & iudicium animos excel-
lentiſſimorum in ſuperfluis detinere, & interim à cognitione,
& deciſione illius articuli, ad quem negotium reducitur eos
auertere, & ideo ad punctum redeundo.

Quæſtio erit nūquid hæredes Matris, ſoueant ius in bonis co-
rum Patris, pro fructibus ab eo perceptis, in bonis maternis,
pro cuius veritate, quia mihi ſemper placuit per veros termi-
nos legales ambulare, & tollere ea, quæ vel impropria ſunt,
vel plurius quandoq; ſcribendum admiſit abulus, quæ tam
mutando, quàm confundendo nomina rerum diuerſitatem
iuris aliquando ſuſtulerunt, contra textum in l. ſi idem, C. de co-
dicillis, ubi ex diuerſitate ꝑ nominis diuerſitas rei inducitur,
& contra vulgariſſimum iuris axioma, quod quæſis ſit obſi-
gaſo ꝑ. verborum proprietas demonſtrat, l. interſeſto, C. de
ſolut. ꝑ. ſupponendum duxi, quod illa bona Matris, quæ
poſt contractum matrimonium eidem ꝑ. ſucceſſione ob-
tulerunt, ut teſtes ipſi met probant mere extradotalia ſi nunc u-
pantur, non autem paraphrenalia, ut aliquibus viſum fuit, &
ꝑ. teſtim. Theſ. in ſua deciſ. 187. fructus ex rebus dotalibus,
n. 2. ubi extra dotes inquit inter bona ꝑ. paraphrenalia, &
extradotalia nullam dari differentiam, cuius dictum non vi-
detur probari aliqua ratione, vel lege, ſiquidem in ore om-
nium in bonis fuiſſe mulierem poſſe habere bona triplicis
ꝑ. generis, ſive ſpeciei, primò ſcilicet dotem ipſam, ſecundò
bona paraphrenalia, tertio bona mere extradotalia, ſeu ultra
dotes, quæ ſoleo dupliciter conſiderare, vel primò ut bona,
quæ mulier habet ultra dotem, & ſibi reſeruaui, nec volu-
it concedere, ut paſſim docet practica quarundam mulierum,
quæ amplum patrimonium habentes partem ſibi reſeruant,
partem vero in dotem dant, vel ſecundò, ut bona quæ mu-
lieri ꝑ. ſucceſſionem, vel quoquo modo poſt contractum
matrimonium obtulerunt, ut in caſu noſtro, in quo mulier
hæbuit bona, de quorum fructibus agitur ex ſucceſſione in
bonis maternis, de prima ſpecie bonorum nō mentio in l. dōce
ancillam, C. de rei vendicat. de ſecunda, in l. Si ego, §. ff. de iu-
re dot. de tertia in l. Maritus, C. de procurator. innotet Ang.
A. n. ꝑ. adein reſcripſerunt. Inſtitut. de exculat. tutor. null
ubi in eundem ꝑ. primum caſum bonorum extradotalium, de ſe-

- ... sine voluntatem de fructibus autem paraphernalium videtur
dubium.
- 18 Testi unico plenè creditur, quando cum dicto ipsius concurrat præ-
sumptio legalis.
- 19 Unius dicto statuitur, circa interpretationem alicuius scripturae.
- 20 Unius dicto statuitur quando agitur de voluntatis declaratione.
- 21 Adminiculum vehemens supplet semiplenam probationem.
- 22 Probatio, quæ de se non concludit sufficit, quod præsumptione iuris
adiungetur.
- 23 Vxor, & Maritus si se obligant, occasione mutuata pecunie præ-
sumitur in solidum petiuisse pecunia ad manus mariti.
- Etiam si mulier facta fuerit ad manus ipsius peruenisse, et nu. 24.
- 25 Nemo debet locupletari cum aliena iactura.
- 26 Maritus in dubio præsumitur factus locupletior ex re vxoris.
- 27 Bona Mariti sunt tacite hypothecata, pro bonis extradotalibus
Mulieris.

A R G V M E N T V M.

Filij Hæredes Matris, an possint cōsequi in bonis Patris fructus
quos percepit in bonis dictæ eorum Matris, ipsa viuente, & an
intuitu illius iuris, possint retinere bona, in odium creditorū
Agentium, contra bona Patris, qui sunt posteriores.

DECISIO CONSULTIVÆ XXXVIII.

Emitte lucem tuam Domine: & vera creabuntur eloquia.

ICET Domini fratres de Surdis negauerint
ad manus quondā Domini Andreæ de Glarolis
peruenisse fructus bonorū nunc quon-
dam D. Mariæ eiusdem Andreæ vxoris, & re-
plicando dixerint, per testes examinatos ad
instantiam Litisconsortium de Glarolis non
probari, quod maritus eosdem fructus perce-
perit, & mox data perceptione, affirmauerint hæredes matris
non posse eos consequi in bonis Patris, & respectiue mariti,
veritas tamen est, quod plenè probarunt Fratres ipsi fructuū
prædictorū, perceptionem per Patrem, & Maritum, sunt enim
in hoc concordēs, & concludentes testes producti, ita ut super-

uacancum

- sim voluntatem de fructibus autem paraphernalium videtur
dubium.
- 18 Testi unico plenè creditur, quando cum dicto ipsius concurrat præ-
sumptio legalis.
- 19 Unius dicto statuitur, circa interpretationem alicuius scripturæ.
- 20 Unius dicto statuitur quando agitur de voluntatè declaratione.
- 21 Adminiculum vehemens supplet semiplenam probationem.
- 22 Probatio, quæ de se non concludit sufficit, quod præsumptione iuris
adiunctur.
- 23 Vxor, & Maritus si se obligant, occasione mutuata pecunie præ-
sumitur in solidum petuissent pecunia ad manus mariti.
- Etiā si mulier facta fuerit ad manus ipsius peruenisset, et nu. 24.
- 25 Nemo debet locupletari cum aliena iactura.
- 26 Maritus in dubio præsumitur factus locupletior ex re vxoris.
- 27 Bona Mariti sunt tacite hypothecata, pro bonis extradotalibus
Mulieris.

A R G V M E N T V M.

Filij Hæredes Matris, an possint cōsequi in bonis Patris fructus
quos percepit in bonis dictæ eorum Matris, ipsa viuentē, & an
intuitu illius iuris, possint retinere bona, in odium creditorū
Agentium, contra bona Patris, qui sunt posteriores.

DECISIO CONSULTIVA XXXVIII.

Emitte lucem tuam Domine: & vera creabuntur eloquia.

ICET Domini fratres de Surdis negauerint
ad manus quondā Domini Andreæ de Glarolis
peruenisse fructus bonorū nunc quon-
dam D. Mariæ eiusdem Andreæ vxoris, & re-
plicando dixerint, per testes examinatos ad
instantiam Litisconfortum de Glarolis non
probari, quod maritus eisdem fructus perce-
perit, & mox data perceptione, affirmauerint hæredes matris
non posse eos consequi in bonis Patris, & respectuè mariti,
veritas tamen est, quod plenè probarunt Fratres ipsi fructuū
predictorū, perceptionem per Patrem, & Maritum, sunt enim
in hoc concordēs, & concludentes testes producti, ita ut super-

vacaneum nec superfluis immorari; & iudicium animos excellentissimorum in superfluis detinere, & interim à cognitione, & decisione illius articuli, ad quem negotium reducitur, eos auertere, & ideo ad punctum redeundo.

Quæstio erit numquid hæredes Matris, foueant ius in bonis eorum Patris, pro fructibus ab eo perceptis, in bonis maternis, pro cuius veritate, quia mihi semper placuit per veros terminos legales ambulare, & tollere ea, quæ vel impropria sunt, vel plurius quandoq. scribentium admisit abusus, quæ tam mirando, quam confundendo nomina rerum diuersitatem iuris aliquando sustulerunt, contra text. in l. si idem. C. de codicillis, ubi ex diuersitate ꝑ nominis diuersitas rei inducitur, & contra vulgatissimum iuris axioma, quod quahs sit obli-gatio ꝑ. verborum proprietas demonstrat, l. interfect. C. de solut. præsupponendum duxi, quod ista bona Matris, quæ post contractum matrimonium eidem per successionem ob-ueniunt, ut testes ipsi met probant mere extradotalia nuncu-pantur, non autem paraphrenalia, ut aliquibus visum fuit, & prælestum. Thel. in sua decis. 87. fructus ex rebus dotalibus, nu. 2. ubi exteñdentes inquit: inter bona ꝑ paraphrenalia, & extradotalia nullam dari differentiam, cuius uelut non vi-deatur probari aliqua ratione, vel lege, siquidem in ore om-nium in l. n. bebrium fuit mulierem posse habere bona triplicis ꝑ generis, siue speciei, primò scilicet dotem ipsam, secundo bona paraphrenalia, tertio bona merè extradotalia, seu ultra dotes, quæ soleo dupliciter considerare, vel primò ut bona, quæ mulier habet ultra dotem, & sibi reservauit, nec vol. it concedere, ut passim docet practica quarundam mulierum, quæ amplum patrimonium habentes partem sibi reservant, partem vero in dotem dant, vel secundo, ut bona quæ mu-lieri per successionem, vel quoquo modo post contractum matrimonium obuenerunt, ut in casu nostro, in quo mulier habuit bona, de quorum fructibus agitur ex successionem in bonis maternis, de prima specie bonorum nunc mentio in l. Duce ancillam. C. de rei vendicat. de secunda, in l. Si ergo. §. v. ff. de iure dot. de tertia in l. Maritus, C. de procurat. ut monet Ang. At tunc quædam rescripserunt. Institut. de excusat. tutor. null. ubi in eamque primum casum bonorum extradotalium, de se-

siu voluntatem de fructibus autem paraphernalium videtur
dubium.

18 Testi unico plenè creditur, quando cum dicto ipsius concurrat præ-
sumptio legalis.

19 Vnius dicto statuitur, circa interpretationem alicuius scripturae.

20 Vnius dicto statuitur quando agitur de voluntatis declaratione.

21 Adminiculum vehemens supplet semiplenam probationem.

22 Probatio, quæ de se non concludit sufficit, quod presumptione iuris
adiuvetur.

23 Vxor & Maritus si se obligant occasione mutuata pecunie præ-
sumitur insolidum petuissent pecunia ad manus mariti.

Etiã si mulier facta fuerit ad manus ipsius peruennisse, et nu. 24.

25 Nemo debet locupletari cum aliena iactura.

26 Maritus in dubio præsumitur factus locupletior ex re vxoris.

27 Bona Mariti sunt tacite hypothecata, pro bonis extradotalibus
Mulieris.

ARGUMENTVM.

Filij Hæredes Matris, an possint cõsequi in bonis Patris fructus,
quos percepit in bonis dictæ eorum Matris, ipsa viuente, & an
intuitu iltius iuris, possint retinere bona, in odium creditorũ
Agentium, contra bona Patris, qui sunt posteriores.

DECISIO CONSULTIVA XXXVIII.

Emitte lucem tuam Domine: & vera creabuntur eloquia.

LICET Domini fratres de Surdis negauerint
ad manus quondã Domini Andreæ de Glarolis
peruennisse fructus bonorũ nunc quon-
dam D. Mariæ eiusdem Andreæ vxoris, & re-
plicando dixerint, per testes examinatos ad
instantiam Litisconsortium de Glarolis non
probari, quod maritus eisdem fructus perce-
perit, & mox data perceptione, affirmauerint hæredes matris
non posse eos consequi in bonis Patris, & respectuè mariti,
veritas tamen est, quod plenè probarunt Fratres ipsi fructuũ
predictorũ, perceptionem per Patrem, & Maritum, sunt enim
in hoc concordēs, & concludentes testes producti, itãut super-

uacaneum

vacaneum ne superfluis imminuatur; & iudicium animos excellentissimorum in superfluis detinere, & interim à cognitione, & decisione illius articuli, ad quem negotium reducitur, eos auertere, & ideo ad punctum redeundo.

Quæstio erit nūquid hæredes Matris, foueant ius in bonis eorum Patris, pro fructibus ab eo perceptis; in bonis maternis, pro cuius veritate, quia mihi semper placuit per veros terminos legales ambulare, & tollere ea, quæ vel impropria sunt, vel plurimum quandoq; scribendum admisit abulus, qui tam mutando, quàm confundendo nomina rerum diuersitatem iuris aliquando sustulerunt, contra text. in l. si idem. C. de codicillis, ubi ex diuersitate ꝛ nominis diuersitas rei inducitur, & contra vulgatissimum iuris axioma, quod quahs sit obligatio ꝛ. verborum proprietas demonstrat, l. interdict. C. de solut. præsupponendum duxi, quod ista bona Matris, quæ post contractum matrimonium eidem per successionem obuenerunt, ut testes ipsimet probant mere extradotalia nuncupantur, non autem paraphrenalia, ut aliquibus visum fuit, & præsertim Thes. in sua decis. 87. fructus ex rebus dotalibus, nu. 2. ubi extradotes inquit inter bona ꝛ paraphrenalia, & extradotalia nullam dari differentiam, cuius uicium non videtur probari aliqua ratione, vel lege; siquidem in ore omnium libere sonauit mulierem posse habere bona triplicis ꝛ generis, siue speciei, primò scilicet dotem ipsam, secundò bona paraphrenalia, tertio bona merè extradotalia, seu ultra dotes, quæ solet dupliciter considerare, vel primò ut bona, quæ mulier habet ultra dotem, & sibi referuauit, nec uult it concedere, ut passim docet practica quorundam mulierum, quæ amplum patrimonium habentes partem sibi referuant, partem uero in dotem dant, vel secundò, ut bona quæ mulieri per successionem, vel quoquo modo post contractum matrimonium obuenerunt, ut in casu nostro, in quo mulier habuit bona, de quorum fructibus agitur ex successionem in bonis maternis, de prima specie bonorum ne mentio in l. Dpce ancillam. C. de rei vindicat. de secunda, in l. Si ego. §. ff. de iure dot. de tertia in l. Matrus, C. de procurat. ut monet Ang. At tunc uide in responsis. Instit. de excusat. tutor. nu. ubi agitur de primũ in casum bonorum extradotalium, de se-

pressis, in verbo geminatio, fol. mihi 461. patitur tamen e. conclusio multas fallentias, quæ sic casui nostro deferuiunt ut regulam ipsam intrare minimè permittant.

Prima igitur limitatio, quæ deferuit negotio nostro ea est, quia instrumentum receptionis pecuniarum, aliàs promissarum in primo contractu transactionis, ex qua geminationem meretur pars aduersa, non fuit factum Principaliter, ut primus actus denuò geminaretur, vel confirmaretur, & expressè, sed solummodò in consequentiam prioris actus, quo casu non arguitur geminatio actus, adhuc ut operetur, & beneficium, primo loco competens amittatur, sic conclusionem hanc declarat I. C. Alex. in l. Quæ dotis 4. col. ff. solut. matrim. qui mouetur ex Clement prima de præbend. & Reg. Access. de Regul. iur. in 6. Marcabrun. ab Anguil. consi. 75. Tuendo conclusiones num. 57. Cui addendus est Alba Mandellus in consil. 734. Circa primam ¶ nu. 11. qui mouetur l. Deniq; §. Si quis in ver. Scio etiam ff. de minor. 25. annis, qui meo iudicio plurimum confert limitationi prædictæ: In illis verbis. (Putauimus tamè in integrum restituendum initio inspecto.) Ex quibus datur conclusio, quod primus contractus semper attenditur.

Secunda limitatio est affinis primæ, quia scilicet geminatio ¶ non attenditur, quando in secundo actu adest idem error, eademq; suspicio doli, sic ex Romano in cons. 54. Cephal. in cons. 142. nu. 55. & Craueta in cons. 181. post nu. 31. qui dicit hoc procedere sine dubio, & Ario Pinello, ad l. 2. Cod. de rescind. vend. parte 1. cap. 4. nu. 32. consuluit Morotius, Responso 28. Visis & accurate nu. 21. Et huc pertinent ea, quæ pro veritate scribit Boerius decisione 100. Presuppono, quod edictum Prætoris nu. 18. & 19. dum inquit quod in Burdugalenfi Senatu fuit conclusum, quod rescinderetur transactio ¶ non obstante bonorum receptione, & ratificatione inde subsequuta, cum enim actus ipsi contineant inuitabiliter dolum, restat etiam quod esset præsumptus, attendendi non sunt. Et illis obuiam etiam Iudex officium suum etià nobile debet impartiri, ut bene concludit idem Boerius cons. 38. Viso processu, per totum, sed præcipuè in fine, & licet id ipsum sufficere debeat pro victoria ad commodum Fornariz, ad alia tamen accedit sermo.

Tertia proinde limitatio ea est, quod etià in Renuntiatione, ¶ &

contractu

contractu geminato loco consideratur, & admissibilis est, & ex ea potest agi ad rescissionem ex magis recepta Doctorum sententia, quam post Decium Socin, Sen. Cora. Cephal. & Cructam sequitur Morotius loco relato num. 20. cum quo sub num. 21. dicimus sublatam fore quęcunq; contraria. Quinimod nec est obstat iurameta, & q̃a vltra relaxatione obiecta, vt memini- mus in precedētib. iurū deductionib. obstat eis dolus re ipsa, & ex proposito descendens ex capite enormissimę lęsionis, quę proinde impedit assistentiam veritatis, & iustitię, sine quibus stare nequit, & ita tam ex præmissis, quam alijs abunde dedu- ctis sentio pro Fornaria pronuntiandum esse ab Excell. Mon- risferati Senatu. Cuius iudicio hæc ipsa libenter subijcio.

15

Ego Rolandus Cauagnol. I. V. D. Casalensis
Advocatus, & Cuius Mediolani.

S V M M A R I V M.

- 1 Ex diuersitate nominis diuersitas rei inducitur.
- 2 Proprietas verborum demonstrat qualis sit obligatio rei.
- 3 Bona paraphernalia, & extradotalia idem sunt: Contra num. 5. 6. 7. & seqq.
- 4 Mulier habet bona triplici generi, & qualis.
- 5 Tessau. opinio discutitur.
- 6 Que dicantur bona paraphernalia.
- 7 Bona paraphernalia diuersimodē applicantur.
- 8 Maritus tenetur ad fructus bonorum extradotalium.
- 9 Qui vult consequens censetur etiam velle suum necessarium ante- cedens.
- 10 Maritus quando teneatur ad restitutionem fructuum perceptorum ex bonis extradotalibus mulieris distinguitur.
- 11 In dubio dissensus arguetur.
- 12 Dissensus ex pluribus rationibus præsumitur.
- 13 Donatio in dubio non præsumitur.
- 14 Mulierum genus auarissimum.
- 15 Mulier tenetur præstare.
- 16 Fructus bonorum extradotalium acquisitorum Vxorī post contra- ctum matrimonium in dubio consumpti præsumuntur contra ip-
sum

o vacaneum in superfluis imminuere, & tudicium animos excel-
lentiſſimorum in ſuperfluis detinere, & antequam cognitione,
& decisione illius articuli, ad quẽ in negotium reducitur eos
auctere, & ideo ad punctum redeundo.

Quæſtio erit numquid hæredes Matris ſoueant ius in bonis co-
rum Patris, pro fructibus ab eo perceptis, in bonis maternis,
pro cuius veritate, quia mihi ſemper placuit per veros termi-
nos legales ambulare, & tollere ea, quæ vel impropria ſunt,
vel plurius quandoq; ſcribendum admiſit abulus, qui tam
mutando, quàm confundendo nomina rerum diuerſitatem
iuris aliquando ſuſtulerunt, contra textum in l. ſi idem. C. de co-
dicillis, ubi ex diuerſitate ꝛ nominis diuerſitas rei induciſur,
& contra vulgariſſimum iuris axiomam, quod qualis ſit obſi-
gaſo ꝛ. verborum proprietas demonſtrar, l. interſeſt. C. de
ſolut. præſupponendum duxi, quod illa bona Matris, quæ
post contractum matrimonium eidem per ſucceſſionem ob-
tinerunt, ut teſtes ipſi met probant mere extradotalia nunc u-
pantur, non autem paraphrenalia, ut aliquibus viſum fuit, &
preſertim Theſ. in ſua deciſ. 87. fructus ex rebus dotalibus,
nu. 2. ubi præſtantes inquit: inter bona ꝛ paraphrenalia, &
extradotalia nullam dari differentiam, cuius uicium non vi-
detur probari aliqua edictione, vel lege, ſiquidem in ore om-
nium lib. botium fuit mulierem poſſe habere bona triplicis
ꝛ generis, ſiue ſpeciei, primò ſcilicet dotem ipſam, ſecundò
bona paraphrenalia, tertio bona mere extradotalia, ſeu ultra
dotes, quæ ſoico dupliciter conſiderare, vel primò ut bona,
quæ mulier habet ultra dotem, & ſibi reſeruaſuit, nec voluit
concedere, ut paſſim docet practica quarundam mulierum,
quæ amplum patrimonium habentes partem ſibi reſeruaſunt,
partem vero in dotem dant, vel ſecundò, ut bona quæ mu-
lieri per ſucceſſionem, vel quoquo modo poſt contractum
matrimonium obtulerunt, ut in caſu noſtro, in quo mulier
habuit bona, de quorum fructibus agitur ex ſucceſſione in
bonis maternis, de prima ſpecie bonorum ut mentio in l. Duce
ancillam. C. de rei vendic. de ſecunda, in l. Si ego. §. ff. de iu-
re dot. de tertia in l. Maritus, C. de procurat. ut monet Ang.
Autum ꝛ. de in reſcripſerunt. Inſtitut. de excuſat. tutor. null
ubi inueniuntur primum eaſum bonorum extradotalium, de ſe-

cundo autem casu meminit Ceph. consil. 485. Magnifici Domini, nu. 25. et vol. 4. Crauet consil. 193. minor viginti quinq., num. final. vol. 1. Camill. Borellus in consil. 56. Cum nupsit Domina Maria, num. 62. post Iacob. de Sancto Georgio in l. Dotis fructus, num. 1. ff. de iur. dot. Hieronde Lauren. decis. Auenionen. 18. fuerat instituta lis per totam, & plures alij, qui sedulo omittuntur, de triplici autem specie bonorū mulieris ultra superius relatos mentionem faciunt, gloss. in l. Maritus, in verbo obseruatione; C. de procurat. Guidop. quæst. 468. num. 4. Dec. consil. 521. Cassaneus in consuet. Burgund. tit. Desdroictz. sub nu. 4. §. 5. gloss. 3. num. 1. o. & §. 2. 4. gloss. 3. Barro. in eadem l. Maritus, num. 21. Boer. decis. 81.

Nec valet confideratio Thesauri † deducta ab æthimologia vocabuli, nempe quod paraphrenalia ex Græco deducta, nihil aliud sint, quàm extrà dotem bona, vel præter dotem, quia & si vera sit expositio, quod paraphrenalia sint bona, præter dotem, cum græca vox para, nihil aliud designet, quàm præter, seu vtrius iuxta, & pherna, dos, quasi iuxta dotem, non tamen sub ea voce dicuntur contineri bona, quæ omnino separata sunt à dote, & quæ mulier habuit aliunde, quàm in causam dotis: Probaturs hoc, quia paraphrenalia ea sola dicuntur, quæ præter dotem sponso dantur ad custodiam, vt dixit Vulpianus in citata l. Siego, vt voluit Iacob. de Sancto Georgio, in dicta l. Dotis fructus, & cum de paraphrenalibus loquimur, intelligimus de his, quæ deferuntur in domum viri, quæ licet dicantur præter dotem ipsam, tamen sequuntur quare, & merito iuxta dotem nuncupari diximus, & licet extrà dotem sint, ratione tamen dotis debentur, & vt cumq. sit in mariti domū deferuntur, vt in eadem hñ ego. annotatur, vel ad vsum suū, vel ad communem vsum cum marito, vt bene probat Alex. in consil. 144. circa primum dubium, nu. 8. vol. 3. in fin.

Accedat ad comprobationem præmissorum, id quod Alex. in citato consilio 144. dixit sub num. 9. quod bona paraphrenalia † propriè dicuntur consistere in rebus mobilibus, quia ad essentiam patrimonij paraphrenalis ipsius mulieris requiratur, vt dictum fuit, quod portantur in domum mariti, sed ista sunt immobilia, de quibus agimus, & aliunde obuentis, quæ ex causa dotis, ergo diuersa species est, sic arguit Ceph. in dicto

dicto consil. 485. num. 54. Iterum adde ad confirmandam differentiam inter ista bona, † quod bona paraphrenalia, † quæ alio modo apud Burgúdos Arredia nuncupantur, vt testatur Cassianus dicto §. 2. 4 gloss. num. 8. a pud nos quandoq; iocalia, vt post alios voluit Roland. de lucro dot. quæst. 5 o. offert se nobis, num. 5. Curt. Iun. in consil. 29. Presupponitur in facto, nu. 13. licet magis larum sit vocabulum, cum ea iocalia signent nedum per sponsam delata mobilia in domum mariti, sed per maritum vxori tradita, vt vestes, gemmæ prætiosæ ad ornatum mulieris, vt notant Scribentes in l. si in ea, vbi gloss. in addit. ff. de rebus dub. Bald. in l. penult. §. syruos. ff. sol. matrim. Bart. in l. ex annuo. ff. de donat. inter virum, & vxorem, & fœminæ vulgates nostri temporis agrum vocant, quod etiam aliqui fardellum appellarunt, quod pleriq; ex scribentibus accessiones dotis esse autumant, vt placuit Rolando loco relato, & Ananiz in consil. 36. Circa primum, num. 1. Cagnol. latè in l. cum principalis, nu. 5. & seq. ff. de regi. iur. Menoch. consil. 56. nu. 33. volum. 1. alia verò quæ penitus extra dotem sunt nequaquam, quate & bona ipsa venire sub lege luerandæ dotis, dixit Roland. vt supra, & ego ipso in obliuio. ad decretum Montisferrati 74. §. 29. 3. post Thesau. decis. Pedemont. 195. Campeg. de dot. par. 5. quæst. 19. & Paris. consil. 126. lib. 1. quæ dicta mea probat Thesau. Iun. in addit. ad dictam decis. Patris sui, cætera verò bona nequaquam.

Hinc etiam alia non leuis differentia, quod pro istis bonis paraphrenalibus maritus sine mandato vxoris in iudicio cõparet, pro alijs verò bonis extradotalibus nequaquã, Gall. in dicta l. maritus, & ibi communiter Scribentes, Alex. consil. 90. col. 2. vers. Nec etiam, lib. 2. Siquidem in primis bonis mandatum videtur habere legale, & in alijs non. latè Honded. consil. 66. Dubium, de quo quæritur, nu. 87. volum. 1.

Nec videtur in proposito silentio prætereundum, quod in hac patria Montisferrati eoram Excellentissimo Senatu solèt ista paraphrenalia taxari partibus contententibus ad rationem dotis promissæ, vel traditæ, in tantum quod velit nolit fateri quis agitur ipsa bona paraphrenalia considerari, vt sequellam dotium. Constituto igitur ex præmissis, quod ista bona

- 9 quorum fructus prætendunt Domini fratres de Glarolis sint merè extradotalia, non paraphrenalia, nemini dubium esse debet, quin debeantur † fructus ipsi, text. est in l. maritus. ff. ad l. falcid. per quem locum elicitur conclusio, quòd in fideicommisso iniuncto, & constituto per mulierem veniunt impu-
tandi fructus percepti per maritum de bonis extradotalibus dictæ vxoris fideicommittentis, proinde si veniunt ipsi fructus, vel eorum pretium in rationem fideicommissariæ hæreditatis, consequens est, vt ad eosdem fructus teneri maritū dicamus intrepidè, & si consequentia est, restituendos esse fructus per
10 grauatum substitutis inferitur per necessarium antecedens, q̃ illos maritus non fecerit suos, sed mulieris semper fuerint, qui .n. vult consequens, † censeretur velle suum necessarium antecedens. l. illud. ff. De acquir. hēred. l. ad rem mobilem. l. ad legatum. ff. de procurat. vel etiam, & alio modo, non tamen multum dissimili eundem text. inducit, Rota Auenion. in dicta decif. 18. nu. 8. quia dum dicit Iurifcons. Sczuola, ibi quod ex administratione rerum apud eum resedisse consisterit rerū ipsarum administrationem cogitauit, & in consequentiam reddendam rationem præsupposuit, vt eleganter eum eadem Rota Auenion. dixit Vrsilad Afflict. decif. 44. sub d. ar. 9, & dicta redditione rationis reliquatus præstatio insurgit. Cum seruus. ff. de condit. & demonstr. l. Iulius cod. & licet in hoc articulo varijs modis distinguat Doctores, quarum distinctio-
11 num primum caput est, quod aut de voluntate vxoris, † aut contra voluntatem ipsius fuerunt percepti, ita ut primo casu sit iterum distinguendum, nam aut extant, & tunc restituendi sunt, aut non extant, & dicuntur consumpti, & tunc, alia sit distinctio, nam aut sunt industriales, & non subiacent restitutioni, aut sunt naturales, & tunc aut ex eis factus est locupletior maritus, aut non primo casu restituuntur, secundo casu non, sic post Bald. & alios, notat Iacob de Sancto Georgio in dicta l. Dotis fructus. ff. de iure dotularē Socin. in cons. 82. vol. 4. vbi septem firmavit conclusiones nouissimè Hondedæus in cons. 91. Plures exoriuntur, nu. 56. vbi quatuor conclusio-
nibus negotium explicat, licet inquam varijs modis distinguunt scribentes omnes, tamen casus ita nobis fauent, vt pro Glarolis sit omninò pronuntiandum. .

Primum enim distinctionis caput, aggrediendo, dicendum est
maritum prædictum petcepisse fructus ipsos contra volun-
tatem uxoris, ¶ vel ex eo, quod in dubio, ¶ dissensus argua-
tur quicquid in cōtrarium dixerit Afflict. dicta decis. 44. Ale-
xam. consil. 420. n. 1. Natta consil. 75. & plures alij relati per
Honded. in citato consil. 91. num. 62. & Menoch. de præsumpt.
lib. 3. præsumpt. 9. num. 19. vbi plures referuntur, quibus ad-
dendus est Borellus in dicto consil. 56. nu. 67. qui Afflictum
impugnât, & de mente aliorum dicit; hoc onus probationis
perlinere ad hæredes mariti, & ex pluribus rationibus ¶ dixit
præsumi dissensum, primò quia induceretur donatio; quæ ¶
in dubio non præsumitur l. Cum de indebito. ff. de probacione
præsertim in muliere, quæ genus ¶ auarissimum dicitur, & in
auaritia superat masculinum, l. Si ego. ff. ad Velleianum, Tertiò
quia hoc non apparcat de contradictione mulieris, istud pro-
cedit ob reuerentiam, quam ¶ marito præstari tenetur c. hec
imago. & c. est ordo. 33. q. 5. l. Si ait. ff. de oper. libert. sic Rota
Auenionens. dicta decis. 18.

Et quicquid sit, cum versemur in bonis merè extradotalibus,
non paraphrenalibus, concludendum est eò fortius præsumi
dissensum, per ea quæ ex Grauet. in consil. 193. dixit Honded.
in citato consil. 91. nu. 63. dum inquit, quod in bonis acqui-
sitis ¶ per mulierem post contractum matrimonium conclusio,
quod dissensus mulieris in dubio præsumatur videtur clara,
licet in fructibus bonorum paraphrenalium, quæ mulier tẽ-
pore contracti matrimonij secum defert, & viri administra-
tioni committit, videatur dubium, nunquid dissensus, aut
consensus præsumatur.

Cui accedit, quod est testimonio Nob. Io. Petri de Vecchijs ap-
paret de cōtradictione ipsius mulieris, quæ ex causa ipsorum
fructuum aduersus maritum, qui eos suos faciebat continuo
clamitabat, nec obijciatur, quod sit vnicus testis, quia etiam
testi vnico ¶ plenè creditur, quando cum dicto ipsius con-
currat præsumptio legalis, vt de vno teste cum fama deponit
Nellus de sancto Geminiano de testibus nu. 85. quiniò si
cuti cum agitur de interpretatione alicuius scripturæ ¶ dicto
vnus statuit, vt est text. in l. 1. §. fin. vbi Bart. & ceteri Doctores.
¶ de verb. oblig. Farinac. de testibus quæst. 63. num. 19. sic de

- 20 voluntatis declaratione, † ad notata in l. Theopompus. ff. de dote prælegata, & in terminis, quod vni testi, cū quo præsumptio concurret credatur plenè, adest text. in l. Instrumenta. C. de probat. in cap. de testibus. extra de testibus, gloss. in cap. fin. in verbo testis. de successi ab intest. Siquidem vehementer ad-
- 21 miniculum † supplet semiplenam probationem. l. quæto. §. fin. ff. de adil. edicti Bald. in consi. 3. Casus talis est, no. 4. vol. 3. & idem Bald. in l. non hoc. C. vnde legitimi. præp. finem, dicit quod probat, † quæ de se non conclusivus est, quod præ-
- 22 sumptione iuris adiuuetur, quod dictum sequitur Crauet, in consi. 35. ex pluribus concludendum, num. 60. l. b. i. r. q.
- † Nec videtur nocere dictū primi testis, vbi dicitur: *Godeuano esse boni marito, & moglie in tameto, & concordatamene*, quia respōdetur, quod per ista verba non inducitur remissio, vel consensu, namq; estò quod in perceptione adesset voluntas mulieris, attamen circa factum appropriationis versatur difficultas, quia testis de Vecchijs, qui reddit optimam causam scientiæ, dicit quod circa appropriationem pretij recusabat mulier, & contradicebat, & ita tollitur obiectum, facit etiā, quia estò, quod in perceptione, & collectione fructuum concurrerent maritus, & vxor, attamen præsumptio est, quod ipsæ pecuniæ, & pretium totaliter ad manus mariti peruenerint, sicuti
- 23 opportune dicitur, quod quando maritus, † & vxor simul se obligant occasione inmutatz pecuniæ, attamen cadit præsumptio, quod ipsa pecunia in solidum peruenerit ad manus mariti, vt multis probat Honded. consi. 45. Magnif. D. Lucrota, nu. 13. vol. 1. vbi istud extendit etiam quod † mulier in Instrumento falsa fuerit pecunias ipsas ad eius manus peruenisse.
- 24 Vtcrius accedit, quod alij testes super isto articulo. inducunt hunc eundem probant dissensum, & contradictionem, ita ut remoueri dicatur omnis scrupulus.
- Aliud verò caput distinctionis capiendo, nempe quod vbi constare possit de voluntate vxoris maritum fructus prædictos percepisse adhuc restituendi sunt, siq; ex eis familia nutrauerit, siue in aliam propriam sustentantiam conuerterit, & si uextent, siue consumpti fuerint, quia in dubio præsumitur maritus, quod ex eorum perceptione factus fuerit, & duplior namque de familia alimentata dicitur, illud otius pertinet si-

marito, de conuersione verò, in aliam vtilitatem facit, quia nemo debet ꝑ locupletari cum aliena iactura, nulla habita ratione vtrum industriales, vel naturales fuerint fructus, vt doctè concludit idem Hieronymus de Laurentijs, dicta decis. 8. qui omnibus obiectis, & decis. Afflicti, & cæteris fundamentis respondet legaliter, & per rationes, & iura, quæ hoc loco non repetuntur, & ibi tandè affirmat, quod maior pars DD. de Rota in hanc sententiam inclinando volebat fructus restituendos esse, vel eorum pretium, argum. l. mulier, §. sed enim ff. ad trebellian.

Ad cuius rei confirmationem, illud perpendo, quod in dubio maritus ꝑsumitur factus locupletior, vt in terminis dixit Crau. in conf. 130. Mag. D. Franciscus n. 16. vol. 3. & hoc ex ea sola cogitatione quod fructus ad eum peruenerint, vbi plures cumular auctoritates.

Et ita cum pro dictis bonis extradotalibus ꝑ bona viri fuerint tacite obligata l. fi. C. de pact. conuent. l. vbi adhuc. ff. de iur. dor. Borel. d. conf. 36. nu. 77. cumq. ipsi hæredes sint in possessione dictorum bonorum, merito possunt donec fuerit sibi ipsis satisfactum retinere, vt idem Borel. concludit loco relato nu. 7. 8. & 79. & ita salua potiori sententia censeo.

Ego Rolandus Cauagnolius I. V. D. Casalenfis Aduocatus, & Ciuis Mediolani.

Pendet causa hæc coram Excellentiss. Senatu Monaisferrati adhuc indecisa, & quotidie pulsatur pars Glarola, ad concordia

S V M M A R I V M

1. Sententia debet conceipi per verbum præsens.
2. Princeps potest tollere ea, quæ sunt iuris positiui, & contumacem
3. Princeps potest totam causam sub reuisione ponere. (restituere.

A R G V M E N T V M.

Qui ad iurandum tenetur in supplementum probationum, intra quod tempus debeat iurare, & quomodo succurrendum ei qui intra tempus non iurauerit.

DECISIO CONSULTIVA XXXIX.

Emitte lucem tuam Domine: & vera creabuntur eloquia.
Sententia latâ inter D. Guaitâ, & Perexcl. Camuratu fuisse conditionale admisit idè D. Camuratu postea in eiꝰ oculo

porrecta

- 9 In porrecta sub xxviiij Maij anni pñcis, sic eā fuisse fatef' explis
hoc tamen versatur difficultatis cardo, quia cōditionē ipsa
restrictiuam asserit D. Camuratus ad tempus decem dierum
sed verba eiusdem sententię sensum hunc, & interpretatio
non admittunt, terminus si quidem dict. dierum decem adi
ctus est non ad iuramenti suppletuii pręstatiōem, sed a
domus de qua agitur disbrigatiōem, quę necessariō intell
genda venit pręuia illius congruā estimatione, ea enim con
ditio resultans ex verbis dicti Senatusconsulti ibi (delato eic
D. Prospero iuramento in supplementum probationis) ade
distat ā factō disbrigatiōis infra decem dies vt nihil cum e
commune habere dicatur. Porro quia seiunctum sit, & diuis
10 primum caput ab altero, itaut simul iungi sermonis recta ra
tio nō patiatur perfecta etenim prima oratio stat de per se, ne
sequenti orationis adminiculo iuuatur, patet hoc ex verb
d. sententię ibi (quā quidem portionem domus teneatur d. l.
Prosper ipsi D. Camurato traddere infra dies decem liberā,
disbrigatam, quę verba alterum caput omninō diuersum
primō enuntiant, itaut nō procedat aliqua connexorū rati
cum ergō separata sint ista capita, separata similiter ratio
concluduntur, vnum enim quod primum est cōsideratur;
prius, secundum vt posterius, nēpē quod condemnatio fac
ad commodū D. Guatę, tūc demū sortiatur effectū, cū ipse
supplementū probationū iurauerit, quo postmodū iurame
11 pñtito tenebitur D. Guaita facta estimatione illius portio
domus de qua agit infra decē dies liberā, & disbrigatā trade
His igitur sic statibus bonē arguit per aduersā, sententiā in eo
pīte cōditionalē, sed dū cumulat cōditionē iuramēti cū dis
gatiōe, & estimatione nō poedit syllogismus, nec valet arg
Admissa igitur ista cōditione, quā parsanficiari noluit, & iu
meritō cū bonę mētis sit in omnibus veritatē sequi, nulla
infringen. considerari potest nullitas, sub pręsentia q̄ adh
non iurauerit, quia circūscripta pro nuna d. d. sententiā
præcedere, vel subsequi debeat iuramēti suppletuii seu nec
sarij pręstatio, de qua verba faciunt scribendū in bon. x. fi.
& l. admonēdi fide iurciur. nō dicitur in mora constitutus
Prosper ad subeundū illud iuramētū, quia cōditio ad eius
modū adiecta fuit, itaut per eū tūc demū adimpleri suffic

- 3 Res in suo priori esse, potius remanere præsumitur, quàm nouum assumere.
- 4 Prædia allodialia, potiusquàm feudalialia præsumuntur.
- 5 Possidendi plures causæ, non præsumuntur.
- 6 Vniuersitas Agrorum dicitur venire accessorie ad Castrum, ex mera necessitate.
Præsertim etiam ubi eadem Vniuersitas exponitur per connexionem num. 7.
- 8 Unà, & eadem determinatio, requirens plura determinabilia, ea aqualiter determinare debet.
- 9 Stipulatio ad effectum contractui, cum eodem equaliter stare debet.
- 10 Dominus directus recipit fidelitatis Sacramentum, pro bonis feudalibus.
- 11 Fidelitatis Sacramentum arguit qualitatem feudaliitiam.
- 12 Possessoris dicto standum est, an possideat ex titulo, quem ostendit.
- 13 Feudum probatur per explicitam dispositionem, & per verba enunciativa.
- 14 Feudalitas arguitur, si quæ narrantur, habent se principaliter ad id quod per Principem disponebatur.
- 15 Exceptio firmat regulam in casibus non exceptis.
- 16 Cuius fines sunt, illius est, quicquid intra eos continetur.
- 17 Possidere quilibet præsumitur ex causa, quæ præcessit.
- 18 Successores, & subrogati in Vniuersitate obligantur ex contractu prædecessorum.
- 19 Nihil tam naturale est, quàm Vnumquodq; dissolui eo, vinculo, quo legatum fuit.
- 20 Bona quando præsumantur data per Vassallos subditis, ad cultuandum.
- 21 Verba pleno iure deuotant ampliatiuum significatum, tam quoad directum Dominium, quàm quod ad vtile.
- 22 Eadem verba trahuntur ad intelligentiam pleni, & integri territorij.
- 23 Scriptura priuata non facit fidem.
- 24 Instrumentum recipit robur, ex diutina obseruantia subsequente.
- 25 Obseruantia facit validum instrumentum minus solemne.
- 26 Reseruatio nihil ponit in esse, sed ius quod est conseruat.

Reseruatio

- 28 *Reservatio nullum ius acquirit, sed illud quod est conseruat.*
- 28 *Reservatio inutilis est, & retentio iuris nulla facta probatione exceptionis.*
- 29 *Ex confessione decurionum probatur bona feudalia esse.*
- 30 *Singula, quæ non profunt vnita iuuant.*
- 31 *Geminatio actus enixam demonstrat voluntatem. Certamq; inferi scienciam nu. 32. & excludit omnem inaduercentiã nu. 33.*
- 34 *Allodialia quando presumantur.*
- 35 *Coloni paritarij non possunt terras quas colunt feudales, in emphytheuticas transmutare.*
- 35 *Vassallus sine licentia Domini non valet feudum in emphytheusim dare.*
- 37 *Clar. declaratur. in §. feudum q. 33.*
- 38 *Alienationis appellatione, venit prescriptio.*
- 39 *Prescriptio, & negligentia maiorum non officit descendentijs.*
- 40 *Prescriptio longissimi temporis, in bonis primogenialibus procedit tantum aduersus maioratus possessorem.*
- 41 *Possessor male fidei numquã prescribit.*
- 42 *Ignorantia rei aliena habita ex cursu temporis, an inducat prescriptionem.*
- 43 *Mala fides in Populo, an cesset ex longissimo tempore, ita vt prescriptio impediatur.*

ARGVMENTVM.

Quando, & quomodo cognoscatur, quod vniuersum territoriũ vnus terræ, sit feudale, latè discutitur. Et perpenduntur cõfessiones subditorum.

DECISIO CONSULTIVA XXXX.

Emitte lucem tuam Domine: & vera creantur eloquia.

X transmissa narratione facti, & iudicarię quęstionis diũ vertentis inter Dñs Vtiles loci Salugiarum, & homines Saluginenses, vt video in dubium reficãtur iura, nedum vtilia ipsorum Dominorũ, sed quod plus est, eadem iura directa, sereniss. D. mei Ducis Mantuæ, & Montisferrati, cuius proindè nomine accessit, qui procura-

tor est Camera Ducalis, iudicialiter, ad defensionem, ne per lesionem utilis Domini, iura directa lordi contingat.

In quo negotio, quia vocor pro sententia, statui diligenter perscrutari, quousque se extendant, & directi, & utilis Domini iura, non tantum circa principaliter deducta, respectu quorundam particularium corporum bonorum, quæ dederant causam huic bello iudiciali, verum etiam circa vniuersitatem territorij: qui sensus licet Salugiensium animos perturbauerit, veritas tamen, quæ per negationem dicitur offensa, non patitur, quin agitata resurgat.

Erit igitur questio discutienda, numquid probatum sit sufficienter, quod vniuersitas agrorum consistentium in finibus Salugiensium sit feudalis, dependensque à directo Dominio Serenissimi Ducis, & breuibus agendo:

Pro affirmatiua concludendum videtur, & arguendo ab eodem iuris axiomate, quo scribentes contrariam solent constituere propositionem, quod sicuti res quælibet ab origine, † & Primo iure naturali presumitur libera, & Allodialis, quia feudum sit seruitus, quæ naturaliter non est imposita rebus, l. Altius, & l. Si in ædibus. Cod. de seruitur. & aqua. §. Ius autem gentium versiculo. Iure enim naturali Institut. de iur. nat. gent. & ciuili can. Ius gentium, prima distinct. Bald. in capitulo. Cum omnes, in vndecima column. de constitut. Quia prima rerum origo, alio non edocto infert ad præsentem qualitatem ipsarum. Ita nec dissimili iure dicendum venit, quod si ab origine, hoc est ab antiquo res fuerit feudalis, nec apparuerit de feodalitæ qualitatis mutatione, bona erit consequentia, quod etiam ad præsens sit talis, quia qualitas † semel in esse posita, semper adesse presumitur, leg. prima, §. Quia pro rei qualitate, & ibi glos. ff. Qui satisd. cogant. Zasius consilio decimo tertio. Ex facto mihi proponitur numero quinto, vbi loquendo de feudo dicit, quod res † in suo priori esse potius remanere presumitur, quam nouum assumere ex capit. primo de Vassall. Decrep. etat. leg. Furioso, ff. de stat. homin. & glos. in leg. Quod dicitur, & ibi Bart. de Impens. in reb. Dot. fact.

Porro,

Potest, quod in casu nostro, prima rerum, quarum est actio, feudalitatis offeratur origo, planum sit nodum præsumptiuè ob vehementes, & speciales præsumptiones, quæ superant aliam generalem, & unicam propositionem, per quam Allogadialia potiusquam feudalitatis prædia præsumuntur esse, quod sufficit ex Natta in consilio 520. Perstringendo pauca numero 12. & ex Rol. in consilio 82. Multiplici ex capite numero trigesimo septimo volum. 2. Post Afflict. in capitulo primo numero 209. cum seqq. ex quibus causis feud. amitt. & in decis. 129. Verum etiam, & per plenas, & indubitatas probationes.

Exordiendo igitur ex plenaria probatione, tanquam ab eo, quod magis paratum est ad victoriam, cui exinde stringentes præsumptiones annectabuntur, dicimus feudalitatem vniuersorum agrorum terræ Salugiarum redargui, ex instrumento permutationis factæ de anno 1527. Inter Reuerendissimum Episcopum Vercellensem, & quondam D. Franciscum Montiliū suo, & consanguineorum suorum nomine de Castro, bonis, & vniuersis prædijs, ac toto territorio Salugiarum, per certa cōfinia distincta, & demonstrata, Cum modijs viginti prati super finibus Villenouæ, cum expressa licentia Summi Pontificis, ut eodem publico instrumento plenius apparet, iuxta quod dicendum videtur eodem iure, & titulo possedisse, tunc Episcopum Vercellensem bona, & proprietates totius territorij Salugiarum, quo Castrum prædictum quia plures causas possidendi, non præsumuntur, ut arguit Natta consil. 506. Cupiebam num. 33. tantò magis, quod vnustitulus, & sic vna causa possidendi data repetitur, ex qua proinde rerum qualitas non est arguenda diuersa, maximè cum bona & vniuersitas agrorū dicatur venire accessorie ad Castrum, ex mera necessitate, ut Bald. ait ad cap. primum de Capitan. qui Cur. vend. per l. Sed Ad les §. Mulierem, ff. locat. præsertim & etiam quia eadem vniuersitas exponitur iunctim, & per cōnexionem, ut docet Natta consil. 506. num. 35.

Cui rei accedit instrumentum acquisitionis factæ, per Dominos Paulum, & Nicolaum de Macetis, Maiores, & Antecessores ipsorum Dominorum Actorum, à Dominis de Montilio, in quo apparet emptionem factam fuisse de Castro, loco,

terra, & Villa, Salugiarum; cum omnibus, & singulis ædificijs, domibus, caplinis, arcis, sediminibus, ottinis vineis, plaptatis, possessionibus, pratis, zerbis, pascuis, nemoribus, siluis, vallibus, portis, Molendinis. Battanderijs refighis, ferretijs; Et quibuscunq; domibus, & ædificijs constructis situatis, & positis in loco, posse, & districtu, ac territorio dicti loci, & tam super aquam, quàm super terram, & cum mero, & mixto Imperio, & omni moda iurisdictione, & gladii potestate, hominum, & hominibus dicti loci, & in eadem habitantibus, tunc siue èt in futurum, fidelitatibus, bannis, multis, condemnationibus, & obuentionibus, lure pedagiandi, & portuandi venationibus, piscationibus, & omnibus alijs, & singulis iuribus, & pertinentijs, & honorantijs, quibuscunq; & territorio, ac districtu dicti loci, & ad ipsum locum, seu ipsis venditionibus, spectantibus in dicto loco Castro, Terra, Villa, territorio, & districtu quacunque occasione, vel causa, & tam vigore inuestituraum, & concessionum, quas ipsi, & eorum Antecessores habent, & consequuti fuerunt à dicto Illustrissimo Domino Marchione, quàm à quacunque persona, tam Ecclesiastica, quàm seculari, ex quacunque alia occasione, vel causa, quæ dicitur, & excogitari possit, exceptis, & reſeruatjs à præſenti venditione modijs quinquaginta tetræ culturæ sit. in posse iam dicti loci, in loco, vbi dicitur ad Sanctum Antoninum, quæ sunt ipsius Domini Nicoleti, cum ædificio, per eum constructo, in dicto loco Sancti Antonini, & cui Castro, loco, Terræ, Villæ, finibus, & territorio cohærent fines, & territoria locorum Liburni, Crescentini, Veruce, Verrolengi, Rondizoni, Mezzadij, Villæ Miraldæ, & Cigliani.

Ex quibus omnibus luce meridiana clarius apparet quamcunque vniuersitatem agrorum, emptam fuisse, in titulum feudi, vt puta, quia etiam quoad omnia prædiorum corpora accesserit Principis, & Domini directi assensus, & licentia, ita vt dici possit, quod sit vna, & eadem determinatio † respiciens plura determinabilia, quæ proindè diuerso iure censenda non est, legi iam hoc iure, ff. de vulgar. & pupillar. substitutionibus, & indistinctè concessus

assensus

assensus iudicet debet operari, assumit enim eo casu natura contractus, qui cedebantur, qui sicuti vniuersaliter fit de omnibus, & singulis bonis consentientibus intra confinia designata sic assensus praestitur eodem scilicet iure, quo facit stipulatio & adiecta contractui, quae proinde aequaliter stare dicitur cum eodem contractu, ut voluit Hieronymus Paponius ad rubr. ff. de verbor oblig. nu. 78. & in terminis ferè nostris in notis Camerariis in repet. cap. Imperialqm in littera t. versic. Nam certum est fol. 125. quem sequitur Franch. decis. 53 spectabilis Comitissa nu. 23.

Posterior indem accedit probatio, ex inuestitura eisdem Dominis Macetis concessa, de eodem anno 1440. die 3. Nouemb. per Excellentiss. tunc Marchionem Montisferrati, per quam in titulum Feudum inuestiuntur Vassalli de Macetis, de Castro, Loricco, Ferray, & Villa Salugiarum, ac de singulis bonis expressis in instrumento acquisitionis, ita ut quod iidem emptores, & D. Marchio nominant, & declarant eadem bona, in ipso territorio consistentia, esse feudalia, & pro eisdem recipit D. & directus fidelitatis sacramenti, quod tanquã de propria natura feudi, ut ex Curt. Iun. Abba, Capic. Oddo, Menoc. So. nacio, & Grato, scribit Intriogl. de Feud. centur. 1. q. 42. nu. 8. & in 13. indubitanter arguit & qualitatem feudality faciant notata in cap. 1. de Capit. Contad. & in cap. 1. §. fin. per quos fiat inuestitur. &c.

Et ita ex isto actu duo principalia fundamenta deducuntur, vnũ est, quod nedum ipsi D. Actores affirmant, de praesenti possidere bona ex titulo emptionis factae, per eorum maiores, quo casu succedit doctrina Bart. in l. Celsus. ff. de vsucapion. quae habet standum esse dicto & possessoris, an possideat, ex titulo quem ostendit, quia id pendeat ex eius animo per gloss. in §. alia, in l. iur. de action. ut signanter tradit Narra in cons. 120. nu. 6. tanto magis, quod titulus allegatus certus est, verus, ac realis, sed etiã ipsi maiores possidere fasti sunt, in inuestitura praedicta, item & in alijs iuribus de quibus infra.

Asterum est, quod Princeps, eadem bona feudalia esse declarauit, & ita intrat conclusio, secundum & probari, nedum per explicitam dispositionem, sed etiam per verba narrativa, & enunciativa, Clemen. 1. de probat. praesortim in casu nostro, in quo

14

1. Princeps promittendo intentionem suam super narratis opti-
 ab nre fundat habentem ea, quæ narrantur de feudalitate
 in senetipia principaliter ad id, quod per Principem disponeba-
 -itur, ut bene ponderat, Alex. in consil. 13. Visis narratis nu. 2.
 lib. 1. in l. Priusquam col. 4. versic. Secundo limita, ff. de oper.
 -ummo. nunciat. & in consil. 134. Placet admodum, num. 6. lib. 1. &
 -Gozad. in consil. 30. optima facie, num. 27. secundum cuius di-
 -recta negari non potest, quin versumur in clavis attentis instru-
 -mentis, & in dictis.

15

Nec à præmissis longè distat argumentum, quod desumitur ex
 -verbi dicti instrumenti acquisitionis factæ per Maiores de
 -Maceris. & Dominis de Montilio, ibi exceptis, & reservatis
 -modijs quinquaginta terrarum, in dictis finibus ad Sanctum
 -Antoninum. Namq. per exceptionem, & reservationem bene
 -intrat consequentia, quod omnia alia bona consistentia in
 -tia designatos confines, veniunt in titulum acquisitionis, &
 -quod ea omnia sunt de pertinentijs Castri Salugiarum, firmat
 -enim exceptio, & regulam, in casibus non exceptis. Ina quod
 -in liquide & in fide pen. legat. Doct. ad l. primam, de reguliur.
 -lo super ad eiusdem feudalitatis probationem, accedit propria
 -confessio facta per eosdem Saluginenses, de anno 1493. die
 -13. Iunii, v. ex instrumento in actis producto, quod dicitur ro-
 -garum per Michaelen de Musso, in quo facta generali adu-
 -nantia totius populi, homines ipsi Saluginenses fatentur ex-
 -pressè, quod omnia, & singula prædia, tam rustica, quàm vr-
 -bana, totius territorij Salugiarum, sunt dictorum Dominorū
 -de Macetis, & consententur insuper se illa ab eis habuisse, ad la-
 -borandum, & de fructibus quibuscunque percipiendis teneri
 -reddere annuatim quartam partem, conducendam in locum
 -eligendum per ipsos Condominos, modò eligatur in ipso ter-
 -ritorio, & pro domibus teneri reddere vnam certam quanti-
 -tatem caponorum, & pecuniarum, & suppliciter petierunt re-
 -mitteri census ædificiorum, promittentes prædia ipsa debitis tē-
 -poribus, bene cultiuare, & seminare, vites bene putare, releua-
 -re, & ligonizare omnibus eorum expensis, & laboribus, & fru-
 -ctuum omnium percipiendorum, etiam ex arboribus, quartā
 -partem fideliter ipsis Dominis vsuprà tradere. *Constitutum*
 En igitur quam in aperto sit probatio, quod condomini posside-

rent vniuersitatem agrorum consistentium, in loco Salugia-
rum, intra confines designatos, non solum ex ea presumptione
iuris qua dicimus eosdem Macetos, sicuti fuerunt Domini,
finium, sic etiam Dominos, extitisse quorumcumque prediorum,
intra predictos fines consistentium, quia cuius sunt fines et eius
est quicquid intra eos continetur, per l. de sacra §. i. ff. de con-
trahend. empt. Natta cons. citato §. 6. n. 1. post Bald. in Rubr.
verum etiam ex propria confessione Saluginensium, pariter cum
non possederint alio titulo, quam superius enunciato ex Do-
mini directi licentia, & inuestitura, precedenti, cum quilibet et
presumatur possidere ex causa, quae processit, necessario sequi-
tur, in titulum feudi, bona ipsa fuisse possessa, ut idem Natta
loco relato arguit per l. 2. C. de acquir. poss. & l. Quaedam
mulier ff. de Rei vendic. & l. Triticum cum gloss. in verbo co-
gitauit ff. de verborum obligat.

Hanc ego confessionem tantifacio, ut moderni Saluginenses non
mereantur audiri, cum nequeant venire aduersus ea, quae fece-
runt eorum antecessores, per generale adunantiam, & congregationem
congregati, qui proinde irrevocabiler sibi & posteris quibus-
cumque praedictarunt, per ea, quae notat Hartm. de Hartm. cap.
1. in tit. de iuram. lib. 2. ubi dicit, quod successores et subro-
gati in vniuersitate, obligantur ex contractu, & obligatione pre-
decessorum, ratio magis, quod vniuersitas Salugarum con-
traueniendo, utitur prout vidi, non generali adunantia, sed so-
lita congregatione Consultariorum, & Decurionum, quo ca-
so ubi etiam effemus in actu reuocabili, qualis tamen non est
contractus de quo agitur, adhuc esset opus generalis adunan-
tiae, ex regula nihil est tam naturale, ff. de reg. iur. ut notat Crau.
cons. 132. Homines sancti Andreae, num. 1.

Et proinde cum in casu de quo agitur, certum sit tractari de con-
tractu irrevocabili. Duo ex eiusdem lectura colligi video
principaliter:

Primum est, quod pertinet ad Dominium, & possessionem bono-
rum totius territorij, ad fauorem Dominorum de Macetis,
qui ea declararunt esse feudalia.

Alterum vero, quoad promissam culturam, quam obseruare co-
pellendi sunt, ad notata per Guid. Pap. dec. §. 631. nu. 7.

In cuius Rei adiutorium, facit consideratio primo loco desum-

20 pra, quod Reuerendiss. Episcopus Nouariae Delegatus Apostolicus declarat bona, & fines Salugiarum, fuisse incultos, & steriles, ita vt verosimilis intret † cogitatio, quod Domini de Macetis eadem bona dederint eorum subditis ad cultiuandum, prout in simili perpendit Ruinus consil. 26. Quamuis copiose num. 7. & 8. vol. primo.

Item alia consideratio adducitur, quod in actis, & libris configurationum factarum, per Salugienfes ipsimet nominantur tanquam Massarij bonorum Castri, quę denominatio sic cōguit actui, vt nihil magis, prout in terminis Dominorum de Macetis contra Salugienfes, perpendit Surdus consil. suo 390. Ne Homines Salugiarum num. 20. vol 3. vbi de ista materia discutendo sic loquitur. Quarto Domini Maceti sunt directi Domini totius territorij, quia habent etiam vtile Dominium, quia singula corpora prädiorum concesserunt, suis hominibus vti Colonis ad quartam partem fructuum, & in instrumentis, quę plurima sunt in processu, appellantur Massarij: & constat ex eis quod nullum habent homines dominium bonorum.

21 Hęc etiam pertinent declarationes factę pluribus vicibus per eorundem Homines de anno 1495. die 20. & die 26. Ianuarij, per quos dixerunt omnia, & singula corpora bonorum, finium Salugiarum spectare, & pertinere pleno iure, ipsis Condominis de Macetis, & eorum Castro, verba enim pleno † iure denotant ampliatium significatum, tam scilicet quoad directum Dominium, quod feudistę subalternum vocirāt, quām quoad vtile, vt perpendit Surdus loco relato, vtrā quod etiam ex sententia Nattę incitato consil. 506. nu. 34. eadem † verba pleno iure, possunt trahi ad intelligentiam pleni, & integri territorij, & sic referri ad vniuersitatem agrorum, quod bene quadrat cuiusq; sensato viro, quasi quod illud plenum ius sit exclusiuum cuiusuis iuris, quod alias posset competere Salugiensibus.

23 Non obstant modò obiectiones factę, quod instrumentū Mussi sit scriptura priuata, & quod proinde illi † nulla sit fides adhibenda, ad notata in l. comparationes Cod. de fid. instrum. & in l. Assiduus Cod. Qui potior. in pignor. habeant, & in l. generaliter, Cod. de non numerata pecunia, & in terminis faciūt

tradita in Auth. Si quis aliquo. Cod. de Episc. & Cleric.
 Quia ultra responsiones, quas dedit Præstantissimus D. Aduo-
 catus Rubellinus, quæ solidissimæ sunt. Addendum puto,
 quod ex quo nullibi apparet, quod Salugienfes aliò iure, alio
 uè titulo teneant ipsa bonà, quàm iure conductionis, vrgens
 cadit præsumptio pro veritate dicti instrumenti, præsertim,
 quia procedit iustificatio tituli in Dominis de Macetis à quo-
 rum manibus (alio non edocto) nò est præsumendum, quod
 alio iure habuerint homines prædicti, eadem bonà si quidem
 ex primordio tituli posterior formatur euentus iurib. notis.
 Cursus, quia ad formam conuèctionis in dicto instrumento trà-
 factionis, multis, & quidè longeuis temporibus inter Salu-
 gienses subditos, & Dños de Macetis, subsequuta fuit diuti-
 na. † obseruantia ex qua firmitatem recipit instrumentum
 prædictum, vt potè, quia soleat defectus præcedentes supple-
 re. Crauett. consil. 19. super transactione Nobilium num. 4.
 vol. 1. Cephal. consil. 623. Duas possessiones num. 3. Menoch.
 consil. 49. Perdifficilis est num. 21. vol. 1. & in terminis, quod
 obseruantia † faciat validum instrumentum, quod aliàs
 erat minus solemne, probat Crauetta in consil. 101. Nobilis
 Guido. num. 4. vol. 1. absq; cò, quod requiratur perscriptio,
 ultra, quod longo temporis curriculo durauit obseruària præ-
 dicta, & ità aliàs meminì obtinuisse, pro Dominis fratribus de
 Scotijs, Dominis Marisengi, in caussa contra Homines dicti
 loci, sustinendo instrumentum quoddam transactionis cuius
 solemnitas in dubium refricabatur, in caussa Molendinorum,
 ab equis, coram Excellentiss. Senatu Montisferrati, vt in actis
 in fallor D. Manacordi.

nsuper etiam in facti contingentia. leguntur acta publica, facta
 inter eadem partes, in quibus nedum sit mentio de allegato
 instrumento transactionis, sed illud ipsum comprobatur ita
 vt meritò possit obijci, quod nedum semel, sed pluries partes
 approbarunt impugnare non valent.
 Quinimò ex istis colligitur obseruantiam subsequutam sump-
 sisse vim ab eodem instrumento transactionis.

Sec illi documento nocent reservationes factæ per Salugienfes,
 per quas excipiuntur prædia, quæ probabuntur Allodialia, vel
 Emphyteutica, quia ex quo reservatio † nihil ponit in esse,

sed

sed ius tantum conseruat si quod est, vnde non operatur nisi eueniente casu reſeruatiōis, hoc est in facto, de quo agitur vbi fuiſſet probatum per ipſos Salugienſes, quod aliqua bona eſſent in finibus dicti loci, Allodialia, vel Emphyteutica, vt benè ponderat Bartol. in l. lile à quo §. ſi de teſtamento col. 2. ff. ad Trebell. & in l. penult. Cod. de poſiti facit l. Si quis legauit, ff. de legat. primo, vbi Bartol. aſſert quæſtionem de eo, qui vendidit fundum, ſaluo iure coloni, & dicit, quòd ſi cõſtiterit nullum adeſſe colonum, reſeruatiō nihil valet, quod etiam voluit Angel. in l. Si in venditiōe, per eum textum, ff. communia prædiorum, & proinde ſi ipſum † ius tantum conſeruat, ſequitur quod nullum aliud acquirat, legeranter in principio cum ibi notat per gloſ. ff. de pignorat. act. Natta conſil. 63 6. Multa ſunt nu. 196. vbi in propoſito dicit, & probat, quòd reſeruatiō non repertiens, quid reſeruabile nihil operatur.

Quinimò donec ſit probatum ex latere Salugenſium, quòd exant Allodialia, vel Emphyteutica. Regula poſita, quod omnia ſunt feudalia non perdit officium ſuum, cum illi ſtandum ſit ex omni parte donec exceptiō probetur ad cuius futuram probationem legitimam ſe obligarunt, ita quod non facta † probatione inutilis fuit reſeruatiō, & retentiō iuris, vt benè ſcribit Oldradus conſil. 214. factum tale eſt, nu. 2. & 3. in l. minor. §. vult. ff. de cuius. l. Sub cõditione de uſufr. l. Paſta. §. vult alias, l. Conuentionis, ff. de contrahenda empt. quibus concordant alia iura ſuperius allegata.

Hæc igitur confeſſiō plurimum iuuat, tantò magis ſi qui interuenerunt in ipſa confeſſiōe erant decuriones, quæ attenta trãſactione præcedenti, à qua † non receſſerunt, optimè probant bona feudalia, vt in terminis ſcribit Natta in ſcepè allegato conſil. § 20. num. 11. vbi licet dicat per iſtam confeſſiōnem non præiudicari vniuerſitati, attamen ſuſtinendo, quod magna oritur præſumptiō contra Communitatem, loquitur in caſu, in quo nulla alia dabatur probatiō liquida, quæ cum multiplex ſit in caſu noſtro merito dicendum putamus etiam ex ipſa confeſſiōe validam probationem oriri, namq; ſi in materia præſumptionum vna præſumptiō iuuat alteram, quia quæ non proſunt ſingula † multa iuuant, vt notat Bart in l.

inali, it. de Quæst. multo magis procedit conclusio, vbi ver-
samur in multiplici probationum specie.

Quod cõ fortius dicendum est, in casu nostro, in quo dictæ cõ-
fessiones geminatæ sunt, & pluribus iuribus, & continuatis
temporibus, & quidem per multiplicata temporum interual-
la, habet enim geminatio † actus, enixam voluntatem re-
nunciantium l. Balista. ff. ad Senat. Consult. Trebb. l. cum sci-
mus, & ibi Bart. Cod. de agric. & censu lib. 1. certamq; † in-
ferre scientiam. Berous consil. 72. num. 13. vol. 1. & excludit
† omnem inaduertentiam, & inconsiderationem, D. Bardel-
lon. consil. 82. Tenor Apoch. num. 9. lib. 1. post glos. in cap. ex
litteris versic. Admonita extra de diuort. vbi dicitur, quod ex
actu geminato, omnis suscipio aufertur.

Postremo ad probationem feudalitatis, quo ad vniuersitatem a-
grorum, accedit consideratio, quod illa bona non sunt regi-
strata penes Cameram Ducalem, nec apud eam reperiuntur
in aliquo estimo prout sunt aliæ Communitates, quæ pro cer-
ta summa registri solent quotizari, cum ergo Allodialia re-
gulariter sint registrata, & feudalialia non, sequitur consequen-
tia † ex isto capite, quod non sint Allodialia, vt in terminis
probat Natta in dicto consil. 520. num. 11.

Nec putent Homines Salugienfes ex cursu temporis fecisse ea
bona Emphyteutica, quia respondetur cum Iafone in consil.
235. Placet admodum num. 4. vol. 2. quod oppidani, qui †
colunt terras, vt coloni partiarij, non possunt eas lem terras
feudales transmutare in Emphyteuticas, quia hoc non potest
fieri absq; eo, quod interuertatur possessio, quod fieri non po-
test in præiudicium Domini directi, minus etiam utilis, tanto
magis quod sine licentiâ Domini † non valet vassallus feu-
dum in emphyteusim dare, vt not. Clar. † in §. feudum. q.
33. versic. Idem etiam, & licet ibi subdat de consuetudine cõ-
traria, illud procedit dumtaxat ad excusandam caducitatem
non autem ad validitatem translationis, seu concessionis in
emphyteusim, nec potest agi de aliqua præscriptione, cum re-
sistat titulus, qui malam fidem inducit, & præscriptionem
impedit, præsertim in feudis, quæ sicuti irrequisito Domino
alienari non possunt, sic nec etiam præscribi, cum alienatio-
nis † appellatione veniat præscriptio. l. Alienationis verbo,

ff. de verborum significat. Moedan. de feud. decis. 9. numer. 3. tantò minùs in præiudicium agnatorum descendencium, quò ut vocati ad feudum, ex pacto, & prouidentia, prout in factis supponitur feudum, de quo agitur, possunt opportunè dici: quod præscriptio, † & negligentia maiorum non debet eis nocere, Per. de Gregor. in suo tractatu de concess. feud. parti. 2. quæst. 1. o. num. 47. vbi in puncto dicit, quod in feudo huiusmodi tot esse debet præscriptiones, quot sunt personæ vocatæ. Cui rei conducunt, quæ in simili dicit Molin. de primogen. Hispaniarum, lib. 4. cap. 1. o. num. 3; quod præscriptio † longissimi temporis in bonis primogenialibus, procedit tantum aduersus Maioratus possessorem, non autem ceteros successores, quibus factum antecessorum, à quibus causam non habent, nocere non debent, ut aliàs respondi, Pro Dño Comite Octauiano Missalia, contra Homines Cantij, & Terrarum Curie Calalis, ut in mea decis. Confutiu. 2. 1. num. 25. & pluribus seqq.

Uterius dicendum foret, non posse per Homines tractari de aliqua præscriptione, ex vitio malæ fidei, quod ab initio obstabat, vulg. reg. malæ fidei possessor numquam præscribit, de regul. iur. m. 6. Undè sicuti ab initio requiritur bona fides, super qua fundari possit præscriptio, ita sequitur, quod scientia rei alienæ, obliuioni tradita per cuiusvis temporis curriculum non est habenda pro bona fide. Et ideò infert, Bald. ad l. Imperium in antiqua lectura, ff. de iurisd. omn. iud. si Populus, qui præscribit iurisdictionem in aliquo Castro, quod potuit esse de suo Comitatu, si fuerit ab initio malæ fidei, licet hodiè sit bonæ fidei, ut puta, quia nullus viuat ex hijs, qui habeat scientiam rei alienæ, per l. Pater pluribus ff. de vsucap. non præscribit in æternum, quia cum populus sit idem numero semper videtur mala fides continuari l. Clam possidere in principio ff. de Acquir. possess. Et l. Proponebatur, ff. de iudic. sic notat Socin. in cõf. 187. in controuersia, num. 26. vol. 2.

Vertant igitur quoquo se velint Salugienfes, quod negare non possunt feudatilitatem, cui innituntur Domini de Macetis, pro quibus, saluo veriori iudicio, sic iuris esse sentio &c.

Ego Rolandus Cauagnolius I. V. D. Casalensis
Aduocatus, & Ciuis Mediolani.

PRO EISDEM DD. FEVDATARIIS SALUGIARVM

Aduersus

Eosdem Homines, & Subditos Salugienſes.

S V M M A R I V M

- 1 Incrementum, per Alluionem fluminis facta, prope feudum feudale dicitur.
- 2 Quidquid est intra fines eius esse dicitur cuius sunt fines.
- 3 Incrementum latens ad Vſufructuarium pertinet.
- 4 Feudatarius plus iuris habet in re, quam Vſufructuarium.
- 5 Accreſſiones feudales per Feudatarium vendicantur.
- 6 Feudatarius ignorans qualitatem bonorum ſi alienauerit bona poterit po vendicare poſt habitam ſcientiam feudalitatis.

A R G V M E N T V M.

Incrementa fluuiatica, an & quando ſpectent Vaſſallo, & non Domino directo.

DECISIO CONSULTIVA XXXI.

Emitte lucem tuam Domine & vera creabuntur eloquia.

ATA conſuſione iuris, cuius præcedens meminit mei Conſultoris pro veritate Decifio, Sub dubio ponunt Homines Salugienſes, quod incrementa per Alluionē fluminis Dorix Bauticæ, facta ſint feudalia, & quo magis eadem incrementa facta ſunt fertilia, & latifudia, mirum immodum ſcilicet facto fluminis frugifera eo fortioſorem dubitationem reddunt.

Sed eadem dubitatione, neutiquam obſtante, veritas eſt, alluiones ipſas feudales extare: Non tantum ex regula generali, † quod incrementa accedētia feudali prædio ſint feudalia, ve notatur in §. ſi quis de Manſor. & in c. 1. ſi de inueſtitura feudi controuerſ. quem articulum diligenter examinat Aijm. de Alluion. iur. lib. 2. cap. 11. per totum cuius dicta, tantò magis procedunt in propoſito, quanto in feudali conceſſione nihil reperitur reſeruatum, Domino directo, reſpectu iſtius capitis, ſed ex eo etiam quòd flumen ipſum intra fines Salugiarum diſcurrit, pro maiori parte, quo caſu reſ eſt extrà omnem aleam dubitationis, cum enim inueſtitura ſit vniuerſalis

2 de finib. certis, & designatis, siue aqua, siue ¶ terra sit in finibus, vtrumq; venit in contractu feudali per regulam generalem, quod quicquid est intra fines, eius est cuius sunt fines, l. de Sacra, §. 1. ff. de contrahend. empr. Bald. in Rub. C. eod. tit. q. 12. Vnde sicut ab initio ipsum solum, & alueus erat feudalis, sic perpetuo manet.

Quærenus verè contingat quæstio respectu incrementorum: si quæ facta sunt in confinibus, eadem similiter fient feudalia ex accidenti, vt aiunt feudistæ, Rosental. de feud. cap. 4. conclus. 12. sicut enim incrementa fluuiatica territorium extendunt Salugiarum, sic ad eos Dominos, qui sunt inuestiti de territorio, & finibus pertinebunt: Nā si vsufructuatio acquiritur, ¶ quod latens incrementum dicitur, id multò magis pertinebit vassallo, ¶ qui ius habet in re, sic per l. Item si fundi §. Huic viciniis, de vsufruct. notat Aymus loco relato num. 11. Naturaliter, n. dicitur incrementum accedere illi feudo, quod nō fuit limitatiuè concessum, hoc est sub expressione certorū ingērū de qua relate Scrader. de feud. parte 5. c. 6. nu. 2. 4. & seq. Nec eisdem Dominis obstabit, quod eadem latifundia, & ceteræ accessiones possiderentur per priuatos, & particulares Salugienses, quia eorū occupatio nil impedit, quominus ¶ bona ipsa reuerti debeant ad Dominos feudi, etiā quod essent in manibus Domini directi, vt post Matthæum de Afflic. in d. §. si quis de Mansor. scribit Scrader. loco relato.

Verū, quia præsentio vociferari per Salugienses, quod aliqui ex dictis Condominis nōnulla ex prædijs prædictis distraxerint in titulū liberi, & frāchi Allodij, videdū restat, nūqd per istos cōtractus præindicauerint sibi, & isto casu dicere, ¶ quod ex quo ignorarūt qualitatē bonorū, cōtrahētes ipsi possunt excusari, sed nō tollit quominus cōpetat vindicatio bonorū, vt aduertit Thesaur. decis. Pedem. 227. Vocati fuerunt n. 2. quod etiā placuit Doctis. Viro D. Io. Baptistæ Costę, cui legū professores multū debent, ¶ in suo eleganti tractatu de facti scientia, & ignorantia, Cetur. 1. distinct. 11. Tria requirūtur nu. 3. post Bald. in c. 1. §. si Vassallus, si de feud. fuerit cōtrouerf. inter D. & Agnat. & Laderch. in cōf. 105. scripsit nu. 3. Et ita &c. Sal. &c.

Ego Rolandus Cauagnolius l. V. D. Casalensis
Aduocatus, & Ciuis Mediolani.

S V M M A R I V M.

- 1 Legitima potest expressè per filium remitti.
- 2 In renuntiatione legitima, sufficiunt Verba generalia, ex quibus ad legitime renuntiationem inferatur.
- 3 Expressè censetur renunciatum legitima, si interueniat iuramentum.
- 4 Iuramentum habet vim casus expressi.
- 5 In casu in quo debet interuenire specialis consensus, generalis cum iuramento sufficit.
- 6 Renuntiantibus, & remittentibus iura, & actiones suas, ulterior non datur regressus.
- 7 Quod denegatur patri viuenti, denegatur illius filijs, & successoribus.
- 8 Correctoria dispositio, & exorbitans, non egreditur suos terminos.
- 9 Iuramentum semper est seruandum, cum non vergit in eterne salutis dispendium.
- 10 Vbi militat eadem ratio, ibi quoq; militare debet iuris dispositio.
- 11 Filius si potest assentire quod à tota hereditate excludatur, & exheredetur, multò magis, ut excludatur à legitima, & irreligiosa.
- 12 Facilius remittitur ius querendum, quam quæsitum.
- 13 Lex debet intelligi in casu suo.
- 14 Pater instituendo filium in vniuersis bonis, & sic relinquendo ei plus, quam sit legitima, non potest censeri impius, vel non sane mentis in filium.
- 15 Quando filio tota hereditas ex testamento, vel ab intestato delata est, non potest dicere volo meam legitimam absq; onere, & residuum hereditatis non repudio, sed totum, aut repudiare, aut acceptare debet.
- 16 In legitima nullum potest imponi grauamen, hoc Verum, quando filius solum in legitima fuisse institutus.
- 17 Filius, vel Nepos grauatus in legitima, si vult de ea disponere, & alienare, debet prius repudiare testamentum.
- 18 Filius grauatus ad restituendum totam hereditatem, videtur grauatus in legitima, propter illud Verbum totam, vel integram, & tenetur compensare fructus perceptos in eam.
- 19 Connexa, & disposita simul per Testatorem inseparabilia reputantur.

- 20 *Metus reuerentialis in filio renunciante legitimæ, quando, & quomodo probetur.*
- 21 *Filius institutus in Aſſe, ſi renuntiat legitimæ, non poteſt allegare læſionem.*
- 22 *Metus reuerentialis purgatur ex actu approbato, ceſſante metu.*
- 23 *L. 2. Cod. de Hiſ, quæ di metu ſuæ cauſa perpenditur.*
- 24 *Dolus præteritus poteſt remitti.*
- 25 *Dos data Nepoti præſumitur data contemplatione filij.*
- 26 *Quod capitur iure accreſcendi, vel decreſcendi in legitimam imputatur.*
- 27 *Veniens per ius accreſcendi, dicitur venire per legis diſpoſitionem mediante diſpoſitione Teſtatoris.*
- 28 *Reus non cogitur iudicium ſuſcipere, & impeditur litis conteſtatio, ſi reus opponens exceptionem peremptoriam, illam incontinenti probauerit.*

A R G V M E N T V M.

An filius poſſit renuntiare legitimæ, in bonis Patris cum iuramento. Et an obſtet, conſideratio Metus reuerentialis. Et eſt materia latè diſputata, & diſcuſſa, in qua pro affirmatiua concluditur, licèt negatiua multis argumentis tueatur D. Ludouicus Mørorius, quæ tamen præſenti Deciſione Conſultiua, repelluntur, prout etiam per I. C. D. Ludouicum Plebanum, quorum proindè reſponſa pro pleniori demonſtratione veritatis connectuntur.

DECISIO CONSVLTIVA XXXII.

Emitte lucem tuam Domine: & vera creabuntur eloquia.

CTVRI Domini Iugales de Guarijs, aduerſus Dominum Claudium Bellonum ad conſecutionem legitimæ, quam in bonis quondam D. Io. Franciſci Belloni, prætendebant ex perſona quondam D. Io. Baptiſtæ filij, & reſpectiuè ipſorum Iugalium patris, & ſoceri propoſuerunt, quædam præparatoria inſtantes D. Aduerſantem moneri in forma ad illis reſpondendum,

qui

qui excipiendo dixit, non teneri ex eo capite, quod dictus D. Io. Baptista viuens, & præsens testamento prædicti D. Io. Fracisci eius patris, illi legitimæ expressè, & cum iuramento renunciauerit, & facta fide de allegata renunciatione, replicat actor non posse reum excusari, ab ipsa responsione, ut potè quia renuntiatio non teneat, & ultimo loco pater ad tempus prohibuerit filium ab ipsius consecutione, & iterum excipiente reo renunciationem fuisse absolutè factam per filium, nedum expressè, sed etiam cum iuramento, & proindè cum renunciantibus iura sua non detur ulterior regressus, denuò petit conuentus actores repellendos esse à limine iudicij, tamquam sine actione agentes, quibus sic ut supra stantibus decreuit Excellentissimus Senatus, quod acta videantur, modò queritur quid iuris.

Pro Domino Bellono concludendum esse, iuris censura enunciat, siquidem omiſſis argumentationibus ad partes ob temporis angustiam, & ingentem negotiorum sarcinam, certum est in iure, quod legitimæ licet in genere per filium non cedeatur renunciatum † illa tamen opportunè potest expressè per filium remitti, ut aliàs rescripsit Imperator Iustinianus in l. si quando. §. & generaliter. C. de inoffic. testam. cuius dispositione ampliatus peritissimè viri dixere quod satis est, † quod ipsa renunciatio fiat verbis generalibus, ex quibus ad legitimæ renunciationem inferatur, cum pro forma non requiratur ab eo textu indiuidua, & specialis expressio legitimæ in ipsa renunciatione, ut considerat Curt. iun. in consil. 191. habita diligenti. num. 15. volum. 3. Parisin consil. 9. text. in l. si quando, per totum volum. 3. licet prius in consil. 7. de potestate Comitum, vol. 2. in solutione contrarium aliam sententiam tenuerit, quare satis expressam renunciationem legitimæ scribunt Doctores censeri, † si illi actui interuenierit iuramentum, ut potè, quia † illud habeat vim casus expressi, sic ex Bald. in l. 1. quest. 2. C. commod. & Roman. in l. 1. §. si quis ita. ff. de verb. oblig. dicit Ias. in consil. 207. in præſenti consultatione. nu. 7. ubi ait, quod in casu, in quo debet interuenire specialis consensus † generalis cum iuramento sufficit, cuius rei plura verba fecit. Tirac. ad l. si vnquam in præfatione. nu. 144. de reuocand. donat. Proindè cum in casu nostro fortiores

sint termini, quia tenet specialissima fuerit renunciatio legi-
 timæ, & rebellianicæ iusiurando solemniter confirmata, ubi,
 & qui Dominus Ioan. Baptista expr. sē, & specificē huius iuri,
 6 argue iuribus deducēdi legitimam, & rebellianicam cum iu-
 ramento renūciauit, & renūciat, tactis corporaliter scriptu-
 ris, præsētibz testibus etiam consequens est, ut concluda-
 mus per text. in l. quæritur, §. si venditor, ff. de edicto, & in
 7 cō. quā periculosum 7. quæst. 1. quod t. renūciantibus,
 & remittentibus iura, & actiones suas vbi non datur pro-
 gressus, itē & propius accedendo dicimus, quod si uel Domi-
 nus Io. Baptista si uiuere non posset conqueri, & quantas ip-
 8 las consequi, t. ita nec illius filii ut successores, sic ex Paris. Ca-
 strens. Crau. & Ruin. in terminis respondit Menoch. in consil.
 196. dubitationem primam, nu. 20. volum. 2. in 7. 320 p.
 Nec deberent Domini iugales actores probabiliter dubitare de
 renūciatione prædicta; stante præcipua renūciantis decla-
 ratione iurata, ex c. Quamuis, de pact. in 6. qui text. licet prin-
 cipaliter tendat ad correctionem legis ciuili, prohibentis re-
 nūciationem factam per filiam patri, dum nuptiæ traderetur,
 cuius meminit l. pactum dotali. C. de collationibz ut innunt
 9 verba dictæ decretalis, ibi, improbet lex ciuili, ut etiam nota-
 runt Ludouicus de Lambertatijs in consil. 76. sicut testator,
 8 num. 60. inter consil. vltim. volunt. volu. 1. itaut t. tamquam
 correctoria dispositio, & exorbitans, non egrediatur terminos
 suos, per ea, quæ dixit. Cur. iun. in consil. 33. v. habita diligenti
 consideratione. num. 18. volum. 3. quod est repetitum in consil.
 336. eodem volum. veritas tamen est eam procedere in qua-
 cunque renūciatione. Probatur hoc; quia dispositionis di-
 ctæ decretalis duplex est ratio, vna generalis, altera verò (ut
 eidem Lambertatio loco relato visum fuit) specialis; genera-
 9 lis ea est, quia scilicet iuramentum semper seruandum est; t. cū
 non vergit in æternæ salutis dispendium; confert dispositio c.
 cum contingat, extra de iusiurand. cum notat. ad cap. debito-
 res, rit. eodem lib. 6. ex quibus alias respondi contra Cephal. in
 consil. 467. in præsent. num. 31. volum. 4. volentem quod hic
 textus cap. quamuis, sit fundatus super ratione, quæ fauet re-
 nūciationum validitati, quia saluti scilicet iuramentum sic vi-
 sum fuerit expedire, iusiurandum præstitum seruandum fore,

in tantum quod in consequentiam non sit curandum de bonis, cum anima pretiosior sit omnibus bonis. 10
 Specialis autem ratio dicti cap. quamuis, ea est, quia scilicet non redundat iuramentum ipsum in detrimentum alterius, quod dictum hoc ideo speciale enunciamus, quia loquitur dispositio in speciali casu, dicta l. pactum dotali. Porro cum dicte rationes procedant in casu nostro, equum est, ut faciamur, quod ipsis militantibus, et militet quoque dispositio, vulgata l. lud. ff. ad leg. i.

Nec dicatur tractari de præiudicio, & detrimento filiarum, quia responderetur cum gloss. si. in dicto c. Quamuis, quod scilicet consideratur tantummodo præiudicium, & detrimentum principale, non secundarium.

Insuper consideratur, quod nos versamur in fortioribus terminis, namque si iuramentum in casu dicti cap. quamuis, corroborat actum, qui iure communi prohibitus est, multo magis debet corroborare actum renunciationis de iure non prohibite, qualis est renunciatio legitime, & trebell. per l. si quis in conscribendo, C. de episc. & cler. tex. est in l. si quando. §. & generaliter. C. de inoffi. testam. quinimo si potest assentire filius, et quod à tota hæreditate excludatur, & ex hæredetur, ut tradit l. si in authent. non licet, nu. 10. C. de liberis præteritis, multo magis ut excludatur à legitima, & trebellianica, Menoch. d. consil. 196. num. 2.

Rursus stando super maiori parte rationis, si filius post delatam sibi legitimam, potest expressè illi renunciare, ut est casus dicti §. & generaliter, qui ex sententia Caballini Milleloq. 472. p. 1. faciunt verba dicti textus ibi, si filius post obitum patris loquitur post legitimam delatam, & acquisitam, multo magis antequam sit delata, et facilius enim remittitur ius querendum, quam questum, l. si ita scriptum. §. 1. & l. si ita scripisset. ff. de leg. 2. gloss. & Doctores in l. 1. C. de pact. l. fin. C. de acquir. possess. l. qui autem in princip. ff. de his, quæ in fraud. credit. si sponsus. §. si maritus, et secundo ff. de donat. inter virum, & uxorem, l. 1. §. confertur. ff. de collat. bonor. cum multis alijs.

Insuper magis accedendo ad factum, dicendum est, non posse in dubitationem deduci prædictam renunciationem, ea principali ratione, quia scilicet in casu nostro pater reliquerat filio,

filio,

suo, non dicam minus legitima, & trebellianica, sed lōgè plus, quinimò vniuersam substantiam, & ideo generalis renunciatio casum legitimæ amplexa fuisset, vbi specialis non interuenisset, ratio est, quia text. in dicto §. & generaliter, procedit solummodo quando pater minus legitima filio reliquisset, hoc ipsum declarant verba textus, ibi quando pater minus legitima portione filio reliquerit, ergo secus erit vbi pater plus legitima reliquisset, lex † enim debet intelligi in casu suo, vt optimè considerat Curt. iun. in consil. 159. habita diligenti consideratione. num. 3. & sequent. volum. 1. Socin. iun. consil. 122. perspectis his. num. 24. & 25. volum. 1. vbi consuluit eum textum procedere quando filius in recompensationem legitime nihil habuisset, quia aliàs data recompensatione filius nō dicitur priuari sua legitima, in effectu subdēs ex Imola, quod imò propter talem recompensationem pater poterit filium suum grauare in legitima, quod etiam probat Menoc. in iam citato consil. 196. num. 20.

Hinc plura singularia nascuntur. Primum est, quod pater instituendo filium in vniuersis bonis, & sic relinquendo † ei plus quam sit legitima, non potest cenferi impius, vel non sanz mentis in huius, vt aliàs dici potuisset per textum in l. hoc colore. ff. de inoffic. testam. vt optimè considerat Curt. iun. in dicto consil. 159. num. 5.

Secundum est, quod quando filio tota hereditas ex testamento, vel ab intestato delata est, non potest dicere volo † meam legitimam absque onere, & residuum hereditatis nō repudio, sed totum aut repudiare, aut acceptare, sic per l. 1. & 2. ff. de acquir. hzred. & ex Cyn. Bald. Salycet. & Alexand. tenuit Bero. q. 87. filius vsque ad certum tempus, nu. 1. vbi similiter respondet ad obiectū. l. Quoniam, in prioribus, C. eodem, quod scilicet in legitima † nullum possit imponi grauamen, vt scilicet procedat quando filius solum in legitima fuisset institutus, in qua tunc nec onus, neq dilatio aliqua imponi potest, quod etiam placuit Grammat. in cōsil. 145. Allegationes magnifici. num. 3. hinc Angel. in l. quoties. la prima. C. de fideicommiss. dixit quod volens filius, † vel nepos grauatus in legitima disponere de ea, & alienare, debet prius repudiare testamentum.

Tertium singulare est, quoq ex quo Dominus Ioannes Baptista filius diutina possessione bonorum omniū, & fructuum perceptione gauisus fuit, venientes ex eius persona ad petitionē legitimā, & trebellianicā, ubi renunciatio firma non staret, ex quo integram hæreditatem testator voluit peruenire ad agnatos masculos de familia Bellona, † tenerentur prius compensare fructus perceptos in legitima, vt ex Cumano in l. co-
hæredi. §. cum filiæ. ff. de vulgar. & pupillar. & in l. in fideicom-
missaria. ff. ad trebell. voluit Natt. in consil. 321. consului sa-
perioribus. nu. 5. vbi declarat dictum suum respectu fructuū
perceptorum in bonis, quæ vltra legitimam habuit.

18

Et redeundo vnde digressio nata fuit, remanet comprobata ipsa
renunciatio, ex eo, quod D. Io. Baptista post mortē patris iux-
ta eius mentem, & ordinationem inuentarium hæreditatis cō-
fecit, & mēto declarauit velle ad vnguem obseruare, & adim-
plere mentem patris sui testatoris, en igitur, quod loquella ip-
sius manifestum consensum dictæ renunciationis sibi præse-
fert, si enim ad vnguem obseruare intendit dispositionem te-
statoris, vtique dicitur etiam assensisse, quod fideicommissio
sint obstrictæ illæ duæ quartæ, quæ alias sibi deberentur, cum
sic testator iusserit, & connexa, & simul disposita † per eum
reputentur inseparabilia, l. nolum. ff. de leg. 2. Grammat. dict.
consil. 145. nu. 4. accedit, quod istam ratificationem, & decla-
rationem, Domina Anna Victoria ætrix ministerio Domi-
næ eius matris tutricis, & administratricis comprobauit, vt
patet in libello producto ibi, in illis verbis, secundo quod per
testamentum aui patris ligatæ remanserunt manus D. Io.
Baptistæ patris disponentis, de bonis hæreditarijs patris sui et-
iam respectu legitimæ iure naturæ debitæ, eo quia dicto liga-
mini concurrerit voluntas, & consensus dicti patris sui, si er-
go alias falsa fuit pars ætrix renunciationem legitimæ, & eā
approbavit, non est quod modo aliud contrarium prætendat,
& neget id, quod alias probè constanti fuit admissum per eam
cum iuramento patrocipante eodem quia alias posset obijci,
quod ex eodem ore, & frigidum, & calidum daretur.

19

Sed quia in cedulatis Domini sit mentio de metu reuerentiali ad
destructionem factę renuntiationis, respondetur primo me-
tum non probari, † nec presumendum esse ad rescissionem

20

renuntiationis gesta nisi tunc et demum non aperuerit, minus, aut verbera precessisse, ut ex Innoc. Bald. Card. Zabarell. Abbate siculo. Anchar. & Felini. in cap. causam matrimo-
nij extr. de offic. deleg. not. Boer. decis. 100. Presuppono n. 1.

Nec est gabenda consideratio ad læsionem enormissimam, ex qua metus videtur desumi, quia respondetur, circumscripta pro
nunc disceptatione super veritate conclusionis, illud in facto
certum esse et læsionem nullam adesse cum fuerit hæres uni-
uersaliter institutus. Vnde sicuti plus capit ex iudicio Testa-
toris, quā importet legitimam, sic potuit grauata de testituen-
do etiam legitimam per ea, quæ superius considerata fue-
runt.

Vel secundo, & fortius, quod post mortem Patris approbando
testamentum remanet, ita purgatus ille metus rouchentialis
si quis probaretur, ut non si uelut habendus in considera-
tione, nisi probaretur et quod in actu approbationis similiter
ille interuenisset, dicit hoc tex. singular. in et l. 2. Cod. de His
quæ vi, matu suè causa, ibi quādo verosimile non sit, ad solu-
tionem te imperasse, ommissa querela de chyrographo, ut po-
tè per vim extorto, nisi & in soluendo vim te passum dicas
tantò magis, quod transactio facta fuit, inter ipsas partes quo
calu conueniunt tradita per Afflictum, decis. 210 num. 7. & 8.
O fasc. decis. 142 num. 9. ubi ex intervallo cōsensu adhibitus,
& facta probatio validat actum, qui ab initio poterat dici nul-
lus ex Battol. in l. si mater, §. Hoc iure, ff. de except. rei iudic.
per l. Ratum ff. Rem raram haberi, & et dolus præteritus po-
test remitti in alio contractu ex intervallo l. Iungētum, §. si
Paciscar. ff. de pact.

Demum premisiss etiam cessantibus, quæ tamen in iure, & in fa-
cto verissima sunt, noscat D. Anna Victoria, quod etiam con-
templatione patris sui ab auo habuit dotes excedentes sum-
mam scutorum duorum millo quadrigentorum, auri, cū plu-
ribus alijs bonis, quo casu versamur in doctrina Bart. in l. de-
dit dotem, ff. de colla. hono. quam probat Berengarius Fernā-
dus in repet. l. in quarta ff. ad l. falc. num. 121. dotem scilicet et
datam nepti, contemplatione filij esse imputandam in legiti-
mam filij.

Nec dicatur duas partes dictorum bonorum habuisse per ius ac-

crescendi,

crefcendi, quia & poudetur quod etiam id, † quod capitur iur
accrescendi, vel non decrescēdi in legitimam imputatur, quia
eodē iure, & titulo capitur. l. 1. §. si cohæredes, ff. ad l. falcid. Fa-
bianus de Giochis in repetitione super Authent. Nouis. C. de
inoffic. testam. num. 110. vbi ex Batt. dicit, quod veniens per
ius accrescendi † dicitur venire per legis dispositionem me-
diante dispositione Testatoris l. in testamento. ff. de vulgar. &
pupillar. substitut.

Cum igitur ex præmissis pateat de validitate renunciationis, nec
possit considerari metus reuerentialis in renunciante, stante
approbatione facta post obitum Testatoris, nec aliqua læsio
non est quod actio competat, & proinde venit pronuncian-
dum non teneri Dominum Bellonum conuentum responde-
re interrogatorijs emissis † ad effectum proponendi actionē
ad legitimam, dicitur enim ista exceptio elisua intentionis,
quia perimit præparatam actionem, & cum non in genere,
sed in specie fuerit opposita, & incontinenti probata, ecce quod
reus non cogitur iudicium suscipere, vt scribit Castrenf. in
l. Vir bonus, ff. iudicat. solui, & impeditur litis contestatio,
Natta consil. 1 § 2. Viso processu, num. 2. & in consil. sequen. cū
vera sit exceptio ista carentiæ actionis, ad notata in l. Item si
pupilli §. videamus. ff. de negot. gest. & ita salua potiori senten-
tia censco, &c.

Ego Rolandus Cauagnolius l. V. D. Catalensis
Aduocatus, & Ciuis Mediolani.

Pars sentiens difficultatem dedit sequentes Allegationes Præ-
sidis Ludouici Morotij, quæ licet subtiles sint non tamen
subsistunt, vt patet ex responfionibus datis per I. C. D. Io. Do-
minicum Plebanum nunc generalem Capitaneum Iustitiæ
in Cinitate Mantuæ, quæ similiter subsequuntur.

S V M M A R I V M

1. Filij consensus in renunciatione iurata legitima, & Trebellianica
prohibitis per patrem in testamento ipsi filio, & liberis præiudi-
care, & num. 7.
2. Grauumen iniunctū filio, ne possit legitimam in bonis patris conse-

- quæ tunc maximè sustinetur, si filius sub dicto onere agnoscat Patris iudicium.
- 3 Prohibitionem legitimam per Patrem filio licet consentienti, & cum iuramento factam, si sit perpetua iniquam esse, & odiosam filijs, & proli, legibusq; contrariam.
- 4 Legitima est debita filio absq; ullo onere ex legis dispositione, & absq; ullo grauamine; Quinimò si quod onus iniunctum fuerit, rejicitur ipso iure, & pro non scripto habetur, qualiter qualiter sit iniunctum.
- 5 Trebellianica filijs primi gradus est ita debita, ut prohiberi non possit.
- 6 Pactum factum per filium Patri in testamento de non detrahendo legitimam, nec Trebellianicam, ac renunciatio illius facta damnatur à legē, & si quando tenet, restringitur ad terminos, in quibus loquuntur iura illi fauentia.
- 7 Ut in præcedenti num. scilicet circumductis dolo, & fraude, & sic restringitur cap. Quamuis de pactis in 6.
- 8 Prohibitio legitima facta per Patrem filio grauat Patris conscientiam data enormi filij lesione, & ob id est nulla.
- 9 Dolus, & machinatio præsumitur in Patre, & metu reuerentialis in filio, data enormissima lesione.
- 10 Metu reuerentiali, & verbis iniurijs maximè concurrentibus subuertitur renunciatio facta per filium Patri intuitu legitime etiam si cum iuramento.
- 11 Concurrentibus lesione enormissima, cum metu reuerentiali subuertitur iurata renunciatio legitima filij, Patri facta, non obstante cap. Quamuis de pactis in 6.
- 12 Ex metu reuerentiali datur actio contra successores, & possessores bonorum, qui metum intulerunt, quatenus ex ipso metu locupletiores facti sint.
- 13 Actio quod metus causa est in rem scripta, & rei persecutoria, quæ aduersus eum datur, ad quem res peruenit ex metu alterius circumscripta distinctione, an habuerit illa titulum sacrum, & pœnoso.
- 14 Lesio enormissima quomodo probetur interuenisse in casu, de quo agitur, supposita renuntiatione legitime absoluta, & Trebellianica, dixerimus agi de iure quesito siue de quaerendo.
- 15 Filius renuncians legitime, in vita Patris dicitur renunciare iuri quesito.

- 16 Euentus dubius, & incertitudo non sunt considerata in legitima, quæ est, debita filio iure natura.
- 17 Filius viuo Patre dicitur quasi Dominus legitima.
- 18 Filius priuari legitima nequit, absq; causa, merito ob id renuntians legitima enormissime leditur.
- 19 Renunciatio legitime facta per filium. viuenti Patri, & cum iuramento annullatur ex capite doli resultantis non solum re ipsa ex lesione enormissima, quæ dolo ex proposito comparatur, Verum etiam ex dolo ipso ex proposito in quantum filium Pater declarat dilapidatorem bonorum, & inhabilem administrationi eum bonorum.
- 20 Dolus arguitur in eo qui prudens aliquid agit contra iuris dispositionem.
- 21 Prodigio, & dilapidatori interdicitur alienatio.
- 22 Contrahens cum prodigo, & dilapidatore, Unde lesio ei resultat dicitur dolose versari.
- 23 Consensus quem filius prestat Patri testanti, ad grauamen filij ipsius in legitima non caret vitio circumuentionis.
- 24 Dolum, et machinatio presumitur in Patre, qui obtinet renuntiationem à filio, & eum fraudat legitima, supra nu. 19.
- 25 Consensus prestat per filium Patri cum priuanti legitima, iure presumitur metu extortus, & calore iracundia, ac dolo, eoq; ex proposito re ipsa, ita ut rescindatur renunciatio, & consensus, non obstante iuramento, maxime commissio dolo cum prodigo, & dilapidatore bonorum supra num. 19. 2. 2. 2. 3. 2. 4.
- 26 Aut filius, qui viuenti Patri renuntiat legitime cum iuramento erat prodigus, & cum declarauit pater aut non, & utroq; casu pater dolose se gessit.
- 27 Cautelam, quam commendaturus Rodericus Suarez in loco citato, & Didacus Gomez Vafq. & Perag. auctor subuertit probat.
- 28 Capitulum Quamuis, de pactis in 6. vii correctorium, restringi ad casum suum scilicet si non interueniat dolus supra nu. 7.
- 29 Parentes non sunt tuti in conscientia quid capillis vtuntur contra filios.
- 30 Testator tandem in casu nostro confugit ad grauamen magis fauorabile filio, & recessit à perpetua prohibitione legitime, & in illius locum subrogauit temporalem.
- 31 Renunciatio legitime facta per filium Patri, etiam cum iuramento

si per eum possit ablata censei filio facultas testandi corrumpit, quia contra bonos mores, & ob id nulla remanet.

32. *Inspicitur quod euenire potest.*

33. *In ancipiti, et dubia q. an filius consentire prohibitioni legitima etiā cum iuramento valide potuerit: Hoc commendatur temperamentum, de quo Didac. in cap. Raynuc. §. 2. versic. Septimus, ut scilicet talis filij renunciatio continens renuntiationem, & donationem legitime nequeat præiudicare filijs sic renunciantibus: Sed ab eā possit reuocari, vel sub titulo inofficiosa donationis, vel ex ratione l. si unquam C. de reuoc. donat. quia inofficiosa renuntiatio, seu remissio aq̃ue reuocatur sicuti inofficiosa donatio, ex Bal. & Tiraq. illo in consil. 184. lib. 4. incipit reservatio hoc in l. si unquam verbo donatione largitus num. 178.*

34. *Damnatur opinio Decij, Parisij Socin. Iun. Curt. Iun. quatenus voluerunt quod ex aditione hereditatis paternæ per filium sic approbatum censei testamentum patris, ut sibi in legitima præiudicant.*

35. *Simplex Agnitio voluntatis Testatoris, quæ sequitur tacite ex aditione hereditatis, non officit, ut censeatur agnitum onus legitime expresse iniunctum nec ipsi legitima in indiuiduum renuntiatio facta censeatur approbata.*

36. *Cumani sententia in l. cohæredi §. cum filia, ff. de vulgar. & pupill. confutatur.*

37. *Concluditur legitimam deberi d. Anna Victorie xii filia dict. lo. Baptista.*

38. *Legitima filijs debita, est fauorabilior causa pia. Trebelianica facta renunciatio per filium Patri dolose. Versanti etiam iurata, non tenet, & concluditur deberi nepiti Testatoris ad quam transactionem fuit ius detrahendi eam à filio grauato, pro quo cum eo stat Crauet. consil. 142. num. 29. Dec. in consil. 203. in fine.*

ARGVMENTVM.

Legitimæ non posse renunciari per filium defenditur, multis iuribus. Quibus tamen auctor non assentit, ut supra continetur, & infra tractur D. I. C. Plebanus.

Responsum D. Ludouici Moroni Senatus Pedemont. Præsidis
Primarij.

ADSIT SPIRITVS SANCTVS.

Ominus Io. Franciscus Bellonus Ciuis Ca-
salen. Testamento suo ita cauit cum cō-
silio Iureconsultorum, & præsertim D.
Rolandi à Valle præsentis, in cuius do-
mo confectum fuit testamentum.

In omnibus autem alijs suis bonis mobili-
bus, & immobilibus, iuribus, & actioni-
bus, & nominibus debitorum, & credito-

rum tam præsentibus, quam futuris vbicunque sint, & esse
reperiantur, saluis præmissis sibi hæredem vniuersalem insti-
tuit, & esse voluit, & ore proprio nominauit D. Io. Baptistam
eius filium naturalem legitimatum, ordinans dictus testator,
quod idem Dominus Io. Baptista teneatur, & obligatus sit,
& sic eum grauauit, vt grauauit, vt statim secuta morte ipsius
domini testatoris facere debeat Inuentarium de bonis immo-
bilibus, & proprietatibus ipsius domini testatoris, ac
pecunijs omnibus per eum expositis, & in futurum exponen-
dis in emptione reddituum, furnorum, dacitorum, molendi-
norum, & aliorum quorumcunque, ordinans ex nunc, quod
si euenerit casus quod aliquis eorum qui bona præfata, ven-
diderunt seu quomodocunque illa alienarunt illam seu par-
tem eorum redimere seu recatare voluerint, & in effectu illa
recatauerint, quod infrascriptus eius hæres, & substituti respec-
tue teneantur, & obligati sint statim, & incontinenti dictas
pecunias implicare in alijs fundis, seu redditibus qui subia-
ceant fideicommissio infrascripto, sub pœna priuationis hæ-
reditatis vbi præfata non obseruauerit, & quod Inuentarium
fiat per Instrumentum publicum ad effectum ne consumentur,
& vendantur, & decedente quodocunque dicto Domino
Io. Baptista eidem vulgariter, & per fideicommissum, & om-
ni meliori modo substituit eiusdem Domini Io. Baptiste fi-
lios masculos filijs legitimos tamen, & naturales pro tempore
nascituros, & ex legitimo, & vero matrimonio procreatos, &

successore

successores eorū, & vsque in infinitū omnes ipsos descendentes masculos grauauit, & respectiue per fidei commissum substituit, quia mens & voluntas ipsius d. testatoris est quod omnia eius bona perpetuo conferuentur in ipsius descendentes masculos, vt condecensius, & honorantius conseruetur nomen sue familie, & domus, & ideo prohibuit, & prohibet ipse dominus testator prefato domino Io. Baptiste eius filio, & deinceps omnibus alijs descendentibus masculis, & alijs per fidei commissum inferius vocatis omnem, & quamcunque alienationis speciem ipsorum omnium bonorum tam per viam contractus gratuiti quam onerosi, & per viam vltimæ voluntatis vt bona perpetuo conferuentur in familia, vtsupra, & infra dicitur, & pariter prohibuit alienationem, quæ fieret per quamcunque aliam viam, & vbi denegari contingat ad aliquam alienationem bonorum prefatorum per viam contractus, vltimæ voluntatis, vel alia quacunque etiam ex causa dotis, captiuitatis, vel alia simili, aut maiori privilegiata, saluis infra dicendis voluit, & vult idem testator quod ipsa alienatio sit nulla, & nullius valoris nec momenti nec quod possit possessio aut Dominiū aliquod et per tēporis momentum transferri, imò quod ipso iure, & facto res ipsa alienata quomodocunque, & qualitercunque statim, ac ipso iure, & facto, & in casu etiam quod aliquis, seu aliqui ex superscriptis, & infranominandis tentauerit vel mentē conceperit aliquod moliri propter quod posset fieri indignus, aut incapax hereditatis, & bonorum suorum quod statim atque, cogitasset in animo delictum committere, & hora etiam præambula alienationis, & cogitationis committendi delictum transeat insequentes in gradu supranominatos, & infranominandos, & ius dicta hora præambula censcatur acquisitum in ipsis bonis, & Dominiū ac possessio translata sequentibus, & ad sequentes in gradu, & ad infra nominandos, ita vt nulla etiam commoditas etiam respectu fructuum reuertatur ad partem quæ alienauit, vel delinquere cogitauerit, & deliquerit ex persona filij, qui sic inlequenti gradu, sed pleno iure dicta ipso iure, & facto pertineant ad sequentem in gradu, & vt bona in perpetuo in familia conseruentur, & ne aliquo quouis modo ex ea de familia, prohibet idem dominus testator, tam prefato D.

Io. Baptista eius filio presenti, & expressè contentienti huic prohibitioni, & certificato vt ipse d. Io. Baptista dixit; & expressè protestatus fuit, quòd de iure fieri non potest per Patrè filio prohibitio, quæ nunc fit quin saltem legitimatum à iure naturæ debitam, & Trebellianicā possit filius deducere, & cōsequi ex bonis presentis prohibitione. non obstante; Et qui Dominus Io. Baptista expressè, & specificè huic iuri, atque iuribus deducēdi legitimam, & Trebellianicam cum iuramento renuntiavit, & renuntiat tactis corporaliter scripturis; & presentibus testibus infra scriptis; quàm ceteris quibuscunque masculis, atque etiam inferius substitutis omnem detractionē legitimæ, & Trebellianicæ, ita vt bona ipsius Testatoris integrè transforantur ad sequentes in gradu, & quatenus aliqua ratione dicta prohibitio, & substitutio non posset extendi ad legitimam dicti Domini Io. Baptista, vt idem Testator faciat quicquid potest, & capiat melius consilium pro filio, cognoscens eum non esse aptum, & industrium, sed minus idoneum ad administrandum bona sua, sed potius dilapidatorem, prohibuit, & prohibet alienationem vtsupra etiam respectu legitimæ, donec ipse Dominus Io. Baptista perueniat ad ætatem annorum triginta sex, & annum trigessimū sextum impleuerit.

Decessit filius institutus hæres absque filiis masculis, & relictis filiabus, & sic euenit casus fideicommissi in commodū Agnatorum vocatorum in ipso testamento, à quibus pretendunt filia hæredis instituiti consequi legitimā, & Trebellianicam debitam Patri eorum grauato, non obstante consensu, & renuntiatione iurata, de qua in ipso testamento, & onere iniuncto filio in legitima. Queritur an in petitione huiusmodi sint audiendæ?

Et primo quidem respectu dicendum videretur, ipsas filias censi exclusas Patris consensu, & renuntiatione licet enim legitima debeatur filiis absque vilo grauamine, & onere l. quoniam in priorib. Cod. de inoff. testa. & arbitrativis tamen receptum videtur vt filius possit oneri, & grauamini quouismodo imposito in legitima per Patrem expressè, & specificè consentire in testamento, & ex consensu suo sibi præiudicare, quicquid enim de consensu, & approbatione generali testamenti dica-

tur, vt ea non sufficiat, ad excludendum filium à legitima l. si quando. §. & generaliter. C. de inoff. testamento, & ibi Gulielmus de Cun. Sing. in cons. 230. col. 2. vers. confirmatur li. 2. Paris. ex communi in cons. 43. nu. 37. lib. 3. Graf. recepta. sententia §. legitima q. 38. nu. 21. Gab. in communi conclus. tit. de legitima. conclus. 1. nu. 7. tamen cum renuntiatio est expressa & specialis pro legitima, & filius præsens testamento consentit Patris dispositioni, per quam ipse filius grauatur in legitima, & ita iurat, vt fecit iste, secus est: tenet enim renuntiatio propter religionem iusiurandi tex. in cap. quamuis de pacto in sexto per quem ita concludunt Doct. communiter in l. si quando §. illud C. de inoff. testa. nempe Bal. Salic. & Castr. Alex. in lea ratione ff. Ad l. Falc. Suarez. in l. quoniam in prioribus, ampliat 1. o. nu. 51. Palat. Rub. in repet. rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 47. nu. 2 & sequitur Io. Gut. in repet. c. quamuis in princip. num. 38. vbi num. seq. post Rode. Suarez. propriè dat cautelam patri, qui vellet vinculare bona, eaquè primogenituræ, aut maioratui, seu fideicommissio, supponere etiam pro legitima, quam relinquit filiis vt in confectione testamenti vocet filium, & faciat quòd ipse consentiat, & approbet testamentum, & onus sibi appositum in legitima præmittendo, & iurando expressè non contrauenire testamento, & oneri imposito legitimæ, & supplemento eius. Et quòd onus eiusmodi impositum legitimæ filij valeat, accedente iuramento, tenuit Did. in c. Raynaldus, §. 2. num. 3. vers. secundum grauamen Gomez. varia. resolut. 1. in c. 1. post num. 31. vers. quod tamen Vasq. de testam. potentia lib. 1. §. 1. o. nu. 471. Perreg. de fideic. art. 36. nume. 30. Similiter videmus posse filium consentire se præteriti, vel exheredari tempore quo sit testamentum à Patre vel à Matre l. cum putauit §. si quis sua manu ff. de bono. poss. contratab. gloss. fin. in l. si quando §. & generaliter. C. de inoff. testa. quæ est magis communiter approbata nempe à Bartholomeo ibidem, & Salic. & ab alijs, quos refert Suarez. in d. l. quoniam in prioribus ampliat. 1. o. num. 32. Cephal. in consil. 153. nu. 83. Gutu. in dicta repet. cap. quamuis in princip. num. 27. Gomez. d. cap. 1. nu. 31. ergo multo magis oneri imposito suæ legitimæ vt argumentantur prædicti, & præcipuè Gomez.

Quo verò ad rebellianicam res clata videtur, quod ipse filius potuit eius detractioni renunciare, ut fecit aut alii in ea sibi preiudicare approbando expresse testamentum, in quo esset prohibita, ut consuluir in terminis Anehar. in conf. 152. num. 12. Signorol. in conf. 86. laf. in conf. 108. lib. 4. Curt. iun. in conf. 118. nu. 3. Paris. conf. 16. nu. 60. & conf. 26. lib. 2. Rol. conf. 78. nu. 14. lib. 1. Peregr. in conf. 68. num. 7.

Secundo contra istas filias vrget alia communis traditio doctorum, quæ admittit grauumen impositum filio in legitimam, quando ipse sub illo onere agnoscit iudicium patris, & adit hereditatem eius ut in casu super quo consulerunt Dec. in conf. 687. Soc. iun. in conf. 122. lib. 1. Curt. iun. in conf. 159. Paris. in conf. 9. lib. 3. quando pater legauit, seu titulo institutionis reliquit quedam bona filio, eaq; supposuit onere fidei commissi, & casu quo ipse nollit bona sibi relicta cum illo onere accipere quæ ex tunc debet legitimam filij eadem, duntaxat legitimam reliquit, conclusunt enim omnes prefati consulentes in eodem casu valere grauumen istud, & filium potuisse ista modo indirecte grauari in legitima affecta onere fideicommissi accedendo legata cum onere isto, & istorum respectu restituta videntur, hodie a modernioribus communiter approbata; nempe a Marzar. in epistola fideicom. q. 50. Menoch. in conf. 196. post. num. 20. vers. 11. & de presum. lib. 4. presumpt. 196. nu. 23. in conf. 513. nu. 15. Rol. in conf. 99. num. 21. lib. 4. Post. de fideicom. art. 36. num. 26. Sfort. Odd. in conf. 63. post. nu. 23. vers. preteritum, & fuit cautella Durandi de arte testandi tit. 5. cap. 17. num. 6. Cuchi de legitima titulo legitimæ nullum grauumen admittit, & idem in effectu tenuit Cuman. §. cum filij nu. 2. ff. de vulgar. et in conf. 25. & 52. in quibus locis concludit quod si pater reliquit filio plus quam sit eius legitima, & grauat eum de restituendo omnia bona, cum legitima si filius hæres tot fructus percipit ex bonis, qui ad legitimam accedunt, tenebitur filius (eueniente casu restitutionis) restituere omnia bona, ac etiam legitimam, & doctrinam Cuman. sequitur, & extollit Menoch. in prefatis consilijs, ubi præcipue fundat se super auctoritate Cuman. ut ita concludit in casibus suis, & in dicta presumptione 196. número 23.

Sed prædictis minime obstantibus, quæ primo intuitu valde vr-

gere videntur equissimum esse duxi, partes filiarum amplecti,
 & pro eis respondere contra voluntatem patris impiam, &
 odiosam ipsis filio, & nepotibus, legibusq; contrariam, siqui-
 dem ex legis † dispositione clarum est, legitimam esse de-
 bitam filio, absque ullo onere, & grauamine l. quoniam,
 in prioribus, & l. scimus C. de inoff. testamento & quod
 onus adiectum fuerit legitimæ, illud rejicitur ipso iure,
 & pro non scripto habetur, sic Ver. in d. l. quoniam in prioribus,
 siue sit in dilatione, & tempore, siue in cōditione, siue in
 quantitate, & quorū vt late tradit præceretis Bursi. in cons. 92.
 nu. 1. Grassi. recepta sententia §. legitima q. 38. † & idem
 dicendū est de trebellianica, quod ea sit debita filiis primi gra-
 dus, nec eis prohiberi possit à patre etiam expressè ex magis ve-
 ra, & recepta opinione, quæ hodie apud nos obseruatur pro le-
 ge, & retuli ego in resp. 67. nu. 2. vbi ex relatione Rol. à Valle
 in cons. 12. nu. 2. ibi, dixi etiam ita iudicari à Senatu Mon-
 tiserrati, vbi hæc causa nunc agitur, Addo nunc Sfort. Odd.
 in cons. 63. nu. 28. vbi refert omnes Doct. hanc partem tenen-
 tes, & fauentes communionem opin. & nu. 3. refert. plures
 curias, & rotas in quibus seruatur hæc opinio, & illis sic stantibus
 non possumus inficiari, quin pater, qualiter disponit, & filiū
 hæredem grauatum fideicommissō in legitima, & trebellia-
 nica grauatur, non faciat contra legis dispositionem, & contra
 communes, & receptissimas Doctorum traditiones, quod quæ
 ipsum filium non priuget portionibus sibi debitis, & ideo pa-
 ctum filij patri factum in testamento de non detrahendi por-
 ctas quartas, & præcipue legitimam sibi debitam iure naturæ,
 atq; renuntiatio ipsi patri facta de dicta legitima improbat, &
 damnatur à lege l. si quando §. illud, & ibi scribentes com-
 muniter C. de inoff. testam. Sicut etiam videmus non valere
 regulariter pactum de non succedendo viuenti l. qui supersti-
 tus, ff. de acq. hæred. l. pactum quod Dotali C. de pactis l. pa-
 ctum C. de colat. trad. Bart. & alij in l. stipulatio hoc modo
 concepta ff. de verb. oblig. & hæc carent dubio, † sed ius est in
 casu nostro in consensu, & renuntiatione iurata propter ea quæ
 in contrarijs adduxim⁹, & præsertim ex dispositione c. Quauis
 de pactis, in 6. in quorum solutione ob id elaborandum est, &
 ad id accedens confideto, quod dispositio c. quamuis exor-

bitar à iure ciuili, vt patet ex iurib. præallegatis, & idèò restrin-
gendi debet ad terminos in quibus loquitur, & stricte intelligi de-
bet vt ait Ceph. in cons. 142. nu. 1. s. scilicet quando filia que
nupti traditur dote contenta non vi, nec dolo renūciat quo
casu cum dote congruam habuerit, & paulo minoreni legi-
tima, & ipsa dos à patre fuerit constituta, qui non præsumi-
tur filiam propriam circumuenire non est mirum si obligatur
iurando, & renunciando bonis paternis, sed cum absolute fili-
am renunciat propriæ legitimæ, & lēditur tam enormiter patre-
bus ipso instante, & recipiente renūciationem, vt filium priuet
sua legitima, vt hoc casu, vtique cessare debet dispositio dicti
cap. Nam vinculum iuramenti esset iniquissimum, & careret
iustitia, & alijs suis Comitibus quin etiam grauaret consci-
entiam patris, qui non potuit adeo enormiter fraudare filium
portionibus sibi debitis, ita loquitur Paul. de Castr. in cons.
174. lib. 1. quem sequitur Georg. Natt. in d. c. quamuis nu.
57. & subdit et ibi Castr. col. 1. dolum, & machinationem
perferri in patre, & ex parte filie metum reuerentialem, vbi
trahit ad enormissimam lēsiō, & fundamentum istud metus reue-
rentialis, & lēsiōis perstringendū, in quo versatur cādo hui-
cōsultationis Adduco in proprijs terminis nostris Lud. Molin.
lib. 2. de Hispan. primog. c. 3. nu. 9. vbi postquam numeris præ-
cedentibus scripserat de primogenij constitutione facta cum
consensu filij, & cum cautella, quam tradiderunt Suarez, & alij
relati in contrarijs ob quam lēdi potest filius in legitima subi-
ungit: formaliter pluribus casibus formas priuatas subiectas
esse, & solere filios post mortem parentum conquiri secūdem
primogenijs, seu maioratibus consensisse metu reuerentiali,
quæ exceptio vt ait Molin. soler plerumq; ipsos inlicitos red-
dere. Nam, & si solus metus reuerentialis non sit sufficiens ad
inualidandam patris dispositionem l. 1. §. que onerandæ ibiq;
Barr. & alij. communiter. ff. quar. rerum actio non datur l. ad
inualidam, vbi etiam traditur C. quod metus causa Dec. in cap.
causam matrimonij nu. 2. de off. delleg. & passim alibi scrib.
tamen et si cum metu reuerentiali concurrent minē, & verba
iniuriosa, aut quod plus est verbera absque dubio annullaretur
consensus filij modo prædicto præstitus, vt tradunt Abb. Dec.
& Præp. in d. c. causā matrimonij, Capic. decis. 159. nu. 34.

8

9

10

11

10

- Alciat. in c. cum contingat in prin. de iureiurando, & alijs quos refert Molin. vbi supra post nu. 9. hic non est casus noster quia pro nunc min. non præsuponuntur in facto Alius ¶ est casus qui proprie verificatur hic nempe lēſio enormiſſima, quæ ſequitur ex cōſenſu, & renuntiatione filij iurata, vt mox dicam quæ iuncta cum metu reuerentiali ſufficit ad reſcindēdū. & annullandū cōſenſum prædictū etiā iuratum, & limitatur hoc caſu diſpoſitio dict. c. quāuis vt late conſuluit Aret. conſ. 2. 4. Dec. in d. c. cauſam matrimoniꝝ num. 5. in fin. in l. pactum quod dotali nu. 7. C. de Collat. Ruin. in cōl. 60. nu. 18. lib. 3. Alib. cōl. 77. nu. 2. in conſ. 100. nu. 4. Ceph. in conſ. 142. nu. 38. & ſeq. Crauet. in conſ. 11. nu. 12. omnino in conſ. 647. nu. 2. Couar. d. c. quāuis §. 4. part. 3. nu. 7. & in ſpecie Molin. d. c. 3. nu. 7. vbi ait hoc caſu primogenium annullari abſque moris, verberibus, & alijs requiſitis, de quibus ſupra, & ex ¶ metu eiꝛſmodi reuerentiali dari actionem etiā contra ſucceſſores, & poſſeſſores bonorum qui metum non intulerunt, quatenus ex ipſo metu locupletiores facti ſint, cum actio quod metus cauſa in rem ſcripta, & rei perſecutoria ſit l. metum §. animaduertetur. ff. de quos metus cauſa quæ aduerſus eum datur, ad quem res peruenit ex metu alterius l. ſi cum exceptione §. aliquando, & §. pediuit. cod. circunſcripta diſtinctione, an habuerit ille titulo lucrativo, vel oneroſo ſuper qua heſitavit Crauet. in conſ. 461. nu. 33. iuxta per metradita in reſp. 75. nu. 3. vbi hoc improbaui, & veridici, declarauit ¶ ſed in caſu noſtro lēſio enormiſſima non poſt negari, ſiquidem iſte filius renuntiavit abſolute legitime, & trebellianice, & promiſit ipſas quartas ſibi debitas non detrāhere in quibus non poterat grauari ergo &c.

Nec obſtat ſi forte dicatur lēſionem non poſſe conſiderari hic vbi agebatur de iure quærendo ipſi filio, & ideo propter incertitudinem, & euentum dubium cum pater non tenebatur in vita quicquam relinquere filio, nec etiā legitimam l. 1. §. ſi impuberi. ff. de colat. bon. nulla poſſet conſiderari lēſio magna, vel parua cum multa poſſint contingere pro quæ ipſe filius nō habuiſſet legitimam in bonis patris potuiſſet enim pater diu viuere poſt teſtamentum, & omnia bona dilapidare, aut caſu aliquo illa amittere, aut ipſe filius præmori patri abſq; filiis, vt

Interprete de lésione in legitima considerauit Castr. in cōf. 174.
 lib. 1. An in cōf. 1. nu. 9. Veron. in cōf. civili 17. Crauet.
 in cōf. 19. in cōf. 552. nu. 27. in cōf. 964. 959. nu. 7. in
 cōf. 664. nu. 40. Rub. in cōf. 12. Rip. lib. 3. respōs. cap.
 1. §. ex ordico. licet donatio Decip. resp. 6. nu. 52. lib. 7. Rursū
 de p̄supposita opin. Cuma. Decij. & aliorum quos supra
 retulim. secundo: cōtrario, quod filius percipiēdo tot fructū
 et h̄c edusse, qui excedant legitimam possit in legitima gra-
 auari, nō uidetur quare rēdum de lésione ob incertitudinem, &
 euectum debuit damni, aut lucri, quia, respondeo quod nisi
 consideretur, lésio enormissima in renūciatione eiusmodi,
 quā h̄c facti filius patri v̄uehei de legitima, otiosa esset quæstio
 p̄uata, cum ex metu s̄uētenti l̄i iuncta enormissima lésione
 possit refecti renūciatio iurata, & limitari dispositio, cap.
 quāuis quāmodo retuli, dum ergo p̄fati Doct. commu-
 niter tenent cap. quāuis nō habere locum, quando filius
 renūciando legitimę enormissime l̄e detetur p̄supponunt
 libealē lésione inueniri, & p̄cipue Molina, qui (vt dixi) loqui-
 tur in terminis nostris, & ideo quicquid Castr. Rub. & alij pau-
 lo ante citati dixerūt cōtrarium, ostendit verius Ceph. in di-
 cto cōf. 137. nu. 63. & seq. & cōf. 142. post num. 47. verū
 quibus apparet, & in cōf. 501. nu. 30. in quibus duobus locis
 posterioribus confutat opinionem Rub. & ostendit enormissi-
 mam lésionem considerari in renūciatione, quæ fit de iure,
 quærendo: & de enormissima lésione renūciando legitimę,
 sequitur etiam Rol. in cōf. 96. nu. 57. lib. 3. vbi post alios,
 quos allegat consuluit renūciationem legitimę non repere-
 data enormissima lésione. P̄do non. 115. §. 2. in f. 1. 1. 1.
 Secundo: & respondeo quod iste filius non renūciauit iuri quæ-
 rendo de futuro, sed iam quæsito renūciando detractiōni legi-
 timę quæ fieri debet post aditam h̄reditatem, & conferendo
 renūciationē legitimę post mortē patris, & post delatam sibi
 h̄reditatem quā tenebatur acceptare cum illa renūciatio-
 ne, & cum onere de non detrachendo legitimam, & cum in hoc
 verba renūciationis sint clara non eget auxilio probationis l.
 ille, aut ille §. cum in verbis. ff. de legat. 3. sed quatenus essent
 simplicia, adhuc hanc interpretationem reciperent de iure,
 cum enim renūciatio aliquem non fortiaur effectū priusquā

15

- hereditas sit ipsi filio renuntianti delata, & acquisita, ut probat Ruin. in cons. 204. nu. 2. & 8 lib. 1. & post eum Ceph. in dicto cons. 147. nu. 19. de officio ipsius renuntiationis non queritur nisi delata hereditate, & sic renuntiatione censetur facta de iure quæ sit, & non de quærendo ita proprie respondit ad istud obiectum Ceph. in dict. cons. 147. nu. 48. ubi redarguit Rub. & alios, qui subtilitate hanc non considerauerunt.
- 16 Tertio ⁊ respondeo, quod euentus dubius, & incertitudo prædicta non debet considerari in legitima, quæ est debita filio iure naturæ l. fin. C. quorum bonorum. cum ratio de bonis damnatorum. Raynuitus sic cum autem de testamentis. si patet de testamentis in l. Bart. & Cast. in lex hoc iure ff. de inst. & iur. Oldr. in cons. 107. nu. 3. Alex. in cons. 199. in princip. lib. 2.
- 17 Dec. in l. iura sanguinis ad fin. de reg. iur. & alibi passim scribentes, & eius obid. ⁊ dicitur quasi dominus in vita ipsius patris cum se quasi debita ipsi filio, glori. sing. in l. si emancipata in verb. nullis rationibus. C. de iur. & fact. ignorat, & ibi Bald. & las. Rom. in cons. 125. Dec. in cons. 408. nu. 18. imo filius dicitur quasi dominus rerum paternarum in vita ipsius patris l. in suis ff. de lib. & posth. l. sed quia ff. pro socio l. fin. § fin. autem C. de tutoria furiosi Bar. in l. fin. ff. de lib. agnoscen. Dec. in l. fin. nu. 1. & seq. C. de ed. diu. & cū ⁊ priuari nequeat
- 18 filius legitima absq; causa §. causas, in auth. vtrū de appellat. cognosc. merito renuntiando legitimæ, enormissimè læditur, quia amittit illud quod sibi debetur de iure naturali, & quod erat pœcetta debitum ipsi filio, quæ certitudo præfert læsionem, ut in casu magis dubitabili arguientur Crau. in cons. 142. post nu. 28. verū non obstat quod istæ sorores, & hac ratione vtitur etiam Ceph. in dicto cons. 147. nu. 48 ubi propterea resoluit non esse verum quod filius renuntiando dicatur penitus iuri de futuro renuntiare: ad id autem quod dicebam de fructibus, quos percipere potuit filius ex bonis hereditarijs, qui absorberent legitimam, & ultra, & ideo læsionem excludi ob euentum dubium, & incertitudinem damni solutione patebit ex infra dicendis in solutione secundi contrarij.
- 19 Nunc verò secundo, & principaliter respondeo ⁊ renuntiatione & contentum huius filij annullari ex capite doli resultantis non solum re ipsa, ob læsionem enormissimam (de qua modo egimus)

que dicitur ex proposito & a patre, quoad retentionem eorum
 etus, & renuntiatio huius, si superstiti C. de dolo l. si quis
 cum alio ybi scribit ff. de verb. obligat. Cepha. cons. 34. nu.
 20. & dicitur cons. 7. nu. 5. 7. & 142. nu. 28. Crau. latiss. in
 cons. 142. nu. 20. in quo in cons. 447. nu. 12. ubi loquitur
 de patre, & filio Molin. d. c. 3. post dnm. 7. vers. item ultra,
 & etiam ex dolo ipsi ex proposito, qui manifeste elicitur
 ex testamento, in quo pater non solum voluit extorquere re-
 nuntiationem a filio de non detrahendo legitimam, & rebel-
 lantiam, sed et dubitans de validitate renuntiationis filij sal-
 tem respectu legitimae declaravit ipsum filium dilapidatorem
 bonorum, & inhabilem ad administrandum eius bona in qua
 re versatur dolo, ipsius patris ex proposito, dupliciter primo
 in quantum in se probat prohibitionem detractionis legitimae fieri
 contra legis dispositionem, id tamen facere voluit dolo. n.
 arguitur tamen, qui prudens aliquid agit contra iuris di-
 positionem, & propter vocem si Neptis ubi glossa & Bart. ff. ad
 Sill. l. de in soluti autem col. 2. de rescript. Crau. in col. 346.
 nu. 7. cons. 61. nu. 47. Secundo quatenus ab ipso filio, quem
 inhabilem & non induxit, nec idoneum ad administran-
 dum bona, quin etiam dilapidatorem appellavit extorsit tenen-
 tiationem propriam legitimam, siquidem facile fuit ipsi patri a
 filio illius condictionis obtinere remissionem legitimae, & quo-
 rumque iurium eius, tamquam a prodigo, & dilapidatore
 bonorum, quae idem sunt, & ad impara non iudicantur, ut not.
 Archid. in c. quia saepe in verbis dilapidans de electio; in d. ubi
 inter preterit hoc verbum id est prodigum, & idem not. Al. b.
 in suo Dictionario in verbis dilapidatio, ubi hoc verbum dila-
 pidatur interpretatur id est prodigaliter consumunt: Ideo
 videmus suspensum de dilapidatione, & quae interdici alienatio-
 nem sicut prodigo, & trad. specul. in tit. de actio; post nu. 8.
 vers. item quod est tutor, & sicut tutor contrahens cum pupillo
 dicitur esse in dolo, si in aliquo ipse pupillus reperitur l. si
 si pupillus §. item ipse tutor. ff. de autho. tutorum. Rip. respon.
 10. 38. nu. 17. Neuz. in cons. 12. nu. 54. & quae dicendum t. est
 in dolo versari, cum qui cum prodigo contrahit, & cum in ali-
 quo loquitur, cum in contrahendo pupillus, & prodigus equipa-
 rantur l. certi conditio §. item queri. ff. si certi. peti. Bart. in l.

20

25

21

22

si cu-

licutatorem C. de in integr. restit. & in l. si quis in tantum nu
 14. C. unde vi, & p̄cipue p̄sumi debet dolus in actu isto
 inito inter patrem, & filium, in quo de facili p̄sumitur do-
 lus, quia ut inquit notabiliter. Socin. sen. in conf. 230. col.
 pen. vers. non omitto etiam lib. 2. post Roman. quem ipse al-
 legat in l. pactum post nu. 22. C. de colat. consensus t̄ eius-
 modi quem filius p̄stat patri testanei ad grauamen ipsius fi-
 lij in legitima, non caret vitio circumventionis, & Cast. in di-
 cto conl. 174. col. 1. lib. 1. scribit t̄ dolum, & machinatio-
 nem p̄sumi in patre, qui obtrinet renuntiationem à filia,
 & eam fraudat legitima sua, similiter Boer. decis. 14. nu. 20.
 loquens de eiusmodi consensu scribit p̄stitum p̄sumi metu
 patris, & calore iracundie, dolo autē p̄supposito re ipsa, & ex
 proposito clare est renuntiatione, & cōsensu filij quo sibi p̄-
 iudicauit in legitima rescindi, & annullari, et ex in d. c. quāuis
 01. locum non habere ut probatur ex ipso met. textu ubi non vi,
 nec dolo arguendo à contrario sensu, & cum contingat de iu-
 re iurando, & c. licet eod. tit. in 6. & in specie ita arguit Ceph.
 in dict. conf. 42. num. 22. & seq. Didac. in dict. e. quāuis
 relect. part. 3. §. 4. vers. vigesimo 3. & tanto magis hoc dicen.
 & p̄sumen. est quando dolus fuit commissus cum prodigi-
 o, & dilapidatioe bonorum, cuius iuramentum in contra-
 ctibus paripenditur, & ei non obest, ut tradit Barr. & alij
 communiter in l. 1. §. qui bonis. ff. de verb. oblig. l. in auth.
 sacramentalia puberam nu. 18. C. si aduersus vendit. Nat. in
 d. c. quāuis nu. 3. l. Albiar. in r. cum contingat num. 33. &
 26. d. sine dolo, & fraus patris hoc in caso negari non potest, nam
 t̄ aut iste filius vere erat prodigus, & dilapidator bonorum,
 prout à patre fuit declaratus, & tunc succedunt rationes, & au-
 thoritates modo relatę, que probant absq; dolo, & circumuen-
 sione id fieri nob potuisse ab ipso patre cum filio huius condi-
 tionis cuius fragilitati, & imprudentiā debebat pater pro-
 spicere ex posteriore grauamine ipsi filio fauorabili de non
 alienando etiam legitimam vltq; ad certam illam etatem, quā
 22. in testamento p̄figit iuxta l. titio centum, in princip. vbi
 tradit Imola, & Cast. ff. de cond. & demonstr. Berou. q. 87. nu.
 15. quorū cautella in hoc pater vltus est, & hoc modo satis erat
 prouitum imbecillitati ipsius filij. non etiam ab eo extorquere

renuntiationem proprię legitimę, aut non erat talis, sed discre-
 rob; prudens, & frugalis, & non possumus inficiari, quin dolose
 segeſſerit pater, excludendo ipsum filium grauius à detractione
 legitimę, & trebellianicę, cum consensu ipsius filij absq; vlla
 causa, & falso asserere ipsum filium non esse indultum, sed di-
 lapidatorem bonorum, & omnem lapidem (vt aiunt) mouere
 vt ipsum oneraret indobitę in legitimā, atq; cautelis pluribus
 vt, quę profecto citra fraudem, & dolum adhiberi non possunt

Terriđ; & principaliter respondeo, non esse tutā cautellam Suarez.
 & aliorum, qui dixerunt posse filiu ex iuramento patri prestitito re-
 nuntiare proprię legitimę absolusę, & quam probant, ex q. quā-
 uis de post. in 6. hanc (vt superius dixi) casus dicti capituli valde
 differt ab isto loquitur, enim de filia quę dum nuptiū, traderetur
 & accepta dote (quamuis minore) legitimę absq; vi, & dolo patris
 renuntiavit, & istis concurrentibus eum possit iuramentū quod
 non vergit in dispendium salutis eternę ab ipsa filia seruari, me-
 oſſito obligare eā, & in hoc recedit summus Pontifex à constitutio-
 ne civilis de qua in l. fin. ff. de suis, & legitimis, & in l. pactum q.
 dotali C. de collat. & in l. pactum quod dotali C. de pactis vt
 tradit Didac. in repet. dictę, quāuis in princ. Archi. in c.
 si quāuis in princ. & cum c. correctorum sit restringi debet
 ad casū suū, vt dixi superius post Ceph. & tradit expresse Anch.
 in d. c. quāuis circa princip. & ideo extendi non debet ad hūc
 casū, quando pater qui vult instituire filium cum p. g. q. de
 illo testando alijs deinceps queret modum, & cautellam, qua pos-
 set in totum auferre legitimam filio, eundemq; grauari in ina-
 legitimę, & hac ratione extorquere à filio consensum eius iura-
 mento vallatam, per quem renuntiat filius iuri, & detractioni
 legitimę, & approbat testamentum patris, in actu iplo testandi.
 nam in isto casu cum consensus filij non careat dolo, & circumue-
 rsione, ac etiam metu reuerentiali, propter enormissimam lesio-
 nem, quā in patrem filius ita renuntiando, & consensiendo absq;
 illo dubio iuramentum non debet aliquid operari, quā omnia pro-
 bant superius, & circa hoc ius Canonicum non disposuit, nec ap-
 pōſuit humanum, nam lex Canonica committit sequitur natura
 lem equitatē contra rigorem iuris civilis, vt inquit Anchar. in
 d. c. quāuis, nu. 2. in fin. Ideo non est verisimile, quod volue-

27

28

28

rit aliquid statuere in perniciem legitimæ filiorum quam dixit
 in d. c. Raignatus esse debitam filio iure naturæ, aperiendo viâ
 fraudibus, & dolis parentum, ad grauandum filios in legitima,
 testando contra tor iura citata superius, & registrata in tit. C. d.
 in o. f. testam. eo, quæ nō puto fuisse in intentione Summi Pontifi-
 cis, nec ab eo cogitata tempore illius constitutionis, tantum ab-
 est, vt ex illo textus deduci possit hæc cautella de qua nos agi-
 mus, & quam (si nunc volumus sequi) otiosa quodammodo
 & superuacua est in hoc dispositio iuris civilis, & tot legum, quæ
 fauent filijs in legitima à qua reijciunt omne grauamen non so-
 lum in quantitate eius verum, etiam in tempore, loco, & modo
 (vt dixi supra) nam facile semper esset patri testanti habere con-
 sensu filiorum quos instituere, & grauato vellet propter reuerenti-
 æ & obedienci-²⁹ quâ tenebatur reddere patri, & qua facilitate con-
 sensum præstarent patri eo modo testanti, eadem eque iurabunt, &
 approbabit voluntatem eius, & tamen videmus omnes cautel-
 las, quibus vii vellent parentes, vt filios priuarent legitima, dam-
 nari à legē, & reprobari, vt tradit Ioan. Roias in epist. successio
 c. 9. vbi §. 19. scribit post Bart. parentes non esse tutos in con-
 scientia, qui cautelis eiusmodi vtuntur contra filios, nec minus
 debet reprobari ista, quæ dumtaxat fundantur in virtute iuramen-
 ti secundum opinionem prædictorum, quia sicut consensus filij
 præstitus patri testanti absque iuramento ei non præiudicaret, ita
 non debet ei obesse iuramentum, quod eadem facilitate præsti-
 tum fuit sicut consensus l. doli clausula verbi diuersi ff. de nouat
 ita arguit Curt. iun. in cons. 141. num. 9. & scilicet vbi ait quod si-
 cut contractus præsumitur dolosus ita præsumi debet iuramen-
 tum dolo extortum, quod ob id amplius operari non debet quàm
 contractus absque eo, & sequitur Crauer. in cons. 192. num. 9. &
 huic opinioni quæ prædictorum æqua est, & occurrit fraudibus, quæ
 in damnum filiorum committi possunt, semper in hæc erem-
 que quid. Suárez, & alij sectatores dixerint, qui tamen cognita
 difficultate articuli, & quam periculosum esset in cautella eorum
 manere perniciosa filijs, ex qua destrueretur fauor legitimæ fi-
 liorum merito post tractationem questionis hæsitauerunt in ea, &
 idem Suárez, in dicta ampliatione s. o. n. §. 1. circa finem subiun-
 git hæc verba, quæ omnia perpetuamur, sed quia noua, &
 peregrina ad hoc propositum, cogitabis super his. Videntis, &

considerans bene iuris principia, quia meq̃ intentionis non est
ab eis deuiare, nec noua absolute determinare nisi quatenus dem
occasionem, & materiam fatigandi ingenium super his dum ca-
sus occurreret; (& Guter. in d. c. quauis post nu. 43. ita loquitur,) 30
mihi hæc secunda opinio verior videtur per fundamenta super
adicta pro ea quia licet Pala. Rub. & Rod. Suarez. vbi supra lo-
quantur sub dubio; & relinquunt cogitandum in sua questione
loquentes in filiis consentientibus grauamini in suis legitimis
in nostra tamen questione non adest tanta dubitatio eo quod
(vt supra dixi) licet parentibus, & filiis debeat legitima tamē
non est ita debita parentibus hereditas filiorum; sicut filiis hæ-
reditas parentum, quia illis debetur iure miserationis, his verò
iure naturali, & ex parentum cōmuni voto vā. l. scripto C. vn-
de liber. Vnde non, mirum quòd facilius parentes excludere
possint & à se abdicare ius hoc etiā praiudicium filiorum,
quam filij: licet tamen hæc ita se habeant, quia articulus hic no-
nuit pro me est discussus, & in eo quod ipse legerim neminem
inueni scribentem, & iustum est correctioni, & mēti melius
sentientis me submittre id libenter facio, & cogitandum relin-
quo, vbi de deliberationi locus sit; (& sic apparet ipsū Guter. adhuc
in quest. minus dubitabili, vbi agebatur de consensu patris no-
luisse hanc opinionem firmare, & Pal. Rub. in dicto §. 47. nu. 2.
postquam asseruit filium consentientem grauamini fideicom-
missi imposito in sua legitima vt restituat, post mortem suam fi-
lio suo primogenito, & ille etiam suo sibi praiudicare ex cōsen-
su eiusmodi expresso citans in hanc sententiam etiā tex. in dicto
c. quauis subdit multo plura adduci posse pro contraria par-
te, & cū sub iudice sit lis in qua maximi iuris vertices pro vtraq;
parte scripserunt ad eorum scripta se remittit neutram (vt ipse
ait) firmans sententiam hanc eandem dubitatem, & difficulta-
tem cognouit Dominus Roland. à Valle de cuius consilio com-
posita fuit cautella in hoc testamento nostro vbi testator ita lo-
quitur post clausulā consensus, & renuntiationis iurata, & qua-
tenus aliqua ratione dicta prohibitio, & substitutio non posset
extendi ad legitimam dicto D. lo. Baptiste, vādem testator, &
quæ sequitur) ecce quod Iuris Consultissimus, ille Consultor nō
confissus de cautella prædicta mox confugit † ad grauamen fa-
uorabile ipsi filio, & consuevit testatori vt alienationem prohi-

beret etiam respectu legitimæ vlg; ad certam ætatem sub colore
quod ipse filius esset dilapidator bonorum, cerrè hæc posterior
prouisio fuisset otiosa si cōsentus iuratus filij eundē obligauisset.

- 31 Non omitto etiam, quòd in renuntiatione, quam facit filius hgres
grauatus de restituenda, hæreditate de facili potest inesse quædā
priuatio facultatis testandi, siquidem idum ipse renuntiat le-
gitimæ, & trebellianicæ, nihil sibi retinet de proprietate bono-
rum hæreditariorum, de qua testari possit fructus verò, & pro-
uentus hæreditatis non debent considerari quia incertum est,
an ipsi filio detractis onerib; ac impēsa domus quæ viro nobili
alienasse, & familiam de introitu, & redditu bonorum duntaxat
non solet esse exigua sed grauis, & notabilis posset aliquid supe-
rēsse de quo testari quæat, sicut vidimus ad validandam Dona-
tionem omnium bonorum præsentium, & futurorum iurium,
& actionum non considerari reservationem tenuis vñ usufructus
qui vix sufficiat ad alimenta, cum nihil supersit de quo donans
testetur, vt inquit Castr. in l. stipulatio hoc modo concept. in
fin. Alex. ibidem nu. 18. sensu Crau. in cons. 122. nu. 4. Gabr.
in cons. 139. nu. 2. Menoch. in cons. 184. post nu. 9. vers. nam
cum sufficiat Purpur. in l. fin. nu. 132. C. de pact. & Didac. lib.
3. Variat. resolutio c. 12. nu. 3. vers. 3. eadē ratione vbi subiun-
git in hac reservatione tenuis usufructus, vel rei modicæ consi-
derari num elusoria sit futura testamentaria dispositio donantis
qui forsā non inueniret hæredem. Rursus potuisset iste filius
post patrem repente mori, aut non diu superuivēre quo casu
absolutē absoluisset sibi facultatem testandi etiam pro anima,
cum reneretur restituere quæcumq; bona, & cum hoc facile
venire possit, inspicitur l. si quis domum §. idem quærit ff. loca-
ti l. si idem §. fin. ff. de iurisdic. om. iud. l. nouissime ff. quòd
falso tuto. aucto. & ideo non possumus inficiari, quin renuntia-
tio eiusmodi sit contra bonos mores quæ auferret facultatem te-
standi ipsi filio l. pactum quod dotali C. de pact. & ibi traditur
ac perinde non validari iuramento, quod in pactis, & renuntia-
tionibus eiusmodi quæ contra bonos mores sunt nihil opera-
tur: non est obligatorium de reg. iuris in 6. Abb. in c. cum cō-
tingat col. 4. de iureiuran. Aufre. decil. 382. Seraph. de priuil.
iuram. priuil. 61. num. 12.

Quarto ex præfatis constat quam euident, & clara sit renuntia-
tio

nis, & consensus huius iniquitas, & inualiditas, sed præsuppo-
 sita aliqua dubietate, quam tamen inficior adhuc † in ancipi-
 ti questione sequenda, esset singularis opinio Didac. in dicto cap.
 Raynaldus § 2. vers. Septimum ubi concludit in questionis du-
 bietate an filius possit consentire graui mini appposito in legitime
 saltem hoc temperamentum esse sumendum ut nequeat ille con-
 sensus, qui continet renuntiationem, & donationem legitimæ
 præiudicare filijs renuntiantis, sed ab eis posse reuocari, vel ex
 titulo inofficiosæ donationis, vel ex ratione l. si vñquam C. de
 reuoc. donat. quia inofficiosa renuntiatio, seu remissio æquæ re-
 uocatur sicut inofficiosa Donatio, ut post Bald. in cons. 184. in-
 cip. reseruatō facta 189 lib. 4 & Tiraq. in l. si vñquam in ver.
 donat. largitus nu. 142. scribit Didac. in præcirato loco, ubi
 subiungit, quod licet iste consensus respiciat ius querendum,
 quod non est dignum consideratione, ut late consuluit Rol. in
 cons. 11 nu. 24. & alijs seq. lib. 1. tamen attenta Doctorum du-
 bitatione circa consensum filij graui mini adiecto legitime non
 temere posset sumi temperamentum prædictū quod fauet filijs
 renuntiantis, ac etiam consentientis ex hæredationi absque iusta
 causa, & quamuis Vasq; in l. si quando §. illud nu. 65. impu-
 gnet Didac. tamen mouetur fragili ratione siquidē præsuppo-
 nit quod consensus iuratus filij in vita patris adhibitus habeatur
 perinde; ac si præstitus fuisset post mortem patris, ante aditionē
 hæreditatis quod est absurdum dicere, cum euident sit differen-
 tiæ causa inter consensum præstitum in vita patris, & agnitionē
 grauius post mortem eius de qua loquitur tex. in dicto §. il-
 lud; & §. generaliter C. de inoff. testan. nam Priore casu consen-
 sus filij potest subiacere pluribus defectibus, & vitijs, quæ annu-
 larent ipsum consensum, puta metus reuerentialis, & enormis
 læsionis domi, & circonventionis de quibus supra locutus
 sum, quæ omnia possunt reddere probabiliter dubitabilem va-
 liditatem ipsius consensus, & renuntiationis, & in hac dubietate
 locum facere opinioni Didac. quæ media est etiam facile sumi
 debet fauore nepotum testatoris ita enim se restrinxit Didac. At
 posteriore nempe cum grauiamen testatoris, expresse approba-
 tur à filio post mortem patris, tunc citra dubitationem filius
 sibi præiudicat in iure suo, & cessant omnes causæ prædictæ quæ
 consensum non possunt rescindere ut probat diserte tex. in d. §.

illud,

illud, & in dicto §. generaliter, & ibi tradit vasq. nu. 27. Suarez. in d. ampliat. 10. nu. 29. Didac. dict. c. Raynaldus §. 2. ver. testiu. vertium filius, & sic hoc casu cessat omnis dubitatio, super qua opin. Did. fundatur similiter Io. Gute. qui in repet. c. quamvis in princ. nu. 16. in quest. quam, illie disputat refert prædictam opinionem Didac. licet postea videatur recedere ab ea post. nu. 47. ver. lex quibus omnibus tamen si recte eius verba ponderentur, non est ita imò præsupposita, dubietate potius videtur eam approbare, sed negat in casu suo, ubi agebatur de consensu patris præstito filio testanti de bonis maternis in favorem unius fratris, cæteris exclusis, posse considerari dubietatem.

Non obstat quod dicebam posse filium consentire, suæ exheredationi, & sic multo magis ostendi legitimæ, quia: † respondeo hoc procedere, quando ipse filius in hoc præcipue, & principaliter agit, scilicet, quia institui non vult à patre qui eum instituere vellet tunc enim imputandum est filio qui ita vult extra culpam patris, ut declarat Suarez. in dicta ampliat. 10. nu. 37. & seq.) secus verò quando ipse pater velit eum exheredare absq. causâ, nam tunc nequiret filius exheredationi consentire, & sibi præiudicare in legitima propter claram dispositionem dictæ l. si quando §. illud, ut declarat pulehrè, & latiss. Suarez. dicta ampliat. 10. nu. 33. & seq. ubi nu. 37. præcitato ita declarat. gloss. fin. in dict. §. & generaliter.

Non obstat quòd secundo loco dicebam ex aditione hereditatis facta ab ipso filio herede cum onere præfato ipsum approbavisse testamentum patris, & isto modo sibi præiudicare in legitima, ut in casu Bononien. super quo consuluerunt Dec. Patil. Soc. iun. & Curt. iun. quia respondeo malè ipsos consuluisse, ut de Dec. dixit apostill. ibi, & idem dicendum est de alijs, qui in eadem facti specie responderunt, apostillator mouetur ratione inevitabili, quæ disertè probatur in d. §. fin. dicta l. si quando quòd † simplex agnitio voluntatis testatoris, quæ sequitur tacite ex aditione hereditatis non efficit, ut censetur agnitum onus legitimæ expressè, & ipsi legitimè in individuuo renuntiatum, ut opus est, & probatur clare in dict. §. fin. & ita consuluit Alex. in cons. 8. num. 21. libr. 3. in cons. 89. libr. 4. Rhaud. in cons. 56. num. 8. libr. 2. Ceph. in cons. 188. num. 30. Maoric. de coniect. lib. 7. tit. 11. lib. 10. Rode. Suarez. in repet. l. Quoniam in

prioribus ampliatur. 9. Vsq; in dicto §. & generaliter numero 8. Bertaz. in cons. 75. nu. 20. & alijs seq. & Pereg. in dicto cons. 68. nu. 12. Rim. iun. in cons. 510. nu. 61. alia etiam ratione non potest sustineri relictio predictorum quia scilicet sit contra ria dispositioni l. scius, & Augerius. ff. ad l. falcidia vbi expresse probatur non valere prohibitionem falcidię factam sub conditione exheredationis, sed pro non scripta haberi, tamquam in fraude legis adiunctam, quia sicut non valeret prohibitio falcidie facta per modum dispositionis, ita valere non debet per modum conditionis, ne quod directe prohibetur à lege concessatur indirecte concessum, ut notant Barr. & alij communiter, & illius legis sanctione motus principaliter Rim. iun. in dicto cōl. 510. ita in specie respondet contra Dec. Socin. & alios predictos, cuius consilium bene perpenis fundamentis eius non metuit comprehendere à Pereg. in dicto art. 36. nu. 62. vbi retorquet tex. in dicta l. scius, & Augerius ponderans cum hoc modo (nempe quod in casu illius legis,) ideo conditio rejicitur, quia heredes instituti non habebant substitutum pure, sed sub eadem conditione, ut subauditur gloss. ibi in verbo ex heredes, & probant Dijn. & Alberic. ibidem, & ideo ne ille substitutus obeam conditionem minuentem falcidiam, omittet et a dire, & non adita hereditate testamentum pariter lex conditiones eiusmodi, improbat secundum cum inquisitaliter tex. sentire, vbi eadem conditio in substituto repetita non fuisset, ut in casu Dec. & Socin. & pariter in nostro sed salua pace D. Pereg. aliter intellexit scruola hunc casum, nec est verum, quod datio substituti sub eadem conditione moueret iuriconsultum ad reprobam. conditionem, quæ vetabat falcidię deductionem ob quam testator poterat carere herede, sed est ratio in ipsa lege scripta ibi respondit scius, & Augerium primo loco institutos perinde adire posse, ac si ea conditio quæ fraudis causa ascripta est, ascripta non esset, & sic iur. cons. mouetur ex fraude quæ inest in conditione prohibente falcidiam, cui prohibitioni cum lex non assistat simpliciter, sed resistat, & caueat ut etiam pacto inito ab herede instituto in vitam testatoris remitti nequeat l. quod de bonis §. 1. ff. ad l. fal. ibi priuatorum cautione legitur non refragandum constitit, merito dicendum est ipsos institutos quibus ea conditio fuerit imposita in fraudem legis, & cui lex resistit potuisse hereditatem

adire, perinde ac si a scripta non fuisset conditio etiam quod haberent substitutos sub eadem conditione, qui forte paruisset conditioni ipsi hæredibus non aduentibus, cum onere illo, & hoc est quod forte faciebat hæres se seculam, nihilominus non obstante substitutione concludit hæres des primo loco institutos non teneri parere voluntati testatoris, non alia ratione, nisi quia si audabatur lex quæ eiusmodi conditionibus resistit, & ita sentiunt Imol. & Collr. in d. l. sciens, & Augerius, & post eos Alex. in nu. 5. Rjmin. in conf. 13 §. post nu. 5. lib. 3. Rjmin. iun. dicto cōf. 370. nu. 27. nec est consideranda diuersitas conditionis, in substitutione, sed sola legis prohibitio, quæ resistit testatori taliter in fraudem legis disponenti, & qui facere nequit, quin leges habeant locum, in testamento suo l. nemo potest. ff. de l. 1. l. fin. ff. de suis, & legitimis, dicta l. quoddam de bonis §. xi. ad l. falcid. & idem rejicit illas conditiones, & iubet pro non scriptis haberi, si coram simili videamus fieri de onere in iunctio filio hæredi in legitima, habere enim pro non adiecto, & filius potest non parere voluntati patris, & adire hereditatem atque legitimam de hære (ut superius probaui) nec consideratur substitutio ipsius filii facta nam hoc esset ridiculum asserere, sed prohibitiō, quæ fili patri redeundo iungitur a fundamentum, quod desumitur ex dicta l. sciens, & Augerius, contra præf. Consultentes concludo quod sicut indirecte non potest prohiberi falcidia per viam conditionis quæ pro non scripta habetur, ita, & multo magis dicendum est de grauamino in legitima imposito, quia si quodabilior est, & cuius magis dicitur de dedit filius quam falcidia potest huiusmodi Rol. in cōf. 6 §. nu. 23. & sequib. 79. & quæ est potentior alijs quæ tamen vixit ad idem Rol. in cōf. 99. nu. 5. lib. 4. & post eum plene Ludouic. decif. Lucen. 28. nu. 49. & alijs seqq. ultimo si vera esse opinio Decij, Socini, Curti, iunior, & Parisii, & aliorum de hære quæ ex communi leges quæ velunt de legitima omni grauamino, reijci nam si concedimus posse patrem filium instituere cumque grauamino de restituenda tota hære dicitur, accedam legitimam adiecta conditione, quod nisi pareat eius voluntati restituendo legitimam eundem duntaxat in ipsa legitima instituit eque admittimus posse patrem qui maius habere filium hære dem, aut vniuersalem, aut particularem grauamini fideicommissi huiusmodi prohibere de iustione legitimæ quod est contra legem in citatis in recepcissimas conditiones,

Secundo respondeo quid sicut non tenet renuntiatio expressa quā facit filius in manib. patris in actu testandi, tūc ex capite metus reuerentialis, & enormissimæ læsionis, tūc etiam ex capite doli, nec non ob qualitatem filij, qui ab ipso patre fuit dilapidator bonorum declaratus, (vt ante probaui,) multo minus valere debet ratificatio ipsius consensus, & renuntiationis quę sequeretur ex adiūctione hæreditatis, per quam non potest lequi ratificatio actus præcedentis dolose gesti ne plus operetur actus tacitus quā expressus qui firmitior est citata l. qui liberis §. hæc verba, & l. cū filio ff. de vulgar. gloss. in l. 1. §. sed videndū ff. de success. edict. gloss. in c. sepe in verbo partibus de verb. signific. Dec. in cons. 481. nu. 10. Crau. in cons. 972. nu. 40. & per quem non potest lequi ratificatio actus præcedentis dolosi, nisi expresse fiat habita plena conscientia, & notitia ipsius doli vt tradit Bal. in cōf. 227. lib. 2. Curt. iun. in cons. 50. Crau. in cons. 160. nu. 4.

Non obstat † etiā traditio Cum. in dicto §. cum filię, nam ipse deterius loquitur in hac materia, dum extendit gloss. in dicto §. cum filie in verbo tenebuntur ad filios grauatos, qui tantum de fructibus percipiunt ex bonis, quantum grauati sunt alijs restitue re, quod tunc nihil detrahunt cum damnum non patiantur, in hoc enim merito comprehenditur ab Alex. ibi, & in l. in fideicommissaria vbi etiam Rip. nu. 41. Aqueñ. nu. 7. ff. ad trebel. Soc. sen. in cons. 82. lib. 4. Crau. in cons. 580. nu. 6. vbi multis rationibus redarguit Cuman. & Rim. iun. ex magis communj in dicto cons. 510. nu. 47. & duobus leqq. vbi plures alios allegat, nam filius damnum sentiret, statim quod tempore mortis testatoris debet habere tertiam partem bonorum pleno iure pro sua legitima, quam illico detrahere potest, non expectato euentu grauaminis Bald. in l. cimus in princip. C. de inoff. testam. & ip. l. iubemus col. 2. vers. item fallit C. ad trebell. Castren. in cons. 186. nu. 2. lib. 2. Guger. in cons. 33. nu. 51. & ego respons. 67. num. 5. rursus teneretur ipse in suam legitimam fructus imputare, eamque extenuare ex fructibus, quod est prohibitum à lege in filijs primi gradus, non solum in legitima quam testator non potest filio relinquere in fructibus tantum, & cum grauare vt ex eis sibi soluatur vt tradunt Alex. & Rip. in præf. locis, Ceph. in cons. 135. nu. 19. & alibi scribentes, verum etiam in trebell. l. iubemus C. ad treb. posset, & alijs rationibus opinio Cuman. im-

37

38

39

pugnari sed cum euidens sit error eius in hac re. qui tum legibus
tūm communibus, & approbatissimis opinionibus aduersatur;
vltius non infisto, & concluden. dico legitimam † filij esse
istis filiabus, & neptibus testatoris debitam nec ea potuisse frau-
dari filium, & hanc partem absq; vlla dubitatione esse ample-
ctendam fauore legitime, ad exclusionem agnatorum extraneo-
rum, siquidem videmus eam † magis deberi filio, quā pia-
causæ, cum ex legatis ad pias causas factis non minuat c. qui-
cunq; vult. 17. quæst. vltim. glo. in l. si quis ad declinan. in verb.
simili C. de Episc. & Cler. Alex. in conf. 45. col. penul. lib. 1. Bal.
in conf. 39. nu. 24. lib. 3. & nimis abhorret lex filium sua legi-
tima fraudari l. 2. cum ibi traditis C. de inoff. Donat. l. 1. C. de
inoff. dotib. Bart. in l. hæreditariū ff. de bonis autho. iud. possid.
Bal. in l. Papinianus §. quarta ff. de inoff. testam. Decian. respon.
19. nu. 32. lib. 4.

Et quoad trebellianicā præsupposito quod † pater dolose, & frau-
dulenter versatus sit in extorquenda renuntiatione totius legi-
timæ, & trebellianicæ à filio grauato non industrio, imò dila-
pidatore vt prodigo, vt vere versatus fuit ex omnibus causis ra-
tionibus, & fundamentis quæ superius reuli, & vera ostendi-
tæque dicendum esse deberi ipsis neptibus ad quas transmissum
fuit ius detrahendi eam a filio grauato vt inquit Paris. in conf.
17. nu. 37. lib. 2. Burf. in conf. 19. ad finem nam vt iam supra
probaui ex magis communi, ea filiis primi gradus prohiberi ne-
quir in fraudem verò legis, & filiorum prohibitio facta, ita an-
nullari debet, sicut annullatur in legitima, & in specie l. teius, &
Augerius, in falcidia ideo videmus ad excluden. filium grauatū
à detractione trebellianicæ prohibet ipsi filio in testamento, ne-
cessariam esse expressam approbationem de contentis in testa-
mento, nec sufficere tacitam quæ resultat ex adiunctione vt consuluit
in specie Curt. sen. in q. 75. nu. 6. & alij sequentibus Dec. in
conf. 257. col. fin. Gab. conf. 96. nu. 2. lib. 1. Pereg. dicto cōf.
68. nu. 7. vers. ad contraria Mantic. de coniect. vlt. lib. 7. tit. 11.
nu. 10. Rimin. iun. dicto conf. 510. nu. 62. & cum eiusmodi
approbatio hic non adsit, sed simplex dumtaxat adiunctio heredita-
tis conclusio pariter pro detractione trebellianicæ.

Ludouicus Morotius l. C. minimus ac in Senatu
Pedemont. Preses Primarius sub censura &c.

SUMMARIVM.

- 1 Legitima filij nullum recipit grauamen, siue in quantitate, siue in tempore, siue in alio consistat.
- 2 In legitima grauamen appositum rejicitur ipso iure.
- 3 Grauamen in legitima appositum ex simplici agnitione dispositionis paterna non dicitur approbatum.
- 4 Filius haeres institutus, & grauatus fideicommissio etiam pro legitima se se paterna hereditati immiscuerit, non dicitur exclusus ab illius detractioe.
- 5 Praecepta testatoris improbata, pro legem haeres ad eundem observare non tenetur.
- 6 Simplex approbatio testamentaria dispositionis paterna, non prauidet filio circa detractioem legitima.
- 7 Renunciatio legitima facta in manibus patris pro filium non tenet.
- 8 Renunciatio specificè facta in manibus patris si est iurata tenet.
- 9 Assignatio facta per patrem filio de legitima in vita reportato patre de uoluntate, quidquam non petendo tenet.
- 10 Præteritio, uel exhereditatio filij, sine causa ualida est accedente consensu filij.
- 11 Renunciatio legitima facta post mortem patris ualida est, & subsistit, siue precedat aditionem hereditatis, siue subsequatur.
- 12 Confirmatio facta uiuentis patre etiam nulliter, ut pote, sine iuramento illi spiritum, & robur tribuit.
- 13 Filium approbando mortuo patre expressè, & specificè testamentum patris in ea parte, per quam legitur grauatus in legitima sibi prauidet.
- 14 Idem quando filium illud approbat per uerba generalia habentia, uim specialis approbationis, uel aequipollentiam specialitatis, ut puta in omnibus, & per omnia, uel in quibuscumque partibus.
- 15 Idem quando approbatio legitur facta per alia uerba, qua habere uim specialis expressionis.
- 16 Pater primus, filijs primi gradus prohibere detractioem arbelianica potest.
- 17 Trebellianica potest etiam prohiberi in filijs legitimariis.
- 18 Iuramentum confirmat contractum nulliter expeditor inter patrem, & filium in potestate.

- 20 Trebellianica ex acquisitione hereditaria, & testamentaria dispositio
nisi tacite censetur renunciatum.
- 21 Iuramentum nihil operatur motu interveniente.
- 22 Reuerentia debita patri, pro filium non operatur metum, ubi minima,
ac verbera non intercedunt.
- 23 Renunciatio rescinditur, ubi cum enormissima lesione interuenit
metu reuerentiali.
- 24 Amplia etiam fusi iurata.
- 25 Renunciatio rescinditur concurrente enormissima lesione.
- 26 Remissio quae consistit in mera liberalitate, ut puta per donationem
lesionem excludit.
- 27 Lesio non consideratur in donatione, & remissione mere gratuita
ad hoc contractum iuncto reuerentia metu debeat dici meticulosus.
- 28 Renuntiatio subsistit ubi sit gratuito à filiis maioribus, & eis aliis
de alimentis super sunt.
- 29 Lesio non consideratur quando renunciatio fuit procurata non ad
commodum eius, qui procurauit, sed ad utilitatem familiae.
- 30 Legitima non dicitur uiuentis.
- 31 Renunciationi temporis attendi debet in considerata lesione.
- 32 Adima adhibetur in aliquo contractu non purgatur ex solo cursu
temporis ubi metus causa adhuc duratoris, si non actum saltem habitum.
- 33 Amplia nec ex actu positiuo ex post pro metum passu expeditur.
- 34 Metus purgatur per actum exinde voluntarium, qui expeditur
meticulosum inferentem ad negotium, quod alias meticulosum
dicebatur, cessante scilicet metu principalis, & ipsius suspicionis.
- 35 Amplia idem esse, quando metum passum in loco libero omnino de
metu sibi illato in actu non conqueritur, nec illius mentionem
facit.
- 36 Lesio enormissima redarguit dolum re ipsa.
- 37 Dolum re ipsa quoad contractum rescissionem equiparatur dolo ex pro
posito.
- 38 Dolum re ipsa non potest de futuro remitti, prout etiam dicitur de
dolo ex proposito.
- 39 Iuramentum super renunciatione praestitum effectum non sortitur
reportata saltem ad abundantiam cautelam habilitazione ab ipso iu
ramento, seu ipsius praestitis.
- 40 Iuramentum dispositum, & aliud praesupponitur cessare dispositum
suppositio non verificato.

- 41 Legitimitas est altera ex causis patrie potestatis.
- 42 Filius fam. in patrie potestate constitutus non potest testari, et pater non consensu accedente.
- 43 Donatio omnium bonorum, quae simpliciter facta refertur tantum ad bona praesentia dato quod sit concepta per verba uniuersalia, & geminata, tenet etiam quod non contineat reservationem ususfructus, eo quia potest testator alia bona acquirere, & de eis postmodum pro libito voluntatis, siue testari.
- 44 Donatio omnium bonorum etiam futurorum valet, quod tamen intelligat cum moderatione.
- 45 Donatio omnium bonorum praesentium, & futurorum non tenet, etiam si sit reservatus ususfructus quando tamen ususfructus est adeo tenuis, ut detentis alimentis necessariis pro sustentaculo vitae, ipsi donatori nihil potest superesse ad finem ut valeret testari.
- 46 Dispositio l. si unquam C. de reuocand. donat. non habet locum in renuntiatione iuris acquirendi in persona renuntiantis, in contradicendi aliqua spe certa, & probabili, sed tantum in remissione iuris acquisiti, vel acquirendi radicans spe certa, & probabili. Procius tamen dicti veritate et legi intellectui non erit absolum videri, quae in singulari paraphrasi notuit Auctor istius operis ad decisionem consultiuam 42. ubi plura notabilia continentur in gratiam beneuolentis, & studiosi lectoris.
- 47 L. si unquam non procedit, quando fuit per renuntiantem de liberis agitatum saltem in genere quo casu videas notata per auctorem operis in paraphrasi ad decis. consult. 42.

ARGUMENTVM.

Continentur hic responsiones ad iura, & fundamenta quae deduxerat Morotius in praecedenti suo responso, ad substitutendam conclusionem quod non valeat renuntiatio facta legitimae per filium in testamento patris etiam quod fiat cum iuramento.

In qua materia plures discutiuntur articuli iuris.

Primo, An in legitima filij pater possit grauiamen imponere, & quando, & quomodo.

Secundo, An filius qui Patris testamentum approbavit adeundo hereditatem, & expressè iudicium approbando, post mortem ipsius patris possit impugnare approbationem.

Tertio,

Tertio, An, & quando in renuntiatione facta per filium patri viuenti & restanti detur consideratio merus reuerentiales ad improbandum actum. Et an sufficiat præsumptio dicti merus ad remissionem renuntiationis vel requiratur læsio, et dolus re ipsa, vel ex dolo ex proposito.

Quarto, Dolus ex proposito, & re ipsa quando considerentur ad tollendum renuntiationem quam fecit filius de legitima debita in bonis patris.

ADSIT INDIVIDVA TRINITAS.

ISO testamento nunc quon. D. Ioan. Francisci Belloni, & renuntiatione detractionis legitime, & trebellianice specificè, & cū iuramento facta per quon. D. Ioan. Baptistam filium legitimatum, vnà cū alijs iuribus nouissimè exhibitis per D. Claudium Bellonū in iudicio contra eum instituto per D. Annā Victoriam Bellonā Guatiā, omnibusque ea qua potui diligentia, perpensis, tandem in eam veni sententiam, quod prædictæ D. instantis desiderium iniustum sit, nedum virtute renuntiationis iurata, de qua supra, sed etiam propter approbationem testamentariæ dispositionis ipsius quondā Domini Io. Francisci inferius considerandam, in odium nedum quon. D. Io. Baptistæ filij, & hæredis vniuersalis, sed etiam prædictæ D. Adricis.

Nam licet verissimum sit in iure axioma illud, legitimam filij non recipere grauamen aliquod, siue in quantitate, siue in tempore, siue in alio consistat, l. quoniam. §. sci mus. C. de inoffic. testam. cum alijs late citatis post Barr. Bald. & alios ibi, per Peregrin. de fideicom. artic. 3. 6. nu. 61. & Grass. in tract. de success. §. legitimam, quæst. 38. & alibi passim; & appositum rejiciatur ipso iure, d. l. quoniam: nec ex simplici agnitione dispositionis paternæ dicatur approbatum, §. & generaliter diffiniuimus, dicta l. quoniam. vbi Docto. not. sed specialis, vt ibi, desideretur; In tantum, quod filius hæres institutus, & grauatus fideicommissio, etiam pro legitima, sese paternæ hæreditati immiscendo, non dicatur exclusus ab illius detractione. Anchar. conf. 152. Crauet. conf. 312. ad

fin.

fin. lib. 2. Mantica de coniect. vltim. volum. lib. 7. titu. 8. num. 4. cum præcepta testatoris improbata per legem, hæres adeundo obseruare non teneatur. l. Scius, & Augerius. ff. ad legem falcid. Et idem concludetur etiam quando filius adeundo expresse declarat (simpliciter tamen) velle seruare dispositionem patris, quando quidem materia legitime talis est, quæ specialem requirit renuntiationem, dicto § & generaliter, & quidem pro forma, cum alias secum ferat actus nullitatis. Roland. conf. .nu. .lib.

& in terminis simplicem hanc approbationem testamentariæ dispositionis paternæ non præiudicate filio circa detractionem legitimæ (quicquid dixerint Ruin & Ripa) tenent las confi. 162. nom. 3. lib. 2. Dec. conf. 688. num. 7. Hieron. Gabriel, & alij, quos refert, & sequitur Peregr. dicto artic. 36. num. 87. versi. sed contra, &c. Imo nec illius renunciatio facta in manibus patris per filium teneat, dicta l. quoniã, §. illud. C. de inoffic. vbi omnes notato quod sit iurata, secundum glos ibi, in verb. prægrauari.

Nihilominus, & primo, quando renunciatio specificè facta per filium in manibus patris, legitur iurata (vt in puncto) sustinetur prohibitio, & renunciatio subsequens virtute iuramenti, si non de iure ciuili, saltem de iure canonico, per text. cap. quamuis. de pact. in sexto, prout limitando glos. alleg §. illud superius citat. tenent ibid. Cyn. Bald. Salicet à quibus non recedit las. num. 2. Paul. de Castr. in l. in ratione, la 2. num. finali. vbi Alexand. nu. 7. ff. ad legem falcid. qui ideo tenent post alios quos citant, quod assignatio facta filio per patrem de legitima in vita, reportato pacto iurato de vltius nil petendo sustineatur, Guido Pap. q. 96. in princip. Dec. confil. 26. num. 3. & confil. 86. num. 4. versic. si ergo attendatur, &c. Alexand. conf. 181. num. 3. & seq. lib. 5. Capret. Bec. Roland. & alij, quos refert, & sequitur Peregr. de fideicommissi dicto art. 36. num. 79. quibus addo Gomez varia. resolut. cap. 1. nu. 31. Couar. in repet. cap. Raynaldus §. 2. nu. 3. versi. secundum grauamen, &c. Vsq; de testand. potent. nu. 471. & in repet. dictæ l. si quando. §. illud. num. 50. versi. quartus casus. C. de inoffic. testam. & Graf. in §. legitima, quæst. 38. num. 21. vbi Gabr. Cuch. & alios citat; Maxime quod dicti cap. dispositio procedit nêdum quando aliqua summa, vel specie recepta, renunciatio fit, sed etiam quando gratis, & nil habito, quando quidem ratio obseruantiz iuramenti, quæ ad eius validitatem.

consideratur, non minus vno, quàm alio casu militat, prout
(quicquid dixerint Ancha. Salic. & Dec.) tenent Dom. in repe-
ritione illius tex. col. 3. ver. quid si filia, & c. Georg. Natta lati⁹
in §. limi. lo. de / mol. in l. qui superstitis col. 1. ff. de acqui. hered.
quos sequitur Alex. in l. stipulatio hoc modo concepta, num. 9.
ff. de verb. oblig. quorum opinionem communem fatetur Beron.
in repet. cap. in presentia, extra de probatio. num. 177. sequitur
Didac. Couar. in relict. illius cap. quamuis. 3. part. §. 2. nu. 6 quan-
do renunciatio iniquitatem non continet, quam secum ferre nō
potest in puncto, stāte quod neptibus fuit per auum prouisum,
& filio de vniuersali successione, quamuis cum onere fideicom-
missi, cuius redditus ad alimenta sufficere, & longè vltra, est in
Ciuitate notorium, & post eum, & Menchia. quem refert Ludo.
Molin. de Hispan. primog. lib. 2. cap. 3. nu. 31.

10 Facit ad propositum, quod dicit gloss. fin. in §. & generaliter, dictū
l. si quando. C. de inoff. testam. dum concludit, quòd etiam sine
causa filij consensu accedente præteritionem eius, vel exhered-
ationem validam esse, & testamentum firmum, quam per tex.
l. non putauit §. si quis sua manu. ff. de bonor. poss. contra tab.
sequitur ibidem Bar. & post eum alij, quorum opinionem com-
muniter approbata in pluribus citatis, dicunt Couar. vbi supra.
nu. 2. Grass. in §. testamentum, quest. 42. nu. 7. & Vasqu. in repet.
dicti §. illud. num. 50. ver. quartus est casus, & in repet. dicti §. &
generaliter numero. 12. licet ipse contrarium teneat, quando iu-
ramentū non intercedit, quod præstitum in casu nostro legitur.
Gomez. d. l. 2o cap. 11. num. 31. versic. sed ijs non obstantibus, &
Clar. in §. testamentū, q. 45. nu. 3. si ergo totalis exclusio forma-
tur per cōsensū filij multo magis particularis legitimā respiciēs.
Secundò considerandum erit, quod dictus quondam D. Io. Bapti-
sta mortuo patre deuenit ad inuentarij confectiōem heredita-
tis paternæ, & declarauit velle patris voluntatem, ac mentem ad
vnguem obseruare, & adimplere, vt resultat ex lectura instru-
menti inuentarij in actis per D. Bellonum producti, ex qua de-
claratione duo resultant (iudicio meo) ad commodum Domini
Belloni conuenti fundamenta.

Primum erit, quòd vbi renunciatio per ipsum D. Io. Baptistam fa-
cta in actu testamenti nulla fuit (prout validam illam superi⁹
cum comuni propter iuramentum demonstrauius,) quod

inquam illa reciperet robur, & fundamentum ex hac declaratione: Nam sicuti renunciatio legitimæ, vel eius supplementi facta post mortem patris valida est, & subsistit, siue præcedat aditionem hæreditatis, siue subsequatur, ut probat inter alios Valq. in repet. dicti §. illud. l. si quando. C. de inofficio. num. 49. & 50. ira & confirmatio facta viuentis patre etiam nulliter, (ut potè sine iuramento) illi spiritum, & robur insufflat, dicto §. illud. ibi (& post obitum patris, filius non cognito paterno testamento non agnouerit eius iudicium, &c.) ut in puncto tenet Guido Pap. dicta quæst. 96. num. 1. & post eum Peregrin. de fideicom. allegato artic. 36. num. 80. in fin quorum decisio maxime habebit locum in puncto isto per dictionem illam (ad vnguem,) de qua infra.

Secundo, quod ubi etiam nullam lægeretur renunciatio facta per ipsum D. lo. Baptistam in vita patris, quod per ralem declarationem expressam modo quo supra, eius morte sequuta factam, iuncta aditione hæreditatis paternæ, seu magis propriè loquendo immixtione, & proinde paternæ prohibitionis detractionis legitimæ, & trebellianicæ approbatione, dici deberet exclusi ipsa D. actrix à supposita modo deducta prætensione, nam sicuti filius approbando mortuo patre expressè, & specificè testamentum patris in ea parte, per quam legitur grauatus in legitima sibi præiudicat, per text. d. §. & generaliter. l. si quando. C. de inoffic. ita & quando illud simpliciter approbat per verba tamen generalia habentia vim specialis approbationis, vel æquipollentiam specialibus ut puta in omnibus, & per omnia, vel in quibusuis partibus, quæ sunt vniuersalia, nec possunt salua ratione recti sermonis approbationem paternæ dispositionis in hac parte non inferre, ut in terminis loquuntur Ruiu. consil. 56. num. 12. lib. 2. Socin. iun. consil. 136. num. 26. lib. 1. Parif. & alij, quos refert, & sequitur Menoch. conf. 71. nu. 21. lib. 1. Ceph. & Roderic. quos citat Peregrin. dicto artic. 36. num. 89. ubi dicit secundum hanc opinionem fuisse iudicatum in causis, quas ibidem recenset, & ibidem nu. 91. subdit idem procedere quando approbatio facta legitur per alia verba, quæ haberent vim specialis expressionis, iuxta ea, quæ latè agit eodem tracta. tit. 3. num. 84 & sequen. ubi plura, sed dictus D. lo. Baptista stantibus verbis prædictis, & præsertim dictione illa (ad vnguem,) quæ idem important. quod

integraliter, penitus, omninò, in omnibus, & similia, ut pateret ad sensum, per verba specialia, ac vim specialis expressionis habentia patris mentem approbasse dicitur, ergo, &c. maximè quod ipsi hæreditas paterna cum superuixerit, & non D. prærendenti auia hæreditas fuit delata, & ideo cessat difficultas illa, an renunciatio patris præiudicet filiis venientibus ex persona propria.

Et præmissa, quæ diximus de legitima, multo magis debent admitti in trebellianica, nam licet admodum controuersum sit inter Doctores, an pater possit filijs primi gradus prohibere trebellianicæ detractiōem. I. iubemus. C. ad. trebell. vbi Doct. notant, & post alios Grassi. in § trebellianica. quæst. 52. nu. 5. relatis vtriusq; opinionis Docto tandem post plures, quos citat affirmatiuam communem magis asserat, & ab hac non facillè recedendum dicat, & Peregr. de fideicommiss. art. 3. num. 107. & seqq. idem concludat, & hanc veriorem probat, siue agatur de filio legitimo, & naturali, siue de legitimato, ut ex eodem Peregr. vbi supra num. 155 vbi hanc sibi magis placere, & in iudicio præualuisse protestatur. Nihilomin⁹ prohibita non legitur in corpore iuris in filio illius renunciatio, & ideo permissa dici debet, maximè stante iuramento, quod alios contractus expeditos inter patrē, & filium in potestate etiam nulliter firmat. ad trad. per Doct. in l. frater à fratre. ff. de condit. indeb. præsertim quod legitur nedū confirmata ex agnitione hæreditatis, & testamentariæ dispositionis paternæ ab immistione tacitè resultantē, quam sufficere dicunt Honded. consil. 59. num. 40. lib. 1. post Signorol. de Homed. Bellon. Rimin. iun. Dec. & alios, quos citat, quibus eum transit Menoch. consil. 164. nu. 29. volum. 2. (quicquid teneant aliqui, de quibus per Peregrin. vbi supra num. 118. sed etiam expresse, imò specificè per verba generalia, scilicet habentia tamen vim, & robur verborum specialium,) quæ superius considerauimus, quæ expressa intercedente difficultas omnis cessat, ut post Anchar. dicto consil. 152. num. 12. Signorol. laf. Dec. Gabriel. Rolan. & alios not. & concludit cum veriori, & receptiori opinione, Peregrin. vbi supra nu. 119.

His sic positis pro iustificatiōe intentionis ipsius Domini cōuenti & validitate renunciationis, superest, ut tollantur aliqua, quæ circumferri videntur, ac proponi dubia.

Furile igitur erit iudicio meo fundamentum si proponatur renun-
 ciationem istam esse inconsiderabilem ex capite metus reueren-
 tialis, eo quia facta fuerit per filium patri, & dicatur quod metu
 concurrente iuramentum nil operetur, dicto cap. quamuis. de
 pact. in 6. vbi Docto. notant, vel saltem rescisioni locum faciat,
 Doct. in auth. sacramenta puberum. C. si aduersi vendit quos
 recenset Honded. consil. 29. nu. 18. 19. lib. 1. quia solam reueren-
 tiam debitam per filium patri non operari metum, vbi minz, ac
 verbera non intercedunt clarum est, & probat tex. ad inuidiam
 C. quod met. caus. & l. si per impressionem. C. eod. & notat Bar.
 in l. 1. §. quæ oneranda. ff. quar. rer. act. non det. Innoc. Bal. Car-
 dinal. Felin. & alij in cap. causam matrimonij, extr. de off. deleg.
 Natt. consil. 389. numero 11. cum seq. lib. 3. Rol. consil. 95. nu-
 mero 29. & seq. lib. 1. cum pluribus lato calamo congestis per
 Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 137. nu. 2. & seq. Hond.
 consil. 29. nu. 33. & seq. dicto lib. 1. & D. Surd. consil. 513. nu. 10.
 & seq. lib. 4.

Nec dicatur in puncto concurriffe læsionem in filio renunciante,
 & quidem enormissimam, cum nil pro quotis renunciantis re-
 ceperit, & quod ea militante cum paterna reuerentia contractus
 non minus dicatur meticulous, quam vbi minz, vel verbera
 intercedunt, & ideo etiam rescisioni locum esse debere. Paul.
 Castrensis consil. 174. lib. 1. qui licet loquatur in minore, in maio-
 re tamen etiam debet admitti. Aret. consil. 24. Soc. len. consil. 163.
 lib. 10. Dec. cap. causam matrimonij, nu. 7. extra de offic. deleg.
 Cæph. consil. 34. nu. 31. & consil. 62. num. 30. cum seq. lib. 1. Crau.
 vulg. consil. 11. lib. 1. vbi dicunt procedere conclusionem, dato
 quod renunciatio sit iurata, & post eos Menoch. de præsumpt.
 lib. 3. præsumpt. 127. nu. 14. & in terminis nostris renunciatio-
 nem rescindendam concurrente enormissima læsione conclu-
 dere videatur. Molin. dicto cap. 3. nu. 11. dato quod minz, ver-
 bera, & alia similia non concurrant, quia multipliciter re-
 spondetur.

Primo nos versari in titulo lucratiuo, qui vbi ius aliquod conside-
 rabile comprehendere in puncto possit, læsionem non admit-
 tit, & illius considerationem remouet, sapit enim donationem.
 remissio, quæ consistit in mera liberalitate, & læsionem exclu-
 dit Anchar. consil. 433. col. mihi. 1. Alex. Bero. Gabr. & alij, quos

in puncto refert D. Morot. respons. 28 num. 3. & hæc conclusio venit maximè in puncto admittenda, stante quod fuit gratuita, & considerari debet principaliter facta, non autem perfunctorie, & in consequentiam, & proinde cessante ea, quæ traduntur per eundem Morot. dicto respons. 28. nu. 18. & 19. in donatione, ac remissione merè gratuita non considerari læsionem, ad hoc vt contractus iuncta reuerentia dici debeat mericulosus, tradit alijs citatis Crau. cons. 1000. num. 68. lib. 6. & in puncto nostro ita se declarat Molin. vbi supra nu. 30. concludens renunciationem subsistere vbi gratuito fit à filiis maioribus, & eis aliunde alimenta supersunt, prout ex vniuersalis institutionis titulo fuisse per patrem quon. D. Io. Baptiste de alimentis prouisum legitur in dicto instrumento testamenti, nulla igitur læsio ad effectum suppositum poterit considerari, maximè quod renuntiatio non ad ipsius commodum, per quon. D. Io. Franciscum patrem, sed eius familiaritatem, & maintenancem procurata fuit, vt considerat ibidem Molin. num. 34.

Secundo dicitur læsionem aliquam non posse considerari, quia renuntiatio respexit ius querendum, & viuentis patre nullum ius habebat, filius in eius hæreditate etiam pro legitima, quæ non dicitur viuentis. In 1. §. si improbari, ff. de colla. bono, vt late probat Bec. consil. 34. num. 17. & seq. nedum re, sed nec spe probabili saltem, potuissetq; ille præcedere, vel alias pater omnia bona consumere, & attento dubio, læsio aliqua considerabilis dari non potest, argum. l. de fideicommissis, C. de transact. Paulus de Castr. cons. 174. col. mihi 2. lib. 1. Veronensis cons. 17. nu. Socin. sen. cons. 263. lib. 2. Rip. Rub. Alex. Curt. iun. Gozad. & alij quos refert, & sequitur Crau. cons. 114. nu. 13. las. cons. 133. colum. mihi lib. 4. & Imol. consil. 1. num. 9. lib. 1. à quibus non recedit idem. Crau. cons. 1009. nu. 99. lib. 6. quorum opinio maximè attendi debet in puncto, in quo de gratuita renuntiatione agitur, vt supra diximus, & si verum est, quod in consideranda læsione attendi debeat tempus renuntiationis, vt probat text. l. si voluntate, C. de rescind. vendit, & l. 3. §. diui. ff. de iure fil. cap. causam, vbi gloss. & Docto. C. de testib. Crau. cons. superius alleg. 134. num. 16. lib. 1. Molin. post alios, quos citat in terminis istis dicto cap. 3. num. 2. lib. 4. & filius viuentis patre nullum ius habere etiam pro legitima, non est quod læ-

fionis p. & p. possit consideratio.

Tertio dicitur in puncto, nedum militare pro D. conuento renun-
tiationem specialem cum iuramento in manibus patris vt supra
factam, sed etiam approbationem paternam dispositionis eius
mortis sequuta per verba generalia specialibus tñ æquipollen-
tia superius consideratam, quæ omnem tollit amaritudinem si
quæ subesse posset, (quod non credo,) siue illam consideremus
in vim approbationis testamentariz dispositionis, prout in se-
cundo principali fundamento proposita fuit, siue in vim actus
purgantis metum, qui alias in renuntiatione ipsa interuenire
potuisset. Nam licet metus adhibitus in aliquo contractu non
purgetur ex solo cursu temporis vbi metus causa adhuc durat,
si non actu saltem habitu, ad tradit per Doct. in l. 2. C. metus
caus. Rolan. consil. 25. num. 32. & seq. lib. 1. Menoch. de præ-
sumpt. lib. 3. præsumpt. 126. num. 28. Morot. respons. 75. nu.
8. & 4. item nec ex actu positio ex post per metum passio expen-
dit. Bald. in l. 2. num. 9. C. quod metus caus. & in l. 3. num. 4.
eod. tamen quando cessat causa metus (vt in puncto per mortem
patris cessat) ille purgatur per actum exinde voluntarium qui
expediatur à meticulofo, inferentem ad negotium, quod alias
meticulofo sum dicebatur, vt post alios late tradit Menoch. dicta
præsumpt. 126. num. 35. lib. 3. tenens num. 20. idem esse quan-
do metum passus constituitur in loco libero omnino de metu si-
bi illato in actu non conqueritur.

Ex cessante lectione tollitur aliud fundamentum, quod per partem
A. supor ea fieri videbatur, nam licet lesio enormissima redarguat
dolum in ipsa, si supersit. C. de dol. & dolus re ipsa quoad cō-
tractus rescissionem æquiparetur dolo ex præposito, l. 1. in fin. ff.
de dol. except. l. si quis cum aliter, ff. de verb. obligat. Dec. con-
sil. 180. num. 4. circa finem, non possunt de futuro remitti per
partem, prout nec ex præposito. Paul. de Castr. in l. si vnus. §. il-
lus ff. de part. Alexand. laf. Dec. & alij, de quibus per Caph. con-
sil. 34. num. 2. 4. & sequen. lib. 1. & lectione intercedente, tex. in
cap. quamvis, ac iuramentum super renuntiatione præstitum
eff. dum nō fortiri, reportata saltem ab abundanter cautellam
absolutionem à iuramento, dixerint post plures, quos citat Frac.
de cit. 179. lib. 1. Ioseph Ludovic. decis. Perus. 18. lib. 1. Misling.
sing. obser. cent. 1. obseru. 29. Sola ad constit. Pedemont. subtit.

de alienatione bon. minor. & mulier. gloss. 2. nu. 15. & de pre-
stito super alijs contrahibus, idem dicant Olasch. decil. 41. &
Thesaur. decil. 165. eam tamen non posse considerari superius
demonstrauimus, frustratoriū est igitur super ea insistere, quia
vbi vñm disponitur, & aliud p̄supponitur, cessat dispositum
supposito non verificato iur. vulg.

Nec dicatur insuper renunciationem hāc operari potuisse in dicto
quondam Domino Io. Baptista priuationem facultatis testandi,
nec ideo attendendam esse vti repugnatē bonis moribus, quia
erit iudicio meo debile fundamentum, nam aut consideramus
tempus renunciationis, & vitæ patris, & superfluum est super
hoc insistere, quia legitimatio est altera ex causis patrie potesta-
tis, latē Ascan. Clement. de patr. potest. cap. 5. num. 22. & seq. &
filius fam. in patris potestate constitutus nō potest testari etiam
paterno accedente consensu l. qui in potestate. ff. de testam. vbi
Docto. not. & in l. senium. C. qui testa. facere poss. Clar. in § testa-
mentum. quæst. 18. latē Grass. in tract. de success. §. testamentū.
quæst. 17. nu. 12. & 13. Roland. consil. 68. primo dubio, lib. 4. &
Thesaur. decil. 150. vltra quod vbi etiam potuisset testari de hu-
iusmodi quartis renunciariis, tunc non poterat disponere, cum
nullum ius pro eis patre viuente in eius hæreditate haberet, vt
supra demonstrauimus, Aut loquimur, & restringimus difficul-
tatem ad tempus decursum post eius mortē, & tunc pariter non
resistit; nam si verum est, prout est verissimum, quod donatio
omnium bonorum, (quæ simpliciter facta refertur tantum ad
bona præsentia, dato quod concepta sit per verba vniuersalia, &
geminata, Thesaur. decil. 199. & Surd. decil. Mant. 233) teneat
dato quod non cōtineat reservationem vltus fructus, eo quia po-
test donator ex inde alia bona acquirere, nec resistit ratio per Do-
ctores considerata, quod possit auferre donatori facultatem tes-
tandi, maxime vbi statim decesserit testator, vt post alios com-
muniter receptum dicit Ruin. consil. 178. nu. 5. lib. 1. post eum.
Clar. in §. donatio. quæst. 19. num. 2.

Frustratorium est dicere, quod potuisset statim patre mortuo mori;
Accedat, quod fuit institutus hæres, quamvis grauatus fidei-
commisso, & proinde factus fructuarius casualis omnium bo-
norum hæreditariorum, cum pendente vita omnes suos fece-
rit fructus, & ideo ex hoc capite etiam conualidari debuit talis

renunciatio, prout in fortioribus terminis consuevitur dona-
tio omnium bonorum etiam futurorum, ut communiter re-
ceptum asserit Didac. Couar. variat. resolut. lib. 3. cap. 12. nu. 4.
à quo non dissentit Clar. in alleg. quæst. 19. in fine, & Rolan.
conf. 65. nu. 5. lib. 1. maxime quod consideratio facta per Me-
noch. conf. 184. lib. 2. à quo non dissentit Honded. conf. 37 nu-
mero 3. 4. & 5. & conf. 39. num. 16. & 17. lib. 1. dum conclu-
dunt reservationem usufructus non operari validitatem dona-
tionis omnium bonorum, et futurorum, quando est tenuis, &
detractis alimentis donatori nil potest superesse ad finem testan-
di, non potest applicari casui nostro, siue quia patrimonium di-
cti quondam Domini Ioan. Francisci erat opulentum, ut est no-
torium, & in omnem casum contrarium probare partis actricis
munus erat, cum fundet se in paupertate, gloss. in l. si verò. §. qui
pro rei. ff. qui satisda. cogant. cum alijs late congestis nouissime
per Malcard. de probatio. conclus. 1149. nu. 5. & sequen. lib. 2.
siue etiam, quia renunciatio non se extendit ad futura, quo in-
casu sola spes future acquisitionis illam consuevitur debuit, ut
supra diximus, & probauimus in donatione etiam omnium bo-
norum presentium.

44

45

Denique non est, quod prætendatur renunciationem hanc reuo-
cari posse ex capite l. si unquam C. de reuoc. donat. quia disposi-
tio dictæ l. non habet locum in renunciatione iuris acquirendi
in persona renunciantis tunc non radicari aliqua spe certa, &
probabili, sed tantum in remissione iuris acquisiti, vel acqui-
rendi, radicari tamen spe certa, & probabili, ut contingit in iu-
re, vel hereditate delata, licet adhuc non acquisita, & in meri-
tis renunciationis factæ per filium de paterna hereditate illam
non reuocari per natiuitatem filiorum, tradit Alexan. conf. 29.
solum. fin. num. 16. lib. 3. & probatur per rex. in cap. quam-
uis. de pact. in 6. maxime quod de prætendens est q. d. renun-
ciantis patris hæres, & tanquam talis aspirat ad quotas petitas,
& dispositio illius text. procedit etiam in renunciatione gratui-
ta, ut superius probauit, & Alexan. sequitur Socin. in l. 1. C. de
pact. à quo non dissentit Dec. Paris. Corn. & alij, de quibus
per Rolan. conf. 111. num. 23. cum sequen. lib. 1. ubi de com-
muni Rip. in repetitione dictæ l. si unquam. quæst. 11. & ibi-
dem Tiraquell. in verbo donationem largitus, numero 180. &

46

seq.

leqq. quos refert post Gabriel. Couar. Menoc. & alios, Molin. in allegato superius cap. 3. nu. 37. & 41. & ipse communem profitendo, & admittendo, ubi fit simpliciter, & nullius certæ personæ contemplatione, licet locus teneat si certæ personæ, fauore, ac contemplatione fiat, numero quadragesimo sexto versiculo similiter, &c.

47

Præterea non habet locū lex prædicta, quando fuit per renunciantem de liberis cogitatum saltem in genere, ut latè per Titaquell. in repetitione dictæ l. in præfat. numero sexagesimo sexto & pluribus sequent. & Rolandus dicto consilio vndecimo numero trigesimo cum sequent. libro primo de quibus cogitasse verisimiliter quondam Dominū Io. Baptistam renunciantem redarguit dispositio testamentaria quondam Domini Io. Francisci patris, siquidem reportata ab eo controuersa renūciatione, & creato fideicomisso nedum in casum alienationis verbis prægnantibus, & inferentibus etiam casum necessarium, sed etiā in casum delicti, declarauit quod posset illi dotes vxoris, ubi matrimonium contraheret, cautas super bonis hæreditarijs facere, & filios legitimos, & naturales ab eo procreandos masculos substituit, & si feminas procrearet, illas dotaui eo præsentē, quæ an in filio renunciante considerationem futuræ prolis, ac cogitationem operari potuerint, remittitur iudicio Senatus Excellentissimi

Io. Dominicus Plebanus.

Ex præmissis omnib⁹, iunctis etiam His quæ in paraphresi ad Decisionem Consultiuam, quadragesimam secundam continentur poteris studiose lector perpendere, quæ nā fuerit, & esse debeat pro veritate sententia in proposita Quæstione, An filius possit remittere ius legitimæ. Et illi renuntiare intestamento patris, qui eundem in toto esse instituit, cum opere fideicomissi perpetui. Et strictissimo ordine facti ad decorem familiæ, & prolis legitime descendētis ex eadem filio instituto quo casu nulla fuit consideratio Parentis testantis, de præiudicando filio suo, sed de prouidendo illius legitimæ soboli, & cauendo pro conseruatione bonorum suorum in familia, Causa tamen hæc tenus expedita non fuit. Actō enim conquiescit. Et ideo iudicium filer.

SUMMARIVM.

- 1 Ademptio fideicommissi probatur ex coniecturis.
- 2 Donatio per quam adiunxitur fideicommissum si fuerit reuocata an illud redintegrat, & nu. lxxi.
- 3 Pristinus status qualis fuit, & nu. lxxii.
- 4 Clausula, & habeatur actus pro non facto quid operetur.
- 6 Ademptio fideicommissi ex causa, an cesset cessante causa.
- 7 Ademptio legati arguitur ex superuenientibus inimicitijs, & quid ipsi cessantibus.
- 8 Ademptio legati vel fideicommissi arguitur, ex alienatione voluntaria.
- 9 Donatio consideratur ut actus voluntarius, quoad adimendum fideicommissum.
- 10 Ademptio fideicommissi per alienationem non tollitur si redimatur bona.
- 11 Lex cum seruio. ff. de Adm. legat. perpenditur.
- 12 Mutatio voluntatis non presumitur.
- 13 Sublatio causa precedentis actus sublatiua, de per se actum sublatum non redintegrat.
- 15 Verba debent intelligi secundum subiectum materiam.
- 16 Dispositio subsequens ex intellectu non inducit repetitionem eorum, quae in prima dispositione continentur.
- 17 Conuentio non operatur ultra expressa.
- 18 Voluntas testatoris sola consideratur in ademptione legati vel fideicommissi.
- 19 Cessante causa non cessat effectus ubi consumatus est actus.
- 20 Ademptio legati vel fideicommissi inducitur etiam ex actu nullo.

ARGVMENTVM.

Fideicommissum an censetur ademptum ob donationem factam per fideicommissentem, & quid data reuocatione donationis ad instantiam testatoris, qui postmodum nullo alio condito testamento decessit, an scilicet censetur fideicommissum redintegratum.

DECISIO CONSULTIVA XXXXIV.

Emitte lucem tuam Domine. Et vera Creabuntur eloquia.

Pater condito testamento in quo filijs suis heredibus institutis strictissimū fideicommissū fecit ad comodū familiæ eisdē filijs postmodum donauit inter viuos omnia bona sua referuato sibi vsufructu, Alter tñ ex eis sic instante, & acceptante patre dona-

Hhh

tionem

tionem reuocauit, hinc contingit eum decedere nullo alio con-
dito testamento; accidit modo quod nepos ex filio qui reuoca-
uerat donationem, delictum committit, ob quod poena confi-
sationis bonorum indicitur, quo intuitu Fiscus Alphoni bona
posita in suo territorio prætendit sed obijciunt de fideicommissis
autem replicat Fiscus. Illud idem fuisse ademptum per donatio-
nem factam. Verum opponitur ex reuocatione donationis cen-
feri redintegratum. *Quæritur quid iuris.*

Insignis profecto hæc est controuersia, cum enim dependeat reso-
lutio ex mutata, vel continuata voluntate testantis, & ita ex solis
coniecturis, eò magis dubia reddi videtur, quòd, Hincinde plures
rationes, & iura possunt adduci.

Primò enim contra Fiscum illud vrgere videtur, quòd reuocatio-
nem donationis perijt fieri testator, vt in pristinum libertatem
statum, 8. gradum reponeretur, vt in vestibulo instrumenti re-
uocata donationis continetur, atque is pristinus status, & gradus
est, qui fideicommissum iam conditum supponit. Ergo, & de il-
lius existentia, & validitate, ac redintegratione cogitauit, qui
testatus fuerat reponere enim in pristinum statum, in subiecta
materia nihil aliud est quàm vt quod abstulit donatio, illius re-
uocatio reddat, l. fin. C. de sent. pass. l. videamus §. in facta na.
ff. de vsur. l. quod si minores §. restitutio. ff. de minorib. Porro si
firma maneret ademptio fideicommissi per donationem indu-
cta. Vtq; non diceretur donator restitutus in pristinum statu.

Augetur præmissa consideratio ex eo, quòd donatarius reuocando
donationem. Præsepte donatore, & acceptante, dixit cum Actù
donationis perinde haberi, ac si numquam factus fuisset, quo
casu qui reuocauit ad fideicommissum se attinere, cum fuerit
ex hæredibus grauatis, & qui reuocationem receperit volunta-
tem suam primam non mutasse declarabit, qui alias per ademp-
tionem fideicommissi non posset donatio perinde haberi, ac
si facta non fuisset.

Secundo accedit, quod ex quo potuit in contrarium testari, & fidei-
commissum tollere, quia diu superuixit post reuocationem do-
nationis voluisse decedere præsumitur, cum dicitur fideicommissum
fieri attèro quod reuocatio donationis testate dicitur ad notata
int. Quod si iterum. ff. de Adim. legat. vbi dicitur ex superuenient-
ibus inimicis præsumatur ademptum legatum vel fideicom-

missum, ubi tamen cessaverint inimicitiae, & partes in amicitiam redierint redintegrabitur legatum, vel fideicommissum.

Quicquid tamen sit sepius resoluta cogitatione pro firmanda decisione Articuli in contrarium cogor venire sententiam, pro qua fate videtur legalis parcemia quod fideicommissum reascitor per testatorem reuocari ob voluntariam alienationem factam ab eo de rebus fideicommissis subiectis per tex. in l. si fideicommissa rursus si rem ff. de legat. 3. Stichum, qui meus erit 6. ff. de legat. 1. in ultima parte, & l. rem legatum ff. de Adimend. legat.

Quod autem in casu nostro, alienatio facta fuerit voluntarie idem titulus donationis enuntiat, quæ cum prouenerit a mera libertate donantis, omnem necessitatis excludit. Vnde, & ipsius fideicommissi nascitur ademptio, ita post Bart. in d. l. Rem legatam scribit Antonius Trigon. singul. 100. legatum alicuius fundi nu. 21. & 22. l. ob eam ff. de

Nec dicatur in casu quicquid facere reuocationem donationis, quia etiam quod testator redemerit rem fideicommissis suppositam, non propterea sequitur, quod ademptio fideicommissi semel facta ob mutationem voluntatis ipsius fideicommittentis, sit reuocata, non enim presumitur quod illius sit, quoad redintegrationem fideicommissi mutata voluntas, sic mihi probat textus valde singularis in l. cum seruus ff. de Adimend. legat. cuius hæc est formalis decisio. Cum seruus legatus a testatore, & alienatus rursus redemptus sit a testatore, non debetur legatario, opposita exceptione doli mali. Sanè si prober legatarius nouam voluntatem testatoris, non submouebitur, in quo proposito plures auctoritates adducit Menoch. lib. 4. præsumptione 167. est pro regula num. 24. & 25.

Cuius ego Rei rationem esse crediderim, quod ex primo actu donationis insurgit expressa mutatio voluntatis in testatore, per quam arguitur ademptio legati, & hæc voluntas sic mutata cætenus perdurare dicitur, quatenus apparebit reincidentia in primam voluntatem pro fideicommissis, sic enim colligo ex illis verbis, Prober legatarius nouam voluntatem. Et huc intrat legalis conclusio quod sublatio causæ præcedentis actus sublata, de per se solum actum iam sublatum non reintegrat, sed opus est nouo contractu, ut per l. si quis accepto ff. de condict. ob causam l. metum §. Hoc edito ff. Quod met. causam l. ob eam ff. de

præscript. verb. & l. cum mora C. de transact. notat Petrus Gerard. singul. 3. Vide nu. 12. & cum habeamus casum legis non est quod ulterius elaboremus l. ille aut ille ff. de legat. 1.

Difficultas tamen remanet in tollendo contraria quod non videtur per difficile, namq; illa repetitio in pristinum statum, & gradum non aufert de directo mutationem voluntatis, quam donando fecerat testator, sed solum vinculum donationis. Nec verba patiuntur intellectum extraneum à subiecta materia l. si vno anno. ff. locat. non enim ista translatio bonorum quam fecit Donatarius inducit reuocationem intellectualem, ademptionis factæ de legato vel fideicommissio, ex famigerata conclusione iuris, quod subsequens dispositio ex intellectu non inducit repetitionem eorum, quæ in prima dispositione continentur l. per repetitionem. Cod. de vsur. l. si tibi certum, ff. de Adim. legat. l. cum pater. 77. §. pater certum ff. de legat. 2.

Quare sicut in terminis dictæ l. cum seruus, sola redemptio facta per testatorem de seruo, non inducit reuocationem ademptionis legati vel fideicommissi licet ex ea possit caperi quod res in pristinum sit posita. Ita dicendum venit in redemptione bonorum facta per testatorem ex gratia Donatarii, sic enim in vno prout in alio casu consideratur restitutio rei distractæ in pristinum, & operatur illa restitutio in pristinum, quoad tollendas vires Donationis, & ad confirmandam reuocationem illius actus, quare non debet ulterius protendi, quam ad ipsum actum, quæ egrediamur oportet, si nouam voluntatem disponendi admiserimus in testatore diuersam quinimodò contrariam, ab ea, quæ ademptionem peperit fideicommissi, non enim datur conuentio ultra expressa l. si vnus §. ante omnia ff. de pact. l. stipulatus es opus, & l. fidei iussoribus magistratu §. pro Aurelio ff. de fideiuss. quod etiam probatur canonico, ex responsione qua datur ad vltimum obiectum.

Ad id vero quod dicebatur de inimicitia cessante. Respondet Barr. in ea l. cum seruus, quod termini sunt diuersi namq; inimicitia est causa voluntatis testatoris quod adimatur legatum sed alienatio non est causa voluntatis ademptionis quia alienationem præcedit voluntas ad mēdi, quæ probatur pro actum ipsius alienationis.

Et per hanc eandem rationem dicebam, quod restitutio in integrum

seu repositio in pristinum statum, operabatur circa actum Donationis non autem circa voluntatem, quæ præcedebat Donationem circa fideicommissi ademptionem, non enim Donatio dicebatur causa voluntatis ademptionis, sed voluntas præcedens quæ per actum Donationis demonstrata fuit cū qua in eo quod ad ademptionem fideicommissi pertinet decessisse præsumitur, ut perpendunt omnes in d. l. cum seruus, & in l. Rem legatam, ac in §. Si rem instituit de legat. nec potest dici quod debeat cessare effectus cū iam fuerit consumatus, & in esse productus ut bene probat Ludouic. de Calanate consil. 26. nu. 41. quo casu non processit regula quod cessante causa, debeat cessare effectus Petri. Gejar. singul. 3. nu. 15.

18

19

In cuius rei argumentum, illud etiam facere opinor quod sola voluntas præcedens ad actum, perpenditur, ut sunt plura exempla, & præcipue L. C. Pomponij lib. 5. Ad quintum Mutium dicitur meminisse. licet, transferat ff. de Adimen. legat. vel fideicom. ubi si legatum factum Titio fuerit translatum in incapacem, licet translatio sit nulla, firma tamen remanet ademptio, quod etiam probat L. C. Papinianus in l. legatum sub conditione, in §. si. ff. eod. ibi sed, & si non valeat Donatio, tamen minuisse filix legatum Pater intelligetur, & ita in casu nostro dicendum Puto saluo &c.

20

Ego Rolandus Cauagnolius I. V. D. Casalensis
Aduocatus, & Ciuis Mediolani.

SVMMARIVM.

1. *Emptor nominis & iurium omnium, & actionum non obligatur erga legatarios.*
2. *Actionis verbo veniunt nomina debitorum.*
3. *Iurium appellatione non veniunt obligationes cedentium erga alios.*
5. *Emtor hæreditatis non tenetur erga legatarios.*
4. *Hæreditati nomine veniunt incrementa, & decrementa.*
6. *Aliud est amere hæreditatem, & aliud emere iura, & credita.*
7. *Bona triplicis generis sunt.*
8. *Hæreditas est genus mixtum bonorum.*
9. *Actiones sunt in potestate cedentium, passionem verò, v. obligat. nequaquam.*

A R G V M E N T V M.

Aquirens iura quæ quis habet in bonis, & hereditate alicuius an teneatur ad legata.

D E C I S I O C O N S V L T I V A X X X X I V.

Emitte lucem tuam Domine. Et vera creabuntur eloquia.

MORTVO D^omino Flammio Gambaloyra, cum testamento in quo fuerat institutus Carolus Antonius filius naturalis qui postmodum religionem Tertij Ordinis Sancti Francisci in grege^o fuit venerūt ad bona ipsius Defuncti M. Reu. Fratres d. Ordinis qui dicebāt se heredes ex testamento. Itē ac D. Fuluius Gambaloyra nepos ex Fratre Defuncti, qui multiplici iure pretendebat bonā ad ipsum pertinere. Vel ex titulo Donationis inter uiuos, quam pluribus iā elapsis annis antequā decederet idē D. Flaminus fecerat patri, & respectiue Patrio ipsius D. Fuluij, vel ex eo quod testamentum, cui Fratres inhiabantur esset nullū ex statuto Ciuitatis Mediolani 284. Illa persona vol. 1. in quo proposito alias scripsi.

Tandem compromisso negotio fuit controuersia terminata ex laudo in quo fuit condemnatus D. Fuluius, erga Monasterium recitati ordinis ad libras triginta sex mille Imper. comprehensus libris quatuor millibus habitis per eosdem fratres in depositum ac omnibus legatis factis dicto Monasterio, excepta elemosina faciēda pro quatuor Officijs in tribus diebus cum missis quinque, pro singulo Officio ac etiam legato Sacristæ eiusdem Ecclesiæ facto. Quibus mediātibz condemnatur Monasteriū, ad eidē D. Fuluiū, cedendum, & realiter remittendum, ac renūciandū omnia, & quæcumq; iura actionesq; & rationes quæ haberet, & quouis modo pretendere posset in bonis, & hereditate præfat. D. Flaminij Gambaloyræ, & fuit laudum ipsū a partibus emologatum solemniter.

Istis sic stantibus insurrexerunt legatarij qui plures sunt, & fidem facientes de legatis per exhibitionem testamenti obtinuerunt.

in manibus dicti D. Fuluij sequenti summam debitam dictis Reuer. Fratribus à quibus tanquam hæredibus testamentarijs præcedunt sibi satisfacti. Replicant. Fratres non teneri, cum remiserint iura sua D. Fuluij cuius nomine fit exceptio, quod ipse non est hæres patris sui, & quod laudum non facit eum hæredem.

Quæritur modo quid iuris.

Et licet hæc dubitatio grauis aliquibus prima facie visa fuerit factis, esse nichilominus resolutio si diligenter attendantur verba laudi, & exceptionum oppositarum nomine dicti Domini Fuluij cui dicti Reuerendi fratres non fuerunt condemnati ad cedendum, & remittendum hæreditatem q. D. Flaminij, sed sola iura, & actiones quas habebant in bonis, & hereditate ipsius, cum igitur emptor nominis iurium & actionum non teneatur creditoribus hæreditarijs certum est, ad ea legata non teneri. namq; actionis nomine in subiecta materia veniunt nomina debitorum tantum pecuniæ verbum, & in §. Actionis verbum. ff. de verbor. significat sicuti, & iurium omnium appellatione non veniunt obligationes cedentium, & iura remittentium erga alios tam ex propria significatione quam etiam ex natura verborum eiusdem laudi ibi. Qux, & quastam præfatum Monasterium Sanctæ Mariæ Paradisi Mediolani quam quod aliud capitulum, vel Monasterium religionis dicti ordinis S. Francisci cuiuslibet alterius Ciuitatis, & provinciæ habent, & habere possent in bonis, & hereditate præfati M. Ill. D. Flaminij Gambaloitæ. Hæc enim præstant iniuriam, quod quis habeat ius in bonis, vel quod quis sit obligatus pro bonis, & hoc est satis clarum.

Quinimo ex eo quod non cesset, nec remiserunt hereditatem dicti Reuerendi fratres consequens est, ut penes eos qualitas ipsa remaneat hæreditaria, & quod ideo ipsi teneantur ad debitam hereditatis, & sic ad legata, si Enim ex iuris dispositione ubi foret vendita hereditas cuius nomine, & accessiones, & decessiones veniunt, ut eadē l. Pecuniæ verbum cauetur in §. Hæreditas non iuris est. Emptor non potest conveniri, ut est textus in l. Ratio iuris. ff. de hæredit. vel act. vend. l. 2. C. de pact. ubi venditio hereditatis hæredem non liberat, multo minus ubi non sunt vendita hereditas, sed tantum iura, & actiones dictæ sunt. Reuerendorum Patrum, & in hoc stat punctus, qui diligenter attendendus est.

Nec valet assertio partis aduersæ quod D. Gambalotta possideat bona hæreditaria, quia hoc est absurdum, cum bona quæ ipsemet tenet, & possidet alio titulo quàm hæreditario teneat, ut puta fideicommissi, ac donationis inter vivos, præcipuus est ubi expedierit edocere, & illo interim Monasterium teneat, ut quæ si possidens l. 4 §. fin. ff. si quis omni causa.

Ad id quod dicitur summam pecuniarum quam prætendunt dicti Reuer. fratres sibi deberi esse exemptam ab omni ære alieno quatenus obiectio reflectitur in Dominum Fulvium non admittitur, quia ubi ex laudo fuisset damnatus ad ære alienum utiq; reclamasset namque bene calculatis bonis longe plus releuante parcellæ pecuniarum in quibus damnatus exiit inuncto ære alieno quam tota Massa dictæ hæreditatis. Et proinde in emolugatione laudi semper aduertit D. Fulvius, ad illam qualitatem hæreditariam quam in semetipsum noluit assumere, ne ad onera hæreditaria teneretur. Tantum igitur abest ut hæredem se fecerit, quod potius solas actiones tam reales quam personales emisse dicatur, ad formam l. finalis Cod. de hæreditate vel act. vend. circa tamen ius; & nomen hæredis aliud enim est emere hæreditatem, & aliud emere credita.

Nec admittitur opposita exceptio inutiliter facta quod scilicet dicti Reueren. Fratres teneantur releuare indemnem ipsum D. Gambalottam, à sola prætensione Monasteriorum dictæ religionis, quia hoc est quod negotium facessit pro D. Fulvio, dum enim ipsum mer acquisuisse supponitur solas ipsas prætensiones hoc est iura, & actiones non utiq; dicendum venit quod hæredis nomen assumpserit, cum obligationes hæreditarie dicantur remansisse penes dictos Reuer. Fratres qui sola incorporalia simpliciter cedere teneantur. Ut igitur vim exceptionis oppositæ quam adhuc penetrasse minime visi sunt, qui partes dictorum Pattum teneant facile quisquam intelligat, sciendum est, quod in contractu cessionis sicuti, & emptionis bona cadunt in triplicis generis, secundum legistas, Primum. n. gen^{us} est quod logice pericnem vocitant pertinens ad bona corporalia quæ corporalibus oculis subijciuntur, secundum vero ad bona incorporalia, quæ oculo non corporali, sed merè intellectuali subijciuntur quæ sunt iura, & actiones de quibus agitur. Tertium verò est, quod nō mixtū nuncupatur ut hæreditas quæ sub se continet corporalia, & incor-

poralia,

poralia, vt not. instat. in principio de reb. corpor. & incorporal. Non obstat si dicatur quod iura quæ remittere tenentur dicti Reu. Fratres dependant ex solo iure hereditario, quia dato, & non admissio cum veniant ex persona Fratris Flaminij, filij dicti q. D. Flaminij, qui poterat fortassis aliunde iura sua metiriquæ ex testamento patris, dato inquam quod res sic se haberet cessio quæ prærenditur, & ad quam fuerunt condemnati est de solis iurib⁹ actiuis, & sic de creditis, ita vt obligationes erga creditores hereditarios remanserint infixæ ossibus ipsorum Reu. Fratru præsertim qui vt in simili dicit Bald. in l. 2. Cod. de hæred. & act. num. 6. vend. actiones cessæ, vel cedendæ sunt in potestate ipsorum, qui se hæredes fecerunt. Passiones autem quales sūt obligationes nequaquam, & ita &c.

Ego Rolāndus Cauagnoliū I. V. D. Casalensis
Aduocatus, & Ciuis Mediolani.

SUMMARIVM.

- 1 Continuatam semel in hereditate, an possit prætere, quod iterum continetur.
- 2 Hereditatis petitio non datur hæredi, qui rem hereditariam aliquando possedit.
- 3 Continuatio possessionis. Cuius meminit Nou. Constitut. statui Mediolani libr. 3. de continuanda possessione defuncti est de remedijs reseruanda possessionis.
- 4 Continuatio possessionis, non datur nisi prius consideretur apprehensio.
- 5 Hereditatis petitio, est de remedijs adipiscenda possessionis.
- 6 Hereditas postquam quis semel adiuit, suæ patrimonij adempti, & amittit nomen hereditatis.
- 7 Dispositio non procedit, nisi prius verificetur præsuppositum.
- 8 Constitutio de continuanda possessione defuncti, datur ad singulas res hereditarias.
- 9 Retentio vniui Rei pro altera quando admittatur.
- 10 Retentio bonorum hereditariorum, an detur interminis Nou. Constit. Mediol. de continuanda possessione defuncti.
- 11 Uxor qua declarauerit stare dispositioni testatoris, circa restitutione dotium, non potest uti retentione bonorum mariti sui.

- 12 Retentio ad hoc ut locum habent que requirantur.
- 13 Vusufructuarius, an dicatur possidere.
- 14 Possessio civilis quoad naturalem consideratur, ut quidam virtus attractiva semper in actu permanens.
- 15 Possidens civiliter manutenendus est in possessione naturali.
- 16 Glossa in cap. licet Episcopus in verbo se non vocato de Prabend. & dignitat. lib. 6. declaratur remissive.
- 17 Vusufructuarius, qui promissit restituere finito usufructu non potest uti retentione.
- 18 Possessio quando transferatur sine actu corporali.
- 19 Vusufructus, qui finit solo temporis cursu, ita extinguitur, sicut solet extingui per mortem usufructuarij.
- 20 Traquell. in tractatu le mort sai sit le vif nu. 7. declaratur.
- 21 Hares usufructuarij detinendo bona in quibus erat constitutus usufructus proprietarium offendit.
- 22 Retentio non datur ubi non adest creditum.
- 23 Liquidum non dicitur id quod habet mixturam facti, quod negatur.
- 24 Exceptio indigens altiori indagine quando dicatur.
- 25 Exceptio requirens altiorem indaginem non impedit continuationem seu immissionem in possessionem. Et ferunt ad Nov. Constit. Baz. Mediolani in tit. de Contiu. possess. defuncti lib. 3.
- 26 Vusufructus an dicatur individuus, & quare.
- 27 Effectus nam reuiuiscit causa semel extincta.

A R G V M E N T V M

Constitutio Mediolani de continuanda possessione Defuncti sub libro tertio an pluries cōpetat, & an pleribus vicibus possit intentari eiusdem constitit remedium.

Constitutio prædicta an tollat retentionem in creditore hereditatis, & præsertim in usufructuaria.

DECISIO CONSULTIVA XXXVI.

Emitte lucem tuam Domine. Et vera Creabuntur eloquia.

Remedium remedium continuanda possessionis non competere D. Catharinae Marinæ de Siccis heredi, aduersus usufructuariam finito usufructu dixit D. Anna Inzagade Porris, ex eo quod istud non sit remedium reiterabile. Cum enim semel continuata fuerit in hereditate prædicta.

dicta.

dicta. Iterum continuanda non est. Instar petitionis hereditatis quæ non datur heredi, ad eam rem hereditariam quâ aliquando possedit. Instar interdicti quorum bonorum, quod similiter non competit ei, qui semel possedit vrex Matanta, & alijs not. Menoch. de Adipiscend. Remed. r. nu. 29. & de petitione hereditatis scribit Alex. in consil. 152. in causa, & lite nu. 7. vol. 6. quem in proposito allegauit, Celeberrimus. l. C. Dominus aduocatus partis aduersæ.

Sed eadem obiectione minimè obstante, veriore sententiam iuris esse crediderim quod sit interuentum remedium, continuandæ, cum enim istud sit reuocantiæ possessionis non est minim. quod potuerit reiterari quia qui est in possessione non prohibetur iudicem adire pro manutentione, & confirmatione suæ possessionis, quare, & in istam causam videmus passim concedi edictum. Ne vis fiat ei &c. quod optime competit possessori qui possessionem suam Prætoris auctoritate assecutam tueri vult, vt late scribit. Menoch. de Retinend. remed. r. nu. 6. & infin. Et proinde tantum abest, vt possessori non competat vt immò vero possessori detur, non enim datur confirmatio possessionis seu continuatio nisi prius detur ipsa possessio ex causa philosophantium sententia; quod non datur qualitas sine subiecto. l. eius qui in prouincia ff. si ceter. per.

Nec valet argumentum à petitione hereditatis cum desumatur à diuersis illud enim adimplendæ hoc autem retinendæ possessionis remedium est, ita; vt non possit de vno ad aliud inferri vol-gata. l. Papinianus ex illi ff. de iur. iur.

Ratio bonorum diuersitatis patet, quia petitio hereditatis postquam ad finem suum perducta est, ita vt qui ex ea egerit, possessionem bonorum hereditariorum nactus fuit vt heres, extincta remanet; nec ideo reiterari potest, quis eadem bona desinunt esse hereditaria; sed sunt bona propria heredis; vt ex Glof. & Doctoribus ad l. primam §. veteres ff. de Acquir. possess. & l. Heres periculum ff. de Acquir. hereditas ad l. sed si plures §. filio ff. de vulgari & pupill. substit. notat idem Alex. in d. consil. l. r. nu. 1. lib. sexto & fin. non est mirum si amplius non possit, vt heres pretendere quod bonorum hereditariorum, quæ iam naturam suam amiserunt. Possessor constituitur.

At in casu continuandæ possessionis bonorum Desuincti, cessat ratio

7

deducta, quia continuatio iam inponit possessionem, vt super dictum fuit non enim procederet Noua Constitutio, nisi pręsuppositum prius verificaretur. Glosa est in verbo aduocandum, ad l. Mancipia Cod. de seru. fugit.

8

Quibus proinde sic attentis. Addendum est, quod aut D. Inzagha prętendit D. Catherinā fuisse, & esse in possessione honorum de quibus agitur. Et res est, expediri aut contrarium supponit, & obaudienda venit, quia lex ipsa sic possessionem tribuit ei qui hæres est, vtriusque in quo non cadit hæreditaria qualitas vel titulus habitus a defuncto denegetur.

Quod in tantum crediderim posse extendi, vt locum sibi vindicet contra quemuis pręsuppositum creditorem hæreditatis sensus enim Nouarum Constitutionum is est, quod eodem iure censetur esse possessor hæres institutus, quod erat Defunctus, atqui si viueret Maritus D. Annę, utiq; pro prætensis fructibus expediret eidem quod dimissa possessione, yri sui in sum ageret. Ergo, & idem erit agendo contra heredem, & huc pertinent ea quę dixi alias pro eadem D. Catherina in tertia consultatione cuius caput est retentionem honorum, & registratur hoc libro sub Decisione Consultationis 16. nu. 6. & infio.

Rursus non recedendo à competentia tentata a Glorioso dicimus iuridicam fuisse petitionem D. Catherinę super continuatione, ex eo capite quod finito usufructu ea sibi datur cōtinuatio respectu fructuum, quę ab initio reseruato usufructu mulieri relicto data fuerat, & sic ex quo primo loco non fuit petita continuatio plena, & perfecta, potuit secundo loco reiterari, & ad integrum negotium reducere, exemplo intenditi quorum honorum sic ex Glos. Rubric. Cod. Quorum bonorū in verbo, & non redditur. Voluit Menoch. de Adipisc. remed. primo nu. 31.

9

Istis sic positis ad alia descendendo, dicitur quod circumscripta pro nunc disceptatione super veritate distinctionis, quod scilicet tunc demum vna res pro alia possit retineri, quando res quę retinetur pro vno debito fuerit eidem obligata pro alio ad mentem l. vnica. Etiam ob oblitographiam pecuniam dicendum videtur quod Nos non versamur in terminis dictę distinctionis, vel quia obstante Nou. Constitut. constituant possessionem defuncti in heredem cessat titulus retentionis, vt iam diximus recte in Tertia consultatione, vel etiam quia Domina Anna,

10

nunquam

nūquam declarauit retinere bona mariti pro dotibus. Quinimo elegit stare de positioni testamentarię per quam data fuit dom^o testatoris pro dotibus prædictis, vt sunt acta publica, quo casu sicuti non potuit. Quinimo noluit D. Inzagha retinere bona pro dotibus, sic non verlamur in casu distinctionis quod ei liceat bona mariti, quia iam deliberauerat domū ipsam retinere pro dotibus suis.

Ad aliud obiectum, quod requisita ad retentionem non coniunctiue, sed disiunctiue considerata sint respondetur id ipsum verissimum esse, vel quia sic declarat. Bald. in l. penult. num. 1. Cod. de non numer. pecun. & qui eum sequuntur vel quia vnūquodq; ipsorū requisitorum retentionem de per se iustificat, vt puta quia idem sit pactum contrahentium, quod iudicis decretum, & vacans possessio operatur vt interim de nullius præiudicio agatur. Quatenus autem replicatur testiū hoc requisitum interuenisse hoc est de quo agitur negat. n. D. Caterina idipsū posse sustineri in facto, cum ipsa possessio iam fuerit p̄enes eam.

Neq; ipsius hæredis ius deterius faciūt auctoritates scribebantur singulari ordine recensitæ per Dominū Aduocatū partis aduersę quod vsufructuaria possidere dicatur, saltē naturaliter, quia isto quod iusta ipsorū sententiam detur naturalis possessio in vsufructuaria attamen est verum quod etiam tunc non sibi sed proprietario possidet, qui vsumfructū nudū habet, dicitur, n. tūc proprietarius possidere animo proprio, & corpore alieno, vt notatur in l. Qui vniuersas quod per colonam. ff. de acquir. possess. faciunt quę notātur in Paraphrasi ad Decis. Consult. 26. sub nu.

Et omni casu ratione proprietatis, & ciuile possessionis trahitur in consequentiam finiti vsufructus quoquomodo id agatur naturalis possessio consideratur enim in ciuili quædam virtus attractiua quoad naturalem semper in actu permanens, vt scribit Natra conl. 563. Ista D. Bartholomęa in fine. Quare eadem naturalis consideratur quoad ciuilem, vt quid accessorium. Rugin. conl. 23. nu. 62. lib. 2.

Quare bene dixit Rota Romana in nouissima decisione 19. cum. Fin. ex instrumento nu. 12. lib. 2. habentem ciuilem possessionem manutenendum esse in naturali pro qua dari censuit Rota interdictum vj possidetis, cum habens ciuilem dicatur turbari per retentionem naturalis possessionis. Ex lal. in l. clām. possi-

dere §. Qui ad Nundinus nu. 62. ff. de Acquir. possess. Menoch
 qui plura cumulat de retin. possess. remed. 3. num. 22. cum seq
 Et huc intrant considerationes quas deduxi in secunda consul-
 tatione, quæ incipit hæredi Agenri sub numero 8. & infra, & est
 registrata in præsentis libro sub Decis. Consult. 2. §. quò loci de-
 monstratum fuit glos. in cap. licet Episcopus in verbo te non
 vocato de præbend. & dignitat. lib. 6. non officite.

Quinimò ex quo dixit usufructuaria velle vii, & frui, vsq; ad certū
 tempus intra illud præsuppositum naturalem possessionem re-
 tinuisse dicitur, & non ultra, in tantum quòd detinuisse cen-
 setur attenta præfæctam promissione facta, de restituendis bonis.
 finito usufructu. Vt aliàs dictum fuit.

Nec admittitur consideratio, quòd quicquid sit respectu Domini
 illud ipsum non obtinet locum in possessione, quæ siue corpo-
 rali actu non transfertur, ex las. in l. 2. Cod. de iure emphyteut.
 nu. 703. Quia responderet satis esse quòd per lapsum temporis,
 & purificatam conditionem expitauerit illa detentatio, seu natu-
 ralis, & qualis qualis sit possessio, quæ proinde statim accedit ci-
 uili, vt dictum fuit. Vnde non potest censeri vacans, cum traha-
 tur à ciuili, quia proinde vim attractiuam habere dicitur, quæ
 semper censetur stare in actu, quòdusq; scilicet iuncta est naturalis
 possessio ciuili.

Nec iuuat allegata distinctio quot aut sumus in usufructu finito per
 mortem, aut adhuc viuente fructuario vrex Tiraquell. in tract.
 le mort. sai sit le vis. n. 7. quia responsum fuit distinctionem
 non procedere vbi finit usufructus solo temporis cursu, quia
 iure sic extinguitur sicuti per mortem. Ea etenim possessio quæ
 usufructuarius habere supponitur, eatenus se protendit quate-
 nus petitur lex concessi, & recepti usufructus, & non ultra & sic
 se declarat. Tiraq. ad l. si vnquam in verbo reuertatur Cod. de
 Reuoc. donat. nu. 340. & seqq.

Quod verò dicitur in hærede usufructuarij finito usufructu dati
 detentatione sine vitio non admittitur quia qui detinet Domi-
 num offendit, & cum turbare dicitur, ex las. in d. §. Qui ad Nun-
 dinas nu. 62.

Nec dicatur quod ius retentionis habeat D. Inzagha, quia hoc non
 admittitur ex iuribus abundè deductis, vel etiam quia de nullo
 credito fuit edoctum, quo casu nedum compensatio nō admit-
 titur

itur, sed nec etiam retentio, & ita coruunt quę dicta sunt de differētia inter vnum terminum, & alium, præsertim etiam quia non fuerit in possessione, vt aliàs demonstratum fuit.

Quod autem affirmatur de liquidatione crediti. Pars Marina non admittit. Quinimo supponit fructus fuisse consumptos in utilitatem vxoris, vt ex confessione ipsius demonstrauit dum dixit emisse Rhedam, & equos ex sui ordine, & de pecunijs suis. Quinimo quatenus opus est testibus etiam id ipsum probare cōrendit, quo casu non potest dici de liquido, vel de incontinenti liquidado, quod enim mixturā facti habet altioris dicitur esse indaginis, vt not. ex Gozadino, qui ex aduerso allegatur in consil. 100. nu. 2. 1. vlt. quod etiam concursus plurium iurium ad fauorem Dominę Catherine operatur, vt res dicatur, requirere altiorē indaginem, vt bene probat Riminald. iun. consil. 69. Ill. Comites nu. 15. 16. & 17. vol. 1. vbi opportunē concludit eum Dec. in consilio 588. quod nec ideo admittitur eorum cognitio ad impediendam contrauentionem quinimo nec etiā immisionem in possessionem hereditatis inferendo quod aliàs posset quodammodo dici hereditas spoliata in persona scilicet heredis, quę proinde foret reintegranda, quia si procedūt in materia adipiscendę, multo magis in remedio retinendę, vel recuperandę, vt putat Oza. decis. 3. nu. 36. de retinenda agitur ex vi Non. Constit. de contin. possessi. def. item, & de recuperanda, seu quasi respectu præsuppositę naturalis, vt ex Rim. iun. loco relato, & Afflic. decis. 119. in fine colligitur.

Dum verò negatur relicta per primum virum D. Annę non fuisse in xulū compensationis tollitur ex negatiua ea iuribus adductū tū præcipue, quia in exonerationem conscientię sonat relicti, & vt occasio litis auferatur, cui rei non video responsum. Ad vltimum, quod D. Catherine non valeat propria auctoritate ingredi bona stabilia ex eo, quod quoad mobilia iudicialiter agat. Respondetur hoc non officere, quia cum separata, sint bona mobilia à stabilibus non datur consequētia. Nec valet consideratio indiuiduitatis deductę ex vsufructu quia sicuti iā extinctus fuit vsufructus, cessat illa seruitus mixta, ex qua indiuiduitatem metitur pars aduersa, res enim ad primum statum reuersa est. Et extincta causa non reuiuiscit effectus cap. cum cessante de appellat. cum mult. alijs.

Ex quibus omnibus sic ex tempore deductis cum maior sit instantia quam temporis opportuna concessio. Pro D. Catherina iuxta per eum petita pronunciandum censeo, Saluo &c.

Ego Rolandus Cauagnolius I. V. D. Casalensis
Aduocatus, & Ciuis Mediolani &c.

Et ita de anno 1612. die vltima Augusti in mane præstantissimus
I. C. D. Ioseph Latuada Vicarius Prætorius pro D. Catherina
Marina de Siccis pronuntiauit vt sequitur.

Viso præcepto, &c. ordinauit, & ordinat, Declarauit, & declarat.
persistendum esse in dicto præcepto per eum D. Vicarium concessio
ad instantiam dictæ Catherinæ, præceptum autè per eundem
D. Vicarium concessum ad instantiam d. Annæ tollendū
& reuocandum esse, quoad omnem effectum, prout tollit. Et
reuocat, & præfatam Annam teneri omnino consignare, & restituere,
dicta omnia bona, & iura eidem ad vti fruendum relicta
supra scriptæ Catherinæ, præstita tamen prius per eam Catherinam,
fideiussione de soluendo dictæ Annæ, quicquid facta dicta
restitutione declaratum fuerit sibi de iure deberi per dictam
Catherinam vti hæredem præfati Io. Andreæ. Vtcrius dictam
Annam absoluit ab expensis in præfenti causâ factis, ob iustam
causam litigandi resultantem ex dubijs. iuris Articulis, vt suo
firmauit iuramento, saluo, & præterquam a medietate honorarij
soluti, & salarij si quod solui debet pro præfenti ordinatione
iudicio Dominorum Abbatum Nor. ad quam medietatem dictam
Annam condemnauit, & condemnat versus dictam Catherinam. Et ita &c.

Latuada Vicarius cum iuramento vs supra &c.

Ab ista sententia appellauit mulier, cui rei vtrobuiam inter partes
vixit, recurrendo ad Excellentissimum Senatū Mediolanē ob
tinuit, quod mobilia restituerentur eidem proprietarie media
fideiussione, & in reliquis constituto, quod appellatio sit euident
ter calumniosa exequatur sententiæ an autem appellatio sit not
orie calumniosa. vide quæ in proposito scripsi, infra sub Decis.
Consult.

S V M M A R I V M.

1. *Scias Excellentissimus Mediolani, solet rescribere Iudici, quod reyciat appellationem si cõstiterit ei, quod manifeste sit calumniosa.*
2. *Litigantium mos est, appellare etiam quod non fini graui.*
3. *Veniens contra propriam, & iuram promissionem, dicitur calumniari, & num. 16.*
4. *Vsufuarius condemnatus ad restituendum bona, finito vsufructu restitutionem facere promiserit cum iuramento an, & quando dicatur calumniari.*
5. *Calumniari dicitur eo ipso, quod quis non probat id quod dicit.*
6. *Delinquit quis magis commitendo, quam omittendo.*
7. *Calumniari dicitur, qui faciendo actum prohibitum à iure.*
8. *Calumniatur qui bona alicuius aufert, & detinet.*
9. *Reservatio quando nihil operetur.*
10. *Exceptiones regule, ubi verba repugnant, non attenduntur.*
11. *Iurare in dolo proximo suo, quando quis dicatur.*
12. *Exceptio debet esse de regula.*
13. *Reservatio contra naturam actus, & legis prohibitionem non valet.*
14. *Calumniosa dicitur omnis interpretatio, quæ datur ad verba clara.*
15. *Calumniari dicitur, qui pariem moratur, & frustratur, litem differendo.*
16. *Aliud pro alio creditori solui non potest.*
17. *Contrariorum debet eadem esse disciplina.*

A R G V M E N T V M.

Appellatio quando dicatur calumniosa, ita ut per ludicè sit reycianda, & discutitur materia, quando quis dicatur calumniari.

DECISIO CONSULTIVA. XXXVII.

Emitte lucem tuam Domine. Et vera creabuntur eloquia.

Appellauerat pars victa à sententia Doniini Vicarij Prætorij, quæ dictum fuit: cum teneri ad restitutionem bonorum mobilium, & immobilium. Hæredi ob finitum vsufructum, præstata fideiussione ut in sententia contine-

tur, cōqueritur pars victrix, quòd ad calumniā deducitur appellatio, & proinde obtinet rescriptū ab Excelsis. Mediol. Senatu in hanc formam, vbi cognoscatis narratam appellationem esse manifestè calumniosam, narratam, ordinationem vestram executioni mittatis, & congruis hoc rescriptum l. postquam legatum ff. de hereditat. petit. ibi negandam esse, scilicet si manifesta calumnia sit. Bart. in l. 1. §. interdum ff. à quib. appell. non licet. Menoch. de arbitrat. cas. 197. in principio.

Dubitatio autem oritur, nunquid appellatio prædicta sit manifestè calumniosa. Et in hoc articulo, res satis expedita videtur, quòd pars victa ad nullum alium finem, quàm vt iudicato moram faciat, appellationis iudiciū proponere intendit iuxta fere cōmune votum, eorū condempnatorum, qui plerumq. sic faciūt, vt frustratoria cunctatione victorem faugent, & ad secundam iudicati executionem, aut ad transigendum de eo, quòd adhuc cōtrouersum est, adigant, calumniam autē, vel ex propria ipsius confessione, vt ex multis alijs rerum argumentis, facillime apparere quilibet diiudicare poterit.

Siquidem tota res de qua agitur ea est, quòd inuito præsuppositi crediti, quod cum herede habere vociferat. Ea bona hereditaria quorum vltima duranti viduitate legato primi viri sui poterit frui, retinere pretendit, sed inanem fuisse hanc exceptionē, & restitutionis exculpationem hinc percipiat, cui iudicandi munus meritò datum fuit, quòd contra propriam, & iuram promissionem venit Inzagha, qui recipiendo vltimum fructum de manu heredis, obligauit semetipsam ad illi restituendum bona finito vltimofructu, & ita sequuto transitu ad secunda vota, quo casu nulla maior uideretur calumnia dari, quàm fidem datam fallere, l. 1. ff. de cōstit. pecun. sicut enim fidei humanæ nihil æque congruit, quàm ea quæ inter ipsos homines placuerunt, seruare, sic nihil magis deceat, quàm fidem fallere sumpto argumento, ex recta, & obliqua dispositione l. primæ ff. de pact. Quinimo si calumniari dicitur, qui eo ipso quòd non probat glol. fin. in l. 3. §. Idem diuus ff. de testib. etiam quòd excipiendo rei cōuenti vicis sustinet, vt ex l. 1. & 2. Cod. de Aduocat. diuers. iud. & cap. cum dilectus extra d. calum. probat Natta in consil. 3. 1. Omnipotēti Dei na. 8. ubi. 1. multo magis is ipse de calumnia poterit redargui, qui contra promissionem venit, magis enim de-

linquere dicitur quis in committendo, quam in omittendo. 6
 Barn. in l. 3. §. si filius familias, l. 2. ff. de pecul. & facit in pro-
 posito id quod norant Bald. & Alex. in l. si idem §. quod si mu-
 tuo ff. de iurisd. omn. iudic. Quod scilicet calumniari dicatur
 is, qui facit actum a iure prohibitum, prout est recusatio pro-
 missæ restitutionis bonorum hæreditariorum q. D. lo. Andreæ 7
 primi uiri sui, quod etiam probat. Rebuff. ad constitut. Reg. in
 traç. de litter. obligator. artic. 10. glos. 1. num. 3. & ad l. si ca-
 lumniator l. 33. ff. de verbo. significat. uers. Dicit etiam, cum
 quocumq. Thostad. in cap. 2. primi Regum. q. 4. potest D. Cather-
 rina hæres congruè dicere, quod in casu suo dicitur pars ad-
 uersa calumniari, bona ipsius auferendo, & retinendo iniuste sub
 quæsito colore retentionis, ob præsumptum creditum, quod nec in 8
 substantia admittitur, nec data substantia, potest citra longam
 temporis intercapedinem liquidari, cum non leuem mixturam
 facti in controuersiam uenire fas sit, & Huc intrant considera-
 tiones factæ, in alijs iurium allegationibus, quarum caput est re-
 tentionem bonorum, ubi ad oculum demonstratur, non esse lo-
 cum alicui retentioni ad immorandam bonorum restitutionem.
 Nec præmissis aduersatur consideratio, quod mulier in instrumē-
 to præstitit fideiussoriz cautionis, & factæ promissionis de resti-
 tuendo, reseruauit iura sua, quia responderetur ipsam reseruatio-
 nem non trahi ad articulum retentionis, sed tantum ad id præ-
 iudicium quod posset considerari, ob taciturnitatem ex qua for-
 tassis potuisset inferri ad remissionem iuris, non enim referenda
 venit reseruatio ad negatiuam restitutionis bonorum, quia hoc 9
 saperet dolosam correctionem quod est absurdum, namq. perinde
 esset ac si dixisset usufructuaria. Promitto restituere bona fini-
 to usufructu, cum reseruatione quod non promitto, quia volo
 eadem retinere pro meo credito, qui actus cum ex sui natura re-
 gula exceptionis assumat, ut ex Bartol. scribit, Decianus respons.
 32. tamen si putem nu. 126. vol. 2. merito potest obijci, quod
 alius sensus non caderet, in quo posset verificari reseruatio vel
 exceptio facta quate ut sustineatur regula, dicendum venit, q. re-
 seruatio sit omnino inutilis, & superflua, siquidem ere est, quod 10
 ubi verba exceptionis repugnant regulæ, non attendantur, ut
 pulchre norat. Riminald. iun. consil. 481. & prima considera-
 tione nu. 46. cum duobus seqq. & nu. 73. vol. 5. ex Doctrina.

Cattrensis in l. in hijs ff. de legib. alias defraudata remaneret heres, & proprietaria, quæ posset obijcere, quod per ea verba reservando usufructuaria sibi retentionem bonorum. Iuraverit iuxta dictum Psalmistæ in dolo proximo suo, quod fieri tunc dicitur quando quis aliter quam facturus sit, promittit, vt sentit gloss. ordinaria ad Psalm. 23. Ad versic. Nec iuravit, præsertim, quia non est verisimile quod huic reservationi hoc modo concepit heres proprietaria consenserit, quia alias contrahentes fuissent sibi contrarij, & se correxissent immediatè, vt perpendit Decianus loco citato, cum quo sub nu. 128 concludendum venit, quod ad hoc, vt exceptio quæ nascitur ex reservatione, sit de regula prout esse debet l. nam quod liquidè de pæn. legat. sequitur quod firma manente regula, sola generalitas quæ cadit ab ea restringatur, & sic illa remissio iuris quæ nulla adiecta reservatione potuisset inferri, per simplicem bonorum restitutionem, quinimo vbi nihil posset operari reservatio, non propterea invalidabitur actus. Et huc intrat decisio lo. Andreæ in Addit. ad speculat. in tit. de nat. ex lib. ventre. in ult. Addit. cuius in proposito meminit. Decian. respons. 12. circa primum num. 25. vol. 2. quòd quando reservatio est contra naturam actus, & contra legis prohibitionem, non valet, etiam si in nullo vel minimo posset verificari. Vnde si Pater emancipando filium reservauerit sibi usufructum omnium bonorum quærendorū per filium, emancipatio firma remanebit, & talis reservatio nihil operabitur, quia erit contra naturam emancipationis citat. Old. consilio 214. in fin. Rom. singul. 309. Gerard. de Pet. Sancta singul. 76. & la l. in Auth. ingressi ad fin. Cod. de Sacrosanct. Eccles. & in l. pri. col. penult. Cod. de pact.

Et ita ex istis crediderim satis esse manifestam calumniā, per gloss. in l. Quicquid astringendæ ff. de verborum obligat. vbi dicitur, quod omnis interpellatio ad verba clara prout in casu nostro ob expressè promissam restitutionem finito usufructu, dicitur calumniosa, quod probarunt. Ripa in l. vbi pure §. 1. num. 5. Et Nicolaus Reulnerius conf. 8. legatum familiæ nu. 114. lib. 3.

Insuper accedit, quod data negatiua retentionis, quæ certissima proponitur. Ea deducitur consideratio manifestæ calumniæ, quòd pars aduersa moratur, & differt litem, vel frustratur, & frustrat vexat proprietariam, quod propriè dicitur calumniari l. si ca-

lumnietur ff. de verborum signifi.

Rurfus in euidenti calumnia dicitur pars aduerfa faciendo contra promiffionem, & pactum iuratum fuper reftitutione bonorum in cafu tranfitus ad fecunda vora: Bart. in confil. 64. fuper puncto nu. 2. lib. 1. quę refert, & fequitur P. Rebuff. de litter. obligat. artic. 73. gloff. 2. num. 4. cum quo poffumus etiam in propofito dicere, reftutare euidentem calumniam ex actis, & legitimis preſumptionibus reſultantibus ab eis per l. licet. ff. de legat. 2. & Bart. in l. fin. ff. de Publ. iud. ex quibus probatur quod nulla faltem iuridica preſumptio potuit cenferi ad retardandam reſtitutionem bonorum inſtar eius qui procurauit tranſigere fuper eo de quo nulla lis erat, nec probabiliter eſſe poterat, vt meminit. Magon. decif. florent. 85. vigebar olim nu. 4. & ſeq.

Vltius notandum putamus quod hæc appellatio propriè nõ ſeruit de aliquo Parti, quæ illi innititur, cum in nihilo proſit nãq; ſi pro cautione crediti retentio proponitur, ſatis remanet illi ſatisfactum per oblatam, & præſtitam fideiuſſionem, ſi verò præſtenditur retentio in cauſam ſoluti, hoc eſt erroneum, quia ſicuti aliud pro inuito creditori ſolutio non poteſt. Sic è conuerſo debitor quantitatis non cogitur ſoluere in bonis, ſiue mobilibus, ſiue immobilibus l. 2. §. mutui ff. ſi cert. petat. & l. cum à quo C. de ſolut. contrariorum enim eadem debet eſſe diſciplina l. 2. ff. de Hijs qui ſunt fui, vel a lien. iur. Et proindè cum pateat retentioni non eſſe locum, negari non poteſt, quia appellatio ſit friuola, & calumnioſa, quia tēdit contra fidem datam, de reſtituendis bonis, & eſt ſine grauamine cap. vt debitus de appellat. Quam, propterea debet D. Iudex ſatisfaciendo, & iuri, & animarū legi, ſeu reſcripto Excellentiffimi Senatus, omnino reiſcere, & ita &c.

Ego Rolandus Cauagnolius I. V. D. Catalenſis
Aduocatus, & Ciuis Mediolani &c.

SUMMARIVM.

- 1 *Emphyteusis an possit alienari in Ecclesiam, Communitatem, vel Hospitale, & seu locum Pium.*
- 2 *Emphyteusis alienatio, non valet ubi deterioresur conditio.*
- 3 *Emphyteusis alienata in Hospitale sic de facili non reuertitur ad dominum, quia non moritur.*
- 4 *Communitas, vel Hospitale nunquam moritur, sed continuatur in diuersis suppositis.*
- 5 *Emphyteusis non potest transferri, nisi in personam eiusdem conditionis, cuius erat primus Emphyteuta.*
- 6 *Emphyteusis Ecclesiastica, non transit in aliam Ecclesiam, quod amplia, ut ibi.*
- 7 *Patrum de non alienando emphyteusim in Ecclesiam valet, & numero 9.*
- 8 *Vincula plura magis ligant, quam vnus.*
- 10 *Prohibitio facta de non alienando emphyteusim in Ecclesiam, vel Hospitale, quid operetur.*
- 11 *Prohibitio legis, & Homini, de non alienando facit, ut non permittatur alienatio in casibus alias permissis.*
- 12 *Prohibitio Homini quando concurrat cum prohibitione legis, semper aliquid operatur, prout dispositionem iuris.*
- 13 *Emphyteota contraveniens Pacto appposito in inuestitura, cadit à iure suo.*
- 14 *Etiā quod peccaret omittendo.*
- 15 *Etiā si pactum esset contra naturam emphyteusis.*
- 16 *Melioramenta differunt à iure Emphyteutico.*
- 17 *Clausula et quibus dederit, quomodo sit intelligenda in emphyteusi.*
- 18 *Genu restringitur per speciem exceptā.*
- 19 *Receptio Canonis cum reservatione quid operetur.*
- 20 *Caducitas non censetur remissa per receptionem Canonis, ubi ignoratur incursum illius.*
- 21 *Succedens in locum alterius, habet probabilem ignorantiam qualitatis rei.*
- 22 *Reservatio conseruat ius illatum.*
- 23 *Illatio non fit ex diuersis.*
- 24 *Praeiudicans sibi in vno, non videtur in omnibus sibi praeiudicare.*
- 25 *Ignorantia in dubio praesumitur.*

26. Scientia sua, si uim durare uoluit, potest impu-
 27. Prælatum non potest alienare inuestitura rei emphyteutica.
 28. Taciti non est maior, quantum, quam expressi.

ARGVMENTVM.

Emphyteusis Ecclesiastica, an possit in aliam Ecclesiam, vel Hospi-
 tale alienari, & transferri, & quid operetur pactum appositum,
 quod non possit legari alicui mulieri Ecclesie, vel loco Pii,

DECISIO CONSULTIVA XXXVIII.

Emitte lucem quam Dñe. Ea uera Creabuntur eloquia.

Valtionis propositæ resolutio ad fauorem Parro-
 chialis Ecclesiæ S. Syluestri Ciuitatis Mediolani,
 duo habet solidissima fundamenta, quorum pri-
 mum ex prouisione legis, alterum uero prou-
 sione hominis descendit.

Quod de primo dicitur, robur assumit ex fami-
 gerata conclusione iuris, quod resemphyteutica

sic conditionata videtur, quod nō debeat in Ecclesia Commu-
 nitatem uel seu Collegium uel Xenodochium alienari, nō enim
 ualens illius translatio in aliū, quando deterius fieret ius Domini
 dicte, uel notatur in Auth. sicut alienatio Cod. de Sacrosanct.
 Eccles. & in §. si uero contigerit. Auth. de alien. & emphyteut.
 l. fin. & ibi notant omnes, Cod. de iur. emphyteut.

Atqui ubi daretur validitas dispositionis testamentarie facta de
 eadem re emphyteutica per Petrum Franciscum Collā, in Hospi-
 tale Maius, utiq; deterius fieret ius dicte Ecclesiæ, quæ prout
 de priuatis iure suo, cum enim Hospitale prædictum regula-
 ritate non ualeat alienare, nec conditionem suam deterius fa-
 cere, hinc erit detrimentum, quod Ecclesia S. Syluestri non pos-
 set a modo habere laudimium, uel etiam, hinc aliud maius dam-
 num contingeret quod res ipsa ut in Hospitale fuerit translata nō
 ita de facili poterit cadere in commensum, quare deficit spes con-
 solida diuile dominium cum dicto, sic notat speculator de
 emphyteusi §. nunc aliqua u. l. 4. l. quod etiam probat. Oldra-

4 dus consil. 17. quidam Clericus nu. 17. vbi difficultatem caducitatis perpendit, & reuersionis. Quinto cum dictum Hospitalitale sit perpetuum, quod nunquam moritur, sicut faciunt personæ priuatæ, quibus fuerit emphyteusis concessa cap. si gratiosè de rescript. in lexto, semper etiã sic continuatur licet in diuersis suppositis, vt semper idem dicatur l. proponebatur ff. de ludic. & sic omnino deficit spēs vt possit ad Ecclesiã quandoq; reuerrere, vt perpendit. Cardin. Zabarella consil. 34. circa primū dubium nu. 3. Guid. Pap. consil. 139. litterę delphinales nu. 6. in fine, vbi dicit emphyteusim non posse transire in manus mortuas. Alex. in consil. 9. viso Themate suprascripto. nū. 5. lib. 3. vbi reincidento in sententiam Oldradi cōsiderat, quod interest Ecclesię quod emphyteusis transferatur in personam quā inspecta facilius res ipsa redire possit ad Ecclesiã. Vt quia sit persona, quæ a communiter accidentibus possit mori sine descendētibz.

5 Quate nō immeritō dicit Cabalinus Milleloquio 164. emphyteusis ex sententia Io. Andreæ ad speculatorem quod summa equitas patitur, quod ipsa translatio fiat in personam eiusdem conditionis, cuius erat emphyteuta, & in proposito plures auctoritates adducit, quibus addenda sunt, quæ dixerunt Ruin. consil. 23. quia in facto num. 34. vol. 5. & Mar. Anguil. in consil. 6. præsens controuersia nu. 5.

6 Quorū dicta procedunt nulla habita consideratione, quod emphyteusis ab Ecclesia dependeat, quia non ideo minus prohibetur transferri in aliam Ecclesiã, ac si dependentiam haberet a priuato, esto etiã quod fieret translatio in Ecclesiã dominantem, quinimo etiã quod fieret in capitalom dictę Ecclesię ex qua pendet emphyteusis vt probat Cabalinus loco citato. Alterū fundamentum cui innititur Parochialis Ecclesiã S. Siluestri descendit ex particulari prouisione hominis, & solemni pacto appposito, quod emphyteota, & eius successores nō valeant, ius ipsum melioramentorū dare in dotē alicui mulieri minusq; legare alicui Ecclesię Monasterio, seu Pio loco, & desumpta est ista cautela ex traditis per specul. in d. titulo. de emphyteusi §. nunc aliqui de iure emphyt. nu. 42. vbi dicit quod hodie prouinciales in instrumentis modernis apponunt, quod emphyteota possit transferre in alium excepis Ecclesijs siue Sanctis Cler-

ricis, seu militibus, ex qua proinde multa specialia inducuntur ad propositum.

Primum est, quod duplex prouisio consideratur ad fauorem dictæ Ecclesiæ vna scilicet legis, altera vero hominis, quo casu possum⁹ opportune dicere quod fortior est prohibirio alienationis in dictum Xenodochium, plura enim vincula magis ligant, quam vnū, l. Balista, & ibi notant scribentes ff. ad Senat. Conf. Trebb. Bartol. in l. cum scimus. Cod. de Agricol. & consil. lib. 11. §. sed hodie institut. de Adopt. §. primo Authen. de Consanguin. & veterinis Port. Imol. consil. 10. col. 1. & 2.

In tantum quod sequuta alienatione in personas prohibitas, nedū ex lege, vt notat glossator in cap. potuit extra locati, in verbo prohibentur verum etiam ex pacto præciso inter contrahentes inito, quod omnino seruandum est l. 1. 2. & 3. Cod. de iur. emphyt. speculator loco relato, statim incurritur caducitas, & expirat emphyteusis, quia bona redeunt ad Ecclesiam respectu vtilis Dominij vt ex l. si ita quis 135. §. ea lege ff. de verbo obligat. notat Bartol. in §. primo Auth. de alienat. & emphyt. ex cuius Doctrina colligitur secundum speciale ad fauorem dictæ Ecclesiæ quod cōcurrente prohibitione hominis, emphyteusis quæ alias posset trāsire in Ecclesiam, Monasterium, vel locum Pium, saltem durante vita emphyteote, vel etiam respectu pretij, & estimariationis, ita vt sola facultas resideat in domino directo bona retrahendi, restituto pretio, nequeat contractus vi pactionis transire in ipsum locum Pium, sed reuertitur ad superiorem suum, & istud dictum probat Paulus de Castro in Auth. ingressi Cod. de Sacrosanct. Eccles. nu. 2 §. cōferunt notata per Treutacin. quiū variat. resolut. lib. 3. resolut. 1. sub tit. de iure emphyteut. & hoc est instar rei suppositæ fideicomisso, in qua nedū legis sed etiam ipsius testatoris interuenerit prohibitio expressa, quo casu ob duplicem prohibitionem secuta alienatione locus est fideicommisso, vt est textus in l. cum pater §. libertis ff. de legat. 2.

Et huc pertinet ea iuris conclusio quæ habet quod vbi concurrat duplex prohibitio legis scilicet, & hominis intelligitur prohibita alienatio etiā in illis casibus, in quibus de iure speciali fieri potuisset si sola legalis prohibitio interuenuisset sic probatur per l. 2. Cod. de vfucapio, pro Emptore, secundum intellectum Bartoli in l. filius familias §. Diui. ff. de legat. 1. quod etiam probant.

12

glos. in cap. licet mulieres de iureiur. lib. 6. & in cap. verum de cond. appol. & Bald. in cap. primo §. præterea de capit. Conrad. ubi etiam prohibitio hominis, & contrahentium domum alienando concurrit cum prohibitione legis, debet aliquid operari ultra prohibitionem iuris Corbul. de iure emphyt. de causa priuat. ob. alienat. Ampliat. 10. nu. 3.

13

Et ita ex istis concluditur. Emphyteusim prædictam de iure transire debere ad Ecclesiam suam, ex qua ortum habuit, & illius extare Xenodochium in capax nulla habita ratione obiectionum, quas audio circumferri. Nunquam ex toto quod pacto in contractu adiecto de non alienando meliorationes suas iam Ecclesiam, vel locum pium contrahentis emphyteota, res ipsa cecidit in commissum. Bald. in l. finali §. finali nu. 6. Cod. communia de legat. & in l. prima §. primo nu. 12. Cod. de caduc. tolléd. & post eum Milanen. decil. 17. nu. 67. & 68. Corbul. de caducit. ob inobser. pact. num. 1. & sequenti Quas sequitur D. Carolus Bardellonus conf. 14. Curia Petre num. 28. & infra libr. 1. ubi hoc dictum exornat, & ampliat tam in omittendo, quam in committendo, & etiam quod pactum esset contra naturam emphyteusis, quia pactum semper est potentius iure communi.

16

Hinc ea soluitur dubitatio, quæ posset obijci de pacto concernente tantummodo melioramenta, quæ cum sint quid diuersum ab ipso iure emphyteutico eo ut post Beroum in d. cap. potuit nu. 49. & 126. extra locati Garz. de expen. cap. 15. in fine. Valasc. de iure emphyteut. q. 25. nu. 19. & Laderch. Imol. conf. 16. nu. 1. probat D. Bardellonus conf. 8. emphyteusis priuata nu. 8. lib. 1. namque responsio ea est, quod contrahentis pacto vsupra cadit ab omni iure suo, ultra quod nullus est successor, & heres capax dictæ emphyteusis.

17

Non obstat consideratio quod emphyteusis sit concepta, cum clausula, & quibus dederit, quia responderetur cum Natta in consil. 497. videtur quod Illustrissimi nu. 2. & 3. quod illa clausula debet intelligi de permissa alienatione in personas non prohibitas & sic in alteram Ecclesiam Monasterium, vel locum pium, ut bene ponderat glos. in d. c. potuit extra locati in verbo prohibentur per textum in l. 2. ff. qui satisd. cog. & huc conferunt ea quæ dicit ibidem. Natta de feudo dato sub ista clausula, ut in potentio rem nequeat alienari.

Quod eo fortius procedit in casu nostro, quo pactio specialis interuenit, quæ cum subsequuta fuerit ad clausulam prædictam, merito potest obijci, quod ab eadē pactione restringatur virtus ipsius: genus enim quod aliàs potuisset intrare sub illis, & quibus dederit sic restrictionem capit, ut speciem particulariter expressam in pactione correctoria non comprehendat ad notara per Bart. in l. *Quæsitum* §. si quis fundum. ff. de fund. instructio in instrumentoq; legat. & in l. *Sei* §. Caio. ff. eod. faciunt notata in l. *legatorum* §. 1. ff. de legat. 2. l. fin. §. cui dulcia ff. de ritico vino oleoq; legato.

Secunda verò obiectio, quòd recipiendo Rector Ecclesiæ canonem à Iulia muliere usufructuaria, sibi præiudicauerit. Interendo ad renūciationem pacti. Ex eo quod usufructuariā admittendo ad solutionem canonis heredem approbasse dicatur de facili tollitur, quia ubi constare possit de recepto canone à manibus dictæ mulieris. Respondetur, quòd siue simplex, siue cum reservatione iuris sui supponatur ipsa receptio, nihil nocet quoad actum, de quo agitur. Estò enim millies quod canonem receperit qui Rector est Ecclesiæ ab ipsa muliere, nō ideo inferitur ad id, quod mulier ad emphyteusim Ecclesiasticam admissa fuerit, cum non sit probatum quod illi mulieri fuerit relicta emphyteusis. Et quod tanquam emphyteuta soluerit. Eodem modo, quòd dicimus Dominum recipientem seruitiā à Vassallo suo, non remississe caducitatem si eam ignorauerit Vassallum incurrisse, ut ex claro in §. feudū q. 63. notat D. Costa de facti scient. & ignor. distinct. 53. centuria prima nu. 16. ubi in proposito dicit, quòd ignorantis nulla voluntas datur, tantò magis quod etiam potuit conigisse, solutionem ipsam factam fuisse pro temporibus quibus emphyteusis stetit ad manus Petri Francisci Collæ.

Ex eo maior sit excusatio in Rectore, ex capite ignorantie, non consistit quòd is idem Rector plenam notitiā haberet dictæ pactio- nis, cum enim ea sit antiquissima, & successerit Rector in locum alterius, probabilem habuit ignorantiam dictæ pactio- nis. Qui in aliterius ff. de regul. iur. D. Costa de facti scient. & ignor. in consilio suo nu. 4. inibi inserto post inspectionem 98.

Hæc autem fortiora sient, si in receptione facta fuerit reservatio iuris competentis Ecclesiæ, qualificat enim reservatio prædicta actū ipsum, sicut. Ut ius caducitatis, consolidationis dominij vt

- 22 lis cū directo remaneat illatsum. l. eleganter in principio cum
ibi notatis per Glol. ff. de Pignor. action. Bart. in l. finali eod. tit.
Vel etiam dato non tamen admisso, quod mulier, vti usufructua-
ria fuerit effectu capax dictæ emphyteusis, quod tamen fieri
non potuit, vt infra latius apparebit, non propterea bene po-
test inferri ad capacitatem Hospitalis Maioris, quia in remissio-
nibus, non admittitur extractio de persona ad personam, tantò
magis quando diuersa ratio datur: Namq; vbi mulieri relictum
sustineretur quoad vltimum fructum vita illius durante certum es-
set quod vti temporaneum de facili potuisset tollerari, quod
non est dicendum in relictò ad commodum Hospitalis, quod
nunquam moritur, & semper permanet, vt superius tactū fuit.
23 Vnde ex diuersis nō cadit illatio l. Papinianus exuli ff. de minor.
Vnde in vno sibi praiudicans non videtur in omnibus praiudi-
care, quia quod vni remittitur ceteris non est de necessitate
remittendum.

- Infuper inanis est conclusio, quod recipiens canonē c. 6. usufructuaria arguatur scire qualitatem Hæredis instituti, cum enim
hæc ipsa sint separata, & diuersa, & scientia vnius ad scientiam
25 alterius nō arguitur, sed ignorantia præsimitur saltem respec-
tu qualitatē considerandæ in eo qui dicitur institutus hæres,
l. verius ff. de probat.

- Quinimò data sciētia in Rectore, quod scilicet Hospitale mai^r fue-
rit institutum in dicta emphyteusi post mortem usufructuaria
adhuc esset dicendum non posse argui aliquod praiudicium,
26 cum sufficiat ipsi Rectori in tempore opportuno obijcere de in-
capacitate, & obseruantia pactionis; sciebat enim ius suū pen-
dente eodem usufructu durare ad notata in l. sicut §. non vi-
detur ff. quibus mod. pig. vel Hypoth. soluat.

- Demum etiam accedit, quod siue sciens, siue ignorans fuerit testa-
menti, & legati facti per vltimum emphyteotam non potuit
Rector sine solemnitate Ecclesiastica, & auctoritate superioris,
admittere mulierem ad emphyteusim Ecclesiasticam, & ideo
nec ipsum Hospitale, vt not. Abbas in cap. sicut in fine de iur.
iur. Fabian. de Monte de empt. & venditione in 3. q. principa-
27 li ad fin. non enim valet Prelatus inuestituram alterare scienter
vel ignoranter, vt post las. in l. 2. nu. 169. Cod. de iur. emphyt.
notat Borgnin. Caualean. decis. 36. lib. 3. nu. 282. & sequenti,

tantò magis quòd alteratio comprehendit actum, & personas prohibitas a iure, vr glos. not. in d. cap. Placuit locati.

Quicquid igitur sit censura iuris ea est, quæ fauet M. Reuer. D. Io. Baptistæ de Rhaude, moderno Reçtoris; In cuius præiudicium, sicuti nihil expressè potuit fieri a Prædecessore, ita nec tacitè ex capite præsuppositæ negligentie, & omissionis, ne maior sit virtus taciti, quàm expressi. l. tū quid ff. si cert. petat. & ibidem. l. sal. in repetitione col. 3. Aretin. in l. ex duobus col. 2. circa principium. versic. tu tamè aduerte ff. de duobus Reis. Et ita sal. &c.

28

Ego Rolandus Cauagnoliuss I. V. D. Calalensis
Aduocatus, & Ciuis Mediolani &c.

SVMMARIVM.

- 1 Descendentium appellatione venit nepos ex fratre.
- 2 Posterorum appellatione, veniunt omnes in infinitum.
- 3 Descendentium appellatione veniunt omnes descendentes in infinitum.
- 4 Descendentium dictio posita in fideicommissis operatur fideicommissum perpetuum, & in infinitum inter ipsos descendentes.
- 5 Descendentium appellatione veniunt tam masculi quam femina.
- 6 Agnatio nomen assumit ab ipso solo iure ciuili.
- 7 Masculi descendentes ex feminis dicuntur de generatione, & descendencia testatoris.
- 8 Descendens dictio est communis utriq; sexui.
- 9 Homo dictio conuenit utriq; sexui.
- 10 Relictum in euentu Natiuitatis filiorum dicitur conditionale.
- 11 Nepos legitimus, natus ex filio naturali Auo suo ab intestato succedere non potest.
- 12 Spiritus, eorumq; descendentes ex legitimo matrimonio nati, non dicuntur de domo, & familia patris.
- 13 Descendentium appellatione, non veniunt naturales.
- 14 Hac consultissima §. ex imperfecto C. de testam. declaratur.
- 15 Descendentes dictio debet intelligi naturaliter non perfectionem.
- 16 Nobilis dicitur extrema, & egregia persona.
- 17 Vna par testamenti declarat alteram nu. 25. & quondam voluntatem testatoris nu. 39.
- 18 Filia nupta an amittit familiam patris, & transeat in familiam mariti,

- marti, & nu. 20.
 19 *Filius nuptialiter domicilium originis mutare non possit illud tamen perdit propter matrimonium, & fit de domicilio Viri.*
 21 *Alienare prohibitum extra familiam, non dicitur prohibitum alienare in filiam, vel sororem.*
 22 *Lex generaliter loquens generaliter intelligi debet.*
 23 *Filius dicitur de agnatione, & familia patris, ut in materia fideicommissi nu. 24.*
 26 *Filius in condigno possit an censeatur vocati.*
 27 *Gloss. in l. Lucius Titius la. 2. ff. de hered. instit. declaratur.*
 28 *Filius in conditione possit quando censeatur dispositio vocati 34. 35. 36. 38. 40. 41. 42. 43. 44. & illa conditio censetur adiecta favore descendens, & liberorum nu. 29.*
 30 *Expressio eorum, que facte insunt nihil operatur.*
 31 *In fideicommissis mens spectatur, & animus.*
 32 *Inconiecturanda mente disponentis maior habetur ratio pietatis, quam verborum.*
 33 *Tassau. dec. 96. nu. 7. declaratur.*
 36 *Filius in conditione possit, & descripti per multas qualitates, intelliguntur substituti per fideicommissam.*
 37 *Negans unum, aliud concedere videtur.*
 45 *Conditio sine liberis prolata, feminas admittit, etiam si in alia clausula facta fuisset masculorum mentio nu. 46.*
 47 *Proximiorum nomine venit usque sexus.*
 48 *Ad successionem, ubi alicui plura iura successu competunt, ea omnia deduci possunt, & licet ex uno capite censeatur exclusus, in alio debet admitti.*
 49 *Causa erronea, & falsa, & sic dolus probat causam renunciationis.*
 50 *Renunciatio in uno casu facta non extenditur ad alium, praesertim in contrariis strictae interpretationis nu. 56.*
 51 *Renunciationes generales solent fieri cum parva cognitione causa.*
 52 *Renunciationes Notariorum parum important, praesertim in personis in quibus consideratur fragilitas nu. 53.*
 54 *Renunciatio non porrigitur ad ignorata.*
 55 *Renuncians iure suo debet illud scire, aliis non videtur renunciare.*
 57 *Renunciationes multae clausulae suspectae redduntur. Quia praesumitur illa clausula appositae propter calliditatem, & dolum partis adversae nu. 58.*

- 59 *Renunciatio facta per mulierem de pluribus hereditatibus licet sit multum clausulata, & iuramento firmata, nullum est roboris, & hoc casu sufficit eidem mulieri allegare se enormiter laesam.*
- 60 *Verba potius debent esse sine effectu aliquid operandi, quam quod quis indebitè damnum patiatur.*
- 61 *Clausula potius presumuntur apposta in contractibus mulierum de consuetudine, quam de ipsius voluntate.*
- 62 *Confessio facta per grauatum non potest retractari per heredem.*
- 63 *Res ubi per expressionem est certa non requiritur ulterius demonstratio.*
- 64 *Filius quod habet presumitur ad patrem pertinuisse.*
- 65 *Homo nascitur nudus.*
- 66 *Scyphus argenteus communis forma deperditus si repertus fuerit penes famulum presumptio erit, quod sit ille, de cuius perditione conquirebatur Dominus.*
- 67 *Afferio possidentis, & grauati potissima censetur quodam fideicommissa maiorum.*
- 68 *Instrumentum inter fratres probat, cuius fuerint bona, qua posita sunt in controuersia.*

ARGVMENTVM.

Fœmina neptis descendens ex masculino an sit inuitata ad fideicommissum Aui, qui proprijs filiabus exclusis per dotationem filios vocauit, vnum alteri substituendo in casum mortis sine filijs legitimis, & naturalibus. & ex legitimo matrimonio natis, & non legitimandis per subsequens matrimonium, & seu quouis alio modo vel priuilegio obtinendo.

Neptis ex filio an veniat ad fideicommissum sub nomine descendentium, & proximiorum, & an excludat filium legitimum, & naturalem descendentem ex filio illegitimo.

Neptis, quæ renunciavit intuitu dotis, an admittatur ad fideicommissa maiorum, tantò magis quando in dote fuit decepta, & enormissimè laesa.

DECISIO CONSULTIVA XXXVIII.

Emitte lucem tuam Dñe. Et vera Creabuntur eloquia.

N iudicio quod viuens D. Iulia Bózula filia Camilli nupta quon. Dño Nicolao de Castellanis pro bonis quon. Ambrosij Bozuli aui paterni ex eiusdem fideicommissio quatuor tantum ad præsens in controuersiam, prout video venire præsuponuntur.

Primum est, an in dicto fideicommissio sit vocata.

Secundo esto quod sit vocata, an sit purificatus calus substitutionis in persona ipsius.

Tertium verò dato quod sit vocata, verum repellenda sit ex titulo factæ per eam renuntiationis.

Quartum, an casu quo non obstat renuntiatio, probatum sit sufficienter bona fuisse in bonis fideicommittentis.

Reliqua enim, vt puta circa substantiam fideicommissi, & eiusdē Dñæ Iuliæ descendendum sub discrimine poni non videntur.

Primum igitur articulum attingendo duplex est fideicommissum, ab auo paterno constitutum, ad quod vocari prætendit Dña Iulia vnum est particulare, alterum verò vniuersale.

Quod de particulari dicitur fomentum capit ex verbis substitutio num factarum Hieronymo Ambrosij fideicommittentis filio, & dictæ Dñæ Iuliæ patruo, hæredi particulariter instituto, quibus Camillus Iuliæ pater, & Hieronymi frater, vocatur ad successionem, & post eū descendentes sui, vsq; in infinitum, Porro cū ille Hieronymus senior sine liberis decesserit, cæterisq; omnes descendentes excepta Iulia prædicta, quæ superuixit l. C. Fracisco Bozulo, in cuius personam purificatum exiit recitatum fideicommissum certum est, post mortem illius euenisse casum in personam ipsius Iuliæ † quæ descendendum appellatione, venisse dicitur §. si quis igitur auth. de hered. ab intestato, l. fin. C. de suis, & legit Natta in cons. 437. Pro fundamento nu 2. vbi equiparat virtutem istius verbi descendentes, cum verbo posteror in tantum, quod sicuti appellatione posterorum † continentur omnes in infinitum, l. Iurisconsultus §. parentes ff. de Gradib. Bart. in l. liberorum col. fin. ff. de verborum significā-

tione

rione, ita sub nomine descendendum, † quod tamquam colle-
 ctium comprehendit omnes descendentes in infinitum di-
 cta l. liberorum, & positum † in fideicommissis operatur ex
 sui proprietate fideicommissum perpetuum, & in infinitum in-
 ter ipsos descendentes, l. pero § fratres ff. de legat. 2. Doctor.
 ad l. Gallus § Quidā recte ff. de lib. & posth. & in dicta l. finali
 de luis, & legit. tantò magis in hac facti specie, in qua, non solū
 testator Ambrosius vsus fuit dictione descendentes, sed adiecit,
 vsq; in infinitum, vulgariter, pupillariter, & per fideicommis-
 sum, ex quibus plures personæ diuersis, & successiuis tempori-
 bus denotantur ad perpetuum fideicommissum vocatæ, vt post
 Socin. in dicto §. Quidam recte scribit Alba cons. 467. ex te-
 stamento num. 4. & 5. vbi dicit, tam masculos, † quàm fœ-
 minas venire sub eo nomine descendendum, vt ad litteram di-
 citur textus in citato §. si quis igitur, Alex. in cons. 160. vol. 2. Al-
 ba cons. 473. num. 18. Quo casu non solum Iulia neptis ex filio
 vocata fuit, sed & Dominus Paulus Maria Castellanus eiusdem
 Ambrosij pronepos, cum enim testator filio particulariter in-
 stituto substituerit alios filios, & descendentes ex eis in infinitū,
 loquutus fuit per verba naturalia, quæ non conueniunt agna-
 tioni, quæ † ab ipso solo iure ciuili nomen assumit, Bare. in l.
 rurelas in princip. ff. de capit. diminut. & dūm fuit dictum in
 infinitum, vocasse, etiam videtur quoscunq; descendentes, vsq;
 ad finitionem personarum, & sic fœminas, & masculos descen-
 dentes ex fœminis, qui licet per lineam fœmineam descendant,
 attamen dicuntur † de generatione, & descendencia ipsius te-
 statoris, vt post Antoniū de Butrio in cap. nouit, extrā de iudic.
 in 4. notab. & Cast. in l. 1. C. de condit. instest. ac Alex. in cons.
 160. lib. 1. scribit Decius cons. 495. Viso eleganti num. 2. &
 infra Decian. cons. 7. In hac igitur num. 46. vol. 1. vbi dicit,
 quòd hoc participium descendens, † est commune vtriq; sexui
 licet, & dictio † homo.

Cū igitur omnes instituti, & substituti decesserint sola Iulia super-
 stite, nemini dubium esse debet, quin & in ipsius persona, & etiā
 filij sui purificatum fuerit fideicommissum, particulare tamquā
 relictum in euentum natiuitatis eorū, quod proinde conditio-
 nale † autumant scribentes, vt idē Natta loco relato probat.
 Nec inter istos descendentes ad exclusionem Domnorum Iuliz,

- 11 & Pauli Mariæ potest connumerari D Bartholameus, qui facit
 se de Bozulis, quia respondetur quod ex quo ille descendit ex
 Camillo spurio, sicuti ille Camillus pater si viveret non potuisset
 succedere, pariter nec hic Bartholomæus, cum, ducat originem
 ex radice infesta l. fin. C. de natural. lib. vbi scribentes notant,
 quod Nepos † legitimus natus ex filio naturali auctore suo
 ab intestato succedere non potest, Alex. conf. 174. super eo vol.
 5. Anchar. conf. 389. visis Dec. conf. 85. Quod probat Baldus
 in l. fin. C. de verborum significat. vbi dicit in proposito, quod
 12 non solum spurij † non sunt de domo, & familia patris, sed
 neq; ex ipsis spurij descendentes quamquam ex legitimo matrimonio
 procreati sint, quia nulla consequentia potest esse legitima,
 quæ ex illegitimo patre descendit, quare bono iure notant
 13 scribentes descendendum † appellatione non contineri
 naturales Baid. in l. vltima C. famil. hereticum. vbi refert pluries
 14 consuluisse, quod l. hac consultißima § ex imperfecto †
 Cod. de testament. quæ loquitur de filiis non habet locum in
 naturalibus per l. filium diffinimus ff. de hijs, qui sunt sui, vel
 alieni iuris, vbi Angel. & Alex. in dicto § ex imperfecto, idem
 Angel. in i. filio præterito ff. de iniust. rupt. irrit. testam. vbi ita
 fuisse iudicatum refert, esto etiam quod filij essent legitimi,
 quod multo magis procedit in spurio, & descendentes ex eo,
 ut concludit Dec. conf. 610. viso themate num. 3 vbi dicit,
 15 quod verbum descendentes † debet intelligi naturaliter, & vere,
 non per fictionem

- Quibus accedit consideratio, quod testator in casu nostro erat nobilis,
 ut patet in vestibulo testamenti vbi Magnificus, & eximius
 16 J. C. Ambrosius, nominatur, itaut ex dignitate Doctoratus arguatur
 nobilitas, & Egregius, † seu eximius is dicitur, qui nobilis est,
 l. ad Egregias personas, & ibi notant scribentes ff. de iureiur.
 Quare sicuti nobilis non videtur considerasse tale prole
 illegitimam, sic est credendum, quod eam voluerit excludere,
 sic ex Angelo scribit Decian. conf. 23. num. 1. vol. 5. vbi licet
 in casu suo prætendat vocari legitimatos, quod etiam valde dubium
 est, attamen inibi dicta possent procedere in filio descendente
 ex filio naturali, non autem ex filio spurio, ut in casu nostro,
 præsertim quia idem testator in eius tabulis manifestum fecit
 odium, quo prolequebatur tales filios illegitimos quos pro-

inde noluit in conditione ponere, nec eos dispositiue vocare, dum in capite institutionis vniuersalis fecit substitutiones suis institutis decedentibus sine filiis legitimis naturalibus, & de legitimo matrimonio procreatis, & non legitimandis per subsequens matrimonium, nec per quoduis aliud priuilegium, (de qua re lassiùs in alio capite fideicommissi vniuersalis verba facimus) vna enim pars testamēti † declarat alteram l. qui filiab. & l. si seruus plurium de legat. 1.

17

Data igitur conclusione, quòd appellatione descendentiũ veniant DD. Iulia, & Paulus Maria, non obstat si dicatur proprietatem dicti nominis descendentiũ in subiecta materia restringi ex eo, quòd testator in fideicommissio quod fecit in casum delicti, censuit mentis suæ fuisse, quòd bona, & hæreditas ipsius perpetuo remaneant in familiam, & stirpem de Bozulis, decernendo, quòd ista suæ mentis expressa declaratio intelligatur apposta, in quacunq; parte ipsius testamentariæ dispositionis, quasi quòd possit opportunè inferri Dominam Iuliam non censi de familia, cum familiam exeat, quia filia nupta † dicitur ammittere genus, & familiam patris, & trāsire in familiam mariti, Bald. in l. fœminæ ff. de Senator. Bart. in l. quotiens C. de priuileg. Schol. lib. 12. vbi dicit quòd filia nupta non videtur amplius esse de descendentiis patris, quia licet originis domicilium † mutari non possit l. Assumptio ff. Ad municipal. mulier tamen nupta perdit domicilium originis propter matrimonium, & sic de domicilio viri glos. in l. origine C. de municip. & originar. lib. 10. namq; responderetur concludenter quòd immò filia nupta dicitur etiam de familia, & stirpe de Bozulis, vt probat tex. in l. voluntas la pri. C. de fideicom. vbi prohibitus alienare † extrà familiam, non dicitur prohibitus alienare in familiam, vel sororem, inuensad litteram; quod filia est de familia patris, & cum lex † illa generaliter loquatur, nec distinguat inter nuptā & innuptam, nec nos distinguere debemus, sed generaliter debet intelligi. l. de precio ff. de publican. sic in terminis arguit. Soc. Senior cons. 227. præsens consultatio num. 4. verſ. Prima est vol. 2. vbi multis comprobat auctoritatibus conclusionem, quòd filix sunt agnatæ, † & patri, & fratri, & de ipsorum familia dicuntur, quare & optime in ea verificatur qualitas prædicta de familia, & stirpe de Bozulis, quæ esto quod generatio-

18

19

20

21

22

23

nē testatoris comprehendat iuxta in l. iuxta l. si quis in suo C. de
intestoffic. testam. adhuc filia prædicta venit cum stirpis appella-
tione veniant descendentes, vt ibidē animaduertit Bald. nu. 2.

Cum igitur hæc fœmina, tamquam per virilem sexum descendens
sit de Agnatis, prout etiam cauetur ex §. cœterum institut. de
legit. agnat. success. veniatq; sub nomine legitimorum descen-
dentium, & sit de familia, & agnatione etiam in materia fidei-
commissi, † ex notat. per Curt. senior conf. 64. seriosa col. fin.
& Alex. in conf. 23. vol. 2. certum est, quod in ea tamquam su-
perstite post mortem l. C. Francisci Bozuli fratris, & ita in vl-
tima persona dictæ stirpis de Bozulis purificatum censeatur di-
ctum fideicommissum.

Nec dicatur in casu nostro quod ex mente testatoris per ea verba,
quod dicta bona, & hæreditas perpetuo remaneant in familia,
& stirpe de Bozulis possit inferri, testatorem sic voluisse malcu-
los honorare, & fœminis exclusis præferre, vt dum familiam
suorum descendendum excogitauit, solos masculos ad succes-
sionem voluerit inuitare, quia vna pars testamenti † alteram
declarat d. l. si seruus plurium, & l. qui filiabus ff. de legat. 1.

Quia respondetur quod in nulla parte testamenti patet, quod testa-
tor Ambrosius expressè disposuerit in fauorem solius lineæ ma-
sculinæ, sed totius descendentiæ heredum institutorum, & sub-
stitutorum in quam rem conferunt ea omnia quæ dicuntur infra
in simili materia, quæ pertinet ad fideicommissum vniuersale.

Ad quod vocari dixit eadem Dña Iulia, per ea verba ibi disponens
ipse testator, quod quodocunq; aliquis, seu aliqui ipsorum eius
filiorum, & heredum decesserit, seu decesserint sine filiis legi-
timis, & naturalibus, & de legitimo matrimonio procreatis, &
nō legitimandis per matrimonium subsequens, nec aliquo pri-
uilegio, quod alij superstites, & superuiuentes, & eorum de-
cendentes, ipsi tali decedenti, seu talibus decedentibus sine filiis legi-
timis, & naturalibus vsuprà, succedant, & succedere debeant
in totum in stirpes, & non in capita, absq; detractiōe altius
trebellanicæ, seu quartæ, & cuiuscunq; alterius iuris quæ om-
nia in totum prohibet.

Rursus vocationem hanc suam iure supponit ex alijs sequentibus
verbis substitutionum ibi, & ipsis omnibus filiis, & descenden-
tibus suis decedentibus quodocunq; sine filiis legitimis, & na-

turalibus,

naturalibus, & de legitimo matrimonio procreatis vsuprà, eo in casu vltimo sic decedenti sine filiis legitimis vsuprà, instituit, & substituit sp. Dominam Annam de Bozulis eius filiam, & uxorem, spect. D. Octavianus Ghilini, & seu eius filios legitimos, & descendentes in domo, quæ erat alias q. Magistri Iacobi de Parma, relicta præf. D. Benedicto filio præf. D. Testatoris, & in reliquis omnibus alijs bonis substituit, seu instituit proximiores in gradu agnationis ipsius D. Testatoris vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum.

Instigatur sic attentis, ius ipsum quod merita fuit D. Iulia descendit ex eo, quod tamquam neptis ex Camillo filio Ambrosij in primo gradu substitutionis dicit, positam quidem quisse in conditione, sed sub qualitatibus, & circumstantijs vrgentissimis, quæ faciunt, ut censeatur dispositiue vocata, & huc intrat quæstio illa, quam maximam fuisse, & olim, & hodie probè norunt, qui veterum, & recentiorum monumenta lectitarunt, an scilicet filij † in conditione positi censeantur dispositiue vocati, cui controuersie causam dedit insignis glol. illa in l. Lucius Titius la secunda ff. de hered. instituend. in verbo liberis, cuius post multos meminit Clar. in §. testamentum q. 77. ubi arguit pro utraque parte, & ad latetatem auctores enumerat hinc inde, & transit vltimo loco in partem negatiuam, cui esto quod in casu simplicis conditionis ad hærendum sit, eam tamen non ob stare dicimus præpositæ actioni per dictam Dominam Iuliam, quæ ex recitatis verbis iure præ tendit, quod non fuerit simpliciter in conditione posita, sed cum qualitatibus, & circumstantijs resultantibus ex illis verbis sine filiis legitimis, & naturalibus, & de legitimo matrimonio procreatis, & non legitimandis per matrimonium subsequens, nec aliquo priuilegio, quo casu summi iuris vertices tenuerunt liberos in huiusmodi conditione positos vocari dispositiue, communis enim vlla, & iuris, & scribentium theórica, quod glol. † in citata l. Lucius noluerit liberos in conditione positos censeri vocatos, præcipuam illam limitationem admittit, ut non procedat quando contrarium apparet de mente testatoris per coniecturas etiam leues, Paris. conf. 42. ad resolutionem num. 12. volum. 3. Clar. loco iam relato vers. contrariam, verò sententiam ex cuius distinctione, ut capiamus initium et numerandarum qualitarum, & coniecturatum.

pro conclusione, quod D. Iulia sit vocata dicendum videretur.

28 Primo loco considerandum, quod sumus in de descendentibus ipsius
testatoris, † non autem in extraneis, quo casu ex Salicet. in l.
1. de condit. insert. quem refert, & sequitur Io. Matfa Rimin.
conf. 189. in hac difficultate num. 7. lib. 4. tales filij sic descen-
dentes sic in conditione videntur positi, vi sint dispositiue voca-
ti, quod, & Bart. probauit in l. centurio ff. de vulgar. & pupillar.
verf. sed & qui testator, & post eum Decian. conf. 9. num. 7. vol.
3. Mantie. de coniect. vltim. volunt lib. 17. tit. 3. num. 1. vbi
dicit, pro huiusmodi descendentes stare hanc affirmatiuam
opinionem veriore, & quiores, & magis communem infe-
rens hoc ideo tenendam fore ob maximam æquitatem, quam
& patet, & ideo benè dixit Malual. in conf. 76. In causa
29 Domini num. 14. quod illa conditio † censetur adiecta fauo-
re descendenti, & liberorū, ex auctoritate Nicolai de Neapol.
Per. Anch. Socin. Boer. & Corn. quibus addo Honded. conf. 65.
Factum sic se habet nu. 40. vol. 1. vbi egregiè notat, quod licet
circa istam considerationem, vbi alia non concurrant, multi
cedant, nihilominus fateri oportet descendentes multo faci-
lius videri substitutos, quàm collaterales extraneos, cum enim
hæc tacita conditio insit regulariter adnotata in l. Avus ff. de
condit. & demonstrat. quia semper in dispositione ascendens
intelligitur illa tacita conditio, si institutus sine liberis decel-
ferit, quando apposta est, non videtur inesse ex necessitate ad
commodum descendentiū, sed ex voluntate disponentis, &
ideo quando exprimitur, potest, quinimo debet aliquid ope-
rari, quia alias posset obijci frustratoriam esse expressionem co-
rum † quæ tacite intunt, l. si in diem §. vltimo, & l. si ita ex-
pressum ff. de condit. & demonstrat. sic ex Mantie. & Rimin.
iun. arguit Honded. loco citato, quod etiam probat in cōli 54.
30 stante testamento nu. 8. vol. 2. cui rationi assentiendo Menoch.
de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 76. inquit, pietatis coniecturam
isto casu suadere, quod vbi nepotes descendentes extarent præ-
ferantur, vt pote quia in fideicommissis † mens spectetur, &
31 animus l. cum proponeretur ff. de legat. 2. l. cum vinum C. de
fideicom. & in coniecturanda †. mento disponentis maior ha-
32 beat ratio pietatis quàm verborum l. Vnum ex familia §. vltimo

ff. de legat. secundo, & proinde non immerito dixit Menoch loco relato nu. 25. quod retinenda est hæc opinio, quod censetur dispositiue vocati, l. vnum ex familia §. vltimo ff. de legat. 2. & istius opinionis plures sectatores adducit, quibus addi possent plures alij relati per Camillum Borrellum conf. 33. Domina Eugenia, & infra num. 32. & seqq.

Nec repugnanti huic scientiæ ea quæ Thesaur. † dicit in decis. 96. nu. 7. vbi opinionem hanc Saliceti non admittit, quia ommissa pro nunc longa disceptatione ad eam comprobendam, cum ad præsens non expediat, cum plura alia concurrant, ad ea responderetur, quod quando sumus in descendentiis, † quod yis aliud adminiculum iuuat ex notatis nouissimè per Franciscum Monaldum conf. 149. num. 38. 39. §. 2. 60 & seqq. & ideo bene dixit Thesaur. in dicta eius decis. quod ista distinctio nõ est contemnenda eo casu, quo alia concurrunt, quia tunc ex coniecturata mente testatoris inferitur, quod habuerit affectionem ad suam descendantiam, quia affectio sanguinis augeat præsumptionem vocationis, quæ facilius in ipsis descendentiis inducitur, quàm in extraneis, subdens quod ideo non malè prudens Iudex vtendo substantia d. distinctionis pro descendentiis pronuntiabit, etiã quod leuior esset coniectura, quod etiã probauit Senarius Manuiuanus teste Surdo decis. 162. stãte cõmuni in fine.

Secundo ad confirmandam conclusionem dispositiue vocationis ea se offert consideratio, quod filij fuerint in conditione positi cum qualitate descripta, † & pluries repetita sub verbis geminatis ad demonstrationem magis enixæ voluntatis ipsius testatoris, siquidem dictum fuit non solum sine filijs legitimis, & naturalibus, verum etiam, & de legitimo matrimonio procreatis, quiniãdò. & non legitimandis per matrimonium subsequens, nec aliquo priuilegio, ex quarum enumeratione qualitalum sequitur, adeo vehemens, & præsumpta coniectura vocationis, vt de ea nullatenus dubitari possit. siquidem isto casu vno ore Doctores omnes clamitant, quod tales filij per multas qualitates † descripti per fideicommissum intelliguntur substituti, vt alius dixit Socin. lun. conf. 110. diu in hac consilia tione num. 25. vol. 3. Mantie. de coniect. vltim. volunt. lib. 11 tit. 3. num. 7. datur enim intelligi per ea verba, quod voluit testator excludere non solum naturales tantum, sed etiam legi-

rimatos quouis modo, & consequenter solos natos ex legitimo matrimonio includere, vt probant relati Doctores per Card. Mantica. vtz. Bart. Alex. Roman. & Fulgos. qui in conf. 65. contraria remouet, & de communi idem Mantica attestatur ex Decio, & Roland. quod etiam placuit Surdo dicta decif. 162. nu. 8. vbi attentis istis qualitatibus, dicit præsumptionem vocationis esse multum concludentem, & ei responderi non posse subdens, quòd vbi prædicta verborum formula apposita reperitur, Senatus Mantuæ nanquam dubitauit de vocatione, & plures auctoritates scribentium adducit, quibus venit addendus Menoch. in conf. 325. De prima proposita dubitatione num. 10. vol. 4. quem allegat Honded. in conf. 65 factum sic se habet nu. 41. vol. 1. citat Non. Simon de Præt. & alios, & tandem conueniendo cum Ioseph. de Rusticu. per nos allegato tract. an & quando liber in condit. possit, recenset sic fuisse per Rot. Roman. in vna Bononiensi de Populis iudicatum, prout similiter Surdus recenset, quòd etiam voluit viuius decif. 162. alienatio bonorum num. 26. lib. 2. vbi tacito auctore Ioseph. de Rustic. eandem decif. Rot. Roman. enumerat, & plures concordantes allegat, quem pariter sequitur Francisc. Monald. conf. 149. lib. 1. non obstantibus moriuis num. 61. & sequentibus, vbi improbat Zanch. in l. heredes mei §. cum ita, in quo conf. acceritumè tueitur sub num. 37. contra gloss. dictæ l. Lucius hodie stare magis communem, & veriorẽ sententiam etiam nullis concurrentibus coniecturis, vbi dicit quod pro affirmatiua iudicare non est peccatum, & ex Deciano affirmat sic vidisse pronunciatum contra opinionem dictæ glossæ, addo Laderch. in sol. in conf. 150. num. 1. versic. sexta est, & in conf. 166. Quoniam ob angustiam temporis nu. 5. paulo ante finem alias frustratoria esset expressio qualitarum prædictarum, scilicet quòd filij sim legitimi, & naturales, & nati ex legitimo matrimonio, vti propositum animaduertit Alba Mandellus in conf. 87. Dicebam superioribus diebus nu. 11. & proinde sicuti per istam qualitatum expressionem voluntestator excludere nepotes legitimatos, ita in consequentiam dicendum venit, quòd legitimos, & naturales ex legitimo matrimonio procreatos vocauerit, ut possint, & sic legitimatos excludendo, eos includit per legatum quod vno negat † de alio concedere videtur & si maritus & filius

procuratoribus, & qui de vno affirmat de aliquo negare dicitur
I cum Prætor ff. de iudic.

Tertio loco ad inducendam ipsam dispositionem vocationis, at-
tenda sunt verba eiusdem testatoris, † per quæ descendentes
superuiuentes, & eorum filij substituti sunt, vbi aliquis ex filiis
& heredibus decesserit sine filiis, & ita constituitur fideicommissum
purificandum post mortem patruorum, quo casu filiorum
filij, & sic Domina Iulia sunt dispositiue vocati, per eam rationem
quod quando descendentes sunt in vna parte testamenti dispo-
sitiue vocati, censentur etiam vocati ad eam portionem, cuius
intuitu positi fuerunt in conditione, in tantum quod quæ prior
erat dubitatio an positi in conditione sint vocati, remanet per
aliam certam, & claram dispositionem sublata, vt potest quia vna
pars testamenti alteram † declaret etiam quoad voluntatem
testatoris, l. si seruus plurium §. fin. & l. qui filiabus. ff. de legat. 1.
sic probat Honded in citato conf. 64. qu. 33. & seq. in cuius rei
comprobatione adducit auctoritates Gozad. Gabr. Crauet. Curr.
lu n. Ruin. Rimin. Sen. Corn. Guid. Pap. Dec. Cephal. & Non.

Quarto præmissa omnia comprobantur ex eo, quod testator, †
ad plures gradus substitutionum deueniendo, easdem semper
fecerit sub eademmet conditione si sine filiis legitimis, & natu-
ralibus, & de legitimo matrimonio procreatis, & non legitimis
dis per matrimonium subsequens, quo casu certum est, quod tes-
tator eosdem descendentes in conditione posuit, & repetitos
dispositiue vocauerit, sic ex Anchar. Alex. Ripa, Crau. Cephal.
lal. Curr. Sen. Curr. lun. Gozad. Cassan. Purpur. Paris. Ruin.
Grat. Mant. Socin. lun. Boer. Non. & Menoch. scribit Ludouic-
us Sacca conf. 39. Dominus Labbia mea num. 12.

Quinto accedit quod vltimo ex institutis, † & inuicem substitu-
tis morienti in tota, & vniuersa hereditate facta est substitutio,
quo casu per necessarium antecedens dicendum est, quod posi-
tio in conditione, resoluitur in dispositiuam vocationem, quia
aliàs vltima substitutio redderetur frustratoria, sic post Gozad.
Gabr. Non. & Mant. notat idem Sacca loco relato num. 9. ad
quod propositum faciunt notata per Curr. lun. in conf. 121. nu.
11. quod scilicet quando post grauamen iniunctum filiis, tes-
tator facit aliam dispositionem, ex qua declarat mentem suam
esse, quod bona conferrentur in alijs substitutis nulli dubium.

esse debet, quin voluerit ipsa bona conseruari, quandò vnus, vel duo testatores sine filijs decederent, per regul. l. tale pactum §. fin. ff. de pact. quam in proposito declarat, & extendit idē Cur. loco relato, ex cuius proindē sententia diceadum venit, quòd ad hoc, vt hæredibus vltimo loco substitutis consulatur necesse est dicere, quòd testator descendentes in conditione positos nō solūm dispositiuē vocauerit, sed eosdem similiter grauauerit de ipsa hæreditate restituenda vltimo loco substitutis.

- 42 Sexto facit consideratio compendiosæ substitutionis † sub qua disposuit testator per ea verba, quādoq; aliquis, seu aliqui ipsorum eius filiorum decesserint sine filijs &c. alij superstitēs, & eorum descendentes succedant, quo casu sic nota est dispositiua vocatio, vt in dubium restitui non possit, non solūm ex eo, quòd in compendiosa contineatur vulgaris, & fideicommissaria, vt not. Bart. in l. Centurio ff. de vulgari, & pupillari, ita vt sicuti per vulgarem sunt vocati descendentes, sic etiam per fideicommissariam, vt notabiliter arguit Honded. in citato conf. 64. numero. 37. & infra, sed etiam ex eo, quòd nominatim, & expressè sunt nepotes, & neptes sub nomine collectiuo vocati, vbi alij superstitēs, & superuiuentes, & eorum descendentes succedant.

- 43 Septimo datur alia consideratio descendens ex clausula appositā in testamento ibi, omni meliori iure, † via, modo, causa, & forma quibus melius, & validius, &c. per quam Paris. Cuman. Curt. Iun. Put. Socin. Sen. Rimin. Iun. Simon. de Præt. & Ioseph. de Rustic. relati per Honded. d. conf. 65. num. 41. dixerunt, induci vocationem positorum in conditione.

- 44 Nec dicatur, quod omni casu in cōditione positi censcantur vocati ad portionem proprii parentis tantūm † ita vt ipse non poruerit de bonis disponere in præiudicium filiorum suorum sibi substitutorum, in tantum quòd non dicantur substituti patris eorum, vt aliquibus placitum fuisse legimus, quia pro responsione mirificè conferunt notata per Crauet. omnino videndum in consilio 85. qui loquitur in fortioribus terminis factæ scilicet institutionis de transuersalibus, & inquit ad portionem vtriusque filios positos in conditione censeri vocatos dispositiuē, sic enim (inquit) ad filios extra matrimonium natos bona institutorum peruenire noluit, vt dicendū sit quòd eadem

peruenire debent ad filios ex legitimo matrimonio natos, quod
 sequeretur ubi ad portionem tantum proprii parentis essent filij
 admittendi, & ita per consequens necessariū dicit, filios admit-
 tendos esse ad omnium successionem, vel etiam, & secundo loco
 respondetur obiectioni, pro qua stare videretur *conf. Alex. 204.*
lib. 2. non procedere in casu nostro, in quo reperitur facta sub-
 stitutio reciproca ibi, superstitibus, & superuiuentibus, ita ut filij su-
 perius in conditione positi censeantur dispositiue vocati, sub ea-
 dem dispositione, sub qua prior substitutio facta fuit, & ideo
 cum filij institui ad portiones eorum vocarentur, sic etiam, &
 filiorum filij, per l. *iam hoc iure ff. de vulgar. & l. quamois C. de*
impuber. faciant tradita per Menoch. lib. 4. præsumpt. 76. nu.
32. & Crauei. conf. 326. Dñs Iacobus num. 3. vol. 2.

Da igitur uocatione prædicta eod loci deducitur negotium hoc ve-
 statim secuta morte Camilli patris, nec non, & aliorum patruo-
 rum, censeatur purificata substitutio ad commodum Dñi Iulij.
 Cui non videtur aduersari, quod testator Ambrosius auus paternu-
 fuerit mentis, & intentionis, vocandi solos masculos, ex eo, quod
 solos Camillum, Benedictum, & Hieronymum filios institueret
 dotata filia, & eadem exclusa, quia cum Curt. & Veg. in *conf. 65.*
Vilo, & diligenter nu. 33 & seqq Respondetur quod tam in sub-
 stitutis filijs expressè quàm in positis in conditione, nunquam
 fuit dictū de masculis, licet ipsa positio in conditione pluries fuerit
 repetita, sed simpliciter sēper fuit dictū sine filijs legitimis, & na-
 turalibus, & de legitimo matrimonio procreatis, & non legiti-
 mandis, nec per subsequens matrimonium, nec aliquo privile-
 gio, ergo etiam feminae comprehenduntur, per regulam l. *vnica*
§. si autem ad deficientis C. de caduc. tollen. idem Veg. di-
ctio conf. 65. num. 92. conditio ¶ enim sine liberis prolata fē-
 minas admittit. l. *prj. C. de condit. infert. & est propria natura,*
 & specialis promissio, ut ex conditio, sine filijs, feminas non
 excludat, et q. in alia clausula ¶ facta fuisset masculorū mentio
 ratio foris, quod pluries fuit sic simpliciter, et generaliter expres-
 sa, ut idem Veg. ibi num. 34. & 35. ubi si quæ in contrarium au-
 thoritates extant, eas omnes intelligendas putat, quando de mas-
 culis in conditione in aliquo casu substitutionis facta fuisset men-
 tio, sic ut induceretur repetitio, prout ibidem num. 37. animad-
 uertit, & faciunt quæ superius annotata sunt, quod scilicet ap-

71

45

46

pellatione descendendum, nedum masculi, sed, & feminae admittuntur.

Nec dicatur quicquam facere exclusionem propriae filiae adnot. in l. si viua matre C. de bon. matern. quia respondetur, quod ideo de filia in institutione mentionem non fecit, quia eidem prouiderat expressè, sed non sic prouiderat de nepibus ex filiis, & ideo non erat par ratio, cum non possit colligi, quod testator voluerit nepotes masculos praeferrere nepibus, ut probat Socin. Sen. dicto cons. 227. num. 7. propè finem, & num. 10. vers. sed hoc fundamentum non obstat, quod etiam probat Veg. dicto cons. 65. num. 33. post Cur. Sen. in cons. 44. num. 28. vers. & quintum. Ad obiectum verò de familia, & stirpe de Bozulis satis opportunè responsum fuit superius, illud idem non obstat, quidniò verificari in ipsa filia patris, & fratrum agnata.

Iterum dicit Domina Iulia vocari expressè, tamquam filia Camilli superstes, per ea verba ibi, alij superstes, & superuiuentes, & eorum descendentes succedant, cum ut supradictum fuit nomine descendendum veniat.

Rursus vocari praetendit ex alio gradu substitutionis, qui fuit ad ipsius commodum verificatus per ea verba, quod ultimo decedenti sine filiis legitimis vsupra, in omnibus suis bonis, excepta domo relicta Dñae Annae de Bozulis filiae substituit, seu instituit proximiores in gradu agnationis. & hoc vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, & proinde D. Iulia, tanquam ex proximioribus vocatis in dicto ultimo gradu substitutionis absoluti fideicommissi, merito successionem praetendit, siquidè proximiorum, † nomine venit, uterq; sexus, l. maximum vi-
 47 tium ff. de liber. pret. Bald. in cons. 334. In nomine patris nu.
 24 4. & 5. vol. 3. quia mortuo Francisco, nullus extitit proximior
 in gradu agnationis Ambrosij testatoris, quam ipsa D. Iulia, ad
 cuius commodum stant tres istae superius consideratae vocatio-
 48 nes, ita ut pro ea possit dici, quod quando successiue † plura
 iura competunt ad successionem, ea omnia deducere potest in
 tantum, quod si ex vno capite possit ceteri exclusi, (quod non
 creditur) ex alijs debet admitti. Bart. in l. necis, r. nu. 3. ff. de
 acquir. heredit. Cagnol. in l. ultima pum. 165. C. de pact. De-
 cius, & Cagnol. in l. quoties ff. de regul. iur. hic, & ille num. 4.
 & datur exemplum de eo, cui competat titulus vnde liberi, vel

vnde agnati, & sunt in proposito plura alia exempla, quæ sedulo omittuntur.

Secundum caput præsentis consultationis illud est, an recitati calvocationum, quibus inuititur pars ætrix, fuerint verificati in personam ipsius D. Iuliz, & istud dicitur in facto satis probari ex eo, quod per iura exhibita fuit probatum, quod ipsa est ipsius testatoris neptis ex filio Camillo legitima, & naturalis, & ex legitimo matrimonio nata, quodq; omnes filij dicti Camilli decesserunt ab humanis sine filijs legitimis, & naturalibus, & ex legitimo matrimonio procreatis, ipsa sola Iulia superstiti post mortem I. C. Francisci, qui cæteris alijs omnibus fratribus superuixerat, ut inter cætera de præmissis constat ex precibus eiusdem I. C. Francisci, ut in actis registratis sub num. 73. in quibus dixit familiam de Bozulæ reductam fuisse ad vnum stirpem, eundemq; ad duos fratres tantum ipsum scilicet, & Hieronymum, quem postmodum ab humanis decessisse, & cuius se hæredem declarauit Franciscus frater, ut in trāsactione facta de anno 1607. 20. Augusti, inter ipsum Franciscum, & Nicolaum Saccum, in qua opportunè declarauit se hæredem Hieronymi fratris vltimo loco defuncti, ut iuribus registratis sub nu. 5. Item quod Bartholomæus conueniens descendit ex Camillo, qui non fuit filius dicti I. C. Francisci legitimus, & naturalis, nec ex legitimo matrimonio procreatus, & cum isthæc omnia resultent ex publicis documentis, res est expediata.

Istis igitur sic firmatis tertia obijcitur consideratio, nunquid scilicet, eidem Dñæ Iuliz quæ dictum fideicommissum, antequam ab humanis decederet agnouit iudicialiter, obliet renuntiatio facta per eandem intuitu constitutæ dotis librarum decem millium, quia ultra quod supponitur in facto, quod ad eam transactionem fuerit deuentum intuitu librarum decem millium in causam dotium, quas tamen re vera non habuit, quia tantum quatuor mille fuerint traditæ, ita ut posset dici quod causa erronea, & falsæ † & sic dolus dederit causam renuntiationi Bart. in l. sub prætextu num. 4. C. de transaction. Respondetur etiam, quod illa renuntiatio, primo legitur quoad bona, & hæreditatem Camilli, quare non potest extendi ad bona Ambrosij, cum enim sit vocata, vel tanquam posita ab eo in conditione, vel tanquam descendens, vel ut proximior dicti Ambrosij testatoris reperta

- post mortem l. C. Francisci illi succedere dicitur, non Camillo, præsertim quia bona, de quibus agitur, & sunt, quæ reliquit Ambrosius in hereditate, ut infra, in ultimo articulo demonstrabitur, & ita renuntiatio † in vno casu facta, ad alium non extenditur, Decius in l. si quis heredem num. 2. in princip. & in fine C. de institut. & substit. & in cons. 357. viso puncto col. 2. vers. Quia respondetur, ubi dicit quod stricta debet fieri interpretatio, præsertim, quia renuntiationes † generales solent fieri cum parua cognitione causæ, Frauc. decis. 181. filium familias num. 10 parte prima, quare huiusmodi renuntiationes † Notariorum parum important, Bart. in l. finali §. Idem quæsi ff. de cōdict. indeb. & in cons. 9. in fine vers. Quartum insurgit dubium præsertim in personis † in quibus consideratur fragilitas, ut in mulierib. Gramat. decis. 76. num. 17.
- Præsertim quia certiorata non fuit eadem Dña Iulia de iuribus sibi competentibus ad dicta bona ex fideicommissio dicti Ambrosij aui paterni, & ita succedit conclusio renuntiationem † non porrigi ad ea, quæ quis ignorabat sibi competere, Bart. in auth. Immo C. de act. & obligation. Ille enim qui suo iuri renuntiat, † debet illud scire, alias non videtur renuntiare glol. in §. sed etiam auth. Quomodo oporteat Episcopum, Hippolit. de Marfil. singular. 18. ubi dicit audiuisse Barbariam dicentem quod plures fecit annullari contractus renuntiationum factarum per mulieres non intelligentes quid, & quale ius sit sibi competens, & est textus famigeratus in l. De his ff. de transact. cui esto non tamen admissio, quod possit renuntiare, attamen illi minime renuntiarum fuit, licet enim in ipsa renuntiatione satisdoloisè procurata videatur primo aspectu satisfactum dictæ l. de hijs per ea verba ibi, & prius per ipsam D. Iuliam dictumq; D. Nicolaum eius futurum maritum cognitis didicistis, & intellectis verbis memorari testamenti dictiq; Mag. D. Camilli, ac dicti testamenti prædictiq; D. Bernardi, attamen hoc nihil est intuitu substitutionum, & vocationum, quarum tamen in testamento Ambrosij aui paterni, quæ enim legitur facta declaratio, seu renuntiatio † in vno casu ad alium non expressum trahi non potest, præsertim in contrariis strictæ interpretationis licet quid adstringendæ, & ubi notant scribentes ff. de verborū obligat.
- Nec dicatur adesse in ea renuntiatione † clausulas generales, &

amplissimas cum iuramento, quia ultrà quòd similes renuntiationes, eò magis suspecte sunt, quòd ampliores, Corn. conf. 119. In præseni vol. 1. Dec. conf. 180. num. 8. & 9. quia præsumuntur illæ clausulæ † appositæ propter caliditatem, & dolù paritis aduersis, vt not. Curt. fun. conf. 141. nu. 19. accedit etiam, quòd illæ generalitates restringuntur ad bona, & hereditatem Camilli, Annæ, ac Bernardi Sacheræ, & demùm ad bona fratrum de Bozulis, quibus etiam casibus similis contractus quantumcunq; clausularius, & iuramento firmatus nullius est roboris, cū pro vnica † dote eademq; non soluta in summa conuenta plurimum hereditatibus patris, scilicet matris, & fratrum renuntiaveris, quo casu sufficit allegare, quòd sit læsa enormiter, & euidenter absq; eo, quòd vltiori demonstratione læsio probetur sic in terminis ex Anchar. Corn. Cephal. Simon de Præt. & sola scribit Camillus Borrell. conf. 4. promittit Domina num. 10.

super eam facit renuntiationem ipsam stare conditionaliter, quia scilicet conuentum exitit eam resoluendam esse, vbi fratres, ad quorum commodum facta fuit renuntiatio, decederent absq; filiis, & filiabus, seu descendens ab eis, qui casus cum eueneris meritò resoluta dicitur renuntiatio.

Secundò dicitur Bartholamæum conuentum impedire resolutionem ipsam, vt putà quia sit descendens ex Francisco fratre, quia respondetur quòd cum ipse venerit ex radice infecta, non est quòd possit censerì ex descendens, ad quorum fauorem D. Iulia renuntiauerit, cuius mens non præsumitur fuisse admittendi in sui locum personas improbatas per aum paternum, præsertim quia de illa mente non fuerit plenè informata, ita ut ea dictio subsequens quouis modo, vel sit restringenda, vel pro non appositâ habeatur, cum potius verba † debeant esse sine effectu aliquid operandi, quàm quòd quis indebitè damnum patiatur, vt dicitur Paris. conf. 10. num. 107. vol. 1. Simon de Præt. conf. 151. num. 11. præsertim, quia præsumitur illa clausula appositâ † potius de consuetudine, quàm de voluntate mulieris, vt post Bartol. in l. 1. nu. 10. ff. de iure codicill. & plures alios cōsiderat idem Borrellus loco relato num. 21.

Quod autem dictum fuit de læsione enormissima, hinc potest colligi, quòd pro summa librarum, (vbi realiter fuissent exburlare) quatuor mille tantum, inducitur, & seducta fuit ad renuntiationem

tot hereditatum, certam est enim, quod summa librarum sex mille in bonis paternis intuitu legati facti per Camillū sibi debebatur, & quod itidem sibi debita erat portio bonorum, & Annæ matris, & Bernardi Auunculi de Sachetis, Item, & alia bona aui paterni, quæ constat fuisse notabilis redditus librarum, scilicet 18000.

62 Constituto igitur ex præmissis reliquum est videre circa quartum articulum, an bona quæ petijt dicta D. Iulia intuitu fideicommissi, & substitutionum fuerint in bonis, & hereditate fideicommittentis Ambrosij, & hoc satis planum esse constat ex publicis documentis, & confessionibus factis iudicialiter per ipsum Franciscum, cuius se heredem facit reus conuentus item, & transactio inter Franciscum, & Fiscum Sacrum, Item & preces, ac responsum eorumdemmet fratrum de Bozulis, quæ enim facta fuit confessio † per grauatum non potest retractari per heredem, ut ex Calcan. consl. 48. num. 19 & Paris. consl. 11. num. 39. & 40. lib. 3. probat Pedroc. consl. 39. num. 37.

63 Vel etiam remanet probata identitas, cum eadem bona pro maiori parte sint expressa in testamentis per nomina, & demonstrationes quæ non pluribus rebus, sed tantum expressis conueniunt, quo casu succedit conclusio, quod quando res † per expressum nem certa est, non requiritur vltior demonstratio Bartol. in l. demonstratio falsa ff. de condit. & demonstrat. conferunt tradita per Nattam in consl. 235. superioribus mensibus num. 15.

64 Vel etiam, quia cum appareat ista bona fuisse possessa per Patrem Iuliæ, Patruosq;, & fratres utiq; videtur admissa præsumptio legalis, quod scilicet illa bona obuenerint, & Camillo Patri, & Ambrosio aui successerint, ita quod fuerint aui fideicommissio supposita per l. eius C. de patr. potest ubi Bald. hic dicit, quod habet filius † præsumitur ad Patrem pertinuisse, gloss. in l. cū oportet versic. ex eis, & ibi Bartol. C. de bon. quælib. cuius rei verba faciunt Marzar. in epit. de fideicom. 3. parte q. 58. versic. quando autem. ex Crauet. & alijs dicit in materia præsumptæ identitatis fideicommissi præsumendum fore, quod filius testatoris non habuerit alia bona, quam paterna, & conseruatum affirmans tenetur probare, & ideo bona apud fratres reperta censeri eisdem fratribus a parentibus obuenerisse, cum homio † nascatur nudus Can. homines 42. distinct. Siluan. consl. 86. nu. 8.

& ita datur identitas, ex personis habentium, ex Doctrin. Bartol. in tractat. testim. col. 6. vers. hanc eandem rem, ubi Icyphus argenteus † communis formæ deperditus si repertus fuerit per nos famulum, presumptior erit, quod sit ille de cuius perditione verum quærobat. Dominus, sic locum hunc Bartoli in præsentis facti probationem deducit Naeta loco citato num. 17. inquitens in fortioribus terminis stare decisionem prædictam, pro nobis, præsertim cum in iuribus recitatis, & documentis exhibitis dixerit auctor conuienti, bona ipsa stare fideicommissio auito obnoxia, quo casu etiam dictum fuit assertio possidentis † & grauari potissima censetur quoad fideicommissa maiorum, ex traditis per Alex. consl. 152. In causa, & lite in princip. vol. 2. ubi institumentum † inter fratres probat, cuius fuerint bona, quæ posita sunt in controuersia, & ita remanet expedita ea quæ auiti fideicommissi negotium faciscunt, Et ita iuris censuram stare opinior.

Quod verò pertinet ad fideicommissum Bernardi Sachetti, cum Ioannes Mathæus heres per eum institutus absq; filiis decesserit, nulli dubium est, quin eadem Domina Iulia, & post eius mortem D. Paulus Maria Castellanus eius filius fuerint vocati ad ea bona, & successionem per ea verba factæ substitutionis ibi, illi substituit ut supra sorores ipsius D. Testatoris, & filios, & filias sororum suarum in stirpes, & non per capita, prohibendo adhuc effectum omnem alienationem, quod etiam procedere certum est in casu fideicommissi facti per quon. Ioannem Elisabeth Sachetam in eius testamento, & demum in codicillis; quorum verba cum sint clara, pateatq; euenisse casum ad commodum ipsorum Dominorum Iuliz, & Pauli Mariæ, fueritque opportunè probata bonorum identitas ex actis publicis, nemini dubium esse debet, quin eadem sint vincula opportuna ad victoriam dicti Domini Pauli Mariæ pro quo &c. salvo &c.

Ego Rol. Cau. I.V.D. Caf. Adu. & Ciu. Med.

Ex istis cognouit pars aduersa quale fuit ius actoris, & proinde studet in dies negotium componere, cum Aduersario; cui reuelatum fuit maiorem partem bonorum tradere amicabiliter non recusat.

S V M M A R I V M.

- 1 *Factum eius ex qua persona lucrum quā sentie impāgnare non pōt.*
- 2 *Legatum agnoscens tenetur ad omni inuictum res propria, & non g.*
- 3 *Facultas eligendi competens heredī, an & quando transmittatur ad heredē vniuersales.*
- 4 *Legatarium eligit, heredē non eligente.*
- 5 *Nolle acquirere, vel nolle lucrum facere, & patrimonium diminuerē sunt diuersa.*
- 6 *Electus ab eo qui habet potestatem eligendi ab alio dicitur habere ius ab eo qui facultatem dedit eligendi.*
- 7 *Quarta non debetur Episcopo, pro bonis distribuendis in opus pium, per executores, qui declarauerint ex facultate concessa per testatorem.*
- 8 *Argumentum de persona ad res, validum est.*
- 10 *Eligendi ius, an possit cedi.*

A R G V M E N T V M.

Eligendi facultas data per testatorem heredi grauato, an transmittatur in fideicommissarium particularem, primo scilicet herede non eligente.

DECISIO CONSULTIVA L.

Emitte lucem tuam Dñe. Et vera creabuntur eloquia.

ISA substitutione particulariter facta de anno 1584 die 19. Ianuarij per q. D. lo. Franciscum Borrijonum de nonnullis bonis stabilibus ac demobilibus, & vtensilibus Domus, ad commodū Domini Gulielmi Vicecomitis ex filia nepotis, vnā cum facultate attributa D. Andrea Borrijono filio, & heredi vniuersaliter instituto, dandi, vel ipsa mobilia, vel loco ipsorum scuta tercentum, vti quē postmodum ipsius heredis grauati dispositione, per quam dicitur confirmatam, d. & am particulare fideicommissum paternum, iniuncto cetero

ipsi Domino Gullielmo defoluendo M. R. Fratribus Sancti Frascisci, & Dominis Canonicis Sanctæ Mariæ de Platea, scuta quingenta auri Italiæ pro dotibus q. Dñæ Barbaræ matris ipsius Dñi Andree, qui illius le heredem fecit, & tandem visa, diligenterq; perpenſa dispositione eiufdem, quam post multa fecit de mobilibus prædictis, in qua grauauit dictos Canonicos, vel ad bonorum prædictorum mobilium, & utensilium restitutionem, vel ad scuta tercentum, remissa facultate eligendi in præſatum Dominum Gullielmum, visis inquam præmissis omnibus cum allegationibus iurum, non minus Doctè, quàm subtiliter eleuatis per priores Dominos Consulentes ad repellendam præſentionem dictorum Reuerendorum Canonicoꝝ, qui sub prætextu factę electionis de dictis bonis, potius recipiendis, quam de præſatio æſtimato, in eam cogor pro veritate venire ſententiã, nullum omninò ius ſouere eoſdem Reuerendos Canonicos.

Et quia tota vis aduerſariæ præſentionis in eo reſidere videtur, quod bona ipsa mobilia domus uè utensilia, quę videntur ſupponi maioris eſſe valoris, & pretij ipſorum ſcutorum tercentum, capere non valeat Dominus Gullielmus alio iure, quàm ex diſpoſitione præſati Domini Andree, ita quod poſſit obijci conclusio 1 ex qua perſona quis luerum capit, eius factum præſtare debet 1 ex qua perſona ff. de regul. iuris, l. cum à matre. C. de rei vendicat. l. ſi ab eo. C. de negot. geſt. l. Pomponius §. cū quis ff. de acquir. poſſeſſ. & magis in propoſito l. Imperator 70. ff. de legat. 2. & l. generaliter §. ſi quis alienum ff. de fideicommiſſ. libertar. ubi agnoſcens legatum 1 tenetur ad onus iniunctum rei proprię, etiam quod minus ſit in legato, quam in onere, Principaliſ hoc ideo erit indagatio, numquid ex iudicio dicti hæredis grauati habuerint eadem bona, quia conſtitit quòd alio iure obuenerint bona ad manus fideicommiſſarij particularis, res ipſa, quę ſub quęſtione ponitur nihil dubitationis habebit.

Erit igitur pro veritate conclusio, quòd ex ſolo iudicio fideicommitentis mobilia domus ac utensilia præſtanda ſunt, licet enim poſſum eſſet in arbitrio, & facultate grauati pecuniam dinumerare, vel bona ipſa præſtare certum eſt, 1 quòd non eligendo, nec transfrendo ius electionis in heredes ſuos vniuerſales, videtur D. Andreas declaraffe, quòd noluerit ut ſaculrate ſibi attributa, minuiſque eam in heredes tranſmittere, quo caſu in le-

gatarium seu particularem fideicommissarium transiisse facultatem ipsam, turis censura monet.

4 De primo casu stat doctrina Bartoli in l. statu liberum 27. §. Stichus. ff. de legat. 2. delumpta ex eo textu, quod scilicet herede + non eligente ob moram ipsius, transit electio in legatariu, namque ibi iussus fuerat heres dare Stichum, aut Pamphilum prout eligeret intra certum tempus, porro ipso non eligente, legatarius habebit opriorem.

De secundo casu, sunt verba præcisa ipsius heredis grauati, qui disponendo cauit expressè, quod dicti Domini Canonici, vel exburissent ipsi Domino Gulielmo, vel scuta tercentum, vel restituant dicta bona mobilia, ita ut sit in facultate, & electione dicti Domini Gulielmi vel habere mobilia, vel recipere dicta scuta, quæ verba cum sint clara, non est vltius immorandum, l. continus §. cum ita ff. de verbor. oblig.

5 Istis sic stantibus, videndum restat, nunquid auferendo facultatem eligendi ipsis Reuerendis Canonicis, sic in nepotem transmisisse intelligatur, vel luerum fecisse dicatur nepos intuitu maioris valoris, & pretij reluctantis, ex electione mobilium, & isto casu dicendum venit, quod nihil de suo dederit hæres grauatus, namque ex eo quod noluit eligere, videtur declarasse quod noluerit luerum lacere, prout fecisse posset dici, si decreuisset, quod sola scuta tercentum caperet nepos ex sorore, & quod similiter prohibuerit, ipsos hæredes lucrum ipsum facere, dum abstulit eis facultatem eligendi, porro eum etiam in subiecta materia + sit omninò diuersum nolle acquirere, vel lucrum facere, & patrimonium diminuere, l. qui autem. ff. quæ in fraud. Creditor. sequitur necessario, ut nihil de suo dedisse videatur, sed negligendo electionem, & eam prohibendo fieri per hæredes, dicatur repudiasse facultatem sibi, & heredi suo competentem, & proinde cum nihil capiat fideicommissarius de manu hæredis grauati, sed tantum vniuersum neglecto per eum, non potest villo modo dici, quod fuerit honoratus ab eo, & quod ideo grauari potuerit, quia quem non honoro, grauare nequeo; l. sed si sic & ibi. Bartol. ff. de legat. 3. l. ab eo. C. de fideicommissis. Et ita ex præmissis commodè potest dici cum Papiniano l. C. in l. vnum ex familia 67. §. si de falcid. quærazur. ff. de legat. 2. quod Dominus Gulielmus non capit mobilia, ex testamento illius,

qui quantitatem poterat, loco ipsius eligere, sed ex iudicio aui-
materni, qui iusserat vnum, vel alium dari, ex quo proinde, sic
potuit ceteri creditor mobilia sicuti, & pecuniarum, seu pre-
tij loco ipsorum, præsertim cum nec grauatus elegerit, nec vo-
luerit per hæredem eius posse eligi.

Cui rei conducunt notata per Ferdinandum Loazes, ad l. filius fa-
milias §. Diui. ff. de legat. 2. nu. 78. dùm interpretando textũ
in d. l. vnum ex familia, inquit, quod † electus ab illo qui ha-
bet potestatem ab alio eligendi, non dicitur habere ius electio-
nis ab eligente, immò ab alio qui dedit potestatem eligendi, &
quod ideo electus dicitur creditor rer super qua facta est electio,
ita vt grauari non possit ille, qui sic electus est, cum ius habeat vt
dictum fuit, non ab eligente vel permittente vt, in casu quod
electio fiat per fideicommissarium particularem, sed a primo
testatore, vel ab ipsa lege, vbi hæres grauatus noluerit eligere,
minusque permittere, quod hæres eius eligeret concludendo,
quod propterea grauari non potest inducendo ad hoc proposi-
tum, doctrinam Abbatis, in cap. in causis extra de election. di-
centis. † quod si testator mandauerit aliquas pecunias distribui,
in vsum declarandum arbitrio suorum executorum, si execu-
tores arbitrabuntur pecunias conuertendas fore in opus fabricę nõ
debetur quarta Episcopo, quia perinde est ac si ipsemet testa-
tor illud disposuisset, quo casu nulla quarta debetur cap. finali
extra de testamen.

In quærum comprobationem mirificè facit, quod sicuti quis eli-
gendo vnum de familia ad fideicommissum, & ad bona ex iu-
dicio testatoris eligendo relicta, non poterit illum electum on-
erare, vt eadem l. vnum ex familia notatur, sic eligendo, seu ele-
ctionem transferendo in eum, cui res est debita, non viderur
quod possit oñis aliquod imponere, valet † enim argumen-
tum de persona ad res l. qui furere. ff. de stat. hom. l. si quis filio
exheredato. ff. de iniust. rapt. l. cuni quid. ff. si cert. petat.

Insuper etiam attendendum puto, quod sicuti nihil potuisset præ-
tendi, ab hærede grauato, vbi ipsemet eligisset mobilia tradere
dicto Domino Gulielmo, vel sic etiam eligissent eius heredes,
quia eligendo dicerentur fideicommittentis votum adimpleui-
sse, sic etiam nihil potest prætendi transmissa facultate eligendi
in legatarium seu particularem fideicommissarium, non enim

9

10

curandum videtur de modo, modò lequatur effectus, si quidem utroque casu datur sola consideratio executionis, mentis ipsius primi testatoris, cum quo meritò dici possit, quòd tãti æstima- se dicitur bona ipsa mobilia, quanti pretium taxatum, ad scuta, tercentum, ita ut alius non sit æstimandus rerum valor. ex notatis in l. generaliter. §. si quis alienum. ff. de fideicommissis libertas. ubi dicitur, valorem rei legatæ cū onere iniuncto in bonis gra- uati conferendum esse, ita ut legatarius non possit obijcere quòd plus sit in onere iniuncto, quàm in legato, quia legatum † agno- scens tanti videtur illud æstimasse, quanti valeret onus prædictū etiam quòd in eo plus pretij esset, cum ergo testator primus, & inde hæres eius differenciam pretij non constituerint inter vnā, & alteram rem legatam, utique non debet eadem constitui per dictos Reuerendos D. Canonicos heredes, qui factò defuncti de- bent acquiescere §. 2. Auth. de iur. iur. a mor. præstit. l. hæredō & ibi Doctor. ff. de regal. iur. licet enim legatarius vel particu- laris fideicommissarius eligat, non ideo fit deterior cōditio pro- missoris, cum ita in vno sicuti in alio casu mens ipsius adimplea- tur, quinimò cum hæres grauatus non declarauerit, nec elegerit, nec voluerit, heredem suum posse eligere id ipsum forsan fecisse præsumitur, quia sciuerit non obstante electione in eius arbi- trium collata, quòd gratior res foret Patri, si bona mobilia po- tius ex electione fideicommissarii relinquerentur, eidem quam scuta tercentum ut in simili de hærede eligente, notatur in l. si quis a filio. §. si quis plures. ff. de leg. 3. quod probant scribētes cū firmanr † ius eligendi cedi non posse, quia forsan cessio- narius non esset electurus ex mente testatoris, cuius proinde con- ditio foret deterior. Rub. Alex. ad l. hoc edicto §. morte au. r 4. ff. de nou. oper. nunc.

Demum arbitror considerandum cum præstantissimo. I. C. D. Ste- phano Theano acutissimi ingenij viro, non posse prætendi pecunias per ipsos M. Reuerendos Dominos inuiri dictæ electio- nis, quia non reperio, si bene videantur tabule, Domini Andree, quod illi facultati sit annexum onus prædictum, quo casu quod testator non dixit, quodque Dominus Vicecomes non probauit, nec agnouit, nec dicere debent ipsi Reuerendi Canonici, & qua- tenus eos meriti contingat ius suum ex præcedentibus verbis dic- ti Domini Andree, ibi dummodo tamen dictus Dominus Gul-

lielmus persoluat autem quingcentum, perpendenda tunc
erit precedens dispositio, cui onus ipsum adiungitur, quæ sonat
tantummodo in confirmationem factæ dispositionis per Patrē,
ad commodum Domini Vicecomitis, sed ea confirmatio non
potest vllō modō trahi ad transmissionem electionis, quia id ip-
sum in actū confirmabili non exprimitur, & ad hunc passum.
Rogo Paires Excellentissimos placeat aduertere, quia sicuti non
intuitu dictæ confirmationis dicitur elegisse D. Vicecomes, nec
ex solo iudicio hæredis grauati, sed in executionem præcedentis
dispositionis paternæ, & auitæ, vt superius dictū fuit ira nō con-
gruit vt grauetur d. l. sed si sic. ff. de leg. 3. Et ita iuris esse censeo,
saluo &c.

Ego Rol. Cau. l. v. d. Caf. Adu. & Ciu. Med.

Causam hanc feliciter pro voto auctoris terminauit Excellentiss.
Senatus Montisferrati, ad commodum D. Vicecomitis, vt cō-
stat ex tenore Senatus Consulti quod subsequitur.

Millesimo sexcentesimo duodecimo die Sabbati vigesima ter-
tia Junij. In remedio supplicationis, coram Ducali Montis-
ferrati Senatu introducto per D. Gulielmum de Vicecomitibus
ab ordinato contra eum, & ad commodum M. Reuer. Capituli,
& Canonicorum S. Mariæ de Platea, emanato, medio legitimo-
rum proprijs partibus respectiue interuenientium occasione
prout in actis Egregij Cancellarij Mori Senatus ipse visis viden.
& super omnibus matura habita consideratione censuit, & de-
clarauit censeiq; & declarat, maximè ex nouiter deductis, & al-
legatis, benè per dictum D. Vicecomitem fuisse supplicatum.
Atq; ita reformando lententiam contra eum prolatam ipsum D.
Vicecomitem medio pro eo legitime interuenientis fore, & esse
absoluen. prout illum absoluit à petitis parte dicti Reuer. Capitu-
li, & Canonicorum Ecclesiæ præf. Compensatis expensis, &
ita ceter, & declarat omni meliori modo &c. Mandans pro me
Alexandrum Ibertum Ducalem præf. Senatus, Secretarium sub-
signatum præsentis fieri, & tradi documentum.

Vidi Guid. Auel.

A. Ibertus.

L A V S D E O.

Ex-

Explicet hic liber Decisionum Consultarū sub numero quinquagenario ne in immensū volumen excreſceret, ob ſingulares paraphreſes ad quemlibet earum, quæ tamquā ſidæ ſequelæ ab eis ſeparari non potuiſſent: Sicut enim plenæ, & abundantes, ſic primum hunc librum adaugent, ut cæteras Decisiones in ſubſequentis volumen remittentes, præter ordinem excreſcere non permiſſerint.

ROLANDI

CAVAGNOLII

PATRICII CASALENSIS,

I. V. D. Aduocati, & Cuius Mediolani.

PARAPHRASIS

AVREA, ET SINGVLARIS.

*Ad materias leges, & lura Decisionum Consultinarum, ex quane dūm
ipsarum confirmationem, sed quid etiam in diuersa facti contingentia
Ius ipsum statuat, quidne pro Iure terminandum sit. Et qualiter om-
ni casu iniusta distinguantur à Iustis, si odio, Ira, & amicitia
vacuus eris facile habebis.*

Opus apprime necessarium his omnibus, qui vt liberi fiant seruos faciant se legis, qui-
bus proinde seruiet ad aperiendos veros Iuris intellectus, cum locis opportunis,
quæ ad comprobationem desiderabantur.

*Materiarum autem legum, ac Iurium notam; post summam rerum dabit Index
qui librum præcedit.*

MEDIOLANI,

Apud Ioan. Baptistam Bidellium. M. DCXIV.
CVM PRIVILEGIO.

Ego D. Cirillus Clericus regularis congregationis Sancti Pauli, Iuris vtriusque Doctor, & Confessor receptus in Diocesi Mediolanensi: fidem facio; me perlegisse hanc Paraphrasim ad Decisiones Consultivas Excellentissimi I. V. Doctoris Rolandi Cauagnolij Casalensis. In qua nihil fidei Catholice, & Romanæ contrarium nec bonis moribus dissonum inueni. Itaque eam, vt in lucem prodeat dignissimam iudico. Tum quia in publicum edita, magnam vtilitatem fori ciuilibus causidicis adferet: Tum quia in ea elucet authoris subtile acumen ingenij, & profunda doctrina in resoluendis varijs Iuris ciuilibus difficultatibus in foro exteriori sæpe occurrentibus. Mediolani in Collegio nostro Sancti Barnabæ Kalendis Septembris 1613.

Ego Frater Bernardinus à Montecaluo Ordin. Min. obs. Custos Prouincie Sancti Didaci, & Sacre Theologie in Conuentu S. Angeli Mediolani prælector generalis, ea qua potui diligentia perlegi Paraphrasim ad Decisiones Consultivas singulari methodo, ac perspicua eruditione ab insigni I. V. Doctore d. Rolando Cauagnolio elucubratam, & nihil in ea aduerti quod catholice fidei aut morum honestati aduerfetur. Quare si typis depromatur censeo haud exiguum fore Iurisprudentiæ studiofis fructum allaturum, In quorum fidem has propria manu subscripsi die 29. Nouembris 1613.

Frater Bernardinus à Montecaluo
qui supra manu propria.

Vitis predictis attestacionibus Imprimatur.
Frater Iacobus Laudensis Vicarius Sancti Offitij Mediolani.
Gulielmus Vidonus Theologus S. Nazarij pro Illustriss. D. Card. Archiep.
Vidit Saccus pro Excellentissimo Senatu.

ROLANDI CAVAGNOLII

PATRICII CASALENSIS,

I.V.D. Advocati, & Cuius Mediolani,

PARAPHRASIS AD MATERIAM DECISION.

Quia paraphrasis danda venit ad Decisiones Consultivas ab erroribus expurgatas, ne per eam erroribus ipsis obsequium accomodari censeatur, ex Seneca in proverbijs. Vele etiam ne qui parvus fuit error in principio, fiat maximus in fine, ex Aristot. libro 1. De Caelo, & Mundo. Duxit Auctor, prius errata quæ factio Irrepere Typographi, corrigenda fore, prout in limine, ad paraphrasin singularum continetur,

Errores igitur primæ Decisionis castigantur, ut infra.

Pag. 1. lin. 4. Territorij lege territorij.	Pag. 5. lin. 1. feriz lege ferie.
Pag. 1. lin. 18. exactio lege executio.	Pag. 5. lin. 9. Iudicato lege Iudicata.
Pag. 1. lin. 19. fore lege foro.	Pag. 5. lin. 14. aguit lege arguit. (vallaria.
Pag. 1. lin. 23. Carbonasium lege Carbonasiam.	Pa. 5. lin. 14 & 15. vallarius valeria lege vallerius
Pag. 3. lin. 3. vgeret lege vergeret.	Pag. 5. lin. 15. & lege vt.
Pag. 3. lin. 18. in dies lege Indies.	Pag. 5. lin. 27. Iudicando lege Indicando.
Pag. 3. lin. 23. excellentissimo, lege serenissimo	Pag. 5. lin. 31. Vauis, lege Vaccis.
Pag. 3. lin. 24. permulta lege per multa.	Pag. 5. lin. 32. a lege In.
Pag. 3. lin. 35. natura lege materia.	Pag. 6. lin. 2. poterit lege poterat.
Pag. 4. lin. 9. cod. lege eod.	Pag. 6. lin. 5. ea, lege &.
Pag. 4. lin. 17. tremolis lege tremoles.	Pag. 7. lin. 13. procedere lege præcedere.
- Ceteros errores, quidam orthographiam pertinent sub censurâ benigni lectoris remittimus.

Ab istis igitur mendis purgatæ Decisioni Consultivæ datur hæc ipsa, quæ pro materia subsequitur aurea Paraphrasis, cuius primo loco rerum indicat

S V M M A R I V M.

1 Principis munus est providere, ne subditi graventur ab exteris.	alterius territorij.
2 Obligatio inter Dominum, & subditum munus debet esse.	31 Parochus non potest extra suam parochiam manum imponere.
3 Respublica per singulares personas constituitur.	36 Litteræ requisitorie ad alium Iudicem rogatorie vocantur, & quare.
4 Cura civitatis de toto debet esse de parte.	37 Par in Partem non habet imperium.
5 Officiales potentissimi Regis dispensarum laudati sunt, & quare.	38 Litteræ rogatorie an requirantur pro executione sententiæ à superiore ad Inferiorem.
6 Gravamina subditis illata ad Iniuriam Domini pertinent.	39 Eripiens captivum de manibus commissarii superioris curiæ in terra baronis sine eius ordine an incidat in penam.
7 Domini interest subditum non perdere.	40 Feudatarij an possint impedire superiori executionem in suo territorio.
8 Principes dicitur pater subditorum.	41 Obligationem non arguit quod ad decemiam superficiariam pertinet.
9 Represaliæ quæ sunt inveniuntur.	42 Franciscus Marcus in q. 91. libro 2. vfu nõ recipitur.
10 Const. Med. de Iudicis, si quis per apparet. si Huius ubi perpenditur cum ratione.	43 Litteræ rogatorie ad alium Iudicem pro executione sententiæ quid continere debeant.
11 Statutum Mediolani 44. si quis non suppositus lib. 1. declaratur.	44 Litteræ rogatorie ad alium Iudicem quid dicantur publicæ.
12 Litteræ rogatorie quando requirantur pro executione sententiæ in territorio alieno.	45 Iudex alterius territorij requisitus ad executionem.
13 Litterarum requisitoriarum materiam vide remissionem.	
14 Litteræ requisitorie quare requirantur pro executione sententiæ faciendæ per Iudicem	

- executionem sententiæ an teneatur cam
exequi.
- 36 Causa Inratoria quando admittatur ad
prosequendum Iudicium.
- 37 Iudicis Officium quoruplex sit.
- 38 Clausula in libellis adiecta Petens Ius, &
Iustitiam operatur, ut actio magis congrua
conferatur intentata.
- 39 Ratio quare mentem hominis acquiescat.
- 40 Actio iudicati, vel Officium Iudicis quan-
do, & ex quibus appareat, quod fuerit in-
tentatum.
- 41 Actio iudicati dicitur actio in factum.
- 42 Iudex non exequitur sententiam in actio-
ne reali in alio territorio, quam in territo-
rio in quo res est sita.
- 43 Sententiam nullam Iudex alterius territo-
rii inquisitus non exequitur.
- 44 Iudices Inferiores non exequuntur senten-
tias Iudicis diversarum Provinciarum in-
consulto Supremo Magistratu, & quare.
Limita, num. 35.
- 45 Iudex requisitus, an & quando possit co-
gnoscere de iniquitate sententiæ Iudicium
diversi territorij.
Limita, ut num. 37.
- 46 Iudex alterius territorij requisitus ad exe-
cutionem sententiæ, non debet exequi si
fuerit incompentens ratione domicilij, & ra-
tione rei sitæ.
- 47 Litteræ rogatorie non tollunt incompeten-
tiam Iudicis, & eo casu nihil operan-
tur.
- 48 Clausula omni meliori modo in libellis ap-
posita quid operetur.
- 49 Clausula omni meliori modo, an habeat
vim derogationis ad contrarias protestatio-
nes.
- 50 Clausula omni meliori modo cuius sit im-
portantia, tractatur in materia Iuris, & Iu-
stitiæ administrandæ remissive.
- 51 Clausula omni meliori modo in libellis su-
stinet intentionem propositam, novam au-
tem non inducit.
- 52 Clausula omni meliori in libellis facit, ut
quis non se astringat ad specificata.
- 53 Clausula omni meliori modo operatur, ut
actiones contrariæ possint cumulari.
- 54 Clausula omni meliori modo salvat libel-
lum a pluris petitione.
- 55 Clausula omni meliori modo importat re-
medium salvandi interdicti.
- 56 Clausula omni meliori modo importat in
libellis, ut super omnibus narratis censetur
conclusum.
- 57 Clausula omni meliori modo operatur in
omnibus actionibus humanis actus perfec-
tionem.
- 58 Clausula omni meliori modo in concessio-
ne Principis operatur plenitudinem pote-
statis.
- 59 In testamentis post factam vulgarem, &
pupillarem, & dei commissariam sub-
stitutionem operatur, ut substitutio equali-
ter disponat inter filios, & Nepotes.
- 60 In extra contractu dubio, an sit innominatus nec
ne per clausulam prædictam, arguitur donatio.
- 61 In legatis apposta operatur, ut soluerit
se restringere.
- 62 In substitutionibus habet vim fideicom-
missi.
- 63 In Calce testamenti quid operetur.
- 64 Quid ubi modi expressi sunt inepti, & apti
non descendunt ex eis.
- 65 In Codicillo quid operetur.
- 66 An inducat donationem irrevocabilem.
- 67 Quid ubi præcedit copula, &
In testamentis an habeat vim clausulæ de
rogatorie derogatoriæ.
- 68 Natta in Auth. hoc inter liberos, num. 39.
de testam. non recipitur.
- 69 Natta in consil. 402. nu. 36. non recipitur.
- 70 Clausula omni meliori modo, a.o. & quan-
do impedit derogationem Trebellianicæ.
- 71 Quid in odium filiorum primi gradus.
- 72 Aequiparatur iuramento, & facit actum
irrevocabilem.
- 73 Quando non inuat relictum filio iure le-
gati.
- 74 Contenta in testamentis sunt connexa, &
inseparabilia.
- 75 Clausula omni meliori modo in fine po-
sita refertur ad omnia.
- 76 In legatis, & fideicommissis an operetur,
ut quis possit auctoritate propria capere.
- 77 In legatis an supplet defectum solemnita-
tis.
- 78 An vnum actum in alium transformet.
- 79 An semper intelligatur in testamento Pa-
tris.
- 80 An operetur quod actus valeat pluribus
modis.
- 81 Subsidiaria clausula dicitur, & quare.
- 82 Vtiliorem semper modum inducit.
- 83 An supplet defectum forme.
- 84 An defectum prætensionis auferat.
- 85 An extendat dispositionem ad casus non
expressos.
- 86 Non operatur contra voluntatem dispo-
nentis.
- 87 An suffineat additionem ex secundo testa-
mento nullo si possit quis adire primo
testamento valido.
- 88 Quid ubi sit aditio hæreditatis simpliciter
non adiecto scilicet ex testamento, an su-
stineatur ab intestato.
- 89 Non qualificat nec dat novum modum, &
argumentum fideicommissis.
- 90 Non supplet defectum substantiæ sed qua-
litratis.
- 91 Non sanat institutionem legitimæ factam
in fructibus.
- 92 Non supplet defectum consensus.
- 93 Non tollit vitium contrarietatis.
- 94 Suffinet donationem in vim pacti de do-
nando.
- 95 In compromissis comprehendit iudicium.
- 96 Item in donatione, & renunciatione facta
absenti.
- 97 Suffinet emancipationem, & quomodo.
- 98 Item an habeat vim clausulæ Codicilla-
ris.
- 99 Quid ubi fuerit iuncta dictio, ut quocumque
An in testamentis operetur ut filij in con-
ditione

- ditione positi sine dispositiue vocati, & quomodo num. 88.
- 94 An censetur posita ex filio notarij, potius quam de voluntate testantis.
- 95 Dicta in testamento facta publicatione censentur dicta per testatorem.
- 96 Clausula omni meliori modo posita in principio testamenti quid operetur.
- 97 In constitutione peculii quid operetur.
- 98 In donatione inter virum, & uxorem quid operetur.
- 99 In decretis iudicis an suppleat oia necessaria
- 100 In sententia iudicis qui per errorem processit vt delegatur quid operetur.
- 101 In processu iudicis ordinarij, qui fecisse delegatum, quid operetur.
- 102 Non variat sententiam clarum.
- 103 Posita in testamento facit substitutionem valere in ultimis conditionis.
- 104 Non sustinet iniustam, & captatoriam voluntatem defuncti.
- 105 Non extendit voluntatem limitatam.
- 106 Facit, vt legata censentur reposita à venientibus ab intestato.
- 107 In legitimatione posita quid operetur.
- 108 Facit quod substitutio dicta pupillaris fiat
- 109 Magis operatur posita in principio quam in fine.
- 110 Præcedentia magis influunt in sequentia quam è contra.
- 111 Clausula omni meliori modo an sit necessaria in reuocatione donationis causæ mortis.

Paraphrasis Aurea.

Ro. eo, quod pagin. 3. sub lin. 19. contr. num. 1. dicitur subditum recurrisse ad Principem, qui provideret, ne indebitè grauaretur, scias munus Principis ¶ esse Promidere ne singulares etià persone sibi à Deo creditæ ab exteris opprimantur mutua ¶ enim cadit obligatio inter Dominum, & subditos cap. 1. in fin. de for. fidel. Natra in consil. 122. in præfenti causa nu 5. cuius meminimus infra Decis. Consult. 21. num. 5. sicuti enim sub cura principis est Respublica sic esse debent singulares persone quibus Respublica ¶ constituitur sic contemptis partibus ¶ ex quibus totum perficitur totum ipsum deficiat, vt perpendit. Gregor. Tolossanus de Republica lib. 1. cap. 1. nu. 10. in fine.

- ¶ Quare laudandi sunt maximè per officiales Potentissimi ¶ Regis Hispaniarum quos in hoc accratiores vidij arbitrantur enim grauamina subditis suis illata ¶ ad ipsorum iniurias tendere, quod & iuri congruit quia sicuti interest subditi non perdere Dominum Iacobinus de Sancto Georgio, in sua inuestitura in verbo Dux vers. Vltèrius quæro num. 1. Ita Domini ¶ interest non perdere subditum, sic distante correlatiuorum natura, vt meminit Craueza consil. 973. incipit Anno Domini libr. 5. num. 32. vnde & eodem iure quo subditus adiutare tenetur dominum, ita & e conuerso Dominus subditi sui, & ideo bene dicit D. Gaspar Antonius Thesaurus legalis sciētiae petitisimus q. sua forensi, 8. num. 15. lib. 1. quòd Domini ¶ sunt patres suorum subditorum, & illos paternæ charitate iuuare debent & subleuare, & ad hunc effectum ad inuenta sunt ¶ iura repræfaliarum; vt ponderat Myfinger obseruat. 1. num. 3. centur. 6 & ante eam Cnid. Pap. q. 32. fuit etiam quia quæ subditorum sunt, quod protectionem Principis esse dicuntur Felin. in cap. Quæ in Ecclesiarum extra de Constitut. num. 27.

- Pro materia autem istius Decisionis ad euitandas disputationes, & ad impediendum ne subditi extrà territorium trahantur in multis locis Italie prouisum extitit quod forensis non audiat nisi præfata prius fuerit fideiususio, de non declinando forum, ac de rescindendis expensis, vt in primis legitur in No. Const. ¶ sub tit. de iudicijs lib. 2. cap. si quis per apparentem in §. Huius tamen in Ciuitate Mediolani, vt extat statuta, vt in cap. 44. ¶ si quis non suppositus, & cap. sequenti lib. 2. Quorum proinde rationem potissimam ibi censet Carpanus num. 8. ne secuta sententia contra forenses difficilis reddatur executio in alio territorio, quo casu regulariter desiderantur ¶ litteræ rogatorie, vt cauetur in cap. Romano §. contrahentes de foro competentis lib. 6 & in Lextra territorum, & ibi Ias. num. 24. ff. de iurisdic. omn. iudic.

Materiam litterarum requisitoriarum cuius meminit hæc decis. 1. sub pag. 4. num.

4. num. 7. lin. 25. latè ponit Rebuffus ad Regias constitutiones ꝑ Francie. In tractatu de litteris requisitorijs vbi plura dicit notabilia rā pro litteris, quæ mittuntur per officiales eiusdem Principis, quā per eos qui sunt sub diuerso Dominio, & tam pro causis Ciuilibus quā pro Criminalibus, & tam pro paruis quā pro magnis, & tam pro Ecclesiasticis quā pro secularibus.

Rationem autem harum litterarum quæ rogatorie dicuntur ex eodem Rebuffo loco citato, eam ꝑ esse dixeris, quia Iurisdictiones cuilibet magistratui in sua provincia, & territorio sic competunt, vt non alteri iuxta dictū Poetę. Diuisum Imperium cum loue Cæsar habet; faciunt notata in cap. solitę de Maioritate, & obedientia, & in cap. Pastoralis de His quæ sunt à Prelatis. vbi Pa
15 rochie sic limitantur, & distinguuntur, vt qui extra eas ꝑ manum ponit repelli debeat tanquā ponens falcem in messē alienā, & aliena turbans officia, & Iurisdictionem repetita cod. de Episcop. & Cler. l. Consulta Cod. de testam. l. finali Cod. vnde ꝑ facit etiam canon peruenit 1. 1. q. prima vbi Iurisdicō cuilibet seruanda est, ne ordo confundatur.

16 Vocantur ꝑ autem rogatorie, quia Par in parē non habet imperium
17 ꝑ l. Nam magistratus ff. de arbitr. & l. ille a quo ꝑ, tempestiū ff. ad Trebell.

An istę litterę rogatorie requirantur in superiore ad Inferiores Iudices
18 dic quod non ꝑ sed Guido Papius decis. 345. dicit excusationem litterarum superioris curię fieri debere per officiales locorum, & hoc dictū sequitur Franciscus Marc q. 91. Quæritur de Pœna in fine lib. 2. vbi disputat, an eripiens captiuatū de manibus Commissarij superioris curię, in terra Baronum,

19 Ducū, vel Nobilium ꝑ incidat in penam ex eo quod nulla præcesit insinuatō, seu copia litterarum commissiōis in terra Baronis, vel Baranneri, & cōcludit quod similes seruientes abutuntur eorum officio in terris Baronum, & quod ibi possint puniri. Rebuffus autem rradit practicā seruandā in loco relato num. 3. sed eam limirat, in executore curię superioris pro captura faciendā, ob periculum ne cuicquā capriuandus iustueretur ad fugam caue-

20 ant proinde, feudatarij ꝑ ne simile quid attentant, præsertim vbi apparitores sunt, publici, & noti per extrinseca signa quia tūc præsumptio stat ꝑ eis ꝑ superioris iussu id agant, qui si omiserint certiorare Dominum loci delicti non attribuitur eum requisitio fiat potius vt Amadeus de ponte aduertit q. laudemiali 24 ex quadā honestate quā ex debito vnde quod ad Decen-

21 tiam ꝑ pertinet superficialiā ad obligationem referri minimè debet, & ita vbi aliquando in patria Montisferrati per curiam superiorem procedi crimi-
22 naliter contra feudatarios, & ita ꝑ valde periculosa remanet opinio Marci q. 91. lib. 2.

Litterę autem prædictę quattuor continere debent primo; Rogantis Iudicis sigillum ꝑ vel signum magistratus sine quo fidem non facerent l. si qua per calumniam. cod. de Episcop. & Cler.

Secundo quod sint publicę Oldrad. consil. 124. Quod remissio qui fundat hoc super ꝑ si quis verò comprehensorum Auth. vt nulli iudic. & tunc erūt si
24 ꝑ publico nomine Iudicis, vt Iudicis vel Magistratus scribantur vnde si prius erunt non debent attendi etiam quod sint Regis vt ibidem Oldradus affirmat.

Tertio continebunt requisitionem l. 1. de Requir. Reis.

Quarto. In ciuilibus causis, & in criminalibus delictis sic Rebuffus ad Reg. constitut. Francie in d. tractatu de litteris requisitorijs num. 7. 8. & 9.

An autem Iudex vnus territorij cogatur exequi sententiā Iudicis alterius territorij rogantis, dic quod ꝑ sic si sunt sub eodem Dominio alias non cogitur de necessitate coactiua sed poterit ex vrbāitare, & si recusauerit an sit locus reprefalijs, & quid si sententia fuerit pronuntiata secundum statuta, & consuetudines ipsius Iudicis, quæ non seruantur in territorio vbi petitur executio, vide Rebuffum loco citato nu. 25. & infra.

26 An autem dictis constitutionibus satisfiat per iuratorium quando quis ꝑ non ad inue-

aduenient fideiufionem, videas reportata per me ad Decif. confult. 28 in eius Paraphasi.

Dum fcriptio sub num. 1. pag. 4. & lin. 7. de Iudicij Officio Nota. quod aliqui ex fcribentibus dixerunt illud esse triplex, Nobis scilicet mercenarium, & aduersarium quæ autem, & qualia ista sint. videas notata per Antonium de Petralia Ad. l. Nam, & postea §. si minor ff. de iureiur. num. 334.

Faucbat etiam mulieri carbonariz in hoc articulo clausula perens ius; & iustitiam sibi ministrari, cuius virtute censetur semper quod intenteretur a. & io apta, vt ex Maranta, & Socino, ac pluribus alijs notat Ioseph de Sesse de cif. Aragon. 27. an debeat nume. 7. & infra vbi plura notabilia dicit ad istam clausulam, multa aliavide notata ad istam clausulam infra lib. 1. decif. confult. sub decif. cuius caput est sic concludenter, & in Paraphasi ad eam.

Dum dicitur sub pag. 4. lin. 12. quod per rationem mens hominis acquiescit. Adde id quod dicit Seneca epistola 67 sola ratio s. Incommutabilis, & Iudicij tenax est, non enim seruit sed imperat sensibus, vnde qui rationi potius quam communi adhæret sententiæ id ipsum agit, vt proprietatem, & boni, & veri assequi dicatur, quia quæ sola opinione hominum in iure discernendo bona sunt, nudum nomen ipsum commune cum veris, non autem boni proprietatem habent.

Ad id quod num. 9. pag. 5. & lin. 13. dicitur intentata fuisse actionem in factum, vel rei iudicatæ, notabis s. alium modum cognoscendi vtrum actio fuerit intentata, vel Iudicis Officium, quia quando diriguntur verba ad Iudicem oritur Officium, quando verò ad partem, oritur actio glos. in l. si soror. & ibi fcribentes Cod. de collat. Barr. in l. solent ff. de Alim. & cib. legat. vol. 2. quæ sequitur Sebastianus Sapia ad l. Iudicentis. ff. de Iurisd. omn. Iud. num. 11.

Quod autem iudicati actio, sit actio in factum s. docet glos. ad l. Miles §. Decem in verbo iudicati ff. de re iudic.

Fundamentum quod sit, in hac prima. decif. sub pag. 5. lin. 27. & infra circiter num. 12. & 13. de vaccis non existentibus in territorio Nouarum, s. non est leue; & pro eo constat decisio Senatus Sabaudienfis, vt refert Ant. Faber. in Cod. Fabr. lib. 7. tit. 20. de executione Rei Iudic. diffinit, prima faciunt notata in l. cum quidem Cod. de fideicom. libertat. & in l. vt fundus ff. de commun. diuidendo, vbi dicitur quod satius est Iudex, qui cum res petitur in æstimatione condemnat, quia sententia debet esse conformis libello.

Sententiam nullam, vel à non competenti Iudice latam, vel contra absentem s. non peracto edictorum ordine, Iudex requisitus exequi non debet sic diffinit Ant. Faber. in Cod. Fabriano lib. 7. tit. 20. de executione Rei Iudic. diffinit. prima vbi dicit quod alias fieret iniuria, ei contra quem requiritur executio.

In plerisque locis tum Italiæ, tum Galliæ prouisum extitit summa cum ratione ne Iudices Inferiores quamuis rogati executionem sententiarum in alienis territorijs latarum concedant, Inconsulto Senatu qui auctoritatem sibi referuat, quod in tantum extenditur, vt nec etiam citationes in iuris subf.

diu admittantur s. sine licentia superioris Tribunalis, quod hinc prouenisse opinor, ne inferioris Magistratus circueunda religio, iniuriæ, aut querelæ materiam daret, si aut iniqua concessione priuati utilitas, & demum Principis iurisdicctio læderetur, vel dignitas, vt bene perpendit Ant. Faber. in Cod. Fabriano lib. 7. tit. 20. de executione Rei Iudic. diffinit. 2. vbi tamen limitat

prohibitionem hanc vbi suprema Curia esset in partibus s. adeo longinquis vt nimis dispendiosus, & fere impossibile foret, eam licentiam impetrare prohibitionem hanc tamquam notoriam proponimus in Italia. In Gallia verò seu in partibus Sabaudia testatur Faber loco iam citato.

Quod tamen dictum fuit, Iudicem requisitum pro executione cognoscere de sententia Iudicis alterius territorij: intellige pro eo s. quod pertinet ad vires, & iniquitatem sententiæ Iudicis requirentis, quia secus est, pro eo quod

quod spectat ad nullitatem ipsius, de qua nullitate cognoscat, vide cundē Fabrum d'isto libro 7 diffinit. 25. & latius diffinit. 29.

37 Quid autem si sententia lata per Iudicem requirentem, esset contra auctoritatem & Iudicis requisiti, die quod non erit concedenda executio, quia, ut Faber ait in d. suo Cod. Fabriano lib. 7. de execut. rei Iudic. tit. 20. diffinit. 25. concedendo executionem dum alienam iurisdictionem eurat, Index, propriam negligere videtur, l. ult. & ibi Doct. fide iurisd. om. Iud.

Rursus pro eo, quod dicitur pag. 6. lin. 7. de Incompetentia Iudicis dixeris, quod ille vicarius Nouarum esto etiam quod litteris togatorijs fuisse requiritus non poterat & exequi quia non erat Index condemnati, nec ratione do-
38 micilij nec ratione rei sitæ nec quouis alio modo ynde litteræ & requisitoria non poterant facere eum Iudicem eo modo, quo priuatorum consensus, ut bene arguit Rebuffus loco citato num. 32.

Pro eo quod pag. 5. num. 11. & lin. 24. dicitur de clausula omni meliori modo, notandum puto, eandem fore tantæ efficacitæ, ut in subiecta materia Agens
40 videatur omnia & expressisse, quæ potuissent exprimi pro actus validitate Dec. in cap. cum super col. penult. in fine extra de officio delegati Aretin. consil. 12. vol. 4. in tantum quod in facti contingentia dixerim, quod qui ab initio protestatus fuerit nolle aliquem actum facere, si eum post modum fecerit, cū clausula omni meliori modo videatur quodammodo derogasse protestationi
41 præcedenti, etiam quod fuerit derogatoria & Quasi dixerit agens si modus expressus, non valet omni meliori modo valeat, ut notat Berous consil. 135. nu. 4. lib. 1. Decius consil. 14. Pro tenui etiam si fiet relatio ad alium actum, de quo cum constaret facultate num. 4.

42 De importantia istius clausulæ omni meliori modo in materia iuris & & Iustitiæ administrandæ inter ceteros vide Nicolaum Reusnerium consil. 1. Principes quidam libro 2. nu. 67. & infra, & consil. 18. in causa appellationis nu. 18. lib. 1. vbi dicit per eā clausulam Principem debere, potius rei gestæ veritatem attendere quàm actoris petitionem.

Quod autem ista clausula omni meliori modo in libellis posita quoad a-
43 ctus accessorios id est qui tendunt ad sustinendum & Intentionem præpositam non autem quoad nouam intentionem de qua non fuit cogitatum post Roman. consil. 294. Hæc confessio col. final. notat Alba. consil. 376. quamvis in præfenti causa num. 39. Bald. in l. Viui ff. si certum petatur Laurentius de Pinu consil. 60. in causam hæredum num. 21. faciunt notata per Rimin. Iun. in consil. 325.
44 narrat honesta num. 8. vol. 3. vbi vocat clausulam & hanc salutarem quia agens ad specificata nō se restringit. Bertrand. consil. 27. multa sunt num. 8. lib. 1. par. 2. unde propter eam quis potest obtinere ex causa probata licet non fuerit deducta Rimin. Iun. consil. 407. uarrant Illustres Domini num. 5. vol. 4. Lautentius Tenuinus in traet. caut. caut. consil. 117. num. 3. & operatur ista clausula
45 & ut actiones etiam contrariæ cumulari possint Aldouinus consil. 1. num. 176. Surdus consil. 173. num. 7. lib. 2. vbi contrarium ponit sub num. 27.

46 Item quod saluet libellum à defectu pluris & petitionis notat Aldouinus consil. 46. num. 31. Grat. respons. 63. Visis elegantissimis num. 6. lib. 2.

47 Item importat remedium Saluiani interdicti si fuerit posita & in libello, & in fine petitionis, ut notat Borguin. decis. 27. nu. 2. parte 2.

Item operatur quod si plura sint narrata, & super vno conclusum, ut super
48 omnibus & censetur conclusum Borguin. decis. 3. nu. 21. parte prima.

In omnibus actionibus humanis semper quis censetur facere actum perfectum & sic cum clausula omni meliori modo l. Si miles qui destinauerat. ff. de milit. testam. Alba. consil. 262. Præmissa num. 10. vol. 2. faciunt tradita per Nattam. in consil. 120. nu. 27. quem refert Rimin. Iun. consil. 730. Dominus Alfonso. lib. 6. Papon. consil. 132. tamen solutz nu. 4. Panciroli. consil. 96. In causa quæ vertitur num. 49. Aldouinus consil. 16. in hac difficultate num. 6. & consil. 17. nu. 2. & consil. 46. Reorum victoria nu. 30. Videas notata per Socin. Senior

consilio 66. Vifa donatione facta numero 8. & infra libro tertio, vbi dicit istam clausulam habere vim regulæ si non valet vt ago valeat vt valere potest.

Hinc Nic. Reusner. conf. 27. Non est noua nu. 155. lib. 3. dixit quod. in concessione Principis per clausulam omni meliori modo Princeps ꝑ præsumitur voluisse vt plenitudine potestatis, ex Fel. in cap. ex officio num. 27. de præscriptione, vide Burfat. consil. 49. Illustrissimus q. Dominus numero trigesimo volumine primo, vbi extendit virtutem clausulæ etiam ad præiudiciu tertij.

Hinc si testator post factam substitutionem vulgarem, pupillarem, & fideicommissariam addiderit ꝑ quod eos inuicem substituebat omnibus melioribus modis via, iure, & forma quibus melius &c. vt verba aliquid operetur per l. Si quando ff. de legat. 1. substitutio æqualiter disponet, tam quoad filios quam Nepotes quia sic dantiùs sustinetur substitutio, ex clausula omni meliori modo Alba consil. 758 Clari iuris est num. 5. lib. 3.

53 Insuper vbi adit dubitatio, vtrum contractus sit innominatus ꝑ vel nè si reperitur apposita clausula omni meliori modo, cadit Interpretatio quod sit potius donatio, vt in casu Albæ consilio 782. In nomine Iesu numero 82. lib. 4.

Clausula omni meliori in legatis apposita operatur, vt legans noluerit se restringere ꝑ sed pinguius loqui Rimin. l. Jun. qui plures cumulat in consil. 241. Summa dubiorum num. 3. vol. 3.

54 Er in substitutionibus operatur ꝑ vim fideicommissi Rimin. l. Jun. conf. 279. In primis igitur num. 249. vol. 3.

Posita in calce testamenti clausula prædicta, omni meliori modo facit, vt actus valeat ꝑ eo modo, quo potest, & si non valeret eo modo, quo scriptus est Crauet. consilio fina. numero 14. quem citat Rimin. l. Jun. consil. 358. Igitur ad primum numero septuagesimosecundo, sed declara, vt ibidem nu. 251. quia dispositionem non augeat cum sit accessoria, & executiue posita numero 242. & vbi conditio deficit numero 243. volum. quarto, Bald. & Imol. in l. Cum pater §. Filius matrem. ff. De legat. 2. idem Rimin. l. Jun. consil. 507. Diligentissime scripsit numero 46. & 47. volumine quinto, vbi dicit Inter Deciano in Respons. 34. numero 81. volumine tertio, quod etiam si in vno casu quantumvis improprio, plenius verificari possit in eo verificanda sit dispositio per l. 2. ff. de lib. & posthum. & subdit, etiam ibidem Rimin. quod per clausulam prædictam includitur persona loquentis, & ibi nu. 48.

Clausula omni meliori modo nihil operatur quando in dispositione sunt expressi modi inepr. & ꝑ modi apti nullatenus condescendunt ab expressis quia tunc dicta clausula intelligitur tantum de expressis qui si non sufficiunt, clausula est inanis, sic post Calderin. consil. 1. de Accusation. & Felin. in capitulo cum super col. fin. de officio Delegari notat Rimin. l. Jun. consilio 462. Circa primum numero 46. volumine 4. & in consilio 517. in qua questione numero 59. volumine 5. Hondedeus consilio 54. Stante testamento numero 51. libro secundo, vbi hoc dictum declarant. de mente Calsiad. decis. 7. numero septimo, de Appell. Capic. decis. 69. numero 10. 10. Marian. in cap. 2. num. 15. de libell. oblat. Laurent. Tenn. in tract. caut. sub cauteia 129. num. 13.

De clausula omni meliori modo adiecta codicillis vide notata per Rimin. l. Jun. consilio 512. Videtur igitur numero 40. & 41. volumine 5. post Crauet. in iam citato consilio fin. numero 15. libro 2. & consil. 346. numero 2. vbi dicitur quod per eam clausulam ꝑ confirmatur actus ex eo capite quo potest etiam per supplementationem. Bald. & Imol. in dicta l. Cum pater, §. Filius matrem ff. De legat. secundo, & idem Bald. in l. Quoties Cod. de Hered. Instit. tuend. Idem Rimin. l. Jun. 588. Et prima consideratione num. decimoseptimo,

Qq q

vbi

vbi multa cumulat libro quinto.

Er ita valet ista clausula, ac si agens dixisset. si quod ago non valet, vt ago valeat, vt ualere potest ex doctrina Bartol in l. 1. §. si quis ita ff. de verb. obli. & ideo si actus non potuerit sustineri in vim testamenti, vel fideicommissi per clausulam omni meliori modo valebit in vim perpetua & irreuocabilis donacionis Rimin. Iunior consilio 580. Mouetur primus numero 49. & 50. volum. 5. post Curt. Iunior. in consil. 15. numero 3. Idem Rimin. consilio 771. Dominus Hyppolitus numero 30. libr. 7. Laurentius de Pinu consil. 543. Mater iure legati num. 6. & ita operatur, vt partes videantur omnia expressisse, quæ potuissent exprimere pro actus validitate Caphal. consil. 772. laudi executionem num. 38. lib. 5. Hondedeus consil. 44. Cum Illustris Comes nu. 32. 59 & 34. vol. 2. vbi considerat importantiam copulae & si præcesserit clausulam ipsam, vt puta quia dictum fuerit, & omni meliori modo.

Rursus eadem clausula omni meliori apposta in ultimo testamento adeo præcisæ est. & tantæ dicitur efficaciz, vt vim habeat derogatoriz quo casu etiã 60 quod præcedens actus sit derogatorius ad subsequenter, perinde est ac si specialiter expressisset clausulam derogatoriã sic docuit eleganter Rim. Iun. 61 consil. 624. n. 22. & seqq. vol. 6. vbi respondet ad dictum Nat. fin. Auth. Hoc inter liberos num. 39. faciunt etiam notata per eundem Rim. Iun. consil. 633. allegat Socin. in consil. 173. num. 4. vol. 2. & communem dicit ex D. Card. in dicto. de coniect. ult. volun. lib. 12. tit. 8. num. 19. Burfar. consil. 47. testata est num. 23. & 24. lib. 1. vbi similiter dicit de communi reprobatu Neuzano in consil. 63. per totum, & affirmat habere hanc clausulam vim specialis derogationis sic etiam voluit Burfarus consil. 47. num. 21. & 23. vbi testatur de communi, præsertim si ante clausulam ipsam fuerit dictio &.

Et licet Marcus Antonius Natta in consil. 403. nu. 36. dicat quod hæc clausula, non reperitur enumerata inter clausulas derogatorias, attamen contra Nat. 62 tam scribit Rimin. Iun. in consil. 790. Cum proponatur num. 19. & 20. lib. 7. vbi etiam multa ponit de dicta clausula.

Item operatur dicta clausula omni meliori modo, vt dispositio plenum fortitatur effectum, & ideo apposta in testamento impedit detractionem Trebellianicæ quoties illa detraçtio, impediret voluntatem testantis fortiri plenum effectum, sic per l. Patrem. ff. de His quæ in fraudem creditor. l. si sponsus §. si. ff. de donat. int. uir & vxor. & l. si. Cod. ad leg. falcid. notat Rimin. Iun. in dicto. consil. 633. num. 62. lib. 6. vbi similiter dicit, quod per eam clausulam testator in fauorem honorati confert quicquid conferre potuit, vt ibidem nu. 61. & quod dicitur de prohibitione detractionis trebellianicæ aliqui extendunt etiam in 64 odium liberorum & primi gradus, vt nor. Aldouinus, & alij ab eo relati in consil. 109. Contra deducta num. 4. & 5. sed contrarium statuit nu. 24. Hondedeus consil. 58. Cum Illustris num. 16. lib. 2.

65 Clausula omni meliori modo æquiparatur iuramento ita vt faciat actum & irrevocabilem sic notat Rimin. Iun. in consil. 721. Magnificus Comes num. 57. Bartol. in l. 1. §. si quis ita ff. de verborum obligat. Idem Rimin. Iun. consil. 730. Dominus Alfonso num. 50.

66 Clausula omni meliori modo quando non iuvat relictum filio iure legari in testamento, vide quæ scribit Rimin. Iun. in consil. 742. Magnificus Dominus num. 53. lib. 7. post Ruinum consil. 37. num. 7. vol. 3. quibus ego in hoc non assen-

67 tio, quia quæ in testamento continentur connexa sunt, & inseparabilia. 68 Er ideo ad omnia & referenda venit clausula prædicta l. talis scriptura §. fin. & ibi notant omnes ff. de legat. primo l. 3. §. filius etiam inter medias ff. de lib. & posthum. & pro mea sententia facit consil. Alberti Leonini 68. In ardua causa num. 6. centuria prima.

Clausula omni meliori modo in legatis, & fideicommissis apposta possumus dicere quod sit apta ad hoc vt relictum quis possit propria auctoritate 69 & capere Curt. Iunior in leg. finali numero 49. Cod. de Edicto Diui

Adrian.

Adria. Tollen. Rimin. lun. consil. 78. Illustris ac potens nu. 30 & seqq. lib. 1.

70 It. em adiecta legato supplet defectum solemnitaris non autem vnum a-
& am in alium transformat Maluas. conf. 42. Præstantissime Dñe n. 24. 37. & 55.

Quod ista clausula omni meliori modo semper subintelligatur in testamēto
Patris etiam si non exprimat. scribit Hypolit. de Marfil. singul. 36. & alij re-
lati per Plorim in consil. 5. in causa Magnifici Domini nu. 6. Marc. Ant. Natta
in l. Hac consultissima §. ex imperfecto Cod. de testam. nu. 226. Marfil. consil.
118. Divin. Clem. n. 8 & 9. vbi notabilia dicit de ista clausula adiecta testam.

Non operatur clausula omni meliori modo quod actus qui fit valeat pluri-
bus modis, sed quando actus qui fit non valet eo modo quo gestus est, unde
71 merito potest appellari clausula subsidaria. vt post Ias. in l. si quis ante in 4.
notab. ff. de acquir. possess. & Gozad. consil. 78. nu. 15. voluit Paponius conf. 43.

ex multis nu. 5. Et nouissime D. Io. Baptista Costa in elegantissimo suo tractatu, de
remed. subsid. in præind. 8. nu. 2. vbi ex Crauetz pro genero nu. 215. & in fin. &
Gab. in tit. de Claus. concl. 4. vbi octo effectus dictæ clausulæ notat remissive.

Quare semper ea fiet interpretatio de modo utiliori ad commodum eius
72 in cuius gratiam sunt prolata dicta verba, Natta consil. 120. nu. 17. Rim. Inn.
consil. 73. nu. 5. quos sequitur Paponius consil. 30. Magnificus D. Anibal nu. 31.
Surdus consil. 42. 8. nu. 10. lib. 3.

74 Quod ista clausula omni meliori modo suppleat quoque defectum forme
voluit ex peregrino de fideicommiss. artic. 36. nu. 57. & in consil. 61. num. 14. &
consil. 82. num. 10. lib. 3. consil. 6. num. 23. l. br. 3. Aldouinus consil. 46. Reorum
victoria nu. 30. Houdedeus consil. 58. Cum Illustris nu. 11. vol. 2. Ceph. consil.
772. nu. 13. lib. 5.

75 Similitet etiam defectum præteritionis tollit D. Bardellonus conf. 21. Pars
testamenti nu. 5. lib. 1. vbi plures allegat, & ego habui alias in facto, & obtinu-
i in causa Ricij contra Io. Baptistam Monachum coram Senatu Montisferrati
vide tamen in proposito notata per Betraz. in consil. 64. lata sententia nu.
10. lib. 1. concil. ciuil. Facit enim dicta clausula, vt subaudiatur titulus institu-
tionis etiam quod nomine legati concepiatur, Socin. Sen. consil. 66. visa dona-
tione num. 8. lib. 3.

Clausula omni meliori modo non extendit dispositionem in casus non ex-
76 pressos sed specificatos omni meliori modo validat. Unde ommissum non am-
pliatur, & non expressum non inducit Ioseph. Lodouic. de eis. Perus. 117. num. 22.
& 28. D. Bardellonus consil. 21. nu. 79. Probat hoc etiam Laderchius Imola in

77 conf. 8. Questio est num. 7. dum inquit quod ista clausula non operatur con-
tra voluntatem disponentis ex Socin. in consil. 91. nu. 26. vol. 3. Siluan. consil.
97. num. 27. & alij quos adducit, & insert cum Ancharano 357. quod si quis po-

78 test adire hæreditatem ex primo testamento & adiuerit ex secundo in cuius po-
tate omni meliori modo si fuerit nullum testamentum non sustinetur aditio
quia procedit conclusio, quod potui nolui, quod volui adimplere requiritur l.
multum interest si quis alteri vel sibi Houded. consil. 45. Dominus Ioannes Ba-

79 prista nu. 56. vol. 2. vbi dicit quod ista clausula non qualificat nec dat nouum
modum nec argumentum fideicommissi vide notata, per Bertozzi conf. 76. Plu-
res sunt num. 44. & duobus seqq. lib. 1. consil. ciuil. Quid autem vbi quis adieue-
rit hæreditatem, absque eo quod dicat adire ex testamento an scilicet data
nullitate testamenti sustineatur aditio hæreditatis tanquam ab intestato per
clausulam omni meliori modo. Vide quæ diximus infra lib. 2. Decision. Con-
sult. 62. vbi late materiam aditionis prosecutus sum.

80 Non supplet defectum substantiæ sed qualitatibus tantum Menoch. consil.
415. nu. 206. Bardellonus d. consil. 21. num. 79. lib. 1. vbi dicit quod institutio
81 de legitima facta in fructibus non sanatur per istam clausulam Menoch.
consil. 882. num. 14. & 15.

82 Insuper etiam non supplet defectum consensu, vt per Menoch. conf. 415.
num. 22. D. Bardello loco relato.

83 Item non tollit vitium ꝑ contrarietatis D. Bardellonus loco relato, num. 80. post Capie. decis. 98. nu. 9. Petron. de petit. heredit. nu. 560. Menoch. d. consil. 415. num. 35.

Per clausulam omni meliori modo donatio quæ aliàs non potest valere, vt donatio, valebit ꝑ saltem, vt pactum, & obligatio de donando tantò magis quàm donatio continet nedum iura presentia, sed etiam futura, vt notat Marcbrianus ab Anguill. conf. 30. Viso Themate nu. 161.

Clausula omni meliori modo, & iuramentum operantur, vt in compromisso compræhendantur ꝑ res iudicatæ Ias. in l. Si causa nu. 11. Cod. de Transact. & alij relati per Laderch. Imol. consil. 97. Quæstio hæc num. 8. æquiparatur iuramento Ceph. consil. 773. nu. 39. lib. 5.

86 Item etiam in renunciatione ꝑ donatione facta absenti, vt aduertit Larianus consil. 74. In hac causa num. 1.

Eadem clausula omni meliori modo apposita in assignatione quam fecit Pater filio suo in emancipatione si fuerit nulla emancipatio ꝑstinebitur nihilominus assignatio ita vt imputetur in legitimam sic ex Alex. in consil. 113. In 3. notat Laderch. Imol. in consil. 8. Quæstio est nu. 6. vbi tamen donatio fuerit facta filio sola contemplatione emancipationis si nulla fuit non sustinebitur donatio per clausulam omni meliori modo, vt ibidem Laderch. declarat.

88 Clausula omni meliori modo habet vim clausule codicillaris in tantum ꝑ corrumpente institutione virtute illius sustineantur disposita in testamento sic per l. Codicilis §. si. ff. de legat. 1. notat Albert. Leoninus conf. 78. vt de meritis num. 6. centuria prima.

In materia istius clausulæ, & omni meliori modo si habuerit intermedietam dictionem vniuersalem iunctam cum distributiva videlicet, & omni, ac quocumq; ꝑ alio modo si fuerit apposita in donatione causa mortis facit illam transire in donationem inter vivos, quæ fortior est, & validior quod est singulare, & ita ex Purpur. Crauet. Paris. Rol. & Rimin. Jun. scribit Hondedeus consil. 44. num. 54. vol. 1.

Clausula omni meliori modo, in testamento, & substitutionibus apposita facit vt filij ꝑ in conditione positi censeantur dispositiue vocati Hondedeus conf. 54. Stante testamento nume. 51. vol. 1. Surdus conf. 434. Marcus de Sancto Petro, num. 14. libr. 3. vbi dicit hoc procedere ꝑ quando grauamen eis iniunctis aliter sustineri non potest.

Quod ista clausula omni meliori modo posita in fine testamenti censeatur apposita de stilo Notarij ꝑ potius quàm de voluntate testantis considerat Petrus Henriquez in consil. 82. testamentum conditum num. 10. ex Ruino ibidem allegato pro quo facit consil. Galliz 72. num. 25. & seqq. sed hoc dictum non admittas, quia omni casu postquam remanet publicatum testamentum qui testatur, clausulam ipsam approbasse dicitur vt latè defendit ꝑ Fabius Tannetius de affectibus, & defectibus clausulæ Codicillaris, qui opportunè loquitur de ista quæstione in terminis clausulæ Codicillaris vide Czphal. consil. 543. Mag. D. num. 32. & 33. lib. 4. & 548. Bona omnia num. 11. & sequenti vol. 4. Borgnin. Caualecanus decis. 24. num. 20. parte 3. vbi dicit quod multum operatur Veral. decisione 124. lib. 1. quid autem operatur ꝑ apposita in principio testamenti vide infra.

Clausula omni meliori modo apposita in peculij constitutione facit vt ætus assumat naturam ꝑ donationis validioris Grat. consil. 7. In hac causa nu. 25. lib. 1.

Clausula omni meliori modo posita in donatione inter virum, & uxorem quid operetur ꝑ vide Curt. Senior consil. 67. vol. 6. quem citat Grat. Respo. 212. Vitis dubijs num. 24. vide Rol. consil. 8. num. 24. lib. 1.

97 Clausula omni meliori modo posita in decreto Iudicis supplet omnia necessaria. Czphal. consil. 772. Laudi executionem num. 12. lib. 5. post Ripam in l. prima, §. si quis ita numero 25. ff. de verborum obligat.

98 Quid autem operetur eadem clausula posita in sententia Iudicis quicquid esset ordinarius ꝛ per errorem processit vt delegatus, & vt talis iudicaret an sustineatur quæ alias sine dicta clausula esset nulla vide Laurent. Tenn. in Tra& clausul. sub claut. 129. num. 8. & 13.

99 Quid vbi ordinarius Iudex processerit, vt delegatus, an virtute d. clausula omni meliori modo sustineatur ꝛ processus, die quod sic Cardin. in cap. ex litteris extra de off. legat. Soc. Sen. in consil. 66. Visa donatione nu. 8. lib. 3.

100 Item clausula prædicta non variat sensum clarum ꝛ sed operatur in re dubia Bald. in l. Quoties col. final. Cod. de hæred. instituend. Surdus decisio. 7. visum est num. 25. & in consil. 318. num. 10. vol. 3.

101 Clausula omni meliori modo apposita in testamento facit, vt substitutio quæ non potest valere pœnz nomine valeat ꝛ tanquam conditio Ruin. consil. 150. nu. 9. vol. 3. Cæphal. consil. 243. nu. 18. Patet consil. 89. num. 5. & 90. num. 4. Surd. de cil. 7. num. 24.

102 Clausula omni meliori modo in testamentis apposita, sustinet voluntatem defuncti non tamen ꝛ iniustam, & captatoriam quia operatur tantum in voluntate testatoris, quæ sit iusta, & legibus non repugnans quod enim legibus interdictum est nulla verborum cautela sustinere potest l. Non dubium Cod. de legib. Surd. decis. 7. num. 26.

103 Item non operatur vbi voluntas disponentis est ꝛ limitata Rom. consil. 294. Hæc confessio in fine Surdus in citata decis. 7. num. 17. vbi alios citat.

104 Item facit quod legata censcantur repetita à venientibus ꝛ ab intestato Bald. & Imol. in l. Cum Pater §. filij matrem ff. de legat. 2. Surdus consil. 253. Domina Margarita nu. 36. lib. 2. contrarium voluit Bertaz. consil. 65. Scripti alias num. 15. lib. 1. consil. civil.

105 Quid autem operetur ista clausula omni meliori modo posita ꝛ in legitimatione vide notata per Surdum in consil. 303. nu. 13. & infra vol. 3. post Ruin. consil. 64. ad fin. vol. 1. & Bertazol. consil. 50. materia præsentis num. 37. lib. 1. consil. civil.

106 Item facit clausula prædicta quod substitutio directa, pupillaris ꝛ fiat, quæ alias non fit talis Surdus consil. 434. Marcus de Sancto Petro nu. 15. lib. 3.

107 Quod ista clausula apposita in principio actus magis operetur quam si fuerit posita ꝛ in fine scribit Bertaz. consil. 64. lata sententia num. 7. & 8. lib. 1. consil. civil. per eam rationem quod præcedentia ꝛ magis influunt in sequentia quam è contra, & loquitur de clausula ista posita in principio testamenti.

108 Quod ista clausula omni meliori modo sit necessaria ꝛ in reuocatione donationis causa mortis iuratz voluit Bursat. consil. 136. conuenerunt inuicem nu. 150. lib. 2. post Bellon. consil. 60. nu. 17.

109 In Iouestituris apposita clausula prædicta omni meliori modo. Quid operetur, notat Socin. Senior consil. 66. Visa donatione nu. 8. lib. 3.

Ad id quod dicitur pag. 6. lin. 11. & sequenti post nu. 13. extingui Iudicium, precepta re debita. Adde l. si decesserit ff. Qui satisd. cog. ad l. cimus ante finem Cod. de fideiusor. vbi iussus de præsentando aliquem iuxta obligationem facta tunc demum liberabitur si præsentandus mortuus fuerit, vel ciuitate perdidit, quia desit habere facultatem adimplendi obligationem sine culpa, & facto suo. Et obligatio debet intelligi stantibus rebus, vt stabant faciunt notata per Castren. in consil. 180. videtur, q. dictus lib. 2. in nouis.

Pro eo quod in fine Decisionis dicitur, Iudicem rei sitz ad eundem esse. Vide Decium in consil. 97. In casu proposito nu. 2.

Data igitur Paraphrasi ad materiam primæ Decisionis Consultuæ alia datur ad leges, & Iura, quibus Decisio prædicta firmatur, quæ profecto non venit aspernanda, cum enim seruiat ad ornatum, & interpretationem contingentem uedum secundum exteriorem sed & interiorem sensum, vt quietatio congnita in re conuenienti animum tuum, sensum scilicet, qui à ratione ducuntur suauitate delinicus, succedet hæc.

S V M M A R I V M.

- 1 **L**ex à Diuo Pio ff. de re iud. verba declarantur.
- 2 Delegatus, potest exequi sententiam suam si eut delegans.
- 3 Lex à Diuo Pio de quo iudice sentiat.
- 4 Lex à Diuo Pio in §. i. ff. de re iudic. declar.
- 5 Index vnius territorij, an & quando possit exequi sententiam iudicis alterius territorij sine literis rogatorijs, declar. vt nu. 6. & 7.
- 6 Index requisitus de executione sententia laze in alieno territorio an possit cognoscere, de iurisdic. illius.
- 7 Index laicus, an teneatur exequi sententiam latam per Iudicem Ecclesiasticum.
- 8 Lex à Diuo Pio in §. si Pignora ff. de re iudic. declaratur.
- 9 Lex à Diuo Pio in §. In venditione ff. de re iudic. declaratur.
- 10 Executio facta in subilibus omnibus mobilibus an valeat.
- 11 Executio vbi sitmissa forma l. à Diuo Pio in §. in venditione ff. de re iudic. an sit necessaria appellatio.
- 12 Creditors electio an sit quod in executione capiantur mobilia, vel immobilia.
- 13 Lex à Diuo Pio §. in venditione, ff. de re iud. an habeat locum in actione hypothecaria.
- 14 Actioes, & Iura an veniant appellatione rerum.
- 15 Actioes, & Iura an enumerentur inter

- mobilia, vel immobilia quid de nominibus debitorum nu. 18. & quid si dictum sit omnium bonorum nu. 10. declar. vt nu. 11.
- 16 Actioes, & Iura quo remedio veniant in legato mobilium, & nu. 13. 14. & 15.
- 17 Scipulationes quando dicantur diuiduae vel indiuiduae.
- 18 Pecunia an veniat si legantur mobilia.
- 19 Penae nundum exactae an veniant appellatione mobilium.
- 20 Animalia an veniant in legato mobilium.
- 21 Mobilium appellatione quae veniant.
- 22 Creditor an facta executione in certis bonis possit variare.
- 23 Fideicommissarius an possit impediri executionem in bonis fideicommissi.
- 24 Tertius quando possit impedire executionem.
- 25 Creditor an possit variare circa actionem.
- 26 Lex à Pio §. si reru ff. de re iud. declaratur.
- 27 Missus in possessionem ex causa Rei Iudicata non sit possessor, sed detentator.
- 28 Angelus in l. à Diuo Pio, §. si post additum ff. de re iudic. reprobatur per Alex.
- 29 Lex à Diuo Pio in §. si post Additum ff. de re iudic. declaratur.
- 30 Lex à Diuo Pio in §. sed si emptor ff. de re iudic. declaratur.
- 31 Licitor non habens pecunia in promptu non cogitur emere, declar. vt num. 40.

Ad l. A Diuo Pio ff. de re iudic. a.

Liegatur hic Textus in hac prima Decif. consult. pag. 4. in prima lin. pro eius faciliiori Intelligentia, & interpretatione verborum ¶ in ista leg. positorum ibi vt Iudicum a se datorum sententiam exequantur. Vide quae scripsit Menoch. de Arbitr. Iudic. c. 74. nu. 55. lib. 1. rursus pro intellectu istius tex. vide Alciat. lib. 2. cap. 4. paradox.

- 1 Per dicta l. in principio. Quicquid aliquibus placitum fuit veritas. est non derogari quin ¶ delegatus possit exequi sententiam suam. Sicut deleganti permittitur. Dum verò per hane legem id ipsum denegari videtur locum habet in Iudice dato ad cognoscendum, tractandumque de vno tantum causae articulo, vt puta in arbitris datis ad fideiussores probandas, aut ad inuestigandum causas recusationis in Iudice dellegato, vt in l. fin. ff. a quib. appell. non licet, & in l. fin. Cod. de Iud. sic notat Ioannes Longouallius ad l. Imperium, num. 172. ff. de iurisd. om. Iudic. vide Cland. Cat. de officio Iudic. libro 2. cap. 3. num. 26.
- 2 Rursus de quo Iudice cadat intelligentia, an scilicet de ordinario ¶ vel Delegato multum elaborant Doctores hic, & praesertim Fulgosius, & Alexan. dum allegant text. in §. si verò in vers. ne igitur intenti Antr. de exhib. Reis. tu pro concordia vide Menoch. d. quaest. 74. num. 52.
- 3 Ad §. primum plura possunt dici, rursus pro resolutione ¶ videas Menoch. de arbitr. Iud. quaest. 38. num. 16. quem omnino legas quia, declarat istum text.

Insupei

Insuper dū in §. primo notatur, quod Iudex potest requirere Iudicē alterius ¶ Iurisdictionis, vt mandet executioni sententiam, quam tulit, scribendo ei litteras limita hoc esse verum quando imploratur Iudicis officium nobile secus si interatur actio in factum, vel actio indicati ex ipsa sententia proueniens. Itā Bartol. hic num. 2. vide Dec. in l. 3. nam. 31. in fin. Cod. de edict. Diu. Adrian. toll. vide Alex. & Ias. in l. cum quidam puella ff. de iurisd. omn. Iudic. & in l. properandum §. fin autem num. 2. Cod. de Iud. Cacialup. ad l. cūctos populos num. 108. Cod. de Sum. Trinit. & fid. cathol. Menoch. de arb. casu 109. num. 9. Pro qua re videas quæ superius annotant in hac Decisione consult. prima per totam cuius hæc est præcipua materia item, & in Paraphrasi plura dicuntur notabilia in materia litterarum rogatoriarum.

Item limita, vt per Marsil. singul. 138. Iudex vnius territorij & per Ferdin. in l. 1. nu. 20. de Iustit. & iur. vt scilicet procedat ¶ conclusio quando secundum legem lata sit sententia secus si secundum statuta, vel consuetudine loci indicantis.

An autem Iudex rogatus pro executione possit cognoscere de iustitia sententiz ¶ latæ per alium Iudicem, vide notata per eundem Marsil. d. singul. 138. vbi tenet quid sic Contrarium tenet Ant. Faber in Cod. Fabriano libr. 7 tit. 20. de execut. Rei Iudic. diffin. 1. ne rerum iudicarum auctoritas labefactetur, eius tamen dicta non procedunt in Iudice Laico cui fuerit præsentata sententia lata per Ecclesiasticum contra Hæreticum, quia tunc Laicus teneatur ¶ exequi absq; nouo processu, & absq; eo quod de nouo ipse causam cognoscat. vt latius dixi in theatro meo criminali libr. 3. quæst. 4. nume. 2. Ad §. si pignora pro intellectu ¶ vide Alciat. lib. 6. paradoxorum cap. 30.

Ad §. In venditione, pro materia vide Felin. in cap. quoad consultationem de re iudic. & Balb. Iaffred. decif. 14. Dū verò dubitatur an executio facta nō seruato ordine istius §. sit valida ¶ variant Doctores in hoc proposito vide Ias. ad hunc textum, nume. 19. vbi pro parte affirmatiua allegat stat communem opinionem licet sibi non placeat vide Afflictum consil. 50. lib. 3.

Pro ista affirmatiua faciunt quæ scripsi in mea decisione consultiua vbi articulum tunc tetigi ad saturitatem.

An autem ista nullitas sit talis, quod sit necessaria ¶ appellatio. vide Port. Imo lib. 5. conclus. seu regul. 11. per rotam.

Quidus Pap. decif. Gratiouop. 181. attestatur in ea curia esse in electione creditoris, an primo loco capiantur immobilia, vel mobilia, & quod iste textus uou habeat locum ¶ in hypothecaria notat Socin. Sen. consil. 158. num. 17. vol. 1. Visis in antepenult. colum.

In quantum vult hic textus quod rerum appellatione veniant iura ¶ & actiones prout notat Bald. in l. 1. num. 3. ff. de stat. homin. & l. fin. ff. de usufructu legato, & in l. Quintus S. argento ff. de aur. & argent. legato vide etiam Bald. in l. 1. Cod. de usufructu Alciat. in l. mearum, & tuarum appellatione ff. de verborum significat. adde etiam quod bonorum appellatione simpliciter facta continentur iura, & actiones ita Angel. cum ibi apostil. in d. §. 1. In lit. de in iuril stipul. in glosa in verbo mobilis Alciat. in l. bonorum appellatione prima, ff. de verborum signif. vide Roman. consil. 630. & pro ista materia mobillium Vide Luf. in l. stipulatio hoc modo concepta, num. 21. & sequenti, & ibidem apostil. ad eum sub littera B. ff. de verborum obligar. vide etiam quæ notat Barrol. in consil. 50. Gilius Petri num. 1. cum sequenti lib. 1. & ibi apostil. vbi latè de hac materia tractatur vide Dec. in l. 1. in 2. lectura, num. 8. ff. si cert. per. facit textus, & ibi not. Alciat. in l. princeps Rom. ff. de verborum signif. Iudicabuntur tamen mobilia, & immobilia secundū q̄ adijciuntur ¶ rei mobili, & immobili Glos. & Dyn. & ibi late Alciat. in l. mouentium ff. de verborum signif. post Angel. in dict. §. primo.

Alteram annotationem subijcio. In qua licet passim fiat repetitio locorum iam superius annotatorum placuit tamen eam adijcere, quia non in totam per

persimilis est, namque particulariter seruit ad uerfic. dicti §. In venditione ibi. Quod si nec ea quæ soli sint, hic n. est locus quem cœn muniter Doctores alle-
 18 gant ad hoc, quod bonorum mobilium, vel immobilium appellatione non ve-
 niunt iura, & actiones sed nomina debitorum.

Adde quo remedio fieri possit, ut in legato mobilium veniant iura, & ac-
 19 tiones, & ea quæ sub mobilium appellatione comprehenduntur Durant. de
 Arte test. caut. p. tit. 6. & caut. 53. & benefaciunt dicta per eundem in cautel.
 11. tit. 5. in princip.

Et istam regulam amplia procedere etiam si in dispositione dictum sit om-
 20 nium quod bonorum meorum mobilium, & immobilium ubicunque sint, & esse re-
 periantur, ut per Ias. in l. Stipulatio hoc modo concepta, in fine ff. De verbo-
 rum obligat.

Adde tamen quod licet mobilium, & immobilium appellatione non ve-
 21 niat actiones quod tamen iudicantur mobile vel immobile iuxta qualitate rei
 quæ in actione deducitur, ut superius dictum fuit pro qua re Adeundus est
 Bart. in l. 1. post glossam ibi Cod. si aduersus transactionem. De quotamen vl-
 timo dicto vide quæ supra notauimus, & præcipue Bart. in consil. 50. 1. vol. quod
 est duplicatum in consil. 87. vol. 1. quod incipit Marchiolus Petri, & bene fa-
 22 cit quod in similibus dicitur quod stipulationes iudicantur diuiduæ quod vel iu-
 diuiduæ, secundum res, ad quas competunt. ut per Ias. in l. Stipulationes non
 diuiduntur in secundo notabile post Bart. ibi, & in alijs locis per eum citatis
 ff. de verborum obligat.

Rursus ad hanc regulam adde Abbatem in cap. Nulli num. 9. de rebus Ec-
 clesiæ non alienand. & vide Bart. in l. potest ff. de Auctor. tut. & in l. mouentiũ
 ff. de verborum signific. ubi declarat quod aut sumus in casu, in quo subest ne-
 23 cessitas iudicandi an sint mobiles, vel immobiles & sic iura, & actiones quod ap-
 plicandæ alicui extremorum mobilium, vel immobilium, & tunc procedit dis-
 tinctio quod sint mobiles, vel immobiles, ex natura rei cui debent applicari
 alias ubi non subest hæc necessitas iudicantur, ut tertium genus separa-
 tum nec imputantur inter mobilia, vel immobilia.

Rursus ad regulam istius textus adde Negusant. de pignor. in 1. membro 3.
 parte num. 9. & 10. Dec. consil. 137. Ias. in consil. 5. Strenui num. 4. lib. 3. Alex. cõf.
 68. in 6. dub. lib. 6. consil. 5. nu. 4. lib. 3.

24 Et eam regulam procedere etiam si debitores teneantur ad danda quod mobili-
 lia, notat Bartol. in l. mouentium de verborum signific. & Duraut. loco citat. item
 pro declaratione vide Bart. in consil. 131. lib. 1. in fine.

25 Limita regulam istius non procedere ubi aliter de mente testatoris quod ap-
 pareat quia tunc attenditur voluntas testatoris ita Dec. in consil. 381. num. 5.
 Durant. de arte testand. caut. 9. & 53. tit. 6.

26 Pecunia an veniat sub legato quod mobilium vide text. & quæ ibi notauimus in l. si
 Chorus §. 1. ff. de legat. 3.

27 Pecunie nundum exactæ an veniant in legato quod mobilium Vide Oldrad. consil.
 229 Factum tale est. Alex. consil. 68. circa fin. lib. 6. Abb. in cap. Nulli nu. 1. in
 fine de reb. Eccl. non alien.

28 Animalia an sub legato prædicto quod veniant dic quod sic. Dec. latè consil. 633.
 Durant. de art. test. de caut. 53. tit. 6.

29 Latius quæ veniant sub mobilium appellatione notatur quod in d. l. mouentiũ
 ff. de verborum signific. & per Io. Petrum Moliagnatum de Appellati verborum,
 num. 73. 4. & infra.

30 An facta exequutione in certis bonis liceret creditori variare, & quod ad alia
 bona exequutionem dirigere vide notata per Thesaur. Junior. in sua centuria
 quæst. 7. ubi distinguit, & quæ secutus sum in Allegat. meis pro D. Opicio Fra-
 chia contra D. Albertum Columbium.

An tentata exequutione per creditorem in bonis obnoxijis fideicommissio
 31 conditionalis fideicommissarij possint occurrere, & eum impedire scripsi a-

- lias pro Aurelia Zerba contra Ludouicum Goitum, & Guilielmum Zerbum vbi dixi, quod sic, ad effectum, vt adueniente casu salua sit substantia fideicommissi ex titulo. vt legator. fideicommissi ve nomine caueatur.
- 32 Item an. & quando tertius comparens admittatur ad impediendam executionem vid. Carr. decis. rot. excus. Gen. 47.

Ad §. si Pignora d. l. A Diuo Pio.

- 33 **Q**uod non liceat Creditori variare circa actum executiones vt putā agere personali dimittendo ealem voluit D. Thesaurus Iunior quem vt fratrem semper dilexi ob eximias eius virtutes q. 7. per rot. lib. 1.

Ad §. si Rerum d. l. A Diuo Pio.

- 34 **P**ro notatis in isto §. Vide ¶ Menoch. declarantem hunc textum de Arbitr. Iud. q. 38. num. 4. vbi plura dicit, Vide etiam Capic. decis. 107. In Causa Marci num. 2. vbi notat hunc textum non habere locum nisi quando fuerit actum via executus.

Ad glos. d. §. in verbo Integris.

- 35 **D**um vult glossa hæc in fine quod missus in possessionem, ex causa Iudicati hoc est pro executione sententiæ, & rei Iudicatæ ¶ non constituatur possessor, sed detentator. Vide Arerin. latē contrariam opinionem tenentem cum Bartol. & Castrens. hic, & in l. 3. §. fin. ff. de Acquir. posses. Vide tamen Negusant. de Pignor. in 1. membro 3. part. princ. num. 6. in verbo Amplia Regulam vbi opinionem glossæ sequitur vti veriore, & communior, vt patet ex allegat. per Alex. hic. Et pro opinione Bartol. contra glossam, vide Mathesil. in suo notab. 85.

Add. l. A Diuo Pio in §. si post Addictum.

- 36 **L**imitatio quam tradit Angel. in isto §. per istum textum ad §. Qui fundinas l. Clam possidere ff. de acquir. posses. ¶ Reprobatur per Alex. in d. §. Qui fundinas nu. 3. vbi reprehenditur sed Bartholo. Socin. eum in d. §. defendit vide Curt. Iun. consil. 113. sub num. 134. vol. 2.
- 37 **A**d materiam istius §. ac. §. si super rebus seu §. si Rerum. Vide Socin. ¶ eleganter in consil. 158. Visis vol. 4. cum duobus seqq. & in ista materiz tertij. vide Afflic. decis. 235. An tertius,

Ad §. sed si emptor, d. l. A Diuo Pio.

- P**er istum textum alias obtinui super nullitate actorum executorialium ad fauorem Dominorum Comitum Galeatii, & Neporum de Sicis, & Suardis ex eo quod presenti pecunia ¶ non fuerit facta executio.
- 38 **L**icitator si non habuerit pecuniam, & pretium oblatum non poterit cogi ¶ ad emendum, ita colligitur ex hoc textu quia res debet vendi presenti pecunia vel alias vendita reuocari.
- 39 **L**imitatur conclusio ne procedat quando aliquis vadit ad licitandum, & promittat notario scribente quia tunc obligatio inter vendentem, ¶ & ementem oritur Bartol. ad l. Licitatio ff. de Publican. & vectigal. & Hæc questio fuit proposita mihi in facto Communicatis Casteleti Scazorum contra vnum particularem dicti loci qui licitauerat bona cuiusdam debitoris eiusdem Communis, & ita mihi reulerunt Domini Senatores Montisferrati in discursu habito per eos obseruari.

Quatenus hic tex. qui sub hac prima decis. Allegatur, pag. 4. lin. 2. continet ꝑ materiam l. A. Diuio Pio. Vide quæ ibi dixi.

S V M M A R I V M.

1 Lex intra dies ff. de re iudicata declaratur.	perat ipso iure,
2 Agi non potest intra tempus datum debitori miserationis gratia declarari num. 3.	10 Creditor lapsi terminum non debet venire cū facere paratus ad recipiendam solutionem, sed cogitur expectare dilationem legale.
3 Compensare non prohibetur prohibitus agere pendente dilatione concessa, miserationis gratia.	11 Iudex an possit dare dilationem debitori ad soluendum.
4 Dilatio debita miserationis gratia dicitur esse de quatuor mensibus. Restringitur hodie ad decem dies, vt nu. 6. & 7.	12 Lex in pecuniarijs ff. de feriis declaratur.
5 Dilatio temporis, cui debitori datur.	13 Constitutio Mediolani sub titulo de bonis in solutu dandis in §. Omnes Iudices declaraf.
6 Dilatio, quæ datur miserationis gratia an cō-	14 Princeps quomodo soleat concedere dilatio ꝑm debitori, & num. 14.

Ad l. Intra Dies ff. de re iudicat.

Pro intelligentia istius textus, qui allegatur in Decis. Consult. 1. sub pag. 4. num. 1. & linea 5. notanda sunt ea, quæ tradit Vbertinus Zucardus consil. 730. in 6. Inter consil. Rimin. Senior, num. 12. vol. 4. vbi regulam istius l. quæ habet quoddam intra dies datos ad soluendum miserationis gratia agi non potest miserie declarat quoad effectum exactionis, siue executionis quia infra illud tempus non potest fieri exactio, sed exercitium actionis iam natæ ꝑ non prohibetur quia tempus non apponitur actioni, quod videtur probari per l. in lege Acquiliana si de letum ff. ad leg. Acquil. vbi orta obligatio licet agere sed non permittitur exactio ante euentum conditionis.

Hinc vna descendit limitatio ad hanc regulam, quod licet pendente tempore quæ impediatur exequi non tamen prohibetur ꝑ compensare l. Si cum milite ff. de compensat. vber. Zucardus loco relato.

Quando tamen datur debitori dilatio quæ ex l. final. Cod. de viur. Rei iudicata dicitur esse de quatuor ꝑ mensibus prout etiam dicitur glos. hic in verbo intra dies docet Aretin. in consil. 131. Consultissime Domine num. 2. versic. 6. circa secundum vbi dicit non dari nisi ei qui confessus est, & condemnatus ꝑ vt satisfidet. de soluendo tempore statuto, per l. Si debitori ff. de iudicijs.

Tempus autem Quadrimestre quod dabatur Iudicatis, & condemnatis hodie restrictum est ex consuetudine ad decem ꝑ dies, vt notat Bartol. in l. Si Debitori, & Aretinus loco citato vbi format hoc tempus decem dierum esse subrogatum loco quadrimestris, ꝑ & ipso iure dari.

In materia tamen istius legis notandum puro, quod Creditor statim lapsi termino indicto ad soluendum, non debet venire cum sacco paratus ꝑ ad recipiendam solutionem sed expectare cogitur saltem ꝑ decem dies. argumento l. Quod dieimus ff. de solut. sic not. Donat. à Fin. lib. 3. reg. qui deducit hoc ex verbis d. l. ibi cum aliquo scilicet temperamento temporis, quod etiam notatur in regul. iur. diuersor. lib. 1. fol. 377. Iuxta impressionem Lugdunensem, & ibi not. gl. infiguratione casus temperamenti esse decem dies, & ꝑinde hic terminus quatuor mensium pro meo Iudicio non dabatur nisi Iudicatis, & condemnatis ex d. l. Intra dies: alius verò terminus dierum decem ex dicta l. Quod dieimus, & Ideo dixi subrogationem hanc obuenisse per errorem eorum qui eam Introduxerunt, vnde potius referenda foret, ad alios debitores non confessos nec condemnatos.

20 Si autem pro materia quæstionis vtrum Iudex possit dare dilationem ꝑ in causis pecuniarijs ad soluendum respondeo quod sic, saltem vnam dilationem ꝑ per l. In pecuniarijs ff. de fer. qui textus ꝑ licet ex glos. intelligendum sit respectu instantiæ capitulorum, ac probationum; attamen idem dicerem respectu

spectu

pectu termini ad soluendum quod firmo ex hac l. Intra dies, & l. Quod dicimus ff. de Solutionibus. Hanc autem iuris conclusionem quicumque Iudices Dominij Mediol. seruare tenentur quia nou. Cael. Const. eautum est, dilationem concedendam esse debitori de uiginti diebus † vt legitur lib. 2. d. Const. sub tir. de bon. in sol. dandis in §. Omnes Iudices cuius in proposito verba sunt hzc. Omnes Iudices competentes aditi à Creditore teneantur, statuto prius Debitori 20. dierum termino, ad soluendum in pecunia numerata, & eo non soluente per subhastationem bonorum Creditori satisfacere.

Hinc dicimus iniuriosam, & nullā esse executionē, quæ præcept est: vt putā quia condēnatus iubetur statim soluere hæc; quod si non soluat in promptu carceribus detrudetur: Sic cēfuit Sen. Sabaud. attestāte Ant. Fab. in Cod. Fab. lib. 7. tit. 20. de exec. rei Iud. diffin. 27. vbi dicit executionem reuocandam esse, & Creditorem condemnandum in omne id quod reuera interest debitoris & subdit dilationem esse dandam pro causarum, & personarum qualitate, & pecuniæ debitæ quantitate dummodo tamen non fiat executio in bonis, sed tantum in personam, quia sicuti non debet delicatus debitor audiri sic nec onerosus creditor. Si feruus ff. de Pignor. act. Cui rei non mediocriter confert dictum Euangelicum Patientiam habere in me, & omnia reddam tibi.

De dilatione conced. per Principē. Videas l. Quoties Cod. de præcib. † Imper. offer. Pro limitat. videas Iaf. ibid. num. 4. quæ duas limitationes adducit. Faciunt not. per Diaz. reg. 582.

S V M M A R I V M.

1 Lex cum Antea, Cod. de recept. Arbitr. declaratur.	7 Acta coram Arbitris recepta an probent.
2 Sententia Arbitri an pariat actionem.	8 Confessio facta in vno Iudicio an præiudicet in alio.
3 Approbare an quis dicatur, non contradicendo.	9 Confessio facta in vno Iudicio an præiudicet in alio.
4 Gloss. l. cum antea in §. fin. autem in verbo subscripserint declaratur.	10 Confessio facta in Iudicio nullo an negetur in alio.
5 Laudum vel sententia Arbitri an debeat ferri in scriptis.	11 Confessio facta an transeat in heredem confitentis.
6 Scriptura non requiritur in laudo Arbitratoris.	12 Quid si Iudex pronuntiauerit super ea.
	13 Quid vbi confessio confirmaretur morte.

Ad l. Cum Antea, Cod. de recept. Arbitr.

D Vm vult hic textus qui allegatur in Decis. Consult. 1. sub pag. 4. nume. 1. & linea 6. in fin. quod ex † sententia arbitri oriatur actio, Adde quæ dicit Paris. conf. 29. vol. 2. & consil. 43. vol. 1. Multa pro intelligentia istius textus, & pro concordantia illius cum l. 1. Hoc eod. tit. notat Ioan. Annibal. ad l. Nemo potest num. 430 & 443. ff. de legat. 1.

Colligitur per quasdam ex isto textu quod non contradicere sit † approbare tu vide Vbertin. Zucardum ad Rubricam Cod. de Pact. num. 82.

Ad §. Sin autem in gloss. in verbo subscripserint quæ vult, quod laudum siue sententia † Arbitri debeat ferri in scriptis adde secus in laudo Arbitratoris, quia in eo de necessitate non requiritur † scriptura ita Iaf. in l. Cum te transigisse in secundo Cod. de transact. & pro limitatione istius glossæ Vide Socinum in regul. 5.

Et ad §. Plenius dum videtur velle, quod ad hoc vt acta facta coram Arbitris valeant, & probent † ad Iudiciorum similitudinem debent scribi limitata ne procedat in casibus notatis per Barthol. Socin. in d. Regula 5.

Et ad eundem textum in verbo In ordinario Iudicio adde Romanum singul. 305. si confessus sum &c. vbi dicit per istam l. quod confessio † facta in vno Iudicio præiudicat in alio quod tamen intellige de confess. vera † non ficta. Qa Bart. in l. 2. Diuus ff. de Iur. Fisci. Quinimo, & in Iudicio ordinario † nō autem in nullo. vt ibid. notat. Apost. ad Rom. Item si fuerit ficta † non transit in heredem confitentis dummodo Iudex † non pronuntiauerit contumacem, vbi tamen confessio † illa non resultat ex morte Rom. sing. 306. confessio facta.

S V M M A R I V M.

- 1 Lex Iudex ff. de re Iudicata perpenditur,
2 Iudex an, & quando possit corrigere sententiam suam.

Ad l. Iudex ff. de re Iudic.

AD materiam istius textus, qui allegatur sub hac prima Decisione Consultiva pag. 4. nu. 3. & lin. 8. Vide † Alex. consil. 99. Ferè vol. 1.
Quod autem istius textus dispositio volens, Iudicem non posse corrigere sententiam suam intelligitur potius in Iudice ordinario, quàm in delegato post Bartol. tradit Menoch. de Arbitrar. Iud. q. 67. num. 22. lib. 1.

S V M M A R I V M.

1 Lex cum in longi Cod. de præscript. long. tēp. 10. vel 20. annor. declaratur.	5 Bartol. in l. 1. §. 6. quis autē ff. de itin. act. priuat. in materia præscriptionis declarat.
2 Præscriptio quomodo consideretur inter absentes, & inter presentes.	6 Absentia in materia præscriptionis ab vna ciuitate, seu i Regno quomodo intelligatur remissius.
3 Lex Iudex. in §. fin. Cod. de Præscript. long. temp. 10. vel 20. ann. declaratur.	7 Incorporata an præscribantur Domino ignorante.
4 Præscriptio an currai data ignorantia.	

Ad l. Cum in longi Cod. de præscript. long. tempor. 10. vel 20.

ANNOTUM.

PRO materia istius, l. quæ est finalis, & allegatur pag. 4. n. 5. linea 39. Adde quæ de ista præscriptione cuius meminit §. Sancimus istius legis dicit Lanfrancus de Orianio in repetitione cap. Quoniam contra nu. 72. deprobat.

Et quando dicatur inter presentes, & inter absentes, & quomodo dicatur

† vide Balbum de præscript. in prima parte quintæ partis principalis in 3. & 4. quæst. & Alex. consil. 118. col. penultima circa finem cum principio sequentis volum. 2.

Ad §. finalem d. l. † ibi nulla scientia, &c. Intellige decisionem istius textus, dum vult præscriptionem currere non habita consideratione scientiæ † vel ignorantia, vt mirabiliter intellexit Bart. in l. 1. §. si quis autem propter ff. de itin. actuque priuato licet illud dictum Bartol. non sit sine † contradicitione, & istum textum refert Ias. in §. Rursus col. 13. Instit. de action. vbi dicit q. licet illud dictum Bartoli reputet Alex. pro singulari nihilominus habet plures concordantes ibi per eum adductos, & sequitur Alex. consil. 71. Videretur prima consideratione vol. 1.

Hunc textum limita, vt per Balbum de præscript. in 4. parte 4. partis principalis q. 28. & per Alex. consil. 89. col. fin. & consil. 92. in fine vol. 5. vbi discutitur de † absentia ab vna ciuitate, & districtu. Et ad istum textum ibi velut vsusfructus, &c. Vide quæ dicit Alex. consil. 220. vol. eod.

Et dum iste tex. ibi nulla. Iuncto fine legis, videtur probare aduersus communem opinionem, quod etiam res Incorporales non præscribantur † nisi aduersario sciente, & patiente, vt per Bartol. in l. Quoties ff. de seruitut. vide p. eius intelligentia quæ dicit Ias. in l. 1. in principio col. 15. de Acquir. posses. & eundem Ias. in l. 3. §. ex contrario num. 30. in fine, & num. sequenti eod. tit. eundem etiam intelligentiam scribit Idem Balbus de præscript. in 2. parte 4. partis principal. & in 2. quæst. col. fin. per tot.

S V M M A R I V M.

- 1 Contractus de restituendo vel idem, vel quid aliud dicitur innominatus.
- 2 Lex mutuum damus ff. si cert. pet. declaratur.
- 3 Lex mutui datio in §. mutui datio ff. si cert. petat. declaratur.
- 4 Creditor aliud pro alio innitas capere non cogitur.
- 5 Amplia, & limita remissive, & num. 15.
- 6 Amplia etiam, si melior offeratur conditio.
- 7 Limita in terminis danda cautionis.
- 8 Debitor obligatus fideiubere, si dabit pignus liberatur.
- 9 Alex. in l. 1. ff. si quis cautionibus volens dationem pignoris non posse succedere loco fideiussoris non recipitur.
- 10 Debitor potest aliud pro alio soluere Creditori inuito in ter. Auth. hoc nisi Cod. de sol.
- 11 Creditor in Dominio Mediolani cogitur vni pro alio capere in solut.
- 12 Constitutio Mediolani de bonis in solutum dandis quomodo intelligatur. Et assertur Decisio Excellentissimi Senat.
- 13 Deractio tertii partis pretij quare detur in bonis in solutum dandis cum pacto gratie in terminis Constitutionis Med. de bonis, in solut. dand.
- 14 Dotis restitutio an fiat, in tot bonis dandis in solut. detracta tertia parte pretij.
- 15 Haeres cum beneficio legis, & Inuicarij potest vni pro alio soluere creditori hereditario.
- 16 Mutui ad hoc vt constitutur, quare requirantur.
- 17 Mutuum quare consistat in ijs quae sunt in numero, pondere, & mensura.
- 18 Res ipsa quando iuris fictione alia censeatur esse.
- 19 Mutui substantia an consistat in nocatis in §. mutui datio l. Mutuum damus ff. si cert. pet.
- 20 Glos. in §. mutui datio l. Mutuum damus ff. si cert. petat. an sit vera.
- 21 Genus quid sit.
- 22 Species quid sit.
- 23 Genus quomodo sumatur apud legistas, & quomodo apud logicos.
- 24 Lex mutuum damus in §. Appellatio ff. si cert. petat. declaratur.
- 25 Argumentum ab aethimologia vocabuli valet limita, & declara, vt num. seqq.

Ad l. Mutuum damus, quae est 2. ff. si cert. petat.

IN materia istius legis, Quarunt Doctores, quod si scyphos argenteos deracim, vt mihi eosdem restituas, vel tantundem argenti quis contractus erit.

- 1 Tu dicis innominatum qd. vt des, vt est textus singularis in l. fin. ff. de praescript. sic pro intellectu istius l. a. t. notat Roman, singul. 38.

Ad §. Mutui Datio d. l. Mutuum damus.

- 3 **A**llegatur hic textus sed regulam, quod aliud pro alio Creditor inuitus accipere t. non cogitur. Concordat l. Si se non obtulit in §. Ait Praetor. ff. de re iudic. l. Promissor in §. fin. ff. de constitut. pecun. l. Item liberatur §. Qui paratus, ff. Quib. mod. pign.
- 4
- 5 Amplia, Et limita f. pluribus modis. Vt per Donatum à Fin. in suo Enchirid. in verbo Creditor. Vbi remissive loquitur. Vide las. hic.
- 6 Et post cum Amplia, vt procedat regula, etiam si melior t. conditio offeratur.

§. plus autem versic. praeterea Institut. de ac. l. finali cum ibi citatis De vsu, & habitatu. las. in l. 1. num. 12. versic. In Contrarium ff. Qui satisd. cogant.

Item amplia in materia istius legis, & in eum sensum qui cadit circa intellectum huius Decisionis Consultuæ, quod sicuti Creditori inuito aliud pro alio solui non potest, sic debitor inuitus non potest compelli ad soluendum aliud pro alio. Facit l. Domini praediorum Cod. de Agricol. & censit. hb. 1. 1. nisi ex causa necessitatis l. Filius familias §. si quid alicui. ff. de legat. 1. Ripa hoc loco num. 29. Vbi limitat. etiam quod subsistat contraria consuetudo. nisi tamen debitor fuerit in mora l. Mora. ff. si cert. pet.

Notabilem tamen limitationem addendam puto ad recitatam regulam, qd. Creditor inuitus non cogatur vnum pro alio capere à debitor suo vt scilicet procedat, quantum sit ad ipsius debiti t. solutionem, & satisfactionem seu liberationem, secus autem est quantum ad cautionem pro debito praestandam quia si debitor tenetur dare fideiussorem si vult, dando pignora liberabitur.

Et

Et sic etiam creditore inuito poterit dare pignora ita notabiliter tradit Dec. in l. Plus cautionibus col. a. ff. de reg. iur. per quam limitationem infertur per
8 Decium ibi ad responsionem, & solutionem argumenti quod facit Alex. in l.
9 1 ff. si quis cautionem Vbi in illa questione utrum obligatus dare ꝑ fideiussorem, dando pignora liberetur arguit Alex. quod non per hanc regul. de qua re videꝑ quæ notauit ad l. Prætoriam la. 3. ff. de Prætor stipular.

10 Limita insuper regulam de qua supra in casu Auth. Hoc nisi debitor ꝑ Cod. de solut. & liberat. Vbi debitor non valens soluere in pecunia vel alia re mobili inuito creditori poterit satisfacere in tot bonis immobilibus. Quando autem ille textus procedat habebis per me notatum in d. Auth. Vbi plura scripsi, pro declaratione.

In Dominio tamen Mediolani, cautum reperitur debitorem posse in solutum dare Creditori ꝑ suo etiam inuito tot de bonis in solutum, cum Pacto gratiæ, & deducta tertia parte iusti pretij, vt expressè disponitur lib. 2. sub tit. de bonis insolutum dandis. §. Molesti quandoq; in Nou. Const.

Cuius dispositionis verus sensus est vt scilicet procedat. Quādo Creditor 12 agit per viam capture ꝑ detentionis, non autem quando agit per subhastationem bonorum, quod mihi suadet congruere ex eo, quod ista prouisio distincta est, & posita sub capite Molestiæ, quæ infertur per Creditores debitoribus suis, ad eos carceribus mancipandos vnde cessante carceratione sumus in primo capite dictæ Constitutionis, quæ vult per subhastationem bonorum satisfieri Creditoribus. Et ita audio fuisse alias declaratum per Excellentiss. Senat. Mediolani in causa D. Octauiani Cusani.

Crediderim tamen quod sicuti compellendo creditorem inuitum ad accipiendum bona debitoris sui in solutum cum pacto gratiæ redemptiæ intra
13 biennium. Videtur in aliquo diminui ꝑ de iure suo, per eam constitutionem. sic illi succurratur ex eo quod fit detractio tertiæ partis iusti pretij.

Sed isto casu notabis, non procedere dispositionem, vbi agitur de restitutione ꝑ dotium sic vidi iudicatum per Excellentissimum Senat. Mediolani
14 17. Iunij 1574. ad preces D. Cæsaris Applani contra D. Camillum Boziam, vt legitur in Nou. Addit. ad Decret. & ordines Bergomi Impressos de anno 1597 Typis Comini Venetæ.

In materia tamen istius textus, & Auth. Hoc nisi debitor videnda sunt, quæ notat Ioannes Curtierrez de Iuramento Confirmator. parte prima cap. 29. per tot. in nouissima editione, anni 1606.

Item limita ne procedat in hærede cum beneficio legis, & inuentarij, qui po
15 test bona hæreditaria in solutum ꝑ dare creditoribus hæreditarijs vbi non temperantur pecuniæ in hæreditate l. final. §. Et si præfatam Cod. de iure delib. randi pro qua doctrina adeundus est Marcabrunus in consil. 3. per totum, & præsertim num. 13. pro qua materia vide quæ alias scripsi. Pro Nobilissimo viro D. Paulo Cauagnolio consanguineo meo, vbi plura notabilia colliguntur, & ipsius Cõsultiæ decisionis caput est, Ex sententia lata, & venit eadem in sub sequentibus libris Decif. Consult.

Item limita regulam de qua supra quod scilicet aliud pro alio solui nõ possit. Inuito creditori, vt per glos. hic in verbo non potest per Bart. hic num. 10.
16 Castren. num. 13. Alex. num. 6. & Iaf. num. p. vbi viginti modis ꝑ hanc regulam limitat.

Adde etiam quod dum iste §. dicit quod mutuum consistit in pondere numero vel mensura alia quatuor requiruntur ꝑad hoc, vt possit esse mutuum, vt notat glossa hic in verbo in creditum circa finem.

Quare mutuum contrahatur in ijs rebus tantum quæ consistunt in pondere numero vel mensura scribit Hieronymus Butigella ad istam l. num. 23. inquit eam esse rationem quia res iuris fictione censetur alia, vt ex hac l. Colligitur in §. mutui.

18 Quod autem hic non definiatur mutuum sed ꝑ describatur tantum notat Butigella

Buttigella ad hanc l. num. 24. vbi similiter dicit quod notata, & discussa in hoc
 19 An autem glossa ¶ ad hunc textum sit vera, vide Bartol. hic num. 10. cum se-
 quen. & Castrenf. num. 8.
 20 Dum verò inquit glossa ad hunc textum in verbo in Creditum quid ¶ sit ge-
 21 nus, & quid sit ¶ species adde notata per Castrenf. ad hanc l. num. 6. in princi-
 pio. & Alex. num. 4. Vide Gribaldum de arte studendi in principio secundi li-
 bri Bart. ad hunc §. num. 2. in prima oppositione, & in l. Mxvins §. duobus in
 principio ff. de legat. 2. faciunt notata per Abbatem in cap. pastoralis §. Quo-
 22 niam extra de testipis vbi declarat quomodo sumatur genus ¶ apud legi-
 23 stas. Et quomodo apud logicos.

Ad §. Appellat ad l. Mutuum damus.

D Vm ab hoc textu colligitur quod argumentum ab æthimologia vocabuli
 23 est ¶ validum, vide communiter Doctores hic, & in l. prima ff. de testam.
 vide Abbatem consil. 82. num. 2. & in cap. primo de iudicijs num. 36. Alciatum
 in l. Tabetæ appellatio ff. de verbor. significat. Et Nicolaum Euerardum in
 loco ab æthimologia vocabuli.
 Pro limitatione, & declaratione vide quæ dicit Alex. in l. 1. col. 1. ff. de acqu.
 24 posses. & lat. ibidem latè col. 3. limita ¶ etiam alio modo, vt per Decium in
 l. 1. num. 25. in 2. lectura ff. si cert. petat, vide latè Felinum in proemio Decre-
 25 torum, vbi dat plures remissiones. Item ¶ vide Ripam in d. l. 1. ff. de Acqui. poss.
 vbi quinquè modis declarat.
 Ad ornatum huius regulæ, vide Guid. Pap. consil. 1. vol. 2. in prima parte. Pro
 26 plena vere intelligentia ipsius, multa ¶ ponit Claudius Prætenfis in libro 1
 Cnosocon generalium, iuris tit. 4. cap. 1. & seqq. vbi notabiliter loquitur.
 Sunt tamen qui arbitrantur L. C. Paulum in hoc tex. imitari stoicos quorum
 27 præcipuum studium dicitur fuisse in derivationibus nominum exquirendis, vt
 pluribus allegatis exemplis docet in proposito nouissime Ioannes Andreas
 Beron de princip. & rationibus iuris fol. mibi 47. secundum impressionem fa-
 28 ctam Bergomi 1614.

Castigatio errorum Decif. Consult. 2.

Pag. 6. lin. 19. Innonandum, lege innouandū.	Pag. 7. lin. 16. in ff. lege de.
Pag. 6. lin. 22. Attenta. lege attentata.	Pag. 7. lin. 18. totum si ab lege totū ius stabat.
Pag. 6. lin. 24. Attentato lege attentata.	Pag. 7. lin. 17. Quo est in cæteris, leg. quod cæteris.
Pag. 6. lin. 26. & cadat, lege & cadit.	Pag. 7. lin. 17. restitbam lege dicebam.
Pag. 6. lin. 29. reuocatur lege reuocantur.	Pag. 7. lin. 7. de qua lege de qua re.

S Y M M A R I U M.

1 Possessor appellatione pendente non est mo- lestandus.	11 Inhibitio per Iudicem secularem Iudicel Ec- clestastico an possit fieri parte incitata.
2 Etiam quod testam. esset contra l. comane.	12 Inhibitio facta Reo an pro sit fideiusso- ri.
3 Subiecta ratio sunt quæ huius sunt prædicta.	13 Inhibitio limitata non extenditur.
4 Accidentia conferunt ad cognoscendū quod quid est.	14 Inhibitio facta per errorem ei diffinitia, que tamen fuit interlocutoria an valeat.
5 Dispositio secundum subiectum intelligitur.	15 Inhibitio facta per Iudicem incompetentem an valeat.
6 Verba intelligenda sunt sub subiecta materia.	16 Inhibitio an valeat vbi statutum mandata ex- cutionem fieri.
7 Lex interpretatione caput ab inscriptione tit.	17 Inhibitio, cui pars acquieuit, cui ¶ sit efficacia.
8 Ex Primordio tituli posterior firmatur eust.	18 Inhibitio non est spernenda.
9 Inhibitio facta partibus absente an valeat.	
10 Inhibitio an possit fieri parte incitata, & n. 12.	

- 10 Attentans post inhibitionem ius iudicem, & parrem offendit.
 11 Attentans magis offendit iudicem, quam contumax.
 12 Delinquit magis, qui contumax quā qui omittit.
 13 Deueriens litē à suo iudice, non gaudet beneficio appellations, & datur exēplū. n. 14.
 15 Attentatorum reuocato quare fiat.
 16 Nemo potest sibi ipsi propria auctoritate iudicare.

Paraphrasis aurea ad Decis. Consult. 2.

- D. id quod sub pag. 6. lin. 33. dicitur appellatione pendente, non potuisse innouari. Addenda sunt quæ in terminis dicit Decius consil. 97. in Casu proposito num. 1. vbi concludit possessorem iusto interim non esse molestandum in possessione sua, quod si aliter fiat, ante omnia debet restitui. c. Cum teneamur de Appellar. & cap. venientes extra de iureiur. Et quod possessio esset contra ius commune, & competat ratione privilegij, Rom. consil. 37.
- Pro eo quod lin. 38. pag. 6. dicitur, subiecta tamen talia esse, qualia sunt practicata. Vide Bellon. consil. 40. num. 3. Neniz. consil. 91. num. 4. Post Oldrad. consil. 60. Socin. Sen. consil. 3. num. 4. vol. 4. inf. in l. Stipulatio. §. Hi qui num. 1. ff. de verbor. oblig.
- Facit etiam quod accidentia tamen plurimum conferunt, ad cognoscendum quod quid est Niconit. in cap. Quoniam contra num. 199. de probat. in quo proposito notabis ex Claudio Pratzo in lib. 4. Cndseon vniuersal. tit. 1. de substant. & accid. quod omnis dispositio secundum tamen subiectum intelligitur. l. Cum pater §. Dulcissimis ff. de legat. 2. l. ult. ff. de Hæred. Instit. §. Quod autem Instit. de testat. agnat. tut. & verba tamen semper intelliguntur secundum subiectam materiā.
- Si uno anno ff. locat.
- Hinc dicitur, quod lex tamen interpretationem capit ab inscriptione tituli, vnde de cadit conclusio. Ex Primordio tituli posterior tamen firmatur euentus. l. Imperator. ff. de in Diem addit. l. 1. Cod. de Impon. locat. descript. lib. ii. & l. Quædam mulier. ff. de rei vendicat.
- Dum sit sermo de inhibitione facta per iudicem sub pag. 6. lin. 14. Et in fin. incidit Questio: nunquid inhibito facta à iudice, partibus absentibus valeat. Vide Medicum de regul. iur. regul. 8. post Bald. in l. Præbyteri Cod. de Episcop. & Clericis, & Niconit. in cap. Quoniam contra de Probat. num. 8. faciunt notata per Marc. Anton. resolut. 10. num. 9. lib. 3. variat. resolut. vbi dicitur tamen in vrbe quam alibi seruari quod inhibito fiat parte tamen incitata contra Vestriū in sua praxi cap. 4. num. 11. & 38. Et quid vbi fieret à iudice tamen Ecclesiastico iudici seculari, vide Alex. in l. Titia ff. solut. matrim. sed in cap. Romano, & cap. non solum de Appellat. in sexto dicitur non esse concedendam nisi citata parte, & cum causæ cognitione.
- Limira quod dictum fuit de Iurisdictione secunda parte incitata, vt procedat quando appellatum fuit iudicialiter, secus verò si extra iudicialiter quia tunc pars citari debet ad eam concedendam, cum extra iudicialis appellatio non priuat primum iudicem ab exercitio suæ Iurisdictionis, vide in proposito decis. Rot. Rom. 24. Non licet de dolo, & contumacia in Antiquis.
- In hac materia inhibitionum nota vnum singulare, quod inhibito facta per iudicem Ecclesiasticum ne procedatur contra Reum non proderit fideiussori per rex. in l. Creditor in principio ff. mand. vbi interitur quod pendente litis contra vnum ex correis debendi tamen in causa principali, quā appellacionis non impedit quin possit agi contra alterum. De qua re vide Arer. consil. 33. Consultatio præmissa num. 2. & post eum Honded. in consil. 50. Difficultas presentis causæ num. 37. lib. 1.
- Ratio autem ea videtur esse, quia limitata videtur inhibito contra expressam personam, quæ ad alium non trahitur, vt notat Sutruss decis. 301. Rescriptū debitori

debitori num. 4. & 7. Declara tamen conclusionem, vt per eum ibi in fine.

15 Vtrum autem inhibitiō facta vigore commissæ appellationis à t sententia quæ credebatur definitiua faciat attentata. Dic quod non de iure, secus de iuris Rotæ Roman. Honded. consil. 27. Prosequendo ordinem num. 61. volum. 1.

16 Rursus inhibitiō emanata à Iudice Incompetenti est nulla, nec t facit attentata Honded. d. consil. 27. num. 10. si tamen inhibens superior fuerit, periculosum esset recedere ab ea ob auctoritatem inhibentis vide Rot. Rom. decif. 26. de appell. in antiq. & de necessitate requiritur, quod inhibens sit superior Bald. in l. 1. Cod. quomodo, & quando Iudex Marius Ant. libro 2. relolut. 10. num. 2.

17 Item Inhibitiō non facit attentata quando ex forma statuti t non potest impedi executione Honded. ibidem num. 23. pro materia inhibitionis plura scribit Causcan. decif. 9. per tot. lib. 1.

18 Cuius autem efficaciz sit inhibitiō, t cui pars acquiuerit vide notata per Bertrand. in consil. 279. Visis num. 2. vol. 4.

Pro recensitis sub numero 8. & linea 33. pa. 7. facit consideratio, quod reiiciendus sit qui attentauit post inhibitionem factam à limine Iudicij ex eo, quia in spectum inhibitionis facta fuerint attentata. Qualiscumque igitur fuit inhibitiō t certum est quod sperni t non potuit etiam quod postmodum iniusta decernatur l. prima §. primo ff. de nou. oper. nunciat. cap. significantibus: de Appellat. Caputaq. decif. 93. parte 2.

Quinimò attentans post factam inhibitionem. Ultra quodd eodem contextu in ius ipsum, Iudicem, t partem offendit. cap. Cordi de Appellat. in 6. Franc. in cap. Nonne num. 14. & 39. Natta consil. 168. Quidam Patres num. 4. lib. 3. plus ipsum Iudicem offendit Attentando t cum contemnendo, quā cōrumax ex in. non veniendo, quia mitius t est delictum, quod fit committendo, quā omittendo.

Et ideo in facti contingentia aduersus eum, qui agere serendo litem sibi metam in vno dominio ad eius diuersionem procurauerat bona. & fructus actoris quæ in alio dominio consistebant sequestrari, dixeram non esse audiendum per viam t appellationis aduersus sententiam in eo dominio latam ad commodum actorum arguendo quod sicuti contumaci in non veniendo ad Iudicij sublatam remanet facultas appellandi l. 2. Cod. Quorum appellat. non recipiat. sic & attentati lite pendente ita arguir. Lancellot. de Attent. parte tertia de Pœn. Attent. capitulo 31. numero 225. & ita memini fuisse pronunciatum.

Quinimò recurrente victo, ad supremum Tribunal pro aperienda sibi via ad audientiam Recoło fuisse rescriptum in hæc verba t prælitata fideiussione de refundendis expensis in duplum Parti, & tantundem fisco in Casum succumbentiz, refectisque expensis contumaciz, factaque fide intra decem dies de reuocatione sequestrorum in alio dominio pendente lite Senatus Iudicet in meritis reuocata vel non executione. Iam concessa arbitrio eiusdem Senatus.

25 Rursus Adde quod tribus t de causis debet fieri attentatorum reuocatio. 26 Prima est collitigantis fauor. Secunda publica vtilitas t quia nemo auctoritate propria debet sibi ipsi Iudicare. Tertia sprete Iudicis ad quem cognitio spe ciabat auctoritas, vnde merito dictum fuit attentatum offendere eodē tempore Ius, Iudicem, & partem videatur Antonius Faber in Cod. Fabriano lib. 1. tit. 10. definit. 1. & 2.

S V M M A R I V M.

- 1 Lex. Non Codicillum Cod. de testam. declar.
- 2 Contractus in quo multa sunt promiscua, quomodo intelligatur.
- 3 Contractus cognoscitur per signa, & effectus.
- 4 Dispositio facta, in materia successione, annuat sub nomine contractus vel vltimae dispositionis.
- 5 Renuntiatio generalis, postea in contractu, an dicatur alterare contractum.
- 6 Contractus ex qualitate pretij arguitur natura.
- 7 Obedientia subsequuta declarat contractum.
- 8 Contractus an semper arguatur, & cognoscatur ex sola nominatione, & num. 70.
- 9 Societatis contractus an sustineatur, vt talis, si in eo quid addit contra materiam societatis.
- 11 Nemo praesumitur elegisse viam, ad sua iudicia impugn.
- 12 Contractus primus an censetur annullari ex secundo.

Paraphrasis. Ad l. Non Codicillum Cod. de testam.

1 Vomodo sit Intelligendus hic textus, in sua materia notat Bartol. & communiter Doctores omnes, & maxime las. in l. prima. §. si quis ita ff. de verborum obligat. col. 4. in fine. Vide tamen Corn. in consil. 170. Licet in hac consultatione littera E. lib. 3. vbi aliqua ponit,

Rursus hanc legem latissime declarat Iacobus de Nigris. ad l. primam. in §. si quis ita numero 54 & pluribus seqq. ff. de verborum obligat. vbi plures intellectus adducit, & multa notabilia colligit faciunt etiam pro intellectu tradita per Corn. in consil. 202. Quamquam in hac consultatione in fine volum. 4.

Dum per istam distinguitur Codicillus a testamento per institutionem, & exheredationem, cui congruit l. illud tractari ff. de Iure Codicill. solet quari ex quibus arguatur natura contractus in quo multa sunt promiscua, & confusa. tu vide Oldradum in consil. 159. Ex praesenti Themate quem citat Alba in consil. 34. Quamuis num. 7. lib. 1. vbi dicit contractum argui per signa, & effectus idem Alba in consil. 461. Quamvis scabrosa per tot. lib. 3. vbi dicit ex quibus cognoscatur quod dispositio facta in materia successione sit contractus potius inter viuos, quam vltima voluntas. Hoc idem probat Menoch. consil. 444. Cum interrogatus num. 8. & infra vol. 5. per tex. in l. Si olei Cod. locat. faciunt per me tradita in Decis. Consult. 67. lib. 2. Ambigitur vbi disputatur quomodo arguatur contractus Emphyteuticus vide Nattam consil. 49. Vide Ozaf. decis. pedem. 53. & Ioseph. Sessam. decis. Aragon. 33. In quadam per tot.

Hinc dicunt scribes renuntiationem generalem non alterare naturam contractus principalis sed iuxta effectum principalem debere intelligi non inspecto sono, vel multitudine verborum, per l. Insulam ff. de praescript. verb. dicit Bal. in l. 2. Cod. Commod. & in Rub. Cod. de Iur. Emphyt. Alba cons. 81. In quaestione proposita num. 48. lib. 1. & ibidem Appostilator qui multos allegat, & praecipue Menoch. de Retin. remed. 4. num. 9. & infra facit l. Si procurator in principio ff. mand. l. 1. §. si seruus ff. dispositi, & l. Si tantum ff. de Senat. Consult. Macedon. vbi omnes contractus aestimantur ex modo incundi.

6 Hinc etiam ex qualitate pretij declaratur qualis sit contractus Bart. in l. Patronus §. Sempronio. ff. de legat. 3. Alba cons. 112. Instrumentum num. 6. lib. 1. & in consil. 453. Intentio Domini num. 7. lib. 3.

7 Rursus ad indicanda naturam contractus plurimum valet obedientia subsequuta, vt multorum auctoritatibus probat Menoch. consil. 708. Causa haec n. 10. li. 8.

8 Nominatio tñ contractus non est tanti ponderis, vt recedamus ab ipsa forma, & modo contrahendi quia magis ista praevalet quā verba gloss. in c. constituto de religio. dom. l. Si vno anno in princ. ff. locat. l. 1. §. 1. ff. de superfic. larē Neviz. cons. 92. & Natta in consil. 49. qui loquuntur in eo contractu, quem partes Emphyteuticum appellant Menoch. consil. 357. cum alijs num. 6. vol. 4. Nos autem dicimus, quod dummodo in contractu nihil sit repugnans naturae Emphyteutis non recedimus ab ea denominatione, vt Anronius Faber aduertit in Cod. Fabri. lib. 4. tit. 43. definit. 61. in Allegat. num. 1. & ita se declarat Neviz.

Neuz. loco citato num. 54. dum inquit quod licet contrahentes appellent contractum ꝑ societatis : non tamen erit talis si quid esset contra formam Societatis per l. Cum manu fata §. finali ff. de contrah. empt. l. in rebus §. finali. de do nation. & ideo pñctus erit nunquid pacta ꝑ sint contra formam illius contractus, quem contrahentes nominarunt alias statur nominationi latē Reusnerius consil. 27. Non est noua num. 58. lib. 3.

Pro eo quod allegatur hic textus ad regulam quod nemo presumitur eligisse ꝑ viam ad sua iudicia impugnanda vide Baldum in consil. 289. D. Raynuntius num. 5. lib. 3.

Quinimo etiam in contractibus cadit regula quod si contractus aliquis præcedat, ab illo non presumitur recessum ꝑ actum subsequenter, etiam quod esset ex intervallo celebratus, vt notat Ioseph. Sella decif. Regn. Aragon. 23. in materia num. 3.

Castigatio errorum Decif. Consult. 3.

Pag. 2. lin. 9. propere, lege proponere.

Pag. 2. lin. 14. fugiens, lege fugiens.

Pag. 2. lin. 27. merentur, lege meretur.

Pag. 9. lin. 6. insurguor, lege insurgant.

Pag. 9. lin. 11. 29. 7. lege 2. q. 7.

Pag. 9. lin. 12. quia, lege qui.

Pag. 9. lin. 13. is viderur, lege non viderur.

Pag. 9. lin. 13. ferit lege ierit.

Pag. 9. lin. 20. subdita lege subditum.

Pag. 9. lin. 22. fraudulenta lege fraudulenter.

Pag. 10. lin. 17. Roma, lege prima.

Pag. 10. lin. 26. ab lege ob.

Pag. 10. lin. 33. poterunt lege poterant.

Pag. 10. lin. 40. hanc lege hanc.

Pag. 11. lin. 6. quali lege quasi.

Pag. 11. lin. 18. Tam lege postiam.

Pag. 11. lin. 23. cuius inde rei causa sic, lege sic illius causa.

Pag. 11. lin. 31. conqueffos lege conqueffus.

Pag. 11. lin. 37. vicarium lege vicarium.

Pag. 12. lin. 15. subditos lege subditos.

Pag. 12. lin. 22. Andries lege audit.

Pag. 13. lin. 11. etiam lege etiam.

Pag. 13. lin. 16. præcipoe lege præcipue.

Pag. 13. lin. 20. hæc lege hæc.

Pag. 13. lin. 23. ordinis lege arduis.

Pag. 13. lin. 42. alata lege allata.

Pag. 13. lin. pen. Alexandrie lege Alexandria.

Pag. 14. lin. 14. replectu lege respectu.

Pag. 15. lin. 2. & 3. defeniam lege defensam.

Pag. 15. lin. 22. Auferretur lege Auferretur.

S V M M A R I V M.

1 Interesse quod habent feudatarij partes non possunt remittere.

2 Ficalis euocandus est, vbi tractatur materia attentatorum.

3 Crimen lese Maiestatis quomodo incurritur, ob iurisdictionem translatam.

4 Exequutor, qui dolose tentata exequitur teoetur ad id quod interest.

Paraphrasis ad Decif. Consult. 3.

Vit hæc causa grauis, & dispendiosa, in qua plura alia fuerunt deducta iuxta contingentiam grauaminum, per eximios Iurisconsultos, qui ad ciuitatem Ianuæ missi fuerunt, quorum ego vltimus negotium pestrinxeram, ad duo tantum capita, super quibus insistendo, Vexabar quotidie ꝑ concordio, cui visum fuit mihi non congruere quod affertur, quia non videram quomodo citra reuocationem attentatorum posset reparari Iniuria facta Iudici qui Inhibuerat. Vt ex Oldrado in citato consil. 206. num. 3. dixeram, qui omnino videndus est, distinguit enim Interesse, quod pars prætendit, ab eo quod superiori censetur illatum ꝑ cui partes non possunt a semetipsis satisfacere.

Hinc merito statutum legimus Senatui Sabaudiensem non solere quicquid decernere, quoties attentatorum ꝑ questio vertitur. Inaudito procuratore fiscali. Vt publice vtilitatis, cuius ille maximè vindex est, causam attentatorum reuocatione contineri, quiuis intelligat.

Pro materia turbata iurisdictionis, & an, & quando incuratur ob eam tur-
bationem crimen † Laſe Maiestatis vide quæ diximus in Theatro criminali
parte 1. lib. 4. Vbi etiam in principio habebis, qualis sit, & vnde dicatur Maie-
stas, & quomodo in pratore cõsideretur vbi plura notabilia colliguntur.

Ad id quod dicitur pag. 11. lin. 11. post num. 8. Quod procurans iniuriosam
executionem fiat ratione delicti subditus iudicis offensi. Adde quod non so-
lum ipse, sed etiam qui † executor fuit, si in dolo fuerit, condemnabitur ad id
quanti interfuit ei, contra quæ executionem laxaverit, & fecerit, vt mihi testis
est. Ant. Faber. in Cod. Fabrian. lib. 7. tit. 30. de execut. rei iudic. diffinit. 8.

S V M M A R I V M.

1	Appellatio fieri debet in scriptis.	nulla appellatio fit an valeat.
2	Decretum Pedemontanum in antiquis lib. 1. sub Rubr. sufficit appellanti vnde ortum habuerit.	4 Appellans viua voce, & in scriptis quam teneatur prosequi.
3	Appellatio verbalis cum relatione ad resolutionem facta in certa cedula, in qua	5 Appellationis geminatio non nocet, & cuius sit effectus, num. 6.
		7 Appellatio quæ fit viua voce an teneat.

Paraphrasis aurea ad Leges, & Iura decif. 3.

Ad cap. Primum cuius caput est. Cordi de Appellat. lib. 6.

Olet hic textus principaliter Allegari ad id, quod appellatio de-
bet † fieri in scriptis. Vnde & ex hac dispositione factum fuit
Decretum Pedemontanum † in antiquis lib. 2. sub Rubrica Suf-
ficet Appellanti apud aſa, vt meminit Theſaur. decif. 54. Decre-
to Antiquo in principio.

In Materia istius e. Solet dubitari nunquid sustineatur Appellatio † facta
verbaliter coram Notario Appello ex causis cõtentis in hac Cedula in qua nul-
lum sit verbum Appellationis, & resolutum fuit quod non, ex traditis per
Theſaur. d. decif. 84. Vide Quæcum decif. 6.

Si autem contigerit quem viua voce appellare, & postmodum intra decem
dies appellauerit in scriptis, Quæstionis est quam teneatur appellationem
prosequi † Dicat posse eam prosequi quam voluerit, Quinimò etiam veramq;
simul, quia geminare appellationem † non nocet; prima enim quoad actû Ap-
pellationis, qui per secundum in scriptis confirmatur, altera verò quoad tem-
pus prosequendæ appellationis † operabitur. Sic not. Iaf. Balb. decif.
456. Cui autem standum sit. Vide Marant. de iud. parte 6. tit. Et quandoq; ap-
pellatur num. 144. 145. & 150. Rursus pro materia. Vide Mysinger. obseruat. 7.
cent. prima.

Pro veritate quæstionis vtrum valeat appellatio quæ viua voce † fit, vi-
deas distinctionem quam diximus in obseruat. ad Decret. Antiq. Montisfer. sub
Decreto 13. §. 3. q. 13. in princip. inter sententiam diffinitiuam, & interlocu-
toriam vt ibi in prima Editione.

S V M M A R I V M.

1	Aſtor ſequitur forum Rei tam in criminali iudicio quam ciuili limita num. 4.	tur per mutuum conſenſum.
2	Reus inuitus a libi conuentus quam in ſuo ſuo iniuriam patitur.	6 Contumax iurisdictionem prorogat.
	Ampliat num. 3.	7 Clericus effectus quando teneatur stare In-
dicio laicali.
4	Iurisdictione iudicis incompetentis proroga-	8 Trahens ſubditum ad veritatem examen quomo-
do puniatur.

Ad l. In Criminali. (od. de Iurisd. om. Iudic.

Intelleſtam iſtius legis, non bene perpendunt Doctores, vt inquit Ludouicus Burgeſius ad l. Si ſe ſubijciant. ff. de Iudic. num. 118. & ideo dicas cum eo quod diſpoſitio ſtat, hoc modo. In Criminali negotio ſicut in ciuili, Aſtor ꝑſequitur forſi Rei nã ipſe aſtor, nõ debet poſſe conuenire ipſum Reum Inuitum alibi, vbi non ſortitur forum. Vel perſuadendo ei quod ipſe Reus poſſit conuenire ad libitum Aſtoris. Vel cominando ei. Vt ſi non patiatuꝝ conueniri. Faciet ſibi ꝑ Inuitiam vel ſeuus aget ſi velit, ſi nolit autem Durius, Vel eum tandem, quomocumq; dolose Inducat ad alienum Iudicium. Quod ſi Aſtor fuerit exleſti minime otaculo requiſito, ſiue Cauſa ſit Criminalis; ſiue Ciuilis ea ſemper prinabitur aſtor. Si vero Reus fuerit qui per huiusmodi collationem velit trahere aſtorem ad extraneum Iudicem, idem erit. Vt dat exemplum Bartolus in l. Diffamari ff. de Ingen. & manum.

Ex quibus inferit Burgeſius loco relato dictam l. In Criminali locum habere quando ipſe Reus Inuitus, prout in caſu cuius meminimus in deciſione prima, & duabus ſequentibus. Vel formidoloſus ꝑ vel aliquo modo circumduſtus traheretur ad alienum Iudicium. Vnde ſciens, & volens conueniri in alio foro non ſubiacet huic diſpoſitioni per regulam quod ꝑ per mutuum conſenſum Iudicis etiam incompetentis prorogatur Iuriſdictio.

Dim ex iſto textu colligunt Doctores regulam, quod aſtor renetur ſequi forum Rei plures dantur Fallentiz, quas ex integro recenſere ſuperfluum eſſet eum videri poſſint penes ꝑ Soeinum in Fallentiz ſuis, ad regulam 10. faciunt notata in cap. Si diligenti, extra de foro competentis.

Illis tamen addendam cenſeo limitationem, per quam Iuriſdictio prorogatur. Videlicet per contumaciam ꝑ vt notat Aſſilius deciſ. 133. vbi priuilegiu deelinatoris tollitur ſi priuilegiatus fuerit contumax, quia tacite videtur tã illi renũciare.

Item aliam pulchram limitationem adijcio ex cautela, quam ego enraui Introducendam hoc modo, fuerat in remedio Saluiani vtilis Interdicti propoſitum Iudicium contra quendam tertium, contra quem pronuntiatum exitit ad fauorem Aſtoris. Accidit autem quod condemnatus effectus fuit clericus. Vnde alij Creditores ex Iure deducendo probabiliter dubitabant ne tenerent eum conuenire coram Iudice Eccleſiaſtico. Sed actum fuit quod vnus ex dictis Creditoribus emit Iura ꝑ dicti Primi aſtoris, qui ex primo Decreto fuerat immiſſus in poſſeſſionem, & quam poſtmodum tranſtulit in perſonam eiufdem ſecundi Creditoris, qui eam retinere prætenderat, etiam pro ſuo Credito, ita quod excitatus ab eodem Tertio, poſſet vti beneficio fori laicalis tanquam reus conuentus, quod ſingulariter notandum puro.

Per iſtam legem non vult Hieronymus Gabriellius in conſil. 167. Vt clariſſimè numero 26. vol. 2. quod trahens ſubditum ad vetitum examen criminaliter poſſit ꝑ puniri ſed ſola amiſſione Iuris ſui, & Cauſæ. Vnde Pariſius conſil. 78. Ad dubij reſolutionem lib. 4. Tenet puniri poſſe, etiam actione Iniuriarum, ita vt non excuſet Allegatio erroris, quia verſamur in ijs, quæ ſunt de genere prohibitorum, in quibus Ignorantia non excuſat, vt ibidem notat. Pariſ. num. 19. qui omnino videndus eſt, quia multa pulehra dicit, & pro materia. Vide quæ notantur pro me in Theatro meo Criminali libr. 4. Attamen Marcus Antonius Eugenius in conſil. 31. Quamuis Primarij num. 53. lib. 1. dicit, quod Criminalitas cuius meminit hic textus reſtringitur ad Iudices præbentes ſuam, vel militarem executionem.

S V M M A R I V M.

1 Condemnatio per legem Indicta quando veniat ipso Iure.

2 Mater, quæ ad secunda vota transiit non accepta tutela, & expositis bonis, propria auctoritate an comprehendatur sub

statuto quoddam piens manu propria bona, & hereditates perdat Iura sua.

3 Quid respectu Iurium non quasitorum, sed postmodum querendorum.

Ad glos. d. l. In Criminali. In Verbo Habeatur.

CONTRA notata per Glossatorem hic dum vult, condemnationem non induci ipso Iure, sed per sententiam. Plura faciunt, quæ passim notant scribentes, qui volunt condemnationem ꝑ ipso Iure censi incursum quando lex vitatur verbo futuri temporis, videlicet habeatur, vt in casu glossæ prædictæ. In quam rem faciunt notata per Socinnum in suis Fallentijs, sub regul. 290.

Limita etiam, vt per Corn. in consil. 141. Videtur prima facie col. fin. litera E. lib. 4. vbi disputat nunquid stante statuto, quod Intrans possessionem, vel hereditatem auctoritate propria, perdat Iura sua. Mater ꝑ quæ transiens ad 2. vota non accepta tutela, frangendo scrinium bona asportauerit, sit in casu statuti. Quid respectu Iurium Querendorum. Vide eundem Corn. loco citat.

Vide Ias. in l. non dubium. Cod. de legib. col. 6. vbi contra regulam istius Gl. allegat bonum textum in l. Improbum. cum glossa ex Quib. Causis. Infam. Irroget, aliam etiam limitationem, Vide per eundem Ias. in l. 2. col. 4. in fine ff. de Iur. Emphyt. numero 43. Et in col. 5. in fine, vbi etiam aliam deducit.

Pro eius tamen Ampliatione, Vide Crem. sing. 7. Tu scis.

Rursus in materia istius glossæ, Vide Abbatem in cap. si diligenti col. 7. vbi distinguit extra de foro competenti. Item Adde dicta Matheslai in notab. 112. Nota quod vbi &c. Vide etiam Curt. Senior consil. 30.

S V M M A R I V M.

1 Subditus an possit recedere à loco originis, & alibi habitare inuito Dominao.

Ad l. Id quod nostrum ff. de Regul. Iur.

PER istam regulam quæ habet, quod nostrum est, non posse absque facto nostro auferri, dicunt Doctores quod subditus ꝑ in præiudicium Domini sui non potest abdicare se à territorio Domini. Vt scribit Philip. Mar. Rosfredus, pro hîco Parmæ numero 103. Ex voto Collegij Taurinensis. Ego tamen non sum ex omni Parte pro eius sententia, per multa Iura quæ hic referre non intendendo.

S V M M A R I V M.

1 Pactum principalis an & quando noceat fideiussori.

Ad l. si Reus postquam quæ est finalis. ff. de pact.

AD intelligentiam istius tex. faciunt notata per cœpol. consil. ciuili 19. nu. 37. vol. 2.

Pro Ampliatione eorum quæ ex hoc textu colliguntur, quod scilicet pactum principalis non noceat fideiussori, dixit Antonius Faber non valere conventionem factam per Creditorem cum debitore bona sua obligante, vt beneficio excussionis non sit locus nec bonorum debitoris ad quacunq; manus peruenerint excussionem Creditor facere compellatur, vt apud eum de errore Pragmat. Iur. decade 5. errore sexto, vbi improbat Doctores tenentes contrarium.

Rursus

Rursus pro declaratione regulæ istius tex. vide Aret. conf. 71. Diligenter in 3 dubio & Soc. Senior in conf. 25. Dominus Franciscus nu 15 lib. 1. vbi eleganter tractat materiam quando alicui tertio queratur actio, & Irreuocabiler, ad eum recurritur pro Intelligentia contentorum istius textu.

Ad l. Si post mortem ff. de bonorum possess. contra Tabul.

PRo eo ad quod allegatur hic textus, vide notata in l. Id quod nostrum ff. de regul. iur. & in l. fin. incipit. Si Reus ff. de Pact.

S V M M A R I V M.

- 1 Contractus ab initio sunt voluntatis, & inde necessitatis.
- 2 Procurator qui facis de re de iudicio sistendo cum eum sit procurator, ac de iudicatum soluendo non cogitur stare promissioni, si bona ipsius copta fuerint possideri per alios.
- 3 Gallia in conf. 1. n. 10. perpenditur, & declaratur.
- 4 Contractus inter tertios initus est necessitatis etiam quo ad alium tertio, cui ex eo contrahitur solum ius quaesitum.

Ad l. Sicut Cod. de action. & obligat.

- C**olligitur ex hoc textu quod contractus ab initio sunt voluntatis, & ex post necessitatis. Hanc conclusionem nunquam fallere inquit Gallia in consil. 2. num. 10. Verum aduersus Galliam dico inueniri limitationem, quæ singularis est ad eum textum, ut puta, si in procuratore qui facis de re de iudicio sistendo cum, cuius est procurator, ac de iudicatum soluendo si is idem pro quo facis de re de iudicio sistendo non soluendo, ut puta quia bona ipsius iam cepta fuerint possideri per Creditores eius, quia tunc ex ista causa qui facis de re de iudicio sistendo potuit reculare defensionem suam, nec ulterius cogitur litigare, nec comititur stipulatio sic notabiliter docet Marsilius in singulari suo 233. quæ de nouo emergunt saluando ramen Galliam si posses dicere conclusionem suam procedere stantibus rebus, ut stabant, prout in omni contractu semper
- 1 Intelligitur, & competit etiam tertio cui est ius quaesitum ex contractu, ut not. in l. Id quod nostrum ff. de regul. iur. & in l. si post mortem. §. fin. ff. de bonorum possess. contra tabul. hoc ramen dictum intelligas, ut per Socin. Sen. conf. 25. Dominus Franciscus vol. 1. vide notata ad l. finalem incipit si Reus ff. de pact.

S V M M A R I V M.

- 1 Dolus probatur coniecturis, & quare.
- 2 Lex est contenta de his probationibus, quæ possunt haberi nec cadit super impossibil.

Ad l. Dolum Cod. de dolo malo.

- E**X isto textu colligitur regula, quod si Dolus probatur ex coniecturis cuius dicti rationem si quaeris. Eam esse dixeris quia verè, & direcè non potest regulariter dolus probari. Vnde non mirum si coniecturis probatur lex
- 1 enim contenta est his probationibus quæ possunt haberi. Vide Abbatem in consil. 109. num. 3. lib. 1. nec ad impossibilia extenditur.

S V M M A R I V M.

- 1 Ement ommissa denuntiatione an sit in dolo.

Ad l. Ait Pretor in §. si quis particeps ff. Quæ in fraud. Creditor.

- R**egula est, ut dolo non carere eum, qui ommissa de denuntiatione emit pro materia, vide quæ dixi ad l. si fundam. vestrum Cod. de Rei vindicat. faciunt l. Non potest dolo carere ff. de regul. iur. & l. Virilis ff. de legat. præfati.

S V M-

- 1 Creditore qui à debitore fugiēti pecuniam accepit, an teneatur eam communicare alijs Creditoribus.
 2 Quid in fideiussore.
 3 Creditor debitorem suspectum de fuga potest capere etiam tempore, & loco prohibito, & in alieno territorio num. 4.
 5 Pactum, quod debitore non solvente possit carcerari an valeat quid in minorē nū. 11.
 6 Carceratus indebitē agit a ditione iniuriar.
 7 Carceratus debitor virtute statuti an possit cedere bonis.
 8 Carceratus debitor an possit ab alijs recommendari.
 9 Fur an possit propria auctoritate capi.
 10 Furtiva res an possit propria auctoritate capi.

Add. l. Ait Prætor in §. Si Debitorem meum ff. Que in fraud. Credit.

Circa materiam istius tex. quod Creditor accipiens à debitore suo fugiente pecuniam, non teneatur eam communicare alijs Creditoribus ante bona possessa. Vide vnam declarationem, & dictum novum Mathe. in sup. tractatu de Carcere, quod dictum relatum est per Fabrum Institut. de actionibus in principio col. 14. qui dicit illud ipsum tanquam singulare perpetuo notandum esse.

Amplia etiam istum textum, ut procedat in fideiussore, vt scilicet non teneatur ꝑ communicare pecuniam, quam abstulit à Debitore fugiente, alijs Creditoribus ante bona possessa. Ita Alex. in consil. 64. lib. 3. Incipit. Et si celeberrimus doctor, quem refert Curt. lun. in l. prima in vltima Carta. ff. si cert. petat.

Iterum circa materiam istius §. Adde quod Creditor potest capere debitorem suspectum ꝑ tempore, & loco prohibito. Ita Ias. in l. virum col. 20. cir. fin. ff. si cert. pet. & adde quæ di. In 3. col. quod ad hoc vt capi possit non requiritur, quod sit in fuga, sed satis est quod sit suspectus de fuga. Vide quæ latissimè dixi, in theatro Criminali lib. 4. parte prima in materia Carceris priuatim.

Adde etiam beneficia ad istam materiam ex quæ di. Ias. in l. 1. in principio col. 6. cum principio seq. ff. sol. mat. & vide quæ di. Marfil. sing. 43. Incip. debitor fugitiuus adde Dec. conf. 75. prima parte. Amplia etiam istum tex. vt possit debitor fugitiuus capi etiam in alieno ꝑ territorio secundum glo. sing. in l. 1. C. vbi quis de. curia, adde Marfil. sing. 243. Talis, & eund. sing. 282. Creditor, & omnia requisita ad hoc, vt debitor possit capi tanquam fugitiuus vid. per Ias. in l. si ab arbitri o vbi quæ plura in materia ff. qui satisd. cog. Collige per eum in l. 1. §. fin. ff. de feriis, & Lanfranc. de Orlan. repetitione §. Quoniam contra falsam col. 19. in verbo recusar de probat. vid. etiam ad materiam istius §. Dec. conf. 75. Vbi plura colum. vltima, & Socin. conf. 113. consiliatur Bonon. nota tamen quia non valet pactum, quod debitor si nō soluit in termino, possit capi, & incarcerari secundum Alex. in l. Alia §. Eleganter col. 3. cum princ. seq. sol. mat. & an si aliquis incarceretur indebitē possit agere ꝑ contra eum, qui fecit incarcerare a ditione iniuriarum vid. Socin. conf. 120. Cū in præfenti col. 3. cum principio seq. & an si aliquis incarceretur virtute alicuius statuti ita di ꝑponentis possit cedere ꝑ bonis vid. Socin. conf. 204. Incip. In præfenti, & an si captura sit nulla, an talis captura possit ab eodem vel alio in carcerem ꝑ recommendari vid. eundem Soc. conf. 49. cir. 1. & 2. dubiū 4. vol. & Alex. consil. 59. 2. volum. & consilio sequenti, & an aliquis possit capere furem ꝑ propria auctoritate vide Marfil. conf. 135. cum conf. seq. & vide Alex. consil. 19. volum. 3. Et an aliquis possit propria auctoritate capere rem ꝑ furtiuam vid. Alex. consil. 64. vol. 3. & pro ampliatione istius textus vide Alex. consil. 205. col. fin. vol. 6. & conf. 241. vol. eodem vid. Soc. reg. 78. & an valeat pactum, ꝑ quod quis possit incarcerari, & capi absq; eo quod cedat bonis, vide eund. Alex. in d. §. Et ille ꝑnter ac Soc. reg. 279. Et an minor ꝑ possit carcerari de iure communis, vide Barbat. consil. 6. colum. 1. volum. 4.

S V M M A R I V M.

- 1 Denunciatio ne quis emat, constituit emptorem in mala fide.
- 2 Denunciatio, ne quis emat, qualis esse debeat.
- 3 Denuncians, ne quis emat an teneatur facere fidem de causa.
- 4 Denunciatio de iure ciuili an inducat malam fidem si fiat post contractum.
- 5 Denunciatio de iure Canonico quocumque tempore fiat, malam fidem inducit.
- 6 Possessor malæ fidei an excusetur à fructibus percipiendis ob titulum qui superuenit.
- 7 Malæ fidei possessor an iuste prætendat expensas culturae, & Custodiæ agrorum ante restitutionem Rei, & fructuum.

Ad l. Si fundum Cod. De Rei vindicat.

Hic rexus opportunè allegatur. ad demonstrandum quòd denunciatio inhibitionis ꝑ constituit denuntiatum in mala fide, & datat nostris temporibus præcautela ad constituendum emptorem in mala fide, denunciando omnino inimicum Rei destrahenda, vt fidei commissum, vt census constitutio seruatus, vel quid simile, & i. altoties dedi pro consilio vt fierent huiusmodi denunciationes, vel particulariter data scientia emptorum, vel generaliter per proclama ad aduertendum homines ab acquisitione.

Aduertas tamen quòd simplex denunciatio non inducit malam fidem, quia requiritur quod vestiatur ꝑ aliquo adminiculo veritatis. Vnde bene dicit Gl. ad l. i. ff. de Litigiosis in verbo Denunciatio, quod tunc mala fides inducitur si quis requirit habere malam fidem. & ita dicit procedere hunc textum, & l. Ait Prator §. Si quis pariticeps. ff. Quæ in fraud. Creditor.

Hoc tamen dictum intelligas cum grano salis, quia per istud non inferitur quòd denuncians, vel quia rem suam esse ait, vel quia ius aliquod in ea se habere asserat denunciatio ꝑ emptori de iure suo fidem facere teneatur, quia tunc denunciatus, nisi denunciatus, vel credere, vel de veritate inquirere teneatur. sic ex Gl. & Bald. hic, & Balbo in repetit. l. Celsus. ff. de vsucap. parte 3. num. 13. notat Laurent. Tenuin. in cautel. tract. caur. 43. num. 2. Vbi dicit remedium ad resistendum denuncianti vt venditor qui agar. Qui enim denunciatio judicialiter præsumitur æcurare id facere, & optime probat Corn. in consil. 339. Offenso mihi sub littera R.

Insuper dum dicitur de mala fide emptoris intelligas, quòd secundum ius ciuile denunciatio ꝑ inducit malam fidem, si facta fuerit ante contractum, secus si post, quia secundum ipsum ius ciuile sufficit adesse bonam fidem ab initio. l. i. §. Hoc tantummodo Cod. de vsucap.

Verum secundum ius Canonicum etiam post contractum inducit denunciatum malam fidem, quia ex iure prædicto, bona fides requiritur, omni tempore & sic continua ꝑ vsq. ad completam prescriptionem. cap. fin. extr. de prescrip. glof. ad d. §. Tantummodo. Laurent. Tenuin. dicta cautel. 43. num. 1.

An autem ritulum ex post superuenientem excuset à ꝑ fructibus percipiendis. Vide Roman. sug. 343. Tu scis quòd malæ fidei.

Pro materia istius l. Benefaciunt quæ dicit Roman. singul. suo 336. malæ fidei, & 337. Vbi notat an malæ fidei ꝑ possessor ante Rei, & fructuum restitutionem iuste prætendat expensas culturae, & custodiæ agrorum.

Limita tamen hunc textum, vt per modernos Taurinenses Balbū scilicet ad l. Celsus. ff. de vsucapion. Vide quæ dicit Afflic. decis. 178. In causa in 8. dub. & decisio. 369. Alphonfus, & Alex. consil. 83. col. 1. volum. 3. Quod in meo Cod. est sub 121 lib. 4.

Rursus pro limitatione vide quæ dicit Corn. consil. 326. col. 3. vol. 1.

S V M M A R I V M.

- 1 Emptor, an & quando tenetur ad fructus percipiendos

Tit

Ad

Ad Glosl. Si fundum Cod. de Rei vendicat. in verbo Præcepisse.

- V**ltra Fallentias positas hic ad regulam quod emptor † non teneatur ad fructus percipiendos, adde aliam, quam ponimus in l. Apud Iulianum quæ in meo Cod. legitur. Cum fetus §. fructus ff. de lega. primo.

S V M M A R I V M.

- 1 Spemans Denunciationem dicitur in dolo.

Ad l. Virilis. ff. de legat. præstandis.

- P**ro eo, ad quod allegatur hic textus. Dolum scilicet argui in eo, qui denuntiationem † spernit. Vide quæ superius annotauimus l. Si fundum vestrum Cod. de Rei vendicat. cui contendat. l. Ait prætor §. Si quis particeps. ff. Quæ in fraud. Creditor. & l. Non potest dolo carere. ff. de regul. iur.

S V M M A R I V M.

- 1 Dolosus est, qui denuntiatione, & prohibitioni factæ per Iudicem non obtemperat.

Ad l. Non potest dolo carere 159. ff. de Reg. iur.

- I**nducitur ad regulam hic textus. quod denuntiationi de non parendo, & inhibitioni factæ per Iudicem qui non obtemperat constituit se † in dolo quod facit etiâ contra eum qui denuntiatus ac, emat. voluit nihilominus emere, vt est tex. in l. Ait prætor §. Si quis particeps. ff. Quæ in fraud. Cred. & iul. Si fundum vestrum. Cod. de Rei vendic. Pro qua materia vide notata per me ad ea lura.

S V M M A R I V M.

- 1 Vxor domicilium viri sequitur. vir ex privilegio, quando ibi non habitant.
2 Vxor sit ciuis illius Ciuitatis, cuius est vir. vir. & vxor.
3 Vxor an fiat ciuis illius Ciuitatis cuius est 4 Dispositio l. Exigere dotem an sit specialis.

Ad l. Exigere dotem ff. de Iudicij.

- P**ro interpretatione istius legis Multa traduntur per Decian. in consil. 83. sub nu. 7. & 8. faciunt etiam quæ inferius annotantur.

- In proposito autem ad quod allegatur hæc lex in præsentî Decis. Consult. sub pagin. 11. num. 8. & linea 2. & 3. Quod mulier non solum assequitur † domicilium viri. Sed efficitur ciuis illius Ciuitatis † cuius est vir. Cios. in l. Cines. Cod. de Incolis lib. 10. Sordus decis. Mantuana 330. opponit illi l. Illustres Domini, nu. 14. & est inserta post 4. vol. consil. ipsius.

- 3 Quid si Marius fieret ciuis alicuius Ciuitatis † & alibi originē & domicilium haberet; an mulier gaudeat privilegio mariti sui respectu dictæ Ciuitatis. post illius viri mortem. Vide Sordū loco citato pro qua materia vide quæ dixi pro Dominis Comitibus Triuleijs libr. 2. Decis. Consult. 57. In pendenti causa propè finem.

Materiam istius legis latissimè tractat Rol. a Valle. in suo tractat. de Lucro Dotis. in q. 3. vsq; ad q. 23. & per illas 10. quæ sit. Latè declarat regulam hic positam.

Dum autem vult quod in exigendo dotem, non attendatur locus contractus sed locus ubi maritus domicilium habet.

Amplia primo vt per Raphaelē. Cuman. in consil. 72.

Amplia

Amplia secundo, vt per d. Antonium de Butrio in cap. 1. ad fin. de sponsalibus itē ad istam l. Adde quā d. Alex. in cons. 101. Ex inspectiōne volum. 3. & Multa ad materiā huius l. Vid. per Ias. in l. Cunctos populos in 2. lect. colum. 15. Cnm. seq. Cod. de summa trinit. & Felin. in d. c. 1. col. 54. De sponsal. & ad istum text. add. quā d. Crem. singul. 67. statuto Florentino, & singul. seq. & pro declarat. huius l. Vid. multa quam tradit Afflic. decif. 226. & Bartolum hic

Ad materiā huius textus vide posita per Ias. in repetitione legis si arrogator num. 44. vsq. ad numerum 50. ff. De adoptionibus.

Quod autem dispositum in hac lege sit speciale dixit Ias. in l. Qui certo loco ff. de condit. Indebiti sed ista intelligentia, non est tuta quicquid ad hāc l. dixerit Bartol. quia fauor mulieris esset qui posset experiri, & in loco contractus, & in loco domiciali, & ideo ex Castrenf. Angelo. & Bald. hic nou speciale Ius t sed commune potius dicitur, quia non potest agi in loco contractus ex eo quod contrahentes videtur habuisse mentem ad domicilium mariti vti ad locum destinatum restitutioni dotis, & ista fuit etiam opinio Alexan. in cons. 102. ex inspect. colum. 2. vol. 3.

Sed respondeas quod hoc loco non agitur ad rescissionem contractus sed ad restitutionem dotis quā restitutio fuit verisimile considerata ab ipsis contrahentibus sic notat Ant. Ruheus ad l. Virum ff. si cert. per. num. 136.

S V M M A R I V M.

1 Iudicium ibi terminari debet vbi ceptum est limita, & declarata, vt ibi. 2 Iudicium quando dicatur ceptum. 3 Incompetentia Iudicis quando non possit al legari ob litem pendentiā.	4 Litis pendentiā non opponitur in executiuis. 5 Litis pendentiā non opponitur vbi certā tatum exceptiones admittuntur.

Ad l. Vbi ceptum ff. De Iudicijs.

DVM disponit iste textus, quod vbi ceptum est Iudicium ibi terminare debet intelligas t si excipiat aliā parte non opponente valebit processus, factus ab vtroq. notat Afflic. qui multos refert decif. 364. num. 2. & quādo Iudicium ceptū t esse dicatur, vide Alexandrum in l. ci. fundus in principio, num. 2. & ibi Ias. num. 4. ff. Si certum petatur Doctores communiter in Rubrica Cod. de in ius vocando, & ibi Ias.

Limita per Bald. in titulo de prohibita feudi alienatione per Fridericum columna penultima, & hic per Alexandrum in additionibus ad Bart.

Limita itidem vndecim modis, vt per Felinum in cap. Ex tenore de rescriptis Dec. in Rubr. de Iudicijs extra num. 14. & Ripam, num. 45.

Pro ampliacione, & declaratione istius textus poteris videre notata per Ioann. Mariam Rimin. consil. 320. num. 20. vol. 2.

In materia istius legis adnotabis quod ob litem pendentiā coram alio Iudice non potest allegari Indicis t incompetentia nisi funditus careret iurisdictione, & dicitur inepta exceptio quia loco illius debet opponi, & peti quod per eum non procedatur stante litem pendentiā sic Flaminius Cartarius notat decifio. secunda. In causa conuentionis Rota Genne executiue in principio.

Quod exceptio dictæ legis vbi ceptum non habeat locum in t executiuis post multos quos allegat dixit Cartarius in dicta dec. 22. nu. 9. & 14.

Ista lex ceptam limitatur etiam ne procedat quando adest statutu t quod certas tatummodo exceptiones admittit vt idem Cart. d. dec. 2. a. n. 4. aduertit.

S V M M A R I V M.

- 1 In Iudicijs quasi contrahitur.
- 2 Argumentum a Iudicijs ad contractus an valeat.

Ad l. Licet Prætor, S. Idem scribit ff. de Peculio.

¹ **S**oler allegari hic textus ad regulam, quod in Iudicijs quasi ꝑ contractibus
² in qua materia soler queri an valeat argumentum à Iudicijs ꝑ ad contractus, ac ad ultimas voluntates pro qua vide Decium in capitulo. Qui fronde columna 2. extrâ de appellationibus vide per me reportata ad l. Non est mirum ff. de pignor.

Ad regulâ huius textus adde quod scribit Inf. in Rubrica Cod. de Iudicijs columna finali cum sequentibus, & in l. Si in qui pro emptore, num. 329. de vscapioni.

Pro Argumento à Iudicijs ad testamentum. Vide Nicolaum Euerard. in loco legali 45.

S V M M A R I V M.

¹ Hæres sequitur forum Defuncti, & quando

istud procedat ibi, & cum.

² Hæres non solum forum Defuncti sortitur sed, & Iudicem.

³ Forensis, & viator aut possint conveniri, in

loco contractus.

⁴ Instantia incepta cum Defuncto quando non continuatur in hærede.

⁵ Clericus succedens laico iam vocato in Iudicium, ubi possit conveniri.

Ad l. Hæres absens ff. de Iudicijs.

Soler communiter allegari hic textus ad, id quod Hæres sequitur forum Defuncti, ꝑ sed intellige in subiecta materia istud procedere si in foro Defuncti reperitur, & si ibi non reperitur, non poterit conveniri, nisi lis fuisset incepta cum Defuncto quia tunc ibi conveniri potest, etiam quod non reperitur, secundum Ang. Castr. & alios qui testantur de magis communi prout etiam testatur Sapia hic in Rep. quem videas liquidentem, & declarantem materiam huius legis.

Et quid si statutum disponat, quod Notarius possit pro omni causa conveniri coram Consulibus Notariorum, an hæres ipsius, qui sortitur forum ex reg. istius legis, ex persona Defuncti possit conveniri coram dictis Consulibus Bald. in l. Quædam §. Nihil in addit. siue in auctoritate, de edendo, dicit quod non quoniam iurisdicctio quæ conceditur per statutum, dicitur stricti iuris, & consequenter non est extendenda, & propterea vult, illud quod dicitur in hac l. Hæredem scilicet sortiri forum, ex persona Defuncti, esse verum quando proceditur de iure, sed de, quando exercetur iurisdicctio ex forma statuti, quia illa minus prorogatur, quam ea quæ competit de iure communi, sed et inquit idem Bald. ibi contra eum facit, quod notatur secundum Petrum, in anten. Quas actiones Cod. de Sacrosan. Eccles. in illa quæstione de Vidua succedente Rust. ubi dicit indistincte, quod hæres non ꝑ solum fori, sed etiam Iudicem sortitur Add. Benedic. de Barziz, in tractatu de Quærentiis quæstio. 9. ubi dicit dictum Bald. non transire sine dubitatione illius dic. Cyn. vnde in ipsius sententiam videtur inclinare.

Et Regulam istius l. Quæ habet, quod hæres forum Defuncti sortitur, si ibi inveniatur ibiq; conveniri potest sicuti poterat Defunctus, limita non procedere nisi cū Defuncto contractum esset, tamquam cum forense, ꝑ seu viatore, dato sibi termino, ad soluendum, quia qui contrahit cum viatore, qui non habet in loco pergulam, vel tabernam, & dat ei terminum ad soluendum non potest etiam post lapsum termini convenire debitorem, in loco contractus, si inveniatur.

Item cum ex isto textu colligitur quod instantia incepta cum Defuncto continuatur ꝑ in hæredem, limitatur ne præcedat quando Defuncto succedit hæres Clericus, quia tunc de novo inchoatur instantia coram Iudice Ecclesiastico. Maranta de ordine Iudiciorum par. 5. num. 12. & 13.

Cum

Cum isto textu, pro hac regula eōeordāt, lex Si petitor, & lex Si is qui Ro-
me, ff. eodem.

Angelus, & Castrensis ad hanc legem, dū inquit Clericum, qui successerit
† laico, cum quo iudicium erat inchoatum coram Laico, debere stare sub illo
foro, reprobantur, per Purpuratum in consil. 83. Iudicandum est, nume. 4. & 6.
volunt. primo.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1. Missio in possessionem ex primo Decreto ab Ordina-
rio decerni non potest. Secus à Delegato.

Adl. 2. quæ incipit Si quis Cod. Vbi in rem actio.

NOta quod iste textus loquitur in ordinario, in quo est necessaria cita-
tio per edictum. Secus t̄ autem in Delegato, ita post Alciatum notat
Menoch de Arbitr. Iud. quæst. 74. num. 34. lib. 1. Multa ad declarationem istius
notat Ludovicus Bologninus ad l. Si finita §. Iulianus. ff. de damn. in fe. & nb.
184.

Pro glossa prima ibi sed an. Adde quæ dicit Afflic. decif. 380. Vincentius, &
decif. 396. In Causa, in primo dubio.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1. Actor in actione reali quomodo sequitur forum
rei.

Adl. Actor quæ est tertia, seu final. Cod. Vbi in rem actio.

Ibi sed & in locis. Adde quæ pro eius declaratione dixit Alex. consil. 1. in
diabio per totum vol. 5.

Limita regulam istius textus, quod in actione reali, & personali actor sequitur
† fori rei in duobus casibus de quibus per Roman. singul. 113. Quid si Ecclesia

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1. Iudicium ibi terminari debet, vbi cœptum fuit.

Adl. Quædam puella ff. De iurisd. omn. iud.

Pro materia istius l. Et præcipue in versic. Quod generaliter vbi dicitur ter-
minandum esse iudicium t̄ vbi cœptum fuit faciunt notata in l. Vbi cœptum
ff. de iudicijs.

Castigatio errorum Decif. Consult. 4.

Pag. 6. lin. 15. retinentes lege retinentes.

Pag. 16. lin. 16. administrationis, lege admini-
strationem.

Pag. 16. lin. 21. Riarisij lege Viarrij.

Pag. 16. lin. 24. Præditorie lege Proditorie.

Pag. 17. lin. 4. Brigna quis lege Brignanis.

Pag. 18. lin. 8. Iurisdictho lege iurisdictionis.

Pag. 18. lin. 10. Ruptu Incendijs lege Ruptorū
Incendiorum.

Pag. 18. lin. 13. §. Item, lege §. Idem.

Pag. 18. lin. 14. Vigili lege Vrbj.

Pag. 18. lin. 38. Principale lege principalis.

Pag. 19. lin. 1. Vbi, lege l. Cui.

Pag. 19. lin. 17. negligencis lege negligentes.

Pag. 19. lin. 21. l. fin. ff. de leg. lege l. fin. §. si filijs
ff. de leg. legat.

Pag. 20. lin. 1. obfurdum lege absurdum.

Pag. 20. lin. 2. Fisci lege Fisci lib. 10.

Pag. 20. lin. 3. Metali. lege metar, & epidemæ
lib. 12.

Pag. 20. lin. 19. officijs lege officijs.

Pag. 20. lin. 30. perfimul delenda est dictio per.

Pag. 20. lin. fin. contulerant lege contulerat.

Pag. 21. lin. 28. & 29. notato lege notabili.

- 1 Feudi diuisio an, & quando permittatur.
- 2 Feuda in Monteferrato sub qua forma possint alienari.
- 3 Recursus, vbi feudum penes plures condonum extiterit, ad quem haberi debeat.
- 4 Feudatarij vbi plures in vno loco fuerint, an vnus sine alio procedere possit.
- 5 Præuentio an habeat locum in causis feudilibus.
- 6 Bart. in l. Pomponius ff. de re iud. num. 1. declarat.

- 7 Clericus qui diffama uerit contra transactionem factam coram laico, vbi possit conueniri.
- 8 Emptor pedagij censetur emisse pignus transfretorum, & quomodo procedat nu. seq.
- 10 Emptori pedagij sicuti pertinet periculum, ita, & commodum spectare debet.
- 11 Bal. in c. 1. §. Sciendum de feudi cognitio, dñ inquit emptorem Gabelle censeri emisse pignus transfretorum declaratur.

Paraphrasis Aurea ad Decis. Consult. 4.

Ro eo quod sub num. 8. lin. 33. sub pag. 17. dicitur de diuisione feudi, an & quando permittatur feudi ¶ diuisione, vt vnus pro omnibus allegatur videas Rosent. in Synopsi feud. cap. 9. conclus. 53. & seqq. Post Nicol. Intrigi. de feudi q. 40. vbi articulum disputat, & limitat.

Diuisiones tamen, quæ cadunt in præiudicium Directi dominij non admittuntur, prohibentur enim vbi per eam diuisionem feudum ad nihilum reduceretur, & contempribile fieret, vt Doctores relati per Rosent. d. conclus. 53. & seqq. affirmant. Vnde bene prouisum fuit in patria Montisferrati, per Fel. recondationis Serenissimum Ducem Vincentium Gonzagam, qui prohibuit particularem alienationem feudi. Decernendo, quod vbi ad alienationem uenerit feudatarius ¶ eam faciat integraliter de toto feudo, nõ autem de parte ipsius: cuius ordinis iam meminimus, in quæstionibus nostris feudalibus, vbi etiam diximus pluribus modis fieri diuisiones feudorum.

Quid autem iuris sit, vbi nulla staret diuisione feudi, sed pluribus simul directum dominium competere non cuiuslibet scilicet in solidum, sed cuiuslibet pro parte prout in dubio præsumitur an scilicet recursus ¶ possit per subditum haberi, ad quemuis ex Dominis pro libito suæ voluntatis in præiudicium aliorum consortium in feudo, qui etiam maiorem partem feudi habeant, quam ille ad quem sit recursus. Ego in facti contingentia annis iam elapsis. Respondi quod non: ex notariis per Abbatem in cap. Verum extra de foro compet. num. 1. vbi dicit. Quod quando directum dominium non cuiuslibet in solidum, sed omnibus simul pro parte competit. tunc vnus sine alio procedere nequit, & Abbat se quitur Schraderius de feud. part. 10. sect. 4. num. 57. & nu. 63. vbi dicit opinionem Abbatis procedere etiam si Iurisdicção cõpereret in solidum, inquit enim Clari Iuris est, quod vni ex duobus pluribusve. Quibus Iurisdicção in solidum competit non permittitur, absque alio istam Iurisdicctionem exercere, vel Iurisdicçãoe vti, quando agitur de Præiudicio, vel in cõmodo cuiuslibet; cuius sententia fuit etiam Bart. in l. Pomponius num. 8. & p. ff. de re iudic. cum multis alijs relatis per Schraderium loco citato.

Quo casu dixeram etiam præuentioem non admitti, ex Bald. in c. 1. §. præterea si inter de prohib. feud. alien. per Frideric. Schrad. de feud. parte 10. sect. 1. nu. 203. in fine. vbi dicit hoc tamen non habere locum ¶ in causis feudalibus, si videlicet duo vasalli absque consensu domini feudi, coram alio Iudice litiga uerint inferens præuentioem in feudalibus locum non habere.

6 Nec præmissis videtur ob stare id, quod dixit Bartol. in citata l. Pomponius ¶ sub num. 8. quod si sint plures filij vnus Comitum, qui succedant in Iurisdicçãoe quilibet ipsorum sine alijs poterit Indicare inter subditos in ips. in quibus aliquod commodum mulctarum, & poenarum ad ipsos Iudices nõ spectat: quia

istud

istud dictum non procedit, quando vnus ex pluribus iam fuit aditus, & de eius Iniusticia fit querimonia per recursum, quia tunc ad eum superiorem a quo dependet illo Iudex, spectat recursus, non autem ad alium; unde non est in terminis dictum Bartol.

Ad id quod num. 24. lin. 21. pag. 21. dicitur, laicum Inuadentem rem Ecclesiasticam, posse conueniri a Iudice Ecclesiastico, conferunt ea, quae dicuntur de Clerico §. Diffamante, an scilicet possit coram laico conueniri. Et an teneatur declarare coram eo, quod velit stare transactioni factae cum laico, de qua re post Fabrum in Cod. Fabriano lib. 3. rit. 12. diffinit. 9. Plura scribit, Bardellonus conf. 1. in principio, & num. 11. lib. 1. Et casum ponit de milite Sacri Hospitalis Hierosolomitani.

Sub num. 23. pag. 21. in eo, quod Baldus inquit emptorem §. pedagij censerit emisse penas transgressorum, notatur hoc ideo dictum procedere §. quia sicu-
tori ad emptorem pedagij spectat periculum ita & commodum spectare debet §. cum autem in fine Instit. de empt. & vendition. sic declarat Baldum Rimi-
junior in conf. 481. Et prima consideratione num. 134. vol. 5. vbi dicit, Illud di-
ctum Bald. §. non habere locum in eo, qui ex titulo lucratiuo habet illa regalia, & concludit, penas incurfas ob ommissas consignationes, & renouationes, non competere inuestito, sed Domino directo.

S V M M A R I V M.

- 1 Vassallus sine consensu domini feudum alienare non potest. Et quare num. 2.
- 3 Consensus Domini in alienatione feudi praestatur etiam post feudum alienatum.
- 4 Caducitas feudi, tunc habet locum si dominus voluerit.
- 5 Feudum quando possit alienari irrequisito domino.
- 6 Vassallus alienans partem feudi an cadat à toto.
- 7 Feudum prohibetur alienari tam inter viuos, quam per vltimam voluntatem.
- 8 Etiam quod addit necessitas.
- 9 Etiam quod de sola pignorazione tractetur, & hypotheca.
- 10 Item prohibetur compensari, permutari, & insoluium dari.
- 11 Etiam pro dotis constitutione.
- 12 Donatione propter nuptias.
- 13 Donatione simpliciter, vel mortis causa.
- 14 Item locutione praeteritum perpetua.
- 15 Vassallus vel feudatarius non potest sine consensu Domini feudum alienare linea n. 16.
- 17 Feudum an possit sine licentia Domini pignorari.
- 18 Feudi fructus an possint sine licentia Domini alienari.
- 19 Feudatarius an possit transigere de re feudali.
- 20 Feudatarius prohibetur alienare feudum, an prohibetur subinfeudare.
- 21 Feudatarius alienans feudum ignoranter non punitur.
- 22 Feudatarius non petens Inuestituram intra
- tempus excusatur ob ignorantiam.
- 23 Feudi caducitas non iocurritur ipso iure.
- 24 Feudi caducitas non incurritur nisi transfe-
ratur possessio.
- 25 Instrumentum simulatum, conficiens manum amittit.
- 26 Feudatarius ad hoc vt priuatur feudo ob lapsum temporis dati ad petendam Inuestituram, quid requiratur.
- 27 Tempus datum ad petendam Inuestituram an possit abbreviari.
- 28 Tempus ad petendam Inuestituram quando incipiat currere.
- 29 Feudum, cui aperiatur, si ceciderit in commissum ob non petitam Inuestituram.
- 30 Feudum an possit diuidi.
- 31 Capit Imperiale, in §. Praeterea Ducatus an sit exorbitans à iure communi.
- 32 Glossa capit. Imperialis §. Insuper de prohib. Feud. alienatio, per Fridericum, in verbo priuatur limitatur.
- 33 Glossa in dicto §. Insuper in verbo nisi requisitus declaratur.
- 34 Vassalli litigando non possunt prorogare iurisdictionem Domini limiti, & declaratur num. 35.
- 36 Capit. Imperial. §. Praeterea si inter duos de prohibita Feudali alienatione per Fridericum declaratur.
- 37 Clericus contendens de feudo sequitur Iudicem Laicum.
- 38 Pares Curiae qui dicantur, & cuius qualitas esse debeant.

Ad cap. Imperialem de prohib. Feud. alien. per Fridericum.

Allegatur hic textus in principio ad regulam quod vassallus non potest sine consensu Domini §. Feudum alienare facit cap. 1. extra de Feud. & cap. 1. de prohib. Feud. alien. per Lotharium in principio.

Rationem

Rationem istius conclusionis ponit Crauet. in cons. pro Genero num. 197. ne
 2. † in personam minus idoneam, & gratam fuit alienario. Quare; & post aliena-
 3. tionem rectè consensus † domini præstatur, si iisdem voluerit Dominus. Vnde
 4. Iura, quæ volunt, feudum alienatum amitti, tunc demum habeant locum, si
 dominus declarauerit per sententiam Dec. cons. 185. num. 9. Papon. lib. 13. ti. 2.
 5. arrecto 11. Vide tamen Guid. Pap. decif. 162. vbi dicitur an ipso iure cedat
 feudum, & tradit multa remedia, quibus valet vassallus feudum alienare † irre-
 quisito Domino lunge decif. 163. sequenrè. Vide Afflic. decif. 278. Pater meus.
 Vide Glossam distinguentem in d. cap. Imperialem in uerbo Reuerratur.

Quid si partem feudi alienauerit, an priuatur vassallus toto feudo, vel ea †
 6. rum † parte, quam alienauit. Vide Grammar. decif. 49. Dec. consil. 667. num. 3. Vi-
 de Bart. in §. si verò Instit. de legat.

In materia prohibitz alienationis feudi, Vide Nicol. Reusne. cons. 6. lib. 3.
 7. vbi disputat, an extendatur † prohibitio ad contractum inter viuos, & ad vi-
 tam voluntatem, & dicit ad vtrumque dispositionem extendi.

Item extendit ad venditionem † ob necessitatem; item ad pignorationem,
 8. & Hypothecæ † constitutionem: item ad compensationem, permutationem,
 9. dationem † in solutum, dotis constitutionem, Donationem propter nuptias,
 10. † Donationem simplicem, vel mortis causa, ac locationem, præsertim perpe-
 11. tuam, vt latius apud eundem † Reusner. vbi plura dicit in ista materia loco
 12. citato.

Rursus in quantum dicit hic textus quòd vassallus non potest sine consen-
 13. su Domini feudum alienare, limita, † & declara, vt per Alex. cons. 124. Omnis
 14. num. 1. vol. 1. & 109. Viso processu num. 5. lib. 4. etiam pro eius limitatione † la-
 15. cob. à S. Georg. in sua Inuestitura in verbo, & cum pacto de non alien. nu. 1. 2. &
 16. 4. vbi multa ad materiam, & in verbo vtrique vassalli il primo nu. 60. & vid. Iaf.
 17. in l. Cum dubitabatur num. 102. C. de Iure emphyt. & in quantum vult, quod
 etiam vassallus non possit feudum † pignori dare vide eius limitationem, quæ
 dicit Curt. in suo tractatu feudo. in 4. par. princip. num. 95. & pro declaratione,
 vid. not. dictum Bal. in l. 3. C. vt in possessionem legarorum, & istum tex. limir.
 ex dictis per Afflic. decif. 232. Feudatarius, & an vassallus possit vèdere fructus

18. † rei feudalis sine consensu domini vide Alex. cons. 18. num. 3. cum sequenribus
 vol. 5. & pro limitatione vid. eund. Alex. cons. 165. Visis duobus. nu. 6. lib. 2. &
 Guid. Pap. decif. 162. & Barbat. cons. 112. dubio vol. 2. vbi querit an facta alie-
 natione omnium bonorum quis dicatur in ea voluisse comprehendere feudum,
 & ibi num. 20. & an si pro parte feudum alienatur an in totum amittatur, vel
 pro parte tantum. Ultra ista dicta per Gram. & Bart. in locis allegatis vide Cor.
 19. conf. 67. cum subscriptione seq. vol. 2. An autem vassallus possit super feudo
 transigere † sine consensu domini vide Parif. cons. 1. col. 21. primo vpl. pro am-
 pliatione, & limitatione. Vide Duen. reg. 40. Vide Alex. consil. 41. num. 3. li. 6.

20. Prohibitio alienationis feudi an trahatur ad titulum subinféudationis † vi-
 de notata per Curt. lun. consil. 306. Diligentissimè per totum vol. 3.
 Dùm agitur de Prinatione feudi ob alienationem factam Irrequiritus Domi-
 no nota procedere in eo, qui sciens rem esse feudalem eam alienauerit, secus
 21. in eo qui Rei qualitatem ignorauerit, namque in omnibus alienationibus, † in
 quibus quis cadit à Iure suo, datur hæc Intelligentia Cassau. in consuet. Bur-
 gund. 11. tit. Des fiefs. §. ostauo glo. 6. n. 15. Thesaur. decif. 227. vbi monet Ad-
 uocatum Fisci, vt sit cautus. Vide quæ scripsi pro Excellentissimo Principe Au-
 riato, vt in Decif. Consult. 71. num. 65. & seqq. lib. 2. quòd scientia requiratur,
 22. facit quod in simili dicimus de non petente inuestituram infra † tempus D.
 23. Costa post alios de scientia facti, & ignorantia distinct. 38. in principio cū quo
 dicas non ipso Iure † caducitatem incurri sed requiri sententiam.

Pro materia prædicta, vide quæ scripsi in tractatu meo, de Iure Directi Do-
 mini, & Agnatorum in feudis, vbi per quæstiones disputatur an & quando in
 præiudicium Domini, & Agnatorum possit fieri alienatio.

Item intellige feudum amitti, quando vendes possessionem tradideris *Castan. tit. des fiedz. §. 8. glof. 4. Boer. decif. 112. vbi loquitur de eo, qui constituit se possidere nomine emptoris Guid. Pap. singul. 767.*

Ad Glof. in verbo ex empto.

Pro materia istius glof. vide Afflicium decif. 278. Et Decium in consil. 185. num. 6.

Ad §. Callidis in verbo scribat.

Vm vult hic textus quod conficiens Instrumentum simulatum amittat manus. Adde qua pena puniatur, notarius conficiens instrumentum falsum, & recipiens instrumentum vsuratiū vid. Rom. sing. 385. Pone quod notarius, & Corfet. singul. 122. qui falsum, & Guid. Pap. q. 118. Et ad §. Præterea si quis Infeudatas quæ dicit Iacobinus in sua inuestitura in verbo. Ita quod ipse inuestituræ num. 14. in fine vbi ponit qualitates requisitas ad hoc vt filius possit per lapsum anni priuari feudo, & an Dominus possit istud tempus abbreviare vide per eund. in d. sua Inuestitura in verbo. Qui quidem inuestiti num. 28 33. & sub num. 34. & seq. ponit, a quo tempore. Incipiat currere ille annus in filio, & cui deferatur quando per lapsum anni & diei ammittitur an agnatis, an verò Domino vide per eund. in d. verbo qui quidem inuestiri num. 64. vid. Brun. consil. 110. & Alex. consil. 30. quoniam omne num. 13. & 14. vol. 1. & in consil. 10. num. 7. 3. vol. faciunt etiam reportata ad capitulū primum in principio quæ fuit prima causa beneficij amitten.

Ad §. Præterea ducatus.

Concordantes ad hunc tex. allegatur in l. Filiusfamilias §. Dini in prima le. Aia. col. 4. de legat. 1. & in quantum vult quod feudum non possit diuidi vide pro Intellectu Iacob. ad §. Georgio in sua Inuestitura in verbo Dux verus. Quidam Rex vel Dux num. 3.

Limita regulam tribus modis, vt per Ias. in l. Stipulationes non diuiduntur. num. 31. Vbi etiam multa ad materiam istius §. cumulat. ff. de verbor. oblig. Et ad istum textum pro eius limitatione vide Decium consil. 389. Visa col. 2. vbi sublimitationem sublimitat. Et Curt. consil. 67. Sapienter col. 14. & vide dicta per eund. consil. 69. col. 2. non tribus seqq. primo dubio. Et 2. col. 8. cum sequenti. Vbi ponit pulchram declarationem ad istum textum. Et ad materiam. Vide Brun. consil. 66. ex themate per totum & consil. 93. In causa num. 12. Et vide decem limitationes ad istum textum, quas ponit Curt. in suo tractatu feud. in 4. parte principali num. 121. & seq. & Marianū Socin. consil. 31. Visis conuentione nu. 11. vol. 4. Et eundem omnino consil. 278. in questione col. 1. cum duobus seqq. & vide Alex. consil. 30. num. 2. & 3. vol. 6. & consil. 6. & consil. sequenti per tot. vt in consil. 25. num. 1. cum seqq. vol. 5. & Barbat. consil. 142. dubio vol. 4. Paris, autem istum textum multipliciter limitat in consil. 10. col. 2. & 3. vol. 1.

Quod hic textus sit exorbitans notat Socin. Sen. consil. 78. sub nu. 31. vol. 1. Insuper decem ex hoc textu colligitur feudum esse Indiuicū post dicta Ias. in iam citata l. Stipulationes non diuiduntur nu. 13. & 31. cum seqq. Vide Clarū in §. feudum q. 44. post Bart. in consil. 159. in primo vol. num. 7. & 8. latè Rol. consil. 80. per tot. lib. 1.

Ad §. Insuper. d. cap. Imperialem.

Glof. istius tex. in verbo priuatur limitatur, & declarat, & per Iacob. in sua Inuestit. in verbo & dicti vassalli col. fin.

Ad Glof. in verbo nisi requisitus, circa eius veritatem, vide omnino Iacob. num. in sua Inuestitura in verbo. & cū pacto de non alienando, col. 5. vers. quæro de quotidiana vbi etiam istam glof. limitat duobus modis.

V n n

Ad

Ad glof. in verbo Duos. ibi vel dicas in fine adde quod communis opinio est
 34 quod vassalli litigantes non possunt prorogare iurisdictionem iudicis alieni
 sine licentia domini secundum Iacob. b. in sua Inuestitura in verbo dicti vassalli
 35 col. 2. ubi etiam istam communem opin. limitat, et declarat, et Socin. conf.
 87. consiliorum bono. Visi col. 1. & 2.

Ad 5. Præterea si Inter. Duos.

36 **A** Dde quod in tantum cognitio feudi spectet ad Pares Curie, quod etiam
 si esset Clericus contendens de feudo, sequitur in hoc iurisdictionem ip
 37 solum et Parium secundum Iacobin. in sua Inuestitura in verbo etiam dicti vas
 falli col. 2. verbo quæro a. præfata ubi attestatur istam esse communem licet
 38 eam oppugnet; et qui dicantur et isti Pares Curie, et cuius qualitatis, et con
 ditionis esse debeant, vide per eund. in dicto verbo, et dicti vassalli col. 5. ver
 bo videris ne incedamus ad rem, et materiam huius tex. vide Curt. In trac.
 feud. In ultima parte col. ult.

S V M M A R I V M.

1 Forum quis fortitur ratione delicti.

2 Iudex loci delicti prævalet ceteris.

Ad cap. De illis, quod est primum extrâ de raptor Incend.

1 **D** Vm allegatur hic textus quod rone et delicti quis fortitur forum vide quæ
 notatur ad Auth. Qua in Provincia Cod. ubi de Crim. agi oport. quibus ad
 de quod Iudex loci in quo delictum committitur magis offenditur, quam In
 2 dex originis vel domicilij delinquentis. Et ideo illius loci fiscus et prævalet,
 et principalis attenditur. Ut dicit Bald. in l. Cunctos populos Cod. de summa
 Trinit. et fid. Cathol. quem sequitur Octavianus Vulpellus consil. 91. Eum Cre
 ditor. est nu. 2. et prius consil. 46. Pro resolutione per tot, et adeo infixa est of
 fensa loco, ut multoties in eodem loco pena inferatur.

S V M M A R I V M.

1 Delinquens fortitur forum loci in quo delinquit amplius, ut nu. 2. limita nu. 3.

In Auth. Qua in Provincia Cod. ubi de Crimin. agi oport.

1 **R** A tione delicti quis fortitur forum et Inquit hic tex. pro ampliacione vide
 2 Bart. singul. 150. ubi dicit hoc dictum procedere et etiam quod quis ha
 beret privilegium ne possit conveniri nisi in certo loco, vide not. ad l. primam
 Cod. ubi Senat. vel Clariss. Hoc tamen dictum crediderim non procedere ubi
 3 Reus coram supremo Principe conveniretur, ut est exemplum in cap. licet ra
 tione quod est finale, extrâ de foro compet. Vide ibi notata per Glof. in verbo
 ratione delicti: reliqua vide notata in cap. De illis extrâ de rapt. Incend. et in l.
 Alterius ff. de accusat.

S V M M A R I V M.

1 Senator vel clarissimus puniatur ubi delinquit.

Ad l. Quicumque que est prima, Cod. ubi Senat. vel clariss.

1 **D** Vm ex hoc textu colligitur Senatorem, vel clarissimum posse criminaliter
 conveniri in loco delicti, dicas hoc stare ad ampliacionem Auth. Qua in
 Provincia Cod. ubi de Crimin. agi oport.

S V M M A R I V M.

- 1 Lex quoties Cod. vbi Senator vel clarissimus
declatur per rationem, & interpretatio-
nem verborum.
- 2 Princeps delegat, rotam causam delegare
cenetur.

Adl. Quoties quæ est fin. Cod. vbi Sen. vel Clariss.

- 1 **D**E ratione istius l. vide satis eleganter notata † per Menoch. de Arbitr.
q. 43. num. 32. lib. 1.

Ad declarationem verborum positorum in hoc textu ibi. Post depositam vi-
delicet administrationem crimen publicum, Priuatumve; vide notata per Me-
noch. de Arbitr. q. 80. num. 8. lib. 1. vbi diffusè.

- In Versic Adeò, Nota quòd iste textus loquitur in delegato Principis, qui
totam † causam delegare cenetur nisi expressè sententiam sibi reseruat. Ita
eum Interpretatur Menoch. post Ias. de arbitrarijs q. 37. num. 27. lib. 1.

S V M M A R I V M.

- 1 Forum delicti competens est magis quam ceteri.

Adl. Si cui S. Idem Imperator ff. de accusat.

- 1 **P**RO eo quod colligitur ratione delicti quem sortiri forum. † Vide quæ scri-
psi in Auth. Qua in Prouincia Cod. vbi de Crimin. agi oport. & in cap. De
illis quod est primum de rpto. Incend. & in l. Alterius ff. de accusat.

S V M M A R I V M.

- 1 Delictum vbi patratum, ibi punitur.
- 2 Locus delicti magis attenditur, quàm origo,
& domicilium delinquentis.
- 3 Qualitas subditi offensi non tribuit Iurisdic-
tionem.

Adl. Alterius quæ est final. ff. de Accusat.

- 1 **P**RO regula quòd quis ratione delicti sortitur † forum; vide quæ scripsi in
Auth. Qua in Prouincia Cod. vbi de Crim. agi oport. Quando tamen lu-
dex originis, vel Domicilij possit procedere, & debeat fieri remissio. Vide no-
tata per Oñt. Vulpell. consil. crim. 46. per totum semper tamen præualere † fiscus,
& locus delicti, vbi offensa perpenditur. In facti tamen contingencia habui
quendam Iudicem, qui volebat procedere contra non subditum, occasione de-
lictum in alio territorio patrata: ex eo quod deciso facta fuerit de homine sibi
subdito, sed iniusta fuit prætenso, & ideo ex ordine superiorum fuit illi præ-
tori rescriptum quod allegare causas ob quas procedere intēdebat pro dicto
† Crimine: qualitas enim considerata in subdito occiso alibi non tribuit ei Iu-
risdictionem.

S V M M A R I V M.

- 1 Reus sortitur forum ratione delicti.

Ad cap. Licet ratione quod est fin. extra de for. compet.

- 1 **P**RO Regula quòd reus sortitur † forum ratione delicti: faciunt quæ notau-
i in Auth. Qua in Prouincia. Cod. vbi de Crim. agi oport. & in l. Vterius ff.
de accusat.

S V M M A R I V M.

- 1 Testis dictum debet esse secretum partibus, & iuratur.
- 2 Clericus falsum deponens coram Iudice laico, an possit per eundem puniri.
- 3 Causa civilis pendente si testes accusentur de falso criminaliter, an in ea sit supercedendum.
- 4 Dispositio I. Nullum C. de testib. an procedat in clerico falsum deponente, ut illius vigore possit per Iudicem secularem puniri.
- 5 Declaratio assertur ad d.l. Nullum.
- 6 Item I. Procedit in Iudice ordinario potius quam in Delegato.
- 7 Dum I. prax. limitatur ut non procedatur in se examinato coram Arbitro, seu Arbitratore declaratur.

Ad l. Nullum Cod. de testib.

Adde pro eius declaratione, quæ dicit Angelus, & Atimin. in glo. super verbo fals. col. 8. & Marfil. in l. 1. §. Præterea col. 6. de sicarijs, & ad istum textum ibi separato in quantum vult quod testis dictum debet esse secretum partibus limitatur, ut per Lanfranc. de Orian. in c. Qm̄ cōtra falsam in repet. col. 44. de probatio. vide quæ in materia istius l. dixit Afflic. de c. 1. 19. In foro. Et quid si clericus falsum deponat coram Iudice laico possit per eum puniri vide eundem de c. 1. 230. Fuit. Et an pendente causa civilis si accusatur testis de falso criminaliter, sit in ipsa civilis supercedendum vide eundem de c. 1. 229. Sapè vide etiam quæ in materia ista dixit Alex. conf. 85. col. fin. 2. vol. & Prac. Pap. in forma lura, testium in verbo falsitate.

An dispositio istius legis procedat etiam in Clerico falsum deponente, ut illius vigore possit per Iudicem secularem puniri; variz sunt Doctorum sententiz, quas refert Afflic. de c. 1. 230. num. 7. & seqq. quem omnino videas, & ea tutior videtur, quæ sequitur Host. per tex. in Auth. Statuimus, Cod. de Episcop. & Cler.

Licet per istum tex. qui efficiatur de foro eius contra quem deliquit, nihilominus et ex dispositione l. prædictæ non tollitur alteri Iudici, qui aliis de iure communi habet Iurisdictionem in hunc delinquentem, utputa ratione territorij cognoscere contra eum etiam de delicto commisso in præsentia alterius Iudicis Bald. ibi quem refert, & sequitur Franch. de c. 1. 147. nu. 3.

Quod dispositio istius l. intelligatur potius in Ordinario Iudice, quam in Delegato not. & tradit Menoch. de Arbitr. l. 2. q. 21. num. 4. lib. 1.

Rursus pro declaratione istius l. vide Decium in cap. Præterea num. 5. de officio delegat. extra, & dum limitatur per istum tex. per Bald. & alios ut scilicet non procedat in teste examinato coram Arbitro, seu Arbitratore declaratur tamen ut per Io. Mariam Riminald. consil. 48. num. 10. & 21. vol. 1.

Plures Intellectus tradit ad hanc l. Cuid. Pap. consil. 45. Ultra alias, num. 4. Vbi multa dicit: Facit etiam consil. Cuman. 91. An productus.

S V M M A R I V M.

- 1 Connexorum Iudex est is, cui competit cognitio causæ principalis.
- 2 Connexa quæ dicantur.
- 3 Dum gloss. in c. Propterea extra de offic. Deleg. vult quod ut quid censeri possint connexa duo requirantur, reprobatur.

Ad l. Eum actum ff. de negot. gest.

Dum ex hoc textu colligitur, quod connexorum et Iudex est is cui competit cognitio causæ principalis, bonum est quod scias connexa dici duo vel plura, quando neutrum potest stare sine altero. Sic ex Aretin. in cap. Translatio in l. not. de constitut. scribit Francisc. Niconitius ad Rubr. ff. de non. oper. nunt. num. 58.

Glossa et autem in cap. Propterea extra de officio delegat. cuius meminit

Felin. in cap. cum inter extra de re iud. & in cap. Quanto de iudic. inquit Duo. requiri ad hoc ut quid possit conseri connexum sed eam glos. falsam putat Berengarius Paulus ad l. vnieam Cod. de sentent. quæ pro eo quod interest profer. num. 67. vbi dicit vnum sufficere.

S V M M A R I V M.

- 1 Verbum exhiberi, de quo in l. omnia. ff. de off. pæf. pæf. vrb. qualiter accipitur.
- 2 §. cum vrb. d. l. omnia declaratur remissive
- 3 Doctores aliqui promittentibus scholaribus, ut eos acquirant, non est credendum.
- 4 Doctores, qui faciunt intrare famulos, & alios non studentes, sunt infames, immo possunt etiam puniri per Rectorem ut n. seq.
- 6 Et hoc etiam procedit nedom quando Scholares sibi alliciunt pecunia, sed et si precibus vel alio modo.
- 7 Quod etiam procedit vbi Doctores mutant pecuniam Scholari, ut ea vtatur.
- 8 Doctores mutantes pecuniam Scholari ea contemplatione, ut intret in eius schola, committit vsuram.
- 9 Glo. in d. l. in ver. cum inimicis declaratur remissive.
- 10 §. Cura carnis d. l. omnia declaratur.
- 11 Vendere quis cogitur minus iusto pretio, tempore necessitatis, & hoc dictum extornatur multis nu. 12.
- 13 Bar. declaratur.

Ad l. Omnia quæ est i. ff. de off. pæf. vrb.

- 1 Q Valiter in isto textu accipitur illud verbum exhiberi † vide Ambrosiū Calepi. in verbo exhibeo,

Ad §. Cum vrbem dicta legis.

- 2 V Ide ad hunc textum † quæ per eum dicit Bart. in l. 1. in primis verbis de verborum signif. & Abb. in cap. Rodolphus col. 2. de transcriptis.
- Pro eo quod dicit iste textus in verbo intra vide Alex. conf. 2. 12. vol. 6.
- Ad glossam in verbo tutelam adde benefacere quæ alibi dicit glossa in l.
- 3 Non omnes §. A Barbaris de re militari vbi ait, quod Doctores † qui promittunt Maria, & Montes Scholaribus, ut eos acquirant, non est credendum: Faciunt etiam quæ dicit Bart. in l. 1. in principio per illum textum Cod. de stud. liberal. Vrb. Romæ lib. 11. vbi ait, quod Doctores † qui faciunt intrare famulos, & alios, qui non sunt studentes in scholis ad pompam, ut videantur plures auditores habere, sunt infames; Adde etiam quod isti tales Doctores † possunt puniri per Rectorem ut notat Ang. Arret. in §. Sed & si quis præfens instituit. de suspect. cur. vbi ait istud esse verum † nedom quando scholares sibi alliciunt pecunia, sed etiam si precibus, vel alio modo; & istud etiam procedit † quando Doctores mutarent pecuniam Scholari, ut ea vtatur: ut est glossa notabilis in l. Quin etiam de calumniato.
- 8 Et quod tales Doctores † dicantur committere vsuram vide Corset. singulari 80. Pro solut. &c.
- 9 Ad glossam in verbo cum inimicis † pro eius limitatione vide Ias. in l. Si non fortem §. libertus colum. 1. cum principio sequentis de conduct. inde. Adde etiam Marfilium limitantem istam glossam in l. penult. in §. Præterea col. 3. de questionibus vbi etiam illam limitationem per duas col. sequentes extornat, & vide dicta per Decium in conf. 604. Cum duobus sequentibus vbi plura in materia istius glossæ, & Barbat. conf. 2. lib. 2. in 2. dub. vide obseruata per me ad cap. primum quod testes sint necessarij ad probandam ingratitudinem in vrbibus feudorum vbi est text. pro conclusione istius Glossæ.

Ad §. Cura Carnis, dicta legis omnia.

- 10 V Ltra tradita hic † per Doctor. not. Lancellot. Corrad. de Officio Prætoris
- 11 §. 1. num. 12 & 13. quod tempore necessitatis † quis cogitur vendere minus

- 12 nus iusto pretio quodq; dictum multis exornat & idem Corrad. & Rol. consil. 80. num. 14. volum. 3. Franch. decis. 9. num. 2. & huius decisionis practicam bis vidi fecuari in Ciuitate Casalis Montisferrati de anno scilicet 1586. Quo tempore fuit emanatum proclama ne frumentum venderetur pluris scutorum quinque pro quolibet sacho, & anno 1587. creuit valor sachi frumenti vsq; ad scutos octo, & de anno 1590. die 18. Septembris fuit emanatum Proclama vt supra, & ex post de anno 1597. fuit reuocatum proclama praedictum, licet eo tempore vigeret maxima penuria, cum de mense Augusti, & Septembris frumentum fuerit venditum ad scuta tredecim pro quolibet sacho, quod haec.
- 13 nus fuit inaudire, & quomodo intelligatur Bartol. & Doctrina hoc loco dum voluit, quem posse cogi vendere minori iusto pretio in fauorem publicum: videas notata per Iacob. Graff. lib. 2. Decis. casuum conscientiae.

S V M M A R I V M.

- 1 Iudices Pedanei quid dicantur, & quare Pedanei nuncupentur sub eum. 3. 2 Iudices Pedanei consiliarij quandoq; appellatur.

Ad l. Cum scimus quae est finalis Cod. Vbi, & apud quem.

- 1 PRO intelligentia istius textus, in verbo pedaneos nota, Iudices pedaneos & dici eos, qui Praetori in consilio sunt & ad pedes tribunalis assident, si eius delegatione leuiorcs causas cognoscere iuberentur, & quandoque consiliarij & nuncupantur vt dicit Alciatus in l. Si quis §. Omnes C. de pactis quos sic dicit Iacobus Spiegel. affirmat in lexicon iuris quod curru & non uehebantur sed pedibus ibant vnde datur differentia inter eos, & pedarios Senatores. qui in Senatu sententiam non dicunt, sed dictam approbant, vocem tamen hanc Barbaram dicit Spiegel. loco relato.

S V M M A R I V M.

- 1 Authorari sibi nemo potest in re propria. 2 sa mortis; quo remedio utitur vt valida fiat donatio. 3 Limitatur remissio. 4 Gloff. tex. l. Quamquam ff. de Authori. tut. In ver. Rem declaratur remissio. 5 Proximior praestans consensum mulieri ad testandum vigore statuti, an possit praestare consensum, vt sibi legeretur, vel ipse substituatur. 6 Filiusfam. non potest donare cau. mor. Patri cuius consensus requiritur. 7 Metus vitiat ipso iure donationem. 8 Filius familias ooo valens donare Patri cau.

Ad l. Quamquam ff. de auctor. & consensu tutor.

- 1 DESumitur etiam regula ex isto textu quod nemo potest sibi auctorari in re propria: Pro limitatione & vide Bald. in l. Filius familias. §. Veterani circa ff. de procurator. & Dec. in consil. 441. colum. 2. & Soc. consil. 161. col. 3. Alex. consil. 157. colum. 1. volum. 2. & limita duobus modis vt per Soc. in regula 35. alijs 351.

Pro materia, & declaratione videas Ioseph. Ludouic. communi conclus. 2.

In quantum vult; quod debet esse differentia inter dantem, & accipientem concordat capitulum de constitutionibus.

- 3 Ad glossam in verbo rem & pro veritate istius glossae vide reportata per me ad legem Tam is §. 1. de donat. causa mortis, & Marianum Soc. consil. 7. colum. 1. In praesenti causa cum sequenti, & consil. 112. Absurdè 2. dub. & consil. 37. alijs 22. colum. 3. 4. volum. per totum, & Dum vult hic textus, quod filius familias & non possit donare causa mortis Patri, cuius consensus requiritur adde Duran in suo tractatu de arte testandi cautela 1. num. 4. caut. 1. vbi eadem dicit communiter approbata ex Corn. in consil. 244. libr. 1. & ibi ponitur quo remedio fieri possit, & vt alia donatio valeat.

6 Et an proximior ꝑ præstans consilium mulieri ad testandum vigore statuti possit præstare consensum, vt sibi legetur, vel ipse substituatur Bald. tenet ꝑ sic in cons. 6. num. 2. hb. 2.

7 Ad glossam in verbo non valet in quantum vult quod metus ꝑ vitiat ipso iure donationem vide Abb. in cap. significauit de eo qui duxit in matrimonium.

S V M M A R I V M.

1 Accessorium non attenditur in penalibus limita prout num. 2.

Ad cap. Accessorium de Reg. Iur. in 6.

1 **P**RO regula accessorii notabis, quod in penalibus ꝑ non attenditur accessorium per f. Rogasti. & h. 5. quis nec causam ff. si cert. per. quando scilicet illud accessorium ꝑ est preparatorium ad principale. Vt colligitur ex notatis per Ceph. in consil. 462. Quæro in primis num. 43. vol. 4. Vbi ponit exemplum concordat hic textus cum l. Cum principalis ff. de reg. Iur. Et ideo videbis ibidem reportata.

S V M M A R I V M.

1 Accessorium sequitur naturam sui principalis, declara prout num. 3. remissus.

Ad Cap. quo Iure 8. distinct.

1 **D**VM hic textus allegatur ad id quod accessorium ꝑ sequitur suum principale. Inductio cadit ibi dicere, vbi glos. hoc argumentum desumit ad declarationem ꝑ tamen regula videas notata per me ad l. Cum Principalis ff. de Reg. Iur. & cap. Accessorium tit. eod. in sexto.

S V M M A R I V M.

1 Cap. Cum singula de præbend. in 6. Inducitur ꝑo regula, quod accesserit sequitur naturam sui principalis.

Ad cap. Cum singula de Præbend. in 6.

1 **H**IC textus ꝑo eo, ad quod allegatur in ista Decis. Consult. quod accessorium sequatur naturam ꝑ hic principalis capitur in ea parte quæ dicit. Nisi forte vnus ex eis ab alio dependeat, vel adinuicem sint connexi, vbi glos. dicit quod Duo tunc ꝑo vno reputantur, ꝑo materia, vide notata ad l. Cum principalis ff. de Reg. Iur. & in cap. Accessorium tit. eod. in 6.

S V M M A R I V M.

1 Accessorium sequitur naturam sui principalis. 2 Index circa accessoria potest supplere. 3 Procedit vbi est eadẽ ratio, secus vbi diuersa. 4 Accessorium corrumpit, corrumpente principali, fallit num. 6. & sub num. 7.

Ad l. Cum principalis ff. de Reg. Iur.

1 **H**IC textus vult, quod accessorium ꝑ sequatur suum principale. & quod idem sit iudiciũ vnus quod est alterius concordãres habes, hic in præfenti Decis. Declara, vt procedat ꝑ vbi est eadẽ ratio, & natura secus, vbi diuersa, ita post Dec. & Cagnol. ad hanc l. & Fel. in cap. cum olim num. 5. de maiorita. & obe. notat Ozascus decis. Pedem. 35. num. 6. probat hoc idem Hieronymus But. ad l. Quartam in §. Cato ff. de verborum obligat. plurã cumulat Iason in l. Huiusmodi §. legatum in ult. col. ff. de legat. 2. & ꝑo limitatione ꝑ vide Marfilium singulari 17. num. 3. & Marcum Mantuanum singulari 295. n. 1.

Et ꝑo

- 4 Et pro materia pro qua allegatur in presenti decif. quod fcilicet circa fac-
cessoria poffit Iudex fupplere textus eft singularis fecundum Bart. in l. Paulus
refpondit ff. de re iudicata quod etiam probat Petrus de Ravenna in fing. 513.
5 Dum vult hic textus quod corruente ꝑ principali corruat accefforium adde
quæ dicit Marffilius in repetitione rubricæ de fideiufforibus num. 351. item
adde quæ cumulat Iafon in l. legatum col. vii. ff. de legat. 2.
6 Fallit regula quando accefforium ꝑ habet fubfiftentiam, à fe ita poft Imol.
in cap. fin. de Except. & Georg. Natt. in clem. fepe de verbor. fignif. notat Ca-
millus Viftarinus ad Rubr. ff. folut. matrim. nu. 24.
7 Item fallit in cafu legati facti cum adiectione pænæ quia licet legatum trā-
smittatur ad Hæredes adiectione tamen pænæ non transmittitur, vide Ludovic.
Rom. fingul. 497. l. Titio.

S V M M A R I V M.

1 Tex. in l. fæpe de re iudic. limitatur remiffiue.

Ad l. fæpe ff. de re iudic.

H Vnc textum limita ꝑ vt per Iaf. in repetit. Admonendi ff. de iure iur. &
Socin. in regula 6.
Vide quæ ad regulam huius legis, enunulat eleganter Decius in l. 2. num. 44.
Cod. de edendo.

S V M M A R I V M.

Tex. in l. Incognitione ff. Ad S. C. Syllani declaratur remiffiue.

Ad l. Incognitione ff. Ad Senatusconf. Sillania.

V Ide Angell. & Atiminenfem in glosfa in verbo publicatur col. 10. cū feq.
vbiponitur materia istius textus cum fua glosfa faciunt notata per Alex.
in confil. 172. §. volum.

S V M M A R I V M.

1 Tex. in l. Cui Iurifdictio ff. de Iurisd. omn. Iud. declaratur remiffiue.

Ad l. Cui iurifdictio que est lex fecunda ff. de iurisd. omn. Iud.

P Ro intelligentia istius legis vide repottata Alfani in fuis collectaneis sub
num. 115. vbi notat Fallentiam ad regulam istius textus.

S V M M A R I V M.

1 L. Omnibus C. de Sportul. difpofitio procedit in delegato, qui punire poteft illos execu- tores qui non exequenda caufæ exitum impediabant.

Ad l. Omnibus C. de Sportulis.

1 N Ota quodd constitutio istius legis ꝑ procedit in delegato qui punire po-
teft illos exequutores, qui non exequenda caufæ exitum impediabant
Menoch. de arbit. Iud. quæst. 91. num. 5. lib. 1.

S V M M A R I V M.

1 Cōtrariorū eadem est iuris difciplina quop ꝑ procedit vbi est eadem ratio.
declaratur remiffiue.

Ad

Ad l. De iure personarum ff. de iis, qui sunt sui, vel alie. iur.

Regulam istius legis habere quod contrarioribus eadem est disciplina. quia est Brocardica vide declaratam à Bart. in l. Inter stipulantem §. 4. cram ff. de verbor. obligat. & per Ias. & ceteros in Rubrica de acquir. possess. ubi inferunt eam ad plures decisiones, & per Dec. in l. Secundum naturam num. 3. eum sequenti ff. de Reg. iur. & limita istam regulam, ut per eundem Ias. in d. Rubrica ff. de acquir. possess. num. 19. & vide eundem Ias. in d. Linet stipulantem in §. sacram num. 26.

Crotus autem ad l. re coniuncti num. 187. ff. de legat. 3. dicit regulam esse veram quando est eadem ratio, secus ubi diuersa l. ea lege in princ. ff. locat. l. si quis negotia ff. eod. Idem Crotus ad Rubricam ff. de verbor. obligat. num. 43.

S V M M A R I V M.

Idem operatur oppositum in opposito, quod contrariorum eadem est iuris disciplina etiam propositum in proposito limitatur. quoad iuris dispositionem ubi est eadem ratio.

Ad l. si pater in §. si filius ff. de legat. 3.

Pro regula, quod idem operatur oppositum in opposito, quod propositum in proposito limitatur, ut per Bartol. in l. Inter stipulantem §. sacram num. 3. ff. de verbor. obligat. & vide ibidem Ias. remissive num. 15. & in l. ut vim col. 2. ff. de iust. & iure.

Et in quantum vult, quod contrariorum eadem sit disciplina etiam quoad iuris dispositionem, quando eadem est ratio vide Ias. in Rub. de acquir. possess. num. 13. cum aliquot seqq.

S V M M A R I V M.

Iudici facienti de facto, impune de facto potest resisti. cium, vel in iudicio, sed grauamen non est per appellationem reparabile.

Procedit quando Iudex opprimit extra Iudicium.

Ad l. prohibitum C. de iure fisci lib. 10.

Vm elicitur ex hoc tex. regula quod Iudici facienti de facto impune de facto potest resisti: procedit quando Iudex de facto opprimit extra Iudicium, vel in iudicio sed grauamen non est per appellationem reparabile ita not. Lafranc. decis. seu conclus. 143. post Cynum in l. Ab executione C. Quoru appell.

S V M M A R I V M.

Tex. in l. Deuotum C. de metat. & epidimet. lib. 11. declaratur.

Ad l. Deuotum C. de metat. & Epidimet. lib. 12.

Pro materia istius l. vide notata ad l. prohibitum Cod. de iure fisci lib. 10.

S V M M A R I V M.

L. si inter plures ff. quib. reb. ad eund. Iud. declaratur.

Ad l. si inter plures ff. quib. reb. ad eund. Iud.

Quod hic textus locum habeat non solum quoad actiones, ibi expressus sed generaliter, ubicumque plures coheredes litigant, post Bald. in Auth. Habita Co. Ne filius pro patre, Notar. Purpuratin. consil. 28. Pronuncianda est num. 3. vol. 1.

S V M M A R I V M.

1 L. cum ex pluribus ff. de quib. reb. ad eund. Ind. declaratur remissive.

Ad l. cum ex pluribus ff. de quib. reb. ad eund. Ind.

1 **P**RO materia istius legis † vide quæ diximus ad legem primam eiusdem tituli.

S V M M A R I V M.

1 L. Actus C. de fer. Inducitur.

fieri, & quare.

2 Infirmatio potest quolibet die etiam festivo

Ad l. Actus Cod. de Fer.

1 **P**ER istum textum † dicie Petrus de Ancharano in consil. 116. secundum ordinem num. 6. paulo ante finem, quod Decretum Iudicis interpositum die festivo non tenet, licet illud sit insertum in contractu recepto per notarium, qui voluntariam Iurisdictionem exercuit.

2 Quod Infirmatio † possi, quolibet die etiam festivo fieri, quia cognitionem cause non desiderat, voluit Oldradus consil. 253. factum tunc est, num. 2.

S V M M A R I V M.

1 Declaratur l. Creditor fundum ff. de actio emp. & sub num. 1. remissive.

Ad l. Creditor fundum ff. de act. empt.

QUOD dicitur in hac decisione Consult. sub num. 27. quod pœne transgredientium in materia vestigialis pertinent emptori desumptum est a Cy no in ista lege † quod etiam probat apostillar. ad Bart. in hac eadem lin. littera A. ubi allegantur concordantes.

2 Ad hanc † legem vide notata inferius sub Decis. 5.

S V M M A R I V M.

1 L. Item nulla Communitas C. de Episc. & Cleric. declaratur remissive.

Ad l. Item nulla Communitas C. de Episc. & Cleric.

1 **I**N casu istius legis † extat consil. Anchar. 61. Ista questio num. 2. & consil. Abbat. 13. Ne hunc casum parte 2. Et pro materia, vide per me notata in Paraphrasi ad præfentem decisionem, vers. Ad id. &

S V M M A R I V M.

1 L. Neganda C. de ijs qui accusa. pos. declaratur.

Ad l. Neganda Cod. de His, qui accus. pos.

1 **C**ITATUR etiam hic textus † ad id. quod accusatus non potest accusantem accusare, pro qua materia. Vide prudentissimam sanctionem quam fieret alius Excellentiss. Senatus Mediol. die 10. Iulij 1570. Hodie tñ accusatis ab accusato facit suspendere processum si præstet fideiussorem de stando, & stando Iuri finito processu contra primo loco quæ relatum, & ita fuit obtentum anno 1613. mense Iunio.

Castigatio errorum Decis. Consult. 5.

Pag. 21. lin. 25. tamquam lege ranquam.

Pag. 25. lin. 4. atot lege novation.

Ead. pag. lin. 5. nam. lege num.

Ead. pag. lin. 23. non, lege est superuacuum.

Ead. pag. lin. 25. final ff. de legat. lege fin. §. si filius ff. de legat.

Ead. pag. lin. 34. non lege non.

Pag. 26. lin. 37. vacantiis ad de lib. 10.

Parta

Paraphrasis aurea ad Decis. Consult. 5.

S Y M M A R I V M.

- 1 Vassallo Inuestito de mero, & mixto Imperio spectat publicare bona delinquentis.
- 2 Confiscatio de iure ad Principem spectat, nō ad Inferiorem. Verum quando ad vassallū pertinet vide latē sub n. 3. cō plurib. seqq.
- 3 Fidei iura succedunt illi bonis delinquentis, sicuti heres in bonis defuncti. Declaratur n. 31.
- 4 Fictus agit, & conuenitur actionibus de pēdētiā a bonis confiscatis.
- 5 Heres succedit in vniuersum ius defuncti, & in omnibus bonis, vbiūque posita sint.
- 6 Fidei ad exemplum heredis debet primo loco admitti in possessionem bonorum delinquentis, & ab eo pretendentes postmodū iudicant.
- 7 Bona confiscata regulariter pertinent ad dominos territoriorum, in quibus bona ipsa respectu posita sunt limitatur in confiscatione facta ob crimen læsæ maiestatis n. 9. & quare n. 10. De veritate vide n. 33.
- 8 Filius emancipatus suo non confert, id quod ex iniuriarum actione consequutus fuit.
- 9 Iurisdicō in vassallū per Principem transita censetur priuatiuē non emulatiuē.
- 10 Bonorum occupatio, siue confiscatio faciendā est p personas publicas, nō per priuatas.
- 11 Iudex superior condēnans tanquā priuata persona, in territorio vassalli nihil agere pōt.
- 12 Princeps non confert tantam transiitūse iurisdicōnem illi vassallū, quin maiorem penes se retinuerit, hæc conclusio non procedit in feudis sed tantummodo in iurisdicōne data per Principem delegato n. 16.
- 13 Superioritas domini nō comprehendit emolumenta confiscationum.
- 14 Fidei caput bona delinquentis tanquam bona vacantia.
- 15 Condegnatus tanquā seruus pōt hæredē habere acquir.
- 16 Princeps, vel fidei, sub eius iurisdicōne factū est bannum, non pōest manū apponere ad illa bona extra territorium.
- 17 Hæredes quod plures sint vnius hominis non est incongruum.
- 18 Fisco ex varijs causis bona quærentur.
- 19 Delinquentes habentes bona in diuersis territorijs sequuta confiscatione, illius tot hæredes censentur, quot erunt loci vbi sita sunt bona, nec cohæredes dicuntur.
- 20 Tutores valus si diuersi sint, atq; administratio diuisa, non pōt se impedire delinquenti concernunt alterum territorium.
- 21 Decretum Modis ferrati de subdactio bonorum delinquentium declaratur.
- 22 Casus ommissus relinquitur sub dispositione iuris communis.
- 23 Presertim, quando per interpretationem non derogatur iuri communis.
- 24 Vassallo inuestito de iurisdicōne spectant cognitiones causarum.
- 25 Principis finalis intentio demonstratur ex præstatione legis.
- 26 Fiscus vassallorum subrogatur in locum fidei Principis.
- 27 Subrogatum in omnibus sapit naturam illius, in cuius locum subrogatur.
- 28 Fiscus vassalli caput bona delinquentis tanquam vacantia.
- 29 Bona confiscata nō emulatiuē læsæ maiestatis hanc iurisdictionem, domino, in cuius territorio posita sunt.
- 30 Rol in consil. 78. lib. 2. declaratur.
- 31 Peregrinus de iure fidei declaratur n. 21.
- 32 Rex diuersi non interuenit.
- 33 Renunciatio iura iura non datur amplius regit.
- 34 Reservatio, alii domini, & superioritatis, quæ facit Princeps inuestitus an trahatur ad bonorum publicationem.
- 35 In crimine læsæ maiestatis auferuntur bona a filiis, quando committitur delictum in ipsa met persona Principis.
- 36 Rex, in §. filij, quæstus C. ad i. tal. maiesta. declaratur.
- 37 Actus contrarii finalis stare non possunt.
- 38 Reus dictio qualiter capiat.

PRO eo quod num. 4. sub pag. 24. dicitur quod publicatio bonorum, ut quid dependens a mero Imperio spectat infendant: Notandum erit, quod vassallo Inuestito de mero, & mixto Imperio pertinet bona delinquentis publicare siue sequatur publicatio ex lege, siue imponatur a Principe, siue etiam pater legem: per ea, quæ scribitur in consil. 59. vbi dicit, hoc procedere siue merum Imperium quæsitum fuerit, ex consuetudine, vel prescriptione.

2. Pro limitatione conclusionis quod omnis confiscatio de iure ad Principem spectat, non ad Inferiorem. Videas notata per Cassanum super consuet. Burgundie in tit. Des confiscations. §. 1. In glos & appartient la confiscation.

3. In hac materia, cui scilicet applicanda sit confiscatio bonorum, si vassallo in titulum comitatus Inuestito cum mero, & mixto Imperio, & omnimoda iurisdicōne, ac et cū regalibus contigit mihi insignis dubitatio dū fongerem munere Aduocati in Patria mea Ciuitatis Cafalis-Pro Comit. Camillo Castillonzo. Tunc generali Gubernatore status Montisferrati, Comite Insulæ, Planæ, Brytanij, & Cymennæ, contigit enim dubitari, cui nā spectaret confiscatio bonorum facta contra quēdā Pelloiā, ob delicta patrata in comitatū Cymennæ: dicebā. Ergo a Comite (cuius tūc Auditor, & Aduocat' erā) ad cū pertinere, cuius rei causa

statim facta publicatione iusseram Castellano commodari in Castro Cymene, ut bonorum publicatorum possessionem apprehenderet. E converso dicebat Camera Ducalis eadem bona ad ipsum pertinere; & ideo præferendum esse tam in possessorio, quam in petitorio.

Contra vasallum vir acutissimi Ingenij I. C. Alphonsus Galuagnus, tunc Preses Magistratus, plura videbatur adducere, namque respectu possessorij illud in primis erat, quod fiscus ꝑ ita succedit in bonis delinquentis sicuti hæres in bonis defuncti. l. Tutoris Cod. Ad leg. lul. de vi publ. l. Cod. de bon. quæ lib. f. Non intelligere §. cum ex causa, de Iurefisci. l. Reculare, §. si fisco. ff. ad Treb. Unde actionibus ꝑ dependentibus à bonis confiscatis agit, & convenitur, d. l. Tutoris, & l. si vt proponis. de bon. damnat. ex quo videtur inferri, quod si uati hæres ꝑ succedit in vniuersum ius defuncti, & in omnibus bonis vbi cumque posita sint, per l. Hæreditas ff. de regul. iur. l. cum hæredes ff. de Acquir. posses. l. eius qui ff. si cert. pet. Bart. & alij. qui cum sequuntur ad l. omnes populi ff. de Iust. & iur. sequitur quod in possessionem immittendus est primo loco fiscus.

7 & Camera confiscans, à quo post modum alij prætendentes vindicant. Rursus fundamentū hoc qd partes Camera Ducalis tuebantur colorabāt, & roborabant, qui dicerent, superinde extare Decretum S. A. eniaturum de anno 1390. super subhastationibus vbi certum reperitur, quod prætendens ius in bonis confiscatis, & delinquentis compareat in Iudicio subhastationis intra tēpus præfixum, & edocent de iure suo. Qua dispositione attenta inquirunt, ij si que iust apprehensa possessio per prius, nulla est cum ex ordine dicat Dec. add. ceteri ipsa possessio penes Perillustres Magistratus officium.

Quæ omnia tanto magis videntur procedere, quando sumus in confiscatione bonorum, quæ legitur facta etiam Ducalem Cameram, prout legitur in condemnatione sequuta: & hæc quoad possessionem.

Respectu verò petitorij, vt vnico Iudicio terminetur omnis difficultas, video pro Camera Ducali posse allegari, quod confiscatio ipsa facta fuit pro Crimine læsæ maiestatis, quo casu dicitur, quod licet regulariter bona confiscata ꝑ pertineant ad Dominos territorij, in quibus bona ipsa respectiue posita sunt ex l. quicunque §. vniuersæ Cod. de Hæreticis, l. finali Cod. de bonis vacantibus lib. 10. l. tutores §. hæres, & ibi Bartol ff. de administrat. tutor. fallit tamen ipsa conclusio vbi indicitur confiscatis ꝑ ob crimine læsæ Maiestatis per ea, quæ tradit Rol. conf. 78. vol. 3. & 73. vol. 4. & alij relati per Peregrin. in tractatu de iure fisci lib. 1. sub Rubrica de ijs qui iura fiscalia habent num. 94. Andr. in cōf. 148. Quidam Comes vbi inter cætera fundamenta per eum adducta allegat, ꝑ bona aperiuntur Domino Confiscanti ꝑ violationem propriæ Injurie, sitquando conclusionem sub num. 6, quod quando alicui in violationem propriæ Injurie aliquid debetur, alteri non communicatur, afferens exemplum de filio emancipato ꝑ qui suo non confert id, quod ex iniuriarum actione consequutus fuit ex l. secunda §. emancipatus ff. de Collat. bonorum quod etiam certum est in l. At vbi ff. de petit. hæreditat. & in l. Bouem §. si quis seruum ff. de Aedil. Edict. vbi bonæ fidei ipse possessor hæreditatis nō restituit verò hæredi quod iniuriarum actione fuerit consequutus ex eo quod fuerit a fundo hæreditario eiectus.

Cui fundamento iussitens Rol. d. conf. 73. volum. 2. sub num. 21. post Oldrad. loco citato inquit non sustineri responsonem, quod satis dicatur Dominus directus habere violationem propriæ Injurie, videns delinquentem puniri, ita vt curandum non sit cui applicentur bona confiscata ex eo quod in simili videmus quod quando Dominus dat certam partem obventionum Castellano, illa non dabitur quando offenditur persona Domini; Ita etiam quando Princeps punnit contumacem, ex eo quod citatus neglexerit comparere, quia illa pœna Domino superiori applicatur ex traditis per Nattam in consil. 180. vol. 4. Hæc, & plura alia adduxerunt, qui partes fisci Domini directi tuebantur sed eis nequaquam obstantibus, Contraria sententia in iure verior est; fortioribusque reperitur fulcita iuribus, & fundamentis tam respectu primæ, quam secundæ propositæ dubitationis.

Quod

1-70 Quod enim ad primum consultationis membrum pertinet res ipsa videtur
 1-71 cedere omni difficultati: quod scilicet fiscus vassalli capiat propria authorita-
 te non autem de manu superioris Domini confiscantis.

Pro cuius conclusionis corroboracione adducitur primò, quòd superior De-
 minus confiscans in territorio vassalli consideratur non vt dominus directus,
 1-72 sed vt persona priuata; siquidem iurisdicção ¶ in vassallum per Principem tran-
 slata censetur priuatiuè, non autem cumlatiuè, ita ut ratione vtalis domini
 & commoditatum percipiendarum semper sit consideranda, & præferenda l.
 Naturaliter in principio ff. de Acquir. possess. l. 1. ff. si ager veſtig. l. illam Cod. de
 donat. l. tertia Cod. de nouat. Bald. in l. summa rerum num. 35. ff. de rerum di-
 uis. Abbas in cap. tæterum sub num. 7. & 13. de iudic. Faber in principio In-
 ſtit. de Attiliano tutore num. 7. Mart. Laud. in tract. de Princip. Rub. 1. con-
 cluf. 138. Grammat. decif. 30. nu. 1. Boff. in tit. de Princip. & priuileg. eius num.
 281. & sequenti: Ita in istis terminis Martinus Gantus consil. 59. inter consil.
 Criminalia diuerſorum num. 15. & sequenti vol. pri. vbi subdens quòd ista do-
 1-73 norum occupatio ¶ fienda est per personas publicas non priuatas l. Cum vitia
 l. si quis intra. Cod. de bonis proſcript. l. finali de bonis vacant. lib. 10. conclu-
 1-74 dit, quòd Iudex ¶ superior condemnans tanquam priuata persona in territorio
 vassalli nihil exequi, & agere potest per l. fin. ff. de iurisdic. omni. iudic. cap. Vt
 animarum de constitut. lib. 6.

1-75 Nec dicatur prout audiui obijci, quòd Princeps ¶ tantam iurisdictionem in
 vassallum tranſiſſe non censetur quin maiorem penes se retinuerit: quia ista
 1-76 conclusio non procedit in feudis ¶ sed tantummodo in iurisdictione data per
 Principem alicui delegato, vt alteri Iudici, quæ cumlatiuè propriè translata
 dicitur vt notat Grammat. decif. 30. nu. 8 & alij Doctores supra relati Thesau-
 rus Decif. pedemont. 177. num. 16. vbi inquit ita feruari per Senatorem Tauri-
 nensem.

1-77 Nec est attendenda consideratio, quòd ista facultas occupandi bona stante
 natura delicti venit sub clausula, quæ regulariter solet apponi in inuestitoris,
 salvo iure superioritatis, prout in hære re videtur Rol. in cõf. 78. vol. 2. & 33. sub
 1-78 4. volu. quia responderetur quòd ista superioritas domini ¶ non respicit, nec
 comprehendit commoditates, & emolumenta confiscationum; quinimò hæc
 est præcipua differentia, quæ inter vtile, & directum dominiũ constituitur ex
 traditis per Doctores in l. Naturaliter ff. de acquir. possess. l. 1. ff. si ager ve-
 stigal.

1-79 Secundo loco considero, quòd fiscus capit bona illius delinquentis tanquã
 bona vacantia Felinus in cap. Postulanti extra de foro competent. & post eum
 Gigas in tractat. de Crimin. l. se maiest. sub rub. de pæn. commitit. crimen læ-
 se maiest. q. 1. nu. 1. in fine per textũ in l. cũ vnus §. penultimo ff. de bon. autho-
 ritate propria, non autem de manu confiscantis, quia alijs non vacarent bona.

Quod autem bona delinquentis, præsertim in eo crimine læse maiest. vacã-
 1-80 tia sint, suadet conclusio, quæ habet, quòd condemnatus ¶ tanquam feruus
 pænæ hæredẽ habere nõ potest l. qui vltimo ff. de pæn. l. quisquis Cod. ad leg.
 Jul. Maiest. Gigas loco citato.

Et quia ista conclusio satis est clara, & secundum communes Doctorum sen-
 tentias, vt attestatur Alba in cons. 50. & Quia motiuis excitatis nu. 2. vol. 4. vbi
 1-81 inquit, quòd Princeps, ¶ vel fiscus sub cuius iurisdictione factum est bannum,
 non potest apponere manum ad bona alia extra territorium; videturque fe-
 culdum terminos iuris Communis per partem admitti; superest tantummo-
 do, vt quæ pro contraria sententia adducta fuerunt, tollantur.

1-82 Non obstat igitur quod fiscus succedat in bonis delinquentis ¶ sicuti hæres
 in bonis defuncti quia responderetur, quod illa regula procedit etiam in fisco
 vassalli, cum quo agenda similiter, & tractanda sunt omnia, quæ fuissent tractã-
 da cum illo, cuius erant bona iuxta textum in l. Inter eos §. finali ff. de fideius.

for.

for l. secunda Cod. ad l. Iuliam de vi publica, si maritus minus ff. solut. matri. & ita militat allegata conclusio similitudinis. Inde cum nihil facta confiscatione bonorum) tractandum sit, de bonis cum delinquente, sed solum cum praetendentibus, ius in bonis ante confiscationem, sequatur non officere argumentum praedictum.

Et eo magis sustinetur ista responsio, quia iure tantum est non incoherere, quod unus hominis plures sunt haeredes sine, sed quod omnes in uniuersum ius defuncti succedant, ita ut unus habeat bona existens in uno territorio, & alius alia l. si a milite §. finali, & l. seq. ff. de milite. Item est, licet cum alijs Cod. de secundis nuptijs, l. cum emancipatis Cod. de suis, & legitimis cum multis alijs iuribus, quae in proprijs terminis adducit Martin. Garza in citato conf. 59. nu. 35. ubi numero seq. adducit etiam in hoc proposito, quod fisci et ex varijs causis bona quaerunt aliquando omnia, & aliquando pro parte ex prima cum toto titulo ff. de iure fisci.

Adducuntur ad hoc propositum, ea quae in simili causa dixit Ruin. in conf. 48. Ut eius de qua quaeritur num. 2. volu. 3. quod delinquentes et habentes bona in diuersis territorijs sequuta confiscatione taliter quod ubique se extendat, illius confiscati tot haeredes cessent, quot erant loca ubi sita sunt bona, ita tamen, ut non coheredes dicantur, quia inter eos non habet ius accrescendi, licet quoties, & ibi Ruin. de nouat. l. inter eos §. fin. de fideiussor. Bald. in l. ex facto in l. 1. Cod. quand. non pet. partes, sed solum diuersi haeredes respectu diuersarum hereditatum, adducendo exemplum de diuersis tutoribus quorum diuisa est administratio quia unus non impedit se de ijs, quae concernunt alterum territorium l. inter tutores ff. de administrat. & l. quero de solutio.

Secundo non obstat decretum serenissimi Ducis emanatum super subhastrationibus bonorum delinquentium, quia illud non loquitur de bonis, quae in fisco vassalli deuoluntur, & de positis in alieno territorio. Vnde cum iste casus sit omisus, et censetur relictus sub dispositione iuris communis l. commodissime ff. de lib. & posthum. l. voluntatis Cod. de fideiussor. Cum praeterea similibus ff. de iudicijs praesertim quia per istam interpretationem non derogatur iuri communi iuxta dispositionem texus in l. si tenet vestri de noxal. Actio. Faciunt notata per Decium in conf. 438. Accurate, & diligenter nu. 3. Alias ubi extrinsecus daretur interpretatio maximum daretur absurdum, quia priuarentur ex dispositione dicti Decreti vassalli sua iurisdictione, & cognitio nec causarum, quae secundum ius commune spectant vassallos inuestito de iurisdictione, prout notant communiter feudales plusquam in multis locis Bald. in l. summa rerum num. 35. ff. de rer. diuision.

Et si dixerimus rationem illius edicti descendere ex eo, quod promittatur indemnitas, & creditoribus, & fisci, prout praefatio legis genotae, ex qua finalis intentio est Principis demonstratur l. Regulas §. lice. ff. de iur. & fac. ignorat. adhuc in eam cogimur venire sententiam, ut mihi et dictum non in praesumptum, sed in fauorem fisci vassallitici, nimirum ut coram eo obsequerentur, in ipso Decreto disposita respectu agendarum litium.

Cuius rei principalis ratio consideratur, quia fisci vassallorum idem ius habet, quod fisci Principis, & in illius locum subrogatur per ea, quae notat Nat. in conf. 346. num. 2. quod casu succedit regula l. si cum §. qui iniuriarum ff. si quis cautionibus subrogatum sapit. et in omnibus naturam illius, in cuius locum subrogatur.

Nec releuat, quod condemnatio confiscationis bonorum concepta sit erga Ducalem Cameram quia responderetur, quod fisci vassalli non capiunt ea bona virtute dictae condemnationis, quia forma illius hoc non patitur, sed tanquam bona vacantia ita post Nullum in tractatu de banis tradit Hieronymus Gigas de q. secunda num. 1. in fine, & haec quoad dubitationem sufficiunt.

Respectu vero secundi capitis, cui spectant bona confiscata, videatur interpretandum ea ipsa pertinere Domino Comiti dicti loci tanquam inuestito

inuitito de regalibus, & omnibus cōfsecrationibus, & vltra rationes, & tunda-
menta quę aduocant Doctores tenentes hanc partem, qui plures sunt videtur
in proposito posse adduci quādam particularitates consistens in facto quod scilicet
primum caput inquisitionis, cuius inuitu videtur fuisse deueutum ad
cōfsecrationem bonorum peruenit ex eo, quod damnatus neglexit pręstare
Iuramentum fidelitatis, & seu aſſecurationis prout aliquibus visum fuit D.
Comiti Camillo Castilioneo iuxta pręcepta sibi ininners vnde offensa, &
lesa fuit autoritas, & dignitas Comit. D. Vtilis vnde in vltionem proprię of-
fense, & iniurię sibi ipsi forent applicanda bona iuxta ea, quę superius dicta
sunt, & ne de ista qualitate facti dubitari contingat exant acta recepta per
magnificum D. Procuratorem patrimoniale Camerę Ducalis super quorum
exhibitione fit instantia facta fuit.

Hęc etiam accedit, quod ex alio remanet offensa Iurisdicōio D. Vassalli
per dictum Peloiām, qui procurauit quod bona posita in Territorio Cymenę
registrarentur in Territorio Clauaxij; si quidem actus iste diminutionem Ter-
ritoriij pateretur. Ex hinc etiam colligitur principalem intentionem dicti Pe-
loiz fuisse, vt eximeret se à pręstatione Iuramenti fidelitatis, & dominum Vti-
lem offenderet.

Vt appareat de veritate conclusionis propositę, quod etiam in crimine lę-
34 sa maiestatis humanę, bona confiscata spectant illi domino † in cuius Terri-
torio posita sunt, adducuntur infraſcripti Brunus scilicet in consil. 31. inſecūdo
reſponſo Grauetra in consil. 178. vol. 1. per totum vbi ad parres arguit. Mar-
tinus Garat. consil. 59. inter consil. Crimin. diuerſorum vol. 1. quod est ſubſcri-
ptum per Luchinum de Curte Amadęus de Ponte quę tione Lardemiali 24.
poſt Bartol. & Guiliel. de Curt. in l. Cunctos populos de ſumma tēinir. & ſide
Cathol. nor. Signorolus de Homodeis in reperit. one d. l. Cunctos populos, &
poſt eum in terminis noſtris ita voluit Hieronymus Gigas loco citato. Atſic.
deciſ. 282. poſt Andream de Sernia.

Nec obſtant conſiderationes in contrarium adductę, & primò quod illa cō-
35 ſuſio limitetur in Crimine lęſę Maiestatis, † quia vt ſupra dictum fuit ea non
eſt communiter recepta ſi quidem Doctores antiqui loquentes, quod vniūſ-
quiſque Fiſcus occupat bona in ſuo Territorio exiſtentia indiſtinctę loquuntur
prout Petrus Cyn. Bald. Angel. & Imola in l. ex ſacro proponebatur ff. de
hęred. inſtituend. quinimò ex mente Grauetz in citato conſil. 128. videtur
loqui in materia lęſę maiestatis, vt putā quia in eo ſolo crimine impoſita eſt
pena cōfſecationis bonorum.

Rurſus vbi verificari poſſit opinio Rolandi; † & Peregrini in rit. de iure Fi-
37 ſci † illa procedit quando offenditur perſona Principis, non autem eius im-
perium, & dignitas Ducalis; loquitur enim Rol. in d. cōf. 78. in caſu criminis lę-
ſę maiestatis commiſſę cōtra Dominū ſuum mediatum ſub nu. 1. quod ex prę-
miſſis inquit ſub nu. 29. ibi ſecus ſi delinquens in perſonam ſuam, qui ſen-
ſus etiam videtur repetitus in conſil. 73. vol. 4. in principio ibi cōſſecari ex de-
liſto criminis lęſę maiestatis in perſonam directi Domini cōmmiſſę, & mili-
rat ēr iſta cōſideratio in exemplo tradito in Caſtellano non participante in
obuentione, quando facta fuit in offenſio in perſonam Baronis vt in citato
conſ. not. Rol. num. 13. poſt Oldrad. per eum relatum.

Nec militat cōtera exempla adducta, de emancipato, & iuſto poſſeſſore,
quia ius percipiendi emolumenta, & commoditates, ac fructus Iurisdicōiona-
tes, magis eſt radicatum in perſona vaſſalli, & feudatarij, quā ius percipien-
di commodum proueniens ex inſoriarum actiōe, in qua non cōſideratur ali-
quis actus abdicandi a ſe fructus ipſos, & emolumenta quęcumque ſicut in do-
mini directo inueſtiente: Vnde, ſtanre diuerſitate terminarum iuridimus

38 in l. Papinianus exuli. ff. de minor. vbi in diuerſis † non datur conſequentiā
& ex eis non cadit illatio, vnde in ſimili propoſito per translationem prædi-
39 cti poſſumus dicere, quod renunciantibus † iura ſua non eſt amplius dan-
dus

40 dus regressus l. quæritur §. si venditor ff. de Aedilicio Edict. l. Herenius ff. de euic-
tione.

Nec fiat fundamentum super clausula de consuetudine apponi solita in in-
uestituris (saluo scilicet iure superioritatis. & alti domini:) quia responde-
tur vñ cum Nitra in consil. 659. vol. 4. num. 4. quando publicatio bonorum
non est de ijs, quæ soli principio competunt in finem supremæ potestatis, re-
seruatio iuris alti domini non operatur quoad publicationem bonorum.

Et vt ad rem ipsam redeamus, non inconuenit, quod statatur differentia in
ter hæc genera delictorum, quia etiam in simili videmus, quod in crimine læsæ
41 maiestatis si bona tunc demum à filiis auferuntur, quando committitur deli-
ctum in ipsammet personam principis ita inquirunt Doctores debere intelligi
42 §. filij §. l. quisquis Cod. ad l. iul. maiestat. ibidem Salycet. & Martin. Land. in
tractatu de crimin. læsæ maiestatis, quem citat, & sequitur Alba. in consil. 117.
num. 11. vol. 1.

Ex quibus omnibus videtur intrepidè concludendum ad fauorem fisci dicti
D. Comitæ Camilli: sic enim prout supra præmittitur iuris esse effecto.

Ego Rol. Cauagnol. I. V. D.

Cuius rei opinio comprobata fuit per D. Alexandrum Grifellam nunc Sena-
torē Ciuitatis Casalensis cuius subscriptionis tenor hic est.

Doctissime deductis per D. Consulētem ad fauorem D. Comitæ Camilli,
meo non parcitur calamo si tantum dabitur oculi sine alterius muneris de-
tractione, & saluo saniori consilio me reuerenter prout decet subscribo.

Ego Alex. Grifella I. V. D.

Et ita perseverauit fiscus comitalis in possessione nō obstantibus oppositis
in contrarium.

43 Ad id quod pag. 16. lin. 15. dicitur actus contrarios simul stare non posse fa-
cit l. vbi repugnancia ff. de regul. iur. & l. 3. §. ex contrario ff. de Acquir. posses.

Ad id quod pag. 16. lin. 16. dictum fuit; Reum facere aduersas quod isto ca-
44 su Reus non capitur proprie, sed intelligentia cadit, de Reo hoc est de cri-
minaliter delato, & ita de querelato.

Paraphrasis Aurea ad l. eo iur. Dec. Cons. 5.

S V M M A R I V M.

1 Venditor tenetur emptori exhibere instrumenta.	2 Venditor, qui non est obligatus de euic-
tione, tenetur tradere instrumenta.
3 Venditor non tenetur tradere instrumentum
acquisitionum, & quare.	4 Hæres tenetur tradere legatario instru-
menta acquisitionis rei legatæ.

Ad l. Creditor fundum ff. de Act. empt.

- 1 **E**X isto textu sumitur etiam regula, quod venditor tenetur emptori exhi-
bere instrumenta rei venditæ, quod ibidem inquit glossator, fieri vt em-
2 ptor copiam reportare valeat, vnde colligitur, quod venditor si non tenetur
tradere instrumenta acquisitionum, quia scilicet is ipse tenetur de euic-
tione. Vnde vt valeat tueri iura sua, vel de euic-
3 tione agere, debet habere pones se
4 iura proprias, & ideo vbi quis non obligatur de euic-
tione tenetur tradere instru-
menta acquisitionis rei legatæ, vt docet Henric. Boetius singulari suo sub verbo
Editio num. 4.

S V M-

1 Possidere naturaliter, & civiliter quis dicatur.

2 Actore cum iure petitorio cum possessorio, Iudici licebit pronunciare super possessio-

rio solummodo.

3 In possessorio reintegranda potest cumulari petitorium cum possessorio.

Ad l. naturaliter ff. de acquir. possess.

1 **Q**vis dicatur naturaliter & possidere, & quis civiliter: pro istius textus intelligentia vide notata, & tradita in Appostillad summam Roland. in forma instrumentorum plur. venditorum par. 1. cap. 1. de emptio. & vendit in verbo vide bonam glossam.

Ad §. Nihil commune eiusd. leg.

1 **T**heorica Bartol. in hoc §. in fine; quod scilicet cum iure petitorio cum possessorio per actorem, & liceat Iudici dumtaxat super possessio-
2 rio pronunciare, ab omnibus communiter approbatur vt not. per Curt. Iunior
3 consil. 223. num. 18. vol. 3. & quatenus dixit Petitorium, & possessorium recuperanda, vel reintegranda posse cumulari: communiter a Doctoribus approbatur, vt attestatur. Idem Curt. Iunior consil. 251. num. 15. vol. 3.

S V M M A R I V M.

1 In fructuum perceptione persona utilis semper est preferenda.

2 Domini appellatio venit directum, &

quando veniat utile vide remissus sub n. 3.

4 Verbo debet intelligi in posteriori significato.

5 Declaratur remissus.

Ad l. Agriciniatum que est lex prima ff. si ager vectig.

1 **D**um allegatur hic textus, quod in perceptione fructuum, persona utilis semper est preferenda: vide concordantes allegatos per me in ista decis. sub n. 10.

Ad §. Qui in perpetuum d. l. Agri.

2 **R**egula desumpta ex casu istius textus est, quod appellatione domini datur intelligentia de directo: pro qua re vide Bart. in l. si mater §. eandem
3 num. 4. ff. de except. rei iudic. & las. in §. sed ista nu. 141. cum duob. seqq. Institut. de action.

4 Ex inductione istius textus colligitur regula, quæ vult, quod verba debent
5 intelligi in potentiori significato, eam tamen limita, & declara, vt per Socin Sen. consil. ult. vol. 1. & ibi in subscriptionibus. Adde Aretio in l. col. 3. ff. de testam. & Dec. in rubrica extra de probat. col. 2. Insuper benefaciunt: quæ dicit las. in l. si domus §. fin. in 2. notab. de legat. 1. & quæ dicit Marfil. in l. De minore §. plurimum col. 19. in fin. cum seqq. ff. de Quæst.

S V M M A R I V M.

1 Locatio ad longum tempus an confirmetur in re.

Ad l. 2. que incipit, Ita tamen, & 3. cuius caput est. Idem est dicti tituli.

1 **E**t dum sumus in materia istius tituli si ager vectigal. nota, quod in quantum per l. 2. & 3. eiusdem tit. notatur quod Locatio & ad longum tempus constituit ius in re: Vide Bart. in l. 1. §. quod autem ff. de superficibus Aret. consil. 55. In causa, & consil. 111. Consideratis vol. 2. & Alex. consil. 112. vol. 3. vide Rimin. ad Rub. Institut. de donat. num. 291. & Arium Pinell. ad l. 1. Cod. de bon. matern. in 3. par. num. 67. vbi datur verum intellectum ad istas leges.

S.V.M.M.A.R.I.V.M.

- 1 Mandatum factum Procuratori in rem suam morte non extinguatur.
2 Limitatur, & declaratur remissive.

Ad l. Illam Cod. de donat.

1 **I**N quantum vult hic tex. quod mandatum factum de Procuratore in rem suam morte non extinguatur limita, & declara, vt per Ias. in l. eius qui in provincia in verbo placebat num. 1. per tot. ff. si cert. pet.

S.V.M.M.A.R.I.V.M.

- 1 Actiones directæ semper remanent apud creditorem nisi concurrat ynum ex tribus enarratis in l. de donatio.
2 Ampliatur remissive. d. l. 3. & declaratur pro ut sub. num. 7.
3 Intelligitur d. l. de cessione facta ad commodum cedentis, & eius periculo vide num. 5.
4 Declaratur d. l. remissive.
5 Nouatio quando dicitur facta.
6 Cessionarius vbi Debitor notificauerit, necedens soluat, & debitor aliter fecerit, non liberabitur.
- 9 Denunciatio in materia d. l. 3. qualiter fieri debeat remissive.
10 Cessio vbi facta fuerit in forma istius l. cessionario non seruante promissa poterit reuocari per cedentem, & quare num. 11.
11 Denunciatio ad effectum in casu d. l. quid pertineat remissive.
12 Cessio quo tempore fieri debeat ad hoc vt valeat.
13 Cedens an possit post ius cessum agere, & experiri.

Ad l. si delegatio quæ est 3. Cod. de nouat. & delegat.

- 1 **A**D in intelligentiam istius textus nota, quod nisi interuenerit vnus de illis tribus enarratis in l. semper apud creditorem remanent directæ actiones, vt notat, & tradit Afflic. decif. 335. num. 22. & sequenti vide Ampliationes f. ad istam l. per Vincent. de Franch. decif. 75. num. 11. Declaratur tamē iste tex. vt debeat intelligi f. de cessione facta ad commodum cedentis, & eius periculo, vt notatur per Ozalcum decif. pedemontan. 62. num. 3. Rursus ista pro intelligentia eiusdem l. videas d. Ozalcum d. decif. 62. num. 2. & quod ista lex f. non habeat locum, quando cessio facta est ad solum commodum cessionarii tantum, tunc enim satis est, quod debitor sciat aliter quam vno de istis tribus modis ita post alios not. Paris. consil. 10. nu. 65. & sequenti vol. 3. & quando dicatur facta f. nouatio, vide notata per Iaco. Riminald. consil. 64. l. volu. 1. & quod quando promittitur sub longiori dilatione quam primo quis repperit not. Io. Maria Riminald. consil. 142. o. 3. vol. 1. & quomodo sit intelligendus hic tex. f. diffusè not. idem Riminald. consil. 176. num. 4. vol. 1.
2 Ad hanc l. dicit Alfanus, quod vbi cessionarius f. debitor notificauerit necedenti soluat, & debitor aliter fecerit, non liberabitur ex Socino in regul. 79. & 80. Ias. in l. si cum emptore ff. de pact. Afflic. decif. 335. num. 2. Guid. Pap. qu. 530. Ripa ad l. 1. num. 13. ff. ad Trebelianum.
3 Qualiter aut fieri debeat denunciatio in materia istius l. vide Guid. Pap. d. q. 530.
4 Vbi cessio f. facta fuerit secundum formam istius legis, cessionario non seruante promissa, poterit reuocari per cedentem Balb. fafre. de cif. 176. rationem autem eam esse crediderim, quia f. ex sententia scribentium lex ista loquitur de cessione facta ad commodum cedentis, & eius periculo: pro qua re videndus est Ozalcus decif. 62. mulier ptimi viri num. 2. & 8.
5 Quid autem pertineat f. ad effectum denunciationis in casu istius l. refert Philipus Por. conf. 47. num. 18.
6 Cessio, quo tempore fieri debeat, ad hoc vt valeat, vide Socin. in cōf. 18. Prosequendo ordinem num. 9. & sequentibus.
7 Pro materia vide Romanum consil. 102. super eo, an cedēs f. possit post ius cessum ageret, & experiri, vide distinctionem quam facit Baldus in consil. 163. Præmittendum vol. 3. Alex. in l. qui vsum fructum ff. de verb. obl. & per eundem tex. in l. si me, & Titium ff. si cert. pet. Paris. declarat. consil. 19. nu. 63. & seq. vol. 3. Dec. conf. 98. Opusc. decif. pedemont. 45. Vide Cuman. consil. 4.

S V M M A R I V M.

- 1 Confiscationis bonorum poena propter hære-
sim cui applicetur remissive.
2 Et quid de bonis confiscatis ob crimen læsæ
maiestatis humanæ.
3 Fiscus cuiuslibet loci capiat, ubi confiscantur
bona delinquentis.

Ad cap. cum secundum de Hæreticis lib. 6.

- T**Raſtatur in hoc rextu materia confiscationis bonorum propter hæreſim
pro qua videns quæ dixi in theatro Crimin. lib. 3. q. 6. num. 427. cui autem
1 † fit applicanda. Vide quæ latè dixi ibidem q. 7. Quid autem fit de bonis con-
2 ſiſcatis † ob crimen læsæ maiestatis humanæ. Vide quæ scripsi pro Comite Ca-
millo Caſtillioneo: vt in Paraphraſi ad præſentis Deciſionis Conſultiuæ ma-
teriam ſub num. 34. ex iſto tamen rextu poſſet faeilè ſumi argumentū, quod Fi-
3 ſcus cuiuslibet loci † capiat; ſi enim Domino ſeculari, in cuius territorio bo-
na ſita ſunt, applicantur confiscationes ob crimen læsæ maiestatis diuinæ,
quanto magis id iſpum dicendū foret, in læſa maiestate humana. Tu cogita.

S V M M A R I V M.

- 1 Bona delinquentis applicanda ſunt cui de iure
veniunt applicanda non obſtante ſententia
ſuperinde prolata, in qua non fuerit cog-
nitum de iuribus tertij.

Ad l. ſi Quando la 2. Cod. de bon. vacant. lib. 10.

- P**RO eo, quod colligitur ex hoc rextu bona † applicanda fore cui de iure ap-
plicanda ſunt non obſtante ſententia ſuperinde prolata in qua non fuerit
cognitum de iuribus illius tertij cui applicanda ſunt, faciunt notata per me
ad cap. cum ſecundum de Hæreticis lib. 6.

Caſtigatio errorum Deciſ. Conſult. 6.

Pag. 18. lin. antepen. ordinat. lege ordinat.
Pag. 30. lin. 15. notat lege notant.
Pag. 30. lin. 18. §. eodem lege ſi. eodem.

Pag. 31. lin. 5. memoratorum lege memoratorū
Pag. 31. lin. 17. ponunt lege poſuit.
Pag. 31. lin. 36. & viſus, deſetas omnino.

Paraphraſis Aurea ad Deciſ. Conſult. 6.

S V M M A R I V M.

- 1 Subditus quis dicatur in materia huius deciſ.
remiſſiue.
2 Subditus, cui non prohibetur acquirere, ſue-
cedere non prohibetur.
3 Habitatio non eſt neceſſaria ad hoc vt quis
cuius regulariter teneatur ad onera.
4 Natus caſu in loco ubi forenſes prohibentur
emere immobilia, an poterit ipſe emere.
5 Conſuetudo prohibens forenſes acquirere li-
cet videatur odiola eſt tamen admiſſibilis,
& rationabilis.
6 Civilitas retrotrahitur ad tempus delatæ hæ-
reditatis.
7 Niſi medio tempore fuiſſet alicui tertio ius
quaſitum.
8 Filij paternam, & auitam originem ſequun-
tur, non vltiorum aſcendentium.

- Q**Uis in materia iſtius Deciſ. Conſult. dicatur ſubditus. † Vide quæ ſcri-
bit Horatius Carpanus ad cap. Collegijs ſub titulo de poenis. No. Con-
ſtitur. Medioli. in verbo. Huic Dominio non ſubditam, ubi ponit
differentiam inter non ſubditum, & non ſuppoſitum Iuriſdictioni, quam nota
pro materia ſtatutorum Mediolani.

In argumentum notatorum in ista decis. potest dici quod sicuti is qui aliquo modo subditus est non prohibetur acquirere, Alex. in consil. 157. Viso Istrumento num. 13. & 14. lib. 2. quem in proposito citat Carpan. loco citato num. 130. Ita non prohibetur succedere, cum successio veniat sub generali nomine acquisitionis.

Pro eo quod pag. 29. lin. 18 dicitur de non habitante civitatem. Vt scilicet gaudeat privilegio civium. Nota quod habitatio non est necessaria, ad hoc, ut quis civis teneatur regulariter subire onera etiam personalia in loco, l. 1. cum ibi not. & l. fin. Cod. de municip. & originar. lib. 11. l. ciues Cod. de incol. lib. 10. Alex. in consil. 157. num. 13. lib. 2.

Quid autem iuris sit, in eo qui casu natus est in dominio Mediolani, an scilicet censeatur prohibitus emere immobilia, ex eo quod pater eius est forensis, & alienigena. Vide Rimin. Inn. in consil. 15. In presenti causa num. 117. lib. 1. ubi tenet, quod non.

Rursus nota, quod licet constitutio prohibens forenses siue non subditos acquirere, videatur odiosa respectu earum personarum, quæ prohibeantur acquirere, attamen admissibilis est, & rationabilis, per ea, quæ dicit Rimin. Inn. in consil. 275. Domina Gentilis, num. 55. lib. 3.

Pag. 30. lin. 19 dum dicitur quod Nou. Constit. in tit. de Penis in §. Collegijs non habet locum in eo qui fuerit factus subditus post delatam hereditatem notabis quod civilitas non introducit ad tempus delatæ hereditatis, sic ex Castrensi. in consil. 286. lib. 3. & alijs notat Menoch. d. consil. 165. num. fin. ubi tamen medio tempore fuisset alicui tertio ius quaesitum non retrotraheretur ut eleganter notat D. Io. Baptista Costa in suo tractatu de Retrotractione cap. 9. casu 14. per totum.

Pag. 30. lin. 24. dum dicitur de origine paterna attendenda dicat, quod filij non patrem, & avitam originem sequuntur, non vltiorum ascendentium quia alijs necesse nobis esset querere agrum Damascenum, in quo natus est. Adum primus noster Parens, assumptio §. 1. & ibi glof. & Bart. Ad municipales. l. filius, & ibi Glof. ac scribentes Cod. de municip. & origin. lib. 10. Synthes. consil. 1. num. 91. lib. 1. post Cyn. & Bald. in l. 2. Cod. de Iurisd. omn. Iud.

Paraphrasis Aurea ad l. de Iura Decis. Consult. 6.

S V M M A R I V M.

1 Ius originis est immutabile.

Ad l. ordine §. Ius originis. ff. Ad municipal.

1 **P**ro eo quod dicitur ius originis esse immutabile vide infra notata ad l. Assumptio hoc eodem tit.

S V M M A R I V M.

1 Senatores qui sint, ea esse dicantur.

Ad l. Senatores. ff. de Senator.

1 **Q**ui sint, et esse dicuntur Senatores, latè discurret Hieronymus Cagnoli ad l. 1. ff. de origine Iuris num. 96.

S V M M A R I V M.

1 Ius originis est immutabile.

Ad l. origine. Cod. de municip. & origin. lib. 10.

D Vm colligitur ex hoc textu, quod Ius originis est immutabile videas re portata ad l. Assumptio. ff. ad municip.

S V M M A R I V M.

- 1 Ampliatioes ad l. Assumptio ff. ad municip. liter conuerfatur.
- 2 Intelligitur d. l. in simplici translatione domicilij. § Procedit quando in loco originis possidet bona, pro quibus onera sustinet per se, vel per alium.
- 3 Ciuitatem originis retinet qui alio domicilio transfert.
- 6 Filius quando sequatur originem patris, & Aui, & quando Patris, tantum.
- 4 Procedit d. l. quando in utroque loco æqualiter conuerfatur.

Ad l. Assumptio ff. Ad municip. & de incol.

P Ro ornatu, & ampliatioe istius l. in principin. Vide Rol. 2 Vall. in tractatu de iure dot. q. 22. num. 6. vsque ad nu. 13. & Socin. conf. 35. col. 4. li. 1. Limitatur hic textus ut intelligatur de simplici translatione domicilij, quia etiam quod quis alio transferat domicilium, potest tamen ciuitatem originis retinere, ut voluit Hondedeus in conf. 5. Decesit in ciuitate num. 48. vol. 1. ubi dicit non procedere in eo qui in vrbe, nec per se, nec per alium onera sustinet, sed ciuitatem illam in totum deseruit.

Secundo limitatur ut procedat quando in utroque loco æqualiter conuerfatur. Hondedeus loco relato.

Tertio declaratur, ut procedat quando in loco originis possidet bona, pro quibus onera sustinet per se, vel per alium eius nomine ita ex Bartol. in l. cum scimus in §. 1. Cod. de Agricol. & censu lib. 11. & Ruin. in consil. 200. nu. 6 & 20 vol. 2. notat Hondedeus loco relato.

Pro glossa §. primi in verbo non domicilium, ibi quod accipe, dum vult, & filius qui originem patris sequatur non tamen sequitur originem aui limita istud. procedere quando nepos natus est aui iam mortuo, quod si eo viuente sit natus, tunc eius originem sequitur in loco & ita originis auitæ forum sortitur, non solum quoad munera, sed etiam quo ad alia ita ut ibi conueniri possit ita decidit Cyn. in l. 2. in 2. q. vbi Bald. Ang. C. de iuris om. iud. & ibi Bal. dicit idem tenuisse Iacob. de A. ret. & Mart. Defano tradit etiam Dyn. in l. libertus §. In adopruiæ ff. ad municip. sequitur Bar. in d. l. Assump. §. 1. col. 1. cir. fin. & ibi ceteri scribentes tradunt Bald. in l. 1. col. 2. verbo idem dico in paterna, & auita Nicol. de Neap. Io. de Platza, & Lucas de Penna hic, ubi similiter dicit istud debere intelligi quia natus est viuente aui, ac pater eius erat in potestate sui patris, eiusdemque aui argumento ff. de adulterijs. Sic eueniet nam indignum est, ut necessario eius sequatur originem cuius non sequitur potestatem idem dicit Bald. ut infra add. etiam Alex. in consil. 16. num. 9. lib. 5. Sylu. conf. 1. num. 9. Angel. de Malef. in verbo de Bononia, & ibi etiam in addit. Vide Bart. in consil. 134. factu tale est sub n. 4. vbi distinguit, & ponit an nepos quoad titulum sequatur originem aui vide Afflic. decis. 384. non possum.

S V M M A R I V M.

- 1 Procedit c. cum nullus, & respectu temporalium.

Ad cap. cum nullus de tempor. ordin. lib. 6.

Q Væ hoc loco dicuntur de Domicilio respectu spiritualium habent etiam locum respectu temporalium.

SVM-

S V M M A R I V M.

1 Originis domicilium non amittitur.

Ad l. si quis quæ est fin. Cod. de municipiis. & origin. lib. 10.

- 1 **P**ro materia istius l. quæ vult quod originis † domicilium non amittitur vide notata ad l. Assumptio ff. ad municip. & de Incol.

S V M M A R I V M.

1 Regula quod iura naturalia sunt immutabilia limitatur.

Ad S. sed naturalia institut. de iure nat. gent. & cin.

- 1 **D**um vult hic textus, quod iura naturalia sunt immutabilia, limita, vt per Bart. in l. frater à fratre, num. 18. ff. de Condict. Indeb. Et quid de iure gentium, vide Ias. in l. Quæminus num. 3. cum seqq. & ibi Ripam. nu. 8. ff. de sumptibus.

S V M M A R I V M.

- 1 **L.** municipem in fin. ff. ad municip. loquitur in beneficijs.
In beneficijs lata sit interpretatio limita sub num. 3.
2 Ex dictio denotat causam immediatam.

Ad l. municipem ff. ad municipales, & de Incol.

- 1 **I**sta lex in fine loquitur in beneficijs, † in quibus fit lata interpretatio l. fin. ff. de constit. Princip. patet hoc ibi ex beneficio Pompei, & est ibi dictio, ex, quæ † denotat causam immediatam l. 1. §. ex incendio ff. de incendio, ruina, & naufragio, & proinde cessat talis interpretatio in privilegijs, in quibus tractatur de damno evitando Castrensis in l. si quando Cod. de iur. testam. Ioannes Annibal ad l. Nemo potest num. 29. 30. ff. de legat. 1.

S V M M A R I V M.

1 Tex. in l. si duas ff. de excus. tur. est singularis.

Ad l. si duas ff. de excusat. tur.

- 1 **T**extum hunc singularem † dicit Romanus singulari 4. 1. si quis debitor vbi eum inducit ad decem. cuius sit electio validitatis sententia quæ † in vno, potius, quam in alio casu potest fulneri vt patet in exemplo per eum relato.

S V M M A R I V M.

- 1 **L.** merito ff. pro socio limitatur, & declaratur remissive.
2 Bonus quilibet præsumitur in dubio.
3 In dubio semper est facienda interpretatio exclusiva delicti.

Ad l. merito ff. pro socio.

- 1 **L.** imita † & declara hunc tex. vt per Socin. in consil. 13. col. fin. vol. 4. & pro exornatione istius regulæ, vide Marsilium singulari 21. col. 1. & 2. & rursus pro limit. vide Alex. conf. 103. col. 4. vol. 1. & conf. 127. col. 3. vol. 4. & per Socin. regula 39. ac per Parisium conf. 20. num. 27. vol. 3. insuper pro regula d. tex. q. in dubio quilibet præsumatur † bonus & quod semper fieri debeat interpretatio exclusiva delicti, vide Mars. in Rub. de fideiuss. nu. 46. & seqq. vbi multa similia ponit.

SVM-

S V M M A R I V M.

- 1 Glof. in §. fui autem Institut. de hered. qualita. & differen. in verbo existimantur in veris. Item, & possessionem communiter approbatur.
- 2 Possessio rerum paternarum post mortem patris continuatur in filium suum heredem.
- 3 Constit. Mediol. sub tit. de cōtinuac. possell. defuncti lib. 3. perpenditur.

Ad §. fui autem Institut. de Hered. qualita. & differen.

- 1 **G**lossa utius tex. in verbo existimantur ¶ versio. Item, & possessionem in quantum vult, quod possessio rerum paternarum post mortem contingit
- 2 tut ¶ in filium suum heredem. Adde quod est communiter approbata, vt per Alex. in l. in suis, num. 8. ff. de lib. & posthum. & in l. cum heredes num. 9. in ff. de acquir. poss. Quia immo requiritur corporalis apprehensio, sicut in extraneo, prout est de hoc est glof. in l. cum testes in principio ff. ex quib. causis. maior. In hac tamen Patria Mediolanensi extat N Constitutio. sub titulo de continuanda possessione defuncti lib. 3. Vbi multa notavi. In materia tamen continuandæ possessionis. Vide quæ scripsi ad l. qui vniuersus §. quod per colorem de acquir. possell. Vbi plura traduntur in terminis d. N. Constit.

S V M M A R I V M.

- 1 L. si alienum §. in extraneis ff. de hered. institut. declaratur.
- 2 Media tempora non nocent, & afferuntur e templa.

Ad l. si alienum §. In extraneis ff. de Hered. Instituend.

- 1 **S**olet hic ¶ textus allegati ad id, quod media tempora non nocent quasi ¶
- 2 ¶ sufficit verificari qualitates in principio actus, & in ipso actu, hoc est in fine, quia dicatur per verificationem extremorum verificari verba legis, & dispositionis: Vnde si quis habitando talem vicum per decennium fuerit exemptus ab oneribus, si de tempore inchoatæ habitationis, Vicus ille fuerit suppositus iurisdictioni illius, qui exemerit, & de tempore lapsus decennij fuerit similiter illi suppositus. Esto quod medio tempore non fuerit. procedet exemptio. Vt consuluit. Io. de Imola ip. consil. 9. Viso tenore per istum textum.

S V M M A R I V M.

- 1 L. qui testatur ff. de hered. institut. declaratur, & sub num. 1. remissive, & ampliatur sub num. 8.
- 2 Heredis institutio est faciendi duobus verbis heres esto.
- 3 Verba ista in omnibus mobilibus, & immobilibus, apponi consuevit per notarios in testamento sunt superflua in heredis institutione, secus in substitutione.
- 4 Debitorum nomina non veniunt appellatio, ne mobilium, & immobilium.
- 6 Institutus in re certa, nullo alio dato, habet vniuersali se heres in totum. Et quare & r.
- 9 Rex, quod nemo potest decidere pro parte inestatus ampliatur remissive.
- 10 Heres si quis instituitur in re, & post mortem instituitur alijs, quis importet talis institutio.

Ad l. Qui testatur, que est 1. ff. de Hered. Institui.

- 1 **I**bi ¶ heres esto, quod heredis institutio est faciendi duobus verbis heres
- 2 esto, & superflua sunt illa verba quæ solent communiter apponi per notarios in testamentis in omnibus mobilibus, & immobilibus, iuribus, & actionibus, &c. secus est in substitutione, quia plurimum interest, quibus verbis utatur; nam si substituitur in mobilibus, & immobilibus; Hæc substitutio facta intelligitur in re certa non autem in vniuersitate bonorum; quia mobiliū,
- 4 & immobilium appellatione, ¶ debitorum nomina non continentur. A Dio

Pio §. in venditione ff. de re iudic. Durant. de arte testandi tit. 5. caut. 1. s. nu. 1.

Quod autem pertinet ad materiam Hæredis instituendi scias, quod olim formula institutionis requirebat, ut per modum imperandi verbum, exprimeretur, & nomen Hæredis in casu recto nominatiui, seu vocatiui, ut puta Scius literes esto, in tantum quod ea verba quibus mox vtuntur notarij. Scilicet Hæredem instituo minus validam efficiebant hæredis institutionem. Institutio mihi hæredem non poterunt quempiam facere hæredem antiquitus scilicet ante tē pora Constantini Imperatoris, ut apte probatur per l. Quoniam indignū Cod. de testam. sic attestatur Vacanius a Vacyna declarat Iuris lib. 4. Declarat. 60. num. 3. quod etiam probat Sfort. Odd. de Compend. par. 5. q. 2. art. 1. versic. Excutiva. Hodie verò per d. l. Quoniam Indignum sublata est hæc angustia Iuris, & formula præcisa.

5 Ista lex prima, in verbo si ex fundo, & in vers. sin autem intelligitur. ut per Barbat. conf. 5. primo vol. per totum. & dum vult, quod institutus si in certa, nullo alio dato hærede vniuersali, fiat hæres in totum; vide quæ dixit Alex. consil. 111. vol. 2.

7 Rationem dixeris, quia nullus pro parte intestatus, & pro parte testatus decedere potest; & pro ampliacione istius textus vide quæ dicit idem Alex. conf. 163. 2. dub. 2. vol. & quæ dicit Barbat. conf. 71. 1. dub. 3. vol. & amplia etiam istam regulam, ut per eundem Cor. conf. 31. col. 2. vol. 4.

10 Et quid si aliquis instituitur hæres in vita, & post mortē instituitur alius quid importet talis institutio adde Paris. conf. 65. 3. dub. 2. vol. & reportata per me ad l. Hæreditas in eo titulo.

S V M M A R I V M.

1 L. Commodissime ff. de lib. & posthu. perperditur, & declaratur remissimè.

2 Reg. casus non expressus habendus est pro omisso.

Limitatur d. reg. sub num. 3. 4. & 9.

Ampliatur num. 5.

6 Non procedit reg. in his, quæ sunt inseparabilia, & annexa.

bilia, & annexa.

7 An procedat in referendis, beneficijs, priuilegijs, & in legibus iuris municipalis.

8 Non procedit quando in casu omisso versatur maior ratio, vel saltem eadem, quæ in casu expresso.

Ad l. Commodissime ff. de liber. & posthum.

1 Pro limitatione istius legis videas omnino Curt. Iunior. conf. 337. sub num. 49. vol. 3. Et pro interpretatione istius legis, non erit ab re videre notata per Mantich. de coniectur. vltimar. voluntat. lib. 3. tit. 15. num. 7.

2 Dum ait textus, quod casus si non expressus regulariter habendus est pro omisso ultra Doct. hic vide Dec. in consil. 374. verba testamenti col. 4. & limita istam legem si vno modo, scilicet, quando ex coniecturis apparet, ipsum testatorem ad casum omisum etiam voluisse extendi propositionem suam, pro qua limitatione vide Durant. de arte testandi tit. 5. caut. 5. n. 1. Clar. de testam. q. 76.

4 Limita si regulam huius l. ut per Ias. in l. cum res col. fin. ff. de legat. 1. & pro ampliacione si vide Anchar. consil. 356. Ex serie testamenti col. 2. allegando Cynum in l. quod fauore C. de legib. vide quæ per eam dicit Alex. in l. illam col. 4. C. de collat. ad hanc materiam vide Dec. consil. 372. Visis, & consil. 394. Pro vera, & consil. 89. Et diligenter col. 2. Adde Anchar. consil. 350. Pro limitatione vide Castr. consil. 52. & quare per totum: Et in hac materia vide Socin. conf. 77. consiliorum Bonò. incipit. Visis adde Dec. in consil. 569. Conclussus, & 189.

6 In causa col. 2. faciunt quæ dicit Alex. consil. 130. Attentis vol. 2. & consil. 188. 2. dub. vol. 2. & insuper istius tex. regul. declara, ut per eund. Alex. consil. 52. col. 1. 4. vol. & eundem Alex. consil. 89. num. 1. 2. dub. vol. 6. & Barbat. conf. 47. lib. 3.

Hanc eandem regulam declara non procedere si in his, quæ sunt inseparabilia, & annexa, quia ommissum non dicitur quod est inseparabile, & annexum.

Ita

Ita Bald. in cap. Translato num. 3. de Constitut. & ad hanc regulam, vide Alex. in l. Gallus §. & quid si tantum, num. 5. cum seqq. ff. de lib. & posthum. vbi ponit quendam pulchra ad ipsius declarationem; & materiam remissionis videlicet an habeat locum ¶ in rescriptis, in beneficiis, in privilegiis, & in legibus iuris municipalis, limita etiam ut non procedat, ¶ quando in casu omnino versatur maior ratio, vel saltem eadem, quæ in casu expresso ita Bal. in l. illud num. 4. C. de Sacrosanct. Eccles. & in l. si quis non dicam raptione C. de Episc. & Cler. in l. curatus num. 4. C. de negot. gest. in cons. 139. lib. 5. hanc tandem limitationem ponit Io. de Anna. inter consilia Paul. Cast. cons. 261. col. 2. in fin. lib. 2. Alex. in dicta l. Gallus §. & quid si tantum num. 112. & Cast. cons. 175. Casus præfens lib. 9. 1. & alias limitationes ¶ ad hanc reg. collige ex app. per modum l. Cum Prætor ff. de iudi. fol. 128.

Plura alia videt notata ad hanc l. per Bernard. Alfanz. in suis collectan. sub num. 297.

S. V M M A R I V M.

- 1 Gloss. l. Sed & si lege ff. de pet. hered. declar.
- 2 Adversatiua, sine copula adversatur in iure, & in facto, cum copula in facto tantum, & identitate in iure denotat: quod declaratio remissionis sub num. 3.
- 3 Scire d. l. sed & si declarat.
- 4 Error iuris non inducit malam fidem, & de veritate remissionis sub num. 6.
- 5 Perinde d. l. declarat.
- 6 Perinde dictio importat proprietatem.
- 7 Limitatur remissionis.
- 8 Consilium d. l. declarat.
- 9 Obligatio antidoralis, effectus parit.
- 10 Reciprocus actus quos operetur effectus.
- 11 Moderator, & arbiter est quilibet inter sua etiam in abutendo.
- 12 Limitatur, ut procedat modò, ex tali abusu quis commodum capiat.
- 13 Limitatur etiam remissionis.

Ad l. Sed & si lege ff. de pet. hered.

Glossa ¶ prima istius textus allegatur ad hoc, quod adversatiua sine copula ¶ adversatur in iure, & in facto; cum copula in facto tantum, & identitate in iure denotat; pro cuius limitatione ¶ & declaratione vide Ias. in l. 1. in 3. colum. vbi multa alia de materia adversatiue ponit ff. Ne quis cum qui &c. & in l. Patris, & filij colum. 2. circa fin. cum princ. seq. vbi etiam allegat quendam iura in contrarium ff. de vulgari, & pupili & aliquid etiam dicitur per eundem in l. Planè §. final. in 4. notabili ff. de legat. primo.

Ista lex in §. scire ¶ allegatur, quod error iuris non inducit malam fidem. pro veritate conclusionis ¶ vide Lud. Dam. Gaud. in enchiridion Parium Iuris in verbo error Iuris dubius, vbi declarat, vide quæ alias scripsi pro Dolo. Baptista Anno Secretario Excellentiss. Senatus.

Hic textus in §. Perinde ¶ in quantum inquirunt hic Bald. & Angelus quod dictio Perinde ¶ importat proprietatem limita, ut per Ias. ¶ in l. cum filio & filias col. 12. in prin. ff. de legat. 1. §. Consuluit allegatur etiam in materia obligationis antidoralis quæ parit 18 effectus, quos refert Ias. in l. ex hoc iure col. 9. cum quatuor sequentibus. ff. de iusti. & iur. vbi de ista obligatione ibidem plura dicunt Doctores, adde Ias. in l. si non fortem in §. libertus col. 3. in fin. cum tribus sequentibus ff. de conditio. indeb. adde etiam quæ de actu reciproco ¶ dicit idem Ias. in l. si pater puellæ, vbi ponit quos effectus operetur C. de inoff. testam. adde quendam alia, quæ de ista donatione dicit Ias. in l. Julianus §. qui fundum col. 5. ff. de verb. obligat. & Lupu magis diffusè in rep. Rub. de donat. inter virum, & uxorem §. 50. incipit limita secundo.

Rursus hic §. ibi cum re sua abuti solet allegari ad hoc, quod quilibet ¶ in re sua est moderator, & arbitret etiam in abutendo: limita & procedat ¶ dum modo ex tali abusu aliquis commodum capiat, Rursus vide Ias. ad port. in additione qui ponit aliam limitationem ¶ magis generalem:

Castigatio errorum Decis. Consult. 7.

Pag. 32. lin. 13. Insuper lege Insuper,
Pag. 32. lin. 16. adiecta lege si fuerit adiecta.
Pag. 32. lin. 18. prohibe lege prohibi
Pag. 33. lin. 30. considerat lege consideratur
Pag. 33. lin. 31. scilicet lege scilicet.

Pag. 33. lin. 34. scito lege scito.
Pag. 34. lin. 35. legatum lege l. legatum
Pag. 34. lin. 35. fideicommissus lege fideicommissus
Pag. 35. lin. 25. legat. lege legat.

Paraphrasis aurea ad Decis. Consult. 7.

S V M M A R I V M.

- 1 Legatum libertatis factum seruo sub conditione si Titium centum de derit, non deficit licet conditio impleri nequeat eo quod ante testamentum Titius decesserit, quoniam testator vivere putabat, & hoc extenditur ad legatum causa pia sub conditione impossibili factum quam testator possibilem esse credebat. num. 3.
- 2 Testatoris dispositio de compellendo aliquem ad venditionem domus licet conditionalis censeri possit, non vitiat dispositionem etiam si
- 3 Titius voluntatis licet esset impossibilis, quicquid sit ubi apponatur in contraditionibus.
- 4 Conditiones impossibiles appositae in contraditionibus vitiant, appositae vero in ultimis voluntatibus vitiantur.
- 5 Legatum factum ad certum effectum an possit in alium converti, & de eiusdem.
- 6 Papa potest fructus destinatos ad fabricam Ecclesie convertere in commodum filij, sed nepotis testatoris.

PRO eo quod hac decisione dicitur sub pag. 33. num. 3. lin. 22. notandum putatur plurimum facere communem Iuris conclusionem quae desumitur ex l. si peculium §. si cui & l. Stichum §. finali in versiculo Trebatius ff. de statu libero. Vbi dicitur legatum si libertatis factum seruo sub conditione si Titio centum de derit, non deficere, licet conditio impleri non possit, eo quod ante testamentum Titius decesserit, quae testator vivere putabat quod favore libertatis inquirunt scribentes, Porro si hoc libertatis favore conceditur ad legatum pia causa debet extendi sub conditione impossibili, quam testator possibilem esse credebat, sic ex Bartho. in l. proximè §. 1. ff. de His, quae in testamento de lentur, & in l. 1. ad fin. & ibi Bald. Cod. de comm. ser. mo num. 17. ac Tiraquell. de privileg. pia causa privileg. 75. ac Menoch. consil. 101. §. num. 32. voluit Paulus Duran. condition. Et mod. Impossibil. a iure prohib. cap. 7. 3. part. nu. 35.

Rursus pro eo quod dicitur pag. 35. num. 11. lin. 14. de conditione voluntaria; poteris commodè dicere, quod ubi dispositio testatoris si de compellendo aliquem ad venditionem domus, posset censeri conditionalis. adhuc tamquam ne dum difficilis, sed etiam impossibilis vitabitur, & rejicietur nec potest dici quod vitiet dispositionem ultimae voluntatis. quicquid sit ubi apponatur in contraditionibus. §. Impossibilis Instir. de Hered. instituend. l. 1. ff. de condit. insert. Ias. in l. Non exigimus §. quod dicemus num. 14. ff. si quis Caut. Et haec est differentia quae cadit inter conditiones impossibiles si appositae in contraditionibus, & eas, quae sunt in ultimis voluntatibus, nampe ut primae vitentur, secundae vitentur, ut tradit Sess. decis. Regn. Aragon. 30. de hoc fuit num. 37. & seqq.

Pro materia contentorum in ista Decisione in fine sub pag. 36. lin. 2. nu. 14. an & quando legatum si factum ad certum effectum possit in alium converti, & per quem fieri possit ista commutatio, facit alio consilia Cephal. 701. & 702. vol. 5. ubi latè discurrit, & Decidit Summum Pontificem posse fructus si destinatos ad fabricam Ecclesiae convertere in necessarium usum, & commodum filij seu nepotis testatoris, & citat textum in Clement. Quia cōtingit, post princip. de religio. dom. ac legatam municipio pecuniam si de administ. rerum ad euit. pertin. Item l. si §. de opet. publ. ac l. primam Cod. de expen. lib. 12. & in consil. 703. adducit exemplum Summi Ponti Julij Tertij, vide quoque ad ea iura notati.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1. Seio amico ff. de annu. leg. declaratur.
 2. Debitum, vel onus diminuitur, personis diminutis, quibus aliquid relinquitur.
 3. Medio d. l. declaratur, & sub num. 1. & n. 7.
 4. Casus insolitus quis dicitur.
 5. Hic res minus gratari debet quod sit possibile.

Paraphrasis Aurea ad l. Seio Amico ff. de Annu. legat.

1. Hic textus in principio allegatur ad id, quod debitum, vel onus diminuitur, diminutis personis, quibus aliquid relinquitur, seu debetur: vide ad ipsius limitationem Petrum Duen. in tractatu regularum sub regul. 177. & pro materia in reg. seq. & reg. 184.
 2. Hic idem textus in §. medico declaratur per Bart. ibi qui dum dicit casum insolitum, etiam nuncupari qui solet euenire semel in mille Annis, multos habet sequaces, & pro intelligentia articuli videas not. per Menoch. de arbit. casu 80. per totum lib. 2. vbi Bart. declarat.
 3. Rursus hic textus sic intelligitur, vt non tribuat aliquod priuilegium ex parte testantis, nec ex parte recipientis, sed prastatio est tantum ex voluntate dantis, illi medico: & cum magis frequenter annua prastentur, & ideo facilius legata videntur, quod non procedit in his, quae ex incerta liberalitate prastabantur, quia semper minus grauandus est haeres, vt sit possibile sic notat Io. Annibal. ad l. nemo potest ff. de legat. 1. num. 493. vbi similiter ex Dynodice hunc textum intelligi in annuis debitis prastationibus ex forma conventionis: vel etiam ex Bart. subdit, textum procedere in annua prastatione debita respectu vnus causae, secus in extraordinariis.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1. Tex. in l. Legatum ff. de vusu, lega. declaratur.
 2. Legatum, vel alia Testatoris dispositio certa respectu causae, personae, vel loci per Prastatorem iterari non potest.

Ad l. legatum ff. de vusu, & vusufr. legat.

1. Ab isto textu colligitur limitatio ad l. si quis ad declinandam, §. si autem Cod. de Episcop. & Cleric. Per quam dicitur, quod legatum, vel alia testatoris dispositio certa respectu causae, personae, vel loci per Episcop. vel alium Praelatum alterari non potest. Item facit hic tex. pro limitatione eorum, quae dicit Salycet. ad l. si testamentum Cod. de testam. pro materia videas, quae notauimus superius in paraphrasi ad hanc Decis.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1. Legatum ff. de administrat. rer. ad cleric. pertin. declaratur remissiuè.

Ad l. legatum ff. de Administrat. rerum ad cleric. pertin.

1. Pro materia istius textus vide Cephal. in consil. 701. vbi legatum num. 5. & seqq. faciunt notata in l. legatum ciuitati ff. de vusu, & vusufructu legat.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1. Fundum l. Pater filium ff. de leg. 3. ponderatur remissiuè.
 2. §. Iulius Agrippa eiusdem l. declaratur.
 3. Gloss. in d. §. Iulius communiter approbat, & singularis repugnat.
 4. Alienare prohibitus a testatore extra cognatum personarum potest ex testamento transferre in eum, qui aliis sibi esset ab intestato successurus; & declaratur remissiuè.
 5. proz. num. 1.
 6. §. Quindecim eiusdem l. declaratur procedere in prohibitione personali, non autem in prohibitione personali, & realium.
 7. §. Quindecim intellectus plures remissiuè.
 8. §. Quindecim plurius etiam modis declaratur remissiuè.
 9. Limitatur, & declaratur remissiuè.
 10. §. Pater d. l. Pater perpenditur remissiuè.

Ad l. Pater filium ff. de legat. 3.

1. Hunc textum in §. fundum ponderat, & examinat Angel. Aret. in consil. 73. sub num. 62.

2 Hic textus in § Iulius Agrippa declaratur per Glos. finalem, ibi: quæ com-
 3 muniter approbatur, & reputatur singularis ad hoc, quod alienare prohibuitur a
 4 testatore & extra certum genus personarum; puta extra familiam, vel descenden-
 tes, potest ex testamento transferre in eum, qui alius esset sibi ab intestato suc-
 cessur. ad quæ & pro ipsius corroboracione, addo limitatione Bernar. de Luco
 in reg. 28. remissive ad las. in l. filius §. diui in 2. lectura nu. 135. cum seq. de leg.
 3. & Alex. in consil. 55. num. 4. vol. 3.

Rursus in eo, quod dicitur prohibitum alienare extra familiam non censi
 5 prohibitum instituire extraneum, & qui non sit de familia, quando erat succe-
 ssurus ab intestato, Vide Curt. Iun. consil. 225. num. 39. vol. 3. 263. nu. 32. vol. eod.

6 Ad §. Quindecim nota, quod dispositio istius tex. procedit tantum in pro-
 hibitione personali, non autem in reali not. Laur. Tenn. in tractatu cautelarum
 7 caut. 14. n. 2. in med. vel etiam, quando prohibitio esset personalis: realis: vt ibi-
 dem tradit exempla d. Tenninus citata castela 14. vbi multos refert, & quem
 omnino videas Menoch. de arbitrar. Iudic. lib. 2. q. 54. nume. 25. vbi refert Alex.
 Castrenf. & quam plures alios, & multos tradit intellectus ad hunc textum &
 vt latius per eum vbi.

9 Insuper pro declaratione istius §. & vide Alex. in l. si in testamento num. 3.
 in fin. ff. de vulgar. & in l. si mihi, & tibi num. 2. in fine leg. 1. ibidem las. nu. 8. &
 in l. filiusfamil. §. diui in secunda lect. nu. 79. & 94. de leg. 1. & ad regulam istius
 textus adde Benefac. qui allegat optimum textum, & sing. in simili in l. 1.
 in principio col. 15. ff. de officio eius, vid. Et pro limitatione & intellectu istius
 §. Bartol. in l. peto 71 §. fratre num. 2. vers. Venio ad quartum ff. de legat. 2.

10 In quantum vult, quod prohibitus alienare, non prohibetur alienare parre,
 quam redemit; limita, vt per las. in d. l. si in testamento num. 3. in fin. & per
 Decium consil. 88. Pro tenui facultate num. 5. & pro declaratione istius textus
 vide Curt. in suo tractatu feudo 2. parte q. 4. & faciunt dicta per Alex. consil.
 55. num. 11. vol. 3.

11 Ad §. Pater, qui in meo codice est, sub verbo Mater, sub ista, l. Pater filium
 ibi Nil de fide commissio Proponi, faciente notata per Io. Ant. Rubicum ad l.
 Gallus §. Quidam recte. ff. de lib. & posthum. sub num. 69 vbi plura in ista ma-
 teria proponit, & aliorum scribentium opiniones circa intellectum recenset.

S V M M A R I V M

<p>1 C. Nos quidem de testam. penditur, & sub
 num. 1.
 2 Legatum factum pro construendo monaste-
 rio in loco particulari designato non effi-
 tur caducum vbi per impossibilitatem il-
 lud constructum minime queat, sed alibi con-
 struitur.</p> | <p>3 Impossibilitatis vbi datur construendi mona-
 sterium in loco designato a testatore potest
 Episcopus alium locum eligere etiam si tes-
 tator dixisset eligendum esse talem locum,
 & non alium.
 4 Conditiones impossibiles de iure reijciuntur.</p> |
|---|---|

Ad cap. Nos quidem extra de testamen.

- 1 Verba istius textus & quæ conferunt ad istam Decis. sunt hæc. Quod si in-
 tra prædictum tempus, siue in loco, quo constitutum fuerat, seu si ibi
 potest; Et alibi placet ordinare, tecum implere neglexerit; tunc per te adifi-
 cetur, & omnia per te loco ipsi sine diminutione assignentur. Ex quibus habes
 quod data impossibilitate construendi monasterium in loco designato non
 2 propterea caducum remanet, legatum & sed alibi debet constructi, Quia quæ
 pia mens fuit testantis, omnimodo adimpleri debet.
 3 Allegatur insuper hic textus, ad id, quod vbi datur impossibilitas construē-
 di monasterium in loco, quem designauit testator. Possit Episcopus alium lo-
 cum eligere. Tu dic idem etiam quod Testator dixisset, eligendum esse talem
 4 locum, & non alium; quia conditiones impossibiles de iure reijciuntur, vt la-
 te dictum fuit in ista Decis. & in paraphrasi ad materiam.

Pro eo, quod hic textus dicitur convenire cum l. Nulli. Cod. de Episcop. & Cleric. Vide per me notata ad eum textum.

S V M M A R I V M.

1. Tex. in l. Sunt personæ ff. de religioſ. declaratur remiſſiue.

Ad l. sunt personæ ff. de religioſ. & sumpt. fun.

1. **A**D intelligentiam istius textus ibi. Nam propter publicam. & c. v. de Marſil. ſiſgul. 199. Vbi limitat hunc textu, pro quo vide Socini Jun. in l. 1. nu. 184. ff. de nou. oper. nunciat. Vide eundem Socini in conſil. 189. n. 110. vol. 2. vbi plura dicit.

S V M M A R I V M.

1. L. Pecuniam ff. de operib. pub. inducitur.

2. Episcopopus poteſt legatum relictum ad conſtruendam Eccleſiam cōuertere ad reſciendas alias Eccleſias: Intellige tamen prout in uum. 3.

Ad l. pecuniam quæ eſt ſin. ff. de operib. publ.

1. **B**ONA eſt inductio ꝛ quæ facit Bart. hic quod Episcopopus poſſit legatum relictum ad conſtruendam Eccleſiam, ꝛ cōuertere ad reſciendas alias Eccleſias, ſed iſtud intellige, dummodo plures adſint aliz ꝛ Eccleſiaz, & aliunde non poſſint haberi pecuniz ad eas reſciendas.

S V M M A R I V M.

1. Inſcriptiones lucrativorum damnantur quales tamen ſint. vide uum. 5.

Ad Can. Tributum, in c. Quamvis 23. q. 8.

1. **D**AMNANTUR per hunc textum lucrativorum inſcriptiones ꝛ dignis de cauſis ſed quæ & quales ſint ꝛ vide gloſ. ad hunc textum, cum quo congruit lex ſancimus la. 2. Cod. de Episc. & Clericis.

Errores Decis. Conf. 8. emendantur, v. infra.

Pag. 39. lin. 25. ſeruit. lege Senatorem.

Pag. 40. lin. 22. & 23. nequeat lege valgat.

Pag. 4. lin. 25. ſit lege 60.

Pag. 4. lin. 9. reſcind. lege reuocandis.

S V M M A R I V M.

1. Monachus quicquid acquirit, monaſterio acquirit. Amplia num. 2. & cui monaſterio applicetur hæreditasnum. 3.

4. Monacho nolente adire hæreditatem ſibi delatam Abbas cum conſenſu Capituli poteſt adire.

5. Quid iuris ſit ſi monachus ſit licentiatuſ, ita quod poſſit ſtare extra monaſterium, & quid ſi fuerit ex paſſuſ.

6. Et quid ſi monaſterium negauerit monacho, & recuſa agere recipere expulſum volentem redire.

7. Quid ſi monachus aliam ſit ingreſſuſ religionē.

8. An procedat diſpoſitio in Canonicum, vel alio beneficiato.

9. Riminaliſun. in conſ. 347. num. 28. vol. 3. conſuſat.

10. Monaſterium an comprehendatur in ſubſtitutione facta ſi ſine liberis deceſſerit.

11. Monaſterium ſucceſſionis eapax an excludat vocatoſ per fideiſcommiſſum quamvis dictam fuerit ſi deceſſerit ſine filiis maſcu-

lis legitimis, & naturalibus. num. 17.

12. Hæc quaſtio eſt valde dubia, & pro Ecceſia eſſet iudicandum vide uum. 16.

13. Filij legitiſi, & naturales dupliciter conſiderantur.

14. Legitimi quando veniant ſub nomine filiorum legitimorum, & naturalium ex legitimo matrimonio natorum.

15. A quoquo inter monaſterium, & filioſ ex proprio ſemine procreantur quando procedat.

16. Monaſterium ratione adæquationis quæ extitit inter ipſum, & filium facit ceſſare ſubſtitutionem, ſicut verſus filiū, & eodem iure vti debet.

17. Filius ciuiliſ quando continetur ſub nomine filij.

18. Auth. Niſi rogati C. ad Trebel. ꝛ ſeder hoc auth. de Sanct. Episc. & c. In præſentia de probatio declaratur.

19. Vaſco. de ſucceſſio. treſtitio. declaratur.

20. Riminaliſun. perpendatur.

34 Monasterium quando non excludat squinas
libertatis.

35 Monasterium quando nō habeatur loco filij.

36 Monasterium succedens filio modo quo supra.

37 Monasterium succedens filio modo quo supra.

38 Monasterium succedens filio modo quo supra.

39 Monasterium succedens filio modo quo supra.

40 Monasterium succedens filio modo quo supra.

41 Monasterium succedens filio modo quo supra.

42 Mala fides defuncti nocet heredi num. 37.

43 Obid heres præscribere non potest, licet in

choare præscriptionem in persona sua n. 39.

44 Ius canonicum in materia peccati sequendum

est.

45 Mala fides nedum impedit dominij transla-

tionem in hærede, sed etiam fructuum per-

ceptionem.

Paraphrasis Aurea ad materiam Decis. Consult. 8.

IN casu isto doctē consuluerat ante me Præstantissimus vir D. Io. Baptista Trotus, qui nunc merito sedet in Excellentissimo Senatu Mediolani, & Senatoris munus peregre fuisse, & post me Dominus Guido Antonius Rubellinus I.C. Acquensis, & inde D. Carolus Bardiellonus I.C. Mantuanus, ut in libro primo inorum consiliorum continetur sub num. 56. & 57.

1 Pro eo, quod dicitur pag. 37. lin. 1. qu. 1. Monachum ꝑ acquirere monasterio quicquid acquirit, Adde cap. cum olim il. 2. de Privileg. & notata in Auth. In-

gressi Cod. de Sacros. Eccles. cui autem monasterio ꝑ sint applicanda bona, quæ monacho sunt delata vide Ferrerum in consil. 150. In Præmissa causa nu. 4. li. 1.

2 extende quoad omnia iura competentia ꝑ monacho, tam scilicet Re, quam spe can. Si qua mulier 19. q. vt. sic post Curt. lun. rebussil. 48. & Alex. in l. 1. §. perferuum num. 12. ff. de acquir. possess. & Cylin l. Deo Nobis. Cod. de Episc. & Cler notat Riminald. in consil. 341. Anno superiorum num. 26. & seq. lib. 3. vbi dicit, ꝑ

3 si monacho ꝑ delata est hereditas, quam nolit adire, poterit Abbas cum consensu capituli, etiam nolente monacho. Et sine consensu suo adire. Vide Marant. ad l. is potest num. 12. ff. de Acquir. vel amittit. heredit. vide quæ dixi in Decis. mea Consult. cuius caput est. Legavit honesta matrona, lib. 3.

4 Quid autem iuris sit, vbi fuerit licentia ꝑ monachus, ita quod possit stare extra monasterium, an illi monasterio acquiratur. Et quid si monachus fuerit expulsus. Vide notata per eundem Riminaldum d. consil. 341. num. 28. & infra.

5 Vbi concludit nihil acquiri monasterio. Idem etiam dicit si monasterium negauerit alimentum ꝑ monacho, & illum expulsum volentem redire, sub bona disciplina, & intra terminos regulæ sustipete recusauerit.

6 Quid autem si monachus ꝑ aliam religionem ingrediat, vide notata in canstatutum. 18. q. 1. vbi notatur conclusio cum distinctione sed an habeat locum

7 dispositio, vbi quis sit Canonicus ꝑ vel alio modo beneficiatus disputat Riminald. loco citato. Vbi tenet quod non. & facit differentiam in hoc ab eo monacho, qui sit Episcopus, vel Cardinalis, pro qua materia adendus est Nauarrus in consil. 14. Quidam Archiepiscopus. De Regularibus lib. 3. & consil. 14. Religiosus vult, De voto, & voti redempti. lib. eod. vbi ponit questionē an talis religiosus acquirat monasterio cui prius erat addictus an Ecclesie cui præerat, & quid respectu æris alieni per eum contracti, quicquid tamen sit opinionem

8 Riminaldi non esse satis tutam reor. huiusque censeo, argumenta, quæ facit pro meo iudicio minus concludenter, quia qualitas iurisdictionis non operatur eum, quem proponit, effectum.

9 Plura alia pro materia videas notata per me in Auth. Ingressi Cod. de Sac. Sanct. Eccles. sub decisione sequenti.

10 Ad id quod pag. 37. lin. 15. dicitur monasterium ꝑ comprehendere in substitutione facta si sine liberis decesserit. Vide quæ serio dixi pro M. Reuerendo Collegio Sancti Marci Civitatis Novariæ, clericorum Regulatum Sancti Pauli De-

colati cuius tenor sequitur ut infra.

Testator V. Io. Inceus de sylva. Instituit sibi heredibus filijs suis naturalibus, uterius de bonis suis disponendo cavi in hæc verba. Et casu, quo testator

rem decedere contingat nullis relictis filijs masculis legitimis, & naturalibus, vel etiam omnes ipsi filij masculi legitimi, & naturales decederent in pupilla-

ri ætate, vel aliis quandocunque sine filijs legitimis, & naturalibus, nec æ, eo casu, & seu dictis casibus. Instituit, & seu substituit, ore suo proprio non pando filias feminas legitimas, & naturales ipsius testatoris heredes suas, & seu dictorum filiorum suorum æquis portionibus &c. quas adiuvicem substituit vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum.

Accidit autem, quod filius institutus religionem congregationis M. Reuerendorum Clericorum Regularium Sancti Pauli Decolorati ingressus est, factum per eum testamento in quo heredem fecit Collegium dictæ Congregationis. Cuius rati Notarij ibidemque professionem tenuit. Modò autem quæritur, an quod Collegium prædictum excludat vocatos per substitutionem ab eodem primo Testatore factam.

11 Arduum quidem, fac profunda nanis est questio præsens, ob scripturam tam antiquorum quam recentium diversas imò contrarias opiniones: vt exordiat cum Ias. in consil. 221. num. 1. vol. 2. in tantum, quod Appollitator ad Bartol. in consil. 1. Parmensis quidam lib. 1. Dixerit consultationem præsentis articuli dubiam videri cum pro veraque parte sint auctoritates Iuris Civilis, & Canonici, in tantum quod Alba requisitis pro opinione, quæ faveret monasterio affirmaverit illi non assentire, licet magis sit communis opinio pro monasterio, vt meminisse penes eum in consil. 702. vbi subdit, quod ea opinio videtur sibi dura, & repugnans menti testatoris: quorum omnium dicta perpendendo, in posita facti specie crederem tutam esse in conscientia eum iudicem qui prout clauetur pro monasterio ad exclusionem substituti, vel præcipue ex ea consideratione, quod testator condicionalem substitutionem, fecerit filijs institutis deficientibus sine filijs legitimis, & naturalibus, non adiecta clausula quod ex suo corpore sint procreati, vt potest quia per istam adiectionem consideraverit filios procreandos ex semine instituti, non autem ex iuris interpretatione, seu ex ea fictione, per quam ars imitatur naturam.

12 Quo casu dupliciter solet considerari filios legitimis, & naturales: Primo modo, vt verè naturaliter, quales sunt nati, & procreati ex semine Patris, secundo naturaliter improprie quales sunt ij, quos filios lex fingit, & appellat, ita vt isto casu monasterium comprehendat etiam testatoris dispositio, vt potest quia non sit dubium, quin eadem inueniet interpretationem à lege, & à Canone dicente monasterium loco filij haberi eo modo, quo subtiliter dixit Laderchius.

13 Imola in consil. 24. ferè per totum legitimatos filios f. venire sub nomine filiorum legitimorum, & naturalium ex legitimo matrimonio natorum, non ex eo, quod verè, & proprie naturaliter id ita sit, sed per rationem adæquationis, quod, & ego alijs coram Excellentissimo Senatu Montisferrati. Pro D. Michaelis Antonio Scoto Albeni contra D. Magdalenam Saccam obtinui anno 1607. 29.

14 Nouembris; & quam proinde adæquationem inter monasterium, & filios ex proprio semine procreatos inquit doctores procedere, & ideo dato quod monasterium verè, & proprie non sit filius; attamen certum est per omnia filio adæquari, in tantum quod si non vt talis proprie, saltem vt quia in omnibus exæquatur eodem iure vt debet, & consequenter ita faciet cessare substitutionem sicut verè filius sic tradit Laderch. Imol. d. consil. 24. num. 17. vbi subdit hanc rationem adeo efficacem censeri, vt omnino imputandum sit testatori, qui cum fecit factam exæquationem inter hos filios, non arceat expressè illos à successione, si nolit illius esse capaces.

Ex quibus commodò cadit illatio, quod data propositione, nominatione factam de filijs legitimis, & naturalibus aliquando stare verè, & proprie, & non nunquam improprie, & civiliter; consequens erit, vt dispositio, quæ non poterit verificari in proprio, & vero casu, locum habeat in improprio favore filiorum, & monasterij, cuius intuitu sub nomine filij continetur civilis filius, vt post Canonistas in cap. In presentia extra de probat. vbi late tractatur hæc materia scribit Alex. in consil. 121. Visto themate num. 1. vol. 2.

17 Vel saltem negari non poterit, quin ista questio sit valde dubia, quo casu etiam

etiam pro Ecclesia esset iudicandum; ut Appostillator dixit ad Bartol. in citato consil. 1. per l. font. personæ ff. de religiof. & sumpt. fun. præsertim quia dicitur esse in absoluta facultate iudicis inclinare potius in hanc, quam in alteram partem; ut in proposito dicit Beltrand. consil. 161. Aliæ occupationes, num. 4. vol. 2. parte priori.

Cui sententiæ non medioeriter faueret, si monasterium reperiretur in possessionem bonorum; prout in casu nostro; in quo fauor in quam ille legalis, militat, qui stat pro possessione.

- 18 Ego autem in tanto conflictu crediderim, Monasterium ¶ excludere substitutum in casu, in quo testator prouiderit hæredibus descendentibus sine filiis legitimis, & naturalibus, per superius adductas consideraciones, scilicet ubi videris progrediendo, testator dixerit ex suo corpore descendentibus, ut potest quia per geminationes factas testator habnerit intentionem ad filios non cuius litter, sed naturaliter procreandos, quod tamen dictum sit salua semper decisione Sacrosanctæ Matris Ecclesiæ, cui quascumque operationes, & actiones meas submitto, cuius sententiæ reperio fuisse infinitos penè Doctores videlicet Cardin. Mantica de coniectur. ultim. volunt. lib. 11. tit. 7. num. 20. verfic. Verum ego considero Peregr. de fideicom. artic. 28. num. 70. dum inquit, quod iura dispo-
- 19 sponencia ut Auth. nisi Rogati ¶ Cod. Ad Trebell. §. Sed, & hoc auth. de Sanct. Episcop. & cap. In præsentia extra de probatio, tunc demum procedunt cum vel expressè, vel in quandam necessariam consequentiam exprefforum prohibuerit testator Monasterium in bonis succedere, & sunt in proposito Decisiones
- 20 nes Senatus Pedemontani ¶ referente Ozafo decis. 126. Consilij Neapolitani, ut attestatur Franc. decis. 29. Item, & Rotæ Florentinæ, & Iudicum Papie ut refert Borgninus Cautaleianus decis. 1. num. 32. lib. 3. ubi opinionibus hinc inde relatis cum ingenti numero scripturarum in dispositione facta per testatorem sub ijs verbis sine filiis suis legitimis, & naturalibus ex se, aut ex suo corpore, vel ex vero, & legitimo matrimonio natis, affirmat fuisse resolutum de anno 1581. contra Monasterium Sanctæ Mariæ de Canena noua; Et re vera si diligenter attendantur auctoritates doctorum, qui volunt sub expressione filiorum legitimorum, & naturalium excludi Monasterium utique quid aliud addunt ad coniecturandum exclusionem Monasterij, utputa si dictum fuerit de masculis ex vero matrimonio natis, vel ex corpore instituti procreatis, vel descendentibus ex linea, vel qualibet alia conditione, & clausula quæ sine exclusione Monasterij adimpleri non valeat, ut plures relati ex Borgnino loco citato scripserunt quare in casu quo scripsit Grat. cõf. 111. Casus talis est li. 2. dispositio erat ubi decederet filij sine filiis legitimis, & naturalibus masculis, vel femellis licet contrarium teneat Mar. Anguis. consil. 63. Visis dubitationibus, num. 10. cum quo videntur concordare notata per Decianum consil. 82. Mirum profecto num. 10. & seqq. volum. 4. ubi consuluit in casu, in quo testator cogitauerat de linea conseruanda, & proinde in consil. 41. Magnificus Dominus Marianus num. 31. vol. 1. dixit ad excludendum Monasterium bonum esse, quod per testatorem sic exprimitur videlicet ita quod Monasterium excludatur, nec habeatur loco filij, quod ego putarem procedere ad euitandum fundamentum, quod faciunt scribentes contra substitutum videlicet quod licet ex verbis appareat testatorem non cogitasse nisi de veris filiis naturalibus, & masculis tamen lex supplet eius cogitationem, & præsumit, quod si cogitauit testator filium, vel institutum ingressurum fore Monasterium eodem modo voluisset substitutum excludere, ut considerat Alex. in dicto Magistrali suo consil. 221. quem sequitur Mar. Anguisola in recitato consil. 63. num. 12. in quo proposito pulchre facit consil. Baldi 96. testamentum Paciarelli lib. 1. & in ista facili specie relata per Decianum d. consil. 31. extrat consil. Berol. 114. cum super prima vol. 2. ubi perpendit ad exclusionem Monasterij, quod testator cogitauerit de conseruanda linea, seu agnatione, quod in casu nostro minime dici potest cum D. Marcus Antoninus de Sylua frater testatoris non fuerit vocatus nisi post mortem

tem

tem filiarum sine filijs.

21 Similiter Vafq. §. de success. creatio. §. 1. limit. 7. num. 167. loquitur de substitutione facta instituto decedenti sine libetis ex suo corpore natis, prout supra diximus.

22 Nec præmissis videtur aduersari Consilium Riminald. §. Junior. 160. In occurrenti casu vol. 3. ubi visus est consuluiffe in casu factæ substitutionis si decederet institutus sine filijs legitimis, & naturalibus quia Respondetur quod ibi licet prima facti species sic se habeat artamen num. 60. semetipsam explicat. & addit alias coniecturas masculinitatis scilicet repetitionis factæ incapacitatis monasterij, vel ex eo, quod non sit capax bonorum, vel etiam ex eo, quod intra annum probationis procurauerit ingressum facere professionem; ultra quod etiam non respondet fundamentis quæ in contrarium adducuntur.

Sola tamen in casu nostro remanet cogitatio, quod ubi filie testatoris quæ dicuntur substitutz filijs, superstitres extarent de tempore mortis eius, qui Religionem ingressus est possent iure prætereire ad eorum fauorem, & exclusionem Monasterij purificari casum substitutionis, vtpat quia naturalis ratio suadeat monasterium eas non excludere l. scripto ff. vend. lib. l. filium ff. de lib. & posth. l. finali §. penult. Cod. de impon. lucrat. descrip. lib. 30. Bald. d. cons. 196. Alex. in citato consil. 215. num. 4. vol. 2. ubi dicit, quod isto casu monasterium non habet loco filij, & quod non reperit aliquem ex scribentibus huic opinioni resistere, & ita re vera inuenio communiter hanc sententiam recipi, tanta enim præsumptio est dilectionis, quæ cadit in liberos, vt omnem aliam contrariam rejiciat.

Quare bonum erit, & laudabile dicte Congregationi, ubi ad alienationem bonorum voluerit deueneri §. vt non excedat valorem legitimæ, & trebellianicæ ad mentem Baldi in d. consil. 196. hoc enim quocumque iure erit huic collegio permiffum Auth. res quæ Cod. communia de legat. l. Marcellus §. res quæ ad Trebell. Pro reliquo non erit incongruum, quod expensæ euentus substitutionis, & isto interim quibuscumque bonis fruetur iuxta notata in l. Statius florus §. Cornelio Felici ff. de iur. fisci, quare si præcederent filie substitutione clerico regulari, nulli dubium quin fieret caduca substitutio ad notat. ex Peregrino de fideicommissis artic. 28. num. 83. & ita censeo saluo &c.

26 Ad id quod pag. 38. lin. 29. dicitur quod viuentis nulla est hereditas facit l. i. ff. de heredit. vel actio. vendi. & l. 2. §. Interdum. ff. de vulgari. & pupill.

27 nec ad eam §. datur actio saltem re, vt notat Ceph. in consil. 516. successio bonorum num. 66. vol. 4. per l. Neminem, & l. qui superstitis ff. de Acquir. heredit.

Pro ista materia statuti circa bona ingreditum monasterium distinctione facit Ceph. loco citato inter bona ingredientia, §. & bona ingressorum, vt ibi num. 60. Hoc tamen statutum Mediolani præueniendo loquitur, vt in ipsa Decisione determinatur.

29 Sub pag. 42. lin. 3. dicitur, quod mala fides §. defuncti nocet heredi. Hoc Consilium probat etiam Craueta in consil. 146. lib. 1. quod esse validissimum ait Riminaldus Junior in consil. 248. Summa dubiorum num. 36. Vbi ex Rom. in consil. 302. ante fin. Abbate, & Calcaneo ac Curt. Jun. in locis per eum allegatis inquit, quod hoc idem Hæres præscribere non potest, licet velit inchoare præscriptionem ex persona sua. In quam rem faciunt ea quæ scripsi alias pro Domino Io. Baptista Annoño Secretario Excellentissimi Senatui Mediolani viro prudentissimo.

32 Rursus conclusionem hanc, quod mala fides §. defuncti nocet hereditibus §. dicit idem Rimin. Esse magis communem secundum ius Canonicum, quod in hac materia peccati debet obseruari, ex not. in cap. Possessor. de regul. iur. in 6. & in l. Præiudicia Cod. de Sacrosanct. Eccles. vt patet apud eundem Rim.

33 consil. 333. Magnifica Domina num. 35. vol. 3. ubi dicit malam fidem nedum impedire dominij translationem in hæredes, sed & fructuum perceptionem, quos siue extantes siue consumptos restituere cœtur, tam scilicet naturales, quàm industriales, vt ibi nu. 36.

- 1 Monachus testari nequit, si iuxta sub num. 7. & declarari remissive sub num. 8.
 2 Sed antequam ingrediatur religionem quomodo disponere possit de rebus suis vid. 1.
 3 Monachus antequam conlrat professionem quomodo disponere poterit.
 4 Monachus cum potest declarare testamentum
- ad eo factum.
 5 Declarans nil de nouo facit, nec disponit, sed declarat dispositum.
 6 Ingressus religionem, si promoueat ad Episcopatum, cuiusnam erunt bona.
 7 Ecclesia quando in ludo succedat.

In Auth. Ingressi Cod. de Sacrosanct. Eccles.

1 **D**um inquit hic textus, quod monachus testamentum nullo modo facere potest. Vide Iaf. hic, & Andr. Barbat. in cap. cum officiis, col. penult. de testam. Durant. de arte testandi, tit. 1. caus. 4. sed antequam ingrediatur religionem testamentum quomodo possit disponere de bonis suis. Vide eundem Durant. tit. 3. caut. prima.

2 In hoc proposito dicas, quod si ingressus religionem prius professionem emittat de rebus suis aliter quam per ultimam voluntatem voluerit disponere iuxta sacrum Concilium Tridentinum in cap. Nulla quoque renunciatio cap. 16. sess. 25. sub tit. de regulat. et monachis infra sub Decis. Consult. 22. pro qua materia vide quae ibidem in paraphrasi ad lura diximus.

3 An autem Monachus testamentum possit declarare testamentum ab eo factum dixi quod sic dummodo cadat declaratio circa dubia quia qui declarat, nihil de nouo facit, nec de nouo disponit, sed datam, & dispositum declarat, Haereditas patris, si quid post h. de testam.

4 Ad hunc textum, & eius materiam. Adde Marsil. sing. 129. Marian. Socin. in consil. 62. Socin. in consil. 61. col. 3. in 4. dub. Vide Alex. in consil. 139. vol. 1. Socin. in l. illent. regul. 180. Quid autem si religionem ingressus promoueat ut ad Episcopatum, cuiusnam debeant esse bona, ultra superius notata in paraphrasi ad materiam vide Barbat. consil. 19. 2. dub. vol. 3. Paris. consil. 22. vol. 3.

5 Vbi tamen monachus obtinuerit a summo Pontifice licentiam testandi limitatur hic text. ut per Durant. d. caut. 4. lib. 1.

6 Plura alia ponit ad intellectum istius textus Bernardinus Alphani in suis collectionibus sub num. 40. ad quae rectorem remiserimus, sicuti, & ad concordantiam Antonij Colomber. fol. 6. qui plures allegat auctoritates seruantes ad interpretationem istius textus.

7 Dum Cyn. hoc loco tenet, quod Ecclesia non succedit in testando, declaratur per Marcabrun. in consil. 23. Questio ardua est. num. 160.

S V M M A R I V M.

- 1 L. Deo abbas C. de Episc. & Cleri. declaratur remissive.
 2 Monachus retinet ius succedendi, & ius suuatis.
 3 Dum d. dicit quod pactum de lucranda dote sub mortis conditione extenditur etiam ad casum ingressus monasterij declaratur remissive.

Ad l. De nobis Cod. de Episc. & Cleric.

1 **A**ntonius Colomberius in suis concordantijs allegat ad hunc textum Baldum in consil. 170. Ad eundem ius lib. 1. 22. lib. 3. 487. lib. 5. & 231. lib. 2. Pannorm. consil. 27. lib. 2. consil. 2. lib. 1. & 79. lib. 2. ac Oldrad. consil. 174.

2 Quod monachus retineat ius succedendi, & ius suuatis, notat Bernardinus Alphani in suis reportatis num. 252. ubi plura allegat, quibus adde Rimpun. in consil. 24. lib. 3. Vbi multa dicit in proposito.

3 In quantum dicit hic textus, quod pactum de lucranda dote sub mortis conditione extenditur etiam ad casum ingressus monasterij, vide concordantes per Iaf. in l. Gallus, §. Et quid si tantum num. 27. ff. de lib. & posth. & ad istam regulam, vide hanc Rol. a Valla de loto. dotis c. 25.

S V M M A R I V M.

- 1 Monasterium habetur loco filij ad excludendum substitutum datum alicui si sine liberis decesserit.
- 2 Procedit etiam si dictum sit si decesserit sine liberis ex suo corpore descendentibus.
- 3 Substitutus quibus remedijs monasterio præferatur, remissus.
- 4 Et an coniectura paterni affectus sufficiat ad excludendum monasterium.
- 5 Tex. in §. sed & hoc præfenti in auth. de Sanctis Episc. vers. hoc autem declaratur remissus, & sub num. 8.
- 6 Ingressus monasterium minorum an dicatur decedere sine liberis.
- 7 Allegatus tex. procedit etiam in clericis secularibus.

Ad §. Sed & hoc præfenti. Auth. de Sanctis Episc. Episcop.

- H**ic textus in ea parte, in qua dicitur, quod Monasterium ꝑ habetur loco filij ad excludendum substitutum datum alicui si sine liberis decesserit, congruit cum Auth. Nisi Rogatus Cod. ad Treb. & ideo dicas stare consil.
- 2 Bart. primi lib. 1. per quem ampliatur notabiliter hæc regula, vt procedat et si dictum sit si decesserit sine liberis ex suo corpore descendentibus sequitur Ias. licet de Bartol. non faciat mentionem in Auth. si qua mulier nu. 18. in fine Cod. de Sacrosan. Eccles. & ibi remissus ponit, quid si testator dixerit sine liberis ex suo corpore natis, & volo intelligi de filiis non autem de filiis Iuris interpretatione, & limitat etiam hanc regulam, vide etiam notabiliter ad huc textum Durand. de art. test. caut. 18. tit. 5. vbi ponit remedia, quibus substitutus ꝑ monasterio præferatur, quæ nota ad limitationem huius regulæ, & ibi etiam ponit an coniectura paterni affectus ꝑ sufficiat ad excludendum monasterium, & ad materiam tam istius tex. quam illius vnde desumptus est, vide Dec. post alios in cap. In præsentia, extra de probationibus.

Sub ratione istius textus nonnulla ponit, & scribit Curtius Iunior conf. 187. volum. 3. sub num. 30. & 34. & in consil. 193. per tot. volum. eod. Socin. in l. 1. ff. de vulgar. & pupillar. substitutione. & de materia istius §. diffusius per eundem Cur. Iun. consil. 197. per tot. vol. 3.

- 5 Ibi in versiculo Hoc autem ꝑ perpenditur ista dispositio, & declaratur per Curt. Iuniorem consil. 193. volum. 3. sub num. 33. & pro declaratione istius tex. plurimum conferunt notata per Ludovic. Syluest. consil. 751. sub num. 5. volum. 4. inter consil. Riminald. & Jacob. Cagnatinum consil. 752. num. 9. & 13. inter dicta consil. Riminald. volum. 4. & pro declaratione istius videnda sunt notata, & tradita per Ias. in consil. 43. Videretur prima consideratione num. 24. volum. 3. & pro materia istius textus an scilicet falcidia detrahatur per locum pium institutum alteri loco pio videas notata per Io. de Monte Sperello in consil. 105. per totum volum. 1.

Ad declarationem eorum, quæ traduntur per hunc textum, faciunt quæ notanter scripsit Io. de Monte Sperello in consil. 125. per totum volum. 1. vbi tractatur materia an ingrediens monasterium minorum dicatur decedere sine liberis.

- 7 Quod hic textus ꝑ locum habear etiam in clericis secularibus, cum disunctim loquatur, & dicat monasterium ingrediantur, aut Clerici fiant ita vt alterum sufficit verificari l. vbi autem non apparet §. Qui illud ff. de verborum obligat. voluit Purpuratus in consil. 17. locutus sum num. 21. volum. 1.
- 8 Insuper ad materiam, ꝑ & intelligentiam istius textus Vide latè tradita per Ozascum. decis. Pedem. 126. per totum.

S V M M A R I V M.

- 1 Fraus sit legi per eum, qui saluis verbis legis venit contra mentem illius.
- 2 Fraus legi sit pluribus modis remissus.

Ad l. contra legem ff. de legib.

- 1 **P**ro eo quod dicit hic textus fraudem ꝑ fieri legi per eum qui saluis verbis legis, venit contra mentem illius, norandum est pluribus modis fieri fraudem legit quos vide penes Jacob. de S. Georgio in tractatu de Roidis, col. 2. eundem principio sequens, n. 11. quod et nota pro materia l. Fraus, quæ est sequens ff. eo.

S V M M A R I V M.

- 1 l. Fraus ff. de legib. remissus declaratur.

Ad l. Fraus, ff. de legib.

- 1 **P**RO materia istius legis † vide notata superius a d l. contra legem ff. cod. vbi remissive dicitur quomodo fiat fraus.

S V M M A R I V M.

- 1 Hæreditas ex testamento delata dicitur legitima.
Dec lar. sub num. 1.

Ad l. lege obvenire ff. de verbor. significat.

- 1 **D**VM vult hic textus Hæreditatem † ex testamento delatam dici legitimam.
2 Videas pro declaratione † l. as. in l. vnica col. 2. & ibidem Dec Cod. Quando non pet. part.

S V M M A R I V M.

- 1 Tex. in l. Pater Instrumento ff. de suis, & legit. inducitur ad id, quod legis proprium est vocare aliquos ad successionem, & aliquos prohibere.

Ad l. Pater Instrumento ff. de suis, & legit.

- 1 **I**NDUCITUR hic textus ad id, quod legis proprium est aliquos vocare ad successionem, & aliquos prohibere, quasi inferitur quod ex testamento hæreditas sit legitima successio: Pro qua re vide notata per me ad l. lege obvenire ff. de verbor. signif.

S V M M A R I V M.

- 1 Confirmationis locus debet esse in iurisdictione relegendis.
- 2 Acquirantur locus extra territorium, & positus in territorio, sed exemptus vide n. 47. & 54.
- 3 Testamentum si factum sit in monasterio, quod dicitur exemptum à iurisdictione laicali sine ceteris solemnitatibus requisitis à statu to, an sustineatur, & nu. seqq. ac n. 18. & 46.
- 6 Agitur de validitate Statutorum Mediolani, cap. 319. & c. 341. ac cap. 333. num. 5. & 6. & num. 45.
- 7 Statutum prohibens Notario non matriculato officium notariatum exercere comprehendit etiam forenses.
- 8 Notarius Apostolicus, & Imperiali auctor. creatus ubique potest recipere Instrumenta, & quæ requirantur num. 9. eum seqq. & num. 16.
- 10 Qui dicit probare debet.
- 11 Facta non præsumuntur nisi probentur.
- 12 Qualitas notariatus est probanda.
- 13 Litteræ legalitatis quare introductæ.
- 14 Statutum loci requirens in aliquo actu aliquam solemnitatem non attenditur in actu sito extra territorium.
- 15 Statutum requirens aliquas solemnitates in testamentis non ligat personas Ecclesiasticas.
- 16 Nec comprehendit locum Ecclesiasticum.
- 17 Argumentum de persona ad locum admittitur in iure.
- 18 Statutum Mediolani c. 319. comprehendit et forenses, vide nu. 45.
- 19 Lex, vel statutum generaliter loquens, generaliter debet intelligi, & sub num. 36.
- 20 Actus recipit solemnitate à lege loci, in quo sit, præsertim quando p. statutum non simpliciter inhabilitatur persona, sed ita demum nisi servata sit certa forma, vel solemnitas, quia tunc statum vel lex ligat forenses, ad eam solemnitatem vide num. 62.
- 21 Statutum quando liget forenses, etiam in materia contractus.
- 22 Si quis verba ad omnes pertinent.
- 23 De favore publico ubi tractatur tunc verba quæ veniunt restringenda ad personas habiles omnes includunt.
- 24 Notarius à superiore creatus potest in solo alieno impune conficere instrumentum ibidem penduntur considerationes Crauetz in consil. 918. c. plurib. n. seqq.
- 25 Vbi vnum disponitur alterum præsupponendo, non procedit dispositio, nisi prius verificetur præsuppositum.
- 26 Notarius non potest conficere instrumentum extra iurisdictionem illius, à quo fuit creatus.
- 28 Nec etiam de partium consensu.
- 29 Legitimatio facta alibi quàm in locis ubi bona sua sunt an sustineatur.
- 30 Argumentum non trahitur ex diversis.
- 31 Crauetz in d. consil. 918. sub num. 3. declaratur & sub num. 3. 4. reprobatur.
- 32 Socin in consil. 239. vol. 1. declaratur.
- 34 Forensis ratione delicti sit subditus, & tortor forum.
- 35 Inclusio vnius, est alterius exclusio.
- 37 Vbi est eadem ratio, idem est iudicium.
- 38 Monasterium dicitur esse in territorio Principis secularis, & ob id ibidem gesta iuxta labcos seculari dispositioni subiaceant.
- 39 Ecclesia non habet territorium nisi ratione tantum clericorum, & num. 51.
- 40 In l. as. cessant coniecturales præsumptiones.
- 41 Statutum Mediolani cap. 319. in ver. non valent declaratur.

- 42 Accessorium corrui principali destructo,
 43 Nullum quod est nihil operatur,
 47 Monasterium onera secularia non subie.
 48 Delinquens non extrahitur ab actibus sacris
 nec à Monasterio.
 49 Index secularis an procedat contra laicos ob
 delictum patratum in monasterio.
 51 Gloss. in Auth. Item nulla communitas C. de
 Episcop. & cleric. declaratur.
 52 Arg. Ab equiparatis, quando procedat.
 53 Paria non sunt locum esse extra territorium
 & esse exemptum.
 54 Statutum non debet inane reddi,
 55 Statutum Vercellarum in quo cautetur quod
 non possint recipi instrumenta per Nota-
 rium nō matriculari procedit etiam in Ec-
 clesijs.
 56 Tex. in l. Delegatorum vers. sicut antem ff. de
 interd. perpenditur.
 57 Cap. 1. de privileg. in 6. declaratur.
 58 Monasterium & Ecclesie adherent vni-
 versitati territorij, & de eodem territorio
 esse dicuntur.
 59 Testator etiam forensis tenetur investigare
 statuta loci in quo testatur.
 60 Lex quamvis dura servanda est.
 61 Statum Mantue declaratur.
 62 Testamentum factum si Monasterio non ser-
 uatis solemnitatibus requisitis à iure com-
 muni non sustinetur.
 64 In testamento inter liberos sufficit minor so-
 lemnitas.
 65 §. ex imperfecto l. hac consultissima Cod. de
 inoffic. testam. declaratur.
 66 Insurgens non admittit, vt credatur carta
 depicta, & pelli mortua.

Ad l. Relegatorum ff. de interd. & Relegatis.

PRO materia istius l. quod locus consonationis debeat esse in relegantis tunc iurisdictione, voluit Marc. q. 359. num. 7. vide Clar. §. fin. q. 71.

Per hunc textum in §. finali ibi sicut autem: voluerunt Doctores equiparationem dari inter locum extra territorium, & positum in territorio sed exemptum vt voluit Natta in consil. 463. Pulehra, & notabilis questio. in fin. post Rol. à Valle qui in eadem causa consuluit vt in consil. 33. Illustris q. num. 23. vol. 3. facit Angeli consil. 333. Qui omnes dicunt sustineri testamentum sine certis solemnitatibus requisitis ex statuto, si factum fuerit in monasterio quod dicitur exemptum à iurisdictione laicali; facit etiam consil. Crauete 918. q. est in eadem causa in qua scripserunt Rol. & Natta, hic in consil. 643. & ille in consil. 33. lib. 3. Qui omnes cum fundamentum constituent super hac l. relegatorum diligenter in ista materia perpendendi sunt. Ego autem in eadem facti contingentia, contra eorundem Crau. Natt. & Rol. opinionem tenui testamentum non valere, & aliter interpretatus sum legem hanc, Vt infra continetur.

Dum presens hæc causa grauis, vt in priori consultatione dixi. Proponitur dirimenda ab Excellentissimis dominationibus vestris, ad hoc vt veritas ipsa & iustitie candor magis eluceat. Placuit hæc in medium asferre, quod licet testamentum quod dicitur in actis productum nomine Domini Comitis Emanuelis Renati Madrucij: Iudicio Excellentissimi; & Doctissimi viri Domini Ludouici Morotij validum censeatur, vt ipsemet affirmat in consilio suo 90. In causa Illustris. D. Comitissæ actamen si tadicirus, & magis intrinsecè fuerit per pensum, vtiq; nullitatis vitio laborabit, legitur enim confectum in Ciuitate Mediolani de anno 1557. vltimo Maij, & conscriptum per duos Notarios Vallis Angustæ, non seruata forma legis municipalis dictæ Ciuitatis Mediolani, quæ legitur sub statuto compilato in ordine per cap. 319. t. parte prima vbi inter ceteras solemnitates annotatur, quod in testamento ultra testes ibidem enunciatos debent intervenire tres Notarij: qui testes, & Notarij, seu eorum maior pars testatorem cognoscant, & subscribatur, testamenti imbecuiatura, ea die qua rogata fuerit, quam etiam Notarius teneatur subscribere, non solum cum signo tabellionatus; sed cum expressa attestacione quod viderit subscriptiones ipsas fieri. Et quod ista solemnitas non tantum requiratur, in ipsa rogatione, sed etiam in explectione, vel exemplatione, quam facit Notarius testamētum edendo cum clausula Decreti irritantis ibi, & aliter non valeat testamentum factum nec eius expletio, non seruatis dictis solemnitatibus.

De quarum solemnitatum substantia plura verba facit Horatius Carpanus ad dictum statutum, & proinde cum non interueniant tres Notarij in ipso testamento, sed duo tantum, quinimo, & iidem sint non Mediolaneuses nec de collegio

collegio verum etiam Vallis Augustæ minusq; adesse reperitur solemnitas quoad subscriptionem vtiq; nullo modo sustineri potest, iuncta præsertim alia dispositione statuti Mediolanensis ad cap. 340. † vbi notatur quod nemo potest rogari de aliquo instrumento, qui verè non fuerit Notarius, & receptus de collegio Notariorum Mediolanensium accedit aliud statutum † sub cap. 353. de quorum statutorum validitate non videtur ambigendum, & præsertim de eo per quod fit prohibitio quod nemo audeat Notarij officio fungi nisi sit de collegio, vt ex Angel. in cons. 194. num. 1. & Dec. cons. 17. ac Ias. in l. Barbarius Philippus, num. 4. de offic. Prætor. dixit Idem Carpanus ad d. statut. 341. in verbo receptus in collegio quibus addo Rol. in consil. 43. volum. 2. & in consil. 30. volum. 3. vbi discurre de aliquibus fallentijs data tamen prius validitate prohibitionis, & alibi dixit, quod huiusmodi statuta prohibentia quod Notarius qui non sit matriculatus non possit exercere Notariatus officium quod etiam viger in patria Montisferrati, compræhendit quemlibet forensem, vt apud eum consil. 91. num. 2. lib. 3. citat Socin. consil. 92. volum. 2. & latè etiam idè Roland. in consil. 49. num. 53. volum. 4.

Nec dicatur quod Ioannes de Passarinis fuerit notarius creatus per Summum Pontificem, vt ipsemet affirmat in subscriptione dum vocat semetipsum notarium apostolica auctoritate. Item, & Imperiali quo casu vbiq; † poterit Instrumenta recipere, vt notant Doctores relati per Portium Imolam. lib. 5. cõm. opinion. conclus. 30. Bart. in l. 1. ff. de officio proconsul. num. 2. & plures alij relati per Carpan. ad d. statut. 341. in verbo Notarius quibus Addo. Ias. in consil. 122. in præfenti causa nu. 7. vol. 4. vbi loquitur in casu testamenti non obstante statuto farzanensi.

Quia respondetur tribus modis primo scilicet quia nullibi constat, † quod dictus Ioannes fuerit notarius prout etiam dicitur, de Grato Passerino, & cum ista qualitas non in sit à natura sed accidentaliter coherere personæ, quod nemo nascitur notarius. Vbiq; per allegantem, & deducentem, ac scripturam producentem probari † debet. Ei qui Cod. de probat. l. actor quod asseuerat ff. de rat. ff. eod. quia consistit in facto quod non præsumitur. In bello S. facta ff. de capt. & post lin. reuer. sic in Individuis terminis notat Alex. in consil. 166. viso puncto mihi transmissio num. 3. vol. 2. post speculat. & alios quos ibidem allegat.

Vel secundo respondetur non constare, quod illud testamentum sit scriptum ab eodem Ioanne, vt idem Alexander loco relato notat, minusq; quod subscriptio fuerit ipsius.

Tertio accedit, nullibi probari quod ille Ioannes fuerit vt asseritur in scriptura quæ loco subscriptionis annotatur, fuerit creatus notarius apostolica, & Imperiali auctoritate, & ista qualitas similiter erat probanda, prout & principalis substantia quod scilicet esset notarius † & quod esset in possessione notariatus, & communiter talis reputaretur, vt notant Doctores ferè omnes ad d. l. Barbarius Philippus ff. de officio Prætor. & ideo ad hunc effectum introducit † sunt litteræ legalitatis, quæ in similibus solent expediri per Iudices locorum, vt meminit Ozaeus decis. Pedemont. 177. Post Papiens. in forma op. post. contra Instrumentum in verbo Non fuit num. 2. latè Ioseph. Ludouic. de cis. Perusin. 115. propè finem. Ignotis enim notarijs non credimus, Innoc. & gl. in cap. 1. & 2. de Cleric. peregrinanti.

Nec obstat quod istud testamentum legatur factum in cœnobio Iesuatorum, vnde tanquam conditum in loco exempto ab ipso territorio Mediolani, nulla ratione videtur compræhendi sub eisdem statutis, quæ vires suas habent in territorio solo extra, quia quando statutum † loci requirit in aliquo actu aliquam solemnitatem non attenditur in actu sito extra territorium. Barrol. & Bald. ac Salyer. in l. Cunctos populos Cod. de summa Trinit. & fid. Cathol. sic notat Corneus in consil. 151. De duobus quæritur sub littera A. vol. 2. & sicuti dictæ solemnitates † per statum requiritæ in testamentis non ligant Clericos,

eos. & personas Ecclesiasticas. Arerin. cōf. 25. Vilo thempre, in principio. Alex.
in cōf. 10. Ponderatis his omnibus lib. 2. per totum ira nec loquum Ecclesia-
15 sticum ꝑ comprehendent statuta prædicta per argumentum de persona ad
16 locum ꝑ prout in infæ admittitur l. 1. §. Offilius. Ne quis cum qui in ius voca-
tus est l. 2. eod. tit. c. Peruenit, & c. Cum Ecclesia, de Immunit. Eccles. Et ita ad
demonstrandum quod præfens hoc testamentum de quo agitur non subiacet
17 ret statutis Mediolani ꝑ voluit in indiuiduo. Crauet. cōf. 918. Scitis Medio-
lani per totum volum. 5. iuxta imprecisionem Francoforti, vbi alijs medijs
vitur.

Quia responderetur, primo quod solemnitates requisitas in testante quorum
meminit statum Mediolani sub cap. 339. super quo factō Crauera, non re-
18 spondit quod illud statutum ꝑ habet etiam locum contra forenses quia sci-
19 licet in distincto loquitur, & lex generaliter loquens non debet restringi, sed
generaliter intelligi l. de prætio ff. de publican. sic in proprijs terminis senten-
tiam meam probat Signorol. de Homodeis ad l. cunctos populos, nu. 16. C. de
Episcop. & Cleric. quod repetit in cōf. 166. Quæstio disputanda num. 2. vbi
20 dicit quod actus ꝑ recipit solemnitatem à lege loci, in quo sit: tanto magis
quando non simpliciter in habilitatur persona sed ita demum nisi seruata fir-
cetera forma, vel solemnitas, quia tunc ligatur forensis ad eam solemnitatem
pro validitate actus, qui sicuti sit in eo loco ita regulandas est, pro perfectio-
ne à statutis loci prædicti nulla habita consideratione vnde sit qui actum fecit,
sic scribit Socin. Sen. in cōf. 239. Præfentis consultationis num. 3. vol. 1.
citatur textum in l. si fundas ff. de eniction. qui est sedes istius conclusionis quod
21 etiam in materia contractus ꝑ procedere dixit Pet. Aut. Anguissol. in cōf. 18.
in contradiis in princip. lib. 2.

22 Vltcrius ponderanda sunt verba statuti ibi si quis ꝑ que ad omnes perti-
nent testamentum scilicet facturos ad notata in l. si verò. §. Aut. Executor. ff. de
ijs qui effus. vel deiecerint. facit Rubrica ff. Ne quis etiam qui in ius vocat est,
v. exim. l. Caesar. de publican. l. cū fideicommissa ff. Qui & a quib. l. 1. §. 1. ff. de in-
iur. vocand. cum multis alijs.

Tanto magis quod hic de favore publico tractatur ad quædam scilicet
fraudes quæ de facili possent committi in actu testamenti ꝑ pro alia per-
sonam supponendo, quo casu facit conclusio. quod vbi tractatur de favore pu-
23 blico, ꝑ tunc verba quæ etiam non obstant generalitate effectus restringenda
ad personas habiles, & sic ad subditos non autem ad forenses, omnes includit
vt noranter Signat. Hippolitus de Marfil. in d. final. num. 17. post l. al. in l. 1.
Cod. de Sacrosanct. Eccles. in 1. & 2. lectura sub nu. 23. & seq. & hac quoad per-
sonam restantis.

Quinimo, & etiam testes Notarios forenses à statuto procedunt, vt pul-
chre voluit idem Signorol. de Homodeis, in citato cōf. 166. 2. ibi siue sit a-
lius voluntarie in iurisdictione per l. 1. Cod. de emancipat. liberorum.

Nec isto casu vt ex ordine procedamus. Valet consideratio aduicta in cō-
trarium per Cranetam in citato cōf. 918. quod scilicet Notarius à superio-
24 re creatus possit in solo alieno impnē consicere Instrumentum ex Felino in
cap. Cum P. Tabellio. num. 17. de fide instrument.

Quia quatenus loquatur Crauera de Notarijs creatis à Summo Pontifice,
& Imperatore, qui vt ait, Bartol. in l. Apud Proconsulem ff. de manup. vin-
25 dict. possunt ꝑ vbiq; instrumenta consicere, responderetur non constare vt su-
perius dictum fuit, quod isti præsuppositi Notarij fuerint tales Vnde succedit
26 conclusio quod vbi vnum supponitur ꝑ alterum præsupponendo non procedit
dispositio nisi prius verificetur præsuppositum l. 1. §. Non autem si quis tes-
tam. lib. esse luf. Fier. l. 3. §. Hoc autem fide itio actus privato.

Quatenus vero de alio Notario senserit quam de Notario Imperiali, vel
Apostolica Auctoritate creato, quod non creditur, male fuisset loquutus, quia
27 de iure communi Notarius ꝑ non potest consicere instrumentum extra iurisdic-
tionem.

ditionem eius, à quo fuit creatus Barr. in l. num. 2. ff. de officio Proconsul. & in d.l. Apud Proconsulem, Pap. in forma prodn. instrumenti iu verbo exhibens, num. 1. Boer. in suis singular. in verbo Notarius num. 9. Nec etiā de partium consensu vt notat Petrus Rauennas singul. 44. Berous consil. 19. num. 1. volum. 3.

29 Nec quicquam facit consideratio adducta de legitimatione facta alibi quā in locis ubi bona sita sunt quia vltra quod ille articulus qui legitimationem attingit, non transit sine difficultate vt notat ferē omnes Canonistae in c. Per Vererabilem, extra qui filij sūt legitimi non videtur (pace tanti viri dictū sit) bone argumentatio quia respectu dictae legitimationis quoad bona alibi sita cadit consideratio cuiusdam consequentiae ita vt si non directē saltem consequentiā factum sustineatur. Sed hoc opus hic labor quod primus actus legitimationis quoad sui essentiam principalem non peccat, prout peccare dicitur actus testamenti recepti per eum qui prohibetur omnino. Et hoc est quod diximus actum debere intelligi secundum solemnitates quae in loco ubi sit seruari solent, & ita inter vnum casum, & alium cadit non levis diuersitas quia legitimitas recipit in sui fabricatione validitatem sed quoad effectum dubitatur vtrum possit trahi ad bona alibi sita, testamenti verō receptio in initio, & primo limine peccat, & tanquā defectuosa rejicitur vnde tamquam ex diuersis non bene arguitur ab vna dispositione ad aliam vulgata l. Papi-nianus ex l. vi ff. de minorib.

31 Ad aliam verō dubitationem, seu verius argumentationem Crauetz & sub num. 3. quod quando statutum, inhabilitat, vel habilitat personam ad actum tanquam disponens circa personam noui comprehendat forensem. Quod etiā passim enunciant scribes. Responderi potest congrue ex supra iam relatis, quod scilicet illa opinio Crauetz possit in omnem casum procedere quando simpliciter statuti procederet, habilitando, vel inhabilitando personam, sed quando dispositio est modificatiua, vel sub certa forma, & solemnitate tunc secus est velatē distinguendo dixit, idem Socin. Senior in citato consil. 139. citat Bart. in d.l. Cunctos populos in q. 6. & Bald. in l. final. ff. de iurisdic. omnia iud. qui licet loquatur & in materia contractus tamen eius dicta procedunt etiam in vltima voluntate, quia eadem est ratio.

33 Minus inuat consideratio facta ab ipso Crauet. & sub num. 4. super eo quod statutum cogendo Notarios ad refectionem damnorum, & interesse non includat forenses, quasi quod ista poena non indicatur exteris, quia respondetur argumentum non tenere, quia etiam forensis & ratione delicti sic subditus, & sortitur forum, ad notata in Nouell. constitut. seu l. Item nulla Communitas Cod. de Episcop. & Cler.

Quinimo ex quo illud statutum factum fuit favore Notariorum, qui sunt de collegio, vtrique; noluit quod maioris prerogatiuae essent forenses omnino, & nullo modo subditi iurisdictioni status Mediolani, seu territorij illius, quā subditi Notarij qui non essent matriculati, seu recepti in collegio Notariorum, quasi de quo minus, & de quo magis auct. multo magis. Cod. de Episcop. & Cler. vltra quod etiam, illa lex municipalis & generaliter loquitur, & sine distinctione. d. l. de pretio ff. de publici, & ex quo soli Notarij Collegiati admittuntur, caeteri omnes excludi videntur per iuris conclusionem quod inclusio & vnius est exclusio alterius cap. non ne de presumption. l. cum prator ff. de Iudic. cum multis alijs, & ita cessat taciturnitas praesuppositi, quod ex aduerso allegatur, per Crauetam contra quem commodē dici potest quod eadem immo 37 maiori ratione & existente eadem dispositio proficit. l. illud ff. ad leg. Aequil. Et ideo conuersa loquutione possumus apte obijcere de ijs quae foris sunt nihil ad nos quia cū a statuto sint electi isti Notarij, & foris repositi, testamentū & tabulae per eos conscriptae nihil ad nos.

Ad penultimam obiectionem similiter, respondemus quod licet in cenobio Iesuitarum celebratum, & receptum fuerit testamentum, illud tamen subiacere

ere dicitur dispositionibus statutorum Ciuitatis, licet enim quoad quid Cse-
nobium, seu verius monasterium fit exemptum ab ipsa Iurisdictione seculari
38 attamen dicitur esse in territorio Principis secularis, ita, vt ibidem gesta in-
ter laicos dispositioni seculari subiaceat præsertim, quia de re ad Ecclesiam
pertinenti nihil tractari contingat, textus est in l. si quis in hoc Cod. de Episc.
39 & Cleric. & passim in hoc proposito notant Canonistæ, quod Ecclesia non ha-
bet territorium nisi ratione tantum Clericorum, sic Bartol. in l. si cui de accu-
sation. Remig. Gonn. in tractatu de Immunit. Eccles. 16. quaestione.

Ad vltimum obiectum, quod in dubio potius fiat interpretatio pro validi-
tate actus quam pro nullitate responderetur, quod attentis dispositionibus sta-
tutarijs in quibus adest clausula Decreti Irritantis, & cadit generalis sermo,
40 non versamur in dubijs sed claris, in quibus cessant & coniecturales præsum-
ptiones. Ille aut Ille ff. de legat. 1. faciunt dicta per Bald. in l. cum lex nu. 8.
ff. de fideiussor. & in cap. cum ordine num. 15. extra de rescript. Vbi ex his ver-
bis statuti 319. non valeat nullitas stat ipso Iure nec aliqua sententia resciso-
ria requiritur, quinimo cum sit repetita clausula ibi non seruatis dictis solen-
nitatibus inducitur conclusio, quod ligantur etiam mulieres minores, & Ru-
stici, et q. testamētū prædictū esset inter liberos Soc. Sen. cōf. 2. n. 3. 5. cōf. vol. 3.

Hac igitur testamenti nullitate attenda sequitur nullitas fideicomissi, si qui-
42 dem principali destructo corrui accessorium. cap. Accessorium de reg. Iur. in
3. 6. & quod nullum est, & nihil operatur regul. Quod nullum de regul. Iur.

Nec Robur accipiunt dicta per Crauetam ab ijs, quæ subtiliter induci ad
validitatem præsentis testamenti. Natta in cons. 64p. Pulchra, & notabilis que-
stio per totum vbi allegando Rol. à Valle in concordantem adducit, vt est vi-
dere in consil. 33. Illustis quondam lib. 3. & principale fundamentum cōstitutū
44 super eo quod statuta Mediolani & in oppositum allegata, non comprehendūt
Personas forenses, & sic non subditas, sicut nec etiam locum exemptum, eun-
dem o modo æquiparado loco extraneo, ex iurib', & similibus per eū adductis
92 vtra q. ea tollitur ex superi' allegatis. Respōdetur et sigillatim ad obiecta.

Et primo nō obstat desūpta ab Aug. in cons. 233. Pūctus est quedam D. Mar-
45 garita in principio, q. scilicet monasteriū in quo dī factū testamētū licet sit
in territorio prætentiū, atramen ex quo dicitur exemptum ab eorum manu, &
Inrisdictione perinde est, ac si extra territorium esset. l. relegatōrum §. si cui
autem ff. de Interd. & relegat. & cap. t. de Priuileg. lib. 6. Quia respondetur q.
immo Angel. in fine dicti sui Consilij concludit illud testamētum primum va-
lere, & secundum non subsistere, licet diceretur factū in monasterio, quinimo
fortius addit statutum Senarum seruandum esse qm̄ in ijs quæ merē spiritualia
nō sunt vel à spiritualibus non dependent seruandū est Ius ciuile, vt latius pe-
46 nes eum n. 5. Nec obstat quod locus exemptus parificetur cum loco extra ter-
ritorium, quia ista conclusio est bona in illis terminis. In quibus considerabilis
est exceptio, vt puta respectu eorū quæ tangunt locū ipsum, & datur exemplū

47 de oneribus secularibus quæ loco prædicto imponi non possunt, cap. t. de im-
munit. lib. 6. cum pluribus alijs. Itē de non extrahendo delinquentem qui ad
48 Aedes sacras, & monasteriū recurrit, vt notat Canonistæ in Clem. 1. de remiss.
& Pen. latē Remigius Gonn. de Immunit. Eccles. in regula 1. sed in ceteris
non tangentibus, locum ipsum immediatē, ipsa exceptio non tollit quominus
laicus, & secularis Iudex disponat, ita tamen, vt damnum non irrogetur Ecce-
49 siæ Iuribus ipsis, & loco, & datur exemplum, quod pro delictis q. commissis
50 à laicis in monasterio secularis Iudex procedit, & animaduertit Bart. in iam ci-
tata l. si cui §. fin. ff. de Accusation. quod Abbas probauit expressē in cap. cum
sit generale extra de foro competenti nu. 27. vbi dicit, & hoc puto verius arg.
supra ex c. fin. de Immunit. Ecclesiast. & per l. si quis in hoc genus. C. de Episc.
51 & Cler. & subdit q. Ecclesia, vt iā dictū fuit, nō hēt territorij nisi respectu Cle-
ricorū Respōdēdo ad obiectū q. sit de gl. in Auth. seu verius N. Const. itē nulla
cōmunitas C. de Episc. & Cler. dicente quod rōne delicti laicus sit de foro Ec-

elefiz, vt procedat, quando quis delinquit in Ecclesia, vtputa illum colleſtando, vel aliter bona ipſius rapiendo, quod etiam ſequitur Marian. Socin. ibidem num. 25. & Barbata num. 25. late Farinac. q. 28. nu. 62. Vbi dicit quod laicus erit Index competens vbi multorum auctoritatibus relatis concludit, quod ſic cõmuniter tenent Doctores. Et ita conſuluiſſe reperio Bertrandum in conſil. 9. etiam ſi prõuidus, & conſil. ſequenti vol. 7. Vbi dicit quod Eccleſia eſt in territorio Domini temporalis, & eſt pars loci.

- 52 En igitur ex præmiſſis non procedere argumentum ab æquiparatis quando eſſet ratio æquiparationis. cap. cum ceſſante extra de Appellat. quod er placuit Cagnol. lvi. finali num. 24. & ſequenti ff. de Iuriſdict. om. Iud. Vbi dicit ex Federico de Senis & Franco. in locis per eũ Allegatis, quod Paria non ſunt
53 ſlocum eſſe extra territorium, & eſſe exemptum, vt colligitur in cap. cum Epiſcopus de officio ordinat. lib. 6. vbi ſequeretur abſurdum, prout in caſu noſtro, vbi de facili elidi poſſit diſpoſitio ſtatui. ſi in loco ciuitatis exempto permittentur, poſſe recipi Inſtrumenta per Notarios nō collegiatos quia in Eccleſijs, & locis exemptis ſemper recipiuntur in terrâ per tales notarios, & ſtatutum
54 ventofum ꝛc. & inane. redderetur quod lex non permittit. l. finali ff. Ne quid in loco publico l. ſi prator ff. de Iudic. l. ſi quis eum ff. de arbit. & ideo dicit quod
55 ſtatutum ciuitatis Vercellarum ꝛc. quod non poſſint recipi Inſtrumenta per notarium qui non ſit matriculatus, procedit etiam in Eccleſijs, & licet ſubdat maxime qñ perſona eſt ſubdita iſtius tñ pp illã dictionẽ maxime ſtat ampliatiue.
56 Nec innuat in hoc propoſito inductio l. Relegatorum ꝛc. ff. de Incedit. & Relegat. in verſiculis autem, quia Inſula de qua loquitur textus ille non dicitur poſita in Territorio illius Præſidis, ſed in alterius Præſidis ſtatu. & text. in c. 1.
57 ꝛc. de Priuileg. in ſexto procedit quia Iuriſdictiones iblerant ex Priuilegio diſtincte, ita vt locus exemptus ab Epiſcopo Piſtanenſis diocceſi ceſſeretur, omnino ſeparatus, ſed non ſumus in diuerſis, vt ſuperius dictum fuit quia Eccleſia
58 eſt in territorio domini temporalis, ſiquidem cū monaſteria, & Eccleſia ꝛc. adhareant vniuerſitati territorij, & incluata ſint in ipſo territorio, de eodẽ territorio, ac tatum territorium eſſe dicantur Cagnol. ad d. l. finali ff. de Iuriſdict. om. Iudic. nu. 6. quod etiam repetit in l. ſi librarius. ſide regul. iur. nu. 69. vbi dicit quod ita in facti contingentiã fuit obſeruatũ.

Nec ſub prætextu ignorantie videretur excuſandus Illuſtriſſ. Teſtator, cum vt
59 ipſe Natta reſenſet, tenebatur Inueſtigare ſtatuta loci, ꝛc. in quo teſtatur eſſe milles, quod ſit forenſis, & ideo quicquid ſit de excuſatione à fraude. nullitas actus non tollitur ſtante clauſula irritante. & aliter factũ nõ valeat teſtamẽtũ.

Ad id vero quod lex ipſa municipalis Mediolaniſis nimis rigorofa nihil eſt
60 quia lex quantumvis dura ꝛc. acerbã ſeruanda venit, l. proſpexiſſ. qui & d. quibus ſimiliter quod dicitur ad euitandum rigorem, Cautius egiſſe recipiendo ſe ad monaſterium exemptum à Iuriſdictione non ſubſiſtit, quia magis caute actum fuiſſet adhibendo ſolemnitates requiſitas, à ſtatutis quia per ultã obſeruantiam caruiſſet teſtamentum iſtis defectibus, & vitijs oppoſitis.

Ad id quod dicitur forenſem non comprehendere cum non ſit ſubdita tepli-
61 catur vſupra, quod quando perſona forenſis inhabilitatur, ꝛc. vel habilitatur ſimpliciter poſſet teneri iſta opinio ſed quando cum modificatione, & ſub certa qualitate, & forma vbique forenſis comprehenditur, iuribus ſuperius allegatis, quibus poſſent addi quæ in materia ſtatuti Mantuæ, quod nullus notarius poſſit actum notariatus exercere qui non fuerit matriculatus, & deſcriptus in Collegio Notariorum Mantuæ. Dixit Ruin. conſil. 201. vol. 2. quem ſequẽdo Rol. à Valle conſ. 99. 27. vol. 3. dixit locum habere in forenſe, ex eo quia per ſtatutum certa forma traditur, namq; tale ſtatutum non inhabilitat propriẽ, & directõ perſonã, ſed ſecundario quia principaliter dat certat formã actuiſine qua nõ valet talẽ actũ poſſe fieri ſic not. laſ. cof. 59. videretur n. 15. vol. 3. quẽ ſequitur Caballus conſ. 180. n. 45. & iſta eſt diſtinctio Bart. in l. eũctes populos C. de ſom. Trin. & ſide Cathol. vt verẽ notat ibidem laſ. columna 22. Vbi dicit quod
ab iſta

ab illa Doctrina, & distinctione Bartol. nunquam inuenit aliquem discrepare, quod etiam probat Hippolitus de Marfil. ad l. finalem ff. de iurisd. om. iud. num. 86. & plurib. seqq. in primo volumine Reper. & dicit quod modus istius profundæ questionis verum statutum liget foteuses, resolutus in id quod (cilicet aut statutum inhabilitat actum, & tunc cum actus non sit forensis ubique quoscunque getentes actum illum comprehendit. Vt puta quod testamentum non valeat sine certis solemnitatibus aut inhabilitat personam, & tunc non procedit nec ligat, vt puta si statutum dixerit quod filiusfamilias possit testari. si totentis fuerit filiusfamilias in loco statuti non poterit testari.

Et addo vnum de pluri ad quod arbitror non posse responderi quod. si in monasterio factum fuisset testamentum & non seruatis solemnitatibus requisitis a iure communi. Et civili Romanorum, vtique non sustineretur. l. hac consuleissima §. ex imperfecto Cod. de inof. testam. Bartol. & ceteri ad l. primam ff. de liber. & posthum. v. hoc. Angel. in d. consil. 233. Ergo, & idem testetur ommissarum solemnitarum, quæ requiruntur de iure statutorum cum eadem in eo loco sint Iura Ciuilia, & communia.

64 Nec videatur, posse dici, quod hic sumus in testamento inter liberos, in quo minor solemnitas requiritur, vt notatur in l. hac consuleissima §. ex imperfecto. Cod. de testam. vbi dicitur quod censetur temissa solemnitas iuris ciuilibis, & valet adhibita solemnitas Iurisdictionis, quia responderetur quod hic non agimus de solemnitate testamenti cuius loquitur d. §. ex imperfecto sed de solemnitate instrumenti continentis testamentum, & ista sunt diuersa, vnde cum instrumentum non sit solemne, non probatur testamentum per illud. 65 Item primum cum Ius gentium non admittat quod creditur Pelli mortui, vel caræ depici, vt not. Innoc. in cap. cum P. tabellio extra de fide Instrument. & post cum in terminis Socin. Sen. consilia. In casibus testamentariorum. §. 6. & vol. 3. vbi dicit, quod dicta clausula, & non aliter induit formam, & procedit in testamento inter liberos, quod fortassis probatum per testes posset sustineri etiam quod duo tantum essent.

S V M M A R I V M.

1. Viuentis nulla datur hereditas, limitatur ibidem.

Ad l. si Hereditas, quæ est prima ff. de hered. vel a Titio. vend.

1. Allegatur etiam hic textus, ad id quod viuentis nulla sit hereditas, limitata dictum in eo, qui religionem ingreditur post testamentum conditum, quia esto quod viuuit naturaliter, posset dici quod est hereditas ipsius viuentis vt in Auth. Ingressi Cod. de Saerofanct. Eccles. sed solum quod fingitur mortuus saltem ciuilitate.

S V M M A R I V M.

1. Text. in l. Moribus de vulg. & pup. declaratur.

1. Mater directo pupillariter filio substituere nequit, & quare, & quando valeat eum.

Ad l. Moribus quæ est secunda off. de vulgar. & pupill. substit.

1. Pro intelligentia istius textus & ibi, quod sic erit accipiendum, & cet. nota quod propterea mater non poterit directo pupillariter filio suo, impuberi substituere quia non habet filios in potestate §. femine Institui. de Adop. sed quo remedio mater filio impuberi non inutiliter possit substituere, vide Durant. de arte testandi, caut. 30. tit. 5.

S V M M A R I V M.

1. L. Conficiuntur ff. de iur. codicill. procedit solum in tenentibus primum locum in causa intestati.

2. Sed ideo in illis verbis quoniam creditur d. Conficiuntur declaratur, & exorpat.

3. Testator, qui reliquit uxorem usufructuaria, vel instituit heredes, & grauauit eum de

retinendo hereditatem post eius mortem, cui facultate quod possit disponere de nullo ex tota hereditate, si vxor decesserit absque eo quod dispoferit de dictis milio an censetur dispoferit directo inuenientes ab intestato.

- 66 In donatione facta liberto an procedat.
 67 Non rescinditur donatio ob superuenientiam liberorum de iure forti.
 68 Est exorbitans à regulis iuris communis n. 90.
 70 Procedit vbi donatio facta est extraneo, & non descendenti.
 71 Declinatur per c. quicumque 17. q. 4.
 72 Renunciari non potest per Patrem etiam cum iuramento, etiam si sit cogitatum de liberis. num. 74. q. 1.
 75 Ratio istius. an sit præsumpta voluntas patris, & favor ipsius.
 77 Renunciatio hereditatis non reddit inualida etiam quod renunciatus postmodum filios suscipiat.
 80 An procedat si res particularis, vel dimidia bonorum donatur.
 81 Renocatio quæ fit ex hac l. sit ipso iure.
 82 Dispositio huius l. emanauit ex tacita voluntate donantis.
 84 Non procedit quando Pater tempore donationis habet filium et alij superuenierint.
 85 Donatione renocata per hanc l. reddit dominium sed non possessio.
 86 Conditio subintelligita per hanc l. in donatione est resolutiva non suspensiva.
 87 Donatio iuris querendi per hanc l. non reuocatur.
 89 Præsumptio huius l. redditur debitor ex reservatione congrua dotis.
 91 In hoc tex. necessaria est cernoratio quando donatio est iurata, & est cogitatum de liberis.
 92 Huius l. quando non sit loquax.
 94 In donatione iuris quæritur an procedat.
 98 Procedit etiam si Pater tempore donationis filios habuerit, & post ipsa alios susceperit.
 99 Procedit etiam si donatio facta sit in minus, quam sit dimidia.
 100 Qualiter reuocetur donatio ex hac l.
 101 quando præsumatur donatorem voluisse donationem valere.
 102 Titusq. ad hanc l. qualiter intelligendus.

Adl. si inquam Cod. de reuocand. donat.

- A**D materiam istius textus ¶ vide latè Bartoli in l. Titia §. Imperator de legatis 2. & ad eius Ampliationem, & limitationem, vide Bernardum de Moyn in suo reg. tractatu regul. 213. & an dispositio huius l. habeat locum ¶ in minima re donata vide las. in l. 1. in §. notabili Cod. de pactis vbi dicitur quod sic.
 ¶ Et an habeat locum in renunciatione ¶ facta per matrem de bonis paternis, vide Rol. à Val. conf. 11. num. 16. & 23. & posui sub c. quamuis de pac. in 6. & an etiam in donatione omnium bonorum ¶ siue partis, sed etiam vnius rei notabilis estimationis quod sic fecerunt Crocum, vt ibi, & habeat locum etiam si donatio sit iurata vt idem dicit sub num. 22. cum seq.
 ¶ Er ad omnem limitationem quod non procedat vbi ¶ donans vel renunciatus cogitasset de liberis adde Rol. à Valle. in dicto conf. 11. col. penultima d. 1. vbi etiam ponit quando dicatur cogitatum de liberis.
 ¶ Er limita non habere locum in donatione ¶ ob causam, vt per eundem Rol. in dicto conf. 11. ad fin. lib. 1.
 ¶ Insuper pro ista l. vide dicta per Dec. confil. 675. consuluit, & pro limitatione istius l. vide Socin. confil. 147. Visa ultimo dubio, & pro eius ampliatione, vide eundem Socin. confil. 215. Visa primo dubio vbi concludit, quod ista lex habet locum etiam in venditione facta minimo pretio, & etiam quando ipse donans, tempore donationis habet filium, & an dispositio istius l. habeat locum in filio ¶ naturali legitimo videas eundem Socin. in conf. 226. Quæstio, & an dispositio huius legis habeat locum quando pars bonorum ¶ venditur, & altera pars donatur vid. Socin. confil. 214. vol. 4. an ista lex habeat locum in parte
 ¶ vide eundem Socin. conf. 53. Vifo vol. 4. & pro clara intelligentia huius legis ¶ vide las. conf. 130. factum col. 4. verbo 3. prædiera vol. 2. & an istud habeat locum in donatione ¶ causa dotis vide las. conf. 171. viso vol. 4. & Alex. confil. 40. 3. dub. vol. 4. & conf. 172. vol. 6. & Corneum conf. 15. Ex quo dictus primo dubio per totum vol. 1. & conf. 4. vol. 3. & conf. 2. col. 9. cum sequenti d. vol. 3. col. penult. & fin.
 ¶ Limitat ¶ vt per eundem Corneum conf. 206. col. 2. cum seq. vol. 3. vbi plura in ista materia, & vid. eundem Cor. conf. 30. 4. vol. Paris. conf. 72. primo vol. ¶ & limita istam l. vt non procedat in donatione remuneratoria, quando illa non reuocatur propter superuenientiam liberorum ita ultra Aug. hic limit. ¶ doct.

- doct. relati per las. in l. ex hoc iure in fin. col. ante pen. verbo 16. & textus est de
 17 iust. etiā. limita etiā vt non procedat in donatione ob causam ita Soc. in l.
 18. 1. 1. not. fol. mat. & Alex. consil. 71. consideratione 4. vol. aliam limitationem
 ponit Bal. in l. 1. col. vltima supra de inoff. donat. & alij in l. si totas eo: tit. 2.
 liam iuris ponit Felin. in cap. in presentia col. 24. de probat. & ad materia
 huius l. vide Curt. Sen. consil. 1. in 1. dubio, vbi ponit an dispositioni huius l. pos
 19 sit cum iuramento ¶ renuciari in preiudicium filiorum.
 20 Adde etiam ad ampliacionem huius l. vt procedat etiam in venditione tfa
 cta pro minimo pretio. vt supra dictum fuit vltra Bald. hic eundem Bald. in l.
 1. post Cynum ibi de pactis, & post eos Decium in l. imaginaria venditio ca. 2.
 de reg. iuris vbi hoc dictum Baldi iuribus confirmat, & declarat.
 21 Et ad materiam huius ¶ 1. adde dicta per Guidonem Papium singulari 177.
 & pro limitatione huius l. vide Decium consil. 181. & consil. 366.
 22 Reuocatio quæ fit virtute istius l. ¶ si vnquam respectu dotis filie data re
 uocatur statim nato filio, vt post multos ibi relatos notat, et tradit Vincent. de
 23 Franc. decis. Neapol. 104. num. 6. & quod reuocatur vsque ad legitimam ¶ fa
 ciunt notata, & tradita per Curt. lun. consil. 202. vol. 3. sub num. 3. & 22.
 24 An dispositio istius ¶ textus procedat in re minima, & levis momenti do
 25 nata, & quid in materia d. l. dicatur minimum, vide ¶ notata, & tradita per Me
 noeh. de arbitrar. iud. lib. 3. centur. 3. cas. 133. Decium consil. 366. nu. 9.
 26 An huic legi possit expressè ¶ renunciari, & de ratione ipsius vid. quæ not.
 27 per Curt. lun. consil. 230. num. 23. & seqq. vol. 3. & an possit cum iuramento ¶
 renunciari videas Asinium de execution. § 9. cap. 332. num. 2.
 28 Ista lex recipit limitationem quando est donatum ¶ piz Causæ, nisi quoad
 legitimam ex glos. in verbo fori cap. quicumque 179. 4. vide Curt. lun. consil.
 263. num. 10. vol. 3.
 29 Quod dispositio istius legis ¶ non procedat in filiis adoptiuis voluit Alex.
 in consil. 40. in 4. dub. lib. 4. quem refert Curt. lun. consil. 339. sub num. 27. vol. 3.
 Pro materia istius l. plurimum conferunt notata per Curt. lunior. consil. 347.
 30 per tot. vbi videbis an procedat in donatione dotis ¶ causa facta.
 31 An dispositio istius l. procedat ¶ si filij nati incontinenti decedat post Bat.
 tol. videas Rol. de lucro dot. quest. 51. num. 5. & tenet quod si quia sufficiat
 semel conditionem extitisse.
 32 Ad materiam istius l. videas Hieronim. de Laurent. decisio. Auenion. 23.
 per tot. plura pro intellectu istius l. videas notata per Socin. lunior. consil. 83. n.
 18. 23. 24. & 26. vol. 3.
 33 Et quod dispositio istius textus procedat tam in donatione ¶ particulari. q̃
 vniuersali tenetur post alios Curt. lun. consil. 56. num. 8. vol. 1. & quod non pro
 34 cedat ¶ quando de filiis nascituris erat cogitatum vide Socin. lunior. consil.
 83. num. 22. vol. 3. Tiraq. ad hanc l. num. 98. las. in l. si is qui pro emptore nu. 286.
 ff. de vlt. exp.
 35 An istius l. dispositio locum obtineat in donatione ¶ iuris patronatus vide
 notata per Dec. consil. 675. num. 1.
 36 Quod istius l. dispositio non procedat in filio ¶ legitimato voluit post Bald.
 in l. 2. in fin. versic. quid de filio legitimo Cod. si quid in fraud. patrono.
 Decius consil. 365. num. 3. Ozascus decis. pedem. 12. per tot. videas Crauet. eod.
 quod est insertum in vol. decis. pedemont. post decis. 122. num. 15.
 37 An dispositio istius tex. procedat in renunciatione ¶ quam fecit. filia patri
 disputat Decius consil. 181. sub num. 8.
 38 Quod spurius natus tempore ¶ donationis, & postea legitimatus non faciat
 reuocari donationem in terminis istius legis not. Decius in consil. 365. & 366.
 & Marcabr. ab Anguillis consil. 13. num. 243.
 39 Et an habeat locum in donatione ¶ remuneratoria vide eundem Decium in
 consil. 366. num. 10. & consil. 675. num. 10. & an donatio causa mortis reuocetur
 40 ¶ per legitimacionem filiorum spuriorum beneficio istius l. & an ista l. habeat
 locum

41 locum in donatione causa mortis † & quomodo inter viuos vide post alios
 Ozacum decif. pedemont. 120. per totam vbi multa tradit ad materiā istius †
 43 Et distinctio, quam facit Ripa † ad hanc l. in questione sexta dum proponit
 donationem reuocari pro portionibus filiorum superuenientium reprobatur
 44 per Ozacum decif. pedem. 122. nu. 13. & quod illi dicatur renunciaturum † per
 generalem renunciationem iuramento firmatam voluit Socin. Senior. cōf. 146.
 in fine primo vol. quem refert Socin. Junior. cōf. 130. num. 21. vol. 3.

Et quod per renunciationem generalem iuramento firmatam censetur re-
 nunciatum huic l. vide eundem Socin. Junior. cōf. 50. n. 20. vol. 2. & quod
 45 sit interducta † in fauorem filiorum vide eundem Socin. Junior. in cōf. 63. n.
 46. 9. vol. 2. & quando cum iuramento † possit huic l. renunciari, & quod non ha-
 47 beat locum quando donator de filiis cogitauit † & quod huic l. possit renun-
 48 ciari † per donatorem huius l. beneficium intelligentem; & quod non habeat
 locum quando donatio esset talis quam donator fecisset etiam si de filiis cogi-
 49 tasset, & quod non procedat nisi donatio sit circa dimidium bonorum donat-
 50 ris notat diffusē idem Socin. Junior. cōf. 79. per tot. vol. 2. & cōf. 137. vol. 2.
 vbi tractatur materia istius l. & an illi possit renunciari, & quod non procedat
 51 dispositio istius l. quando legitimatio † est facta factio hominis non factio naru
 52 re not. Socin. Jun. cōf. 52. nu. 5. vol. 2. & q. non habeat locum ista lex † quando
 sit donatio in contractu Matrimonij quia matrimonia contrahuntur ad solō
 53 procreandam ideo censetur maritum, & mulierem de filiis cogitasse Soci. Jun.
 54 cōf. 128. num. 107. & 238. vol. 1. vbi dicit quod est licitum arguere † ab ista l.
 ad materiam l. cum auns ff. de condit. & demonstrat. & quod habeat locum et
 55 in donatione non pura quando excedit summam receptam in eo pluri, &
 sapit Causam Lucratiam not. Socin. Junior. cōf. 129. num. 49. vol. 1. & quod
 procedat etiam quando donatio est in notabili quantitate vide eundē Socin.
 56 Junior. loco citato num. 71. & quod ista lex † tollatur per generalem renun-
 ciationem iuramento firmatam cum iuramento habeat vim specialis renun-
 ciationis notat idem Socin. Jun. cōf. 136. vol. 1. num. 28. & quod ista lex sit in
 57 ducta fauore † filiorum notat Socin. Senior. cōf. 23. nu. 17. vol. 1.

Et quod generalis renuntiatio appositā in donatione non † deroget huic
 legi
 58 Et quod non habeat locum † quando donans de filiis cogitauit; & quando
 59 quis dicatur de filiis cogitasse, & quod non procedat in donatione † ob causā
 60 istam, & quando possit illi renunciari Not. Socin. Senior. cōf. 147. n. 12. & seqq.
 61 vol. 1. & an habeat locum si donans habeat † filios nōr. Socin. Senior. cōf. 215.
 num. 5. vol. 2.

62 Et an iste textus locum habeat in filio † iam nato not. Soc. Senior. cōf. 226.
 63 num. 10. vol. 2. & quando renunciatio † expresse facta per mulierem beneficium
 istius l. sibi praiudicat vide notata per Socin. Senior. cōf. 263. num. 13. vol. 2.

64 Et quod ad hoc v. ista l. habeat locum requiratur quod sint donata omnia
 bona vel saltem pro dimidia not. Soc. Senior. cōf. 120. num. 9. vol. 3. & cōf. 22.
 num. 11. vol. 4.

65 Et quod non habeat locum iste tex. † in filia renunciente hereditatem pa-
 tris notat Socin. Senior. cōf. 39. num. 11. vol. 3. & an habeat locum quando
 66 partim venditur, & partim donatur nōr. Soc. Sen. in cōf. 22. per totum vol. 4. &
 67 66an ista lex habeat tantum locum in donatione facta liberto † & quod de Iure
 68 fori ob superuenientiam † liberorum non rescindatur donatio, & quod sit e-
 69 69. 4. vbi multipliciter declaratur verba istius l. sibi partem aliquam.

70 Quod dispositio istius tex. procedat † quando donatio facta fuit extraneo
 71 & non descendentibus not. Paris. cōf. 73. num. 20. vol. 1. & quod declaretur †
 72 ista lex per cap. Quicumque 17. q. ult. not. idem loco citato num. 3. 4. & seqq. ubi
 73 dicitur quod per Patrem non possit renunciari etiam cum iuramento, & etiam si
 74 sit cogitatum de filiis ex eo quia inducta † fauore filiorum per patrem non pos-

- 74 sint tolli vt per eum latius num. 36. & seqq. & quod pater ꝑ possit huic l. re-
75 sunciare vide eundem Paris. consil. 73. uu. 3. 6. & 7. & an ratio istius l. ꝑ sit præ-
sumpta voluntas patris, & fauor ipsius vide eundem citato consil. per totum
76 vbi materia istius plena discutitur, & quod non procedat ꝑ in donatione ob
causam not. Paris. consil. 26. num. 62. vol. 3.
77 Quod renunciatio hereditatis ꝑ non reddatur inualida esto quod renunciatio
78 postmodum filios suscipiat, & quod nõ procedat in donatione facta ob causam
idem Paris. consil. 69. num. 98. & seqq. vol. 3.
79 Et an huic legi possit specificẽ ꝑ renunciari, vide notata per Io. Mariam Ri-
80 minald. consil. 475. per tot. vol. 3. & ibidem Hypolit. Riminald. in appostill. &
vtrum possit rennnciari huic l. notat. per Riminald. consil. 511. vol. 3. num. 3. &
seqq. vsque ad uu. 14. & an possit donatio ob causam virtute huius l. reuocari.
80 Et an procedat si res particularis ꝑ vel dimidia bonorum donatur, & de ratio-
ne istius l. vide eundem ibi nu. 6. 7. & 13. & consil. 512. nu. 3. vol. eod.
81 Quod reuocatio quæ fit ꝑ ex hac l. fiat ipso iure, & quod dispositio istius e-
82 manauerit ex tacita voluntate donantis, & quod renunciari possit quando est
83 cogitatum ꝑ de liberis singulariter notat Io. Maria Riminald. consil. 572. num. 2.
5. & 8. vol. 3.
84 Et quod non habeat locum hic tex. quando pater tempore donationis ꝑ ha-
bet filium, & si alij superuenerint. ex notatis per Rubeum Alex. colligitur in
consil. 99. nu. 2.
85 Donatione ꝑ reuocata ꝑ per istam l. reddit. dominium, sed non possessio.
86 Conditio subintellecta in donatione per istam l. est resolutiua, non suspen-
87 siua, & donatio iuris querendi ꝑ per istum textum non reuocatur ex notatis
per Hieronymum Gabriell. consil. 44. nu. 3. 13. & 17. vol. 1. & quod non procedat
88 hic textus si appareat donantem cogitasse de filiis nisi iusta de causa eorum
89 susceptione desperauerit, & quod presumptio istius l. reddatur debiliior ꝑ ex
90 reservatione congruæ dotis, & quod hic tex. sit exorbitans ꝑ & restringendus
91 quodque non sit necessario certioratio ꝑ istius legis quando donatio est iura-
92 ta, & est cogitatum de liberis quodque huic legi locus non sit ꝑ vbi concurrunt
notata per Hieronymum Gabriell. consil. 127. Cornelius Gratianus num. 47. vol. 1.
vide eundem num. 3. 8. 45. & seqq. Pro materia istius legis, & an illi possit per
93 patrem ꝑ cum iuramento renunciari in præiudicium future sobolis latè dispu-
tat, & eleganter Iafon Mayn. in consil. 125. circa primum vol. 1. num. 1. & per tot.
& quod ista lex nõ habeat locum in donatione ob causam vel facta ob bene-
merita, & quod illi possit libere renunciari.
94 Quod procedat hic tex. ꝑ in donatione inrisquisiti non autem in iure que-
rendo not. idem Iaf. consil. 154. Ad habendam num. 5. 7. & 23. vol. 1. Rursus pro
95 materia ꝑ istius l. videas eundem Iaf. consil. 230. In præsentī consultatione nu.
96 9. & seqq. vol. 2. & an iste tex. habeat locum in donatione ꝑ causa mortis not.
97 Iaf. in consil. 171. vifo instrumento num. 1. vol. 4. quo casu procedat hic tex. ꝑ &
plura pro declaratione ipsius videas Curt. Senior. consil. 1. circa primam nu. 5.
98 & seqq. & quod prædicta lex ꝑ habeat locum etiam si parens tempore dona-
tionis filios habuerit, & post ipsam alios susceperit, & quod procedat etiam si
99 donatio ꝑ ipsa facta sit in minus quam sit dimidia plene not. Io. de monte Spe-
rello in consil. 96. per tot. vol. 1. & consil. 106. per tot. vol. eod.
100 Qualiter reuocetur ꝑ donatio ex l. si vnquam Cod. de reuocand. donat. vide
notata per Purpurat. in consil. 37. Vifo casu proprio vol. 1.
In terminis istius l. voluit Bald. ad l. primam. Cod. de reuocandis donationi-
bus quod quando donator ꝑ habuit notitiam natiuitatis libergrum, & post eo-
101 rum mortem superuixit, habuitque spacium reuocandi donationem, & tamẽ
non reuocatur præsumitur voluisse donationem valere sed ista opinio declara-
tur per Purpurat. in consil. 37. Vifo casu num. 5. vol. 1.
102 Tiraquellus ꝑ ad hanc l. sub num. 202. qualiter sit intelligendus videas no-
tata per Cephalum in consil. 460. vt percepimus num. 40. & 50. vol. 4.

103 An possit huic l. renunciarī vide quæ scripsi pro Illustri D.P. Francisco Gazzino contra Equitem eius fratrem, vt in Decis. Consult. cuius caput est, vbi plura adduxi in materia istius l.

Errores Decis. Consult. 9. emendantur, vt infra.

Pag. 44. lin. 16. Lan eadem lege, & an eadem.

Pag. 44. lin. 16. l. 1. §. ante omnia lege. l. si vna §. ante omnia.

Pag. 45. lin. 25. ex eunt, lege exeunt.

S V M M A R I V M.

1 Pignus contrahitur per epistolam, quæ fuerit sine die, & consule.

2 Qui per litteras proprias appellat aliquem Dominū alicuius poderij, sibi præiudicat.

3 Actus omnis, vt subsistat duo principaliter requirit.

4 Rectitudo quid sit.

5 Reritudo quid sit.

Pag. 46. lin. 22. onerem, lege onere.

Pag. 47. lin. 19. l. 1. §. Dicitur, lege l. prius.

Pag. 47. lin. 23. con. dele quia superfluum est.

Pag. 48. lin. 15. Cod. de pign. leg. ff. de pignor.

6 Nouæ Const. Mediolani declarantur.

7 Actio nulla personalis datur vbi nulla intercessit obligatio naturalis, & civilis.

8 Actio realis requirit, vt ex parte Agentis supponatur dominium.

9 Actus purificatur adueniente tempore requisito.

10 Data litterarum quando sit necessaria.

Paraphrasis aurea ad Decis. Consult. 9.

Causa hac medio amicorum communium, terminata fuit amicitia de anno 1610.

Pro eo quod dicitur scripturam, seu litteras patentes carere data. Notabis non hoc ideo vitiari quia in proposito per epistolam quæ fuerit sine die, & consule, nihilominus pignus ꝑ contrahitur, vt est textus, in l. cum Tabernam, §. de quæ sit. ff. de Pignor. per quem dicit Grat. in cons. 9. Facti speciem num. 20. lib.

1. quod qui per litteras ꝑ proprias appellat aliquem dominum, alicuius poderij, sibi præiudicat in iuribus, quæ habet in illo poderio.

Ad id quod pag. 44. lin. 7. post num. 2. dicitur de rectitudine scias quod omnis actus ꝑ vt subsistat duo requirit principaliter, vnum ad rectitudinem pertinentem ad rititudinem alterum Rectitudo autem consideratur vbi sola iustitia rei est in se, ex Bartol. in l. hoc colore, ff. de inoffic. testam. & in l. lecta nu. 10. ff. si cert. petat. vbi ponit casum de commissione data alicui ad cognoscendum.

Vtrum quis fuerit recte captus dicit illud aduerbium recte arguere solam causam capturæ, & ita dici potest de eo, qui agit, vt creditor, qui tunc demum recte agit cum causa crediti dicitur esse sufficiens.

Rectitudo ꝑ autem intelligitur respectu eius, qui cognoscit, & iubet, & etiam respectu loci, vel temporis, vt si debitor non fuerit captus in domo propria, vel conductæ quæ debet esse latissimum refugium, & etiam in domibus Advocatorum, & procuratorum, vt expressè Nou. Const. cautum legitimis sub tit. de

6 execut. ꝑ & famil. l. iudic. §. Has tamen executoriales personales, & in tit. de prohib. & cõcess. execution. person. §. vt iudicia sit Quicq. quæ loca bene pro more suo declarat. Præstantissimus l. C. D. lo. Baptista Costa de factiscentia, & ignorantia dist. 39. cõ. 1. Et viginti vbi reprobat lafone ad l. Plerisq. ff. de ductus vocando, & in l. vinum ff. si cert. petat. dicit cum Laderchio, l. mola in cons. 148. hoc habere locum etiam in debitore suspecto cui sententiæ libenter subscribo, Quod verò dicitur de tempore intelligitur quâdo quis de tunc tunc tempore feriato, quod est prohibitum.

Pro materia rectitudinis, & rititudinis carcerationis, vide quæ scripsi aliàs pro Dominis Bernarigijs aduersus quondam eorum debitorem, cuius consultationis caput est Rite, & recte.

Ad id quod eadem pag. 44. lin. 15. dicitur actionem personalem, non cõpetere scias hoc ipsū pbari Et ex eo, qd nulla intercessit obligatio naturalis, & civilis ex latere d. D. Cerasij, & pinde nulla psonalis actio dat, cū illa cõari nequeat

C c c c nisi

nisi tunc demum est ambigere illas obligationes interceperint. alias esset miraculosus actio in lucem veniat sine obligatione quod nihil aliud sonat quam dare hominem natum sine matre, ut bene arguit Berengarius Ferrandus ad l. Pacta conuenta ff. de contrah. empt. num. 22. & 23. cum quo bene dixi in ista Decisione, quod nihil contraxit consuetus cum actore, & ita ex defectu consensus non oritur naturalis obligatio quo stante nulla legis approbatio assistit.

Ad id quod pag. 45. lin. 8. dicitur actorem earene actione reali, quia non habet obligata bona rei conventi, dicas pro confirmatione, quod de natura actionis realis requiritur, ut in agente supponatur dominium l. officium ff. de rei vindicat. & §. 1. Instit. de action.

Pro eo quod pag. 45. lin. 35. in praestatione salarii, seu honorarii attendendum esse tempus expeditionis litterarum patentium, facit conclusio, quod quando requiritur certum tempus. Eo tempore aduenienti purificatur actus, late Decius in consil. 24.

Ad id quod dicitur pag. 47. lin. 32. non esse curandum de data litterarum. Adde, quod ea necessaria foret ubi nasceretur disceptatio an esset attendendum tempus datae vel praesentationis, prout notant Doctores in cap. ceterum. Et in cap. capitulum extra de rescript. & in cap. si eo tempore tit. eod. lib. 6. sed hic cessat Quaestio, quia nulla fuit orta difficultas, ultra quod ista exceptio non competit successoribus in officio ut late dicitur hac eadem Decisione.

Paraphrasis autem ea, ad leges, & lura Decis. Conf. 9.

S V M M A R I V M.

1	Tex. in §. Item si procuratori l. si pupilli ff. de neg. gest. declaratur remissive.	1	§. Videamus eiusdem l. declaratur remissive.
2	Tex. in §. sed si ego d. l. declaratur; & ponit fallentia declarationis sub num. 3.	6	§. Videamus in ver. quoniam, conveniendi in quantum vult, quod nemo experitur sine actione declaratur plaribus modis remissive.
4	Glos. in §. videamus d. l. in ver. ipso gestu ubi si autem aliquo modo declaratur remissive.	7	Index an possit ipso iure expellere Agentem sine actione parum non opponente.

Ad l. si Pupilli ff. de neg. gest.

1 §. Item si procuratori istius tex. ↑ intellectum videas apud Socinum consil. 154. consultationi. Item plura notantur pro intellectu per Socin. l. un. consil. 27. notis p. 13. & 20. vol. 2.

2 Ad §. sed si ego ↑ dicas intelligentiam esse, ut scilicet ratum habere non possint, quod meo nomine non fuit gestum quando id quod gestum fuit, non potest aliquo modo censeretur tanquam meo nomine gestum, quia alias possum habere ratum, ut est exemplum in gestis per Filium, servum, per tex. & ibi Bartol. in l. 1. eolum. 3. Cod. Qui admitti. & per eundem in l. 1. in princip. Cod. de furt. Et per Dyn. in cap. Ratum de regul. iur.

3 Adde quod ista regula fallit etiam quando ista actio negotiorum ↑ gestorum daretur in subsidium iuxta l. Mater Cod. de rei vindicat. quia tunc quis potest habere ratum etiam id quod non fuit gestum nomine suo, ita est de mente Bartol. in l. 1. Eius qui in provincia ff. si cert. petat. eol. 3. Vide etiam pro declaratione Decius in l. semper qui non prohibetur ff. de regul. iur. Item vide Grammat. decis. 103. num. 12.

4 Ad §. Videamus in glos. ↑ in ipso gestu ubi si contra aliquo modo vide quod pet eum dicitur notabiliter Angei. in consil. 288. Vifo eolum. 3. in princip.

5 Item pro declaratione istius ↑ §. Videamus vide dicta per Bartol. in l. si Titius. Vbi ceteri ff. de verbor. obligat.

6 Hic §. in verbo ↑ Quoniam conveniendi, in quantum vult quod nemo experitur sine actione limura, & declarata multis modis de quibus per Doctores in d. l. si Titius ff. de verbor. oblig. Vide concordantes per Decium in l. Posthumus, nu. 9. Cod.

Cod. de collat. vide etiam pro Ampliatione Ruln. in l. Nemo potest ff. de legat.
 7. 1. Et an iudex possit ipso iure expellere agentem sine actione parte non op-
 ponente, vide Dec. in can. Ad huc il 3. de Appell.

S V M M A R I V M.

1. Vt exceptio rei iudicate, non obstat quid
 requiritur.

2. Glos. in l. & an eadem in versiculo personarum

ff. de except. rei iudic. dñi vult quod senten-
 tia lata contra defunctum, noceat successoribus declaratur remissive.

Ad l. Et an eadem ff. de except. rei iud.

1. **R**egulam istius textus declara ampliando quod ad hoc vt non obstat ex-
 ceptio rei iudicate requiritur quod sit eadem causa immediata, secus
 si mediata, ita dicit singulariter Aretinus in §. Item si quis in iudicio, col. 2.
 vbi multum ex tollit, & commendat Institut. de except.

2. Dum tenet glos. ad hunc textum in verbo personarum quod sententia la-
 ta contra defunctum, noceat successoribus declaratur per Ozas. de c. i. pedem.
 157. num. 18.

S V M M A R I V M.

1. §. 1. l. Palam ff. de dol. mal. except. declaratur
 remissive.

2. §. Circa eisdem l. dum vult, quod stipulatio

facta sine causa non valet declaratur, & li-
 mitatur remissive sub num. 1. & sub num.
 4. exornatur reg.

Ad l. Palam ff. de dol. mal. except.

1. **A**d §. primum istius l. nota, pro regula ibidem tradita, quæ dicit Areti-
 nus qui notabiliter loquitur in §. 1. Institut. de except. num. 9. & seq.

2. Ad §. circa 1. qui habet quod stipulatio facta sine causa non valet dñi quæ-
 ritur an talis stipulatio sit nulla ipso iure, an ope exceptionis, vide Lanfranc.
 de Oratio in repetitione cap. Quoniam contra falsum col. 39. de probat.

3. pro limitatione 1. ipsius vide Dec. in consil. 682. in causis col. 1. vide quæ dicit
 Alex. consil. 195. col. 1. 2. vol. & consil. 197. 2. vol. & consil. 195. prima col. vol. 6.
 Corn. consil. 300. primo vol. limita, vt per las. in l. a Titio in primo notab. ff. de
 verb. obligat. & in l. filius familias §. Diui in 2. lecta col. 2. de legat. 1. & per
 eundem in l. lecta col. 19. ff. si cert. per. & in l. Titiana col. 3. de verb. oblig.

4. & multa ad exornationem istius regule, vide per Marfil. in l. 1. §. præterea
 col. 14. circa finem cum duabus seqq. de Quæst. vide Corn. consil. 135. in 1.
 dub. vol. 2. & eundem consil. 67. vol. 4. & consil. 131. col. penult. & fin. d. vol. 4.

S V M M A R I V M.

1. Reg. Personalis actio non datur contra debi-
 torem Debitoris, & sic contra singularem
 successorem Ampliatur num. 2.

2. Limitatur, vt non procedat in subsidium, vel

quando possidens bona participaret de do-
 lo, vel etiam vbi adesset fauor dñorum, vel
 in casu l. si quis cum aliter de verb. oblig.

3. Limitatur etiam remissive.

Ad l. Non Aduersus. Cod. si certum petat.

1. **R**egula istius legis est quod personalis actio non datur contra debitorem
 debitoris, & sic contra singularem successorem, ampliatur etiam 1. quod
 ageretur respectu rei ad rem. Et etiam quod agatur de obligatione camerale

2. vigore Hypothecæ, quæ in dicta obligatione comprehenditur sed limita 1. ne
 procedat in subsidium vel quando possideas bona participaret de dolo. per l. pri-
 ma, & ibi Bartol. Cod. l. si vendito pign. agat, in quod proposito plura alias dixi.

3. Et obtinui pro D. Io. Baptista Anno Secretario Excellentiss. Senatus Medio-
 lani, vel etiam vbi adesset fauor dñorum, vel in casu l. si quis cum aliter ff. de
 verb. obligat. vide quæ 1. in proposito scripsit Doctissimus Dominus Io. Ba-

4. ptista Costa in eleganti suo tractatu de remed. subd. remed. 47. num. 1. 2. &
 seqq. vbi plura notabilia dicit.

1 Tex. in l. Excepta C. per quas perso. nob. acqui. dum vult quod per liberam personam alteri non acquiratur sine cessioe, ampliatur remissive.

Ad l. excepta que est prima Cod. de quas personas nob. acquir.

1 **D**um vult hic textus, quod per liberam personam alteri non acquiratur sine cessioe. Amplia, vt per Ias. in l. Diuortio in princip. col. 10. ff. fol. mat.

S V M M A R I V M.

- 1 Tex. in §. cum Reo l. si vnus ff. de pact. declaratur remissive.
- 2 Tex. in §. pactus ne peteret d. l. in ver. Quia in stipulationibus dicitur quomodo sint interpretanda remissive, & num. 1.
- 3 Reg. quod pactum non potest tollere ipso iure obligationem civilem, & naturalem iam natam eo quia est nudum declaratur.
- 4 Pactum solo consensu in esse deducitur.
- 5 Pactum est facti non iuris.
- 6 Differentia inter pactum, & stipulationem.
- 7 Res de facili reuertitur ad suam naturam: exornatur huc reg. & limitatur num. 11.
- 10 Denominatio est facienda: d. dignum, fallit tamen, vt ibi.
- 12 Tex. in §. Illud nulla d. l. declaratur remissive.
- 13 Reg. quod conuentio facta cum vna re, vel vna persona non trahatur ad aliam re, vel personam ampliatur, & limitatur pluribus modis remissive num. 16.
- 14 Non procedit in consuetudinibus, feudalibus.
- 15 Item in iudicio, & notabili quaestione.
- 17 Tex. in §. si cum decem eiuſdem tex. declaratur.
- 18 Reg. Actus si non valet vt agitur valeat, vt valere potest ampliatur, & limitatur pluribus modis remissive.
- 19 In procedat d. reg. in contractu emptionis, & venditionis.

Ad l. si vnus ff. de pact.

- 1 **I**n §. si cum Reo pro materia quam tradunt Doctores ad hunc rex. quando scilicet vnus sociorum alios obliget, & possit debita exigere, & quantitates facere post Angel. hic, & alios, vide Alex. conf. 139. lib. 5. Dec. consil. 98. & Ioseph. Ludouic. conclus. 53. de societate.
- 2 **A**d §. pactus ne peteret §. quomodo sint interpretanda verba istius textus ibi (quia in stipulationibus ius continetur in pactis factum versatur) eleganter exponit Gaspar Caball. milleloq. 378. fol. mhi 179.
- 3 **D**um ex hoc textu vna cum glossis probatur regula, quod pactum non potest tollere ipso iure obligationem civilem, & naturalem iam natam. Eo quia est nudum, sed id eliditur per exceptionem declaratur, & limita, vt per Ias. in l. Rogasti in §. si decem dederit num. 1. ff. si ceteri. petat. & ibi per Dec. nu. 1. & 2. per Alex. in 4. notab.
- 4 **T**extum hunc sic declara. In stipulationibus hoc ideo dicitur ius contineri quia tota substantia stipulationis consistit in iure siue consideretur, pro ut est in fieri, cum oporteat in ea deducenda inesse, vt precedat Interrogatio solennis, & sequatur postea responsio conformis Interrogationi l. 5. §. satis exceptio ff. de verb. oblig. & sic requirit ordinem quandam formalem, qui si pervertatur, vitatur ipsa stipulatio. sine consideratione prout in esse deducitur, quod quoddam iuris vinculum quo necessitate constringimur ad aliquod dandum, & faciendum substantia autem pacti consistit in iure pacto, nec in eo versatur aliud quod ministerium quia solo consensu in esse deducitur l. si de pact. qui facti est non iuris §. si consilio §. si ff. de curat. furios. l. beneficium ff. de acquirit. rer. dom. huc, & plura alia ad intelligentiam istius textus deduxit Ioan. Croc. ad l. si is qui pro emptore ff. de vscap. num. 1. & ibi per Dec. nu. 1. & 2.
- 5 **R**ursus pro intelligentia istius textus nota quod pactum, & stipulatio differunt quia stipulatio est contractus iuris civilis, cuius potentior pars forma, sed pactum, est facti, & ideo in pactis versatur facti id est exceptio, & in stipulatione ius id est actio. Sic Alciat. ad l. 1. §. eadem autem nu. 4. ff. de verb. oblig.
- 6 **I**n quantum hic textus allegatur, ad hoc quod res de facili reuertitur ad naturam

naturam suam adde Concord. in c. ab exordio cum glos. 35. distinct. & ultra se
decla. quas Iason hic cumulat more suo ad ornamentum huius regule add. ut
Iud quod notabiliter decidit idem Ias. in l. si arrogator nu. 48. in fin. de adopt.
& quod tradit idem Ias. in l. beneficium col. 8. in fin. cum sequentis principio
de const. principum, & post eum Dec. in l. in omnibus causis num. 10. in fin. de
reg. iur. post Ant. de Butrio in c. olim tibi de verb. sign. Adde etiam quæ dicit
Dec. in l. Imperium num. 8. de Iurisd. omnium. Iud. ubi dicit quod licet de
10 nominatio sit ꝑ faciendā digniori tamen fallit qñ minus dignū inducere ius
ad ius commune, & quæ posui ad glos. in c. statutum de pñhend. in c. super
14 verbo. numerandum, & pro limitatione, ꝑ & Intellectu huius reg. vide notabi
liter Ias. in Auth. Quas actiones num. 39. Cod. de Sacros. Eccles. Adde etiam
Dec. in conf. 3. col. pen. in prin.

Plura alia ad hunc textum colligit Bernar. Alph. in suis collect. sub n. 510.
12 Ad §. Illud nulla: Pro eius declaratione vide quæ dicit Decius in l. Con
tractus col. pen. de reg. iur. & vide ibidem nouissime Cagnolus nouum asse
rentem Intell. ad istum textum num. 80. in fin.

Alias remissiones ad hunc textum reportat Ber. Alph. in suis Coll. nu. 757.

13 Ad §. Ante omnia ꝑ hic textus allegat ad hoc quod conuictio facta eū vna
re, vel vna persona non trahatur ad aliam rem, vel ad aliam personam sed re
gulam hanc ultra Ias. hic ampliat, & limita aliquibus modis.

Limita etiam per text. not. in l. si Ripalatus futo per se ubi idem Ias. post
alios in prin. ff. de verb. obl. & ad hanc regulam adde quod per eam notabili
ter dicit idem Ias. in repet. l. Admonendi num. 62. ff. de Iure Iurando.

Item ad id quod dicit de conventionibus in l. cum vna persona, vel vna re non
extendenda add. Benef. quod dixit Iacob. de Sancto Georgio in sua inuestitu
14 ra in verbo, & feminis num. 10. post l. l. in cap. 1. §. Hoc autem qui feudum da
re possunt, & istam regulam amplia non procederet in consuetudinibus feuda
libus, vt per dictum Iacob. in dicta inuestitura in verbo. in feudum nume. 38. &

13. 39. Item in iud. c. 10. ꝑ & notab. questione tradit idem Iacob. ubi supra in ver
bo, dictique Vassalli num. 13.

16 Iterum pro limitatione ꝑ regulam istius textus. Vid. Bart. in l. Lecta in prin.
& ubi Ias. num. 11. ff. si certum petatur.

Plura alia dicit Ber. Alph. in suis reportatis num. 884.

17 Ad §. Si cum decem ꝑ mihi negatiua de qua in hoc text. promitto non pete
re viginti implicita hēt affirmatiua scilicet liberationem ꝑ debito præceden
18 tia vt iustum sit quod qui aliquem ꝑ viginti liberat ab eodem neq. decem
petat sic Ioan. Corra. ad l. 1. ff. de verb. obl. num. 12. notat.

18 Ad §. Si acceptatio Regula istius textus. quæ vult. ꝑ quod actus non va
let, vt agitur valet. vt valere potest cum quo concordat textus in cap. Vnico.
§. pen. in fin. de dispensat. impub. ampliat. semel, & limitat. quiaq. modis, de
quib. per Ias. in l. 1. §. Si quis ita num. 2. cum sequenti ff. de verb. obl. vide la
19 tius per Ripam ibidem solum. 3. cum sequenti ubi eam extendit 8. modis, & li
mitat alijs 6. modis notabiliter materiam huius regulæ examinando sub num.
17. vlt. ad num. 32.

19 Et an regula istius §. habeat locū in contractu emptionis, & venditionis
lucro quod sic, vt per Carro. de locato & conducto par. 1. c. 7. ff. de Iurisd. pñ.

Hanc eandem regulam plene, & subtiliter examinat, & forsan melius quā
ceteri quos hæc enua viderim. Hieronymus Torriellus, ad Iuā. §. Si quis ita ff.
de verb. obligat. per tot. & præsertim num. 13. ubi tradit regulam quod actus
nunquam valet, eo modo quo agi potuit, & nume. 24. docet quando appareat
quod agiens voluerit facere actum negatiuum, & inutilem.

S V M M A R I V M.

1 Glof. in §. re obfcura l. non debet auctori ff. de reg. iur. dum vult magis fauendum eſſe tra-
ctanti de damno vitando quàm tractanti
de lucro captando declarat. remiſſiue.

ex primo decreto, alij quoq; immiſſi cen-
ſentur, declarata ſub. num. 3.

2 In Prætorio pignore vno creditore immiſſo,

4 Præſententes cauſam oneroſam ſunt fauorabilioreſ, quàm qui tractat de lucro qua-
rendo.

Ad l. Non debet auctori ff. de regul. iur.

1 **A**D §. in re obſcura in Gloſſa ꝑ ibi ſed hic non lucratur, quæ vult quod ma-
gis fauendum ſit tractanti de damno vitando quàm tractanti de lucro
captando vltra Dec. hic Adde eundem Dec. in Auth. qui Rem. colum. penult.
in ſiu. Cod. de Sacroſ. Eccleſ.

Et benefaciunt quæ dixit gloſſa communiter approbata in l. Cum vnus ff. de
bon. auct. Iud. poſſid. quæ dicit, quod licet in prætorio pignore ꝑ vno credi-
tore immiſſo ex primo decreto alij quoq; immiſſi cenſeantur tñ iſtud ita de-
mum procedit ſi omnes ꝑ creditores præſentunt cauſam oneroſam. Secùs ſi
aliquis præſentaret cauſam lucratiuam, vel quaſi quia tunc immiſſio illius,
qui præſentit, non prodeſt alijs; fauorabilioreſ enim ſunt præſententēſ cauſam
oneroſam, quàm qui tractant de lucro querendo, de qua re vide per me
notata Ad d. l. cum vnus.

S V M M A R I V M.

1 Tex. in l. ſape conſtitutum ff. de re iud. limitatur.

Ad l. Sape conſtitutum ff. de re iudic.

1 Imita hunc ꝑ textum vt per Iaſ. in repetit. l. ad mouendi colum. 85. ff. de in-
iur. & Socin. in regul. 6. Et vide quæ ad regulam huius l. cumulat Dec. in
l. 2. num. 44. Cod. de edendo.

S V M M A R I V M.

1 Rub. ff. & Cod. Res inter alios acta limitatur
pluribus modis remiſſiue.

dem fonte

2 Reg. res inter alios acta habet locum cum fa-
cta ſunt diuerſa, & non procedunt ab eo-

3 In antiquis quomodo procedit remiſſiue.

4 Reg. non procedit vbi eſt eadem ratio.

Ad Rubricam ff. & Cod. Res inter alios acta.

1 **P**RO limitatione totius iſtius tituli ꝑ vide omnino Marſil. ſingu. 276. parum.
& nihil, & ſingul. 435. Res inter alios acta limita etiam vt per Dec. conſ.
342. numero 7. in ſin. vbi ponit quando ſententia facta contra heredem præſu-
dicat legatarijs, & pro eius limitatione vide Paul. de Caſtr. in l. Cum filioſta-
milias §. ſin. in princ. ff. de verbor. oblig. & Corn. conſil. 380. 3. volum. & limita et-
iam ex diſt. per eum Corn. conſil. 337. 4. volum. Vide Tiraq. in ſuo tractatu
Res inter alios acta; & limita etiam vt per Ang. in §. verſe. Exprefſim num. 45
in Auth. de hered. & ſalc. Vbi dicitur quod regula habet locum ꝑ cum facta
ſunt diuerſa, & non procedunt ab eodem fonte ſecùs ſi ab vno, & eodem fon-
te deſcendant, & ex hac limitatione inferat actum ad alia ſimilia, & quid in ꝑ
antiquis. Vide in decimo Crau. in ſuo tractatu res inter alios acta, & in verbo,
alias.

4 Et quod vbi eadem ꝑ eſt ratio non militet regula notat Cephal. in conſ. 176.
Cotdomini num. 31.
Adde Dec. vid. l. 2. Cod. de edendo num. 62. & alijs quos notat Alphandus in
ſuis reportatis.

S V M M A R I V M.

1 L. Si ego ff. de neg. geſt. procedit in negotiorū
geſtore, qui ſupulatur vti perſona priua-
ta, quæ non acquirit alteri: niſi ſequuta ra-

tificatione, ſecùs in Notario, qui tanquam
ſeruus publicus alteri ſupulari poteſt.

Ad l. si ego ff. de negot. gest.

DEclaratur dispositio istius textus, ut procedat in negotiorum gestore qui stipulatur, uti persona priuata, quæ non acquirit alteri nisi sequuta ratificatione, secus autem in Notario qui tamquam seruus publicus potest alteri stipulari ita post alios scriptum reliquit Ozale. decis. Pedemont. 33. nu. 10.

S V M M A R I V M.

1 Glof. in Leius qui ff. si cert. pet. in ver. defunctis exornat.

Ad l. Eius qui ff. si cert. pet.

Glof. istius textus in verb. Defunctis habet concordantiam cum textu in cap. Rainutius ext. de test. Vide quæ ibidem ponderat Barbat.

S V M M A R I V M.

1 Text. in l. Nunc videndum ff. de cõdit. indebitum vult, quod soluens, vel promittens scienter indebitum videatur donare limi-

tatur, & amplius pluribus modis, remissum.

Ad l. Nunc videndum quæ est i. ff. de cond. ind.

IN quantum vult hic textus in quod soluens, vel promittens scienter indebitum videatur donare, Vide pro limitatione las. notabiliter post Fab. in §. in personam colum. 9. circa medium instituit. de Act. & quam limitationem dicit las. ibid. esse maximam, & mirabilem vide Decium quatuor modis limitantem in l. Cuius per errorem ff. de reg. iur. quas limitationes posuit ante eum las. hic qui hanc regulam ampliat semel, & limitat nouem modis.

Rursus pro materia istius text. vide scribentes latiss. in l. Cum quis C. de iur. & fact. ignorantia.

S V M M A R I V M.

1 L. vnic. Cod. de alien. Iud. mut. cau. fa. perpenditur.
2 Actio realis datur ad vindicandam rem propriam, competiq; ratione dominij, vel quasi.
3 Actio realis dicitur etiam ratione iuris seruicij, & obligationis.
4 Ad constituendam actionem realem requirantur tam in Actore, quam in Reo.

Ad l. Cum in rem, quare unica Cod. de Al. mut. Iud. &c.

Actio realis. Pro intelligentia notatorum in isto textu in dupl. consideratur primò scilicet ut ea quæ competit ratione dominij, vel quasi, & vocat realis quia datur ad vindicandam rem propriam, & sic competit ratione dominij, vel quasi secundo, ut ea quæ datur ratione iuris seruicij, & obligationis, ut bene distinguit las. in §. omnium num. 59. cum seqq. Instit. de Act. ubi ponit exempla de rei vind. & de Hypothecaria.
4 Quid autem requiratur ad competentiam actionis in rebus tam in Actore, quam in Reo, Vide tunc. las. in loco citato ubi latissime materiam examinat.

S V M M A R I V M.

1 Actio realis quæ, & quasi, sic, & quæ in ea requirantur remissimè.

Ad §. Omnium Instit. de Act.

Quæ, & qualis sit actio realis, & quæ in ea requirantur. Vide notata per me ad l. vnic. Cod. de alienat. mutan. Iud. &c.

S V M M A R I V M.

- 1 Reg. quod Res transit cum suo onere exorta tum, & sub num. 3. & limitatur sub num. 4. 5 Statim eximitur à registro Communitalis. Res immanes penes vnum an talis transeat penes alium remissive.

2 Limitatur in re, quæ transit in Ecclesiam, quæ

Ad l. Alienatio cum sit. ff. de contr. empt.

- 1 S Olet allegari hic text. quod res transit cum onere suo, p materia Vid. Bal. in Auth. si quas ruinas colum. 4. versic. 6. Probatum Cod. de Sacros. Eccles. Abb. in conf. 74. Duo principalia colum. 3. volum. 1. Imol in l. quod dicitur, col. 9. ff. de verbor. obligat. Ripa. in l. 1. §. si hæres nume. 11. ff. ad Trebell. Socin. lun. confil. 70. nu. 14. vol. 1. & lare Afflic. decif. 95. quos omnes citat Riminald. lun. confil. 40. Annis elapsis, num. 10. vol. 1.
- 2 Fallit hæc regula in te t quæ transit in Ecclesiam, quia statim quod transit aximitur à registro Communitalis Fel in cap. Sanctæ Mariæ, num. 48. versic. 2. nota de Constit. Innoc. in c. Verum de foro compet. Belam. conf. 140. Curt. lun. confil. 42. Riminald. lun. conf. 25. In causa, num. 16.
- 3 Pro concordantibus ad istum textum t allegat Ceph. in conf. 181. Magnifici lib. 2. num. 71. Pomp. §. Cum quis. ff. de acq. poss. DD. in l. placet Cod. de Sacros. Eccles. & in Auth. Nulla communitas Cod. de Episcop. & Clericis.
- 4 Regulam tamen istius legis t limita vt per Riminald. in conf. 111. Vifo prolixo, num. 11. & 12. lib. 5.
- 5 An autem res immunis t penes vnum talis transeat ad alium Vide notata per Riminald. lun. in conf. 59. Anno Domini num. 57. vol. 1.

S V M M A R I V M.

- 1 §. Plus autem instat. de actio. declaratur remissive, & sub num. 4.
- 2 Debitor in diem t possit ante aduentum diei peti condemnari adueniente die, & tempore, & quod in debitor e conditionali. nu. 3.
- 3 Venditio vbi fit nō presente pecunia, sed habita fide de pretio cõsetur res minus iusto pretio vendita.
- 4 §. Plus autem non procedit quando agitur ad declarationem debiti, quia tunc tempore plus peti non dicitur.

Ad §. Plus autem Instat. de Act.

- 1 P Ro intelligentia t vide Alciat. in l. circa finem de cond. indeb. & an debitor in diem t possit ante aduentum diei peti condemnari adueniente die, & tempore, & quid in debitor e conditionali. Vid. Ioseph. Lud. in concl. 8. vbi lare examinat materiam huius textus de qua etiam diffuse tractat in decif. 51. & vt plus petens cadat à iure suo quæ requirantur. notat Crau. conf. 325. num. 2. declara. t & limita istum textum, vt per las in l. pecuniam nume. 9. vbi qz in fin. si cert. pet.
- 2 Ad hoc propositum nota quod vbi venditio t fit non presente pecunia sed habita fide de pretio cõsetur res minus iusto pretio vendita l. si pradio in diem. ff. de in diem Additione Comeas conf. 303. vol. 3. Tiraq. de retractu Tir. 1. glos. 18. num. 37. Riminald. lun. conf. 5. Agunt ad num. 321. & ex isto capite memini me alias obtinuisse declarari nullitatem alienationis factæ de pignore pretorio data dilatione licitatori ad soluendum.
- 3 Declarat. insuper hic textus t ne procedat quando agitur ad declarationem debiti quia tunc tempore plus peti non dicitur. Vid. Qzasc. decif. Pedem. 130. num. 13.

S V M M A R I V M.

1. Cum precibus C. de libera. cau. inducitur quod quilibet censetur fateri quod in libello exhibuit, ita ut non sit amplius locus reuocationi. Limita num. 1.
2. Producentis testem videtur fateri quod dictum est per testem ita ut obstat et depositio limitatur tamen ne procedat quando testis deponit extra capitulata, & non dixit, quod ita firmiter credit.
3. Non habet locum ubi si confessio resultaret fieri contra intentionem producentis.
4. Roman. in conf. 104. num. 6. reprobat.
5. Reg. quod producentis scripturam fateatur, ibi contenta non procedit nisi eatenus, quatenus instrumenta producta probant.
6. Limitatur etiam in filiis producentibus cedulam testamentariam patris imperfectam, quia tunc quoad capitula concernentia eorum cummodum videtur approbasse, quod verò ad fideicommissa, & substitutiones, nequaquam.
7. Assertio facta in libello nocet libellanti limitata tamen pluribus modis remissive.
8. Libellans an possit inuito Reo dicere libellum suum ineptum, vide, & limita remissive.

Ad l. cum precum Cod. de liber. causa.

1. **I**ste textus ¶ solet induci ad propositum quod quilibet censetur fateri quod in libello exhibuit, & quod ponens censetur fateri quod positum est, adeo quod non possit reuocare talem confessionem, ut per communiter hoc loco scribentes, & per Alex. conf. 71. num. 4. vol. 3. limitatur tamen hoc non procedere ¶ quod ponens probaret vel edoceret de errore quia tunc esset locus reuocationi, ut per Marant. de ord. iud. disp. 6. §. 46. adus n. 6. quem refert, & sequitur Rol. conf. 69. num. 53. vol. 3.
2. Dum colligitur ¶ ex textu hoc quod producentis testem videtur fateri quod dictum est per testem ita ut ei obstat depositio limitatur conclusio, ne ¶ procedat quando testis deponit extra capitulata, & non dixit quod ita firmiter credit.
3. Item non habet locum ubi si confessio ¶ resultaret fieret contra intentionem producentis ita post alios notat Purpurat. in conf. 58. Vidi num. 14. & seqq. vol. 6.
4. primo, ubi impugnatur in hac materia Roman. ¶ in conf. 104. Pater Reuerende num. 6.
5. Limitatur regula ¶ quod producentis scripturam fateatur ibi contenta ne procedat hoc simpliciter, sed eatenus quatenus instrumenta producta probant ita post Bart. noluit Peregr. in conf. 61. circa cedulam num. 17.
6. Limitatur etiam in filiis producentibus cedulam testamentariam patris imperfectam quia tunc quoad capitula concernentia eorum cummodum videntur approbasse quod verò ad fideicommissa, & substitutiones nequaquam, vide Peregr. loco citato, & per me tradita ad c. cum quid de reg. iur. in 6.
7. Rursus nota pro hoc textu. Iunct. glos. 1. & 2. que vult quod assertio ¶ facta in libello nocet libellanti limitatur trib. modis per Ias. in §. si minus col. 1.
8. Inft. de Ac. & Soc. conf. 108. col. pen. cod. vol. & an libellans ¶ possit innitit Reo dicere libellum suum ineptum vide eundem Alex. conf. 112. v. l. 5. & conf. 3. primo dub. vol. 7. & pro declaratione, vid. Barbar. conf. 18. 2. dub. vol. 2. & limitatur, ut per Paris. conf. 126. col. pen. vol. 1.

S V M M A R I V M.

1. Tex. in l. secundum naturam ff. de reg. iur. limitatur remissive.
2. Non procedit quando apparet de voluntate contraria disponentis.

Ad l. secundum naturam ff. de reg. iur.

1. **P**ro limitatione ¶ huius text. vld. Marf. sing. 134. Tu scis quod propter sterilitatem, ex Soc. tamen Iunior conf. 6. vol. 5. nu. 2. limitatur regula istius ¶ textus, ne procedat quando appareat de voluntate contraria disponentis.

S V M M A R I V M.

1. Cap. Ratione de reg. iur. lib. 6. declaratur remissive.

Ad cap. Ratione de reg. iur. in 6.

1. **P**ro eo quod congruit hic textus ¶ cum secundum naturam ff. de reg. iur. vide reportata ibidem per me.

S V M M A R I V M.

1. Aduocatus qui propter casum aduocationem adimplere non potuit, integrum salarium consequitur.
2. Procedit nendum in Doctore, sed in lectore, medico, ac in quocunque officiali, cui salarium debetur ob prohibitionem intellectus, non ob solam rationem laboris.

Ad l. Diuus Antoninus ff. de varijs, & extra. Cogn.

1. **R**egula istius textus, quæ habet quod Aduocatus ꝑ qui propter casum fortuitum aduocationem adimplere non potuit integrum salarium consequitur procedit nendum in Doctore, sed & lectore, medico, ac in quocunque officiali cui salarium debetur, ob prohibitionem intellectus, non ob solam rationem laboris, & in ista materia duo consilia Ceph. 70, scilicet, & 71. lib. 1. concordant cum hoc text. l. legatus antequam ff. de legat.

S V M M A R I V M.

1. Tex. in l. legatus antequam ff. de legatio remissus declarat.
2. Legatus, siue Ambasciator qui ante finitum tempus legationis decesserit an consequatur integrum salarium.

Ad l. legatus Antequam ff. de legationib.

1. **D**um vult hic textus ꝑ quod legato, seu Ambasciatori, qui ante finitum tempus legationis decesserit consequatur ꝑ integrum salarium, temporum qualitas non leuem difficultatem arguit in praxi. Pro materia tamen vide reportata ad l. D. Antoninus ff. de var. & extraor. Cogn.

S V M M A R I V M.

1. Tex. in l. Sancimus C. de pen. declaratur remissus.
2. Poena non debet egredi suam authorem.
3. Statutum de poenis quod vnus puniatur pro alio valet, limita num. 4.

Ad l. Sancimus Cod. de Poenis.

1. **A**d regulam huius textus ꝑ qui habet quod poena non debet egredi suum.
2. ꝑ auctoritatem adde an valeat statutum quod vnus puniatur pro alio ꝑ Fas in l. i. quis suo §. legis Cod. de inoff. testam. & latius per eundem in §. Actiones col. 17. cum 25. seq. Inst. de R. & vbi concludit quod sic dummodo per tale statutum ꝑ imponatur poena pecuniaria, secus si corporalis, & id comprobatur pluribus exemplis in dicto §. legis de quo etiam vide Additionator ad Dec. in l. non debet alteri ff. de reg. iur. vide limitationes per Marf. in l. si quis patris. ff. ad l. Coru. de Siccarijs.

S V M M A R I V M.

1. Quæ requirantur ad hoc, vt instrumenta sint valida, & plures casus adducere remissus in quibus de invaliditate instrumentorum potest agi.

Ad l. si res gesta, quæ est pen. ff. de fid. Instrum.

1. **D**um in hoc textu fit mentio de instrumentis hille si volueris scite quoniam requirantur ad hoc, vt instrumenta ꝑ valeant ꝑ vide notata in glossa ad l. Generali C. de tabul. lib. 10. casus autem plures in quibus Instrumenta considerantur invalida vide Io Aloysium Ricium in suis collectionibus Decisionum collectanea 362.

S V M M A R I V M.

1. Tex. in l. contrahitur ff. de pigno. & hypothec. in illis verbis propter aliquam obligationem declaratur, & limitatur remissus sub num. 1.

2. Pignus, vel hypotheca non constituitur nisi præcedente aliqua obligatione, limita num. 3.

3. Scriptura non est de substantia contractus, sed potius adhibetur ad faciendam probationem.

Ad l. contrahitur ff. de pign. & hypot.

1. **H**ic textus ibi propter aliquam obligationem pro eo quod vult pignus, vel hypothecam constitui non posse nisi aliqua præcedente obl. Vide circa intelligentiam, & declarationem, quæ pulchre ponit Negus. in sup. tractatu de pignor. in 1. memb. 3. partis num. 9. cum duobus numeris ibi seqq. & limita illa.
2. ꝑ Regulam ex dictis per eum ibi sub num. 14. vbi quod licet hypotheca, vel pignus non possit constitui sine aliqua obligatione, vel contractu præcedente tamen postquam est constituta potest diuidi, & separari ab illa principalis, vt ibi persequitur.

Insu-

1 Insuper etiam dum ex hoc textu elicitur, quod scriptura non est de substantia
 2 contractus, sed potius adhibetur ad faciliorem probationem pacti limitationis
 3 traditas hic à glof. limita istam legem § 3 i. modis, vt per glof. in cap. 1. in
 § postquam autem in vers. in scriptis de censib. lib. 11.

S V M M A R I V M.

1 Tex. in l. obligationum fere § placet ff. de actio. & oblig. declaratur, & limitatur tribus modis
 num. 3.
 2 Tempus oon est modus inducendz, vel tollendz obligationis limitatur remissiuè num. 3.

Ad l. obligationum fere ff. de Act. & Obl.

1 Hic textus in § placet § qui habet, quod tempus non est modus inducen-
 2 dz, vel tollendz obligationis limitatur tribus modis de quibus per las.
 3 in l. cum qui § ita § itaque stipulatio col. 2. cum seq. de verb. obl. & ad glof.
 in verbo sic & tradendo vid. las. in l. si fundum sub conditione § qui fundum
 col. fin. de legat. 1.

S V M M A R I V M.

1 Tex. in l. si quis decurio Cod. l. Cornel. de fals. declaratur remissiuè.
 2 Instrumentum, in quo per contrahentes fuerunt adhibiti duo notarij signatum, seu glossatum,
 per alterum ex notarijs fidem ad faciat, & quando.

Ad l. si quis decurio Cod. ad l. Cornel. de fals.

1 Pro materia istius legis § notandum est, quod scriptum reliquit Guid. Pap.
 2 decif. Gratianop. 122. quod instrumentum scilicet in quo § perquirat hō
 tes fuerunt adhibiti duo notarij signatum, seu glossatum per alterum ex nota-
 rijs fidem non facit secus tamen est si per contrahentes fuerit dictū quod duo
 sigilli debeant apponi, vid. notata per eund. ibi quia de necessitate duo sigilli
 requiruntur. Item quod poterit notarius notam instrumenti per eum recepti
 per interuallum etiam de re vid. eund. Guid. Pap. de decif. gratianop. 129. per
 tot.

S V M M A R I V M.

1 Tex. in l. si donat ff. de donatio. inter vir. & vx. singularis, & oortabilis reputatur limitatur
 num. 5.
 2 Confirmans oon dicitur de nouo dare.

Ad l. si donat ff. de donat. inter vir. & vxor.

1 Hic textus § reputatur solemnns, & notabilis, ad hoc quod confirmans nō
 2 dicitur § de nouo dare sed pro limitatione § vide las. in l. morte col. 6. &
 3 seq. ff. de iurisdi. omn. iud. vbi quattuor modis eam declarat, & multa dicit ad
 materiam illius.

S V M M A R I V M.

1 Tex. in l. cum hic status in vers. air oratio
 limitatur per l. per retentionem ff. locat.
 2 § si maritus il primo eiusdem l. limitatur re-
 missiuè.
 3 § Si donator ver. si maritus limitat remissiuè.

Ad l. cum hic status ff. de donat. int. vir. & vxor.

1 Hic textus in vers. air oratio cum similibus, vt ibi quod si in obscuro limi-
 2 tatur per tex. in l. per retentionem supra locati & ita limitat las. in l. si
 quis in fundi vocabulo in princ. col. 6. de lega. 1. & notat plenè Bar. in l. nō solū
 § morte col. 5. ff. de non op. nunc. & ad istū tex. adde Rom. sing. 193. Tuscul.

2 In § si maritus § il primo disponitur obligationem per manum factam de
 re donatā vxori reuocari donationem ita quod morte postea non confirmatur.
 vide ad ipsius limitationem las. in l. 3. Cod. de legat. & Negusant. in suo tra-
 ctatu de Pignor. 111. primo membro 2. part. princip. sub num. 4.

3 Ad § si Donator § in verbo si maritus, notanda sunt pro intellectu es, quz
 tradit Bartol. in l. post contractū in 6. prælumpt. de donat.

4 Ad § si ambo § Adde Cremenf. singul. 32. statuitur cautetur &c. & faciunt dicti.
 5 Atetini consilio, 50. etpi &c.

5 Ad §. Oratio † dispositio textus habet locum in casu in quo sponsalia licita sunt ita declarat Vincent. de Franch. decif. 52. num. 2.

6 Rursus ibi ideoque † reportata ad hoc quod quando donatur uxori putative propter talem penam donatio redditur ipso iure nulla, contra que in textum Ias. in l. Eam quam colum. 8. Cod. de fideicom. allegat tres textus de donatione, & relinquunt cogitandum.

S V M M A R I V M.

1 Confirmatio de qua in text. retrotrahitur ad tempus factæ donationis, non vt nunc, sed vt tunc.

Ad l. Si emancipatis Cod. Si quis alteri, vel sibi.

1 **N** Ora quod illa confirmatio † retrotrahitur ad tempus scilicet factæ donationis, & sit non vt nunc sed vt tunc vt in præfenti decif. notatur pro materia vide notata ad l. cum hic status in §. si maritus ff. de donat. int. vir. & vxor.

S V M M A R I V M.

1 Tex. in l. Ius pluribus ibi quem locum determinare declaratur remissive, num. 3. & limitatur ou. 2.

Ad l. Ius pluribus que est penult. ff. de iust. & iur.

1 **I** Bi quem † locum determinare. Adde benefacere quæ dicit Iacob. de Sancto Georgio in sua inuestitura. in verbo, & dicti Vassalli. colum. 1. versiculo subsequenter est videndum.

2 Rursus ad istum textum vide quæ dicit Angel. & Ariminenf. in tractat. de malefic. in glos. super verbo Nos potestas, & pro illius limitatione † vide quæ dixit Curt. Iun. in tractatu de feud. parte. ult. colum. 5.

3 Adde etiam pro eius declaratione † in quantum dicitur quod Ius pluribus modis consideratur. Dec. in l. Quamquam Cod. de testam. milit. in princip.

S V M M A R I V M.

1 Tex. in l. Elucta §. veritas ff. de offi. Præfid. procedit in Papa, Imperatore ac alijs Principibus uno recognoscere totibus superiori.

2 Limitatur etiam pluribus alijs modis remissive.

3 Index qualiter ex actis iudicare debet aduersus ea, quæ priuatum cognouit.

4 Glos. in d. §. veritas versic. veritas dum vult, quod simulatio possit probari per testes declaratur remissive.

5 §. Ne in potentiore eiusdem l. dum allegatur ad id quod habens inimicitiam, potest implorare officium Iudicis, vt eum compellat ad præstandum sibi cautionem de non offendendo limitatur pluribus modis.

6 Index dubitans probabiliter ne quis offendantur, potest compellere aduersarium ad eundem.

7 §. Sicuti medico eiusdem l. declaratur.

Ad illicitas §. veritas ff. de offi. Præfidis.

1 **L**imitatur hic textus † procedere in Papa, & Imperatore, & alijs Principibus qui in suis territorijs habent iura supremi Principis. quia isti non debent iudicare seruandum allegata, & probata, sed secundum conscientiam ita limitat hunc textum Bartol. in l. 1. Cod. vt quæ defunt Aduoc. Iud. part. supp.

2 referens ita Theologos tenere. Et vide septem alias limitationes † per Felin. in cap. Pastoralis §. Quia vero, col. 2. nu. 25. cum pluribus seqq. de offi. delegat.

Adde quæ dicit Ias. in §. si minus col. 6. Institut. de action. & quæ dicit Marfil. singular. 266. Index.

3 Qualiter autem Index † ex actis iudicare debeat. aduersus ea quæ priuatum cognouit, vide latissime Didacum hanc materiam explicantem in libr. 2. variar. resolut. cap. 1.

4 Ad glos. in verbo veritas † quæ vult, quod simulatio possit probari per testes pro eius veritate vide Angel. in princip. instit. de except. col. 25.

5 Ad §. Ne in potentiores † dum allegatur ad hoc, quod habens inimicitiam potest implorare officium Iudicis. vt eum compellat ad præstandum sibi cautionem de non offendendo, limita nouem modis de quibus per Marfil. in l. 1.

§. Præterea,

§. Præterea, colum. 12. cum sequenti ff. de Quæst. ubi postea in processu illius §. conatur aliquos ex dictis limitationibus impugnare. Item vide plures remissiones ad hunc regulam, quas ponit Alex. ad l. 1. in principio col. 5. circa med. ff. solut. matrim. & ibi etiam dicit eam communem conclusionem esse quod posuit

6 Iudex ꝑ compellere ad canendum si probabiliter dubitat tunc quis offendatur. Et isto casu solet Excellentissimus Senatus Mediolani qui rectus est oculus est iustitiae quandoq; Decernere quod is idem qui quoquomodo docuit de potentia maioris, & iusto timore comparentis ut potentior minus potentem capiat saltem pro certo tempore sub saluaguardia.

7 Ad §. Sicuti medico. Adde quod medio ꝑ pro tali imperitia si infirmus moriatur poterit puniri corporaliter, secundum Marfil. per l. Cornel. de Siccar. Nostris tamen temporibus plures sunt qui non minus imponere quam officiosissimo trucidant homines.

Pro excusatione medicorum plura dicit Derius in l. Imperitia ff. de reg. iur. & in l. culpa ff. eod.

S V M M A R I V M.

1 Tex. in l. Sed licet ff. de offic. Præsid. dum allegatur id; quod exemplis non est iudicandum perpenditur, & declaratur remissive.

Ad l. sed licet ff. de offic. Præsid.

1 **A**llegatur hic textus ꝑ ad id, quod exemplis non est iudicandum, vide ꝑ materia quæ notantur ad l. Nemo Cod. de sentent. & Interlocut. om. iud.

S V M M A R I V M.

1 Reg. tex. l. Nemo Cod. de sentent. & interlocuto, quod scilicet exemplis non sit iudicandum, limitatur tribus modis: & alijs quatuor modis sub num. 4.

2 Non procedit inter easdem partes.

Ad l. Nemo Cod. de sentent. & Interlocut.

1 **R**egula istius legis ꝑ quod scilicet non sit iudicandum exemplis, limitatur duobus modis puta in sententia Principis, & in dubio. Item tertio fallit coram eodem magistratu qui non debet esse varius cap. cum in causis, extra de sentent. & re iudic. vide Cephal. cons. 176. nu. 32. vol. 2.

2 Item limitatur, ut non procedat ꝑ inter easdem partes ita in specie limitatur

3 Abbas in cap. cum Inter extra de re iudic. aliam limitationem ꝑ ponit Cephal. in consil. 8. dicendum col. fin. Et tres limitationes ad hunc textum, tradit Soc. regul. 225.

S V M M A R I V M.

1 Tex. in l. Nunc videndum ff. de cond. Indeb. & de eius materia.

1 Tex. Dum vult, quod solvens scienter Indebitum non repetat, quia videtur donasse declaratur remissive, & nunquid ista donatio præsumpta possit sustineri in dominio Mediolani. ob Nou. Consil. Cæsar. de donatio, quibus prohibentur donationes sine solemnitatibus factæ de quibus ibi num. 6.

2 Limitatur pluribus modis remissive.

3 Solventi Indebitum ignoranter succurritur per conditionem indebit. excipiuntur tamen nonnulli casus num. 4.

7 Gloss. magna huius tex. ibi. Item in legato dum vult, quod ex testamento minus solemniter oritur obligatio naturalis, & sic legata ex testamento minus solemniter debent declarari remissive.

Ad l. Nunc videndum, quæ est l. ff. de cond. Indeb.

1 **P**ro materia istius textus ꝑ vide latissime scribentes in l. cum quis Cod. de iur. & fact. Ignor.

2 Et in quantum vult hic textus, quod solvens ꝑ scienter Indebitum non potest repetere quia videtur donare, vide D. Costam in suo tractatu de facti scientia, & ignorant. distinct. 28. Regula Regularum centur. 1. ubi allegat l. quod quis sciens ff. eod.

Limita

3 Limita quatuor modis † vt per Dec. in l. cuius per errorem ff. de reg. iur. quas limitationes ante eum posuit Ias. hic vbi regulam hanc ampliat vno, & limitat nouem modis.

Insuper limita, vt per Fabrum in §. De constituta Institut. de Action. quam limitationem dicit ibi Ias. maximam, & mirabilem.

4 Si verò solutio facta fuerit Ignoranter, succedat soluenti per conditionem indebiti. l. indebitum sciens Cod. de Condict. Indebit. facit hæc l. prima.

5 Excipiuntur tamen † casus notati per Glossam in l. Eleganter § finali. versic. Dupli hoc eod. tit.

Rursus dùm dicitur, quòd scienter soluens indebitum donare censetur, in controuerfiam venit, nunquid ista donatio † præsumpta possit sustineri in Domino Mediolani, ob N. Const. Cæsar in tit. de Donationibus quibus prohibentur Donationes principaliter, vel in consequentiam factæ sine solemnitatibus de quibus ibi. Et ex Domino Bimio in consil. 35. Visq. Instrumento nu. 40. lib. 1. concludit D. Costa loco citato, quòd non ab euidens nullitatem donationis, quæ non tribuit Iuridicam exceptionem ei, cui facta fuit solutio, quod licet sit valde singulare congruit tamen verò Iuri: quod prohibet actum solutionis rei indebitæ resolui in donationem. Et ideo nota, quod vbi ille actus posset reduci in alium titulum, qui non esset prohibitus sustineretur.

7 Ad gloss. magnam d. l. ibi. Item in legato † quæ vult, quòd ex testamento minus solemniter oriatur obligatio naturalis. Et sic legata ex testamento minus solemniter naturaliter debentur. Ultra Ias. hic. Vide eandem lare de veritate huius dicti disputantem in l. cum quis, vbi est similis Glossa Cod. de Iur. & facti ign. & adde Corn. in consil. 161. col. 3. in fine cum sequenti, vbi eam communem esse testatur, & declarat lib. 1.

Quod reliquum est. Ad Paraphrasim aliarum Decisionum Consultiarum, quia Ingentis adhuc voluminis est, in fine secundi libri, qui breui in lucē prohibet. Lector habebis. Quales autem, & quanti fructus futuræ sint Paraphrases prædictæ, ex præcedentibus recta ratione compositis poteris prudēs, & sciēs, mane scilicet iungendo vesperi, ex pythagoræ facile prospicere, Interim valeas, auctoremque mutuo diligas.

FINIS PRIMI LIBRI.

1793. - Universitäts-Bibliothek

(Bibliothek der Universität Turin)

1793.

1793.

1793.

1793.

1793.

1793.

1793.

1793.

1793.

1793.

1793.

